

H. Friskens

HVEDHOLM
BIBLIOTHEK

Tidskrift

5036

for

Landøekonomie.

Udgivet

af

J. C. Hald og B. S. Jørgensen.

Credie Række.

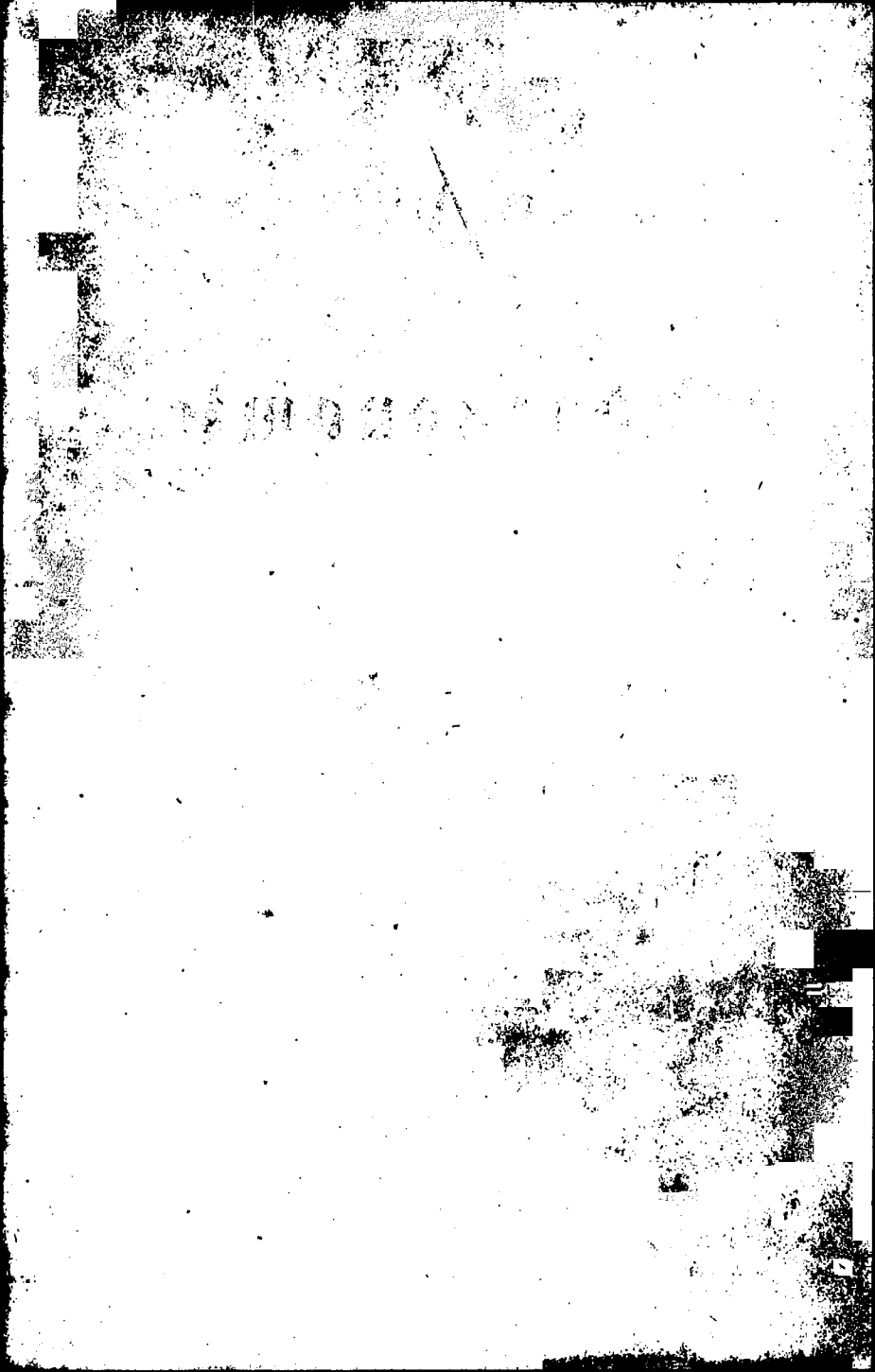
Fjortende Bind.

Kjøbenhavn.

J. H. Schubothes Bogbinding.

Tielers Bogtrykkeri.

1866.

Indhold.

	Side
N ogle Bemærkninger om Størrelsen af Kornproduktionen. Af Prof. E. Holst	1
Jagttagelser fra en Reise i Storbritanien. Af Landbrugscandibat Albert la Cour	33
I hvilket Forhold stiller Udbyttet af Studiefæbningen sig i Sammenligning med Indtægten af Meieridriften? Af Forvalter, Landbrugscandibat N. P. J. Buus	44
Discussion ved Landhuusholdningssejlskabets Møder:	
Om engelske Agerdyrkningsforhold	60
— Danmarks Kornproduktion	66
— Forholdet mellem Udbyttet af Mælkesøer og af Fedeqvæg .	70
— Dvægpesten	77
Plan for Virksomheden af den 10de danske Landmandsforsamling i Aarhus	90
Kapitelstarter for Afgrøden af Aaret 1865 (satte den 1ste Februar 1866)	97
Jagttagelser over Veirforholdene paa Landbohøjskolen og Landhuusholdningssejlskabets Stationer i Maaneberne, Januar, Februar og Marts 1866	98
Agerdyrkningsberetning. (Fra Slutningen af Marts)	102
Meddelelser vedrørende Meierivæsenet. IV. Af polyt. Cand. Th. Segelcke	113
Forslag til Indretningen af et nyt og bedre Dvægstov i Kjøbenhavn. (Med 2 freetrykte Planer)	153
Sjoring Søbund. Af Statsraad, Statshuusholdningsbesidder N. C. Hofman (Bang)	175
Bemærkninger om opløselige Jernsaltes Indvirkning paa Jordbunden. Af Kammerraad N. Rasmussen	187
Jagttagelser over Veirforholdene paa Landbohøjskolen og Landhuusholdningssejlskabets Stationer i Maaneberne April, Mai og Juni 1866	194

Agerdyrkningsberetning. (Fra Midten af Juni)	198
Landmandsforsamlingen i Aarhus. Af Lieutenant, Assistent J. E. Ia Cour	205
Discussion ved Landhuusholdningselskabet's Møder:	
Om Mibler for at gjøre Udsørfelsen til England saa fordeelagtig som mulig	291
Om Meierivæsenet	304
Udstilling af Havfrugter	307
Agerdyrkningsberetning. (Fra første Halvdeel af August)	309
Om Hebernes Benyttelse. Beretning til det Kgl. Landhuusholdnings= selskab af Lieutenant, Assistent J. E. Ia Cour	317
Discussion ved Landhuusholdningselskabet's Møder:	
Om ældre Høndes Betydning for Huusdyravl	337
Planer til et Fællesmeieri, priisbelsønnede af Horsens Landbrugs= forening. (Med 2 Tavler)	346
Den kongelige Veterinair- og Landbohøjskole, November 1866 . .	348
Iagttagelser over Veirforholdene paa Landbohøjskolen og Land= huusholdningselskabet's Stationer i Maanederne, Juli, August, September, October og November 1866	351
Agerdyrkningsberetning. (Fra Slutningen af November)	358
Til Læserne!	368
Indholdsfortegnelse til „Tidskrift for Landøkonomi“. 1ste, 2den og 3die Hæfte. 1831—1866	369

Nogle Bemærkninger om Størrelsen af Kornproduktionen.

Efter et Foredrag holdt i det Kgl. Landhuusholdnings-Selskabs Møde
den 7de Febr. 1865 af Professor L. Holst.

Det vil være overflødig for dette Tidsskrifts Læsere nærmere at udvikle, hvilken Betydning det har med nogenlunde Nøiagtighed at kjende det aarlige Udbytte af Kornavlén i et Land. Agerdyrkingen maa være en Hovednæringskilde i alle Lande, ikke blot i dem, der kunne brødføde sig selv og udføre Korn- og Kvægavlsprodukter, men ogsaa i dem, der maae indføre andesteds fra, idet i ethvert Fald Indførslen kun afgiver et Tilskud og det som oftest et forholdsvis temmelig ringe Tilskud. Da Kornet derhos til en Tid har været Landenes vigtigste Udbytte af deres Agerbrug og er det i en Mængde Stater endnu, kommer man saaledes ved at kjende Udbyttet af Kornavlén til Kundskab om en af de væsentligste Dele af Nationernes aarlige Indkomster og sættes derved bedre istand til at vurdere deres Evne til at bære de Byrder, som paahvile dem. Ved at følge Kornproduktionen og at undersøge Udbyttet til forskjellige Tider vil der endelig faaes en Maalestof for Landets Fremskridt i et af de vigtigste Forhold, forsaavidt Agerbrugssystemet ikke i Mellemtiden forandres i sine Grundtræk, saa at der indtræder et afvigende Forhold mellem Korndyrkingen og Kvægavlén, eller mellem Dyrkingen af Korn og Handelsplanter osv.

Smidlertid maa det indrømmes, at man intetsteds, ialfald maastee med en enkelt Undtagelse, har nøiagtige Oplysninger

om Størrelsen af Kornproduktionen, ligesaa lidt hos os, som andetsteds. Vil man tilvejebringe saadanne Oplysninger, synes det, at den simpleste Maade vilde være at henvende sig til hver enkelt Landmand gennem Mellemautoriteterne eller gennem Landbosforeninger og anmode dem om at opgive Udbyttet af Høsten. Men det vil falde vanskeligt for mange Landmænd at opgive dette med Nøiagtighed, om end denne Hindring nu har en langt mindre Betydning end forhen. Dog er det ikke blot Evnen, som mangler, i mange Tilfælde styrker det ogsaa paa Villien. For at en saadan Henvendelse skulde kunne give sikke Resultater, maatte der nemlig være en ganske anden Tilbøielighed tilstede til at meddele statistiske Oplysninger om Forhold, der vedrøre Indkomst og Formue, end der nu kan ventes hos den talrigste Deel af Landbefolkningen.

Vil man derfor danne sig en Forestilling om Høstens Størrelse, maa man indskrænke sig til en Kalkule, støttet til de Momenter, der kunne staffles tilstede. Denne vil altid lide af særdeles megen Usikkerhed, som navnlig vil træde frem med Hensyn til et Par af de vigtigste Momenter, man benytter, og der kan derfor kun være Tale om at opnaae et reent kalkulatorisk Resultat, et Overslag, der kan benyttes ved større Beregninger. Men er Usikkerheden allerede i og for sig stor nok med Hensyn til Høsten i vor Tid, bliver den endnu større, jo længere man gaaer tilbage; thi i tidligere Perioder savnede man aldeles flere af de Momenter til Kalkulen, af hvilke vi dog nu ere komne i Besiddelse. De enkelte statistiske Oplysninger, man overhovedet dengang havde, vare derhos langt mere vaklende eller holdtes tilbeels endog hemmelige af Regjeringen. Som Følge deraf maae de Kalkuler, der findes fra tidligere Tid, modtages med megen Forsigtighed og maae for en Deel snarere betragtes som mere eller mindre indsigtsfulde Mænds rent løse Skjøn end som Beregninger, støttede til mere eller mindre paalidelige Opgivelser.

Naar jeg i det Følgende skal forsøge at gjøre en Beregning over Kornhøsten, da skal jeg foretage den saaledes, at jeg

først søger gjennem en Opgjørelse af Udførslen, det udsaaede Kvantum Korn, Forbruget til Menneskesøde, til Kreatursøde og i Industrien at beregne, hvor stort et Kvantum der er forbrugt, og derpaa gjennem de antagne Gjennemsnitsfold af Udsæden eller af Forholdet mellem det besaaede Areal og den sandsynlige Høst heraf giver en Kalkule over Høsten og sammenstiller de to saaledes vundne Resultater. Disse Kalkuler kunne altsaa gjensidig kontrollere hinanden til en vis Grad, ihvorvel de rigtignok begge lide af Usikkerhed; dette gjælder i stærkest Grad Forbruget samt Beregningen af Foldene, i noget mindre Grad Forholdet mellem det besaaede Areal og Udbyttet heraf; men Kundskab om det Areal, der er besaaet, har man først faaet i den seneste Tid, og dette Moment kan saaledes ikke benyttes for de tidligere Kalkuler. Hele det Resultat, der her meddeles, maa altsaa nærmest betragtes som et Overslag, der fremsættes til Kritik og Diskussion af Sagkyndige. Jeg har haabet derved at tilvejebringe et Udgangspunkt for Undersøgelsen af dette vigtige Spørgsmaal, som hidtil har manglet. For at skaffe Sammenligningspunkter skal jeg derhos, forinden jeg gaaer over til at omtale Nutidens Kornproduktion, gennemgaae Kalkulerne over Udbyttet i tidligere Tid.

Den første Kalkule over Kornproduktionen findes i Entropii Philadelphii „Økonomiske Balance eller usorgribelige Overslag paa Danmarks naturlige og borgerlige Formue til at gjøre sine Indbyggere lykkelige, forsaavidt de selv ville skjønne derpaa og benytte sig deraf.“ Denne Bog udkom i 1759, og Forfatteren var den bekjendte theologiske, naturvidenskabelige og økonomiske Forfatter Erik Pontoppidan, der ved Siden af Holberg var Datidens frugtbareste Skribent, og som vistnok næst ham udøvede den største Indflydelse paa Publikum i Almindelighed. Han havde været Præst paa Als, Hofpræst, Biskop i Bergen og Profantsler ved Universitetet. Det var saaledes anseelige Embeder, han havde beklædt, og han havde derved havt rig Leilighed til at komme i Forbindelse med saadanne Mænd, der kjendte Landet, ligesom han selv havde været Jordbruger

og deeltog i Styrelsen af det anseelige Fordegods, der tilhørte Universitetet. Imidlertid havde han væsenlig opholdt sig i Landets frugtbareste Egne og kjendte nærmest de bedst dyrkede Jorder. Dette i Forening med en oftere fremtrædende Tilbøielighed til i patriotisk Iver at see Forholdene i det gunstigste Lys har vistnok bidraget Sit til, at hans Beregninger ere for høie. I sit Overslag holder Pontoppidan sig, som han siger, „til det egenlige Danmark til sine ældgamle Grændser indtil Eideren, altsaa Sønderjylland medberegnet.“

Pontoppidan havde ingen Oplysninger om Udsæd eller besaaet Land, men gif ud fra det eneste statistiske Moment, man dengang havde, Hartkornsansættelsen, som omtrent var 70 Aar gammel. Efter Samraad med de erfarneste Landmænd kom han til det Resultat, at der udsaaedes paa 1 Tde. Hartkorn: 1 Tde. Rug, 1 Tde. Byg, og 2 Tdr. Havre. Hvede, Boghvede, Værter og Vikker reducerede han til en af disse tre Kornsorter.

Sædelandet var ifølge Pontoppidans Angivelse efter den gamle Matrikul i 1683 ansat til 379,489 Tdr. Hartkorn*). Hertil kom Slesvig, hvis Plove Pontoppidan ansatte til Hartkorn efter Forholdet 1 Plov = 8 Tdr. Hartkorn. Sædejorden blev saaledes for Kongeriget og Slesvig 462,609 Tdr. Derhos antog han, at der i de 70 Aar, som vare forløbne siden Matrikulens Indførelse, var opdyrket saa store Strækninger, at de udgjorde en Sjettedeel af den gamle Jord eller c. 60,000 Tdr. Hartkorn, og han kom derved til det Resultat, at Sædelandet svarede til 522,609 Tdr. Hartkorn. Fra det dyrkede Land afdroges en Trediedeel, da der gaves 1 Mars

*) Denne Angivelse, der var meddeelt Pontoppidan „fra en kjær Haand“ svarer ikke til det efter Matrikulen 1688 ansatte Hartkorn. Ifølge Rothe: „Beretning om den i Aaret 1844 udførte nye Jordskylsætnings Væsen og Historie m. v.“ udgjorde Hartkornet 362,085 Tdr. 4 Skp. 1 Fl. 1 Alb., hvortil kommer det bornholmste Hartkorn fra 1664: 7,963 Tdr. 5 Skp. „ Fl. 2½ Alb.

Hvile ved 2 Aars Dyrkning, hvorefter det besaaede Land blev 348,406 Tdr. Hartkorn. Efter det tidligere angivne Forhold skulde herpaa udsaaes 1,393,624 Tdr. Udbyttet af denne Udsæd stillede sig forskjelligt paa de enkelte Klasser af Egen- domme. Pontoppidan antog, at der dengang paa almindelige Bøndergaardene, hvis Besiddere paa Grund af Hovetiet ikke kunde dyrke deres eget Land nær saa vel, som de burde, høstedes 4 Fuld eller med det næste Aars Sæd det femte Korn. Derimod var Udbyttet større paa Hovedgaardene, Præstegaardene, hos Møllerne og de jordegne Bønder, ligesom paa Rytterdistrikterne, paa Universitetets og Hospitalernes Gods, samt endelig paa Kjøbstædernes Torde og i Marsten. Disse begunstigede Dele af Landet anslog han til en Trediedeel af dette, og han meente, at man her kunde regne i Gjennem- snit paa det sjette, syvende, ja tildeels det ottende Korn eller mere, saa at Gjennemsnittet af Fuldene blev 6. Høsten vilde saaledes i Forhold til den beregnede Udsæd udgjøre 8,361,744 Tønder eller noget over $8\frac{1}{2}$ Million. Heraf skulde falde paa Rug og Hvede 2,090,436 Tdr. (25 Procent), paa Byg 2,090,436 Tdr. (25 Procent), paa Havre 3,400,872 Tdr. (40 Procent), paa Urter og Vikker 390,000 Tdr. og paa Bog- hvede 390,000 Tdr. Pontoppidan henførte nemlig en Fjerdedeel af Landet til Hvede- og Rugland, en Fjerdedeel til Bygland og Resten til Havreland, hvorpaa ogsaa dyrkedes Bølgæs og Boghvede, og for alt Land og Korn ansattes uden Forskiel 6 Fuld. Som det let vil kunne sees, ere derfor Angivelserne af Udbyttet trods deres tilsyneladende Nøagtighed aldeles kalku- latoriske og hvile paa meget løse Gjennemsnitstal.

Pontoppidan har ligeledes gjort en Kalkule over For- bruget og Udsørslen.

Som allerede bemærket, medgif der til Udsæden 1,393,624 Tønder. Hvad angaaer det Kvantum Korn, som Menneskene fortærede, da gif Pontoppidan ud fra, at hver Person forbrugte til Føde og til D 1 $\frac{1}{2}$ Tdr. Rug og Hvede, 1 $\frac{1}{2}$ Td. Byg og Malt, 2 Skjæpper Urter, 2 Skjæpper Boghvede og 2 Skjæpper

Havre, eller 3 Tdr. 6 Skjæpper pr. Individ. Han anslog dernæst Befolkningen til 1 Million, og fik saaledes ud som Forbrug til Mennekesføde 3,750,000 Tdr. Til Brændeviin ansatte han særskilt et Forbrug af 200,000 Tdr. og Forbruget blev altsaa i det Hele $3\frac{1}{2}$ eller c. 4 Tdr. Forbruget til Kreaturer ansatte han til c. $2\frac{1}{2}$ Mill. Tdr. Der medgif nemlig efter hans Beregning til Rytterheste og fornemme Folks Heste à 20 Tdr. pr. 30,000 Heste 600,000 Tdr. aarligt. Antallet af Bønderheste beregnes til det Dobbelte af det Hartk., som ikke hvilede, altsaa 696,812. Deraf forbrugte hver 2 Tdr. Havre i Hakkelse eller andet. Forbruget blev altsaa 1,393,624 Tdr. Til Stalbørne at opfodre, førend de uddrives, medgif 50,000 Tdr; til Svinefedning 200,000 Tdr. Havre og 30,000 Tdr. Vrter; til Fedning af Gjæs 100,000 Tdr. Havre, og endelig kalkulerede han til Høns og Vender og andet Smaat samt, hvad af Utøi fortæres og spildes, maastee 100,000 Tdr. Hvad der blev tilbage af den ovenfor angivne Høst, c. $8\frac{1}{2}$ Millioner Tdr., antog Pontoppidan blev udsørt, og han forbeholdte dette Kvantum saaledes, at han ansatte Udførslen af Rug til 122,030 Tdr. og af Hvede til 20,000 Tdr., af Byg til 142,030 Tdr., af Havre til 140,436 Tdr., af Viffer og Vrter til 45,000 Tdr. og endelig af Boghvede til 75,000 Tdr. eller ialt 544,496 Tdr. eller mellem 5 og 600,000 Tdr.

Bil man noget nøiere gennemgaae de enkelte Momenter, hvorpaa Ansættelsen hviler, da maa det bemærkes for Udsædens Vedkommende, at uden Tvivl det opdyrkede Land er angivet altfor høit, medens paa den anden Side Slesvigs kalkulerede Hartkorn er sat for lavt *). Forbruget er dernæst for Mennekeser sat altfor høit, idet det i 1838 kun ansattes til $3\frac{1}{2}$ Td. pr. Individ, deri indbefattet det til Ol og Brændeviin forbrugte Kvantum samt Forbruget af Kartofler. I 1857 ansatte man Forbruget for et voxent Individ i Øerne

*) Om Forholdet mellem Plove og Tønder Hartkorn see Begtrup „Beskrivelse over Agerdyrkningsens Tilstand i Nørre Jylland“ III S. X.

til 4 Tdr. *). Ved Kalkulen over Forbruget til Hestene, vil man vel i Almindelighed gjøre Indvendinger mod det antagne Antal af Heste; men dette var dengang meget stort, og maatte være det paa Grund af Hestenes daarlige Bestaaffenhed, Redskabernes store Ufuldkommenhed og Klobsethed, hele Agerbrugets Charakter og det tunge Hoveriarbeide. Som Exempel paa Hestenes Ringhed kan anføres, at Middelhøiden for Bønderheste i Stevns og Faxe Herred i 1759 kun var 7 Kvarteer, medens den nu i Handelen almindelig forekommende islandse Hest er 8—8½ Kvarteer **). Antallet af Kvæg har Pontoppidan ikke opgivet, da der ikke antoges at medgaae noget som helst Korn til Tyre, Stude, Køer, Ungkvæg eller Faar, men kun et forholdsviis ikke ringe Beløb til Staldstude, om hvis Rigtighed eller Urigtighed man nu ikke let vil kunne faae nogen Mening. Med Hensyn til Beregningen over Udførslen maa endnu tilføies, at denne i Gjennemsnit var lavere, end Pontoppidan har opgivet, idet der i Slutningen af Aarhundredet ikke udførtes mere end 6—700,000 Tdr. fra hele Riget, deri indbefattet Holsteen. I Mellemtiden er Agerbruget ganske vist gaaet frem, og Exporten maa altsaa paa Pontoppidans Tid have været betydelig mindre. Det forbrugte og udførte Kvantum har selvfølgelig i det Hele været en Deel ringere end af ham angivet.

Hvad angaaer Kalkulen over Udbyttet, da kan det ikke være tvivlsomt, at Foldene ere satte altfor høit, uagtet der maa tages Hensyn til, at Slesvig, hvor Foldene i det Hele taget vare højere end i Kongeriget, er medregnet. Paa det Bernstorffske Gods, hvor Tilstanden i det Hele rigtignok var slet før Reformen i 1767, men som dog laa nærved Kjøbenhavn, vare Foldene for Rug 2½, for Byg 4 og for Havre 2¾, idet der avledes efter en Udsæd af 289 Tdr. Rug, 378 Tdr. Byg

*) Betænkning fra den til Affattelse af nye Gagebestemmelser for Kongeriget nedsatte Kommission, Anhang S. 33. ff.

***) Brasch: „Vemmetostes Historie“ III S. 134.

og 696 Tdr. Havre henholdsvis 732 Tdr. Rug, 1540 Tdr. Byg og 1820 Tdr. Havre *). Gjennemsnitsfoldene vare altsaa 3. Selv om man nu forhøjer dem en Deel for hele Landets Bøndergods, vil man ikke kunne naae Pontoppidans Raskule. Det kan ogsaa bemærkes, at Torfel Baden i hans Skrift „Landbruget og Landvæsenet i Danmark“ 1770 i et Exempel, han giver, antager, at under et moderatere Hoveri vilde Bonden af et vist Kvantum Udsæd have et Udbytte af $3\frac{1}{2}$ Fold. Endelig anslog man et Par Menneſkealbre efter ikke Foldene høiere trods de meget store Fremſkridt, Agerbruget da havde gjort som Følge af Landboreformerne samt tildeels ogsaa paa Grund af tekniske Fremſkridt **). Man gjør derfor vistnok ogsaa et rigeligt Overſlag, naar man antager, at Udbyttet i 1760 i det Høieste har beløbet sig til henimod 7 Millioner Tdr. fra Kongeriget og Slesvig. Hvorledes dette Udbytte fordeles sig paa de enkelte Kornſorter, kan ikke opgives med Sikkerhed. Den Fordeling, Pontoppidan foretager, er altfor løs, til at der kan tillægges den nogen Betydning. Udbyttet var isvrigt neppe ſynderlig større end 40 Aar tidligere.

En af de patriotiſke Mænd, ſom i forrige Aarhundrede virkede med ſtor Iver og Kraft for Ophjælpningen af vore Næringskilder, var Kriſtian Martfelt, ſom havde en meget væſentlig eller rettere Hoveddelen i Stiftelsen af Landhuusholdningsſeſſkabet. Han ivrede navnlig stærkt imod de Indſkrænkninger, ſom dengang til Landets største Skade vare lagte paa Kornhandelen, hindrede al Sikkerhed og Plan i denne og derved indvirkede ſtadeligt paa Produktionen. I 1774 ſkrev han: „Beviis at Danmarks og Norges ſyrethve Aar gamle Kornhandelsplan, lagt ved Forordningen af 16de September 1735, ikke naaer ſin Henſigt til Tronens og Statens Bedſte

*) Fram: „Forsøg om Dragten“ S. 186 efter Hammeleſs Efterretning om Bernſtorfs Gods.

***) En endnu mere overbreven Raskule end Pontoppidans over Foldene findes i Reverdil: Lettres sur le Dannemarc, hvor det i det 29de Brev hedder Les endroits soigneusement cultivés donnent jusqu'à 10 & 12 pour un (2den Udgave 1758).

med Forslag til en ny Plan i Kornhandelen". Værket kunde imidlertid dengang ikke udkomme, men fik først Lov til at see Dagens Lys 11 Aar efter, da Kronprinds Frederik havde tiltraadt Regentstabet. I denne Afhandling har Forfatteren givet Oplysninger om, i hvilket Omfang det daværende danske Rige (det egentlige Kongerige, Slesvig, den kongelige Deel af Holsteen og Norge) kunde forsyne sig selv med Korn, samt hvorvidt Kongeriget med Slesvig og de da til Riget hørende Dele af Holsteen kunde forsyne Norge. Han kom til det Resultat, at Danmark og Norge, hvis de ophørte med al Udførsel til fremmede Steder og indskrænkede sig til at forsyne Norge alene, hvortil krævedes 540,427 Tdr. efter Gjennemsnit af 1766—68, vilde være ude af Stand hertil, thi hele Overskudet var kun 347,200 Tdr. Udførslen var vel større end det søndenjældste Norges Forbrug, naar alle Kornsorter toges under Eet, men Danmark kunde ikke levere tilstrækkelig Rug og Malt til Norge, kun for Byg og Havre havde et Overskud. Dette Resultat vidner bedst om Kornproduktionens daværende lave Standpunkt og navnlig træder dette frem ved en Sammenligning med Nutiden. Indførslen til hele Norge, hvis Befolkning nu ikke er saa lidt mere end dobbelt saa stor som dengang, udgjorde i 1863 omtrent $1\frac{3}{4}$ Million Tdr. Samtidig hermed udgjorde Udførslen fra det egentlige Kongerige alene c. $3\frac{3}{4}$ Million Tdr. eller efter Fra- drag af Udførslen c. $3\frac{1}{2}$ Million Tdr., og Kongeriget vilde saaledes have været istand til ikke alene at forsyne hele den norske Befolkning, men endda have et Overskud af $1\frac{1}{2}$ Million Tønder.

Hele Udførslen til Norge og Udlandet beløb sig dengang efter Gjennemsnit af Aarene 1763—71 til 2,900 Tdr. Hvede, 56,900 Tdr. Rug, 157,800 Tdr. Byg, 58,500 Tdr. Malt og 92,100 Tdr. Havre samt 6,000 Tdr. Grøn. I hvilket uheldigt Forhold denne Udførsel staaer til de senere Aar, er allerede udførligt udviklet af Professor Jørgensen i en Afhandling i 6te Bind af „Tidskrift for Landøkonomi“, ny Række.

I Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede ubarbejdede Niels Morville, der forestod Landmaalingen, Stats- og Landoekonomiske Beregninger over forskjellige Dele af Riget. De Tabeller, han havde udarbejdet, findes i Vegtrups „Beskrivelse over Agerdyrkningens Tilstand“ og Forklaringerne over dem haves for Sjælland og Møen i Videnskaberne's Selskabs Skrifter, Ny Samling, 2det Bind, for Fyen og Langeland sammebinds 4de Bind og for Hjørring, Aalborg og Randers Amter i samme Selskabs Skrifter for 1806 og 1807, 5te Bind. Den førstnævnte Tabel var udarbejdet i 1783, Beregningerne over Fyen m. v. formodentlig i 1792 og 1793 og den sidstnævnte en Deel Aar senere. Morville har imidlertid indskrænket sig til at halvere Agerlandet og betragte den ene Halvdeel som besaaet med Korn, som her antages overalt i Gjennemsnit at give 5 Fold, naar næste Aars Udsæd indbefattes i Afgrøden. Udbytten vilde derefter blive for Sjælland c. 2,546,000 Tdr., for Fyen, Langeland, Volland og Falster c. 1,837,000 Tdr., for Hjørring Amt c. 713,000 Tdr., for Aalborg Amt c. 721,000 Tdr. og for Randers Amt c. 763,000 Tdr. Det er let at see, at Udbytten for de jydskke Amter er sat usforholdsmæssig stort i Sammenligning med Derne. Derhos er et Gjennemsnitsfold for hele Landet af 5 Fold altfor høit, hvilket fremgaaer af Sammenligning med senere Opgivelser for Tiden umiddelbart efter Landbo-reformen. Iøvrigt skal jeg bemærke, at Morville antager, at hvert voxent Individ paa Landet forbrugte 5 Tdr. Korn, og disse ansatte han til $\frac{3}{5}$ af Indbyggerne, medens der for den tilbageblivende Sjettedeel, Børn og gamle Folk, kun kunde regnes aarlig 2 Tdr. I Hovedstaden eller meget store Kjøbstæder ansaae han 2 Tdr. Korn for hver af Indvaanerne, unge og gamle, for fuldkommen tilstrækkelige. Disse Opgivelser kunne heller ikke staae deres Prøve.

Vegtrup har i sin „Beskrivelse over Agerdyrkningens Tilstand“ for Fyens og Langelands Vedkommende antaget i 1806, at man vel kunde regne, at den halve Deel af

Bløielandet var besaaet, men de af Morville ansatte 5 Fald anfaae han for ringe for disse Dele af Landet. Vel kunde der ikke gjøres Regning paa mere end 6 Fald af Byg, 5 Fald af Havre og 4 Fald af Rug i Gubme, Sunds og Salling Herreder; og i de Egne, hvor Jordbunden falder mindre god, men i de bedre Kornegne fik man rigelig 1 Fald mere, og han antog derfor, at det aarlige Udbytte kunde ansættes til $5\frac{1}{2}$ Fald, hvilket vilde give for Fyen et Udbytte af 1,060,897 og for Langeland af 104,980 Tdr. For Volland og Falster synes han at antage flere Fald, medens han gaaer ud fra, at der her anvendtes et større Areal til Korn dyrkning end det halve Bløieland, men han har ikke angivet, hvor høit han kalkulerer Udbytten. For Sjællands Vedkommende antog Begtrup i 1803, at 5 Fald i Gjennemsnit vilde være en rigtig Angivelse, og derved kom han, idet han beregnede, at det halve Bløieland besaaedes, til et Udbytte af c. $2\frac{1}{2}$ Millioner Tønder, et Resultat, som han ogsaa fik ud ved en Beregning af Tienben. Hvad Sylland angaaer, antog han i 1810, at Gjennemsnitsfaldene vare 4. Der udsaaedes paa hver Tønde Ager og Engs Hartkorn (161,750 Tdr.) 6 Tdr. Sæd og derved blev Udbyttet 3,882,000 Tdr. *). Lægges hertil godt og vel $\frac{3}{4}$ Million for Volland, Falster og Bornholm, vil Udbyttet, naar man foretager en Beregning paa det af Begtrup givne Grundlag, blive henimod $8\frac{1}{4}$ Million Tønder, hvilken Kalkule da skulde gjælde for de første Aar i dette Aarhundrede, thi uagtet Begtrups Værk tildeels udkom lidt senere, holder han sig nærmest til disse Aar. Udbyttet vilde altsaa for Kongeriget være henimod $1\frac{1}{2}$ Million større, end det 40 Aar tidligere var for Kongeriget og Slesvig. Dette Udbytte er vistnok ret passende.

Det vil af det Foregaaende fremgaae, at de statistiske Data, som man havde at holde sig til, vare høit mangelfulde, og de vedbleve at flyde langsomt. Først efterhaanden lykkedes det at skaffe enkelte Data, paa hvilke der kunde støttes en Kalkule. Det Moment, som var lettest at tilveiebringe, Udførselens

*) Begtrup har ved en Feilregning (II S. XV) 4,002,000 Tdr.

Størrelse, fik man først sammenhængende Oplysninger om i dette Aarhundrede fra Begyndelsen af Tyverne og vi gaae nu over til denne Tid.

Den fuldstændigste senere Kalkule, der haves, er udført af den bekendte land- og statsøkonomiske Forfatter Kristian Oluffsen i hans i 1819 udfomne Værk: „Bidrag til en Oversigt af Nationalindustrien i Danmark“. Oluffsen antoges dengang at være den Mand i Landet, som kjendte det bedst, og han indtog en fremragende Plads blandt Landøkonomerne. Den Kalkule, han har gjort, lider imidlertid, saaledes som den fremtræder trykt, af en Mængde Skjødesløsheder og Skriv- eller Trykfeil i Tallene, som mærkeligt nok ere gaaede fra hans Værk over i „Økonomiske Annaler“, hvori Kalkulen ogsaa er trykt (V, 1 S. 53 ff.). Kalkulen omfatter saavel Kongeriget som Slesvig og Holsteen.

Oluffsen har først gjort en Kalkule over Forbruget. Befolkningen ansatte han til 1,540,000 Mennesker, der hver forbrugte 3 Tdr. Korn aarlig. Efter hans Antagelse forbrugtes der desuden af Brændeviin et Kvantum, som han satte lig med 250,000 Tdr. Korn samt af Al 4,133,000 Potter, der skulde udbringes af 1 Million Tdr., saa at Forbruget blev i det Hele 5,870,000 eller $3\frac{2}{3}$ Tdr. pr. Individ (hos Oluffsen staaer ved en Trykfeil eller urigtig Beregning $3\frac{1}{2}$ Tdr.)*).

Til Sædekorn opførte Oluffsen 3,544,000 Tdr. Han gif nemlig ud fra, at man kunde ansætte 1 Td. Korn i Udsæd til hver Tønde besaaet Land, og det besaaede Land anslog han til det halve Agerland. Vel erkjendte han, at i Virkeligheden var det halve Agerland ikke besaaet, men paa den anden Side udsaaede man ogsaa for en Deel mere end 1 Td. Korn paa en Tønde Land. Af Hvede udsaaedes efter Oluffsens Antagelse under daværende Forhold 1 Td. i 16,000 □ Alen, af Rug 1 Td. i 14,000 □ Alen, men af Byg 1 Td. i 9

*) Det vil saaledes sees, at Oluffsen antog, at hvert Individ drak 1 Pot Al om Dagen, medens Pontoppidan 60 Aar tidligere anslog Forbruget til det Dobbelte eller 2 Potter om Dagen.

til 11,000 □ Alen og af Havre 1 Td. i 10 til 12,000 □ Alen. Af Erter udsaaedes der 1 Td. i 18,000 □ Alen og af Boghvede 1 Td. i 42,000 □ Alen. Imidlertid indrømmede han, at Udsæden vistnok var for høit beregnet. Disse Angivelser svare ikke til Nutidens, og navnlig træder Forskjellen frem med Hensyn til Byg, hvoraf man da har udsaaet over 11 Skjepper eller henimod $1\frac{1}{2}$ Td. i en Tønde Land. Det kan her til Sammenligning anføres, at Provst Høegh i Gjentofte ifølge hans „Veivisning for en Bonde, som har faaet sine Torde udstiftede“ o. s. v. 1794 i sine Torde udsaaede 1 Td. Rug i 14,000 □ Alen, 1 Td. Hvede i 16,000 □ Alen og 1 Td. Havre i 8,000 □ Alen; Udsæden af Havre var altsaa ikke saa lidt større, nemlig $1\frac{3}{4}$ Td. pr. Td. Land. Af Byg saae Høegh, hvad Duffen sætter som Minimum, 1 Td. i 11,000 □ Alen, hvilket dog var tyndt mod almindeligt Brug. Høeghs Torde hørte til de bedste og bleve selvfølgelig dyrkede bedre end almindeligt.

Det Kvantum Korn, som dengang anvendtes til Kreaturer, ansatte Duffen i det Hele til 5,992,000 Tdr. eller c. 6 Millioner. Hvad Hestene angaaer, da anslog han deres Tal til 500,000, foruden 50,000 2 à 3aarige Føl og Plage. Af ovennævnte Antal beregnedes et aarligt Forbrug af 20 Tdr. til Rjæbenhavn, Rjæbstædernes, Herregaardenes, Præstegaardenes og Kavalleriets Heste, tilsammen 16,000, samt til de aarlig udførte Heste 12,000; for de Heste, der tilhørte Civilembeds-mænd, Kromænd, Møllere, „fortrinlige Bønder“ 22,000 Heste beregnedes 15 Tdr. og endelig for Bønderheste og Huusmandsheste (450,000 Stykker) 8 Tdr. aarlig, medens Pontoppidan som tidligere omtalt for disse kun ansatte et Forbrug af 2 Tdr. Hertil komme endelig de 2 à 3aarige Føl og Plage med et Forbrug af 10 Tdr. for hver.

Studestaldingen krævede 4 à 5 Tdr. for hver Stud eller ialt 50,000 Tdr. Antallet af de slagtede Stude, Køer o. s. v. ansatte Duffen til 100,000, men om han har ansat Kvægtallet til 1,025,000 eller 1,625,000 Stykker, kan ikke med fuldkom-

men Bestemthed sees. Han siger nemlig, at der findes det første Antal, men at $\frac{1}{6}$ af Antallet giver 100,000 Stkr. Man fristes derfor til at antage, at der staaer ved en Trykfeil 1,025,000 for 1,625,000, hvilket bestrykes ved at Hornkvæget foruden Ungkvæg ansættes til 1,205,000 Stkr. samt ved Dlussens Yttringer andetsteds *), men paa den anden Side angives der, at der findes 1 Hoved paa hver 7de Tde. Land Agerjord, hvilket vilde give c. 1 Million Stkr. Det Korn, der anvendtes til de slagtede 100,000 Stkr., anslog Dlussen til 200,000 Tdr. For Kalve, hvoraf der efter hans Mening slagtedes 440,000 Stkr., beregnede han intet Korn. Af Faar slagtedes 290,000 Stkr. og af Lam 550,000 Stkr. Til disse medgik i Almindelighed intet Korn, dog fik nogle af de førstnævnte Faar især Veber, noget Skaftehavre, c. 15,000 Tdr. For Svinenes Vedkommende regnede han Intet til Levesvinene, men han antog, at der til de aarlig slagtede Sviin, hvilke han ansatte til mindst 250,000 Stkr., kunde regnes pr. Stk. $1\frac{1}{4}$ Tde. Vrter eller Bygskraa eller i Alt c. 312,000 Tdr.

Med Hensyn til Fjerkræet bemærker Dlussen, at der aarlig blev slagtet 2 Millioner Gjæs, til hvilke der vilde medgaae for hver $1\frac{1}{2}$ Skjeppe Havre eller halv Havre og Byg, hvilket i Alt ville give 375,000 Tdr. Til Høns, Gænder, Ralkuner, Kyllinger, Duer, Hunde, Katte samt Stivelse ansatte han 50,000 Tdr.

Endelig staaer Udførslen tilbage. Ved Ralkulen herover hjalp Dlussen sig med Toldlisterne for Aarene fra 1796—98, ifølge hvilke Gjennemsnitsudførslen var 577,774 Tdr. Korn. Desuden var der udført i Form af Brændeviin efter Udførselslisterne 333,400 Tdr. Han antog endvidere, at Agerbruget var gaaet saameget frem siden, at man kunde gjøre Regning paa, at Produktionen var voget med 300,000 Tdr. Ved at lægge dette Beløb til det foregaaende, vilde man da faae 1,211,000 Tdr., hvormed Ralkulen over Udbytet maatte forøges.

*) Kon. Annales IV, 2. S. 135.

Den samlede Produktion blev ifølge disse Beregninger 16,617,000 Tdr., men Sluffen ansaae den for temmelig lavt ansat, især naar Hensyn toges til, at Kartofler erstattede en Deel af det forbrugte Kvantum Korn, og han meente derfor, at Udbytten i jevnt gode Aar snarere maatte sættes til omtrent 18 Millioner Tønder. Heri havde han imidlertid ikke fradraget noget Beløb for Indførslen; denne var vel i det Hele ubetydelig, men i enkelte Aar var den dog naaet op til c. 200,000 Tdr.

Da Størrelsen af Udsæden ikke var nøiagtig bekendt, kunde man ikke foretage en Prøve paa Beregningens Rigtighed gennem en Multiplikation af Udsæden med de almindelige Fold. Dog har Sluffen angivet Foldene, men saaledes, at han sammenlignede det Kvantum Korn, som han havde kalkuleret, med det af ham kalkulerede Sædekorn. Udsæden ansatte han imidlertid for høit, og selv om man kun vil holde sig til de Angivelser, Sluffen har fremsat med Hensyn til Udsædens Forhold til Arealet, maa der foretages en Nedsættelse. Reduceres Udsæden derefter og sammenlignes den med det efter Forbruget kalkulerede Udbytte, ville Gjennemsnitsfoldene blive henimod $5\frac{1}{2}$.

Betragte vi derefter Sluffens Kalkule i sin Heelhed, da viser det sig let, at den er nøiagtigere end Pontoppidans, men den er dog temmelig løs og usikker. Der lader sig paavise flere Feil i den, men tildeels veie de rigtignok op mod hverandre, saa at det sandsynlige virkelige Udbytte kommer til omtrent at svare til det af Sluffen kalkulerede.

Hvad Menneskenes Forbrug angaaer, da blev det af Sluffen anslaaet til $3\frac{1}{2}$ Tdr. Korn for 1,540,000 Mennesker. Befolkningen var imidlertid da større og ved at benytte de senere offentliggjorte Fødsels- og Dødslistes vil man komme til det Resultat, at Befolkningen i 1819 har beløbet sig til c. 1,780,000 Mennesker, naar intet Hensyn tages til Ind- og Udvandring, som da var høist ubetydelig. Paa den anden Side har Sluffen vistnok ansat Forbruget for hvert Individ

for høit. Man anslog det med megen Sandsynlighed i 1838 til 3 Tdr. Korn, deri iberegnet $\frac{1}{2}$ Td. Kartofler, der er sat lig $\frac{1}{2}$ Td. Korn foruden $\frac{1}{2}$ Td. Korn til Ol og Brændeviin. At Forbruget skulde være aftaget i de mellemliggende 19 Aar kan naturligtviis ikke antages. I det Høieste vil saaledes Forbruget for Menneskenes Vedkommende kunne ansættes til $6\frac{1}{10}$ Million Tønder eller $\frac{1}{2}$ Million mere, end Oulsen antog.

For Udsædens Vedkommende maa bemærkes, at det besaaede Land uden al Tvivl er ansat altfor høit. Seer man nemlig hen til de senere Angivelser, da opgaves i 1838 Udsæden — rigtignok for lavt — til 1,610,488 Tdr. for Kongeriget alene; men i 1861 besaaede man i Kongeriget kun c. 1,962,000 Tdr. Land med Korn, Rodfrugter og Handelsplanter; det maa herved erindres, at det dyrkede Land i det Hele er voget meget bethdeligt ved Opdyrkning siden 1819. Som Følge heraf maa der gjøres et bethdeligt Afslag i denne Ansættelse, og selv med fornødent Hensyn til, at Udsæden i Forhold til Arealet nu er mindre end dengang, vil man dog være berettiget til at formindste Udsædens Størrelse mindst med en Sjettedeel, saa at den kun ansættes til c. 3 Millioner Tønder.

Hvad Antallet af Heste angaaer, da har det jo ganske vist været forholdsviis bethdeligere dengang, end det nu er, og om end et Antal 550,000 synes vel stort (i 1861 var Antallet kun 475,000), er det umuligt nu nøiere at konstatere, hvor stort det har været. Som et Sammenligningspunkt kan anføres, at Høegh i 1794 opstillede som Ideal for en udstiftet Bondegaard, at Hesteholdet kunde indskrænkes til 1 Hest pr. 10 Tdr. Agerland; dette vilde give mellem 4 à 500,000 Heste alene for Kongeriget. Hvor daarlige Hestene endnu længe efter vare, fremgaaer deraf, at endnu i 1815 saae man 1 Miil fra Kjøbenhavn Bloven kjørt med 6 Heste*). Dog

*) Cortsen (o: Stoud): „Tanter ved Tabet af Norge“ S. 20.

maa mulig Hesteforbruget reduceres noget. Det vil ikke være muligt at underkaste Ansættelserne for Kvæget en nøjere Kritik, da man for en stor Deel er ubekjendt med det nuværende Forbrug til Kvæget og saameget mindre kan bedømme, hvorledes det stillede sig for næsten et halvt Aarhundrede siden, og hertil kommer desuden den Omstændighed, at man ikke engang med fuld Sikkerhed veed, til hvilket Antal Sluffen anslog Kvæget. Hele Forbruget til Heste- og Kvægfoeder maa man saaledes lade staae hen, muligt maa det reduceres noget, og det Samme gjælder om det til Fjertræ m. v. ansatte Kvantum; Ansættelsen af Gjæs forekommer os høi; men Gaaseholdet var dengang rigtignok betydeligt større end nu. Dog er et samlet Forbrug af $5\frac{3}{4}$ Millioner vistsnok snarere ansat for høit end for lavt.

Det vil ved Udførslen være paafaldende, at der angives exporteret c. $\frac{1}{3}$ Millioner Tdr. Korn i Form af Brændeviin. Denne Opgivelse er naturligviis for høi, og det er derfor blevet antaget (af Etatsr. Nathanson, see „Danmarks Handel, Statshuush.“ o. s. v. II S. 265 ff.), at Sluffen skulde have tilføiet et Mul, saaledes at Udførslen af Korn i Form af Brændeviin havde udgjort 33,400 Tdr. At en saadan Skjodesløshed kunde være begaaet, er i og for sig ikke usandsynligt; thi der findes i Kalkulen, foruden den allerede nævnte vedkommende Antallet af Kvæg, flere andre. Saaledes er Udbyttet af det indenfor Landets Grændser til Brændeviin forbrugte Korn ansat til 33 Millioner Potter, S. 105, men derimod er paa den næste Side Forbruget for de 631,300 Personer, som antoges at drikke Brændeviin, ansat til $\frac{1}{2}$ Pæl daglig, hvilket kun giver et Udbytte af imellem 11 og 12 Millioner Potter, rimeligviis skal der saaledes staae 11 Millioner *). Muligt turde Forholdet være det, at Sluf-

*) Et saadant Forbrug synes meget ringe for Kongeriget og Hertugdømmene, naar det sammenlignes med det nærværende Forbrug i Kongeriget, som er over 30 Millioner Potter, og er maaskee ogsaa

fen har faaet opgivet det Kvantum Brændeviin, som er blevet udført i 1796 og 1798, hvilket ifølge Nathansons Opgivelse („Danmarks National- og Statshuusholdning“, 1836 S. 601) skal have udgjort c. 13,400 Tdr. Brændeviin, og dette Kvantum har han maaskee da skjedesløst opført som udført Korn, men ved en Feilskrift eller Feiltryk er her indkommet 33 istedetfor 1, ligesom man paa en foregaaende Side har gjort en lignende Feil og sat 33 istedetfor 11. Af dette Kvantum Brændeviin maatte da det forbrugte Korn udregnes. Naturligviis var Udbyttet da meget lavere end nu. 3 Begyndelsen af Tyverne udbragtes i det bedst drevne kjøbenhavnske Brænderi, Brøndums, der var et Mønsterbrænderi, af 1 Tde. Vhg, beregnet til 176 Pund, ikke engang 60 Potter (see Brøndum: „Underviisning i Konsten at brænde Brændeviin“), og Gjennemsnitsudbyttet var altsaa betydelig lavere. Ifølge en Angivelse i „Handelstidenden“ for 1801 har man da beregnet for de kjøbenhavnske Brænderier 50 Potter af 1 Tde. Korn, og de kjøbenhavnske Brænderier stode naturligviis over Provindebrænderierne. Sammenligner man nu Forbruget, beregnet efter Duffens Hypothese ($\frac{1}{5}$ Pæl om Dagen for Brændeviinsdrifvende) med det af ham opgivne forbrugte Kvantum Korn, udkommer et Udbytte af 46 Potter pr. Tønde, som vel kan have været det almindelige ved Slutningen af forrige Aarhundrede. Lægger man denne Beregning til Grund, og anseer man hiin Hypothese for rigtig, vil Exporten af Brændeviin svare til c. 39,600 eller c. 40,000 Tdr., og hele Udførslen af Korn saaledes have udgjort c. 617,400 Tdr.

noget for lavt, men der blev hengang til Stabighed brugket mindre Brændeviin, om end Drukkenstab var almindeligere, ligesom der overhovedet i Hertugdømmerne drickes mindre Brændeviin. Ifølge Bogts „Udsigt over det danske Monarchies Skattevesen“ udgjorde i 1806 Afgiften af Brændeviin, foraaavidt den erlagdes efter de Kvantiteter, der brændtes: i Kjøbenhavn 86,593 Rd. og udenfor Hovedstaden 59,586 Rd., hvilket neppe vil give en større Produktion end 7 à 8 Millioner Potter, men i Slesvig var Produktionen betydelig, og herfra indførtes der til Kongeriget.

Jøvrigt har dette Punkt mindre Betydning for det Forhold, hvormed vi her bestjæftige os. Der habes nemlig Opgivelsler om Udsførslen netop fra den Tid, som kunne lægges til Grund. Ifølge Collins „For Historie og Statistik“ (I S. 330) udførtes fra Oktober 1819 til November 1820: 1,156,155 Tdr., og Exporten steg i de følgende Aar. Heri er imidlertid ikke fradraget, hvad der indførtes, ligesom der heller ikke er taget Hensyn til det Beløb, der udsnugledes; men paa den anden Side er der vistnok heller ikke medregnet, hvad der udførtes fra Ditmarsken og Distrikterne udenfor Toldgrænsen. Det vil saaledes vise sig, at Duffens Kalkule, trods sine Feil, ikke var synderlig uoverensstemmende med Virkeligheden.

Foretager man nu i Henhold til de her meddeelte Bemærkninger den fornødne Reduktion, vil det vise sig, at Udbytten kan ansættes til c. 16 Millioner Tønder eller som allerede bemærket til c. 5½ Fold i Forhold til den kalkulerede Udsæd, medens det i 1759 for Kongerigets og Slesvigs Vedkommende antoges at udgjøre henimod c. 7 Millioner Tønder og i Begyndelsen af Aarhundredet for Kongeriget c. 8½ Millioner Tønder. Med Bestemthed kan det nu ikke afgjøres, hvorledes det ovenfor kalkulerede Beløb burde fordeles mellem Kongeriget og Hertugdømmerne, muligt burde Udbytten dog ansættes til henved 10 Millioner i Kongeriget.

Omtrent en Snees Aar senere, i 1838, foretoges der for det egentlige Kongeriges Vedkommende en Undersøgelse af Høstens Udbytte, der var ordnet saaledes, at man begjærede Oplysning om den sædvanlige Udsæd samt tillige om, hvor mange Fold der i jævngode Aar kunde antages opnaaede, en Methode, som nødvendig blot kunde give et temmelig kalkulatorisk og ikke noget sikkert Resultat. Udsæden af Hvede, Rug, Byg, Havre, Boghvede og Erter samt anden Vælgfæd opgaves for Landet til 1,577,846 Tdr. og for Kjøbstæderne til 32,642 Tdr. eller i Alt til 1,610,488 Tdr. Efter de Fold, som da angaves, vilde Udbytten blive forholdsvis 8,239,433 Tdr. og 220,851 Tdr. eller i Alt 8,460,284 Tdr. eller give lidt over 5¼ Fold.

Ved at foretage en Prøve paa dette Resultat gjennem en Undersøgelse af Forbruget kom man til den Overbeviisning, at Udbytten var en Deel større. Aarsagen hertil ligger deri, at saavel Udsæden som Foldene ere ansatte for lavt. Deels har man frygtet for, at de opgivne Tal skulde blive benyttede ved Skatteansættelser, deels have ogsaa de særlige i 1837 tilstede-værende Forhold indvirket herpaa. Man havde nemlig i det udsendte Schema bemærket, at man vel forlangte Udsæden opgivet med det Beløb, som sædvanligt fandt Sted, og Foldene efter hvad der i jævngode Aar høstedes, men der tilføiedes tillige, at man kunde lægge Forholdene i 1837 til Grund, naar ikke usædvanlige Omstændigheder havde fremkaldt en mindre eller større Udsæd; men dette Aar, der havde været et meget daarligt Aar, kom derved til at spille en høist indgribende Rolle. Det antoges ved at hensee til Forbruget, at der idetmindste kunde gjøres Regning i et Middelaar paa en Høst, der var 600,000 Tønder større. Et Gjennemsnitsudbytte af $5\frac{1}{2}$ Fold vilde derhos endog ved den for lavt ansatte Udsæd give et Udbytte af næsten 9 Millioner Tønder. Imidlertid bør vistnok dette Udbytte forhøies ikke saa lidt. Selv om man nemlig seer hen til, at en Deel Land er opdyrket siden, vil det dog vise sig ved en Sammenligning med de nuværende Forhold, at Udsæden maa have været meget betydeligere. Vel er det besaaede Land, som nu ansættes til 1,962,000 Tdr., voget stærkt, men om man end anslaaer Tilvæksten til over 20 pCt. og fradrager c. 70,000 Tdr. Land for det i 1837 til Kartofler, Kaps m. v. anvendte Land, vil man, da Udsæden dengang var tykkere og i Gjennemsnit vistnok henved 10 Skpr. pr. Tønde, komme til en Udsæd af ikke meget under 2 Millioner Tønder. Da det nu derhos er indrømmet, at $5\frac{1}{2}$ Fold er for lavt, turde et Udbytte af henimod 11 Millioner ansees for sandsynligt for et godt Middelaar paa hiin Tid.

I Rothes Industristatistik i „Brev-, Kontoir- og Formularbog“, ligesom ogsaa i „Traps Statistisk-topographiske Beskrivelse af Danmark“ er Udbyttet af Høsten for 1847, der var et godt

Middelaar, blevet anfat til c. 19,100,000 Tdr. for Kongeriget, Slesvig, Holsteen og Lauenborg, samt til 12,120,000 Tdr. særligt for Kongeriget, og den antoges ved det Trapste Værks Udgivelse 1858 at være for hele det daværende Monarchi 24 Millioner Tdr. Nogen nærmere Begrundelse af disse Tal er ikke givet. Man ansatte Udsæden kalkulatorisk til $3\frac{1}{4}$ Million Tønder og Antallet af Fjold altsaa til c. $7\frac{1}{2}$. Af Udbytten antoges anvendt til Udsæd $3\frac{1}{4}$ Million Tdr., til Befolkningens Ernæring 9 Millioner, til Føde for Kreaturer c. 8 Millioner og til Udsørfel $3\frac{1}{2}$ Millioner.

Jeg skal derefter gaae over til Nutiden. I min Kalkule skal jeg nærmest lægge Aaret 1863 til Grund. Hvad angaaer Kalkulen over de enkelte Dele af Forbruget, da skal jeg holde mig til hiint Aars Udsørfel, og ikke — hvad der ellers kunde være rigtigt — tage et Gjennemsnit, fordi der af Generaldirektoratet for Skattevæsenet i Landhuusholdnings-selskabets Aarsberetning for 1864 er opgivet ikke blot Udsørfel til Udlandet, men ogsaa til Slesvig og Holsteen, som man tidligere manglede. For den væsentligste Deel var det Udbytten af Høsten i 1862, som udførtes i 1863. Høsten i 1862 var i og for sig ingen god Høst, men hvad Tøndetallet angik, var den ikke synderlig afvigende fra en Middelhøst; af den mindst værdifulde Kornsort, Havre, var Høsten endog særdeles rigelig, og Udsørfelen var som en Følge heraf særdeles stor, hvorfor Exporten maaskee bringes endog noget op over det Sædvanlige *). For Udsæden og Størrelsen af Kreaturholdet haves Optegnelser for 1861, der i det Hele ogsaa maae kunne gjælde for 1863, medens der for Befolkningens Forbrug kan gjøres en Kalkule over Størrelsen af den ved Hjælp af Folketællingen for 1860. Udbytten anslaaer jeg ved Hjælp af de Gjennemsnitsfjold, som i Almindelighed opgives, samt ved Hjælp af de i „Tidskrift for Landøkonomi“ opgivne Fjold for Høsten 1863. Muligt vil det derved vise sig, at Udbytten overstiger noget det

*) See „Tidskrift for Landøkonomi“, 3die Række, XI, S. 134.

Sædvanlige, idet Høsten i 1863 i det Hele var en god Middelhøst. Det vil imidlertid være klart, at naar man ad disse to Veie kommer til ikke synderligt forskellige Resultater, vil det vundne Udbytte neppe være i meget høi Grad afvigende fra det sædvanlige Udbytte af en god Middelhøst, altsaa noget over den sædvanlige Høst, med mindre hele Beregningen lider af væsentlige Grundfeil. Jeg har i Beregningen over Udførslen og Forbruget holdt mig til Kongerigets daværende Omfang; vel er dette ved Wienerfreden blevet noget forandret, men denne Forandring vil kun kunne udøve en meget ringe Indflydelse.

Kalkuleres Høsten først efter Forbruget, da bemærkes angaaende Udsæden, at den i 1861 beløb sig i Kongeriget til 2,234,850 Tdr. Hvede, Rug, Byg, Havre, Boghvede, Ærter, Biffer og Bønner samt Blandsæd, altsaa c. $2\frac{1}{4}$ Millioner. Ifølge Opgivelserne om Udførslen exporteredes der ialt til Udlandet 3,245,000 Tdr. og til Slesvig og Holsteen c. 395,000 Tdr. eller ialt 3,640,000 Tdr., altsaa c. $3\frac{3}{4}$ Millioner Tdr.

Forbruget er det vanskeligere at angive.

Benytter man, hvad Forbruget til Menneskene angaaer, Kalkulen fra 1838, der vel nogenlunde kan holde Stik, vil denne Side af Forbruget, da Befolkningen i 1863 omtrent har udgjort $1\frac{3}{4}$ Million, medtage c. $5\frac{3}{4}$ Million. Heri er indbefattet Forbruget af Kartofler, der skulde ekvivalere $\frac{1}{6}$ Tde. og altsaa egentlig ubelades her, men det maa bemærkes, at Forbruget af Brændevin og Ol — for det sidste Produkts Vedkommende navnlig i Kjøbstæderne — er steget siden 1838, om der end paa den anden Side udvindes et større Kvantum af Kornet end tidligere, ligesom den voxende Velstand har forøget Næringen saaledes, at Forbruget vistnok nu er større end da.

Langt vanskeligere er det at kalkulere Forbruget til Dyrene. Hvad Hestene angaaer, da anslog Oluffen, som allerede bemærket, Forbruget for Vønderheste til 8 Tdr. Korn aarligt foruden Biffer, men satte Forbruget til Herregaards- og Kjøbstadheste m. v. indtil det dobbelte eller endog til 150

pEt. mere. Forforskjellen mellem Foderet til Herregaards- og Bønderheste er vistnok ingenlunde saa stor som da, og Bønderhestene fodres langt bedre end dengang, ligesom Hø nu bruges i langt mindre Grad til Hestefoder end i ældre Tider. Antallet af de i Kjøbstæderne holdte Heste paa over 2 Aar var i 1861: 13,480, og lægger man Forholdet mellem det Hartkorn, der hører til større Gaarde over 12 Tdr. Hartk. og til mindre Gaarde under 12 Tdr., til Grund ved en Fordeling af Hestene, vil det vise sig, at der paa disse vil falde c. 37,300 Heste. Imidlertid behøves der i Forhold til Hartkornet færre Heste paa større end paa mindre Gaarde, men paa den anden Side findes der flere Luxusheste. Det samlede Antal af Heste, som kunne antages at blive fodret i stærkere Grad med Korn, kan saaledes vel anslaaes til omtrent en Sjettedeel af samtlige Heste over 2 Aar eller c. 48000. Den stærkere Fodring, som saaledes bliver dette Kvantum Heste tildeel, maa udøve en ikke ringe Indflydelse paa Gjennemsnitsansættelsen. Jeg har antaget, at man ikke vilde afvige meget fra Gjennemsnitsforholdet ved at ansætte Gjennemsnitsforbruget pr. Hest over 2 Aar til 15 Tdr. eller c. $\frac{1}{3}$ Skp. pr. Dag, hvilket for 287,857 Heste vil give $4\frac{1}{2}$ Mill. Tdr. For Føl og Plage (36,703) under 2 Aar kan Forbruget maaskee ansættes til c. 166,000 Tdr. eller c. $\frac{1}{3}$ Mill. Forbruget for Heste vil saaledes beløbe sig til noget over $4\frac{1}{2}$ Million Tdr. *).

Endnu større Vanskeligheder end Kalkulen over Hestenes Kornforbrug frembyder en Kalkule over Kvægets Forbrug. Det er en Selvsølge, at denne varierer efter Kornets Pris, og at der ved lave Kornpriser opfodres mere Kjørne. I det

*) Ifølge Lacoppidans Agerdyrningsskole ville Heste, der bruges stadigt hele Aaret om til jævnt Træk, 9 à 10 Timer daglig, behøve foruden Hø 10 à 12 Pund Havre daglig. Dette giver, Havren ansat til 128 Pund pr. Tønde, over 31 Tønder. Til Kavallerihestene beregnes ifølge Brosch: „Hestens Avl og Pleie“ daglig foruden Hø og Halm 8 à 10 Pund Havre foruden 1 Pund i Dvelfestiden. Dette vil give c. 26 Tdr.

Hele taget er Fodring ved Kjerne jo dog i Løbet af de to sidste Aar gaaet meget fremad og er i stadig Tilvæxt. Grad Kørnes Forbrug angaaer, har man i sin Tid i „Das Productengeschäft der dänischen Monarchie,“ Kiel 1861, S. 65—66, søgt at komme til et Resultat ved at opstille et bestemt Forhold mellem Smørubhyttet og Kornforbruget. Man ansatte det aarlige Udbytte pr. Ko til 110 *N*, hvortil skulde medgaae 5—6 Tdr. Vhg eller Havre under Staldfodringstiden, som ansloges til Halvdelen af Aaret, og en lige Værdi af Græs, medens intet Hø eller Halm beregnedes. 20 *N* Smør vilde saaledes svare til et Forbrug af 1 Td. Korn. Det er vistnok tvivlsomt, om ikke denne Opgivelse er for lav, selv for Holsteen, taget under Tæt, men ialfald er den ubrugelig for Kongeriget, hvor desuden Staldfodringstiden maa sættes til mere end Halvdelen af Aaret, i Reglen vel ikke under 200 Dage, ligesom Kjerne bruges i meget forskjellig Grad. Ifølge de Meddelelser, som til forskjellige Tider ere givne i „Ugeskrift for Landmænd“ om Smørproduktionen, navnlig fra Falster, har jeg været tilbøielig til at ansætte for de større Gaarde i Gjennemsnit 1 Td. Korn for hver 30 *N* Smør og for de mindre Eendomme til det Halve. Senere skal Smørproduktionens Størrelse nærmere omtales, men jeg skal her foreløbig anslaae den til 50 Mill. *N*. Antallet af Køer over 2 Aar paa Gaarde med over 12 Tdr. Hartk. kan anslaaes til c. 100,000 og Udbyttet af Smør pr. Ko kan man vel her ansætte til 115 *N*; det samlede Udbytte vil altsaa udgjøre c. 11½ Mill. *N*, der skulde repræsentere noget over 383,000 Tdr. Korn. For de mindre Gaardes Vedkommende er Smørproduktionen ansat til 60 *N* pr. Ko, og dette vilde give et Udbytte af c. 635,000 Køer af c. 38½ Mill. *N* Smør, der skulde repræsentere c. 635,000 Tdr. Korn, saaledes at det samlede Kornforbrug til Køerne vilde blive noget over 1 Mill. Tdr. Tallet er vistnok noget lavt ansat og bør mulig forhøies noget. Man vilde nemlig herved kun komme til et Forbrug af c. 4 Tdr. Korn pr. Ko paa de større Gaarde og c. 1 Td. pr. Ko paa de mindre. Man

kan vistnok sætte den noget høiere og antage et Gjennemsnitsforbrug af 2 Tdr. pr. Ko for hele Landet, hvilket vilde give henved $1\frac{1}{2}$ Mill. Tdr. Der er her intet Hensyn taget til Kjøbstædernes og Kjøbenhavns Røer; thi der produceres lidet eller intet Smør af disse, og de ernæres væsenlig af Værme, hvis Kornværbi er medregnet ved Menneskeforbruget.

Smørproduktionen ansattes ovenfor til c. 50 Mill. \bar{A} , og dette Tal er tilveiebragt ved en Kalkule over Forbruget. Udførslen udgjorde i 1863, i hvilket Aar der ikke var særlige Forhold tilstede, til Udlandet og til Hertugdømmerne 43,576 Tdr. eller c. $9\frac{3}{4}$ Mill. \bar{A} . Forbruget af Smør ansattes i 1850 efter en Gjennemsnitsberegning ved Hjælp af Konsumtionen af Konferentsraad David til 42 \bar{A} pr. Individ i Kjøbenhavn og til $34\frac{1}{2}$ \bar{A} i Kjøbstæderne*), medens den i 1857 nedsatte Gagekomitee har ansat Forbruget for en voksen Mand i Kjøbstæderne efter forskellige Gjennemsnitsberegninger til 56 \bar{A} . Forbruget af Smør er vel noget mindre for Fruentimmer og Børn, men Forskjellen er dog ikke saa betydelig som for Kjøb o. desl., og i Gjennemsnit kan det maaskee under de nuværende fremskredne Forhold ansættes i Kjøbstæderne til henimod 40 Pund pr. Individ eller i Alt til c. 15 Millioner Pund. Forbruget paa Landet er langt mindre, og man kan neppe ansætte det til mere end det Halve, hvilket vil give imellem $\frac{1}{3}$ og $\frac{2}{5}$ \bar{A} pr. Individ om Ugen og et Forbrug af c. 26 Millioner Pund. Et samlet Udbytte af 50—51 Millioner Pund Smør vil endelig give en gjennemsnitlig Produktion pr. Ko paa Landet af c. 69 Pund, en Ansættelse, som omtrent svarer til den sædvanlige. Til en Sammenligning med tidligere Tider kan anføres, at Begtrup i 1808 i Beskrivelsen af Syllands Agerbrug angiver Udbyttet pr. Ko i Meierierne paa Østkysten til 1 Fjerding eller 56 \bar{A} aarlig samt $\frac{1}{4}$ Sk \bar{A} Ost eller i Penge 15 Rdl. (I. S. XXXI).

Til at beregne Forbruget til Tyre (21,080 Stkr.), Stude (76,758 Stkr.) og Ungkvæget under 2 Aar (264,102

*) See Rigsdagstidende for 2den Session, Folkethinget I, S. 118.

Str.) haves ingen Holdepunkter. Hvor stort et Antal af Kreaturer der slagtes aarligt, vides ikke, ligesaa lidt som man hidtil har kjendt noagtigt Udsørslen af Kreaturer *). Med et Gjennemsnitsforbrug af 7 Tdr. for Tyre og Stude og $1\frac{1}{2}$ Tønde for Ungkvæg mellem 1 og 2 Aar vilde Forbruget udgjøre c. 900000 Tdr., men muligt er det noget mindre.

Ved de øvrige Huusdyr mangler ligeledes eller i endnu højere Grad Holdepunkter. Til Lam (700,433) og Faar over 1 Aar (1,051,517) medgaaer forholdsvis et mindre Kvantum, medens Forbruget til Sviin er i Tilvæxt. Deres Antal udgjør 62,181 samt 238,747 Grise. Hvor stort Forbruget i Gjennemsnit er, har jeg intetsteds i vor Literatur kunnet skaffe mig Momenter til Oplysning om, idet man her nærmest har opgivet, hvorledes Fodringen burde være eller angivet dennes Beløb for Mønstergaarde. For Hjerkræets Vedkommende haves ingen Oplysninger om Antallet, men det kan i Almindelighed bemærkes, at Gaaseholdet nu er mindre end tidligere. I det Hele kan der vel til Faar, Sviin og Hjerkreaturer anslaaes 1 Million Tønder. Det samlede Forbrug til Huusdyr bliver saaledes 8 Millioner Tdr., men denne Kalkule er ganske vist bygget paa en løs Grundvold.

En Deel Korn anvendes i Industrien til Brændeviin og Öl, men Forbruget heraf er kalkuleret ved Forbruget til Menneftesføde. Her kommer altsaa kun i Betragtning hvad der udføres af disse Varer. Ifølge Listerne for 1863 har Indsørslen af Brændeviin været lidt større end Udsørslen, men paa den anden Side medgaaer der en Deel af det producerede Kvantum til teknisk Brug. Det Kvantum Korn, som bruges til Brændeviin, der ikke fortæres af Mennesker, derfra fradraget Indsørsleens Overskud over Udsørslen, er saa ringe, at det ikke kan komme i nogen Betragtning. Der udsørtes i 1863 et noget større Kvantum Öl, end der indførtes, men Forstjellen er ogsaa her kun ubetydelig.

*) Ved at sammenlægge Angivelserne i Kvartalsberetningerne i „Departementstidenden“ for 1865 vil det ses, at Udsørslen har udgjort 47,015 Str., men heri er uden Tvivl for den Kjøbenhavnste Exports Vedkommende medregnet en Deel svensk Kvæg.

Efter den Kalkule, der saaledes er gjort over Forbruget, vil det beløbe sig til c. 19½ Million Tønder. Herfra maa fraregnes Indførslen, som har udgjort c. 295,000 Tønder. Det samlede Forbrug i Forening med Udførslen af Korn bliver altsaa henved 19½ Million Td.

Den anden Methode, man kunde gaae, var at sammenstille det besaaede Land med det omtrentlige Udbytte. Allerebe tidligere har jeg omtalt, hvilken Fremgangsmaade jeg følger ved denne Kalkule, og jeg skal her bemærke, at jeg lægger til Grund de Angivelser med Hensyn til besaaet Areal, som findes i 3die Ræfkes 5te Bind af Statistisk Tabelværk *).

Med Hvede besaaedes i 1861 112,358 Tdr. Land. Der angives i Agerdyrkningsberetningen i „Tidskrift for Landøkonomi“ for de Amter, i hvilke det største Kvantum Land er besaaet med Hvede: Maribo, Præstø, Svendborg og Odense Amter, et Udbytte af fra 8 til 12 og 14 eller endnu flere Tønder; Udbyttet synes i det Hele de fleste Steder at have været over end under 10 Tønder. En Ansættelse af Udbyttet til henimod 10 Tønder pr. Tønde Land kan derfor vel neppe ansees for høi for en god Middelhøst; er Udbyttet end i Thyland flere Steder mindre, maa det erindres, at Hvedehøsten der forholdsviis kun har ringe Betydning. Det samlede Hvedeudbytte kan saaledes anslaaes til henimod 1½ Million Tønder.

Med Rug besaaedes 378,873 Tønder Land. Rug har paa Verne i Reglen givet en Deel over 10 Tdr. pr. Tønde Land, men i de jydske Amter, i hvilke Rugen indtager det største Areal (Viborg, Ribe, Ringkjøbing, Randers, Hjørring og Aalborg Amter) var Udbyttet en Deel under, og man tør

*) Ved Udarbejdelsen af disse Bemærkninger til Foredraget i Landhusholdningssekskabet var jeg kun i Besiddelse af den foreløbige Beregning, Konferentsraad Davids havde meddeelt i Landmandsmødet i Odense, der er lidt afvigende fra den i Tabelværket, og det var derfor den, som jeg da maatte lægge til Grund.

neppe ansætte Udbytten høiere end til 9 Tønder eller c. $3\frac{1}{2}$ Million Tønder.

Med Byg besaaedes 549,743 Tønder Land. Af Byg er der de fleste Steder paa Øerne vundet mere end 11 Tønder pr. Td. Land, og Øerne have som bekjendt Overvægten ved Bygproduktionen, men i det Hele vil af Hensyn til det lavere Udbytte i Jylland Produktionen neppe kunne sættes høiere end til henimod 11 Tdr. pr. Td. Land, og Udbytten vil saaledes blive c. 6 Millioner Tønder.

Med Havre er besaaet 649,264 Tdr. Land. Udbytten har været i høi Grad forskjelligt, men kan dog maaskee ansættes i Gjennemsnit til henimod 12 Tdr. pr. Td. Land. Vel høves i Reglen et større, ja tildeels meget større Udbytte paa Øerne, men Havren dyrkes fortrinsviis i Jylland, idet lidt meer end tre Femtedele af det med denne Kornsort besaaede Land findes der; det maa dog bemærkes, at denne Kornsort dyrkes mindst i de to Hedeamter Ribe og Ringkjøbing Amter. Udbytten kan maaskee saaledes anslaaes til c. $7\frac{2}{3}$ Millioner Tønder.

Med Boghvede har været besaaet 49,145 Tdr. Land. Den mislykkedes flere Steder aldeles, hvad der i de fleste Aar vil være Tilfældet i nogle Egne, og paa andre Steder gav den 10 Tdr.; man kan vel anslaae Udbytten til c. $\frac{1}{2}$ Million Tdr. Der besaaedes med Bælgæd 75,908 Tdr. Land, som maaskee kunne anslaaes at have givet et Udbytte af c. 600,000 Tdr. eller c. 8 Tdr. pr. Td. Land. Hvad Blandfæden angaaer, da vil jo Udbytten, forsaavidt Sæden er bleven moden, stille sig meget forskjelligt efter den Blanding, som er anvendt. Maaskee kan man antage, at Halvdelen modnes og giver et Udbytte af c. 10 Tdr. pr. Td. Land; man vilde derved, da det besaaede Areal udgjør 61,087 Tdr. Land, komme til et Udbytte af c. $\frac{1}{3}$ Million Tdr. Til Oplysning om, i hvilken Grad Kornsorterne udsaaedes i de enkelte Amter, vedføies følgende Tabel.

Af det besaaede Areal, 1,962,181 Tdr. Land (Aralet ÷ de ved Wienerfreden afstaaede Dele af Ribe Amt, men uden

Tillæg af det tilkomne Land) var ifølge Statistisk Tabelværk befaaet med:

	Hvede	Rug	Bvg	Havre	Bog- hvede	Bælg- sæd	Bland- sæd
	Procent	Procent	Procent	Procent	Procent	Procent	Procent
Kjøbenhavns Amt	5,15	16,10	34,61	22,54	0,26	12,52	4,59
Kreberiksborg	4,96	18,81	26,26	28,89	1,19	7,83	3,26
Holbæk	7,20	16,80	38,69	22,82	0,67	5,53	4,59
Sors	9,14	13,30	38,04	23,05	0,30	7,14	5,99
Præstø	11,66	12,48	34,53	23,07	0,21	12,53	3,25
Bornholm	13,53	16,65	19,60	33,63	0,41	7,44	0,92
Maribo	19,87	10,44	37,57	16,81	0,07	8,83	4,46
Odense	7,56	17,39	30,46	25,56	2,67	1,88	7,87
Evensborg	9,87	16,88	32,30	25,95	1,26	2,83	6,47
Øerne	9,81	15,17	33,66	23,82	0,85	7,15	5,00
Hjørring	1,35	24,23	23,12	45,39	0,09	0,46	0,99
Thisted	0,84	13,36	22,20	53,67	0,12	1,86	3,77
Nalborg	0,77	23,74	21,66	44,65	0,91	0,42	1,54
Viborg	0,62	26,73	18,40	44,92	4,92	0,82	0,77
Randers	1,68	23,12	24,70	41,26	3,34	0,97	1,86
Århus	4,46	16,55	32,45	40,98	0,50	1,24	1,74
Skanderborg	2,16	21,43	25,42	40,94	5,55	0,63	1,31
Veile	4,15	19,33	25,31	41,00	5,61	0,87	0,46
Ringstøbing	0,63	28,99	18,59	38,01	4,82	0,10	0,72
Ribe	1,57	30,96	17,00	31,39	14,68	0,29	0,38
Sjælland	1,74	23,35	22,51	42,14	4,12	0,66	1,26
Hele Landet	5,72	19,31	28,02	33,09	2,50	3,87	3,11

Resten var befaaet med Kartofler, Rødbgrter, Raps og Handelsplanter.

Det samlede Udbytte af Produktionen bliver saaledes:

for Hvede henved $1\frac{1}{10}$ Million Tønder

„ Rug — $3\frac{1}{2}$ — —

„ Bvg — 6 — —

„ Havre — $7\frac{1}{2}$ — —

„ Boghvede, Bælgfæd samt Blandfæd c. $1\frac{1}{2}$ eller henved $19\frac{1}{2}$ Millioner Tønder. Ud denne Vei kommer man altsaa til et lidt høiere Tal, end ved Beregningen gennem Forbruget. Man kan vel saaledes antage, da Folkene ere rigeligt ansatte hvad der især gjælder Rug, at Udbytet af en god Middelhøst hos os udgjør noget over 19 Millioner Tønder, og at en almindelig Middelhøst altsaa er lidt lavere.

I Forhold til tidligere Tid vilde der altsaa, forudsat at Kalkulerne ere nogenlunde rigtige, være en Fremgang mod Begyndelsen af Aarhundrebet af over 130 Procent, mod 1819 af c. 90 og mod 1838 af over 70 Procent. Et saadant Fremskridt kan ikke ansees for usandsynligt, og jeg skal i den Henseende erindre om, at en ældre landøkonomist Forfatter, som havde havt Leilighed til at iagttage Fremskridtet, afstøbe Provst D. Krarup, gif en Deel videre og var af den Mening, at Danmarks Jorder nu frembringe det Dobbelte mod hvad de gave for 20—30 Aar eller endog blot for 20 Aar siden*).

At Kvaliteten af de enkelte Kornsorter har forbedret sig i en meget bethdelig Grad, er saa ofte blevet paaviist og ubvirket, at det vilde være ufornødent nærmere at omtale dette Forhold. Sigesaalet skal jeg dvæle ved en Sammenligning mellem de Fjold, der udkomme ved at udregne Forholdet mellem Udsæden og Høsten, da disse have en saa kalkulatorisk Charakter. Jeg skal kun bemærke, at der ansættes af:

	Hvede Fjold	Rug Fjold	Bjg Fjold	Havre Fjold
Sluffen henv. 6	c. 4½	over 5	4½	
Tabelværket				
1838	c. 7	c. 5¼	5¾	4¾
den foreg.				
Kalkule henv. 10	c. 9	henved 11	henved 8	

Herved maa imidlertid bemærkes, at Sluffen som allerebe tidligere ubvirket, havde sat Udsæden for høi, hvorved Fjoldene bleve for lave, ligesom det allerebe i 1838 af det officielle Tabelværks Forfattere erkjendtes, at de angivne Fjold vare for ringe; de ovenfor nævnte Fjold gjælde for 1838 derhos kun Landdistrikternes Jorder, medens Kjøbstædernes ansættes til henholdsvis 8¼, 7, 7¼ og 6 Fjold.

Til de forskjellige Arter af Forbrug have Forfatterne fordeelt det vundne Udbytte paa følgende Maade:

*) Bemærkninger om det danske Agerbrug S. 1 og 72.

Menneftenes Forbrug	Kreatur. Forbr.	Udsæd	Udførfel
Pontoppidan c. 47, ₂ pC.	c. 29, ₆ pC.	c. 16, ₇ pC.	c. 6, ₆ pC.

Sluffen c. 35, ₃ "	c. 36, ₁ "	c. 21, ₃ "	c. 7, ₃ "
den foreg. R. c. 29, ₄ "	c. 41, ₆ "	c. 11, ₇ "	c. 17, ₃ "

Denne Tabel kan i og for sig ikke have synderlig Værd, da, som tidligere godtgjort, den rette Fordeling er høist tvivlsom, og Pontoppidans Fordeling i væsentlige Punkter aldeles sikkert er urigtig, ligesom det Samme gjælder om end i mindre Grad for Sluffens Vedkommende; men det er dog ikke uden Interesse at see, hvorledes det til Kreaturerne's Forbrug og til Udførfel medgaaende Kvantum stadig er stegen, medens Forbruget til Mennefter og til Udsæd er gaaet forholdsvis nedad.

Hvad angaaer Fordelingen af det vundne Udbytte mellem de forskjellige Kornsorter, da kalkuleres det saaledes:

	Hvede	Rug	Byg	Havre	Voghvede	Bælgfæd.
	pC.	pC.	pC.	pC.	pC.	pC.
Pontoppidan	c. 25	c. 25, ₀	c. 40, ₆	c. 4, ₇	c. 4, ₇	
Sluffen	c. 3, ₄	c. 16	c. 23, ₅	c. 52, ₉	c. 1, ₃	c. 2, ₀
Foregaaende						
Kalkule	c. 5, ₆	c. 17, ₃	c. 30, ₆	c. 39, ₁	c. 2, ₆	c. 3, ₁

hvortil endnu kommer for Blandsædens Vedkommende ved den sidste Kalkule 1,₇ Procent. Heller ikke denne Kalkule kan afgive Resultater af nogen Paalidelighed; i ethvert Fald kan Sammenligning kun gjøres mellem Sluffens og den sidstnævnte Kalkule. Selv for disse fremtræde vel egentlig med Sikkerhed kun to Momenter, Hvedens Fremgang og Havrens Aftagen.

Til Slutning skal jeg endnu tilføje nogle Bemærkninger om Værdien af Høsten. En Kalkule over denne har betydelige Bansteligheder, da Kalkulen over Udbyttet overhovedet og over Udbyttets Fordeling til de enkelte Kornsorter er, som det fremgaaer af alle de foregaaende Bemærkninger, meget usikker, og den Grundvold, hvorpaa Beregningerne skulde hvile, altsaa vakler. Hertil kommer, at der under Bælgfæd indbefattes flere Kornsorter med forskjellig Værdi, og at det ikke vil være let at opløse denne Fællesklasse efter sine Underarter.

Imidlertid har jeg troet til de øvrige Kalkuler at burde føie ogsaa et omtrentlig Overslag over Værdien. Ved Beregningen har jeg for Priserne lagt til Grund Kapitelstaxterne for Aarene 1845—64, hvorved der faaes 20 Aars Priser. Det kunde muligt være rigtigt at tage et noget længere Tidsrum og da udskytte de to høieste og de to laveste Aars Priser, men derved vilde man dog vistnok komme for langt udover det for os saa vigtige Tidspunkt, Kornlovens Ophævelse i England. Efter denne Kalkule vilde Udbyttet af Kornhøsten, naar man sætter denne for en god Middelhøst kun til noget over 19 Millioner Tdr., da Foldene ere høit ansatte, blive omtrent 80 Millioner Rdl.. Dette vil give en Bruttoindtægt af Kornhøsten

pr. Tønne Hartkorn c. 212 Rdl.

pr. Tønne Land anvendt til de ovennævnte Kornsorter
c. 41 Rdl.

pr. Tønne benyttet Areal (deri indbefattet Overdrev)
c. 18 Rdl.

Jagttagelser fra en Reise i Storbritanien.

Foredrag i det Kgl. Landhuusholdningselskab den 31te Januar 1866 af
Landbrugscandidat Albert la Cour.

Efter at jeg i Sommer har været ansat af det kongelige Landhuusholdningselskab ved et af de engelske Dampskibe, som har udført Kreaturer her fra Landet, erholdt jeg af det nævnte Selskab en Understøttelse for paa en kort Reise at see noget af Englands og Skotlands Agerbrug, og idet jeg herved af- lægger min ærbødige Tak til det ærede Selskab, være det mig tilladt, her at meddele noget af hvad jeg har seet. Der vare flere ugunstige Omstændigheder, saaledes de korte Dage, den uheldige Aarstid, Landmændenes Frygt for Dvægpesten o. s. v., der gjorde, at jeg ikke havde saa meget Udbytte af Reisen, som jeg ellers kunde have haft, og hvad jeg her har at meddele, er ikke nogen samlet Beskrivelse af Englands Agerbrug, dertil er mit Kendskab til det for ringe, men kun adskillige af de Indtryk, jeg har modtaget derovre, om Gjenstande, som jeg mener har Betydning for os.

Naar man reiser for at see et fremmed Lands Agerbrug, gjælder det først og fremmest at holde sig de Forskjelligheder, begrundede i Klima og Naturforhold, som dette Land frembyder modsat vort eget, klart for Die, og vi maae ved Sammenligningen vel tage Hensyn til dem og klare for os,

hvorvidt de begrunde Fortrin i den ene eller anden Retning. Det, som strax falder i Øinene, er de høie Forpagtningsafgifter; af Jordeer, som vi herhjemme vilde kalde jevnt gode Rugjordeer, svares ca. 25 sh, og af gode Hvedejordeer ca. 42 sh pr. Acre, hvilket svarer til henholdsvis 15 Rdl. 27 Sk. og 25 Rdl. 64 Sk. pr. Td. Land. I flere Henseender er Storbritanien sikkert begunstiget fremfor os; det har et fugtigere Klima, og Vinteren er langt mildere. Dernæst er det selve Verdensmarkedet, saa at Landmanden faaer sine Varer bedre betalt, hvilket er af temmelig Betydning. Saaledes har paa Kornbørsen i Edinburgh Middelpriiserne for alt Korn, folgt der fra 1ste September 1864 til 30te August 1865, været for Hvede 39 sh 6 d, for Byg 27 sh og for Havre 21 sh 2 d pr. Quarter, hvilket svarer til 8 Rdl. 40 Sk., 5 Rdl. 73 Sk. og 4 Rdl. 49 Sk. pr. Td., altsaa betydelig høiere end hos os. Endelig have de engelske Forpagtere en Lettelse i Skatter, da det, som svarer til vor Hartkornsskat, ydes af Tieren, og Forpagteren har kun at svare Indkomsskat og Kommuneskat. Paa den anden Side er Arbeidskraften langt dyrere derovre, da der er saa megen Brug for Haandkraft, deels i de mange Fabrikker og deels ved offentlige Arbejder. Desuden gives i mange Egne den Ulempe, at det er de bedste Folk, som trække ind til Bjerne, og man har derfor ofte ondt ved at faae en solid og god Arbeidsstand. Dagleien er almindelig, navnlig i Fabrikdistricterne, 1 Rdl., og Lønnen for faste Folk svarende dertil, og for den Priis faaer man slet ikke mere udrettet end vi paa vore gode Gaarde, hvor Driften er ordenlig organiseret. Et Par Heste pløier sjelden mere end en Acre om Dagen, og selv om Engländernes Jord er sværere end vor, og om de end pløie dybere end vi, saa er ogsaa paa den anden Side deres Heste langt stærkere og burde kunne udrette mere. Heller ikke ere de Folk, de avle, meget store, ikke større, end vi have dem paa vore gode Gaarde. Paa jevn gode Jordeer er af Hvede $4\frac{1}{2}$, af Byg 5 og af Havre 7 Quarter pr. Acre en god Afgrøde, og det vil svare til 13, $14\frac{1}{2}$ og 20 Tdr. pr. Td. Land.

Forøvrigt er det jo heller ikke at vente, at Jorden med den der brugelige Drift skulde kunne give meget høie Jold; en 4 eller 5 Marksdrift er temmelig streng, og man kan sikkert ikke hvert 5te eller 6te Aar fordre en stor Hvedeafrøde. Det, som begrunder Agerbrugets Fortrin derovre, maa derfor være noget heelt andet, og gaae vi nærmere ind paa Sagen, ville vi finde følgende 3 Punkter at have den væsentligste Indflydelse, nemlig:

1) Udelukkelsen af Brakken, 2) Dyrkingen af Rodfrugter og 3) de hyppige Græsmarker.

Det, som vi søge at opnaae ved Brakken, nemlig at faae Jorden renset og frugtbargjort og dens mekaniske Tilstand forbedret, derved, at den udsættes et heelt Aar for Luftsens og Plovens Indvirkning, det kan den engelske Landmand opnaae ad anden Wei, og han anseer med Rette Brakken for en unødvendig og dyr Ting, som han saavidt muligt bør søge at gjøre sig fri for. Desuden faaer Jorden ved den stadige Dyrkning og ved Udelukkelsen af de mange Græsmarker, efter hinanden, ikke Tid til at forvilde med Ukrud, saa man kan nok sige, at ved den i England brugelige Drift, Vexeldriften, bliver Brakken ikke saa nødvendig. Saa tilstøder den mildere Vinter jo ogsaa, at man omtrent hele Tiden kan være paa Marken og faae den tumlet og bearbejdet, og endelig er Dyrkingen af Rodfrugter et særdeles virksomt Middel, vel det vigtigste, til at udelukke Brakken. Det er næsten en fuldstændig Brakning, Jorden faaer i Roaaret; den skal være velbehandlet før Saaningen og holdes godt reen under Væxten, hvis Roerne skulle lykkes, og derfor bliver Arbejdet i Roaaret aldrig sparet. Der anvendes meest Omhu paa den, til den gives Staldgjødning (20 Karrelæs til een Acre), kunstig Gjødning (4 til 6 Centner pr. Acre) o. s. v., og det er ogsaa den Mark, man har meest Udbytte af, foruden det, at Roerne ere en udmærket Forfrugt. 27 Tons pr. Acre kan kaldes et jevnt godt Aars Middelhøst; det svarer til 390 Tdr. pr. Td. Land, og regner man 12 Tdr. Roer = 1 Td. Vhg, bliver det 32

Fold Byg. Desuden er der vist neppe nogen Afgrøde, der faaes saaledes betalt, da den jo som Fodringsmiddel er af betydlig Vigtighed baade ved dens egen Foderværd, og ved den heldige Indflydelse, Koerne udøve paa Foderblandingen. Roeddyrkningen er Hovedhjemmeligheden ved Englands Agerbrug; det er den, hvorom alting dreier sig, og det er den, som har bevirket, at Agerbruget der staaer paa et høiere Standpunkt. Naar Folk derovre tale om vore Kreaturer og mene, at deres Bygning er god, saa at der kunde dannes noget godt af dem, spørges der altid først, om vi dyrke Rodfrugter, da det ansees for en nødvendig Betingelse ved ethvert godt Dvæghold. Fodring med Rodfrugter er det første, Krydsning det andet; men uden det første menes Krydsningen ikke at kunne blive til noget. Som bekjendt dyrkes de efter en stor Maalestok, og man vil altid finde fra $\frac{1}{8}$ til $\frac{1}{4}$ af Marken besaaet med dem. Hovedsageligen er det Rotabage (Kaalrabi) og Turnips, kun sjelden seer man Kunkelroer, med Undtagelse af i det sydlige England, hvor de nok dyrkes temmelig almindelig. Det forbaufede mig, da vi jo fortrinsviis holde os til dem, men det maa vel være begrundet i Klimaet, og vor Sommer er vel ogsaa varmere, hvilket man mener Kunkelroen fordrer. — Behandlingen af Jorden til Koerne er selvfølgelig meget forskjellig. I Reglen pløies der dybt om Efteraaret, dernæst igjen i Mai Maaned, efter at Jorden er tumlet med Harver og Grubber. Englænderne behøve ikke at være saa nøieregnende med at holde paa Fugtigheden ved deres Foraarsbehandling af Jorden som vi, thi Fugtighed mangle de sjelden, og de faae oftere for meget end for lidt. Stalbgjøbningen føres enten paa før første Pløining om Foraaret, eller ogsaa opkammes Jorden umiddelbart før Saaningen, og al Gjøbningen, Stalbgjøbning tilligemed kunstig Gjøbning, spredes over Kammen, og disse kløves, hvorefter der saaes. De mene, at Rotabage og Turnips bør være saaebe inden Midten af Juni, saa at her næsten er et Par Maaneder om Foraaret at tumle Jorden i. Af Rensning med Haanden faae de i et alminde-

ligt Nar kun 2 Overgange, og ved den første blive de tillige udtyndede, saa Rensningsarbeidet bliver, selv med den høie Arbeidsløn, ikke egentlig dyrt; de kan have det for mellem 4 og 5 Rdl. pr. Td. Land. Den milde Vinter gjør, at de ikke behøve at være saa nøieregnende med Optagningen som vi. Ofte opædes de paa Marken af Faarene, navnlig naar Efteraaret ikke er for vaadt; det sparer en heel Deel Arbeide, og Faarene staae sig godt derved. Skulle de fortæres hjemme paa Gaarden, seer Indkølingen enten som her hos os, med Halm og et tyndt Lag Jord, eller ogsaa lægges de i smaa runde Hobe paa Marken, holdende 4 til 6 Tønder, dækkede med Roerblade og lidt Jord. Ofte bevares de paa den Maade, at man ved Høppeploven samler Jorden op om dem og lader dem staae saaledes hele Vinteren, ligesom man ogsaa ofte seer det gjort derved, at der drages en dyb Fure, hvori 4 til 6 Rader lægges ned, og derpaa lukkes den ved Høpning. Enkelte Steder seer man dem dækkede paa en eiendommelig Maade. De pakkes tæt sammen ved Siden af hverandre med Roden ned og Bladene op, og disse sidste danne da det eneste Dækningsmiddel. Koerne vil da gjennem Vinteren styde adskillige Spirer, og man anseer dem i den Tilstand for meget gode for Jaar i Sammetiden.

Vi maae med Hensyn til Kobfrugtdyrkning siges at være lige saa heldig stillet som den engelske Landmand. Vor Sommer er vistnok mere tør, men ogsaa varmere, og det er jo en Kjendsgjerning, at vort Klima ikke i Reglen vil hindre Koernes Dyrkning. Vi dyrke dog mange Steder Kunkelroer med Held og have stundom Exempler paa Afgrøde af 350 Tdr. pr. Td. Land. Gjødning kan vi skaffe, naar vi vil, og Roedyrkningen vil efterhaanden formere den; vor Arbeidskraft er langt billigere, og saa have vi endnu det betydelige Fortrin, at vi endnu ikke kjende synderligt til alle de mange Sygdomme, Kobfrugterne lide af derovre, og som maaskee for en Deel ere begrundede i det fugtige Klima.

Dernæst har den engelske Landmand et stort Fortrin ved sin hyppige Græsmark, noget, som vi slet ikke kjende her. Den holder sig i Reglen meget tæt i Bunden og afgiver, naar Frøblandingen er heldig, en særdeles god Græsgang. Ogsaa her har jo vistnok den fugtige Sommer megen Indflydelse, men det maa dog indrømmes, at den gode Gjødningskraft, den dybere Bearbejdning og et fornuftigt Valg af Frøsorter maa have megen Indflydelse paa Græsmarken, og hvis der ikke tages tilbørligt Hensyn til disse Betingelser, vilde man selv der have en daarlig Græsmark. Rødkløver seer man sjelden meget af, derimod Alfikke, Hvidkløver og gul Humlekløver, naturligviis blandet med Græsarter, fortrinsviis engelsk Raigræs. Dernæst tager man ikke saa ofte Slet som vi, men afgræsfer Marken, og det maa dog vistnok ansees som et ikke uvigtigt Middel mod „Kløversygen“, om man ellers tør bruge dette Navn. Jeg talte i Northumberland med en Mand om Kløversygen, og han meente, at for 20 Aar siden var den mere frygtet der paa Eggen end nu, fordi Folk var bleven klogere og saae, at den ligefrem bestod i en Mangel paa Næringsstoffer i Jorden, og ved rigeligere Gjødning og dybere Pløining havde man efterhaanden faaet Bugt med den. Jeg troer derfor ogsaa, at vi her hos os paa vore veldrevne Gaarde efterhaanden ville lære at faae en god Græsmark, om vi end ikke i dette Punkt kunne naae saa vidt som de engelske Landmænd.

Disse 2 Punkter, Rodfrugtdyrkning og den hyperlige Græsmark, er det, som begrunder det udmærkede Qvæghold, man finder derovre, og uden disse 2 Faktorer vilde dette aldrig være blevet til hvad det nu er. En anseet Mand har sagt, at Collin og Bakewell ved Dannelsen og Udviklingen af de udmærkede Qvæg- og Faareracer have gjort Englands Agerbrug mere Gavn end nogen anden Mand, idet de have nødt Landmændene til at udvide Rodfrugtdyrkningen og til at fødre Kreaturerne godt for at fastholde og udvikle disse Racer. Englænderne forstaae aldeles ikke at fede uden Rodfrugter;

men det er ogsaa forbausende Resultater, de komme til ved deres Fedning, navnlig naar vi ville sammenligne dem med hvad vi have herhjemme. Jeg overværede et Fedeskue oppe i det nordlige Skotland og forbausedes meget over hvad jeg saae der; Formerne vare saa kolossale, og Dyrene saa ublagte med Fedt, at jeg aldeles ikke var istand til at kunne bedømme dem. Priserne, der opnaaedes for disse Dyr ved Salget Dagen efter Skuet, vare særdeles høie. Den høieste Priis gaves for en Flok af 5 Stude, der tog anden Præmie; de kostede £ 48 (432 Rdl.) Stykket. En anden Flok paa 50 Stude saae jeg solgt til £ 40 Stykket. Disse Dyr vare ikke beregnede for fremtidige Skuer; de gif lige til Slagterbænken i London, og den Priis, som gaves for dem, vil altsaa omtrentlig repræsenterer Slagterværdbien. Den Slags Dyr, saa overbreven fede, betales sjelden med den høieste Priis pr. Stone, da Kjødet er for fedt, ligesom der ogsaa er for megen Talg og for mange Fedtansamlinger; men ansættes Prisen til 8 sh 7 d pr. Stone, hvilket er 2 d mindre end Prisen for bedste Drefkjød var paa den Tid, vil hver af de førstnævnte 5 Stude have veiet i Kjødvægt 14 Hundredvægt eller 1414 Pund dansk. Forresten erkjende Landmændene selv, at denne Feden til Skuer er noget, som ikke betaler sig, og som kun gjøres for Wrens Skyld; thi det tager for lang Tid og koster for meget at bringe Dyrene op til saa stor en Vægt. Det er ogsaa forbausende, hvilken Masse Foder en Stud kan tage til sig. En af de meest bekjendte Federe i Aberdeenshire sagde, at en god Stud sjelden kunde tage mere end 14 Pund Oliefager om Dagen; dog havde han engang havt een, som havde ædt 21 Pund foruden Roer. Naar de have overstreden et vist Stadium, tager Wdelysten meget af, og de blive da i Reglen staaende paa 4 til 6 Pund.

De almindelig brugte Fedestude ere næsten alle Krydsninger af Korthorn med alt muligt andet. Korthorn skal der være i det altsammen, hvis det skal være godt, thi man mener der, og det vist med Rette, at Korthornskrydsninger blive

tidligere modne, samtidig med, at de opnaae en større Vægt. I Aberdeenshire, der er bekjendt som et af Britaniens bedste Fedebydistricter med udmærket kraftige Græsgange og gode Koer, lægges af enkelte Opdrættere megen Vind paa den fullede Angus- eller Aberdeenshirerace, og den siges at give det bedste og fineste Kjød, da Fedtet ligger aldeles indsprængt mellem Muskeltrævlerne, og heller ingen Steder seer man saadant Kjød som i Slagterboderne i Aberdeen. Men selv der erkjendes det dog, at det betaler sig bedre at krydse med Kort-horn, da disse Krydsninger, modsat reen Angus, opnaae en Tredebeel større Vægt i samme Tid og tillige give et meget godt Kjød. Derfor seer man selv der, i Angusracens Hjemstavn, kun sjelden reen Angus som Fededyr; de holdes kun som Opdræt for at bevare Racen reen. Iøvrigt er det derovre med Opdrættet noget lignende som her hjemme hos os, det vil sige, det er sjelden, at Studene, uden i det smaa, opdrættes paa den samme Gaard, som feber dem; i Reglen komme de unge Stude fra Districter med magrere Græsgange. Men deri ligger Forskjellen fra vort Dvæghold, at de lige fra Kalvealderen holdes paa Koer som Hovedfoder, stundom endog med Tilfætning af et Par Pund Oliefager, og altid holdes godt; thi den engelske Opdrætter veed, at faaer den unge Stud først Lov til at tabe i Huld, vil det blive ham langt dyrere at gjenvinde det Tabte end at vedligeholde det. Det, at den aldrig faaer Lov til at gaae tilbage, medvirker meget til den tidlige Modenhed; thi Dyret udvikles derved til bestandig at tage et større og større Quantum Foder til sig. Det er sjelden man seer en Fedestud paa Markedet ældre end 3 Aar; 2, 2½ til 3 Aar er den almindelige Alder, og der opnaaes da i Reglen for jevnt gode Fedestude fra £ 20 til £ 30 for Stykket ved en Kjøbvægt af 500 til 800 Pund. Fedningen drives naturligtviis meget forskjelligt. Kun er det altid Koerne og Oliefagerne det dreier sig om, og navnlig i de senere Aar ere disse sidste blevne meget udbredte og have vunden Anerkjendelse som Fedefoder. Der er stor Forskjel paa Koernes Godhed i

de forskjellige Districter, eftersom disse egne sig mere eller mindre for dem. Som før omtalt er Aberbeenshire bekjendt for sine gode og kraftige Koer, og man feber der saagodt som ubelukkende med dem, idet man kun de sidste 5 til 6 Uger før Afgangen giver 3—4 Pund Oliefager og et Par Pund Korn. Længere sydpaa derimod seer man Oliefager anvendte gjennem hele Fedetiden, og det erkjendes ogsaa, at Koerne her have mindre Næringsværdi, hvilket ubetinget er begrundet i Klima og Naturforhold. — Korn bruges langt mindre til Fedning end her hjemme; thi der menes, at ved Kornfedning samles Fedtet fortrinnsviis paa enkelte Steder, og navnlig at der sættes megen Talg, medens Oliefagerne lægge det indsprængt mellem Musseltredlerne og derved give et smukt meleret Kjød. Kornfedning betaler sig ikke, siges der, thi Talmassen kan ikke bedømmes, endog kun tilnærmelsesviis, før Dyret er slagtet. Det er de syldige og umfangsrige Musfler, som stikke Slagteren i Dinene, og det er efter dem han betaler Dyret, ikke efter Talmængden. Det viser sig ogsaa med vore Stude; de ere jo hovedsageligen fodrede med Korn, og de have ogsaa vundet det Ord, at de slagte langt bedre end de synes og forholdsviis har megen Talg.

Ogsaa om Sommeren paa Græsset fedes der en heel Deel Stude, men i Reglen gives der i kortere eller længere Tid før Afgangen et Tilskud af Oliefager fra 2 til 4 Pund om Dagen.

At vi, hvis vor Fedning skal blive til noget, maae følge Englands Fodspor, ligger klart for Dagen, og det er jo en allerede længe erkjendt Sætning, at stærk Fodring, hvad enten det steer ved Meieribrift eller ved Fedning, er det, som skal hjælpe vort Agerbrug op. Det er sikkert i Fedningen vi staae længst tilbage, men det maa dog erkjendes, at vi i den Retning have, hvad vi skulle begynde med. Vi have en god Qvægrace, der sikkert ved et bedre Opdræt og ved Krydsning kan give os gode Fededyr; vi kunne dyrke Koer med Fordeel; vi have Oliefagerne og det billigere end de engelske Landmænd,

vi ligge ikke længere fra Markedet end at vi uden Bønselighed og uden for stor Bekostning kunne sende vore Kreaturer dertil, saa Alt taler for, at vi i den Retning kunne drive det langt videre end vi nu gjøre. At det er et stort Tab for vort Agerbrug, at vi udføre vore Oliekager, indsees let, og dette Tab vil stedse vise sig føleligere, efterhaanden som Trangen til kunstig Gjødning bliver større, samtidig med, at Rilderne begynde at svigte, og det vil vistnok derfor stille sig saaledes, at vi ville blive henviste til gennem Oliekagerne ved Jædningen at forskaffe vore Marker det Tilskud af Næringsmidler, der efterhaanden vil vise sig at blive mere nødvendigt, og derfor bør Jædningen sikkert betragtes som et saare vigtigt Punkt i vort Agerbrugs Udvikling. —

Tilfaldt mig at jeg anførte lidt om Damppløvene. Jeg saa adskillige arbeide derovre, og det interesserede mig grumme meget; thi de Forestillinger, vi herhjemme have derom, ere i Reglen feilagtige. Vi tænke os det som noget, der dog er en Hage ved, og som i det mindste kun kan anvendes under ganske særegent gunstige Forhold. Dette er ingenlunde Tilfældet; thi vel er en jevn Mark og en regelmæssig Form heldige Betingelser, men dog ingenlunde nødvendige. Jeg saa Marker pløies, der vare temmelig ujevne, og det gav mig den Overbeviisning, at vi paa mange Gaarde baade paa Øerne og paa Sjællands Østkyst ville kunne anvende dem. De mange jordfaste Steen i vor Jord ville være meest til Hinder; men desuagtet har Damppløining sikkert ogsaa hos os en Fremtid for sig. Damppløining er endnu neppe billigere end anden Pløining, men man maa huske paa, at det er de samme to Pløve, Fowlers og Howards, som man begyndte med, der endnu stadig bruges, og naar Patentet om saa Aar udløber, vil man sikkert kunne vente flere Forbedringer. Den store Fordeel ved Damppløining ligger deri, at den tilsteder en dybere Bearbejdning af Jorden; Damppløvene gaae med Letted 9 Tommer dybt, og „Grubning“, ved hvilken Jorden kun løsnes og gennemrodes, kan udføres til 18 Tommers Dybde.

En saadan Grubning maa betragtes som en Grundkapital, der nedlægges i Jorden; det er et dyrt Arbeide og viser vel ikke strax sin Virkning, men vil sikkert betale sig tilfulde. Fowlers Damppløvs sees hyppigt derovre; den arbeider særdeles smukt, vander Jorden fortrinligt og bryder Juren godt; til Winterpløining kan man ikke tænke sig Arbeidet bedre udført. En Maskine til 14 Hestes Kraft forbruger 1 Ton Kul (ca. 8 Td.) i 10 Timer, kan pløje 7 til 8 Acres og grubbe 4 til 6. Den er ikke meget sammensat, og er som Følge deraf heller ikke meget udsat for Bræk. Jeg saa en Maskine arbejde, som havde været brugt der paa Gaarden i 4 Aar, og i den Tid havde der kun været Bræk paa den et Par Gange.

I hvilket Forhold stiller Udbyttet af Studesedningen sig i Sammenligning med Indtægten af Meieridriften?

Foredrag i det Kgl. Landhuusholdningselskab den 28de Febr. 1866 af
Forvalter, Landbrugscandidat N. P. J. Buus.

Det er ikke sjældent, at Spørgsmaal, der angaae Meierivæsenet, blive Gjenstand for offentlig Discussion. De landoekonomiske Skrifter bringe hvert Aar Afhandlinger, Regnskaber og Beretninger om den Sag; selv de mindste Detailler blive fremdragne og grundigt undersøgte, hvilket er et tydeligt Vidnesbyrd om den Interesse og Sagkundskab, der arbejder i Meierivæsenets Interesse.

Den offentlige Discussion har derimod befattet sig mindre med Studesedningen. Meddelelser paa dette Gebeet ere sparsommere. Den, der beskæftiger sig dermed, har ikke saa let Afgang til at benytte Andres Erfaringer, men føler sig mere overladt til sig selv. Spørgsmaal om Studesedningen synes ogsaa at være ulige vanskelige, at behandle; det er sjældent at de have fremkaldt positive Resultater, og Offentligheden eier næsten ingen Erfaringer derom.

Og dog spiller Studehold og Studesedning en stor Rolle i det danske Landbrug. Meieridriften er nok overveiende med Hensyn til Udbredelsen; men der er hele Egne af Landet, hvor man udelukkende beskæftiger sig med Studehold, og i andre Egne findes Meieridrift og Studehold ved Siden af hinanden, men de ligge paa en Maade i en indbyrdes Kamp, og Gangen er efter min Opfattelse saaledes, at Meieridriften viser en

stadig Tilhøielighed til at udbrede sig, medens Stubeholdet gradviis trænges tilbage; dette synes navnlig at være Tilfældet, hvor Jordbruget enten i Form af Forrentnings eller Forpagtningsafgift har store Udgifter at bære.

Der reiser sig da det Spørgsmaal: Er det givet, at Udviklingen nødvendigviis skal gaae i den Retning? Er det beviist, at Productionen af Smør er saa overveiende fordeelagtig, at Stuben, avlet efter et omhyggeligt Valg af Tillægsdyr, opdrættet og i alle Maader behandlet efter de Regler, som en rationel Huusdyravl foreskriver, ikke kan udholde Concurrencen med Malkekøerne?

Meningerne herom kunne være meget forskjellige, men neppe vil Noget bestride, at det er et Spørgsmaal af stor Betydning for det danske Landbrug, og at det er en grundig Undersøgelse værd, om vi ikke i Danmark kunne producere Rjødet saa billigt og sælge det saa fordeelagtigt, at det kan betale sig for os at bevare og udvikle Stubeholdet, idetmindste der, hvor det nu findes.

Da jeg blev bæret med en Opfordring til at indlede en Discussion i Landhuusholdningssekskabet om Stubefodning, saa tillod jeg mig at stille Spørgsmaalet saaledes, at de forskjellige Anstuelser herom kunne faae Leilighed til at komme frem. Jeg veed meget vel, at det er en vanskelig Opgave at behandle, ikke blot fordi det gjælder om at skaffe bestemte Resultater af Erfaringer tilveie til Grundlag for en Discussion, men Vanskeligheden forsøges endmere derved, at Erfaringer om Meierivæsen og Stubehold sjældent findes forenede paa een Haand: den, der har Erfaring om Meieridriften, er sjelden tillige inde i Stubefodningen, og den, der bestandig har beskæftiget sig med Stubefodning, kan sjelden bedømme Meieridriften grundigt; man er derfor meget udsat for at komme til at anstille eensidige Betragtninger.

Jeg skal søge at behandle Spørgsmaalet uden Fordom og Partisthed, og uagtet jeg maa erkjende, at mine indskrænkede Erfaringer ere utilstrækkelige til Spørgsmaalets fuldstændige og afgjørende Besvarelse, saa nærer jeg dog den Overbeviis-

ning, at enhver Bestræbelse i denne Retning vil have sin Interesse og vil bidrage til at fremkalde fra forskjellige Sider en Mængde af de Erfaringer og Bidrag, som ere tilbageholdte.

De Meddelelser, som jeg skal tillade mig at fremkomme med, ere indsamlede paa god og frugtbar Jord, og jeg betragter Sagen fra det fremadskridende Agerbrugs Standpunkt. Spørgsmaalet bliver da det: Er et velbrevet og fremadskridende Agerbrug mere indbringende ved Meieridrift, end ved Stuefodning, eller med andre Ord, med hvilken Art af Besætning erholde vi Gjødningen billigst?

Det er vitterligt, at et velbrevet Meieri og en udmærket Besætning af den bedste Malterrace kan afgive overordentlig store Indtægter, og det er saa lokkende at arbejde hen i den Retning, hvor Veien allerede er banet og hvor man veed hvad der kan opnaaes, naar man saavidt muligt har gjort alt hvad man efter vore Kundskabers nuværende Standpunkt formaaer for at udvikle og benytte Dyrets Productionsevne til det Yderste, tilligemed alle de Forhold, der kunne indvirke gunstigt paa Bedriftens Fordeelagtighed. Men ved Siden af er det ogsaa klart, at en saadan Kobesætning, tilligemed det hele fuldstændige Apparat, som hører til en udviklet Meieridrift, er vanskeligt at komme i Besiddelse af. Det tilveiebringes hverken let eller billig. Igjennem Nærrækker skal der stadig arbeides paa at forskaffe en udvalgt Besætning, hvori ethvert enkelt Individ har Evnen til at gjøre sin Skyldighed. Dertil hører først, at man har en god Race at begynde med, at man ved aarlig Omstiftning af den daarligste Deel af Besætningen stedsbe frier sig for alle de middelmaadige Individer, og at man ved et stort Indstøb af Dyr helst af eget Tillæg stedsbe kan sætte noget Vedre istedetfor. Derved naaer man lidt efter lidt at faae en Samling fortrinlige Dyr; men der er gaaet lang Tid hen med dette Arbejde, og i al den Tid har Besætningen ikke givet fuld Indtægt; vil man saa forsøge at opgjøre, hvad denne Samling af Dyr har kostet at tilveiebringe, saa vil man som oftest erfare, at der bliver Tale om en Priis, som vil forbause de Allerfleste.

Dernæst kræver Meierivæsenet store og kostbare Localer og et kostbart Inventarium; en betydelig Capital gaaer desuden med til den aarlige Vedligeholdelse og Drift. Jeg skal forsøge at give et Overslag over alle disse for Meieriet særlige Udgifter:

a. **Det første Anlæg kræver:**

1. Opførelse af en Melkekjelder og af et Meierilocale, hvilket for 100 Køer ikke kan erholdes billigere end c. 3000 Rb.
2. en Svinestald, som for 100 Køer ligeledes koster 3000 -
3. Meieriinventarium, hvortil hører 300 Bøtter, samt Kar, Spande, Tønder, Malkevogn, Kjerne med Hestegang, Ostepresse etc. 1000 -

Salt 7000 Rb.

Blot 6 pCt. Rente og Amortisation af 7000 Rb. giver aarlig Udgift . 420 Rb. ell. pr. Ko 4 Rb. 20 β

- b. **Vedligeholdelsen** kræver aarlig Naaling af alle Bøtter og Kar etc. Anskaffelse af nye Bøtter etc., af Smaa-requister, som Bøner, Skruer, Gulvklude, Koste, af Smørfarve og Salt etc., udgjør c. 200 - - - - 2 - " -

c. **Til Driften hører:**

1. Meieribrænde 200 - - - - 2 - " -
2. Hestehold til Malkevogn og Kjærning 80 - - - - " - 80 -
3. Bødketræ og Baandkjæppe. 64 - - - - " - 64 -
4. Folkehold:
en Meieribestyrer aarlig
Løn 100 Rb.
- Meieriste 100 -
- Svinepasjer 100 -
5 Piger à 36 Rb. . . . 180 -
1 Dreng 20 -

500 Rb.

Kosten til 9 Mennesker. . 800 -

1300 - - - - 13 - " -

- d. **Kobesætningen** skal holdes vedlig ved et stort Indskud af nye Køer,

Satr. 22 Rb. 68 β

som paa ingen Maade kunne faaes billigere end 50 Rd. pr. Stk. Paa Gjedsergaard er af 104 Køer i de sidste 4 Aar indsat 85 Stkr., altsaa aarlig 21 Stkr. Køer og Dvier à 50 Rd. 1050 Rd.

Samtidig er afgang: 8 Døde, Bærbi 24 Rd. 76 Stkr. folgte eller slagtede i meer eller mindre fed Tilstand, udbragte til. 3584 -

3608 Rd.

eller gennemsnitlig 43 Rd. pr. Stk.

Til Fedningen regnes en Malkføes halve Vinterfod, altsaa 76 Køer à 25 Rd. 1900 Rd.

Af de magre Udsættere i 4 Aar udbragt 1708 Rd.

eller aarlig 427 -

Omkostning af Besætning kostede da aarlig 623 Rd. ell. pr. Ko 6 Rd. 24 β

Ialt 28 Rd. 92 β

Denne Udgift kan reduceres noget ved at frabrage Bærbien af de spæde Kalve; i de sidste Aar have de spæde Kalve udbragt gennemsnitlig 280 Rd. ell. pr. Ko 2 Rd. 80 β

Rest 26 Rd. 12 β

Der hviler altsaa en betydelig aarlig Udgift paa Koen meer end paa Studen, og den skal indbringe 26 Rd. til Dækning af de ved Meieriets Anlæg, Vedligeholdelse og Drift forbundne særlige Omkostninger, førend der kan blive noget til Erstatning for hvad den fortærer.

Indtægten af Meieriet paa Gjedsergaard stillede sig for 1865 saaledes:

Besætningen bestod af 104 Malkføer, nemlig 20 Stkr. toaarige Dvier, 5 Kastere, 2 Oberløbere og 77 Køer, som kælvede rigtigt. Fremdeles fødredes hele Vinteren 2 Springtyre, der regnedes at fortære det samme som 1 Ko, 24 Udsætteføer, der regnedes at fortære det samme som 10 Malkføer, altsaa ialt 115 Køer at fodre.

A. Smørudbyttet.

Der er produceret 1142 Ppb. 13½ Pb. Smør, hvilket er pr. No 176 Ppb.	
Deraf solgt 1030 Ppb. 9 Ppb. for	8031 Rb. 51 β
Brugt 112 Ppb. 4½ Ppb. à 46½ P	874 - 82 -
	<hr/>
	8906 Rb. 37 β
	pr. No 85 Rb. 61 -

B. Den affummede Mælk.

a. Ostudbyttet har været 1539 Cstr.	
Deraf solgt 1282 Ppb. 14 Ppb. for ialt.	1854 Rb. 17 β pr. Ppb. 8½ β
Brugt 93 Ppb. 6 Ppb. à 8½ β	134 - 84 -
	<hr/>
	1989 Rb. 5 β

b. Et pr. No 211 ½ Ppb. Dfl. Værb. 19 Rb. 5 β	
Indbragt af Svin	2895 Rb. 17 β
Opfodret 87½ Edb.	
Øster à 5 Rb.	437 Rb. 48 β
Opfodret 119 Edb.	
Byg à 4 Rb.	476 - "
Opfodret 25 Edb.	
Smaaafb à 3 Rb. 75 - "	
Opfodret Kæer for	
omtrent	120 - "
	<hr/>
	1108 - 48 -

Overskud for Kalve 1786 Rb. 65 β

c. Der er opfodt 24 Kalve. Mælk	
og Kalve anlæses til 8 Rb.	
pr. Cstr.	192 Rb.
Mælk til solgte og slagtede Kalve 25 -	
	<hr/>
	217 - "

d. Mælk og Kalve til Svin og Kalve indbragte	2003 - 65 -
Spisestubningen: Iøb Mælk og Kjøde	105 Rb. 88 β
Mælk = 5908 Rb. à 2 β	123 - 6 -
	<hr/>
Solgt Mælk for	228 - 94 -
	<hr/>
	33 - 53 -

Salt er den afft. Mælk udbragt i	4255 - 25 -	40 - 88 -
	<hr/>	
Subbragt, Summa	13,161 Rb. 62 β	ell. pr. No 126 Rb. 53 β

Køernes Vinterføder bestod af:

2 Tøns Palmefager à 40 Rd.	80 Rd.		
260 Edr. Byg à 4 Rd. . . .	1040 -		
112 Edr. Bønner à 5 Rd. . .	560 -		
76½ Edr. Smaafød à 3 Rd.	230 -	24 β	
305½ Edr. Havre à 15, Ml..	764 -	60 -	
<hr/>			
Kjærnesføder til 115 Køer. . .	2674 Rd.	84 β	er pr. Ko 23 Rd. 17 β
3450 Edr. Roer à 32 β . . .	1150 -	" -	- 30 Eb. à 32 β 10 - " -
138 Læs Kløverhøe à 10 Rd.	1380 -	" -	- c. 1500 βb. 12 - " -
<hr/>			
Vinterføderet kostede pr. Ko 45 Rd. 17 β			

Til Køernes Sommernæring anvendtes:

65 Edr. Land første Aars Græs (Slet Aa- ret forud)	65 Edr. Land.
16 Edr. Land Kløverflet ansættes = . . .	20 - -
54 Edr. Land Efterflet =	18 - -
<hr/>	
Af 1ste Aars Græsland anvendt 103 Edr. Land, hvilket for 104 Køer udgjør pr. Ko . .	1 - - à 30 - " -
<hr/>	
Køens aarlige Ernæring har kostet ialt 75 Rd. 17 β	
Køens Bruttoindtægt var i samme Aar (see Regnskabet)	126 Rd. 53 β
Afdrages de særlige Driftsomkostninger . . .	26 - 12 -
<hr/>	
100 - 41 -	
<hr/>	
Bliver reent Overskud 25 Rd. 24 β	

Foruden det, at den kraftige Gjødning er erholdt gratis, bliver der endda af hver Ko et Overskud af 25 Rd. 24 β.

Paa et enkelt Aar kan man imidlertid ikke bygge noget, og allermindst paa et Aar som det foregaaende, der i alle Retninger var saa gunstigt for Meieridriften: høie Priser paa Smør og Ost, lave Kornpriser, Køerne i en ret god Orden med Hensyn til Kælningen og ingen Græsmangel.

For at faae et paalideligere Udgangspunkt tillader jeg mig at fremstille Hovedresultaterne for de sidste 4 Aar:

Åar.	Bruttoindtægt pr. Ko.	Gjennemsnitspris for Smør.	Vinterfødret kostede pr. Ko.	Smørud- bytte pr. Ko.
1865	126 Rb. 63 β	46 $\frac{3}{4}$ β pr. Pbd.	45 Rb. 17 β	176 Pbd.
1864	101 - 42 -	42 $\frac{1}{2}$ - -	43 - 40 -	155 -
1863	83 - 22 -	31 $\frac{1}{2}$ - -	59 - 52 -	160 $\frac{1}{2}$ -
1862	107 - 47 -	41 $\frac{1}{2}$ - -	53 - " -	166 -
Gjensf.	104 Rb. 34 β		50 Rb. 27 β	
Udbrages	26 - 12 - for Driftsomf.	Llægges	30 - " - for Sommer-	græsningen.
Indtægt	78 Rb. 22 β		Udgift	80 Rb. 27 β

Den aarlige Ernæring, som i Gjennemsnit for 4 Åar har kostet 80 Rb., bliver betalt med 78 Rb., hvilket giver en Underballance af 2 Rb., eller med andre Ord: Gjøbningen er betalt med $2\frac{1}{2}$ pCt. af Ernæringens Værdi.

Disse Resultater vidne om, at naar Meieridriften skal være virkelig indbringende, saa maa den heelt igjennem være fuldstændig og velordnet og tillige støtte sig til en udmærket og kraftig ernæret Besætning. Den betydelige Thara, 26 Rb. pr. Ko, er omtrent lige stor enten Koen malter meer eller mindre. Ansættes en Kande Melk til 8 β, saa skal der 624 Potter Melk til at dække disse Driftsomkostninger, og det er først hvad Koen malter mere, der kommer til at betale Ernæringen. Giver Koen, som i ovenstaaende Regnskaber har været Tilfældet, 2600 Potter Melk, saa er der henimod 2000 Potter for Føden, og den kan da betale c. 80 Rb. derfor; men giver Koen kun 1600 Potter Melk, saa faaes der kun c. 1000 Potter Melk eller 40 Rb. for dens Ernæring; den kan da betale for Græsset, men formaaer neppe at betale for et Læs Hø af Vinternæringen; der bliver ikke det mindste tilovers for Kornet, og dog er det vitterligt, at en Kobesætning, der om Vinteren blot fodres med Halm og sparsomt med Hø, er saare langt fra at give 1600 Potter Melk som aarligt Gjennemsnitsudbytte.

Deraf følger, at et middelgodt Meieri er uheldigt stillet; thi det er for haardt bebyrdet i Forhold til dets Udbytte og kan ikke levere Gjøbningen til en billig Pris; er ovenifjøbet

Røbefætningen mindre god, saa bliver Forholdet endnu værre, og allerværst er det, naar der knibes for meget paa Kraftfodret, saaledes at Koen tilligemed det hele Meieriapparat ikke engang bliver fuldt benyttet.

Det er ikke nogen ny Anskuelse, at Fordelene ved middelmaadige Meierier ere tvivlsomme. Denne Mening har ofte httret sig, om den end ikke er bleven meget paaagtet; man har sagt som Indvending mod Meieridriften, at den vel kunde give volumineuse Indtægter, men disse bleve opslugte af Udgifterne, uden at Gaardens Overskud blev forøget derved; selv for ganske kort Tid siden har en æret Indsender i „Ugeskrift for Landmænd“ *) udtalt sig i samme Retning. Han tvivler om, at han har Overskud af sine Malkekøer, naar han faaer alle Udgifter dækkede, og opfordrer til at vise, hvorledes Forholdet stiller sig ved Faare- og Studehold.

Dg ligeoverfor disse Indvendinger kan der ikke gives noget andet Raad end dette: der maa gjøres alt muligt for at drive Melkeudbyttet i Veiret igjennem et strængt Udvalg af Malkekøer og ved baade Sommer og Vinter uafbrudt at ernære dem saa rigeligt som de kunne taale det; Meierilocaler og det hele Inventarium maa være saa fuldstændigt og hensigtsmæssigt, at det store Melkeudbytte kan blive benyttet paa bedste Maade, saa at det kan udbringes i den fulde Værdi, som det indeholder. Meieriet maa overhovedet bringes fra det Middelmaadige op til at nærme sig det Fuldkomne; thi utvivlsomt er et middelmaadigt Meieri en daarlig Forretning. Dette siges dog med specielt Hensyn til de større Gaarde, der have de særlige Localiteter og særlige Folk for Meierivæsenets Skyld, hvorimod man maa være vaerksom med at oversføre de samme Slutninger paa Bøndergaardene, hvor Meieriets særlige Driftsomkostninger ere mindre, da Bonden i Reglen ikke kan spare et eneste Tjenestehende eller et eneste Fag Huus, hvad enten hans Befætning bestaaer af Køer eller Stude.

*) Nr. 3. 18de Jan. 1866. 3die Række 1ste Bd. S. 36.

Jeg vender mig nu til den anden Side af Opgaven, nemlig Studedefningen. Hvad jeg kan meddele om denne Sag støtter sig til egne Jagttagelser ved Studedefning paa en middelstor Gaard med c. 300 Tdr. Land, Frisensfeldt, beliggende paa den hyderste Spids af Gjedserodde, 4 Miil fra nærmeste By. Kreaturbesætningen bestaaer der af 500—600 Aringer af Merinos Faar, tilligemed Ungqvæg fra Gjedsergaard og nogle faa Køer til Huusholdningen. Som Supplement hertil holdes der en Flok jydste Stude til Fedning om Vinteren, for at faae en større Deel af Gaardens Avl forøret, end hvad den øvrige Besætning kan consumere.

Vi hente Studene i Jylland, føre dem over til den hyderste Aftrog af Landet for at fedes, derpaa sendes de efter 6—8 Maaneders Forløb til Salg enten i Hamborg eller England. Dette stæer for Gjødningsproductionens Skyld, men det er ingen billig Gjødning, som erholdes paa denne Maade.

For Aaret 1865 stillede Udsalbet sig saaledes:

Indkjøbt 30 Stude, som kostede incl. Transport	91 Rb. pr. Stk.
Studene solgtes i Skotland og bragte hjem	150 - 37 β

Overskud for Fedefodret 59 Rb. 37 β

Der opfodredes paa alle Studene:

241 Tdr. Byg à 4 Rb.	964 Rb.
115 - Urter à 5 Rb.	575 -
20½ - Smaafæd à 3 Rb.	61 -
1½ Tons Palmefager à 40 Rb.	60 -
2 - Hørfrøtager à 70 Rb.	140 -

Salt 1800 Rb. er pr. Stud 60 Rb. „ β	
Endvidere pr. Stud c. 850 Rb. Hø 7 - „ -	
— — 54 Tdr. Køer à 32 β 18 - „ -	

Fedefodret kostede 85 Rb. „ β

Det indbragte 59 - 37 -

Tab 25 Rb. 59 β

Dette Tab svarer til 30 pCt. af Fodrets Værdi, som maa lignedes paa Gjødningen.

Hovedresultaterne for de sidste 5 Aar stille sig saaledes:

Aar	Antal		Indkjøbs-		Salgs-		Indtægt Fodrin-				Tab =		pCt. af Fo- derværdi
	Stude	88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	pr. 88	
1865	30	à	91	150	37	59	37	85	25	59	=	30 pCt.	
1864	30	-	88	145	64	56	75	88	38	31	59	= 36 -	
1863	50	-	98	143	24	45	24	64	19	18	91	= 29½ -	
1862	24	-	98	147	48	49	48	57	7	48	=	13½ -	
1861	20	-	92	143	48	51	48	63	72	12	24	= 19½ -	
154													
Gjensf.	31	-	93	146	6	52	46	71	64	19	18	= 26¾ pCt.	
Afbrages	7	„	till.	2	„								
				86	56	148	6	61	46	71	64	10	18 = 14 pCt.

Et saadant Resultat hvorved rigelig en Fjerdedeel af Føde-
fodrets Værdi skal lignes paa Gjødningen, kan man jo ikke
ansee for tilfredsstillende ved Siden af en Meieridrift, som
leverer Gjødningen for 2½ pCt. af Ernæringens Værdi.

Men Aarsagen til den høie Underballance ved Studesed-
ningen paa Falster maa ikke tillægges Studene alene, thi der-
ved vilde man gjøre dem Uret. Dersom Studene, uden at
flyttes over til Falster, havde fortæret det samme Foder i
Jylland, saa var der paa Udgifterne til Indkjøbet sparet 7 Rb.
pr. Stud som Commissions- og Transportomkostninger til
Falster. Ogsaa vilde Salgsprisen give et høiere Nettobeløb,
da Transportomkostningerne til Affætningsstedet ere større for
Falster end for Jylland. Skulle Studene gaae til Skotland,
saa koste de alene 5 Rb. pr. Stk. inden de indføres i Rjø-
benhavn, og derfra til Skotland ere Udgifterne de samme som
fra Aarhuus. Selv naar Studene føres over Kiel til Ham-
borg, har det hidtil været c. 9 Mk. billigere at transportere en
Stud fra Aarhuus via Korsør til Kiel, end fra Falster til
Kiel, og tager jeg ogsaa de forsøgede Transportomkostninger ved
Salget i Betragtning, saa have de i Gjennemsnit for de sidste
5 Aar udgjort 2 Rb. pr. Stud mere end hvad Transporten
fra Aarhuus vilde have kostet til de samme Affibningssteder
og paa samme Tid.

Affeet fra, hvad Studene have lidt ved at gjøre denne lange Omvei og ved at omplantes paa en ganske anden Grund, saa vil Udbyttet af Studedefningen dog stille sig væsentlig gunstigere, naar vi blot fradrage de extraordinaire Transportomkostninger.

Dette er udført i ovenstaaende Tabel. Indkjøbsprisen i Sjælland har været 86 Rd. 56 $\frac{1}{2}$; Salgsprisen 148 Rd. 6 $\frac{1}{2}$. Indtægt for Fedningen 61 Rd. 46 $\frac{1}{2}$; Tab 10 Rd. 18 $\frac{1}{2}$ eller 14 pCt. af Fedeføbrets Værdi; saaledes vilde Regnskabet see ud, dersom Studene havde fortæret den samme Fødekost i deres Hjemstavn og vare afflibede fra Aarhus directe til Markedet. Ved Hjælp af disse Data kan en Sammenligning nok finde Sted, i det Mindste vil man derved kunne danne sig en Forestilling om, hvorledes Forholdet stiller sig mellem Indtægten af Studedefningen og Meieridriften.

Men den, som forsvarer Studedefningen, vil gjøre den Indvending, at ved den Sammenligning, som her er forsøgt, er Partiet ikke lige, og at Studene blive forurettede derved. En saadan Indvending er ogsaa berettiget; thi paa den ene Side er Malkekoen repræsenteret af en Besætning, der i 20 Aar har været Gjenstand for en særlig Omhu og Pleie og som næsten udelukkende bestaaer af udmærkede Individier. Igjennem flere Generationer har der været et stort og strengt Udvalg af Tillægsdyr; Opbrætning, Fedning og Pleie har alt sammen været beregnet paa, saa godt som man har forstaaet det, at forberede Koen til dens Virksomhed som Malkeko. Den Kobesætning, som her er Tale om, staaer langt over det almindelige med Hensyn til sin Afstamning og Forberedelse, derfor kan den til Gjengjæld ogsaa møde fortrinlig i sit Slags og med Evne til at præstere noget, der væsentlig overstiger hvad der kan ansees for det almindelige paa Meieriernes nuværende Standpunkt.

Saa gunstigt har Forholdet ikke været med Hensyn til Fedestudene; thi de have kun været repræsenterede af ganske almindelige Individier. Jeg vil ikke dermed sige, at Udvalget

har været mangelfuldt; tværtimod troer jeg, at det i det Hele taget har været meget gode Besætninger, der er kjøbt til os, og som vi i Forhold til Indkjøbsprisen neppe kunne vente at faae synderlig bedre og mere passende for vort Diemed. 1865 veiede de i Kjøbenhavn i Gjennemsnit 75 Lpd., 1864 72 Lpd. levende Vægt i fuld fedet Tilstand; de udbragtes i 2 Rd. 8 ß pr. Lpd. levende, hvilket forekommer mig at vidne om, at de baade med Hensyn til Størrelse og Qvalitet snarere staae over end under det almindelige. Udvalget kunne vi saaledes neppe vente at faae væsentlig bedre, men ligeoverfor den meget forædlede Malkeko, der i alle Maader er saa vel forberedt til Virksomhed, staaer den almindelige jydskt Markeds-Stud som et aldeles ucultiveret Dyr, der hverken i den ene eller anden Retning har nydt nogen særlig Omhu og Pleie, der skulde sigte til at udvikle og forberede dens Evne til at fædes.

Forfaavidt kan man godt sige, at Partiet er ulige, og at det vilde være ubilligt at forlange, at Studene i dette Tilfælde skulde kunne maale sig med udmærkede Køer.

De Resultater, som jeg nu har tilladt mig at forelægge Dem, angaaende Udbyttet af Meieridriften for 4 Aar og Studefebningen for 5 Aar, forekomme mig at vidne om, at saalænge vi have det nuværende Gjennemsnitsforhold mellem Værdien af Korn og Smør, ville gode Meierier vedblive at være meget indbringende for Landbruget og ville ikke kunne fortrænges af Studene i deres nuværende Tilstand, undtagen maastee under enkelte ganske særegne Forhold, hvor Meierivæsenet af een eller anden Grund kan være u hensigtsmæssigt; thi det maa betragtes som et overmaade gunstigt Resultat, naar Sæden kan sælges til Koen for fuld Kjøbmandspris og man saa erholder Gjødningen omtrent ovenikjøbet.

Men hvad vil man sige om Resultatet af Studefebningen, naar den giver os Gjødningen for 14 pCt. af Fodrets Værdi? Fodre vi altsaa 7 Tdr. Sæd op, saa faae vi de 6

Dr. betalt, men den 7de maa offres for Gjødningen. Jeg veed ikke, hvorledes dHr. bedømme dette Udfald; men jeg mener, at naar vi see, at Forholdet ved Meierivæsenet kan blive langt gunstigere, saa maa Udbytet af Studesedningen ikke kaldes godt. Vi kunne ikke godt slaae os til Ro i den Tanke, at Gjødningen kan nok bære Underbalancen; thi vi maae stedse stræbe efter at faae den billigere, naar det er muligt; ei heller kunne vi stille os tilfreds ved den Tanke, at ved et meget stort Antal Kobesætninger bliver Gjødningen ligesaa dyr, at ved mange maa der maaskee lignes mere end 14 pCt. af Fodrets Værdi paa Gjødningen; thi disse Meierier ere ei heller tilfredsstillende, de maae enten udvikles mere eller Folk blive kjede af dem og de fortrænges. Vi maae sige os selv, naar Køerne kunne levere Gjødningen til $2\frac{1}{2}$ pCt. af Ernæringsens Værdi, saa maae vi søge at naae det samme Resultat med Studene; Spørgsmaalet bliver: kan dette skee? og i saa Fald, hvorledes?

Om jeg endog ikke kunde ansee Resultatet af Studesedningen for gunstigt, saa er det dog ei heller affrækkende; det forekommer os tværtimod meget opmuntrende, at den almindelige jydsk Stud kan fedes med dette Resultat i sin nuværende Tilstand; thi vi have flere Ankeposter at anføre imod den, og blive de fjernede, vil Fedningen forhaabentlig gaae bedre. Vi maae nemlig give den jydsk Stud det Skudsmaal, at den er seig at drive frem, Gjennemsniitskarakteren bliver, at den er utrivelig, hvilken Egenstabs vi dog ikke ubelukkende maae tilskrive Dyrets Natur, men vistnok meget mere dets Mangel paa en længere Forberedelse til Fedningen. Jeg mener saaledes, at Udfaldet af Fedningen vil forbedres, naar vi bruge en længere Fedetid; naar vi f. Ex. holde Studene 9 til 10 Maaneder, istedetfor 7, og vi da i de første 3 til 4 Maaneder alene søgte ved en jevn Kornfodring at vænne Dyrene langsomt dertil. Vi have gjort dette med den halve Besætning i Nar, og Forskjellen mellem denne og den anden Halvdeel er rigtignok paafaldende stor, uagtet vi i de 3 Maaneder kun

fodrede reen Halm i Haffelse, tilligemed 5 Pbd. Rjerne, hvilket blot kostede 12 Rd . daglig eller c. 10 Rd . ialt *).

Vi maae fremdeles sige om de Studesflokte, som vi have erhholdt, at de enkelte Individider ere indbyrdes overordentlig forskjellige, noget, som vi om Efteraaret ved Modtagelsen ikke altid kunne bemærke, men som fremtræder i høi Grad efter nogle Maaneders Forløb. Dersom jeg maatte slyde den ene Halvdeel ud og blot opgjøre Regnskabet for den bedste Halvdeel, saa vilde dette Regnskab komme til at see heelt godt ud, selv om der maatte regnes en noget høiere Indkjøbspriis for de bedste, end hvad Flokten i Gjennemsnit har kostet. Det er ogsaa en Mangel ved den jydste Stud, at den er for lille. Den koster ligemeget at pleie og at sende til Skotland enten den veier 60 Pbd. eller 90 Pbd., men ved den lille Stud faaar Udgifterne til Pleien og Transporten mere Indflydelse end ved den store. Dersom det koster 20 Rd . at sende en Stud fra Danmark til England og sælge den der, saa udgjør dette 17 pCt. af Værdien af den Stud, som sælges for 120 Rd ., men kun 10 pCt. for den, som kan drives op til en Værdi af 200 Rd . Sidste Aar var Gjennemsnitsvægten 75 Pbd. i Kjøbenhavn, men der var 1 Stud imellem, som veiede 90 Pbd., 4 veiede 83 Pbd., hvorimod der var andre, der blot naaede 70 Pbd. Vi maae nødvendigviis sætte Priis paa Størrelsen.

Laad den jydste Stud ligesom Anglerkoen igjennem flere Generationer blive avlet af de bedste Forældre, som Racen eier, saa at Trivseligheden kan blive en almindelig, arvelig Egenskab, der fra det ene Slægtled overføres til det andet og stadig forøges; laad Studen fra Fødslen af ved en god Ernæring og en passende Pleie faae Lov til at udvikle sig frit efter sine naturlige Anlæg, uden at Væksten afbrydes ved periodiske Savn eller ved idelig Omflytning fra Sted til Sted, og den vil da sikkert i 4 Mars Alderen ikke blot være et større, bredere og

*) Men denne Forberedelse til den endelige Fedning burde helst begynde ved Fødslen, eller endog før Fødslen ved Udvalget af Forældrene.

mere fyldigt Dyr at modtage til Fødning, end den jydste Stud i Almindelighed nu er, men den vil ovenikjøbet consumere sin Fødekost med en ganske anderledes Evne til at udvikles og trives deraf. Skulde vi ikke derved opnaae at faae den jydste Stud til at betale sin Føde ligesaa godt som en udmærket og velsødret Anglerko, saa er det utvivlsomt, at vi kunne faae den til at nærme sig stærkt dertil. Vi ville sikkert ad denne Wei kunne forbedre dens Egenstaber og dens Produktionsevne meget betydeligt.

Discussion ved Landhusholdningselskabets Møder.

Mødet den 31te Januar 1866.

Efter Landbrugscandidat A. la Cours Rejsemeddelelser fra England og Skotland ophvste han, efter Forespørgsel af Etatsraad Tang, at Prisen paa Damplove i England omtrentlig var 5000 Rdr. og noget høiere, efter Maskinens Hestekraft. Den mindste, han havde seet arbejde, var paa 10 Hestes Kraft, og den ompløiede daglig 5—6 Tdr. Land i 9" Dybde, hvorimod ikke stort mere end halvt saa meget kunde gøres særbdigt med Grubning, et Arbeide, der isvrigt har meget tilfælles med Pløiningen og udføres ved at indsætte andre Skjær, der noget ligne Tænderne i den svenske Harve, i Maskinen, og hvorved Jorden, uden at vendes, løsnes i 18" Dybde.

Statsraad Hofman (Bang) spørger, hvorledes Southdown-Faareracen nu er anstrevet i England, hvor den i det Mindste engang blev særdeles høit vurderet.

Candidat la Cour har kun seet meget faa Exemplarer af dette Faar i Skotland, hvor man anseer det for at udvikle sig for langsomt; en Krydsning af Leicester- og Lincolnshire-Racerne benyttes meest der.

Statsraad Hofman (Bang) troede ogsaa, at den tidligere har været mere benyttet, men kan tænke, at den, alt eftersom Græsgangene have faaet en almindeligere større Yppighed, er bleven afløst af større Racer.

Kammerherre Neergaard gjør opmærksom paa, at vil man holde Faar, som fordrer hyppige Græsgange, saa ophører denne Axl at kunne drives ved Siden af Hollænderiet.

Statsraad Hofman (Bang) vil netop af det Hensyn opkaste Spørgsmaal, om det for Diebliffet skulde være rigtigt, her i Landet at bruge de større Racen, eller om vi ikke ville være bedre tjent med, i det mindste som Overgang, at holde os til de mindre? og hvis dette sidste skulde antages, om da ikke Southdownracen var at anbefale?

Candidat la Cour kjenner ikke meget til Southdownracen, men vil, ifald vi skulle have vore Racen forbedrede, tilraade at benytte Leicester- eller Cheviotfaarene, som ere nøjsomme, haardsføre og kunne paaregnes at give 6—8 Pd. Uld aarligt.

Kammerherre Wichfeldt spørger, hvilke Racen det især er, vi herfra have ført til det engelske Marked.

Candidat la Cour havde truffet forskjellige, hovedsagelig maastee jydsk og Krydsning mellem disse og Dishley, Southdown o. s. v.; ogsaa nogle spanske havde været derimellem; men de gik kun slet af, blandt andet vel fordi der fra Hamborg tilsendtes mange Merinosfaar, som trykkede Prisen. De bedst betalte af alle vore Faar vare fra Stubbekjøbing og naaede omtrent 28 Rdr. Stykket. Saavidt det kunde skjønnes, vare de Blanding af Dishley- og dansk Race. Maa Dishleyfaaret end maastee nok siges at være det meest søgte, saa kan det dog ikke nægtes, at ogsaa det jydsk vinder Liebhave.

Statsraad Drewsen opløser som Bidrag til Southdownfaarets Historie, at da man for omtrent 40 Aar siden ønskede nogle af disse Dyr hertil, havde man store Vanskeligheder at overvinde ved at opdrive dem, idet Racen dengang var saa høit stattet i England, at man endog havde et Udsørselsforbud for deres Vedkommende.

Statsraad A. Hansen har antaget, at Leicester og Southdown igrunder var et og samme Faar.

Kammerherre Wichfeldt tør bestemt modsige dette; Leicester, eller som det ogsaa almindelig kaldes Dishleyfaaret, har en sluttet, ægdannet Krop, Southdown derimod en mere slank, og er desuden markeret ved sort Ansigt og sorte Been.

Statsraad Hofman (Bang) er fristet til at troe, at hvis nogen af disse Faareracer paa Grund af deres Uddannelse især skulde egne sig for vore danske Forhold, saa vil det være Southdown med sin bølgede Uld, hvor Totten er ligeopstaaende, fremfor Leicester med den glatte, hængende Uld.

Profesor Førgensen maa ligeledes hævde Forstjellen mellem Leicester- og Southdownracerne, der er saa udpræget som vel muligt. Hvad rosende der er sagt om Cheviotfaaret, kan han ganske tiltræde; imidlertid havde det været ham paa-faldende ved Pariserudstillingen i 1856 at iagttage, hvor meget de der fremførte Cheviotfaar afvege fra den Grundthpe for Racen, hvormed han i 1847 var bleven bekendt i dens Hjemstand. Krydsning med Leicester bærer vistnok Skylden, som overhovedet denne Race nu er den overveiende. Han vil spørge den ærede Foredrager, om den Vægt af 240 Pd., som han havde omtalt at have truffet for Faar, var noget almindeligt i England, eller kun gjaaldt Udstillingsdyr?

Candidat la Cour havde ved de nævnte Tal kun figtet til Dyr, der vare udstillede i Birmingham, — gjennemsnitlig kunde $1\frac{1}{2}$ —2 Aars Beder anslaaes til omtrent 120 Pd., medens et Uldudbytte af 14—16 Pd. aarligt pr. Dyr ikke er noget Usædvanligt.

Profesor Førgensen maa med Hensyn til en Yttring i Foredraget betvivle, at det virkelig er „Regel“, at de engelske Dvægsebere ikke selv opdrætte deres Dyr, men købe dem fra magre Egne; maastee er dette Tilfældet Nord for Edinburgh, men ellers kjøbes Kalvene vistnok ikke efter deres 6te—8de Uge. Hvor Hjemmeopdræt ikke er det Almindelige, kan Fedningen neppe tænkes fuldenbt til Dyrets 3die Aar; — det indkjøbte vesthøilandfke og irske Dvæg maa vist henstaae, til det er 4 Aar gammelt; — herhjemme ville vi i det Mindste ikke kunne

bringe det saa vidt i kortere Tid, naar vi beghude med magre Dyr.

Candidat la Cour troer dog nok, at det virkelig forhold sig saaledes for Skotlands Vedkommende; i England derimod turde det nok være anderledes; men det Ungqvæg, som Skotterne kjøbe, befinder sig altid i en kraftig Foderstand.

Professor Jørgensen antager dog, at selv om saadant bruges almindeligt, maa Hjemmeopdrættet alligevel siges at være Regelen. Han vilde spørge, om den ærede Forebrager havde nogen Erfaring om, hvormeget en Stub antages daglig at æde i Fedningstiden?

Candidat la Cour har havt Banskfelijkheid ved at faae fikke Opgivelser heraf, ligesom han er vis paa, at Forholdet ikke er saa lidet forskjelligt, men tør dog som et Gjennemsnitsforbrug sætte 6 Skpr. Koer foruden 2—3 Pd. Olie-lager daglig pr. Dyr.

Statsraad Hofman (Bang) finder, at da som et af de vigtigste Midler, hvorved Englænderne have bragt deres Huusdyravl til den nuværende Høide, ogsaa Krydsning er fremhævet, turde det være af Interesse at lære Forholdene herved lidt nærmere at kjende; hvorledes t. Ex. de rene Racer holdes, — om Opdrættene blot ere forsynede med enkelte rene Handyr, eller have en heel lille Stamme.

Candidat la Cour har kun truffet særdeles faa almindelige Opdrættene, som selv holde rene Stammer, hvorimod Til-lægsracen findes hos enkelte renommerede Landmænd, der faa for en meget høi Betaling sælge eller udleie Handyr til Andre. En Mand veed han saaledes, der aarlig i Springtiden ud-leier 30—40 Bødere til en Betaling af 20—30 Rstr. for Stykket.

Professor Jørgensen gjør opmærksom paa, at Fedestillingerne ere alt andet end hvide af disse Folk, som for deres Renommees Skyld ikke godt kunne undlade at fremstille Dyr ved en saadan Velighed, men faae dem temmelig ødelagte derved; — imidlertid holdes der ved Præmieuddelingen meget

strengt paa rene Race, medens Krybsningsprodukter ikke paaagtes. Det er disse Mænd, som Jonas Webb t. Ex., der holde Handyr, som kjøbes af dem, der atter føre Tillægsdyr til almindelig Handel, som opnaae saadanne høie Priser ved enkelte Kreatursalg, at ei alene Udlændinge, men ogsaa Englændere selv forbauses derover.

Statsraad Hofman (Bang) udtaler Ønske om, at ogsaa vi her i Landet maae lære at sætte samme Priis paa „rene Stammer“, som Englænderne gjøre det.

Candidat la Cour oplyser paa Forespørgsel af Statsraad Hansen, at Gjæstgiver Petersen paa Vesterbro er den danske Importeur, som har naaet den høieste Priis for Stude, nemlig omtrent 24 Rstr.; men det var nogle svenske Dyr, han havde haft opstaldet; dernæst fik Statsraad Tesdorpf 23 Rstr. for nogle danske Stude. I Almindelighed har vort Dvæg imidlertid staaet under det engelske, for hvilket 20 Rstr. er courant Priis, medens jydsk Stude som oftest kun opnaaede 14 Rstr. De fleste af vore Stude vare for knoglede; men vi lære nok med Tiden at fede dem bedre.

De forskjellige Markeder i Storbritannien gjøre forskjellige Forbringere; i London gaae saaledes kun 1ste Klasse Dyr, medens simplere Varer finde god Afsetning i Edinburgh, Glasgow, Newcastle o. s. v. Alt efter dets Bestaaffenhed sees derfor ogsaa Landets eget Dvæg tidt at føres snart langt Nord= snart Syd paa til et andet Afsetningssted end det nærmestliggende.

Statsraad Tang havde alt for en Snees Aar siden haft Leilighed til at udtale sig om vor Dvægudførsel til England; og fremhævede dengang, at hvad vi især burde have Dpmærksomheden henvendt paa, var:

- 1) at vælge en passende Race,
- 2) at fede totalt,
- 3) at henvende sig paa rette Sted, og der holde gode Commissionairer.

Af gode Dyr findes mange her i Landet, som egne sig til de engelske Forbringere, der som bekjendt meest gaae ud paa gode

Boeufftykker over Dyrets Bagdeel, medens Franskmændene, for hvem Suppen er det hovedsagelige, ville skatte vore Fæbestude mindre. I Slutningen af Fyrrethverne og Begyndelsen af Halvtredserne affendte vi ogsaa med god Fordeel temmelig meget til Smithfields Marked, indtil Conjuncturerne forandrede sig saa uheldigt, at en Standsning fandt Sted af denne Export, som jo nu er kommen i god Gang. Hvad vore Racers angaaer nyde de (især maaskee den lille forbrogede, buttede, jydste) god Anseelse derovre. I saa Henseende have vi seet gjentagne Beviser paa, at selv vore Dvægopdrættere af Landbostanden have samme Anskuelse om Dyrenes Egenstaber som de engelske Fagmænd.

Candidat la Cour kan bekræfte, at Rjødet af vore Kreaturer er vel anseet derovre. Iøvrigt har han sporet, at vi ere for tilbøielige til at lægge noget overbreven Vægt paa Racerne og for lidt paa Fodringen.

Overkrigscommisair Aagesen ønskede at erfare den sandsynlige Grund til, at de Transporter, som udfikedes til Hull eller Newcastle, havde lidt saa betydeligt større Tab end de, som Landhuusholdningselskabet havde ladet gaae til Leith, — og om det maaskee har viist sig, at fuldtfædede Kreaturer udholde Rejsens Besværigheder vanskeligere end de midbæfede.

Candidat la Cour troer ingenlunde dette Sidste, og forklarer de større Tab paa Transporten til Hull og Newcastle ved de mindre gode Skibe, som benyttedes dertil, og ved Mangelen af et kyndigt Opsyn med Dyrene.

Statsraad Tang maa ligesom den sidste Taler lægge stor Vægt paa Opsynet, hvis Betydning han fra tidligere Aar har lært at kjende.

Iøvrigt mindede han om, at det ikke er den engelske Dvægshandel, som først har bragt os til at sende Dampskibe over Nordsoen med levende Stude, idet der saavel i det 17de som 18de Aarhundrede var ikke ubetydelig hollandsk Trafik af samme Art, som ligeledes førtes ad denne Vej, dengang rigtignok i Seilskibe, hvor Dvæget studebes tæt sammen i Lasten, støttede med Bomme

under Bugen, og hvor man, naar ugunstigt Veirlig gjorde Reisen langvarig og besværlig, forfristede Dyrene ved at give dem Æg.

Mødet den 7de Februar 1866.

Efter Professor Holst's Foredrag om Kornproduktionen i Danmark hittede

Professor Jørgensen, at han i det Hele taget havde fundet sig tiltalt af de givne Oplysninger, og antager saaledes ogsaa, at det gjennemsnitlige Udbytte af Hvedeavlens her i Danmark med Rette er ansat til 10 Fald. For Rugen synes det derimod, at Ansættelsen er for høi, og han betvivler ogsaa, at Havre og Erter virkelig som Regel give saa mange Fald som angivet, naar alle Landets forskjellige Egne medregnes. Den største Deel af Rugproduktionen findes som bekjendt i Sjælland, hvor et Udbytte af 6 Tdr. pr. Td. Land mange Steder anses for det Normale, og hvad Havren angaaer, da er det ogsaa hovedsageligen paa Halvøen at den dyrkes, og det for en stor Deel paa ubliggende Jorder ofte to Gange umiddelbart efter hinanden, hvorefter Afgrøden selvsølgelig ikke kan være rigelig; — vistnok naaer man til Gjengjæld enkelte andre Steder indtil 20 Fald; men det gjælder om altfor smaa Arealer, til at det nys berørte langt uheldigere Forhold derved tilstrækkeligen opveies. Noget paafaldende vilde det ogsaa være, om Fremskribtet for Havreproduktionens Vedkommende fra 1838 til 1863 virkelig, som det nævntes i Foredraget, har været fra 4½ til 8 Fald.

Opgivelserne, som berøre Forholdene med Hensyn til Huusdyrene, synes at være vellykkede.

Professor Holst henviser for Rugudbyttes Vedkommende til Racoppidans Bog, ligesom ogsaa Meddelelser om Høstudbytten i „Tidskrift for Landøkonomi“ har gjort samme Indtryk paa ham om denne Anskuelses Rigtighed. Det maa erindres, at Aaret 1863, til hvilket jo især er taget Hensyn, var et meget godt Aar, og senere Aars mindre gode Høst bevirker maaskee, at man nu finder Beretningen om det dengang Bundne mindre

sandsynlig. Dog kan han gaae ind paa, at et Havreudbytte af 12 Tdr. pr. Td. Land (= 8 Fald) maaskee ikke er det virkelig almindeligt gjennemsnitlige, endskjøndt dog flere Forfatteres Udtalelser havees derfor.

Professoren Børgesen minder om, at Angivelser om Hvedeudbittet i England og Frankrig stedse forekomme os lave i Sammenligning med vore egne, og at Grunden hertil ligger i, at i England dyrkes Hvede næsten paa al Jorden, medens vi kun benytte den kraftigste dertil. Hvad der i England gjælder om Hvede, er hos os Tilfældet med Rug og Havre, som det derfor maa undre noget at see opført med Fald, som nærme sig Hvedens saa meget.

Statsraad Tessdorff skjønner efter sine Erfaringer som praktisk Landmand ikke rettere, end at de iaaften givne Talstørrelser nærme sig Virkeligheden saa nær som muligt, om han dog rigtignok er tilbøjelig til at troe, at der er regnet en Smule for høit. Saaledes ved Beregningen af Forbruget til Kreaturer o. l.; 15 Tdr. Havre pr. Hest naaes neppe ganske, og 2 Tdr. pr. Ko gaves i 1863 vist ikke gjennemgaaende uden i Hertugdømmerne, medens det nu maaskee dog nok nærmer sig hertil ogsaa hos os. $3\frac{1}{2}$ Td. for hvert menneskeligt Individ er i ethvert Tilfælde det yderste Maximum, navnlig fordi Forbruget af Kartofler og andre Havesager er i bestandig Tiltagen. Mere end $\frac{1}{2}$ —1 Million af den nævnte Hovedsum for det frembragte Korn kan i alt Fald dog ikke antages at burde afgaae. 10 Tdr. Hvede, 11 Tdr. Vhg og 11—12 Tdr. Havre af Td. Land forekommer ham ikke overdrevent, — selv mange Steder i Sjælland dyrkes Havren paa ganske gode Jorder.

I England gav Aaret 1863 108% af en Gjennemsnitshøst, og ligeledes her var den noget over det Almindelige. I den Henseende indvirke jo isøvrigt de forskjellige Aar meget paa hinanden, og selv for 1865 sees det jo nu af de indkomne Beretninger, at Høsten er større, end man havde turdet formode.

Den sikreste Maade, hvorpaa vi kunne faae Størrelsen af de vundne Fald at vide, vilde være ved at formaae Forretnings-

førerne for de forskjellige Brandforsikringselskaber til at indsende Beretning om de fra Ubløsgaarde i en Række af Aar tegnede Forsikringer. For et Tidsrum af henved 30 Aar maae disse Oplysninger kunne tilveiebringes.

Professor Holst gjør opmærksom paa, at han strax havde sagt, at 1863 var lidt over et Middelaar. Havrebyrningen er forresten tiltaget meget i de senere Aar, ogsaa i de Amter, der have gode frugtbare Jorder.

Professor Sjørgensen antager, at dette hidrører fra, at man opgiver Ertebyrningen til Fordeel for Havreavl; ligesom det, at man nu mere almindeligt gjøder ved Ubløget, kan gjøre det forklarligt, at Havrefolbene ere tiltagne.

Mødet den 21de Februar 1866.

Fortsettelse af Discussionen om Kornproduktionen i Danmark.

Professor Holst kan ikke endnu tiltræde den forrige Gang gjorte Bemærkning, at han skulde have angivet Havreudbyttet for høit ved at ansætte det til 12 Tdr. pr. Td. Land. Naar det end ikke saameget paa de magre Jorder, saa maa han dog henvise til, at 24% af Jorden paa Sjælland og Øerne og 26% i Fyen anvendes til Havreavl, og sikkerlig give saameget over 12 Fold, at det maa hæve det manglende i Sjælland. Paa Halvøen benyttes gennemsnitlig 42% af Arealet til Havre, men de to mindst frugtbare Amter, Ribe og Ringkjøbing, have henholdsvis kun 31% og 38%, saa at der bliver saameget større et Procentantal i de bedre Egne; — i det forholdsvis frugtbare Thisted Amt naaer det endogsaa 50%. Fremskridtet fra 1838 har heller neppe været saa usandsynligt mægtigt, som man efter Angivelserne skulde troe; thi naar disse dengang melde om kun 6 Fold for Rjøbstadjorderne og 4½ Fold ude i Landet, saa er det utvivlsomt for lavt, noget, som forøvrigt finder sin Forklaring i, at Landmændene altid ere tilbøielige til at anslaae Havren ringe i Forhold til de andre Sædarter, fordi den ikke, som disse, altsammen bliver udtærsket.

En af sine tidligere Ytringer maa han dog berigtige saaledes, at det ikke er i de frugtbarere Egne, men især i Ribe-, Ringkjøbing- og Thisted-Amter, at Havreudsæden er tiltagen.

For Rugens Vedkommende er han derimod villig til at aflaae noget, da kun 15—16% af Dernes mod 24% af Sjællands dyrkede Areal besaaes hermed, og det maa indrømmes, at det tilmed er af de ringere Jorder. Selv om Rugudbhyttet imidlertid nedsættes til $8\frac{1}{2}$, ja 8 Fold, vil Calculen ikke blive synderlig feil, saameget mere som det i Foredraget sidst angivne Rugareal har viist sig at være omtrent 10,000 Tdr. Land for libet.

Profesfor Førgensen gjør opmærksom paa, at man ved Udtrykket „Fold“ altid kun bør mene Udbyttet af Tønde Land, uden Hensyn til Udsædens Størrelse, der varierer temmelig meget, saavel efter Saakornets Art og Udsaaingens Form (Bred- eller Radsaaing, af Haand eller Maskine), som ogsaa efter Jordbundens Bestaaffenhed, og tidt efter de forskjellige Jordbrugeres individuelle Anskuelser. Naar Hr. Profesfor Holst har angivet Foldene af Hvede til 10, af Rug til 9, Byg 11, Havre 12, Boghvede 6 og Bælgfæd 8, saa er det kun med Hensyn til Rug, Havren og Bælgfæden, at Taleren har troet at maatte yttre nogen Tvivl om, at et saa fordeelagtigt Udbytte virkelig gjennemsnitligen naaes her i Landet. Angaaende Rugen er dette jo ogsaa nu indrømmet, og af Bælgfæden tør det ansees for temmelig sikkert, at selv paa større, velbevne Gaarde naae Erterne ikke op til 8 Fold, Bønnerne maaskee snarere, men det bliver vist correctest at ansætte et Gjennemsnitsudbytte af 6 Fold for denne Sædart. At Havren mange Steeder ogsaa dyrkes paa frugtbar Jord, er ganske vist, men desværre ligejaa sikkert, at der herster et almindeligt Misbrug af Jorden til Havredyrkning, saa at man t. Ex. tager den to Gange efter hinanden, og det forekommer ham derfor ikke sandsynligt, at vi virkelig som Regel faae 12 Fold af den.

Da Rigtigheden af Opgivelserne af det dyrkede Areal og af Udsøfslen maa ansees for paalidelig, vil det, ifald en noget

mindre Produktion skulde blive antagen for det Rimelige, være i Overflaget af Forbruget, at vi skulde trække fra, hvad der ogsaa vistnok vil være det Rigtigste, og hvorved Balancen vil blive opretholdt. Naar vi erindre, hvormange af vore omtrent 300,000 Heste, der kun faae lidt Havre om For- og Efteraaret, men ellers maae nøies med Græs-, Hø- og Halmfoder, kunne vi nok blive tilbøielige til at betvivle, at der virkelig forbruges 15 Tdr. Havre aarlig pr. Hest i Landet. 1,900,000 Tdr. aarlig til Faar, Sviin o. s. v., der jo kun er angivet som et løst Overslag, taaler vist ogsaa godt et Fradrag, hvad tildeels tillige vil være Tilfældet med 2 Tdr. pr. Ko. Paa denne Maade kan det nødvendige Fradrag fra Foldene jo godt udjevnes ved en tilsvarende ligesaa rigtig Indskrænkning i Angivelserne af Forbruget.

Profesor Holt henholder sig til sine fra Først af gjorte Ytringer om, at 1863, som er lagt til Grund for Beregningen, var et godt Middelaar, og at det Hele derfor er lidt for høit. At det særligt skulde være Tilfældet for Havrens Bedkommende, vil han derimod nødig troe. Vistnok er det meget, at regne 15 Tdr.s Forbrug for hver Hest; men de 13—14,000 Rjøbstaas- og Herregaardsheste faae jo meget mere. Vi have en Angivelse om, at en Arbeidshest med 9 Timers daglige Arbeide bør have 10—12 Pd. Havre om Dagen, som omtrentligen udgjør 30 Tdr. om Aaret, — og efter Professor Prosch faaer en Cavallerihest jo 26 Tdr.

Selv med de af Hr. Professor Jørgensen paaapegede Medsættelser naae vi imidlertid jo dog op til en aarlig Production af 18—19 Millioner Tønder, hvilket viser en meget betydelig Fremadskriden.

Mødet den 28de Febr. 1866.

Efter Forvalter Vuus's Foredrag om Forholdet imellem Udbytten af Malkesøer og af Fedeqvæg hittede

Statsraad Valentiner, at den her givne Sammenstilling af Forholdene mellem Meieri og Studehold ikke var ganste

eensartet, idet Meieriet paa den ene af de omtalte Gaarde er en Hovedsag, medens paa den anden Fedningen kun betragtes som noget mere underordnet, der ovenikjøbet kun drives i Vintermaanederne. En rigtig Slutning vil kun da kunne drages, naar man støtter sine Beregninger ogsaa for Fedningens Vedkommende paa Erfaringer om en Studebesætning, som holdes hele Aaret rundt paa Gaarden. Den Veilighed, Taleren i sin Tid har haft til at gjøre saadanne Erfaringer, har lært ham, at Sommerholdet af Studene allerede i og for sig er fordeeltigt, og tillige, hvor Græsgangene ere gode, i høi Grad kan begunstige Vinterfedningen, som neppe alene kan ventes at ville betale sig. Græsset ublagdes med Gjødning, hvorved det blev saa nærende, at Studene, som sattes ud derpaa om Foraaret, naar Efteraaret kom kunde have vundet indtil 100 Pbd. Tælle hver, uagtet en Stnd jo altid nøies med mindre Foder end en Ko, saa at 4 Skpr. Land Græs i Regelen regnedes at strække til den. Den af Forvalter Buus foreslaaede lidt tidligere Forberedelse til den egentlige Fedning haves jo saa paa denne Viis fordeeltigt paa Gaarden selv igjennem Græsfodringen. Her paa Nerne findes der for Tiden neppe nogen Gaard, hvor Forholdene længere ere saadanne; i Jylland derimod, hvor Fedningen er en Hovedsag, kan den vist anderledes godt betale sig.

I Anledning af derom gjort Forespørgsel maa han udtale, at Forstjellen paa Gjødningsproduktionen ved Mallekøerne og ved Studene neppe er stor, endfsjøndt det jo ikke kan være tvivlsomt, at en Deel for Gjødningen nyttige Stoffer undrages den igjennem Melken.

Professur Førgensen antager dog, at Gjødningen fra Fedestude er ikke saa ganske lidt værdifuldere, end den fra Meierikøer ved samme Foder, — i 100 Potter Melk kan vistnok godt anslaaes at indeholdes $1\frac{1}{2}$ til 2 Pbd. uorganiske Stoffer, især vel phosphorsure Forbindelser o. s. v., og det i Foredraget opstillede Udbytteforhold mellem Studene og Mallekøerne, som $2\frac{1}{2}$ til 14, burde maastee ogsaa reguleres noget herved.

Mon man isvrigt paa Frisensfeldt ikke kunde have fedet paa en anden ligesaa god og dog billigere Maade, ved at give en stærk Tilfætning af Roer og Oliefager, som jo Engländerne ligefrem foretrække for Kornet? Dette i Forbindelse med den i Indledningsforedraget anbefalede Forberedelse til Fedningen, eller endnu bedre Sommer-Græsfedning, vilde vistnok give et endnu heldigere Resultat, uagtet det allerede vundne overgik, hvad han havde forestillet sig derom. Men fuld Retsfærdighed vil kun da kunne hedes Studene, naar de holdes og beregnes hele Aaret rundt!

Forvalter Vuus troer allerede at have givet den jydsk Stud et saa gunstigt Skudsmaal, at det dermed vil være beviist, at Studehold og Fedning kan tjene det fremadskridende Agerbrug i samme Grad som Koen, hvis Tiltrækning og Røgt er saa meget dyrere og mæsifommeligere end Studens. Vistnok er ogsaa Gjødningen bedst af Studen, om end neppe i saa høi Grad, at nogen virkelig Udjevning af Forfjellen i dens Rentabilitet ligeoverfor en tilstedeværende, god, ældre Meieristammes derved tilveiebringes. Han selv skulde ret meget ønske at høre Oplysninger om Forholdet paa Steder, hvor Studebesætningen holdes hele Aaret rundt, og hvor Opdrættet ligeledes medtages i Beregningen; hidtil har han ikke haft Leilighed til at indsamle saadan Erfaring; men det er Hensigten herefter paa Frisensfeldt selv at opdrætte Studene ved dertil indkjøbte jydsk Røer og en Tyr af Korthornsracen. Paa en Gaard, der er saa lille som den nævnte og som favner et stort Afsetningssted i sin umiddelbare Nærhed, vil Meieriet altid mindre godt betale sig, da Udgiften til Driften af Meieriet, Lønningen til Bestyreren, Meiersten o. s. v. om trent ere de samme, som hvor Produktionen er større.

Hoffjægermester Sehested hævder Køernes Fortrin og gjør opmærksom paa, at hvor man vil lade dem afløses af Studene, der maae ogsaa disse belastes med alle Udgifterne til Bygninger og andre Indretninger til Meieriet, der jo dog engang ere gjorte.

Ved selv at tillægge sine Fedestude vil man sandelig komme til at betale dem langt dyrere, end ved at indkjøbe dem i Sjælland, hvor de i flere Aar af deres Opvæxt for en stor Deel holdes gaaende paa Lyng, i Kjør o. s. v. uden altsaa at koste slynderligt; medens vi paa Derne ikke kunne vente at opdrætte dem i de to første Aar under 40—50 Rd. og de to næste adskilligt høiere, ialt saaledes over 100 Rd. for fireaars Dyr, medens vi jo nylig her have hørt Gjennemsnits-Indkjøbsprisen for gode Dyr i Sjælland ansat til 86½ Rd., som endda vist er temmelig høit beregnet.

Forvalter Buus betvivler ingenlunde, at Studene, opdrættede paa vor kostbare Grund, ville blive ikke lidet dyrere, end de indkjøbte jydste; men til Gjengjæld ville vi faae anderledes store og værdifulde Dyr, der senere kunne udbringes til en dobbelt Salgspris, medens Transportomkostningerne ved dem dog ikke blive høiere end for simple Varer. — Det er forresten alt Andet end hans Mening at anbefale, at man skulde neblægge Meierierne til Fordeel for Studesedning, og efter hans Forslag kan der derfor aldrig blive paabyrdet denne tidligere Omkostninger fra Meieribygninger o. l.

Statsraad Valentiner erindrer, at hans Fader, som selv tillagde sine Stude, ikke sjeldent har havt fireaars Dyr paa 14—15—1600 Pd.; havde de endogsaa været kostbare at opdrætte, saa vare de saaledes til Gjengjæld blevne meget værdifulde.

Proprietair Larsen bemærker efter Opfordring, at uagtet han iaar ikke selv har fedet, er det ham dog bekjendt, at flere Andre have gjort det med god Fordeel; saaledes har en Mand i Nærheden faaet det til hver Stud givne Foder af 5 Tdr. Byg og 28 Tdr. Koer betalt med 50 Rd., og ijsor kunde Taleren selv foruden en passende Pris for det opfødte Korn beregne sig 5 Mk. for hver Tønde Koer, som gaves til hans Stude, saa at Gjøbningen altsaa leveredes ham ganske frit. Han er overbevist om, at Studesedningen kan betale sig meget godt med de nuværende Priser, naar den hovedsagelig baseres

paa Køer, og at man ved et skjønnsomt Indkjøb ialtfald Intet vil have at betale for sin Gjøbning.

Candidat Segelcke troer, at den Tendents, som i de senere Aar efter en temmelig stor Maalestok har viist sig paa flere Steder til fra Studedefning at gaae over til Meieridrift (et Forhold, der maaskee nok nu igjen vil blive stillet lidt anderledes efter Aabningen af den direkte Udsørsel til England), foruden i en sandsynlig større Rentabilitet tillige er begrundet i den Ulempe, som Studeholdet, hvor det ikke er indskrænket til noget meget smaat, altid medfører for Eieren, at han næsten hele Aaret igjennem maa færdes meget vidt omkring for Handelens Skyld, medens Meieridriften tillader ham at blive anderledes rolig hjemme paa Gaarden og passe sin Dont der. Naar man har fremhævet, at Sommerfedningen stiller Studene saa meget fordeelagtigere, overseer man vist, at man i den Tid langfra faaer det Gjødningsudbytte, som naar Dyrene staae paa Stald.

For en Deel Aar tilbage har han selv forsøgt en Beregning over de constante Udgifter, støttede til et Meieri paa 85 Køer, og det er ham en Tilfredsstillelse her at høre, at det Resultat, hvortil han dengang kom, nærmer sig meget til det, Hr. Buus iaften har fremstillet.

Kammerherre Steel formaaer vel ikke fuldstændig at opfylde Ønsket om at give udtømmende Oplysninger om det her forhandlede specielle Emne; dog har han endeel Erfaringer om Studehold i Almindelighed taget. Tillægningen af magre Stude, der om Sommeren holdes paa simple Enge og afsættes til Holsteen, have gjennemsnitlig bragt ham 60 Rd. aarlig pr. Baas, hvorimod den egentlige Fedning hidtil har været forbunden med store Banskeligheder. Den directe Forbindelse med England vil imidlertid formeentligen faae en gennemgribende, gavnlig Indflydelse paa Besætningsforholdene paa Halvøen.

De som omtalt til Frisenseldt indkjøbte Stude tør dog vistnok i intet Fald ansees for at give et godt Grundlag for

nogen sammenlignende Beregning; baade kunne de neppe andet end have lidt ved Reisen og maaskee tilmed ei heller siges at være heldigt indkjøbte, hvortil der hører megen Erfaring. De bedste Dyr ville Kjøberne vistnok i Almindelighed finde i Vendsyssel; men samme Sted vil de allerbaarligste ogsaa blive dem budt. Især maa man være varsom med at lade Størrelsen være nogen vigtig bestemmende Factor ved Valget, — de største ere ingenslunde altid lette at fede.

En Ulempe ved Meierikøerne er det, at jo fuldkomnere de behandles, desto flere uheldige Chancer indtræde ogsaa samtidig for dem.

Professør Holst oplyser, at Overgangen fra Studesedning til Meieridrift her i Landet tog sin Begyndelse omtrent 1720, og allerede først i dette Aarhundrede var Fedningen reent fortrængt fra Fyen. I Sjælland fandtes da endnu mange Gaarde, t. E. Kragerupgaard, Gyldeholm og Verchenborg, hvor der udelukkende holdtes Stude; men Grunden hertil laae hovedsagelig i, at Tiende og andre Afgifter ydedes in natura, og det usikre Marked bidrog til ogsaa her efterhaanden at indføre Meieriet. I Thyland, hvor t. Ex. Borgaard var bekendt for sit udmærkede Studehold, gif man efterhaanden over til kun at producere magre Stude, der saa folgtes til Fedning i Hølstien. Et Forhold, som forresten findes tilsvarende mange andre Steder, saaledes baade i Preussen, hvor Oberengene ere bekendte Fedsteder for andensteds indkjøbt Dvæg, i Frankrig og tidligere i England, medens den lette Jernbaneforbindelse mellem alle Egne i det sidstnævnte Land i den senere Tid har medført, at Fedningen hyppigere foregaaer paa Til-lægsstedet, saaledes at fuldtfedede Stude nu føres lige til Slagtning i London selv høit oppe fra Skotland.

Forvalter Buus anfører som en væsentlig Mangel ved Hovedmassen af de iøvrigt fortrinlige jydsk Stude, at de ere saa lette. Om de end som Regel kunne være triveligere end de større Dyr, opnaae de dog ikke ved Fedningen Vægt nok til at kunne bære de betydelige Transportomkostninger, der ere

de samme for en lille som for en stor Stud. Vi maae have store Kroppe, hvorpaa kan lægges meget Kjød.

Den eiendommelige „Omsætningsmaade“ er vistnok især virksom til at holde de jydste Stude nede. I Vestjylland omsættes de jo ofte heel- ja halvaarsviis, bestandig fra mindre til større Besiddere, indtil de drives heelt bort, og disse hyppige Stedforandringer kan neppe andet end skade dem. At de omtalte Stude paa Frisensfeldt have været tilbagefattede ved at flyttes, ansees for utvivlsomt, og Erfaring viser os jo ogsaa, at indkjøbte Køer let kaste Kalven den første Gang de føde paa et nyt Sted.

Kammerherre Skeel er enig heri. Alt eftersom de jydste Besætninger, paa Grund af den lette Affætning, som i den senere Tid er aabnet dem, gaae over til at blive Fedestude, vil dette Forhold nok forandre sig, medens man hidtil, da Fedningen foregik i Marsken efter Salget, har brudt sig mindre derom.

Gaardeier J. Christensen gjør opmærksom paa, at man ved at holde Stude til Fedning tillige har den Fordeel, i en Deel Aar at kunne benytte dem som Trækdyr, i hvilken Egenstabs de i mange Tilfælde ere forbeelagtigere end Hestene. Udføre de end noget mindre Arbeide end disse, saa fortere de ogsaa mindre Korn, kræve ingen Pasning og levere bedre Gjødning, ligesom de endeligen fra det 4de til det 7de eller 8de Aar, medens de anvendes til Trækbruget, bestandig tiltage i Værdi, medens Hesten jo derimod taber.

Forvalter Buus betvivler, at vi her paa Zerne ville finde det stemmende med det fremadskridende Agerbrug at benytte Studene paa den Maade. Her maae vi udvikle vore Dyr eensidigt, holde Malkekøer, Fedestude o. s. v. — Sygdom imellem Hestene foranledige, at et fleeraarigt Forsøg paa at erstatte dem ved Stude blev gjort paa Falster; men skjøndt en Stud kun fortærede 10 Pd. Kjerne, hvor en Hest behøver 16 Pd., betalte den sig dog ikke, — der er alt-

for mange Tilfælde, hvori Studen ikke kan udføre Hestens Gjærning.

Mødet den 7de Marts 1866.

Professur Bagge indlede Spørgsmaalet om Dvægpesten, idet han derom gav følgende Meddelelser:

Den betydelige Udbredelse, Dvægpesten har faaet i England, og den store Fare, den vilde medføre for Landets Dvægavl, hvis den skulde udbryde hos os og antage nogen større Udbredelse, har vaakt en saa alvorlig Betyrning hos Landbostanden, at det sikkert ikke vilde være ubetimeligt, om der her i Landhuusholdningsfælleskabet reistes en Discussion om denne Sygdom og de til Raade staaende Midler til at hæve den, og det saa meget mere, som der i saa Henseende hersker mindre rigtige Anskuelser hos flere af Landmændene, vel tilbeels fremkaldte ved enkelte Udtalelser, som have været offentliggjorte i Dagspressen.

For den rette Forstaaelse af de Lovbestemmelser, som nu ere gjældende i Anledning af denne Sygdom, vil det ikke være af Veien at kaste et kort Tilbageblik paa Sygdommens tidligere Forekomst her i Landet. Det vil sikkert være de Herrer bekendt, at Dvægpesten herskede gjentagende Gange i Danmark i det forrige Aarhundrede, stærkest fra 1745 til 1751, idet der i disse 7 Aar skal være død over 2 Millioner Stkr. Dvæg. Et ufuldstændigt Kjendskab til Sygdommen og dens Smitteevne gjorde, at de Foranstaltninger, som bleve iværksatte for at standse Sygdommen, deels vare utilstrækkelige, deels først bleve anvendte, naar det var for sildigt. Under Sygdommens Forløb udgik adskillige Forordninger, men disse vare langtfra i Stand til at hindre Sygdommens Udbredelse til næsten hele Landet, og Tilstanden for Dieblicket i England kan fuldstændig sammenlignes med Forholdene, som de dengang vare hos os.

Det Samme kan næsten siges om Tilstanden, da Dvæghygen igjen herjede Landet i Aarene 1762 og 63 og medførte

et Tab af over 250,000 Stkr. Dvæg. Sygdommen blev nøiagtigen studeret af Lægerne (Aaskov, Vesfer, Pastor Thun), men Foranstaltninger mod Sygdommens Udbredelse bleve ikke tagne efter nogen almindelig Plan. Fra 1769—1772 var den igjen udbredt over en stor Deel af Landet, ligesom over det nordlige Tydskland, Holland og Belgien.

1774 viste Sygdommen sig paany i Holsteen, og trods de tagne Foranstaltninger rykkede den stadig nordpaa, 1775 kom den til Rendsborg og 1776 var den udbredt over den sydlige Deel af Slesvig indtil Slien. 1777 viste den sig pludselig paa Falster, hvor den dog snart blev undertrykt ved Nedslagningen af 667 Dvæghøveder i 5 Landsbøyer og 1 Forpagtergaard. Det følgende Aar udbredte den sig mere nordpaa i Slesvig indtil Haderslev og paa Als og Væroe. I August Maaned kom den til Langeland, hvor den bortrev omtrent $\frac{1}{3}$ af Dvæget; i October udbrød den paa Taasinge, i November paa Folland og i December paa Falster og Fyen, hvor den vedblev at herske i 1779 og 1780, og først mod Slutningen af 1780 udbrød den i Thyland. Af Sygdommens Udbredningsmaade vil man see, hvor lidt Beboere af Der og selv mindre Der kunne være sikrede mod Sygdommen paa Grund af deres mere isolerede Beliggenhed, hvorvel det langt fra kan nægtes, at Danmarks geographiske Forhold er et godt Værn imod alle smitsomme Dyr-sygdommes Indtrængen og Udbredning. Vi besidde en meget nøiagtig Beskrivelse af Dvægpestens Udbredelse fra denne Periode af Zoega (optagen i „Schleswig-Holsteinische Provinzialberichte“ for 1789), der var Sekretair i Dvæg-syggekommisjonen. Sygdommens Fremtrængen i 1778 til den sydste Grændse og dens Udbrud paa Langeland var det, som fremkaldte Udstedelsen af den almindelige Anordning mod Dvæg-sygen (den 30te Novbr. 1778) og Dvæg-syggekommisjonens Oprettelse (den 17de Decbr. 1778). Man havde her samlet de forskjellige tidligere Anordninger imod Sygdommen, forbedret disse efter de om Sygdommen gjorte Erfaringer, og med en høi Grad af Conseqvents og Strenghed

gjennemført de Foranstaltninger, som havde viist sig nødvendige. Disse bestod væsentlig i: 1) fuldstændigt Forbud imod Indførsel fra smittede Steder af Dvæg og alle saadanne Stoffer, som kunde føre Smitten, samt Tilintetgjørelsen af disse, hvis de virkelig kom indenfor Landets eller Amtets Grændser.

2) En meget streng (endog militair) Afspærring af de smittede Steder.

3) Drab af det syge og sunde Dvæg i de Besætninger, hvor Sygdommen viser sig, efter en forudgaaet Taxation.

Udførelsen af alle de herhenhørende Foranstaltninger blev truffen af Amtmanden efter de i Anordningen ofte meget specificerede Bestemmelser, og Overtrædelser af samme straffede meget strengt (Fæstningsstraf, Tugthuusarbejde, store Mulfter o. s. v.)

Det Princip at tilintetgjøre Smitten ved Drab af hele den eller de Besætninger, i hvilke Sygdommen har viist sig, er et af de sikreste Midler, som er blevet anvendt i ondartede smitsomme Sygdomme hos Huusdyrene, og om det end kan synes noget kostbart, er det dog oftest det Middel, som i Længden bliver det billigste. Men det bør ogsaa kun anvendes, naar man derved er nogenlunde sikker paa at tilintetgjøre Smitten, og det bør derfor ogsaa skee, inden denne har faaet Tid til at udbrede sig i en større Kreds. Er dette sidste Tilfældet og altsaa flere Besætninger smittede og angrebne af Sygdommen, bliver Nedslagningens Betydning altid usikker, og man maa da nøie betragte, om det Offer, der bringes ved Nedslagningen, ogsaa staaer i Forhold til den større eller mindre Mulighed for Smittens totale Tilintetgjørelse, som derved kan opnaaes. Det er derfor ogsaa i Dvægshygeanordningen bestemt, at Commissionen kunde bestemme, naar man ikke længer maatte foretage Nedslagning for Statens Regning.

Dvægpesten standsede i 1781, og med Undtagelse af Langeland, hvor $\frac{1}{3}$ af Dvæget deels døde, deels blev dræbt, da man blev nødt til at opgive Spærringen af de angrebne Besætninger, og kun bevogte Den med bevæbnede Vaade, leed Kongeriget denne Gang langt mindre end Hertugdømmerne, hvor ogsaa omtrent

$\frac{1}{3}$ af Dvægbestanden var gaaet bort. Danmark var nu for-
 skaanet for Dvægpest i c. 30 Aar, indtil den i Slutningen af
 1813 med de allierede Magters Tropper kom ind i Holsteen
 og Slesvig (indtil Eckernförde), hvor den nu herskede i 6 Maa-
 neder. Erik Viborg har bestrevet dette Indbrud af Sygdommen;
 det blev overdraget ham at lede Foranstaltningerne mod Syg-
 dommen, hvilket skete aldeles i Henhold til de ovenfor anførte
 Principer, som vare blevne Lov for Hertugdømmerne ved For-
 ordningen af 20de Februar 1801. Gavnligheden af disse Prin-
 ciper, udførte paa en energisk Maade, har vistnok aldrig bedre
 bestaaet Prøven end denne Gang og navnlig under de vanske-
 lige politiske Forhold, da Landet en Tid var besat af Fjenden,
 og der udbredtes Skrifter mod Nedslagningen og fra mange
 anseete Mænds Side arbejdedes paa at helbrede Sygdommen.
 Uagtet Sygdommen var udbrudt paa mange forskjellige Steder
 (2 Stæder, 4 Flækker, 7 adelige Godser og 38 Byer), var Ta-
 bet i hele Holsteen kun 1618 Dvæghoveder, hvoraf 1132 vare
 døde, 486 bleve nedslagne; 263 Stykker helbrede. Vi-
 borgs Beskrivelse af Dvægpestens Forekomst dengang, som er
 offentliggjort i Veterinairsekskabets Skrifter, 3die Deel, er for
 ganske nylig bleven oversat paa Tydsk og optaget i Gurkt og
 Hertvigs Magazin der gesammte Thierheilkunde, da, som Redac-
 tionen siger, den afgiver et godt Beviis paa Nedslagningsprin-
 cipets store Nytte.

Dvægpesten har ikke senere hærjet Danmark, og den ældre
 Dvægshygeanordning er vel blevet hævet, men Principerne ere
 fuldstændigt optagne i den nye Lov af 29de December 1857
 om smitsomme Sygdomme hos Huusdyrene; den Tradition,
 som er overleveret os fra Fortiden, er ikke bleven forandret i
 Loven, og der er vist ikke nogen Frygt for, at den heller i sin
 Udøvelse vil paa nogen Maade blive omgaaet. Der er saa
 meget mindre Grund til antage dette, som Erfaringen fra Syg-
 dommens Forekomst i den sidste Tid i Frankrig og Belgien og
 den der anvendte Nedslagning af de angrebne Besætninger paa
 det Kraftigste opfordrer til at benytte Nedslagningen som det

siktfæste Middel til at hæmme dens Udbredning. Der er fra flere Sider fremsat Tvivl om Regjeringens Bemyndigelse til at benytte Nedslagningen og om dens gode Villie til at anvende dette Middel saa længe og saa energisk, som man kan ønske.

Om Regjeringens Bemyndigelse kan der ikke være nogen Tvivl. Lovens § 8, anden Passus, bemyndiger Politimestrene „til at lade dræbe de Dyr, om hvilke det efter Dyrlægens Erklæring maa ansees for afgjort, at de ere angrebne af Dvægepesten, indtil det, naar der ikke længer er Haab om ved dette Middel at standse Sygdommens Udbredelse, forordnes af Indenrigsministeren, at Saadant ikke mere maa finde Sted.“ „Saa kan det nævnte Ministerium ogsaa i Sygdommens Begyndelse paahvæde, at hele Besætninger, hvor Sygdommen er udbrudt, eller Dele af samme skulle nedslaaes.“

Det beroer altsaa paa, om man kan have Haab om ved Nedslagningen at standse Sygdommens Udbredelse, hvorvidt dette Middel skal anvendes. Afgjørelsen af dette Spørgsmaal ligger i Indenrigsministerens Haand, og der kan ikke være nogen Tvivl om, at et Forbud mod Nedslagning kun vil finde Sted efter den modneste Overveielse og efter Raadslagning med det veterinaire Sundhedsraad og støttet til de Erklæringer, som maatte indkomme fra de Veterinairer, som Regjeringen vil udsende for at ordne Bestemmelfernes Gjennemføring.

At ville forlange af Indenrigsministeren, at han forud skal forpligte sig til at nedslaae, indtil Smitten er tilintetgjort, maa ansees for et Forlangende, som ikke kan opfyldes. Nedslagning er et Middel, som kun med Fordeel kan anvendes i Begyndelsen af Sygdommens Udbrud, og det maa da anvendes med Hurtighed, ligesaa snart Sygdommen er opdaget, for at ikke Smitten skal faae Tid at udbrede sig. Det bør kun anvendes som et Forebyggelsesmiddel mod Sygdommens Udbredelse, og det vilde især under vore Forhold være ubetimeligt at forlange total Nedslagning overalt, hvor Sygdommen fremkom. Der er vist Ingen, som efter de Erfaringer, som nu havees, ikke skulde gaae ind paa dets Anvendelse, saa længe som

der blot er noget, om end kun et ringe, Haab om at standse Sygdommen, især hvis det er paa et Sted, hvor Sygdommen vil kunne sprede sig vidt omkring, f. Ex. de større Der eller Ijlland. Men lad os tænke os Sygdommen optræde paa en mindre D, f. Ex. Taasinge, Vangeland eller Falster; den har maaskee havt riig Leilighed til at udbrede sig, inden den er blevet opdaget; trods Nedslagning af mange Besætninger vedbliver den at udbrede sig, og man kan nære Frygt for, at maaskee $\frac{1}{3}$ af Dens Dvæg kan være smittet; vil det da være rigtigt at fortsætte Nedslagningen? Vil der ikke komme et Tidspunkt, hvor denne Fremgangsmaade maaskee vil være ligesaa byrdefuld for Communerne, som om man undlader Nedslagningen og indskrænker sig til Afspærring af de angrebne Besætninger og de øvrige Foranstaltninger, som Loven byder, i Forbindelse med en Cuur af de mindst angrebne syge Dyr og maaskee Indpobning af samtlige de Besætninger, hvor og saasnart Sygdommen maatte vise sig. Udgifterne ved Nedslagningen skulle nemlig bæres halvt af Statskassen og halvt af Amtsrepartitionsfondet, hvad Landet angaaer, eller Kæmnerkassen, hvad Kjøbstæderne angaaer, og Nedslagning i stor Udstrækning kan saaledes blive meget byrdefuld for et Amt.

Men der vil dog aldrig være nogen Tvivl om, at saalænge der er noget Haab om, at Sygdommen kan standses ved Nedslagning, har Regjeringen en Bemyndigelse til at anvende dette Middel — en Bemyndigelse, som altid i dette Tilfælde maa betragtes som en Pligt for Regjeringen.

Det vil ogsaa sikkert blive betragtet saaledes af Regjeringen; derom vidner det, at den Ret, som i Loven er givet Ministeren til at nedslaae hele Besætninger, er overdraget til Politimestrene, og den nuværende Indenrigsminister, der har et saa aabent Die for Landets Agerbrug, vil sikkert ikke forlade Nedslagningsprincipet, uden det skulde vise sig aldeles nødvendigt.

Det vil, hvis man skulde blive nødsaget til at forlade Nedslagningsprincipet, ikke være uden Vigtighed at see Resultatet af Cuurforsøgene i England og Holland. I Ugen, som endte med den 17de Februar, var af et Antal af syge Dyr af 166,379 Stykker

19,227 blevne dræbte, 105,497 vare døde og 31,092 blevne helbrede, altsaa over $\frac{1}{3}$. I Holland var indtil den 10de Februar af et Antal af 34,924 angrebne Dyr 8,419 blevne dræbte, 11,079 døde og 12,769 helbrede, altsaa over $\frac{1}{3}$, et Dødelighedsforhold, som muligen endnu kan blive gunstigere, naar Epidemien formildes, hvad man altid seer, naar den har været i nogen Tid. I Provindsen Utrecht er Forholdet endnu gunstigere, nemlig 1,464 helbrede af 2,936 Angrebne. Man vil da ogsaa kunne anvende Indpøding af Sygdommen i de Besætninger, hvor denne maatte vise sig, og naar denne foretages lige ved Sygdommens første Forekomst, vil den sikkert kunne give et gunstigt Resultat. Herfor tale Erfaringer fra Rusland, hvor den er bleven meget almindelig, og af Regjeringen understøttet ved Inoculationsanstalter for at tilveiebringe en god Inoculationsvædse. De Inoculationsforsøg, som i 1770—72 foretoges af den danske Regjering paa en lille Ø i Nærheden af Bordingborg, tale ogsaa til Gunst for denne Methode; thi af et Antal af 290 Stykker, som indpødedes, helbreedes 232, 45 døde og 113 indpødedes forgjæves.

Med disse indledende Bemærkninger skal jeg overgive Spørgsmaalet til Forsamlingens Drøftelse.

Profesor Tscherning, som fuldstændigen kan slutte sig til alle i Foredraget fremsatte Ansuelser, ønsker blot hertil at føie en Udtalelse om, at man ikke har Grund til at troe andet, end at Nedslagning ei alene er det eneste virksomme Middel, vi have imod Dvægepestens Omfiggriben, men at det tillige hurtigt vil vise sin Nytte. Siden 1815 indtil nu er denne Sygdom kun i Ungarn optraadt som egentlig Epidemi; skjøndt den dog ofte og paa mange andre Steder har viist sig i denne Mellemtid, er det stedsde der ved Hjælp af Nedslagning lykkedes itide at blive Herre over den. Dens nuværende Rasen i England staaer som en besynderlig Undtagelse, og tillige som et talende Beviis paa, hvorledes den der udviste forunderlige Sorgløshed har straffet sig og paa Nødvendigheden af en hurtig Nedslagning. — Dette Middels Fortrinlighed fremhævedes

ogfaa stærkt paa den ifjor i Wien afholdte internationale Veterinaircongres og blev betragtet som faa betryggende, at man, hvor det anvendtes, ingen videre Hindring vilde behøve at lægge for det frie Handelsfamkvem.

Docent Westring mener, at vi ligeledes vilde kunne finde Beroligelse mod Frygten for Dvægpestens Nærmelse ved at sammenligne den med Forholdene ved den ondartede Lungesygge, der i Henseende til Smitsomhed jo er en nok faa farlig Sygdom, blandt andet ved den lange Tid, hvori den kan befinde sig paa et latent Stadium, i hvilket Dyret ikke feiler synderligt, men dog meget godt kan udbrede Smitten, hvilket ogsaa er Tilfældet indtil 12—13 Maanedes efter Helbredelsen. At nu Danmark har været forskaaet for denne Sot, som neppe noget andet Land i Europa har formaaet at holde sig saaledes fri for, synes at tyde paa, at vi ikke alene ere forsynede med duelige Dyrlæger, men fuldt saameget, at vore Love ere gode og sætte os istand til itide at gribe til hensigtsmæssige Foranstaltninger, der berettiger os til at vente, at vi ogsaa skulle være heldige ligeoverfor Dvægpesten, saameget mere som dette er lykkedes andre Steder. Saa at sige hvert Aar optræder den i Sydrusland og Ungarn og meget hyppigt i Baiern, men da Nedslagningen har viist sig som et probat Middel til at standse den, er man nu der neppe meget bange for den. Da Dvægpesten i 1714 havde faaet Indpas i England, opkjøbtes og tilintetgjordes strax de angrebne Besætninger, hvorved Ondet standsebes; men Englændernes store Respekt for Eiendomsretten afholder Regjeringen fra nu at paa bøde almindelig Nedslagning, hvor stor Skade end dette Forhold har bragt dem. Selv ved den føromtalte Veilighed kunde der ikke bruges anden Form, end at have Emisfairer, der holdt Die med de Forhandlere, som førte angrebet Dvæg, og ved at gjøre Publicum opmærksomt herpaa, forhindre det videre Salg af det.

Med en mærkelig og stædig Vigegyldighed have forresten de engelske Veterinairer, længe efter at Landet var angrebet af Dvægpesten, benægtet dens Tilstedeværelse, — og de have endnu

i den seneste Tid behandlet de deraf angrebne Dyr som for andre Sygdomme, t. Ex. Kopper o. l.

Consul Mørk gjør opmærksom paa, at en af de nu i England trufne Foranstaltninger mod Pestens Udbredelse bestaaer i en fuldstændig Standstning af al Dvægtransport i Landet, og maa antage dette for en meget hensigtsmæssig Bestemmelse. Hos os, hvor Dvægudførslen spiller saa stor en Rolle, kan dette Forhold jo vistnok ikke oversføres i sin hele Strengthed, men ved at holde et Par Etappeveie aabne, lod det sig vel gjøre at hindre Færdslen ad de andre Reuter.

Professor Bagge synes, at naar vi, som tidligere berørt, have Lov for, at intet Dvæg maa føres de angrebne Steder mere nær end $\frac{1}{2}$ Mil, giver det os fuldt saa stor Sikkerhed som det engelske Communicationsforbud, der i det Mindste foreløbig kun er udstedt for Maris Maanedes Vedkommende der.

Professor Tscherning beder at lægge Mærke til, at det veterinaire Sundhedsraads Forslag gaaer ud paa at fjerne al Fare ved Dvægtransporten, idet det saavel giver Forholdsregler for det Dvæg, som skal passere nær ved mistænkte Districter, som for det, der føres til saadanne eller ogsaa kommer derfra. Den største Vanskelighed i denne Henseende ligger i at finde gjennemførlige Regler for de Mennefters Vedkommende, som færdes blandt Dvæget, da de fuldt saavel som Dyrene selv kunne forplante Smittstoffet. Det bør saaledes aldrig tilledes Noget at komme til en sund Besætning i de Klæder, han har baaret i Staldene hos de angrebne Dyr.

Rector Stockfleth frygter, endstjøndt han dog ikke troer, at det egentlig har været Professor Bagges Mening, at dennes Ytringer af Flere skulle være blevne forstaaede, som om han, hvor Sygdommen indfandt sig paa en af vore mindre Dyr, vilde raade til der at indskrænke sig til en Afspærring uden Nedslagning, hvilket ved Smittstoffets store Udbredelighed maaskee som Følge af Nutidens udmærkede Communicationsmidler, vistnok selv ved en isoleret Beliggenhed af det angrebne Sted,

turde være farligt. Stjøndt tilhynelabende ganske helbredet, kunne Dyrene under en lang Reconvalescence endnu bære og udbrede Smitstoffet.

Profesfor Jørgensen spørger: om der virkelig forekommer saadanne Tilfælde, hvorved man fornuftigviis bør søge at helbrede det pestfyge Dvæg, saaledes at man altsaa med Rette kan tale om curative Foranstaltninger? og dernæst, om der ikke er Rimelighed for, at den fremadstridende gode Virkning, som den tidligere hos os forsøgte Inoculation i de to sidste Aar syntes at have haft, i grunden hidrørte fra, at Sygdommen, for hver Periode, som gik, var mere og mere i Aftagen, og i og for sig optraadte mildere?

Profesfor Bagge troer vissefelig ikke, at der gives nogen Helbredelsesuur for Dvægpesten i Almindelighed; men overalt, hvor en Epizootie udbreder sig, træffer man dog en Deel meget milde Tilfælde, som maaskee nok kunne overvindes ved en hensigtsmæssig Behandling. Han selv skal sidst af Alle optræde som Talsmand for Suurforsøg imod Nedslagning; men Tilfælde kunne jo tænkes, hvor det bliver saa galt, at man ligesaa gjerne kan forsøge hvilketfomhelst andet Middel som Nedslagningen.

Inoculationens Betydning vurderer han ingenlunde ringe, men maa tilraade at gaae varsomt frem dermed, saa at man t. Ex. ikke griber til dette Middel, før man alligevel har Sygdommen i sin Besætning.

Af særdeles Vigtighed vil det være at holde skarpt Die med de Personer, som komme i Berøring med Dvægget, og i Irland har man ogsaa nu truffet den Foranstaltning, at Dvægførererne hos Politiet maae deponere en Sum Penge og derfor modtage en fuldstændig Dragt, som de maae bære, saalænge de færdes i mistænkte eller smittede Egne.

Consul Mørk finder dog ikke, at den Nødvendighed, vore Love give til Afsondring af de besængte Steder, fyldestgjørende svarer til det engelske, vist særdeles anbefalelige Communicationsforbud, som vi neppe burde tage i Betænkning at faae

indsført ogsaa hos os, især da det dermed forbundne pecuniaire Tab er ringe. Det er især den Smitte, som ikke kan controleres — hos Dyr t. Ex., som vel ere angrebne deraf, men uden at Sygdommen endnu er kommen til tydeligt Udbrud — der er farligst.

Profesor Bagge maa dog fremdeles ansee os for tilstrækkelig sikrede ved de bestaaende Lovbestemmelser, som forbyde al Flytning af engang angrebne Dyr, Afholdelse af Markeder i mistænkte Egne o. s. v., der jo omtrentlig give os samme Ret til at standse Færdslen som det omtalte engelske Forbud. Naar Dyret har modtaget Smitten, kan det rigtig nok gaae fra 3—11 Dage, inden det bliver egentlig sygt; men det kan i den Tid ikke smitte andre. Det er derfor tidsnok at anvende Afspærringen, saasnart det første Sygdomstilfælde har viist sig, og han seer ingen Fare ved at indrømme den almindelige Dvægtransport forbi de angrebne Steder, og i en passende Afstand derfra, naar blot de syge Dyr ikke maae flyttes fra deres Plads.

Rector Stockfleth seer en Mulighed for, at enkelte Provindser ville kunne blive ødelagte, ved den Bestemmelse, at Communerne selv skulle udrede Halvdelen af den Erstatning for de nedslagne Dyr ($\frac{1}{2}$ af de syges og de sundes fulde Værdi), som skal ydes Eierne. Denne Forpligtelses fuldstændige Overtagelse af Staten, og en deraf følgende Udskrivning af Dvægstat turde være retfærdigere. Eieren vil jo dog i ethvert Tilfælde lide et ikke ringe Tab ved Nedslagningen.

Profesor Bagge frygter, at det vilde fremavle Ligegyldighed mod Faren, medens den tagne Bestemmelse, om at Communerne — og derigjennem altsaa ogsaa Eierne selv som Medlemmer af disse — skulle bære deres Part af Skaden, antages at ville stærke Forsigtigheden.

Profesor Jørgensen erindrer om, at man i England har grundet Mistanke om, at flere Folk med Forsæt have bidraget til at udbrede Smitten, for paa denne Maade at indjage Skræk og trykke Priserne til deres egen Fordeel.

Rector Stockfleth kan ikke troe, at vi vilde være synderligt udsatte for Sligt her, selv om Staten overtager den hele Erstatningsbyrde, baade fordi Lovens Straf vil ramme den, som med Forsæt virker til Sygdommens Udbredelse, og fordi den Besætning, som bliver angreben paa Grund af Eierens Skjodesløshed, jo i ethvert Tilfælde maa paaføre denne Tab, da han for det Første kun faaer de $\frac{3}{4}$ af Værdien af de syge Dyr udbetalt, og dernæst i længere Tid vil være forhindret fra at anstaffe sig frisk Besætning.

Profesfor Bagge indbrømmer, at det, selv om Staten overtager Erstatningspligten, nok som oftest vil være et alvorligt Uheld for Dvægeierne, isald deres Besætning maa nedslaaes; men der vil ogsaa gives dem, for hvem det saa i Grunden er Binding, og straffet bliver Forbryderen da kun, naar han kan opdages og overbevises. Desuden er det rette Princip, at den Deel af et Land, som særlig rammes af en Ulykke, ogsaa maa finde sig i at føle det haardeste Tryk deraf, selv om de andre Dele visseelig bør komme den kraftigt til Hjælp. Saaledes er ogsaa nu Syllands Stilling efter Krigen.

Consul Mørk er vis paa, at isald det, som Rector Stockfleth havde udtalt, hændtes nogen Provinds, særlig at blive truet med finantsiel Odelæggelse, saa vilde den lovgivende Magt træde hjælpende til; men forud at overtage den hele Garanti i alle Tilfælde, vilde sikkerlig være meget urigtigt.

Profesfor Holst opløser, at det, da vi i forrige Aarhundrede havde Dvægpest i Danmark, viste sig at være Forbrugerne (Stadbeboerne), som havde lidt meest derved, medens Landmændene efter et Par Aars Forløb havde faaet nye Besætninger, i Reglen bedre og i alt Fald haardførere mod Sygdom, end de bortdøde.

Vi have næsten steds kunnet paavise Krigsforhold som den umiddelbare Anledning til Dvægpestens Indtrængen hos os. I 1745 havde vi den 2den schlesiske Krig, senere Syvaarskrigen og i 1762 Troppefamlingerne i Holsteen at takke derfor. Skulde paany muligviis indtrædende lignende For-

hold bringe os denne Sygdom ind i Landet, bliver det imidlertid et Spørgsmaal, om alle de hensigtsmæssige Foranstaltninger, som nu ere forberedte til at modarbejde den, saa lade sig iværksætte, og man gjør vistnok vel i ikke at forsømme Udsurancetegning.

Profesfor Førgensen fremhæver det Beroligende i, saaledes som vi iafte er blevene oplyste om, at see Narvaagenheden rettet paa at holde os fri for den Ulykke, som Dvægepestens Indtrængen og Omfiggriben i Danmark vilde være, — en Ulykke, der vilde ramme os endnu haardere, end den har ramt Englænderne, da vort Malkeqvæg, naar det skal nedslaaes, har saa meget ringere Værdi end de engelske Fæbedyr.

Plan for Virksomheden af den 10de danske Landmandsforsamling,

som afholdes i Aarhus fra Mandagen den 25de til Fre-
dagen den 29de Juni 1866 incl.

Forsamlingens Virksomhed vil bestaae i:

1. Forhandlinger efter opstillede Spørgsmaal.
2. Afholdelsen af et Dyrskue.
3. Udstilling af indenlandske Meierifrembringelser.
4. Udstilling af Korn-, Frø- og Meelprøver, Foderurter, Skovfrø og Skovprodukter m. V.
5. Udstilling af tilberedt (saltet, tørret, røget, eller paa anden Maade conserveret) Fisk, Fiske- redskaber samt Fiskegjødning.
6. Udstilling af saavel her i Landet som i Udlandet forfærdigede Maskiner, Redskaber, Bogne, Sele- tøier, Modeller, Tegninger, Afbildninger, Prøver og iøvrigt Alt, hvad der maatte kunne være af Interesse for Landbrug, Havedyrkning, Forst- væsen, Sægt og Fiskeri.

Forhandlingerne finde Sted hver Dag; paa de Dage, da der afholdes Dyrskue, Kraftprøver o. desl., dog kun i nogle Morgentimer.

Praktiske Prøver af Maskiner og Redskaber ville saavidt muligt blive foretagne saavel paa Stedet som i Marken.

Comiteen haaber foruden de forannævnte Udstillinger at skulle kunne tilveiebringe forskjellige Samlinger af almindelig Interesse for Landbruget, f. Ex. af danske Bjergarter og Mineralier, af for Land- og Skovbruget skadelige eller nyttige Pattedyr, Fugle og Insekter, af forskjellige Sædarter i Straaet, af Potteplanter, af Hør fra indenlandske Hørbrødningsfabriker, af indenlandske Træsorter, som ere af industriel Nytte, af inden- og udenlandske Tørv, af her i Landet avlet Tobak, af Cichorie, af Teglværksprodukter og af kunstige og naturlige Gjødningsmidler.

Foraauidt Comiteen maatte see sig istand til at lade indkjøbe i Udlandet forskjellige, for vore Forhold passende Maskiner og Redskaber*), ville disse blive bortsolgte blandt Forsamlingens Medlemmer. Enhver, der kjøber en Maskine eller et Redskab af en ny, hidtil ukjendt Construction, anmodes om at indsende til det kgl. Landhuusholdningsselskab en Beretning om, hvorvidt samme efter de gjorte Erfaringer svarer til sit Siemed og fortjener at anbefales til videre Udbredelse.

Medlemscontingentet, hvorfor havees fri Afgang til Dyrstuet, samtlige Udstillinger og Forhandlingerne, er bestemt til 5 Rdlr. Indskrivning finder Sted i Forsamlingens Bureau, der forestaaes af Forsamlingens Secretair, Bureauchef Desjau. Det aabnes Mandagen den 18de Juni Kl. 10 Form., og vil derefter hver Dag være aabent fra Kl. 8 Morgen til Kl. 8 Aften. Dhr., der ville deeltage i Landmandsforsamlingen og ønske, at Comiteen skal besørge Logis til dem, anmodes om

*) Medens Comiteen allerede paa Grund af forskjellige Forestillinger, som ere gjorte den, har opgivet iaar at gjøre Indkjøb af Hornqvæg fra Udlandet, saaledes har den heller ikke som Følge af det for Eiden bestaaende Forbud kunnet stille noget Indkjøb af andre Hunsdyr af rene Racer fra Udlandet i Udfigt. Foraauidt imidlertid gunstigere Forhold senere hen skulde tilstede nogen Forandring i sidste Henseende, er det Comiteens Agt saavidt muligt at gjøre saadant Indkjøb af Faar og Sviin, i Lighed med, hvad ved tidligere Landmandsforsamlinger har fundet Sted.

inden den 18de Juni at anmeldte deres Ankomst til Comiteens Medlem Byfoged, Kammerjunker Scholten.

Forhandlingsgjenstandene ville blive: om Foranstaltninger til Rettelse af Omsætning af Landbrugets Produkter, navnlig Dyrrettelsen af Landmandsbørser og Torvehaller i de større Byer; — Beplantning i større Omfang af de jydste Heber; — Forbedring af den arbejdende Classes Boliger paa Landet; — Forpagtningsforholdene; — Drainingens Indflydelse paa Jordens Benyttelse og Behandling; — Dampens Anvendelse i Agerbruget; — Fodning; — om Befordringsmidlerne for Udførslen af vore Hundsdyr til England ere tilstrækkelige; — om en Forandring i Loven af 23de Januar 1862, forsaavidt den ubeluffer de ældre Hingste fra Concurrence til Statens Præmier ved de locale Dyrstuer; — om eventuel Indførelse af Kraftprøver for Heste ved de locale Dyrstuer; — nye Erfaringer med Hensyn til Melkens hensigtsmæssige Behandling og Tilvirkningen af Smør og Ost; — om Græsning i Stovene; — om Træfrugtavlens Dphjælpsning.

Dyrstuet, der forestaaes af Comiteens Medlemmer, Gods-eier Sartorph og Proprietair Erichsen, afholdes Torsdagen den 28de Juni Kl. 10—2. Dyrene maae være der tilstede senest den 26de Juni Kl. 9 Morgen, hvilken Dag Bedømmelsen finder Sted.

For at Hingstene kunne erholde Præmie, maae de underskafes en Kraft- og Hurtighedsprøve, der afholdes Onsdagen den 27de Juni Kl. 11 Form.

Hingste til sværere Trækbrug ville have at gennemløbe en Veilængde af $\frac{1}{2}$ Miil i 20 Minuter, for Tospændervogn med en Vægt af 800 Pund, for Censpændervogn med en Vægt af 300 Pund, Kubstens Vægt deri ikke indbefattet.

Landhingste til Rides- og lettere Trækbrug skulle tilendebringe samme Veilængde i 15 Minuter, enten for Vogn eller under Rytter, uden Vægtbestemmelse.

Foræblede Hingste af denne Klasse skulle tilbage- lægge en Veilængde af $\frac{3}{4}$ Mil i 15 Minuter under Rytter, uden Vægtbestemmelse.

I de Tilfælde, hvor Tospænder-Vogn kan benyttes, ere de Vedkommende ikke underkastede nogen Indskrænkning eller Betingelse med Hensyn til Valget af den anden Hest. Denne stilles af dem selv tilligemed Vognen, der skal have løs Hammel. Vægten leveres af Comiteen.

Tilkjendelsen af Præmier skeer ved følgende Be- dømmelses-Comiteer:

1. For Hingste til sværere Trækbrug.
2. For Hopper til sværere Trækbrug.
3. For Hingste til Ride- og lettere Trækbrug.
4. For Hopper til Ride- og lettere Trækbrug.
5. For Dvæg af Federacen af jydsk Race.
6. For do. af do. af andre Racer.
7. For Malkeqvæg af jydsk Race (Thyr, Røer og Dvier).
8. For do. af Angler Race do.
9. For do. af andre Racer do.
10. For en Samling eensartet Malkeqvæg af eget Tillæg
1 Thy og 5 Røer (3 Røer og 2 Dvier).
11. For Merinos Faar.
12. For Rjødifaar af rene Racer.
13. For Faar af blandede Racer.
14. For Sviin.
15. For fedt og slagtesærdigt stort Dvæg (Stude, Røer og Dvier).
16. For fede Kalve, Faar og Sviin.

Tilkjendelsen af Præmier betinges af, at det paagjældende Dyr af Dommeren stjønnes at være fortrinligt, ikke blot i Forhold til de øvrige, men ogsaa i og for sig.

Præmierne uddeles Torsdag Middag Kl 1 af Forsam- lingens Præsident.

De af Hs. Maj. Kongen allernaadigst skjenkede 600 Rdlr. ville blive uddeelte som Kongepremier.

Eiere af præmiebelønnede Handyr ere pligtige at holde samme opstaldede til Nol i Landet i det mindste i eet Aar. Føres et saadant Dyr udaf Landet inden denne Tid, eller castreres det uden beviislig Nødvendighed, tilbagebetales den for Dyret modtagne Præmie til Comiteen for næste Landmandsmøde, som er berettiget til at paasee Overholdelsen af denne Bestemmelse.

Dommerne og Suppleanterne vælges af Delegerede fra Landbosforeningerne, der strax efter Mødets Aabning sammentræde under Ledelse af Præsidenten eller Vicepræsidenten.

Enhver, der ønsker at deeltage i Præmieconcurrencen, maa derom gjøre Anmeldelse inden den 1ste Mai. Senere anmeldte Dyr ville blive anviste Plads, forsaavidt Omstændighederne tillade det, men have ikke anden Ret end den at være paa Dyrstuepladsen. Anmeldelsen skeer efter Schemaer, der erholdes hos og indsendes in duplo til enten en af de Mænd, der velvilligen have paataget sig at være Comiteens Commissionairer, eller Comiteen i Aarhus.

Pengepræmier tildeles kun Dyr, der høre hjemme i Kongeriget. Forsaavidt Dyr andetstedsfra fremstilles, ville de blive underkastede en særskilt Bedømmelse og kunne tildeles Medaljer.

Ethvert Dyr erholder et Nummer, der svarer til det, hvorunder det er opført i Dyrstuecataloget, hvorefter Dyrene opstilles paa Pladsen.

Comiteen skal, saavidt muligt, drage Omsoarg for, at Dampstibe ville anløbe forskjellige Hovedpunkter, hvorfra der ikke er nogen regelmæssig Forbindelse med Aarhus. Omkostningerne ved Forsendelsen ere iøvrigt Comiteen uvedkommende.

Comiteen leverer uden Betaling Staldrum og Foder til Dyrene samt Logis til Bogterne under Opholdet i Aarhus.

Det samlede Præmiebeløb vil om muligt udgjøre 6470 Rdlr.

Udstillingen af Agerdyrkningsredskaber og Maskiner foretaaes af Comiteens Medlem Grosserer Broge, og er ligesom

de øvrige Samlinger, hvilke forestaaes af Comitæens Medlem Consul Mørk, aaben fra den 25de til den 29de Juni, hver Dag fra Kl. 6 Morgen til Kl. 7 Eftermiddag, den førstnævnte Dag ubelukkende for Forsamlingens Medlemmer, og da først fra Kl. 12 Middag.

Til Anerkjendelse for Fabrikanter eller Udstillere af fortrinlige Maskiner, Redskaber, Bogne, Seletøier, Modeller, Ufbildninger, Tegninger m. v., som have Interesse for Landbruget, har Comitæen ladet præge en Medalje, der deels i Sølv og deels i Bronze vil i Forening med et Patent blive uddeelt efter Kjendelse af den ved Mødet af Delegerede fra Landbosforeningerne valgte Bedømmelsescomitæ, bestaaende af Dhr. Mechanicus Winstруп i Kjøbenhavn, Forpagter Heide paa Bygholms Teglværk og tre af dem tilkaldte Medlemmer. Comitæen træder i Virksomhed 4 Dage forinden Forsamlingen aabnes, for at dens Bedømmelse betimeligen kan være fuldendt.

Efter Udstillingens Slutning ville de Gjenstande, over hvilke Udstillerne ikke paa anden Maade disponere, snarest muligt blive tilbage sendte.

Havneafgifterne i Aarhus ere Udstillerne uvedkommende.

Udstillingen af indenlandske Meierifrembringelser forestaaes af Grosserer Broge.

For at komme i Betragtning maa Smørret være pakket i ikke mindre end $\frac{1}{2}$ Td. fra større og $\frac{1}{8}$ Td. fra mindre Afløbsbrug med ikke over 20 Rør. Det maa være i Aarhus senest den 20de Juni. Hver Td. maa have et bestemt og tydeligt Mærke, som dog ikke maa oplyse om, hvem Producenten er, og tillige være ledsaget af et, udbendig med samme Mærke forsynet, forsegleet Brev, indeholdende Producentens og Meierstens Navn, hvilket aabnes af Præsidenten, naar han har modtaget Bedømmelsescomitæens Kjendelse. Af Ost modtages indtil 3 Stykker af samme Sort. Med Hensyn til Mærke og Opgivelse af Navn forholdes som ved

Smørret. Naar Bedømmelsen har fundet Sted, anbringes Udstillernes Navne paa de udstillede Produkter.

Præmierne bestaae i den fornævnte Medaille, deels i Sølv, deels i Bronze, og tilkjendes af en Bedømmelsescomitee.

Tre Præmier paa 25 Rbd., 15 Rbd. og 10 Rbd. tilkjendes de fortrinligste Meierster.

Fortegnelse

over

de Mænd, der velvilligen have paataget sig at udlevere og modtage Anmeldeiser til Landmandsforsamlingen samt i det Hele at virke i dens Interesse.

Aalborg Hr. Kjøbmand Chr. Simoni; Afsens Hr. Consul B. Bruun; Bogenfse Hr. Kjøbmand A. Dethleffen; Faaborg Hr. Kjøbmand Aug. Schroeder; Fredericia Hr. Kjøbmand Ahlman; Frederikshavn Hr. Commerceraad, Consul Kall; Hjørring Hr. Consul Chr. H. Nielsen; Hobro Hr. Kjøbmand N. E. Brasch, Ridder af Dbrg.; Horsens Hr. Kjøbmand J. J. Levh; Kjerteminde Hr. Kjøbmand E. A. Prøvensen; Kjøbenhavn Forsamlingens Secretair, Bureauchef D. Dessau og Grosserer William Heilbuth; Kolding Hr. Agent M. Warming; Korsør Hr. Kjøbmand N. Lambertsen; Lemvig Hr. Proprietair Olesen til Rabbel; Middelfart Hr. Kjøbmand A. E. Hansen; Nakflov Hr. Kjøbmand W. Jessen; Nestved Hr. Consul E. M. Wittusen; Nyborg Hr. Consul N. Suhr; Nykjøbing paa Falster Hr. Consul Edo. Benzon; Nykjøbing paa Morsø Hr. Bogtrykker Christensen; Odense Hr. Grosserer B. Petersen, Ridder af Dbrg. og Dbmd.; Randers Hr. Agent H. N. Bay, Ridder af Dbrg.; Ribe Hr. Brænderieier P. Høiberg; Ringkjøbing Hr. Landinspecteur Kirk, Albershvile pr. Ringkjøbing; Rudkjøbing Hr. Kjøbmand N. Nielsen; Rønne Hr. Consul H. B. Rasch; Skive Hr. Kjøbmand F. C. Behrens; Stege Hr. Kjøbmand F. Wolff; Svendborg Hr. Consul, Grosserer H. J. Rasmussen; Thisted Hr. Consul Bendixen; Viborg Hr. Raadmand Bøye.

Jagttagelser over Veirforholdene

paa Landbohøiskolen og Landhuusholdningselskabet's Stationer i Maanederne Januar, Februar og Marts 1866.

Januar 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel- tryk	Regnhøide i Linier	Regnbagens Antal	Luftens Mid- elfugtigheds- grad R. 2 i p. Ct.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøiskolen	3,17	15& 26de	6,45	13de	÷0,08	27"10,58	20,03	22	89
Hindholm ved Næstved . . .	3,31	26de	6,13	6te	÷0,40		23,80	20	91
Næsgaard ved Stubbeljøbing	3,28	15de	6,53	6te	÷0,10	27"10,78	26,93	15	91
Smidstrup ved Hjørring . .	3,33	27de	6,53	31te	÷0,07		28,31	16	89
Larm ved Varde	3,69	18de	7,00	13de	÷2,53		41,41	21	93
Staarupgaard ved Aarhus	2,93	22de	6,63	12te	÷2,60		37,38	24	91
Malsbolgaard ved Sønderborg.	3,44	22de	6,80	7de	0,37		18,68	8	
Biborg	3,58	18de	7,33	13de	÷3,40		42,85	19	85
Silleborg . . .	3,54	18de	7,31	13de	÷1,73		33,54	21	93

Den laveste Varmegrad paa Landbohøiskolen havde den 31te med ÷ 2,65° C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været 3,36° C., hvilket er 4,61° C. høiere end Kjøbenhavns Middelvarme for Januar Maaned efter 72 Aars Jagttagelser og 4,24° C. høiere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Selskabet's Stationer.

Maanedens har saaledes været særdeles varm; kun een à to Dage er Mittelvarmen paa nogen Station gaaet under 0°, navnlig den 12te og 13de paa de fire jydste Stationer over Midten af Landet og den 13de paa Landbohøjskolen. Det synes at have været en kold Vestenvind, som her har drevet Varmen ned, medens det var mildere saavel længere mod Nord (Smidstrup) som især paa to af de tre sydligste Stationer. Mittelregnmængden for alle Stationer har været c. 10 Linier høiere end Mittel-tallet af 44 Aars Jagttagelser; Regnmængden paa Derne har dog ikke været større end sædvanlig, hvorimod man i Sylland paa flere Steder har havt henimod dobbelt saameget.

Februar 1866.

	Mittelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Mittel= trøt	Regnhøide i Linier	Regnøgenes Antal	Luftens Mittel= belfugtigheds= grad N. 21 p. C.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøjskolen	1,98	6te	5,75	22de	÷4,28	27°8,71	42,53	19	87
Hindholm . . .	2,35	2den	6,27	22de	÷3,10		42,04	18	89
Næsgaard . . .	2,57	2den	6,57	22de	÷2,87	27°8,64	42,10	19	87
Smidstrup . . .	1,32	6te	5,53	28de	÷7,20		28,05	15	86
Larm	2,26	6te	6,80	28de	÷4,00		40,22	21	88
Staarupgaard .	1,88	6te	6,17	28de	÷2,17	27°5,08	31,57	22	87
Malbølgaard . .	2,67	7de	5,97	23de	÷0,33		29,53	14	
Biborg	1,94	6te	6,53	21 & 28de	÷4,33		30,90	16	86
Silleborg . . .	2,31	6te	6,54	22de	÷2,83		28,62	20	87

Den laveste Varmegrad paa Landbohøjskolen havde den 22de med ÷ 6,55° C.

Mittelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været 2,14° C., hvilket er 2,92° C. høiere end Kjøbenhavns Mittelvarme for Februar Maaned efter 72 Aars Jagttagelser og 2,51° C. høiere end Mittelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Selskabet's Stationer.

Kun i de 5 Vintre 1783, 1813, 1817, 1822 og 1863 har Varmen været høiere i Februar Maaned; varmest var Februar 1822 med 3,71° C.

Luftrykket har været meget lavt i Februar, i de sidste 5 Aar har kun Januar 1865 et lavere Luftryk. Lavest var det paa Landbohøjskolen d. 12te Febr. Aften Kl. 10, nemlig kun 27" 1,24; allerede om Eftermiddagen havde Barometret naaet sin laveste Stand baade paa Staarupgaard og Næsgaard, altsaa baade Vest og Syd for Landbohøjskolen. Den var Forbudet for den Storm, som begyndte svagt fra SSV. d. 12te, men som gaaende om til Vest naaede sin fulde Styrke den følgende Dag. Den 4de—7de havde hyppig Storm med vekslede Barometerstand.

Baade Regnmænden og Regndagenes Antal har været stort, den første omtrent den dobbelte af den almindelige, der kun er 18 Linier. Medens det halve Antal Nedslagsdage for Februar pleie at give Sne, har iaar i Gjennemsnit af de 18 Nedslagsdage kun 1½ bragt Sne.

Marts 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel- tryk	Regnhøide i Linier	Regndagenes Antal	Luftens Middel- befugtigheds- grad Kl. 2 i Pct.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøjskolen	÷0,32	31te	4,52	3die	÷6,38	27"10,90	14,48	15	
Sindholm . . .	0,26	31te	5,80	3die	÷5,30		7,22	8	87
Næsgaard . . .	0,47	31te	4,70	14de	÷4,77	27"10,42	11,01	14	88
Smidstrup . . .	÷1,83	11 & 31te	3,60	2den	÷8,20		7,93	10	85
Larm	÷1,07	30te	4,47	2den	÷7,47		9,66	8	87
Staarupgaard .	÷0,97	12te	3,00	14de	÷8,60	27"7,86	4,85	10	
Maibølgaard . .	0,61	31te	4,80	14de	÷3,37		14,69	18	
Viborg	÷1,16	31te	4,33	14de	÷7,73		11,46	8	87
Silleborg . . .	÷0,80	31te	4,22	14de	÷8,38		12,89	9	90

Den laveste Varmegrad paa Landbohøjskolen havde den 3die med ÷ 12,15° C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været $-0,53^{\circ}$ C., hvilket er $1,46^{\circ}$ C. lavere end Kjøbenhavns Middelvarme for Marts Maaned efter 72 Aars Jagttagelser og $1,56^{\circ}$ C. lavere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Selskabets Stationer.

Maaneben har saaledes været kold og Middelregnmængden kun 10,2 Linier eller omtrent det Halve af den almindelige for Kjøbenhavn (18,5 Linier) efter 44 Aars Jagttagelser.

Den østlige Storm d. 24de—25de har været næsten lige stærk paa alle Stationer.

Anm. Maanedens sande Middelvarme bliver paa Landbohøiskolen bestemt ved Jagttagelser Kl. 7, 12 og 11; sammesteds ligesom paa alle de andre Stationer bliver Varmen ogsaa iagttaget Kl. 8, 2 og 10. Forskjellen paa Landbohøiskolen mellem de to Jagttagelsesrækker bliver brugt som Rettelse for de andre Stationers Vedkommende. Den under varmeste og koldeste Dag opførte Middelvarme er derimod Middelaltet af Jagttagelserne Kl. 8, 2 og 10 uden Rettelse. — Lufttrykket bliver bestemt som Middeltal af Jagttagelserne Kl. 8, 2 og 10.

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af Marts).

Den forløbne Vinter har været usædvanlig mild indtil Marts Maaned, saa at Middelvarmen af de 3 Vintermaaneber: Decbr., Jan. og Febr. vist endog har været høiere end nogenfinde tidligere i de sidste 100 Aar med Undtagelse af Vinteren 1822, da Middelvarmen for de samme 3 Vintermaaneber var 3,09° C., medens den iaar har været 2,90°, — i 1863 var den 2,49° C. Især var Januar Maaned ualmindelig varm, saa at Middelvarmen paa Landbohøjskolen endog slet ikke sank under Frysepunktet, og denne Mildhed vedblev indtil den 20de Febr., da en østlig Vind bragte en 4—5 Dages Frost, som imidlertid ikke havde Styrke nok til at modstaae den milde sydvestlige Vind i Slutningen af Maanedebn. Men med Marts Maanedes Begyndelse kom en Forandring i Varmen; den 3die sank den endog til $\div 12^{\circ}$, og da østlige Vinde med saa Undtagelser blæste hele Maanedebn, holdt Varmen sig lavt, indtil Maanedebns Udgang. — I Jan. og Febr. faldt megen og hyppig Regn, Luften var taaget og fugtig, og Jorden blev derfor meget opblødt. Slutningen af Februar bragte lidt Sne; men dog var det navnlig Begyndelsen af Marts, der iaar har været den egentlige Sneetid.

Paa Grund af denne Mildhed er der ogsaa i Vinterens Løb foretaget en saa omfangsrig Bearbejdning og en saa stor Mængde Forbedringer i Marken, som vist aldrig før. Hertil

bidrog ogsaa, at Tærskearbeidet var saa ringe, og at man for at have bedre Forslag i det sparsomme Foder først lod udtærffe efterhaanden som man havde Brug for Halmen; desuden var man allerede tidligt i Efteraaret betænkt paa saa vidt muligt ved Extraarbeider at afhjælpe den truende Arbeidsløshed, og naar vi tænke tilbage paa de sørgelige Udsigter, hvormed Arbeideren gif Vinteren imøde, er det med ubeelt Glæde, at vi nu atter staae ved den travle, virksomme Foraars-tid, uden at den forløbne Vinter har bragt den sørgelige Nød og Trang over vor Arbeiderbefolkning, som Arbeidsløshed fører med sig.

Efteraarsploiningen blev tidligt tilendebragt overalt, Jorden meget ofte pløiet 2 Gange; i det tørre Efteraar smuldbrede Jorden fortræffeligt for Ploven og kom til at ligge meget let, hvilket især er et Gode i en saa frostfri Vinter som den sidste, da kun Frostene kan bøde paa Ulemperne ved en vaad Vinterploining. — Derefter tog man strax fat paa de andre Jordarbejder: Drainingen er fortsat til langt ind i Vinteren, Grøfter ere gravede, Hovedvandløb og Vandsteder rensede, Steen opbrudte, Hegn sløifede og nye Hegn satte, sibe Steder og Mosehuller fyldte, Tang hjemkjørt baade til Strøelse og til Blanding i Gjødning, Kjør og Heder opbrudte, Skovarbejde fremmet ved Rydning og Plantning, en Mængde Veiarbejde udført, ja selv Haven, som ellers altfor ofte gaaer i Glemmebogen, har man iaar kunnet stænke Opmærksomhed med Jordarbejde, Kulgravning o. lg. Derimod har Mergel- og navnlig Gjødningskjørfelen mange Steder været tildeels unulliggjort paa Grund af Jordens opblødte Tilstand, indtil Frostene i Marts ogsaa tillod en Deel af disse Arbejder.

Ualmindelig forberedt er man altsaa gaaet Foraaret imøde, og Vintersæden paa Marken lover derhos usædvanlig godt. Den havde Vanskelighed ved at komme frem i den tørre Efter-sommer og stod tvegrødet; men i det milde Efteraar sluttede den sig, udviklede sig udmærket, blev meget ofte uden Skade afgræsset af Røer eller Faar, ja mange Steder have Faarene hele Vinteren igjennem af og til besøgt Rugmarken. Frostene

i Marts gulnebe vel Bladene eller rettere Enden af disse; men da et lille Lag Sne dækkede Vintersæden i de stærkeste Frostbage, tog den ingen Skade, ja den Standsning, som derved kom i dens Væxt, vil maaskee endog vise sig gavnlig; selv Rapsen, der flere Steder havde sat Knop inden Marts Maanedes Udgang, holdt sig godt og staaer ialmindelighed fortrinligt, og formedelst de høie Rapspriser ifjor er der saaet megen Raps.

Sundhedstilstanden blandt Huusdyrene har været god, især naar der sees hen til Kvægets sene Udegaaen, og det meget gamle og simple Foder, man har maattet bruge. Kun fra det sydlige Sjælland, Falster, Volland, enkeltviis i Thyen og i det nordlige Jylland klages over Kastning og Dødelighed blandt Tillægskalvene, og dette er unægteligt saa meget uheldigere, som der navnlig i Jylland i denne Vinter er tilagt efter hidtil ukjendte Dimensioner. — Læmningen, som man flere Steder havde udstudt en Maaned, for at komme Græsset nærmere, har været heldig, uagtet Faarene som oftest have gaaet ude lige til Læmmetiden.

Dog saa angaaende Foderstanden og Evnen til at fodre igjennem lyde Beretningerne langt gunstigere, end vi i Efteraaret kunde have ventet. Det er glædeligt af Beretningerne at see, at det store Tryk, som en saa stærk begrundet Angst for Fodertrang havde lagt paa Landmanden, nu er lettet, at han nu aander friere, og i Reglen med godt Haab seer Foraaret imøde. Det er egentlig kun Huusmænd og Smaafolk, der saa ofte overvintre deres Ko ved at tigge Foder til den, som ville komme til at lide under Fodermangel; alle de større og mindre Gaardbrugere kunne derimod med saa Undtagelser naae Græsset uden at komme i Forlegenhed, om end unægteligt Alt vil gaae med, og man de allerfleste Steder maa slaae Kvæget ud noget før end sædvanligt; men det er kun ved den allerhyderligste Økonomi fra Landmændenes Side, at dette Resultat kan naaes. Lige til Juul gif Ungkvæget ude mange Steder, ja i de ydste Kjør og Heber kunde man finde det endnu langt senere paa Vinteren,

naar Veiret tillod det. Faarene have ligeledes været ude om Dagen den største Deel af Vinteren, og undertiden end ikke faaet et Natfoder i Stalben. Og Alt, der paa nogen Maade har kunnet tjene til Foder, er blevet brugt. Saaledes tales i mange Beretninger om den store Mængde Tang, der er bleven brugt baade til Strøelse og Foder, i andre om Lyngen, atter i andre om Rapshalmen, o. s. v. Alle disse Fodermidler, som Dvæget i Begyndelsen ikke skjøttede videre om, men snart blev vænnet til, og som synes at have viist sig uafadelige for Sundheden, bleve tildeels staaerne i Hækkelse og blandede med Halmhækkelse, Oliefager, Klib, Korn ell. lg. Trods de høie Kornpriser har Kornfodring i et stort Omfang fundet Sted, ligesom ogsaa Olieemøllerne i Provindserne langt fra kunde skaffe det ønskede Kvantum Lin- og Rapsfager tilveie. At den gamle Halm er naturligtvis gaaet med; og Mange, der pleie at holde Hestene inde om Sommeren, maae iaar have dem paa Græs af Mangel paa den nødvendige Skjærehalm; desværre var man mange Steder kommet af Bane med at gjemme fra de gode Aar, saaledes som tidligere var Skif og Brug, og som man nu sikkert igjen for en Tid vil have lært. Halmpriserne have i mange Egne været oppe til 2 Mk. og Høpriserne til 2 Mk. 8 ß pr. Lpd., ja endog derover; thi af alt har dog navnlig Hømaglen været føleligst. Rapshalmen er betalt med 2 Rd. pr. Skpd. At man under saadanne Forhold kun finder meget lidt Halmstrøelse i Gjødningen er indlysende, og er Gjødningsmasken end bedre, saa fylder den dog for lidt, vil neppe strække til, og Kjøb af kunstig Gjødning derfor mange Steder være en Nødvendighed.

At Foderstanden er god kan imidlertid ikke siges, og var jo ei heller at vente, og dog er den bedre, end man skulde have troet; thi Foderet har de allerfleste Steder været nærende og sundt, om der end enkeltvis, navnlig hvor der i Høsttiden faldt megen Regn, lyder Klager over, at det er udrøit. At Dvæget ikke i et saadant Aar staaer med en fyldt Bom er indlysende, men afspillet kommer det dog kun undtagelsesvis paa Græs.

Sjældent har Fordelen ved Rodfrugtdyrkningen viist sig saa tydeligt som iaar, ikke blot fordi Rodfrugterne i og for sig vilde have været en fortrinlig Støtte i et saa fødertrængt Aar som dette, men ogsaa fordi de som Supplement til den stærke Fodring med Oliefager og Korn først lader Dvæget udbrage den fulde Fordeel af dette. Saa meget beklageligere er det derfor, at Roedyrkningen synes i Tilbagegang i flere Egne, medens den dog i andre f. Ex. Falster og enkelte Steder i Jylland vinder mere og mere Udbredelse. Om Udbyttet af Roer og Kaastrabi end neppe har naaet et Middelaars, saa ere de dog forholdsviis lykkeligere bedre end Kornet, og navnlig overalt, hvor deres Dyrkning skjænktes den tilbørlige Opmærksomhed, have de givet ret godt, i Reglen fra 2—300 Tdr. pr. Td. Vand og af fortrinlig Kvalitet.

Kartoflerne have iaar givet et godt Udbytte og have holdt sig sunde med Undtagelse af i Randerseggen. Almindeligt antages det, at deres Dyrkning, der efterhaanden var blevet saa tilbagetrængt, atter vil vinde Terrain, efterat Sygdommen i de sidste Aar har viist sig mindre end tidligere.

Ansgaaende Udbyttet af Kornhøsten have vi allerede meddeelt en Oversigt i den foregaaende Beretning, og vi skulle nu nedenfor supplere den med Opgivelse af Fald og Vægt fra de forskjellige Egne. I Gjennemsnit har Kornudbyttet omtrent været $\frac{3}{4}$ — $\frac{1}{4}$ under det Almindelige, hvorimod Vægt, Farve og Udseende har været godt; navnlig roses Vægten af det Grd. Png fra det nordvestlige Sjælland, medens Vægten af Havre flere Steder har været temmelig let. Kornpriserne have været høje, men da Udbyttet var ringe og saa meget forbedres op, har Salget ikke været stort.

Agerbrugets Fremskridt ere ikke ubetydelige, naar vi see paa det danske Landbrug i dets Heelhed, om der end naturligtviis findes større og mindre Egne hist og her, hvor en Fastholden ved det gamle Agerbrugs baade gode og slette Sider vedbliver, enten formedelst Fordomme eller Mangel paa Kapital og Indsigt til at foretage Forbedringer. Drainingen er nu trængt igjennem og finder Tilhængere overalt, og den forløbne Vinter har været Vidne til mere Drainingsarbejde end nogen tidligere; — kun Skade af den saa ofte, navnlig hos Bønderne, bliver udført uden Plan. Men ligesom Ingen længer tør betvivle Drainingsens Nytte og Fordeeltighed, saaledes har ogsaa en kraftigere Fodring almindeligt vundet Anerkjendelse, ei blot paa de større, men ogsaa paa de mindre Gaarde, tilmed da man nu begynder at indsee, hvor nødvendigt det er at bringe Ligevægt mellem det, man tager af og

giver Jorden. Ogsaa Sandsen for gode Huusdyr har Fremgang, om end Forædlingen af dem endnu i flere Egne overlades til Tilfældighederne. Det er navnlig Verne, og da især Thyen, der i saa Henseende er videst, medens dog ogsaa Beretningerne fra Jylland tyde paa kjendelig Interesse derfor; saaledes meddeles fra Horsens, at en Deel af Bønderne der i Egnen have bestemt sig for reen jydsk Race, og købe saa vidt muligt Kalve, faldne efter jydsk Præmie-Tyre, medens Andre have bestemt sig for Angleracen, saa at alle Dviefaldene af over 400 Anglerkøer i Horsens nærmeste Omegn ere forudbestilte i denne Vinter til Tillæg. Desværre staaer Smørberedningen formedelst Bønderkonernes Mangel paa Indsigt deri endnu langt tilbage de fleste Steder, og vil hæmme en rask Udvikling af Huusdyrholdet. Medens Herregaardsmørret i Gjennemsnit sælges for 3 Mk. pr. Pd., naaer Bøndermørret omtrent kun 2 Mk.

Overalt, men dog navnlig i Jylland, har Fødnings-spørgsmaalet vakt Interesse, og vil sikkert ad Aare udvikle sig kjendeligt. I en Beretning fra Mors hedder det derom: „I denne Vinter har man ved Grutning og tildeels ved Oliefager begyndt at bundsebe Studene. Mange af de større Bøndergaardne skulle fremtidig have til Hensigt selv at stalbe Stude, istedetfor som tidligere at holde Overgangsbesætninger til Herregaardene, hvad der sandsynligviis vil svare god Regning og være en god Spore til en bedre Røgt og et større Forbrug af Kjørnesoder, som Markerne ville være taknemmelige for. En mere direkte og lettere Forbindelse med Verdensmarkedet, hvortil der nu aabner sig Udsigt, vil give Kreaturholdet et mægtigt Opsving og indirekte komme Jorden tilgode. Morsjingsboen har i Dens eiendommelige Heste- og Dvægslag en god Grundvold at bygge paa; kun at Kollerne mellem Opdrættere og Federe blive forandrede“.

Det maa vel nærmest tilskrives den ringe Mængde Strøelse, der iaar er brugt, at Manglerne ved Gjødningspladserne iaar ere blevne saa kjendelige, at mange af Beretningerne hentyde derpaa. Ulemper er ganske vist ogsaa større i et saadant Aar, men den er, hvor rigeligt man endog strøer, altid saa stor, at ingen Penge bedre forrente sig, end dem, man bruger til Indretningen af en god og sikker Gjødningsplads.

Vi skulle sluttelig meddele de Gjennemsnitsfold for sidste Aars Høst, der ere os opgivne fra Landets forskjellige Egne, i Tønder paa een Td. Land og efter hollandsk Vægt:

Frederiksfundegnen: Hvede 7—8 Tdr. til 129 Pd., Rug 8 Tdr. til 123 Pd., 2rd. Byg 9 Tdr. til 111—112 Pd.,

6rd. Byg 11 Tdr. til 106 Pbd., Havre 10—11 Tdr. til 82 Pbd. og Erter 4—5 Tdr.

Nordlige Deel af Frederiksborg Amt: Hvede 8—10 Tdr. til 128 Pbd., Rug 4—9 Tdr. til 123 Pbd., Byg 11—15 Tdr. til 114 Pbd., Havre 14—19 Tdr. til 84—86 Pbd., Erter 2 Tdr. og Boghvede saa at sige mislykket.

Sørholmseggen: Hvede 8—9 Tdr. til 125—128 Pbd., Rug 10—15 Tdr. til 123—125 Pbd., Byg 10—12 Tdr. til 111—115 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 83—85 Pbd. og Erter 8 Tdr.

Egnen Nord for Kjøbenhavn: Hvede 9—14 Tdr. til 128—131 Pbd., Rug 9—13 Tdr. til 124 Pbd., 2rd. Byg 10—16 Tdr. til 107—113 Pbd., 6rd. Byg 10—17 Tdr. til 104—108 Pbd., Havre 12—18 Tdr. til 76—80 Pbd.

Amager: Rug 8—12 Tdr. til 118—122 Pbd., 2rd. Byg 14—16 Tdr. til 110—115 Pbd., 6rd. Byg 12—16 Tdr. til 104—110 Pbd. og Havre 12—15 Tdr. til 86 Pbd.

Egnen mellem Roeskilde og Kjøge: Hvede 10 Tdr. til 127 Pbd., Rug 13 Tdr. til 125 Pbd., 2rd. Byg 12 Tdr. til 112 Pbd., 6rd. Byg 17 Tdr. til 112—113 Pbd. og Havre 23 Tdr.

Roeskildeggen: Hvede 5—8 Tdr. til 125—128 Pbd., Rug 6—7 Tdr. til 120—124 Pbd., Byg 8—10 Tdr. til 112—116 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 80—82 Pbd. og Erter 5—6 Tdr.

Odsherred: Hvede 5—12 Tdr. til 124—130 Pbd., Rug 6—10 Tdr. til 120—124 Pbd., Byg 10—12 Tdr. til 106—115 Pbd. og Havre 10—12 Tdr.

Mellem Solbæk og Kallundborg: Hvede 9—11 Tdr. til 126 Pbd., Rug 9—11 Tdr. til 120 Pbd., 2rd. Byg 10—12 Tdr. til 112 Pbd., 6rd. Byg 10—12 Tdr. til 105 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 80 Pbd. og Erter 8—10 Tdr.

Kallundborgeggen: Hvede 6—8 Tdr. til 126—127 Pbd., Rug 8—10 Tdr. til 118—122 Pbd., Byg 7—10 Tdr. til 112 Pbd., Havre 7—8 Tdr. 74—80 Pbd. og Erter og Biffer 4—8 Tdr. af en god Kvalitet.

Sydlig Deel af Solbæk Amt: Hvede 6—9 Tdr. til 126—130 Pbd., Rug 7—11 Tdr. til 118—123 Pbd., Byg 9—11 Tdr. til 110—114 Pbd., Havre 8—13 Tdr. til 80—90 Pbd. og Erter og Biffer 5—8 Tdr.

Ringstedeggen: Hvede 5—10 Tdr. til 122—128 Pbd., Byg 8—12 Tdr. til 110—116 Pbd. og Erter 6—10 Tdr.

Egnen mellem Ringsted og Næstved: Hvede 8—12 Tdr. til 126—132 Pbd., Rug 7—16 Tdr. til 122—126 Pbd., Byg

12—16 Tdr. til 110—116 Pbd., Havre 10—15 Tdr. til 75—80 Pbd., Tærter 6—9 Tdr. og Kaps 10 Tdr.

Egnen mellem Næstved og Bordingborg: Hvede og Rug 6—8 Tdr. til 130 Pbd. og 124 Pbd., Byg 10 Tdr. til 112 Pbd., Havre 10 Tdr. og Kaps 12—14 Tdr.

Kjøgeegnen: Hvede 6 Tdr. til 124—128 Pbd., Rug 6 Tdr. til 118—124 Pbd., Byg 10 Tdr. til 110—115 Pbd., Havre 12 Tdr. til 75—85 Pbd. og Tærter 6 Tdr.

Stevnsherred: Hvede 6—11 Tdr. til 125—130 Pbd., Rug 5—10 Tdr. til 120—124 Pbd., Byg 10—14 Tdr. til 112—118 Pbd., Havre 10—14 Tdr. til 75—85 Pbd. og Tærter 5—10 Tdr.

Præstøegnen: Hvede 5—8 Tdr. til 124—126 Pbd., Rug 7—9 Tdr. til 116—120 Pbd., Byg 8—10 Tdr. til 110—114 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 80—84 Pbd. og Tærter 6—8 Tdr.

Samsø: Høsten har i Gjennemsnit givet 5—7 Fald; Havren ulige ringest; Vægten har været af Hvede 130 Pbd., Rug 122 Pbd., Byg 114 Pbd. og Havre 80 Pbd.

Næen: Hvede 10—12 Tdr. til 125—128 Pbd., Rug 10—16 Tdr. til 120 Pbd., Byg 10—12 Tdr. til 112—114 Pbd., Havre 10—17 Tdr. til 75—80 Pbd. og Tærter 6—8 Tdr.

Østlige Falster: Hvede 8—12 Tdr. til 126—127 Pbd., Rug 7 Tdr. til 120—124 Pbd., Byg 13 Tdr. til 110—115 Pbd., Havre 19 Tdr. og Tærter 8 Tdr.

Stubbekjøbingegnen: Hvede 7—12 Tdr. til 124—130 Pbd., Rug 10—15 Tdr. til 120—124 Pbd., Byg 10—15 Tdr. til 109—114 Pbd. og Tærter 6—8 Tdr.

Det jydige Falster: Hvede 9 Tdr. til 130 Pbd., Byg 10—11 Tdr. til 113 Pbd., Tærter 6—10 Tdr.

Det vestlige Falster: Hvede 12 Tdr. til 126—130 Pbd., Rug 12 Tdr. til 122 Pbd., Byg 10—14 Tdr. til 108—114 Pbd., Havre 15 Tdr. til 80—85 Pbd. og Tærter 8 Tdr.

Sørfjøbingegnen: Hvede 6—12 Tdr. til 120—130 Pbd., Rug 10 Tdr. til 120—125 Pbd., Byg 8—12 Tdr. til 105—115 Pbd., Havre 10—15 Tdr. til 75 Pbd. og Tærter 4—8 Tdr.

Nodbyegnen: Hvede 6—10 Tdr. til 128—136 Pbd., Rug 8—12 Tdr. til 122—126 Pbd., Byg 10—14 Tdr. til 110—118 Pbd., Havre 7—11 Tdr. og Tærter 6—8 Tdr.

Nakskovegnen: Hvede 9—10 Tdr. til 127—132 Pbd., Rug 7—9 Tdr. til 124—126 Pbd., Byg 9—10 Tdr. til 110—115 Pbd., Havre 11—12 Tdr. til 75—80 Pbd. og Tærter 6—7 Tdr.

Sydlige Langeland: Hvede 8—10 Tdr. til 130 Pbd., Rug 8 Tdr. til 128 Pbd., Byg 10—12 Tdr. til 112 Pbd. og Tærter 6—8 Tdr.

Nordl. Vangeland: Hvede 8 Tdr. til 126—127 Pbd., Rug 9—10 Tdr. til 123—124 Pbd., Vhg 10—12 Tdr. til 113—114 Pbd., Havre 14—16 Tdr. til 76—78 Pbd. og Ærter 5—6 Tdr.

Taastrup: Hvede 8—10 Tdr. til 128—132 Pbd., Rug 10—12 Tdr. til 120—128 Pbd., Vhg 8—9 Tdr. til 108—112 Pbd., Havre 8—11 Tdr. til 75—80 Pbd. og Ærter 7—11 Tdr.

Egnen mellem Svendborg og Nyborg: Hvede 7—8 Tdr. til 126—127 Pbd., Rug 10—11 Tdr. til 123—124 Pbd., Vhg 10—11 Tdr. til 110—112 Pbd. og Havre 8—9 Tdr. til 76—78 Pbd.

Egnen mellem Svendborg og Odense: Hvede 8—9 Tdr. til 126 Pbd., Rug 8—10 Tdr. til 122 Pbd., 2rd. Vhg 8—10 Tdr. til 112 Pbd., 6rd. Vhg 9—11 Tdr. til 108 Pbd., Havre 10—11 Tdr. til 75 Pbd., Ærter 8—10 Tdr. til 135 Pbd. og Voghvede 3—5 Tdr. til 108 Pbd.

Egnen mellem Svendborg og Faaborg: Hvede 7—8 Tdr. til 125—134 Pbd., Rug 9—10 Tdr. til 125—130 Pbd., Vhg 10—12 Tdr. til 110—114 Pbd., Havre 12—14 Tdr. til 85—90 Pbd. og Ærter 6—8 Tdr. til 135—136 Pbd.

Den nordfynske Slette: Hvede 6—10 Tdr. til 126—130 Pbd., Rug 8—9 Tdr. til 120—124 Pbd., Vhg 9—10 Tdr. til 112—115 Pbd. og Havre 8—9 Tdr.

Wisfenbergegnen: Hvede 10—12 Tdr. til 128 Pbd., Rug 7—12 Tdr. til 124 Pbd., Vhg 10—12 Tdr. til 114 Pbd., Havre 12 Tdr. til 78 Pbd. og Voghvede 7—8 Tdr.

Det nordlige Bønslyssel: Hvede 10—12 Tdr. til 132—136 Pbd., Rug (Campine- og Provstis-) 7—10 Tdr. indtil 127 Pbd., dansk Rug 3—8 Tdr., 2rd. Vhg 6—10 Tdr. indtil 120 Pbd. og Havre 5—8 Tdr. til 80—85 Pbd.

Det sydlige Bønslyssel: Rug 4 Tdr. til 112—114 Pbd., Vhg 10 Tdr. til 104—106 Pbd. og Havre 12 Tdr. til 68—80 Pbd.

Hanherrederne: Rug 6 Tdr. til 118—120 Pbd., 6rd. Vhg 9—10 Tdr. til 104—110 Pbd., 2rd. Vhg til 112 Pbd. og Havre 9—10 Tdr. til 76—80 Pbd.

Thyholm: Rug 3—16 Tdr. til 122 Pbd., 2rd. Vhg 10—16 Tdr. til 110 Pbd., 6rd. til 100 Pbd., Havre 10—16 Tdr. til 75—80 Pbd.

Mors: Rug 9—11 Tdr. til 116—119 Pbd., 2rd. Vhg, 7—9 Tdr. til 106—109 Pbd., 6rd. Vhg 8—10 Tdr. til 100—102 Pbd., hvid Havre 13—16 Tdr. til 81—83 Pbd. og broget Havre til 67—69 Pbd.

Søgstøregnen: Hvede, Rug og Byg 6 Tdr. til respektive 124 Pbd., 118 Pbd. og 107 Pbd. og Havre 5 Tdr. til 78—80 Pbd.

Malborgregnen: Hvede 8 Tdr. til 122 Pbd., Rug 5 Tdr. til 116 Pbd., 2rd. Byg 8 Tdr. til 107 Pbd., 6rd. Byg til 98 Pbd. og Havre 7 Tdr. til 76 Pbd.

Mariagerregnen: Hvede 7 Tdr. til 125 Pbd., Rug 5—6 Tdr. til 120—122 Pbd., 2rd. Byg 7 Tdr. til 102—108, 6rd. Byg 8 Tdr. til 100—104 Pbd. og Havre 8 Tdr. til 78—84 Pbd.

Sobroregnen: Byg 8 Tdr. til 108 Pbd., Havre 8 Tdr. til 75 Pbd.

Nordøstlige Deel af Randers Amt: Hvede 9—10 Tdr. til 128 Pbd., Rug 4—5 Tdr. til 120—122 Pbd., Byg 5—6 Tdr. til 110—112 Pbd. og Havre 8—9 Tdr. til 78—80 Pbd.

Randserggen: Hvede og Rug 10 Tdr. til 122—124 Pbd., Byg 11 Tdr. til 111 Pbd., Havre 12 Tdr. til 88 Pbd. og Boghvede 11 Tdr. til 96 Pbd.

Eggen Nord for Aarhus: Hvede 10—13 Tdr. til 127—130 Pbd., Rug 5—14 Tdr. til 122—126 Pbd., Byg 10—14 Tdr. til 110—118 Pbd., Havre 10—16 Tdr. til 80—85 Pbd. og Erter 6—8 Tdr.

Eggen Vest for Aarhus: Hvede 12 Tdr. til 130—131 Pbd., Rugen fra 1—12 Tdr. til 124 Pbd., Byg 8—10 Tdr. til 112—114 Pbd. og Havre 10—12 Tdr. til 80—82 Pbd.

Horsensregnen: Raps 8 Tdr., Hvede 9 Tdr., Rug 9 Tdr., Byg 10 Tdr. og Havre 12 Tdr.

Eggen mellem Horsens og Veile: Hvede 13 Tdr. til 125—128 Pbd., Rug 12 Tdr. til 120—124 Pbd., Byg 9—10 Tdr. til 110—114 Pbd., 6rd. Byg 100—105 Pbd., Havre 10—13 Tdr. til 80—85 Pbd. og Erter 6 Tdr.

Eggen Vest for Veile: Hvede 7—8 Tdr. til 124 Pbd., Rug 6—10 Tdr. til 120 Pbd., Byg 8—9 Tdr. til 110 Pbd., 6rd. Byg 102 Pbd., Havre 8—14 Tdr. til 80 Pbd. og Boghvede 5—6 Tdr. til 104 Pbd.

Det nordlige Salling: Hvede 10 Tdr. til 120 Pbd., Rug 8 Tdr. til 120 Pbd., Byg 7—10 Tdr. til 110—114 Pbd., 6rd. Byg til 100 Pbd., Havre 7—10 Tdr. til 70—82 Pbd. og Erter 6 Tdr.

Det sydlige Salling: Rug 12—13 Tdr. paa de bedste Gaarde til 116 Pbd., Byg 8—13 Tdr. til 105 Pbd., 6rd. Byg til 100 Pbd., hvib Havre veier høiest 80 Pbd., broget Do. under 70 Pbd.

Holstebroegnen: Hvede 8 Tdr. til 124 Pbd., Rug 8—12 Tdr. til 116—120 Pbd., 6rd. Byg 8 Tdr. til 95 Pbd. og graa Havre 8 Tdr. til 72 Pbd.

Biborgeggen: Hvede 8 Tdr. til 128 Pbd., Rug 5—6 Tdr. til 120 Pbd., Byg 7 Tdr. til 108 Pbd., Grd. Byg til 101 Pbd., Havre 6—8 Tdr. til 82 Pbd. og Ærter 6 Tdr. til 135 Pbd.

Lysgaardherred: Hvede 8—10 Tdr. til 125—127 Pbd., Rug 7—8 Tdr. til 115—122 Pbd., Byg 10—12 Tdr. til 110—112 Pbd., Grd. Byg til 100—104 Pbd., Havre 10—14 Tdr. til 75—82 Pbd. og Boghvede 7—8 Tdr.

Silkeborgeggen: Hvede 9—10 Tdr. til 125—134 Pbd., Rug 8 Tdr. til 116—124 Pbd., Byg 8 Tdr. til 116—120 Pbd., Havre 4—8 Tdr. til 67—77 Pbd., Boghvede 6—7 Tdr. og Ærter 4—8 Tdr.

Hammerum Herred: Rug 5 Tdr. til 118 Pbd., Grd. Byg 6—8 Tdr. til 102 Pbd. og Havre 5 Tdr. til 73 Pbd.

Eggen mellem Ringfjording og Varde: Rug 4—6 Tdr. til 110—125 Pbd., Byg 5—7 Tdr. til 98—107 Pbd., Havre 4—6 Tdr. til 72—82 Pbd. og Boghvede 2—8 Tdr. til 96—106 Pbd.

Eggen mellem Varde og Ribe: Rug 3—4 Tdr. til 122—125 Pbd., Grd. Byg 5—6 Tdr. til 100—106 Pbd., Havre 5—6 Tdr. til 72—76 Pbd. og Boghvede 9—10 Tdr. til 110—114 Pbd. samt Ærter 6—8 Tdr.

Eggen mellem Ribe og Lønder: Rug 3—10 Tdr. til 122 Pbd., Byg 9—12 Tdr. til 110 Pbd. og Grd. Byg til 100 Pbd., Havre 8—15 Tdr. til 76—78 Pbd., Boghvede 6—8 Tdr. og Ærter 7—8 Tdr.

Det nordlige Slesvig: Rug 6—8 Tdr. til 120—122 Pbd., Byg 4—8 Tdr. til 108—110 Pbd., Havre 8—10 Tdr. til 70—72 Pbd. og Ærter 8—10 Tdr.

Hadersleveggen: Hvede 8—10 Tdr. til 125—130 Pbd., Rug 9—10 Tdr. til 118—124 Pbd., Grd. Byg 9—12 Tdr. til 106—110 Pbd., Havre 10—14 Tdr. til 76—82 Pbd. og Boghvede endog indtil 16 Tdr.

Sundeved: Hvede 8—10 Tdr. til 127—130 Pbd., Rug 10—12 Tdr. til 125—128 Pbd., Grd. Byg 5—8 Tdr. til 103—107 Pbd. og Havre 8—10 Tdr. til 75—80 Pbd.

Vornholm: Hvede 7—10 Tdr. til 125 Pbd., Rug 6—12 Tdr. til 120—124 Pbd., Byg 10—12 Tdr. til 112 Pbd. og det Grd. Byg til 107 Pbd., Havre 8—12 Tdr. til 72—77 Pbd. og Ærter 6—8 Tdr.

Meddelelser vedrørende Meierivæsenet.

(Uarbejdet paa Grundlag af et Foredrag, holdt i det Kgl. Landhusholdningssejlskab den 21de Marts 1866 af polytechnisk Kandidat **Lh. Segelcke.**)

IV.

Melkens Behandling forud for Skumning er som bekendt langtfra eens i de forskjellige Lande, hvor man lægger Vind paa Smørproduktion. Flere af disse afvigende Fremgangsmaader ere beskrevne i det Foregaaende, andre vilde her blive fremdragne, men en sammenlignende Undersøgelse har endnu ikke været forsøgt paa Grund af de uoverstigelige Vanskeligheder, som det har frembudt at bringe Harmoni tilveie imellem de skjærende Modsetninger, der hidtil mødte En ved hvert Skridt paa dette Omraade. At det var saa maatte forekomme mærkeligt, men nu bagefter forstaaes det let, thi den ledende Traad var i Virkeligheden endnu ikke kendt, og det er først i den allerfæreste Tid, at det synes at være lykkedes at drage den frem for Dagen. Derved er imidlertid allerede saa meget Lys kastet over denne Sag, at en sammenlignende Undersøgelse, som den antydede, tør antages at kunne hjælpe os et betydeligt Stykke fremad, og ethvert lille Skridt paa denne Vej har sin Betydning, thi Melkens Behandling forud for Skumning danner Grundvolben for Meieridriften heri Landet. I Overensstemmelse dermed er det nu Hensigten i denne fjerde „Meddelelse vedrørende Meierivæsenet“ at levere en samlet Fremstilling

af Alt, hvad der vides angaaende denne Sag, samtidigen med, at Veiligheden benytttes til at meddele de ikke faa egne Erfaringer vedrørende disse Forhold, som i Tidens Løb maatte være erhvervede, men ikke tidligere have været offentlig fremsatte.

Maalet, der efterstræbes ved Melkens Behandling forud for Skumning, er altid en foreløbig deelvis Udsøndring af Fedtstofferne i Melken, en Deling af denne i feed Mælk eller Fløde og mager Mælk eller Skummetmælk. En saadan Deling af Melken er nu ligesom forberedt af Naturen. Medens nemlig Ostestoffet, Melkesukkeret, Saltene og de øvrige Stoffer, der findes i Melken, forekomme i opløst Tilstand, ere Fedtstofferne kun opstemmede, og No er altsaa alt, hvad der behøves for at bringe Fedtstofferne til at stille sig fra de andre Stoffer, til at stige tilveirs og samle sig i de øvre Lag af Melken.*) Man finder derfor ogsaa No overalt danne Grundpil-

*) Tænker man sig et Lød Sukker og et Lød fint Sand ubrørte i et Glas Vand, vil Sukkeret opløses, men Sandet kun opstemmes. Ved at standse Omrøringen viser Forskellen sig i dette Tilfælde strag deri, at Sandet begynder at synke tilbunds, først de større og saa de mindre Korn, medens Sukkeret forbliver i Vandet og vil holde sig vedvarende eens fordeelt i dette, om end Sukkeropløsningen henstaaer nok saa længe og i den meest fuldkomne No. Et Stof, som er opløst i en Vædske, er nemlig saa fuldstændigt indgaaet deri, at det kun kan gjenvindes ved Vædskens Fordampning eller ved Tilfætning af kemiske Udsælningsmidler. I Melken ere nu alle Stoffer under lignende Forhold som Sukkeret med Undtagelse af Fedtstofferne, der forekomme samlede i smaae Kugler, som der er Grund til at antage ere omgivne af en tynd Hinde af et Stof, der ligner Ostestof. Disse Fedtkugler kunne med Letthed iagttages under Mikroskopet, men ere dog kun yderst smaae, fra $\frac{1}{100}$ til $\frac{1}{1000}$ Linie i Gjennemsnit, eller med andre Ord ikke større, end at det af Beregning fremgaaer, at der maa findes over en Million af dem i en Draabe almindelig Sødmælk, 3 Linier i Gjennemsnit. Det er dem, som gjøre Melken nigjennemfigtig, uklar og melket, idet de svømme omkring i den, ligesom Sand ubrørt i Vand, uden i det Væsentlige at være bunden ved anden Kraft til Melken end den, som holder denne i Bevægelse. Saa snart Bevægelsen selv standser, følge de Tyngdens Lov, og da de ere lettere end selve Melken, bliver deres Plads foroven, og see vi dem

len for Melkens Behandling paa dette Trin, og saa fuldbendt er dette Middel, at det vilde gjøre alle andre overflødige, naar blot Melkens Bestanddele vare af en varigere Natur. I deres Omstiftelser ligger imidlertid en afsjærende Hindring. Samtlige organiske Stoffer i Melken have en Tilbøielighed til at ombannes, nogle mere end andre, men hvert især dog i tilstrækkelig Grad til at volde Ulemper. Den meest fremtrædende Rolle spiller her Melkesukkerets Ombannelse til Melkesyre. Melkesyren indvirker paa Ostestoffet og betager dette Stof dets Oploselighed. Virkningen indtræder eller spores dog først, naar Syremængden har naaet et vist Punkt. Melken bliver da først ligesom tykflydende og tilsidst næsten ganske stiv af det udfillede Ostestof, en Overgang, som bedst iagttages ved Fløde, der syrner, men i sin fuldbendte Form er vel kjendt fra det daglige Liv i „Tykmelk“. Efterhaanden som denne Udfillelse af Ostestoffet vinder Overhaand, bliver det vanskeliggere og vanskeliggere og tilsidst fuldstændig umuligt for Fedtkuglerne at bane sig Vej tilveirs, og de Fedtkugler, som ikke maatte være naaede op, forinden denne Standsning indtræder, ere sølgelig affaarne fra at samles med de andre og forsaavidt tabte.

Som Middel herimod har der nu været foreslaaet at sætte et alkalisk Stof til Melken forud for dens Hensætten til Flødeaffætning. Ideen dertil skyldes, saavidt vides, en bekjendt fransk Chemiker, som i en Beretning om Næringsmidlerne i Paris nævner Tilfætning af tvækulsurt Natron til Melk, som velskikket til at forhindre Melken i at syrne og løbe sammen, men det var først Prof. Trommer i Eldena, som søgte at

sølgelig stige tilveirs og samle sig i de øvre Lag af Melken. Først stige de større Fedtkugler tilveirs, derefter de mindre, kort alt gaaer ganske i Overensstemmelse med Sands Udfillelse af Vand, kun at Udfillelsen af Fedtkuglerne gaaer ulige langsommere som Følge af, at disse ere saa langt mindre end Sandkornene og Forskjellen i Vægtfylde maaskee ogsaa er mindre og Bødhængningen uden Tvivl større.

anvende den i den egentlige Meieridrift. Hans Forslag gif ud paa, at man ved Melkens Opfiening skulde tilfætte denne en ringe Mængde enkelt kulsurt Natron (krySTALLiseret Soda), forud opløst i Vand*), som da efterhaanden som Melkesyren danne sig, skulde optage og neutralisere denne og derved forhindre Melkesyren fra at indvirke paa Ostestoffet eller udøve nogen anden skadelig Virkning. Fedtkuglerne vilde derved vinde Tid til at stige tilveirs, og Adskillelsen blive langt fuldstændigere end under almindelige Forhold. I en vis Henseende svarede nu ogsaa Udfaldet fuldkommen til Forventningerne, idet det lykkedes ved blot at tilfætte een Procent efter Vægt af Soda, opløst i den dobbelte Vægt Vand, at holde Melken fri for „fri Syre“ i saa lang Tid, at de Fedtkugler, som derefter bleve tilbage i den skummede Melk, vare forsvindende i Antal og Størrelse. Et Forhold var imidlertid overseet, nemlig Tilfættningens Indflydelse paa Produkternes Godhed, og denne viste sig ved Forsøg i det Større at være alt andet end heldig. Ved Fløde og Melk var endnu Intet kjendeligt, men Smørret fik en ilde, ludagtig Smag, der ikke kunde opveies ved den større Vægt, man erholdt af det, som Følge af den fuldstændigere Flødeaffættning. Dette Forslag naaede derfor aldrig til at blive gennemført i en større Kredt af Meierier, til at blive bragt i System, og vil maaskee ingensinde opnaae det, endfsjøndt det maa indrømmes, at det langt fra er prøvet saa omhyggeligt, som man kunde ønske det. Det synes saaledes ikke usandsynligt, at man har overdrevet Sodamængden, som allerede i mindre Mængde maatte være istand til at udøve en antagelig Indflydelse paa Forlængelsen af Tiden for Flødeaffættningen, ligesom det muligviis var utidig Dekonomi at erstatte det tvæksure Natron med Soda, men — Smørret er en saa vanskelig Artikel, at det godt kan være, at Resultatet alligevel var forbleven utilfredsstillende.

*) Das Molkenwesen, oder die Benutzung und Verwerthung der Milch zu Butter und Käse von Dr. C. Trommer, 1846.

I den egentlige Meieridrift har man derfor maattet see sig om efter andre Midler til at modvirke Syredannelsens Indflydelse paa Flødeaffætningen, og alt efter de forskjellige Midler, man dertil har anvendt, ordner sig nu i Rækkefølge de forskjellige Systemer, som ere i praktisk Brug.

Forinden disse omtales, er det dog nødvendigt noget nøiere at betragte ikke blot Melkens Syrning, men ogsaa alle de andre Forandringer, som Melk undergaaer ved Henstand i Luften. Det viser sig da herved, at allerede længe før Syrningen er skredet saavidt frem, at den standser Flødeaffætningen, er der indtraadt Forandringer i Melken af en saa gennemgribende Betydning for Smørrets Godhed, at de gjøre en Afbrydelse af Flødeaffætningen nødvendig. Det som især liber er Smørrets Belsmag, Lugt og Farve. Den Sum heraf, som er nedlagt i Melken, saaledes som Køerne give os den, er Svind underkastet, og det Svind tør antages at tage sin Begyndelse umiddelbart efter Malkningen. Alt efter Omstændighederne vil det snart være større og mindre, men altid i Gang, og under lige Forhold i sin Heelhed jævnt vøgende, saa Tabet i et enkelt Døgn vil stige med Afstanden fra Malkningen, indtil et vist Toppunkt er naaet. Smørrets Bellugt (Aroma) beroer paa Tilstedeværelsen af vellugtende Stoffer,*) men disse ere Fordampning underkastede, rimeligviis ogsaa kemisk Omdannelse, og ved Siden deraf gaaer der Omdannelser for sig, hvorved Stoffer, der selv ere uden Lugt, omdannes til ildelugtende Stoffer, som gaae over i Smørret og berøve dette den Tiltrækning, som de tilbageblivende vellugtende Stoffer maatte være istand til at give det. Smørrets Farve betinges af Farvestoffer,

*) I Tabet af forrige Aar er det første Gang lykkedes to franske Chemikere at adskille Lugtestofferne i Melken af denne, og engang i Fremtiden vil man nok lære kunstigt at eftergjøre dem, liig de vellugtende Stoffer i Frugter, som Æbler, Pærer osv., men indtil da gjælder det at omgaaes saa vaerksomt og oekonomisk med dem som muligt.

som efterhaanden ombannes, hvorved Smørret bliver blegere og blegere og tilsidst ganske hvidt. Hvad endelig Velsmagen angaaer, da er den ubentviol den forenede Virkning af en for Smagsorganerne behagelig Blanding af Stoffer, hvis Smag enkeltviis, saafremt de have nogen, maaskee ikke vilde kunne siges at være vindende. Den vides i hvert Fald ikke at være knyttet til en enkelt bestemt Klasse Stoffer, men maa nærmest siges at være afhængig af samtlige i Melken forekommende Stoffers Bibeholdelse i uforandret Form. Udsigterne herfor ere imidlertid kun ringe, naar Melk, som det er nødvendigt, maa henstaae i kortere eller længere Tid i Luften for at sætte Fløde. Fedtstofferne, som i deres naturlige Tilstand maaskee meest bidrage til Velsmagen, ere et Bytte for Omdannelser, som i det daglige Liv betegnes ved, at de blive harste og kjendes ved ilde Lugt og Smag. Ostestoffets Omdannelse er ikke usandsynligt Kilden til den vamlø, modbydelige, ligesom raadne Smag, som man i de senere Aar er bleven opmærksom paa, at Smør undertiden kan have, og endnu større er den uheldige Virkning, som Ostestoffet udøver ved at understøtte Melkesukkerets forskjellige Omdannelser. Disse sidste ere efter Alt, hvad der vides, yderst mangesidige, men spores fremfor andet i Fremkomsten af Bitterstoffer og Melkesyre's Optraeden. Melk, som den kommer fra Koen, er i Regelen fri for Syre, men den behøver kun at have henstaaet opstiet et Par Timer før Syrens Fremkomst kan iagttages ved sine Prøvemidler, og Syredannelsen skrider da uafbrudt fremad indtil den efter Omstændighederne i en, to eller tre Døgn er voxet til, at den kan kjendes ved Smagen. Stiger Syremængden nu ud over visse Grændser, antager Smørret en kjendelig suur Smag, hvilket er en meget væsentlig Feil, men trods dette er det dog neppe deri, at Hovedanken mod Melkesyredannelsen maa søges. Den største Skade som Melkesyren bevirker er ubentviol af mere middelbar Art, men vi befinde os her ved Grændsen af et ubekjendt Land, om hvis Forhold der kun kan opstilles Gisninger. Det synes imidlertid at have overordentlig megen Sandsynlighed for sig,

at Melkesyren er medvirkende ved Ombannelsen af Lugte- og Farvestofferne, ved Ombannelsen af Fædtstofferne osv., og da denne Virkning vil staae i Forhold til Melkesyrens Mængde og denne er i tiltagende Stigning fra Time til Time, turde deri være at søge Forklaringen paa, at ogsaa hine Ombannelser voxe fra Døgn til Døgn.

Idet Melken staaer hen for at sætte Fløde, høves altsaa paa den ene Side et stigende Svind af den Sum af gode Stoffer, som findes i Melken, og paa den anden en uafbrudt Tilvæxt i nye Stoffer, som i det overveiende Antal Tilfælde med Bestemthed vides at forringe Godheden af Produkterne, og de Vanstueligheder, som det kan foraarsage under Forhold gunstige derfor, ere ofte store nok til, som anthydet, at stille Hensynet til Produkternes Mængde fuldkomment i Skygge.

Engen Ombannelse, af hvad Art den end er, kan imidlertid foregaae uden Aarsag, og det ligger derfor nær at spørge, hvad det er, som er Drevkraften i den hele sammenhængende Ræde af Ombannelser, og hvilken Indflydelse ydre og indre Forhold udøve paa at sætte den i Virksomhed, paa at formindste eller forøge dens Virkekreds?

Al det Foregaaende fremgaaer i saa Henseende kun, at Aarsagen til endeel af Svindet kan søges i Melkens Varme og den derved begunstigede Forslygtigelse af flygtige Stoffer (Lugtestofferne), men det Tab, der bevirkes af denne Vej, ihvorvel det kan have sin Betydning, er dog ialt vistnok af lidet Omfang. Tyngdepunktet ligger, som allerede tidligere anthydet, ubestvivel i Ostestoffets og Melkesukkerets gjensidige Forhold, og dette fortjener derfor en nøiere Undersøgelse. Har man i en og samme Oplosning Melkesukker og Ostestof, og de ydre Forhold ere gunstige, vil man snart bemærke, at Melkesukkeret omdannes til en Syre (Melkesyre). Ostestoffets Nærværelse er herved aabenbart nødvendig, uden at det dog afgiver nogen af sine Bestanddele til det nydannede Stof, idet man med Sikkerhed tør antage, at Melkesyren kun er et Ombannelsesprodukt af selve Melkesukkeret. Chemiske Virksom-

heder af denne Art gaae i Chemien under Navn af Gjæringer, og der kendes en Mængde deraf, som ere beslagtede med den her beskrevne. De forudsætte alle, at der er et Stof tilstede, som kan gaae i Gjæring, Gjæringsstoffet, her Melkesukkeret, og et Stof der kan bevirke Gjæringen, Gjæringsvækkeren, her Dstestoffet. Gjæringsvækkeren er altid et gvalstofholdigt Stof og betinger fortrinsviis Gjæringens Udsald, idet et og samme Gjæringsstof som oftest kan bringes til at undergaae snart en, snart en anden Art af Gjæring, alt efter den Gjæringsvækker, der benyttes. Medens Melkesukkerets Omdannelse til Melkesyre saaledes under almindelige Forhold betinges af Tilstedeværelse af Dstestof, ere vi istand til at fremkalde Melkesukkerets Omdannelse til Viinaand ved Ombytning af Dstestoffet med det Gærstof, der benyttes ved den almindelige vinøse Gjæring. Gjæring, Gjæringsstof og Gjæringsvækker sees imidlertid let kun at være Navne, men endnu ingen Forklaring af den vidunderlige Virksomhed, som foregaaer ved en Gjæring, og der var i lang Tid ingen Udsigt til at naae ud over dette utilfredsstillende Standpunkt, som nu bagefter let forstaaes, nu det har viist sig, at Bevægkraften i Gjæringernes hemmelighedsfulde Maskineri ligger udenfor selve Chemiens Omraade. Ved en Række Opdagelser, der høre til de smukkeste, Naturvidenskabens har at opvise, har nemlig den franske Chemiker Pasteur, en af Chemiens Veteraner, nu i den allerseneste Tid godtgjort, at Gjæringen er Virkningen af uendelig smaae, lavere Organismers Liv og Virken. Foruden de Dyr og Planter, som synlig omgive os, har man allerede længe vidst, at der gaves Myriader af Planter og Dyr saa smaae, at de ikke kunne iagttages med det ubevæbnede Øie. Nogle af disse have meget udviklede Former, medens andre staae paa et saa lavt Trin, at man ofte lades i Tvivl, om det er Dyr eller Planter,*) man har med at bestille. Hvad Stør-

*) Ved Melkesyre-dannelsen er det nærmest smaae Infusionsplanter, der ere virksomme (Gærsvampe), medens Forraadnelse væsentlig skyldes Udviklingen af Infusionsdyr.

relsen angaaer, da er den tidt ufattelig lille, som bedst vil fremgaae deraf, at hvor smaae end Fedtkuglerne ere i Melken, saa forholde de sig næsten som Elephanter ved Siden af mange af de smaae Organismer, hvorom her er Tale. Deres Lidenhed er dog ikke saa stor, at de jo godt kunne iagttages ved nogle Hundrede Gange Forstørrelse under Mikroskopet, og Antallet af mikroskopiske, smaae Organismer, som man derved har lært at stjæle fra hverandre, støttet paa udprægede Forskjelligheder i Form, Liv og Væren, er allerede meget bethdeligt. Paa den anden Side er deres Lidenhed heller ikke til Hinder for, at de kunne afftedkomme de største Forandringer, thi hvad de mangle i Størrelse, erstatte de ved det umaadelige Antal, hvori de optræde. De af disse lavere Planter og Dyr, som nærmest interessere os her, forplante sig nu i Lighed med andre Dyr og Planter ved Æg og Frø (Sporer), der som støv-fine Korn med Lethed føres hid og did af Luften. Luften er dog langt fra altid lige riig derpaa. I Øerne er den rigere end paa Landet, ved Foden af Bjergene rigere end paa Toppen, i Blæst rigere end efter Regn og i roligt Veir, men kun hvor Luften i længere Tid har været i den meest fuldkomne Ro mangle de aldeles. Luften fører altsaa Spirerne omkring og udsaaer dem overalt, hvor Leilighed tilbyder sig, men udvikle sig kunne de kun hvor de træffe et gunstigt Jordsmøn, og i den Henseende ere de meget nøiesende. For hvert eet Frø, der har Held med sig, gaaer sikkert Millioner tabt, men det opveies saa igjen ved den rivende Hurtighed, hvormed de udvikle og forplante sig.

Betragte vi nærmere den Klasse af disse smaae Planter og Dyr, der ifølge Pasteurs Undersøgelse ere virksomme ved Gjæringen, da har det viist sig, at deres Udvikling og Liv er knyttet til følgende Betingelser:

1) Tilstedeværelsen af spirekraftigt Frø eller hvad man nu vil kalde disse Organismers Forplantningsmidler.

2. Tilstedeværelsen af Fugtighed, thi uden Vædste formaae de ikke at udvikle sig.

3. Tilstedeværelsen af passende Næring. De kunne nemlig ligesaa lidt som alle andre Dyr og Planter undvære Næring, men for ret at forstaae de overvældende Virkninger af denne simple og i og for sig saa naturlige Kjendsgjerning, gjør man vel i for et Dieblif at fæste Tanken paa, hvorledes Forholdene i saa Henseende ere ved de høiere Dyr og Planter. Vi see der Dyrene tage Føde til sig, og denne undergaae en Række Omstiftelser, for derefter igjen enten at udstilles i forskjellig Form, eller tjene til Forøgelse af Dyrets Legeme, og Pund for Pund lader Alt sig igjen samle, men Fødemiblet i dets oprindelige Tilstand støder man ikke mere paa, og noget ganske Vignende iagttage vi ved de høiere Planter. De optage Næringsstoffer af Jord og Luft, forandre derved Luftens og Jordens Sammensætning, og omsætte de optagne Stoffer til andre, som i det høieste have de fjernere Bestanddele fælleds med hine, men i alt øvrigt ere grundforskjellige derfra. Ganste det Samme er det nu, som spores ved de lavere Planters og Dyrs Udvikling. De maae have Næring, de optage Føde og denne Føde ombannes i Overeensstemmelse med deres Behov, og rundt om dem see vi derfor alt i idel Omstiften, nye Stoffer optræde, andre forsvinde, kort alle de Fremtoninger, som det i saa lang Tid var umuligt at forklare sig. De smaae Gjørdyr og Gjørplanter ere meget qvælstofrige og fordre derfor en meget qvælstofholdig Næring, men de forskjellig qvælstofholdige Stoffer, der findes i Naturen, ere ikke lige fordsielige for Alle, og vi see derfor disse smaa Væxner knyttede til Tilstedeværelsen, snart af et, snart af et andet bestemt qvælstofholdigt Stof. Foruden Qvælstofforbindelser fordre de endnu Tilstedeværelsen af et phosphorsurt Salt og endelig qvælstoffrie organiske Stoffer, som Sukker og deslige, saafremt navnlig de Virkninger skulle indtræde, der almindelig betegnes ved Gjæring. Har man imidlertid samlet i en Vædste disse 3 Arter af Stoffer, et phosphorsurt Salt, et qvæl-

stoffrit, organisk Stof f. Ex. Sukker og et gvaelstoholdigt Stof, som kan være et Ammoniaksalt, da ere ogsaa alle Betingelserne opfyldte for selve Ernæringen, medens omvendt Muligheden brister for en Udvikling af det organiske Liv, saafremt blot eet Stof mangler.

4. En passende Varme er dernæst af meget væsentlig Betydning. Den lille Plante, Gjærsvamp, der bevirker Sukkerets Ombannelse til Spiritus, trives bedst ved 20—25° R., og kan den end udvikle sig ved en Varme, der er forskjellig herfra, stæer det dog ikke uden at der spores en tilsvarende Forandring i dens Liv og Virkningerne deraf. Den gunstigste Varme for den lille Gjærsvamp, der bevirker Melkesukkerets Ombannelse til Melkesyre, er ubestvibet en anden, og saa fremdeles, men for samtlige disse smaa Organismer gjælder det, at en Varme liig Vandets Kogepunkt virker dræbende. Fuldkommen Sikkerhed derfor opnaaes dog først ved en lidt høiere Varmegrad, ved 84° R., og det maa vel mærkes, at det kun er de fuldt udviklede Organismer, som derved tilintetgjøres; thi til med Sikkerhed at dræbe Spirekraften i Frøene eller Eggene udfordres ofte en endnu høiere Varmegrad. Paa den anden Side virker en meget lav Varmegrad hæmmende paa Udviklingen, og denne standser som oftest fuldstændig, naar Varmegraden synker ned til Frysepunktet eller selv blot nærmer sig dertil.

5. Tilstedeværelsen af Luft eller Mangel derpaa spiller dernæst en meget vigtig Rolle. Forbringerne i saa Henseende gaae imidlertid fra Yderlighed til Yderlighed, idet nogle trives bedst i Luft, der indeholder Olt, liig den atmosfæriske Luft, medens andre derimod dræbes af Olt. De første har Pasteur givet Navn af Aerobier (Luftdriffere, Luftflugere)* og de sidste benævnes i Modsetning dertil Anaerobier. Aerobierne, der ikke blot taale Luft, men endog udvikle sig fylbdigt ved Luftens frie Afgang, ere dog ikke fuldstændigt knyttede til den, men saaledes udstyrede, at de kunne finde sig i Forhol-

*) Aër, Luft, og libere at driffe.

dene og undvære Luft, om det skal være, og det er i dette sidste Tilfælde, at vi spore, hvad der forstaaes ved Gjæring. Afstaarne fra Luften kaste de sig nemlig med forøget Kraft over de ikke iltstofholdige Stoffer og bevirke de Omdannelser af disse, som karakterisere en Gjæring. I Overeensstemmelse hermed beskriver Pasteur Udviklings Gang i Regelen at være følgende. Hensættes en Bædste, der indeholder de ovenfor beskrevne nødvendige Næringsstoffer i Luften under isøvrigt gunstige Forhold, bemærkes snart en Uklarhed, som ved nærmere Eftersyn viser sig at skyldes Udviklingen af en bestemt Art Aerobier, der inden kort Tid have fortæret al den frie Ilt, som findes i selve Bædsten, i Form af indsuget Luft, og dø bort, naar det er steet. Veien er derved imidlertid beredt for Organismer af Anaerobiernes Klasse og disse sees snart opfylde Bædsten i stort Antal, sammen med Aerobier af den Orden, der forarsage egentlig Gjæring. For at dog Forholdene skulle blive rigtig gunstige herfor, udfordres en fuldstændig Afsperning af Luften, og samtidig med deres Fremkomst iagttages derfor ogsaa paa Bædstens Overflade en stærk Udvikling af rigtige Luftdrifkere, saa begjærlige efter Luft, at de navnlig ikke tillade det mindste Ilt at trænge ned igjennem Bædstens Overflade til de dybere Lag af den. Gjæringen er da fuldstændig i Gang og Formerelsen af de smaa Organismer strider nu fremad med en rivende Fart og ligesaa de derved forarsagede Omdannelser. I Bædstens Indre see vi de Stoffer, der maae afgive Næringsstof, ombannes til mindre og mindre sammensatte Stoffer, som saa igjen af de paa og i Overfladen levende Planter og Infusionsdyr omsættes i endnu mere enkle. Ved disse Omdannelser blive imidlertid Forholdene lidt ugunstige for selve Anstifterne, men de erstattes da snart af andre, for hvilke de forandrede Forhold netop ere heldige. Om Bædsten er syrlig eller basisk udøver saaledes blandt andet en væsentlig Indflydelse, og ligeledes en Mængde andre Forhold. Efterstræber man f. Ex. ved den vingse Gjæring, at forstærke den egentlige Gjæring, Sufferets Omdannelse

til Viinaand, da anbringes Bædsten i forholdsvis høie Gjerkar, imedens flade Gjerbakker derimod benyttes, naar man attraaer en stærk Forøgelse af selve Gjerplanten, der formerer sig hurtigt og stærkest ved rigelig Afgang af Luft, ligesom ogsaa i sidste Tilfælde en høiere Grad af Syrlighed er at foretrække.

Det Foregaaende er i korte Træk Resultatet af Pasteurs Undersøgelser, og der staaer endnu kun tilbage at nævne, at den lille Gjerplante, Gjerbvamp, der bevirker Melkesukkerets Ombdannelse til Melkesyre, hører til Luftslugernes Klasse, men er en af dem, som, naar det skal være, kan trives affondret fra Luften, og da netop bevirker den omhandlede Ombdannelse, medens derimod Melkesyrens senere Ombdannelse til Smørsyre maa tillægges Infusionsdyr af Anaerobiernes Klasse.

Sammenholder man nu, hvad der vides om Melkens Holdbarhed, med Pasteurs Forklaring af Melkens Syrning, da finder man en Overensstemmelse deri, som ikke mindre vidner om Sandheden af Pasteurs Lære, end er til Ære for de af det praktiske Liv fremgaaede Erfaringer. Vigtigheden af rene Kar*) og Brugten af kogt Vand, det fordeeltlige i Lyse, tørre Melkestuer med frisk Luft, i Modsætning til mørke, fugtige Melkestuer, med indsluttet og klam Luft, og utallige andre Forhold vise sig herved indbyrdes nøie forbundne, saaledes som man allerede tidligere var ledet til at formode, uden dog at kunne angive den indre Sammenhæng**). Seer man

*) I fuldkommen rene Kar maae Sporerne (Frøene) tilføres fra Luften for at Gjæringen kan komme istand, og det vil altid tage længere Tid, medens derimod urene Kar i sig selv indeholde alt hvad der behøves og mere til. Den gamle Melk, som sidder i Krogene, vil nemlig være fyldt med fuldtudviklede Gjerbvampe, som ere paa rede Haand til at sætte Gjæringen i Gang, og vi see derfor ogsaa denne gribe saa overordentlig hurtigt og stærkt om sig i urene Kar.

***) I den første af disse Meddelelser, der udkom 1862, vil man finde Anken mod de mørke, fugtige og slet ublufte Melkestuer støttet paa, at fugtig Luft og Udelukkelse af Lys „anspore til Skimmel-

nøiere efter, da finder man, at selve Systemerne for Melkens Opbevaring, om de vare grundede paa Pasteurs Lære, ikke kunde stemme bedre dermed end de gjøre, anlagte snart paa at dræbe Gjærsvampene, snart paa at hæmme, snart atter kun paa svagt at begrænse deres Virksomhed, ganske ligesom de øvrige Forhold gjøre det nødvendigt.

Det skulde synes, at de kraftigste Midler maatte være de bedste, men det gjælder dog kun i meget begrænset Maalestof. Lægemidlet maa ikke være værre end Sygdommen, det maa ikke være som det, til hvis Roes, der kun kunde siges, „Feberen forgit, men Manden døde“. Man tvinges derved ind paa at gaae Middelveie, og af dem er der altid en Mængde, der kan følges, men disses relative Fortrin og Mangler er det ofte vanskeligt nok at bedømme, saalænge man ikke ganske nøiagtigt kjender Størrelsen af de mange krydsende Fordele og Ulemper, der altid samtidigen knytte sig til et og samme Hjælpemiddel. En formindstet Overflade formindsker f. Ex. Muligheden for Indbringelse fra Luften af Gjærsvampesporerne, men ringe Overflade medfører større Dybde, og der frembringes netop derved de gunstigste Forhold i saa Henseende for Omdannelsen af Melkesukker til Melkesyre ved Gjærsvampene, og Spørgsmaalet bliver da, om ikke det ringere Antal under disse Forhold kan gjøre mere Skade, end det større Antal vilde kunne bevirke i Melk, der ved Opsiening i fladere Kar frembød forholdsvis større Overflade mod Luften. Af denne Art Modsetninger gives uendelig mange, og derved er det, at Valget bliver saa vanskeligt og Døren aabnes for de forskjellige Systemer, idet disse søge deres Støtte snart i Benyttelsen af en,

dannelse og hvad vi betegne ved Muggenhed“. Denne Bemærkning var ikke upaavirket af Pasteurs allerede dengang paa begyndte Forsøg, men støttede sig dog nærmest paa praktiske Sagtagelser af den mærkbare Overensstemmelse mellem Forholdene i daarlige Melkesner og Betingelserne for Udviklingen af lavere Planter i det Hele taget, men selve Sammenhængen var endnu dengang en Gaade.

snart i Benyttelsen af en anden af de mange Fordele, der kunne forfølges. Heller ikke maa man jo glemme, at de chemiste Omdannelser, som Melken undergaaer, jo kun faae Betydning i samme Forhold som Flødeaffætningen gaaer langsommere, og at det følgerlig maa spille en Rolle med, hvor stor den Indflydelse er, som de Midler, der benyttes til at modvirke Melkens Syrning, udøve paa Flødeaffætningens hurtigere eller langsommere Gang, idet det jo er klart, at en Fremskyndelse af Fløbedannelsen maa deelviis kunne træde istedetfor og gjøre samme Nytte som Midler til at modvirke Syredannelsen.

Efter det gjorte Fremskridt i Erkjendelsen af de chemiste Omdannelsers Natur og Udspring, turde det derfor være paa rette Sted noget nøiere at betragte de finere Afstygninger i de physiske Forholds Indflydelse paa Flødeaffætningens hurtigere eller langsommere Forløb. Ogsaa i denne Retning staaer meget endnu uopklaret, men de følgende Hovedpunkter turde dog maaskee fortjene særlig at fremhæves:

1. Fløden affætter sig desto hurtigere jo større Fedtkuglerne ere, som findes i Melken. Imellem Melk af Røer af forskjellig Race, ligesom imellem Melken af forskjellige Individider af samme Race sees ofte en overraskende Forskjel i den Hurtighed, hvormed Fløden affætter sig. Snart sees Fløden f. Ex. i Flødemaalerne at affætte sig meget hurtigt og skarpt, snart gaaer det overordentlig langsomt, og hyppigt har man Leilighed til at iagttage, at Fløde og Melk ligesom ikke ville stille sig fra hinanden, men jævnt gaae over i hinanden, idet det vel er kjendeligt, at der staaer Fløde foroven i Glasfæt og tynd Melk i Bunden af det, uden at man dog formaaer at trække en bestemt Grændselinie. Betragtet under Mikroskopet viser al Melk sig at indeholde Fedtkugler af meget ulige Størrelse, og der gives ingen Grund til at antage, at Forholdet mellem store og smaa Fedtkugler og Størrelsen i det Hele taget altid skulde være eens. Det følger imidlertid af sig selv, at

jo flere store Fedtkugler, der findes, desto hurtigere vil der affætte sig et skarpt begrændset Lag Fløde, og at jo større de i det Hele ere, desto hurtigere vil Flødeaffætningen gaae for sig, medens forholdsviis smaae og samtidigen i Størrelse lidet forskjellige Fedtkugler maae betinge en Flødeaffætning liig den ovenfor beskrevne. Over disse Forhold ere vi naturligviis endnu ikke Herrer, vi vide ikke om de kunne paavirkes ved Foder*), Pleie eller deslige, men engang i Tiden vil man dog maaskee faae bedre Indblik deri, og i hvert Fald synes det ikke heelt usandsynligt, at der paa forskjellig Maade maatte kunne tages nyttigt Hensyn dertil, f. Ex. ved Valget af Malkeqvæg, saafremt det skulde bekræfte sig, at Fedtkuglernes Størrelse er betinget ved Race og individuelle Eiendommeligheder, og paa den anden Side istand til, at udøve en meget væsentlig Indflydelse paa Flødeaffætningens Hurtighed, saaledes som det forekommer mig, at der er Grund til at antage.

2. Fløden affætter sig desto hurtigere, jo mindre Melken forud er bevæget. Melk, der forud var meget stærkt og vedholdende rystet, fandt jeg, ved Forsøg, brugte 8 Timer til at affætte 9 pCt. Fløde, medens den selvsamme Melk, der ikke var rystet, affatte under iøvrigt lige Forhold 9 pCt. Fløde i Løbet af 3 Timer. Det er derfor velbegrunder, naar man i Praxis nærer stor Frygt for at bevæge Melken stærkere end høist nødvendigt, thi den lille Verden af Fedtkugler kommer i saa stærk Røre, at det varer længe, inden dette har sat sig saa vidt, at Fedtkuglerne kunne begynde at

*) Naar vi om Sommeren i den varme Tid, naar Køerne ere paa Græs, bruge megen Melk til eet Pd. Smør, styldes det vistnok væsentlig ugunstige ydre Forhold for Flødeaffætningen, men der er meget, som taler for, at der er andre Kræfter medvirkende, om end kun i ringere Udstrækning, og Tanken falder nærmest paa Overvægten af linde og flydende Fedtstoffer og smaa Fedtkugler, som maaskee indbyrdes kunde staae i Forbindelse med hinanden. Det er imidlertid kun Gissninger, hvorfor der endnu fattes det nødvendige direkte Beviis.

ordne sig efter Tyngdens Lov. Skum paa opstiet Melk, Symbolet paa stærk Bevægelse, er som bekendt meget ilde seet, men her træder sikkert endnu andre Forhold til, om det end ikke er muligt fuldstændigt at kunne gennemskue det organiske Liv, de kemiske Ombannelser, som kunne finde gunstige Forhold for deres Udvikling i den lille afspærrede Atmosfære, som fremkommer i Ly af det Hylster Skumboblen danner. Der kan isøvrigt tænkes endnu mange andre Veie, ad hvilke det ikke er ufandsynligt, at Bevægelsen bidrager til at fremkalde og fremstjunde Udviklingen af organisk Liv, og maastee bliver den derigjennem igen Aarsag til end yderligere at forstjurre Flødeaffætningen, thi Fedtkuglernes Opstigning kan paa mange Maader tænkes forsinket ved Udviklingen af de lavere Organismer i Melken.

3. Fløden affætter sig hurtigere og langsommere alt efter Varmegraden. Naar Fedtkuglerne stige tilveirs, da skeer det jo simpelthen, fordi et bestemt Rum fyldt med Fedt veier mindre, end det samme fyldt med Melk, fordi Fedtet, som man i Physikken udtrykker det, er mindre vægtsfyldt end Melken. Stiger Varmen, da maa Fedtkuglerne udvide sig og ligesaa Melken, men Udvidelsen skeer neppe i samme Forhold. Udvide de første sig nu stærkere end Melken, vil en Varmeforøgelse bevirke, at der bliver større Forstjæl i Vægtsfylden, i Vægten af samme Rumfang, end der var før, og der vil følgelig være større Grund for Fedtkuglerne til at stige tilveirs end tidligere, og ombendt vil en Formindskelse i Varmegraden i saa Tilfælde bidrage til at ubjævne Forstjællen og følgelig forsinke Flødeaffætningen. Et saadant Forhold synes nu ogsaa i Virkeligheden at eksistere, idetmindste mellem 4 til 10 Grader *) og vil uden tvivl kunne lade sig paavise i den

*) Henimod Vegemets Smeltepunkt gaaer Udvidelsen sjelden efter samme Lov, som fjernere deraf, og fordi Varmeforøgelse ved lavere Varmegrad fremstjunder Flødeaffætningen følger ikke ligefrem deraf, at dette gjentager sig ved høiere Varmegrader, nærmere Fedtstoffernes Smeltepunkt. Saalænge derfor bestemte Erfaringer ikke foreligge for, at det dog er Tilfældet, gjør man vel i at tage et Forbehold i saa Henseende.

langsomme Flødeaffætning om Vinteren i meget kolde Melke-
stuer, som man i de senere Aar meer og meer har faaet Vinene
op for.

4. Fløden affætter sig hurtigere eller langsom-
mere alt efter Melkelagets Høide. I det Foregaaende
have vi seet, at det Rumfang, som en bestemt Vægt af Fedt
og Melk indtager, forandrer sig med Barmegraden. Det for-
andrer sig imidlertid ogsaa med Trykket, der hviler derpaa, og
jo høiere Melken staaer i Melkesabet, desto større bliver Tryk-
ket paa Fedtkuglerne og Melkebelene i de nedre Lag, og Spørgs-
maalet bliver da, i hvilket Forhold de formaae at modstaae
Trykket. Sammentrykkes de ikke ligemeget ved samme Tryk,
da opstaaer et nyt Forhold i Vægten af samme Rumfang, og
alt efter i hvad Retning dette gaaer, maa Fedtkuglerne stige
hurtigere eller langsommere tilveirs end før. Dette Forhold
er ikke nøiere kjendt, men man er dog ikke derved af-
staaren fra al Forklaring af den forsinkende Indflydelse som en
Forøgelse af Melkelagets Høide aabenbart udøver. Hurtigheden,
hvormed et vist givet Maal kan naaes, afhænger, naar den
bevægende Kraft er lige, af Forhindringernes Antal og Veiens
Længde. Jo høiere Melkelag desto længere Tid maa derfor
Fedtkuglerne fra de nedre Lag bruge for at stige tilveirs, thi
med Høiden forøges Veilængden og med den Antallet af For-
hindringer, deels i Form af mindre Fedtkugler, der spærre
Veien, deels i Form af Melkens Modstand mod at vige til-
sids. Under særegne Forhold kan Melkelagets større Høide dog
indirekte blive Midlet til at fremskynde Flødeaffætningen, saa
mærkeligt det end lyder. Enhver kjender saaledes uden tvivl
Nyttens af at sie mere Melk i Melkebøtterne om Vinteren end om
Sommeren, sex Kanter om Vinteren, mod tre og en halv om
Sommeren. I første Tilfælde staaer Melken henved dobbelt
saa høit (rigeligt $2\frac{1}{2}$ " høit mod $1\frac{1}{2}$ " om Sommeren) og dog
er der Fordeel derved. Det ligger nu uden tvivl i, at ved at
sie mere Melk i Bøtterne om Vinteren, affjøles Melken ikke
saa hurtigt til Melkestuens lave Barmegrad, og hvad der

spares heri, vindes i hurtigere Flødeaffætning, idet Varme, som vi ovenfor have seet, indenfor visse Grændser begunstiger Flødeaffætningen, og som man maa slutte af den særlig her foreliggende Erfaring, maa en Varmeforøgelse kunne begunstige Flødeaffætningen stærkere, end Høiden af Melkelaget i og for sig forringer den, thi Resultatet maa naturligviis være Forstjellen mellem disse to modsatte Virkninger. Om Sommeren skalde man nu synes, at det samme maatte vise sig, selv om Udslaget ikke blev fuldt saa stærkt. Ved den Varme, man imidlertid har i vore Melkestuer om Sommeren, slaaer Beregningen dog ikke til. Afkjølingen gaaer nemlig da af sig selv saa langsomt, at Melken, hvis man siebe sex Rander i Bøtten, vilde faae Leilighed til at dvæle for lang Tid ved Varmegrader, der kalde en tredie og endnu stærkere Faktor tillive, nemlig de chemiske Ombannelser, og Tabet vilde langt opveie, hvad det kunde vindes ad den anden Veie. Det forstaaes derfor let, hvorfor man næsten ikke kan sie Melken tyndt nok op om Sommeren i vore Meierier, medens det omvendt kan være gavnligt, at Melken om Vinteren staaer til den omtalte Høide i Bøtterne.

Af hvad her er anført om de pphysiske Forholds Betydning for Flødeaffætningen, fremgaaer det nu klart, at det maa være af stor Vigtighed, hvilken af de fire følgende Combinationer, der finder Sted:

	Fløde- bannelse	De chem. Ombannelser
1. Om de pphysiske Forhold . . .	fremsthynde	og modvirke
2. „ de pphysiske Forhold . . .	modvirke	og modvirke
3. „ de pphysiske Forhold . . .	fremsthynde	og fremsthynde
4. „ de pphysiske Forhold . . .	modvirke	og fremsthynde

Af disse Forbindelser er den sidste utvivlsomt den alleruhelbigste, medens den første vilde være Billebet paa Fuldkommenhed. At opnaae denne synes imidlertid at frembyde uoverstigelige Vanstueligheder og Valget ligger derfor i Praxis mellem den anden og tredie Forbindelse.

Med disse Bemærkninger for Die vil det nu være yderst lærerigt at kaste Blikket hen over de forskjellige Veie, som man da i Praxis er slaaet ind paa, for at komme Maalet saa nær som muligt, og turde deriblandt særligt de følgende sex Systemer frembyde nyttige Støttepunkter for en nøiere Drøftelse af det foreliggende Spørgsmaal i sin Heelhed.

1. Devonshire Systemet. Dette System, der bliver fulgt i Grevskabet Devonshire i England og vil findes udføreligt beskrevet i „Meddelelser vedrørende Meierivæsenet“ II, karakteriserer sig ved, at Melken opfies rigelig 3" højt i Fade af fortinnet eller emaillet Jernblik, henstaaer til næste Morgen og da opvarmes*) til henimod Melkens Kogepunkt**), hvorefter Fadene igjen hensesættes i Melkestuen for derpaa at stummes den næste Morgen. Fløden der vindes er ganske overordentlig concentreret, meget tæt og fast og giver som Følge deraf kun meget lidt Kjernemelk. Om den stummede Melks Brugbarhed til Ost foreligger ingen Erfaringer, da det er Skik i Devonshire at give den til Kalvene og Svinene, som holdes i stort Antal. Smørret hndes af mange og havde navnlig i ældre Tid et stort Ry paa sig, men svarer dog neppe til Nutidens Fordringer. Det er ikke fri for at have en lidt fad Smag, som, parret med en eiendommelig grønet Bestaffenhed, gjør, at de, som ikke ere vantede til det, ikke føle sig videre tiltrukne af det. Smørrets naturlige gule Farve synes derimod at holde sig særdeles godt, i hvert Fald udmærker Devonshire Smørret sig meget i denne Henseende. Hvad Udbyttet angaaer, da foreligger der kun Beretning***) om et enkelt, sammenlignende Forsøg, som Th. D. Acland for adskillige Aar siden lod foretage;

*) Det kaldes at skolbe Melken (the scalding process).

**) Nøiagtige Thermometer Sagttagelser over den Varme, der gives Melken i Devonshire fattes, men efter det Ydre at dømmes, vil den ligge mellem 70—75° R. Personlig har jeg iagttaget, at den brædes op over 68° R.

***) The Journ. of the Royal Agric. Soc. of Engl. Vol. XI, pag. 735.

idet han samtidig lod tilvirke Smør af to Portioner Mælk med og uden Skoldning.

Thomas Dyke Aclands Forsøg med Tilvirkning af Smør paa Devonshire Maade.

Fremgangsmaade.	Pb. nymalket Mælk anvendt.	Pb. Svind forinden Stumning.	Udbytte.		af 100 Pb. nymalket Mælk.						Pb. nymalket Mælk til	
			Pb. Gæde.	Pb. Smør.	Pb. Svind.	Pb. Stum. Mælk.	Pb. Gæde.	Pb. Kiern. Mælk.	Pb. Smør.	1 Pb. Gæde.	1 Pb. Smør.	
A. Uden Skoldning	29,375	0,250	3,687	1,375	0,851	86,596	12,588	7,872	4,681	7,967	21,864	
B. Med Skoldning	29,375	1,313	2,500	1,281	4,468	87,021	8,511	4,150	4,861	11,750	22,921	

Smørret fra begge Forsøg blev analyseret af Prof. Wah og fandtes derved i 100 Vægtdele af:

	A.	B.
Fedtstoffer	79,72	79,12
Ostestof, Meltesukker og Salte . .	3,38	3,37
Rest (Vand) *)	16,90	17,51

100,00 100,00

II. Det Gusfanderste System er først bragt i Forslag af Major Gusfander i Sverrig og har i dette Land, saavidt det kan skjønnes, vundet endeel Udbredelse paa mindre Gaarde, ligesom det er indført paa enkelte Steder i Norge, f. Ex. paa Aas høiere Landbrugsstole. Efter det Gusfanderste System opfies Melken, høist $1\frac{1}{2}$ ' høit i fortinneede Blikfade, som ere fri for skarpe Kanter, og opstillede paa smaae Hylber eller Borde omtrent 21" fra Gulvet saaledes,

*) Ved direkte Vandbestemmelse, ved Tørring ved 80° R. fandtes i 100 Dele af:

	A	B
Vand	17,54	17,68

at man kan udtappe Skummetmelken og Fløden gennem et Hul, som findes i Bunden af Fadene. I disse Fade henstaaer nu Melken indtil Skumning i fuldkommen Ro i Melkekammeret, som helst maa have en Varmegrad af 16° R., være tørt, lyst, luftigt, og derfor ikke nedgravet i Jorden eller vende mod Nord, men mod en Solside og helst mod Syd. Varmegraden maa ikke synke under 13° R. og i manglende Fald søges den tilveiebragt ved Opvarmen af Melkestuen. Melkekammeret har Brædbegulv og dette ligesom Borde og Hylber ere oliemalede, saa Alt kan holdes reent og hvad der spildes let tørres op uden stærkt Brug af Vand, der vilde gjøre Luften fugtig. Melken stummes 23 Timer efter at den er opstiet, og Fløden fjernes strax. Der lægges særlig Vægt paa Melkefadenes Reenligholdelse, der, som antydet, meget lettes ved Fadenes Materiale og Form, og — ifølge Gussanders egne Meddelelser — styrer Melken desaarfag ikke i den angivne Tid, selv om Varmen stiger i Melkekammeret til henved 24° R. (thi „Melk, som selv ingen Syre har i sig, faaer ingen Veilighed til at blive smittet“). Gussander fremhæver uafslædigt Skummetmelkens og Kjernemelkens Sødme og disses deri begrundede Fortrin til Ostelavning og andet Brug, fremfor Skummetmelk og Kjernemelk vundet paa hølsteensf Viis. Hvad nu Hovedproduktets, Smørrets, Godhed angaaer, da foreligger der desværre ingen ret veiledende Dom desangaaende, idet de mange Udtalelser, der hidtil ere fremførte til Gunst for Systemet, altid have støttet sig paa Sammenligninger med meer eller mindre slet tilvirkede Produkter*), og paa den anden Side det paa Gussandersf Maade tilberedte Smør endnu ud-

*) En Undtagelse herfra gjør Prof. Alex. Müller, idet han siger: „At om end det Gussandersf Smør ikke overtræffer det hølsteensf og hølsteensf Smør, saa staaer det dog ved en omhyggelig Tilberedning neppe fjendeligt tilbage derfor“. (Kgl. Landb. Acad. Tidsskrift 1865, S. 280). Denne Dom er imidlertid, som man seer, endnu meget betinget og i Grunden mere imod end til Fordeel for det Gussandersf System.

gjør en saa ringe Deel af Sverrigs Smørproduktion, at man ikke fra det svenske Smørs almindelige Ombyrd paa Verdensmarkedet kan drage nogen paalidelig Slutning med Hensyn til det Gusfanderste System. Om Udbyttet foreligger der ligeledes kun meget mangelfulde Oplysninger, hvoriblandt kun for-tjener at nævnes:

Tilvirkning af Smør paa Gusfanderst Maade.

Nr.	Tid.	Medbeest af:	Nymalket Mælk anvendt Pb.	Udbytte af Smør. Pb.	100 Pb. nymalket Mælk gav Pb. Smør.	Pb. nymalket Mælk til 1 Pb. Smør.
1	9de—16de Juni 1849.	Linbergh.	8489	283	3,83	30,00
2	Vinteren 1852-53.	Wallmark og Boheman.	ubekjendt.	ubekjendt.	3,60	28,67
3	1ste Juni til 1ste Octb. 1865.	Schønberg.	20434	641	3,14	31,88

Som det vil bemærkes, udstrækker intet af disse Forsøg sig over et heelt Aar, og Angivelserne tør selvfølgelig kun i samme indskrænkede Grad lægges til Grund for en Bedømmelse af Systemets Fortrin og Mangler, naar man ikke vil udsætte sig for store Feiltagelser. Indenfor de affrukne Grændser give de dog vistnok et ganske godt Billede af Systemet, og derfor anføres de her.

III. Det holsteenske System, som fra Holsteen har udbredt sig til alle Sider og gennemgaaende følges her i Landet *), forudsætter, at en Varmegrad af 10—12° R. er den

*) Udenfor det egentlige Danmark og Hertugdømmerne finder man det holsteenske System at være det herskende i Sverrig, Norge og hele Nordtyskland, eller i hvert Fald at afgive Mønstrer, thi jo længere man fjerner sig fra Centrummet, desto mindre bliver rigtignok Ligeheden, idet færre og færre af Forbringerne stee Fyldest. Meieridriften i den større Deel af England, i Irland, i Amerika maa ligeledes nærmest henføres til det holsteenske System, dog er den i disse Lande

gunstigste i de Lokaler, hvor Melken opbevares*), og betjener sig samtidig af Melkebøtter af Træ, hvori Melken sies alt efter Årstiden til en Høide af fra $1\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{2}$ Tommer. At tilveiebringe en saa lav Varmegrad om Sommeren i Melkestuerne som 10 til 12° R., har imidlertid sine store Vanskeligheder i et Land som vort, hvor Middelvarmen i fri Luft i disse Maa- neder er over 13° R. og det kan kun opnaaes gennem særegne Bygningskonstruktioner, der formaae at forhindre Dagvaremens Indtrængen. For altsaa at tilveiebringe gunstigere Forhold end de oprindelige, hvis Mangelfuldhed stod klart for Bru- gerne, er man efterhaanden Skridt for Skridt gaaet over til Konstruktioner af Melkestuer, der i større og større Grad skalde udelukke Varmen om Sommeren, og man er der- ved saa tilfids naaet til Opførelsen af de store hvælvede Kjelbere, som i de sidste 15 Aar i Holsteen og her i Landet have afgivet og endnu afgive Mønstret ved Nybygning af større Meierier. Hvad man eftertragtede kan imidler- tid ikke siges at være naaet. Det er vel lykkedes at til- veiebringe en lavere Varmegrad, end man havde tidligere, men Fordelene derved have ikke viist sig saa store, som man ventede det, og der kan saaledes neppe være Tvivl om, at mange af de nye Kjelbere ere mindre gode end de ældre, som findes her i Landet. Grunden hertil kan nu ligge i mange For- hold, men synes fortrinsviis at maatte søges deri, at flere af de Vidler, som man har benyttet for at tilveiebringe den lavere Varmegrad, i og for sig selv medføre, i samme Grad de

rimefigviis en direkte Udvikling af det hollandske System, af hvilket det holsteenske som bekendt ogsaa er en Afledning.

*) J. D. Martens, som i sit fortrinlige Værk om Meieridriften i Sles- wig og Holsteen har leveret den bedste Beskrivelse, som endnu haves, af det holsteenske System i dets typiske Form, angiver $10-12^{\circ}$ R. som den Varmegrad, der ifølge praktiske Erfaringer er den heldigste for Flødeaffætningen. (Die Rindviehzucht, die Meiereiwirth- schaft etc. der Herzogthümer Schleswig und Holstein. Dritte Auflage. S. 263).

ere virksomme, forskjellige Ulemper, som formindste eller ganske tilintetgjøre Nytten af Barmeforringelsen. I Henseende til det vigtige Spørgsmaal, Melkestueconstructionen, kan altsaa det holsteenske System endnu ikke siges at være kommet til et Hvilepunkt, men i en Sammenligning som denne er man dog naturligtviis bunden til den Form, hvori Systemet i Diebliffet fremtræder.

Smørret der tilvirkes paa holsteenskt Maade er Læserne tilstrækkeligt bekendt. Det nyder megen Anseelse, men der kan dog ikke være Spor af Tvivl om, at det som enhver anden Ting maa kunne forbedres, og navnlig er man langt fra i den Grad Herre over Produktets Ensartethed, som man kunde ønske. Af alle Systemer er dernæst det Holsteenske uden Tvivl det, som gjør Krav paa den allerstørste personlige Dygtighed og Paapassenhed hos den, der følger det, naar Resultatet skal blive saa godt, som det forlanges *). Hvad Smørets Mængde angaaer, da anslaaer jeg den aarsviis til i Gjennemsnit 3,70 Pbd. af 100 Pbd. Melk, hvilket svarer til 27 Pbd. (6 $\frac{3}{4}$ Kander) til eet Pbd. Smør, men som man vil erindre, vejler Melkeforbruget til eet Pbd. Smør meget stærkt til de forskjellige Tider af Aaret, fra 22 til 33 Pbd. og derover (see „Medd. vedrørende Meierivæsenet“ II og III).

IV. Det hollandske System, som fortrinsviis benyttes i de to hollandske Provindser Syd Holland og Friesland, forbrer Kjelderindretninger i Lighed med det holsteenske System, men den Afsjølning af Melken, som kan tilveiebringes derved,

*) Ifølge Martens ere „de Egenskaber, der maa være forenet hos en Meieriske, som til yderste Fuldkommenhed skal kunne røgte sin Gjerding, af den Natur og Udstrækning, at det hører til Sjeldenhederne at see dem samlede paa een Gaard“. Til denne Bemærkning af Martens, maa dog nu søies, at Brug af Thermometer, Brug af Vægt og theoretiske Kundskaber ville kunne bewirke en betydelig Forandring heri, men disse Hjælpemidler ere først nu isærd med at bane sig Vej ud i Livet og Martens's Ord passe derfor endnu i stor Udstrækning paa Forholdene, som de ere.

ansees ikke for tilstrækkelig, og man afkjøler derfor Melken forud i Kjølebad til henimod 12° R., inden den opsies i Melkesfadene. Disse ere af metallisk Kobber uden noget Overtræk, og Melken sies op i dem til en Høide af 4 til 5 Tommer. Den attraaede Varmegrad i Melkelokalet kan sættes til 10 til 12° R., og Skumning skeer gjentagende Gange med 12 Timers Mellemrum. Hvad Fremgangsmaaden i hollandske Meierier iøvrigt angaaer, maa det være mig tilladt at henvise til min tidligere offentliggjorte, udførlige Beskrivelse deraf, som findes i „Tidskr. for Landøkonomie“ for 1864.

Smørret fra de hollandske Meierier var længe anseet for det allerbedste, og det sydholandske Smør indtager endnu en særdeles høi Rang, medens derimod det friesiske Smør ikke er fuldt saa godt nu som tidligere, som Følge af, at Smørrets Eftning ikke udføres, som den bør og man vel veed, at det burde skee, men dog undblader paa Grund af lokale Mangler ved Smørhandelens Ordning. Det vilde imidlertid være en Misforstaaelse, hvis man heraf sluttede, at det friesiske Smør var slet, thi trods Tilbagegangen ikke kan benægtes at være i og for sig stor, er den dog ikke større, end at det friesiske Smør noteres meget høit paa det engelske Smørmarked. Om Udbyttets Forhold til den anvendte Mælk savnes desværre enhver Oplysning.

V. Orange County Systemet er af ny Oprindelse, og kun i Brug i Orange County i Staten Ny York, N. A. Det forkaster Nødvendigheden af Kjeldere eller særlige Melkestuer. Melken opsies i Blikcylindre 8" vide og 20" høie til en Høide af omtrent 16", og Cylindrerne henstaae lige indtil Skumning i Kjølebade med rindende Vand, eller Vand afkjølet ved Is til en Varmegrad mellem 7—10° R., som ansees for den heldigste. Smørret roses for sin overordentlige Fiinhed, men Udbyttet synes noget mangelfuldt, hvorved dog maa bemærkes, at Melken uden Tvivl skummes tidligere end hensigtsmæssigt. Systemet og dets Enkeltheder, der frem-

byde en ikke ringe Interesse, ville findes udførligt beskrevne i det medfølgende Tillæg.

VI. Det Swartzske System er bragt i Forslag af Hr. J. G. Schwarz og af denne for nogle Aar siden ført i Brug paa hans Eiendom Hofgaarden i Östergötland i Sverrig. Det har meget tilfælleds med det foregaaende System, og forkaster ligesom dette Nødvendigheden af Melkestuer. Melken henstaaer atter her hele Tiden i Kjølebadet, men Varmegraden ønskes endnu lavere, nemlig 2—3° R., og Blichylindrene ere høiere og videre, nemlig 20" vide og 20—24" høie, og fyldes saa vidt, at Melken staaer 19—23" høit. Den lave Varmegrad skaffes tilveie ved Is, som opbevares liig Rodfrugter i Kuler, dækket med Straa og Løv. Skumning skeer, naar Melken er 12 Timer gammel, og Smørret roses for sin særdeles store Fiinhed. Smørubhyttet angives i en ældre Beretning af Hr. Schwarz selv at udgjøre under de gunstigste Forhold 3,14 pCt. af Melken, der svarer til 31,8 Pbd. Melk til eet Pbd. Smør. Den skummede Melk er efter Skumning næsten sød endnu og giver særdeles god Ost.

Sammenlignes nu disse 6 Systemer, saa vil man finde, at de frembyde de størst tænkelige Modfættninger, navnlig i to af de Forhold, vi i det Foregaaende have lært at kjende som særdeles vigtige, nemlig Melkelagets Høide og Varmegraden. Uoverensstemmelsen vil dog bedst fremgaae ved en nærmere Sammenstilling af de væsentligere Punkter:

Sammenlignende Oversigt over de forskjellige Systemer.

Systemet:	Melkens Høide i Melstøfene.	Varmegraden som attraaet.	Melkestødens Material.	Betegnning.
		° R.		
I. Devonshire System	3-4"	70-75	Metal	Opvarming.
II. Det Gussanderste System	1-1½"	13-16	Metal	} uden kunstig Aftjøling. Kjølebad benyttet 1 Time.
III. Holsteenste System	1½-2"	10-12	Træ	
IV. Hollandske System	4-5"	10-12	Metal	
V. Orange County System	15-16"	7-10	Metal	} Melken henstaaer hele Tiden omgivet med tolt Vand.
VI. Det Swartzske System	19-23"	2-3	Metal	

Som man vil see gaaer det fra Yderlighed til Yderlighed. Varmegraden, der ansees for den bedste, veksler fra Frysepunktet til Kogepunktet og Melkelagets Høide fra 1—23". Mere skærende Mødsætninger kan ikke godt gives og dog viser der sig en mærkelig Harmoni deri, naar vi nu betragte Sagen fra det i det Foregaaende udviklede Synspunkt.

Ved det Sværste System med Melken nær Frysepunktet er der yderst ringe Mulighed for Udvikling af Gjærsvampe og Melkesyre-dannelse i Melken, saa Fløbedannelsen i saa Henseende er yderst gunstigt stillet, men dette Fortrin vinder for endeel ind ved Melkelagets Høide og den yderligere Forfintelse af Fløbedannelsen ved den lave Varmegrad. Herpaa bøder dog igjen noget, at Karrene ere gjorte meget vide, som har til Følge, at Afkjølingen gaaer forholdsviis langsommere, hvorved Fløden vinder nogen Tid til at udskille sig.

Orange County Systemet yder ikke samme Sikkerhed mod Udviklingen af de lavere Organismer og 7—10° R. er allerede en temmelig høi Varme. Det passer derfor godt, at Melkesylindrerne ere snevrere, saa Melken hurtigere affjøles, ligesom ogsaa, at Melken staaer noget mindre høit i Karrene.

Ved det hollandske System med 10—12° R. voxer Faren for Melkesyre-dannelse, men modvirkes ved Melkens hurtige Afkjøling til Kjeldervarmegraden, og paa den anden Side lettes Flødeaffætningen ved, at Melken kun sies 4—5" høit.

Betragte vi dernæst det holsteenske System, med 10—12° R. og langsom Afkjøling ned til denne Varmegrad, da finde vi det frembyde endnu gunstigere Vilkaar for de chemiske Omdannelser, der saa meget ere at befrygte, end noget af de foregaaende Systemer og Benyttelsen af Træbøtter hjælper ikke til at gjøre det bedre. Uden Mødvægt maatte Resultatet derfor blive uheldigt, men denne findes i, at Melken kun staaer 1½—2" høit, som letter Fløbedannelsen og endvidere deri, at vi deels ved at sie Melken tyndt op, deels ved at sørge for kolde Lokaler, søger saavidt muligt at fremskynde Nedsvølingen til

den attraaede Varmegrad*). Det sidste har imidlertid, som anthydet i det Foregaaende, medført en Række Ulemper, og navnlig den, at Lys og frisk Luft efterhaanden ere luffede ude af Melkestuerne, at Luften i disse et stort Afsnit af Døgnet lades i fuldkommen Ro og at den næsten altid er mættet med Fugtighed, saaledes som Tilfældet er i alle de store hvælvede Melkestuer, som ere byggede i de senere Aar. Det er lutter gunstige Betingelser for Udviklingen af Gjæringsophænomenerne i Melken, som man saaledes imod sin Villie har fremkaldt, og de synes, efter alle hidtidige Erfaringer, at opveie Nyttens, man skulde have af den lavere Varmegrad. Den ensidige Forsølgelse af en lav Varmegrad i Melkestuen, uden Hensyntagen til, at Forholdene derved forandrede i andre Retninger, har altsaa i sine Conseqventer ført Systemet paa Afveie, som det ubestrikt vilde være rigtigt at komme bort fra jo før jo hellere, saafremt ikke Midler kunne udfindes, som kunne bøde paa de nye Mangler.

Det Gussanderste System, foretrækkende 16° R. Varme i Melkestuen, maa ubestrikt forekomme de fleste af Læserne meget mærkeligt, om ikke værre, thi der kan ikke være Tvivl om, at 16° R., parret sammen med vore nymodens Melkestuer, Træbøtterne osv., vilde være det samme som fuldstændig Ruin. Et noget andet Resultat fremkommer imidlertid, naar man erindrer, at de Gussanderste Melkestuer frembyde tør Luft, Lys og en rigeligere Luftveksel, samt at Systemet medfører Melkens Opsiening kun $1-1\frac{1}{2}$ " høit. Det tynde Melkelag medfører en let og hurtig Flødebannelse og ved Siden deraf en rigeligere Udsættelse for Luften, som med Pa-

*) Hurtig Aftjøling opnaaes dog kun i meget indskrænket Maalestol. Under almindelige Forhold tør man ifølge de Forsøg, som jeg har anstillet, neppe regne paa, at Aftjøling til 12° R. vil skee hurtigere end i:

9 Timer ved 12° R i Melkestuen og $3\frac{1}{2}$ Rander i Bøtten.

5	—	10	—	—	4	—	—
3	—	8	—	—	4	—	—
2	—	6	—	—	4	—	—

steurs Undersøgelser for Die turde være at ansee for gavnlig i adskillige Retninger. Prof. Alex. Müller i Stockholm, som, ledet af Pasteurs Undersøgelser, har været den, som først har henlebet Opmærksomheden paa dette Forhold, kalder det meget træffende en „Beiring af Melken“ og tillægger det en væsentlig Andeel i det forholdsvis gunstige Resultat, der opnaaes. Det kan derfor ikke nægtes, at der lader sig fremføre ikke lidet, der stiller det Gussanderste System, med dets 16° R., i et bedre Lys, end man skulde være tilbøielig til at see det, men der bliver dog adskillig Tvivl tilbage og turde navnlig en større Andeel, end man i Sverrig i Regelen er villig til at indrømme, i hvad Godt, der opnaaes, vistnok være at tillægge Brugen af Blikkade, som strengt talt ikke høre med til selve Systemet, men i Praxis ere og stedse have været uadskilleligt knyttede til det.

Devonshire Systemet endelig søger, som man let vil see, sin Berettigelse og Mulighed i Roghedens hæmmende Indflydelse paa Melkens Gjæring, i Forbindelse med den Rettelse i Fløbedannelsen, som bevirkes deels ved den forlængede Tid, Melken vinder til at affætte Fløde i, deels ved Varmens mulige direkte Fremstynnen af selve Fløbedannelsen.

Hvor høist afvigende de forskjellige Systemer ere i deres Enkeltheber, saa viser dog en nærmere Betragtning, at der netop i Afvigelserne ligger forsonende Elementer, som gjøre det muligt, at Forskjellen i Resultaterne ikke er saa stor, som man ved første Blik skulde være ledet til at formode, og som man tidligere var nødt til at antage, da alle disse Forhold endnu vare indhyllede i et uigjennemskueligt Mørke. Trods de store Afvigelser er det endog ikke umuligt, at alle Systemer ere nøiagtigt lige gode. Det vilde imidlertid være et saa mærkværdigt Træf, at der ingen Sandsynlighed er for, at det skulde finde Sted. Vi maa tvertimod antage, at der finder Forskjel Sted, og at

*) Kongl. Landbruks Academiens Handlingar og Tidskrift 1865, S. 273.

eet bestemt System under givne Forhold er det bedste, og det fattes ikke paa Beviser for, at det vil være en passende Middelvei mellem Yderlighederne, men der er intet som siger os, at noget af de bestemte og her nævnte Systemer har vidst at træffe denne rigtige Middelvei. Det ene System maa uden al Tvivl kunne lære af det andet og vi føres derved uvilkaarligen tilbage til endnu engang at omtale det System, som følges her i Landet.

I det Foregaaende er nu viist, at ihvorvel dette System giver et Produkt, som man har Grund til at glæde sig over, saa er det dog ikke feilfrit. Det turde derfor viist i høieste Grad fortjene Agtpagivenhed, at Alt hvad Nyt, der er fremkommen til Belysning af Melkens hensigtsmæssige Behandling forud for Stumning ikke taler til Gunst for en Forbedring af det gennem Konstruktioner af Melkestuer som de, der i de senere Aar have tjent som Mønstre og i Praxis heller ikke have viist sig gode. Denne Vei bør derfor viist forlades, saafremt ikke bedre Midler kunne skaffes tilveie for Luftfornyelsen *), for Uds, for Tørhed, end hidtil have været benyttede i de dybe og brede hvælvede Melkestuer. Der kan saaledes neppe være Tvivl om, at indtil det er afgjort, vilde et lille Skridt tilbage være langt at foretrække for selv det mindste Skridt fremad i modsat Retning, men idet man gjør et saadant Skridt tilbage, maa det ikke glemmes, at man derved vender tilbage til noget, som man har forladt, fordi det ikke tilfredsstillende, og Spørgsmaalet bliver derfor, om der da ikke kan paapeges en ny Vei, at slaae ind paa, der kunde give Haab om at see fjernet de Mangler, der ville blive tilbage. Man kunde da tænke sig Endringer i selve Systemet i Retning af et af de andre Systemer, vi have

*) Hvad Luftfornyelsen angaaer, da vil der uden Tvivl kunne gøres en Deel, idet der ved Fastsettelsen af Antallet og Størrelsen af Lemmene i Regelen er begaaet den Feil ikke at tage Hensyn til, at disse Melkestuers større Bredder fordrer større Areal Lemmeaabning end de gammelbuds smalle Melkestuer.

lært at kjende, det være sig henimod det Gussanderste System, eller nedad mere i Overeensstemmelse med de Systemer, der søge deres Støtte i en kunstig Afkjøling af Melken. Det sidste vil uden Tvivl være det, som vilde kunne gjøre Regning paa meest Tilslutning her i Landet, thi kun ad denne Vei kunde der være Haab om, ved Siden af det, som muligviis lod sig vinde i andre Retninger, ikke blot at opretholde, men ogsaa forbedre Produktet, som man stedse bør efterstræbe, hvad end man saa foretager sig. I sine Udtalelser angaaende et saadant Spørgsmaal kan man selvfølgelig ikke være vaersom nok, men jeg tør dog ikke tilbageholde, at det personligt forekommer mig ikke usandsynligt, at dette vil blive den Retning Bevægelsen vil tage, uden at det dog er min Mening derfor, at man skulde kaste sig heelt over i Armene paa et af de andre Systemer. En af de mange Middelveje, der tilbyde sig, vilde saaledes være den, at laane lidt af Nedvælningsystemerne, maaskee nærmest i Overeensstemmelse med det hollandske System, for de 3—4 Sommermaaneder, og lade Alt i den øvrige Tid af Aaret forblive uforandret, med Undtagelse af i selve Vintermaanederne, hvor det omvendt vist meer end hidtil vil være anbefaleligt at lade den kunstige Opvarmen af Melkestuerne. At der er meget, som taler for, at Sligt vilde kunne være gavnligt i mange Retninger, vil vist ikke kunne nægtes, men et heelt andet Spørgsmaal er det, naar og hvorledes en saadan Reform burde gjennemføres i Praxis. Dette Spørgsmaal fordrer langt nøiere Kjendskab til de omhandlede Forhold, end man endnu besidder, og det, som her er meddeelt desangaaende, maa derfor ikke betragtes som bestemte Forslag, men nærmest som en Antydning af, hvad der synes at forestaae. Hvad der tilsigtes, og det kan ikke gjentages for tidt, er ingen øieblikkelig Omvæltning af det Bestaaende, men kun at bane Veien for Fremgang ved at lede Tankerne og de Forsøg, der anstilles, i den Retning, der lover meest Udsigt til at føre til Maalet. Det kan nemlig neppe feile, at der blandt Læserne af dette Tidsskrift findes mange, der indsee Betydning

gen af at see fjernet de Mangler, den Usikkerhed i Resultatet, der endnu hæfter ved den gjængse Behandling af Melken, og som derfor bestjæftige sig dermed og foretage Forsøg derover. For dem vil det her givne Indblik i Betingelserne for et heldigt Udfald af Melkens Behandling forud for Skumning neppe være ubelkommen; af dem, tør jeg sikkert vente, at de givne Vink, ikke ville blive misforstaaede som om Sagen hermed var endeligt afsluttet. Vi ere i Virkeligheden, som det let vil sees, kun førte tilbage til at skulle begynde Kampen forfra mod de Vanstueligheder, der ere at bekjempe, til at drøfte hvilken Ny Dei, det vil være rigtigst at slaae ind paa, efter at den senest fulgte har viist sig ikke at føre til et fuldkommen tilfredsstillende Resultat. Forstjellen mellem nu og tidligere ligger alene i Erkjendelsen af, at man har været paa Viltspor, i forsøget Kundskab til Vanstuelighedernes Udspring og i de i alle Retninger stærkt uvidede Erfaringer, men denne Forstjel er paa den anden Side ogsaa saa stor, at den ikke blot tilintetgjør det Afstrækkende i at skulle begynde forfra, men paa det kraftigste opmuntrer til at forsøge, om ikke Muligheden nu er givet for at vinde, om ikke til Maalet, saa dog et godt Stykke fremad.

Tillæg.

Meieridriften i Orange County i Staten Ny York, Nord Amerika*). Staten Ny York er paa engelsk Viis inddeelt i Grevskaber og et af disse er Orange County, hvis fornemste By Goshen ligger rigelig 10 danske Meil N. V. for Byen Ny York. Ved Anlæget af Erie og Ny York Jernbanen kom Grevskabet i let og beqvem Forbindelse med sidstnævnte By, og den Art Fordele er man som bekjendt ikke seen

*) Meddeelt i Udbrag efter en i Mark Lane Express 1866 optaget Artikel efter Utica Herald.

med at benytte i Nord Amerika. Ved den store Afstand havde man tidligere været affkaaren fra at deeltage i Ny Yorks Forsyning med Melk og deslige, men denne Hindring svandt bort ved Jernbaneanlægget, og Stødet var derved givet til det Op- sving i Meieridriften, som her skal beskrives, og som har ført til, at Meieriprodukterne fra Orange County ikke blot have banet sig Vej til Ny Yorks Marked, men nu endog regnes blandt de Allerbedste og meest Efterspurgte, som salghdes der. Gangen i denne Omvæltning, der noksom røber Beboernes Indsigt og praktiske Blik, var i Northed denne. Saasnart Jernbaneforbindelsen med Ny York var tilveiebragt, opstod langs hele Linien en Mængde Smaaselskaber, hvert især bestaaende af de Landmænd, der boede rundt omkring een og samme Jernbanestation. Ethvert af disse Selskaber indrettede sig derpaa et Fælledsmeieri tæt ved den paagjældende Jernbanestation, hvor Melken kunde afleveres og underkastes den foreløbige Behandling, som var fornøden, forinden den sendtes videre. Driften af Fælledsmeieriet, ligesom Forhandlingen af Produkterne skeete for Deeltagernes fælleds Regning og Udbytet fordeelttes i Forhold til den Melk, der var afleveret af enhver af Deeltagerne. I den første Tid disse Fælledsmeierier bestode, indskrænkede man sig til kun at sende Sødmeik ned til Ny York, men Melkehandlerne i denne By vare ogsaa kjendte med Nyttens af Foreningsretten og benyttede sig saa tidt deraf, til at trykke Priserne ned paa Sødmeik, til Skade for Landmændene i Orange County, saa disse tilsidst saae sig nødte til at give deres Meierier en saadan Indretning, at det stod dem frit for at sælge Melken eller benytte den til Smør og Ost, og herved opstod de saakaldte butter factories, Smørfabrikker, som i denne Egn nu næsten overalt ere traadte istedetfor de tidligere Meierier, der alene vare beregnede paa Melkesalg.

I disse butter factories, hvoraf der nu findes femten i Orange County, underkastes Melken en Behandling, som i flere Henseender frembyder en ikke ringe Interesse. Saasnart

Røerne ere mallede rundt omkring paa Gaardene, bringes Melken strax uden Ophold til Fælledsmeieriet og sies her i høie, snævre Metalcylindre. Disse Cylindre eller Spande ere af Tin eller fortinne, og $16\frac{1}{2}$ — $21\frac{1}{2}$ " høie og $7\frac{3}{4}$ " vide. I dem henses nu Melken i et Kjølebad, det er et muret Bassin, som gjennemstrømmes helst af Kildevand. Bassinet har samme Dybde som Spandenes Høide (16 — 22 ") og er indrettet saaledes, at dets øverste Rand ligger i Niveau med Gulvet i Melkestuen eller det Lokale, hvor Kjølebade er anlagt. Ved Hjælp af Vinduer og Lemme er der sørget for god frisk Luft i disse Lokaler og Alt er iøvrigt indrettet saa beqvemt som muligt. I et af de Meierier, som beskrives af Forfatteren af den Artikel, hvoraf denne Meddelelse er et Uddrag, og som var beregnet paa at modtage Melken fra ikke mindre end 400 Røer, fandtes 3 saadanne Kjølebade omtrent 6 Alen lange og 3 Alen brede og forsynede nær Bunden eller ved den med Tremmer, der skulde tjene til at støtte Melkspandene. Disse sidste vare der paa Stedet $21\frac{1}{2}$ " høie, men der fyldtes kun Mælk i dem til 5—6" fra den øvre Rand, saa Melken inden i dem kom til at staae i lige Høide med og fremfor Alt ikke høiere end Vandet udenom i Kjølebade, det er 16" høit, noget, hvorpaa der blev lagt særdeles Vægt. Ethvert af disse Kjølebade var beregnet paa at skulle kunne modtage rigelig 4000 Pd. Mælk (2000 Potter), hvilket forudsætter, at Spandene stilles tæt sammen, henved 150 Stykker i en Rumme, hver især med 26—28 Pd. Mælk i dem. Vandet, der strømmer igjennem Kjølebade, regnes at burde at have en Varme ikke under 7 og ikke over $10\frac{1}{2}$ ° R. og det maa flyde saa raak, at Melken aftjølles til Vandets Varmegrad i mindre end een Time.

Mælk, der er bestemt til Salg som Sødmælk, henstaaer nu paa denne Maade i Kjølebade omgivet med koldt Vand, lige indtil den skal sendes bort, som i Regelen skeer med silbige Aften- eller Nattog. I denne Mellemtid lader man den dog ikke staae ganske rolig, men rører af og til om

i den, for at forhindre Flødeaffætning, og først lige før den skal affted, tages den op og fylbes om paa større Spande eller Kander. Disse Spande ere forsynede med et tætfluttende Laag, fylbes saavidt muligt lige til Randen og rumme omtrent 250 Potter. Forsendelse ned til Ny York skeer imidlertid kun en Gang daglig, og endeel af Melken kan blive indtil 36 Timer gammel, inden den naaer Byen, men desuagtet kommer den Kjøberne ihænde sød og frisk, paa Grund af den omhyggelige Behandling, som er bleven den tilbeel.

Melk, der er bestemt til at skummes, faaer i Modfætning hertil Lov til at henstaae saa rolig, som det er muligt, for at give Fløden Leilighed til at affætte sig, men isøvrigt under ganske de samme Vilkaar, som den, der sælges, det er i de høie, snævre Metalspande i Kjølebadet, omgivet med Vand, 7—10½° R. varmt. Saavidt det kan skjønnes, skummes hver Morgen Melken fra den foregaaende Dag, saafremt Fløden tilsigtes benyttet til Smør*), og selve Skumningen foretages efter Sigende let og sikkert med en særegen lille Blikkop med opretstaaende langt Haandtag, efter at først Melkespandene ere hævede ud af Kjølebadet. Flødens videre Behandling er nu noget forskjellig efter Aarstiden, idet den i den koldere Deel af Aaret fjernes sød, ligesom den tages af Melken, medens man om Sommeren først lader den styrne noget, og til det Die-med fylder den i Spande liig de, der benyttes til Melk, som saa hensesættes i Kjølebadet, indtil Fløden er saavidt styrnet, som man attraaer.

Kjerningen foregaaer ved Hestekraft i Kjerner, som ere forholdsvis smaa efter Meieriernes Størrelse, men til Gjengjæld har man saa ogsaa fire af dem, som sættes i Gang ved samme Værk og benyttes samtidigen. I hver især kan fjernes omtrent 60 Potter Fløde, og Kjærningen regner man bør vare fra

*) Endeel Fløde forsendes ogsaa til Ny York, og iagttages derved den særlige Forsigtighed, at Flødekanderne i den varme Aarstid anbringes inden i noget større, nedadtil indsnævrede Trækar, som stoppes fulde med Is, rundt omkring Flødebeholderen.

tre Qvarter til en heel Time, hvilket opnaaes ved om Vinteren at begynde Kjerningen ved $13\frac{1}{2}$ — $14\frac{1}{2}^{\circ}$ R. og om Sommeren ved $10\frac{1}{2}^{\circ}$ R. Det sidste er ofte uopnaaeligt uden Brug af Vis, som saa kastes ligefrem i Kjernen, ophugget i Smaastykker *), og Vis benyttes derfor meget i den varme Tid. Kan man imidlertid faae Smørret nogenlunde fast og godt uden Vis, da undgaaer man helst Brugen deraf, da man troer at have fundet, at Smør kjernet med Vis ikke taaler Varmen saa godt bagefter; men har man kun Valget mellem dette Onde og hvidt og blødt Smør, saa foretrakkes ubetinget Kjerning med Vis. Efter Kjerning styles eller vadskes Smørret paa engelsk Viis i 3 Sæt Vand samtidigt med, at det svagt gjenarbeides. Derpaa tilføttes omtrent 5 Pbd. Salt til 100 Pbd. Smør (om Vinteren lidt mere) og Smørret henstaaer nu til Aften **), da det æltes paa ny og flaaes ned i smaae Smørtræer af Eg, rummende omtrent 58 Pbd. 2 Gange ugentlig forsendes Smørret ned til Ny York. For at forbedre det tilføttes ofte om Vinteren lidt Sukker og Salpeter, en lille Theefteefuld Salpeter og en stor Spisefteefuld Sukker til hver 20 Pbd. Smør, men Farve brugtes derimod f. Ex. aldrig i det Fælledsmeieri, som særligt er omtalt i den foreliggende Beretning. Endnu bør maastee ansføres, at Haandarbeidet ved Veltningen i dette Meieri var delvis om ikke fuldstændigt erstattet ved Brugen af en Træklovs. Smørret æltes nemlig paa et foroven bredt og foroven indsnævret Skraaplan, hvis buede Sider forneden løbe sammen paa 4" nær. Træklovsen, der er saa lang som Skraaplanet, er anbragt saaledes i et Leie, at den foroven frit kan bevæges, hæves og flyttes saa meget, som er nød-

*) Den samme Fremgangsmaade saae jeg isjor benyttet i Nord Italien, hvorved det blev muligt i det varmere Klima at producere Smør, saa koldt og fast, som det sjældent sees hos os i den varme Tid af Aaret.

**) Om Sommeren sættes det ned i Kjølebadet, for ikke at blive for blødt.

vendig til Smørrets Behandling *), som ved Hjælp af denne lille Smøræltningsmaskine, som man kunde kalde den, skal gaae yderst let fra Haanden, samtidigt med, at Arbeidet udføres udmærket godt.

Smørret fra disse Smørfabrikker, siges i den foreliggende Beretning, at udmærke sig ved en overordentlig Fiinhed og en høi Grad af Ensartethed, og denne Dom er neppe uberettiget, saavidt man tør dømme efter den Fremgangsmaade, der benyttes og den Omhu, som navnlig stænktes Melkens Behandling forud for Skumning. Hvad Udbyttets Mængde angaaer, da kunde man ønske Oplysningerne meget fuldstændigere, men nogle foreligge dog fra det ovenomtalte Meieri, som her anføres, overførte i dansk Maal og Vægt, i hestaaende Tabel.

Meieridrift i Orange County, Ny York, N. A.

	Pb. Mælk ialt forbrugt til Smør og Ost	Af den anvendte Mælk tilsviret ialt		100 Pb. Mælk gav herefter			Pb. Smørmælk forbrugt til	
		Pb. Smør	Pb. Ost	Pb. Smør	Pb. Ost.	Salt	Pb. Smør	Pb. Ost
18. Mai	8258	193,2	508	2,34	6,15	8,49	42,74	16,26
26. Mai	7760	190,5	499	2,45	6,43	8,88	40,74	15,55
12. Sept.	7355	181,4	495	2,47	6,73	9,20	40,55	14,86
14. Oct.	4766	108,9	369	2,29	7,74	10,03	43,76	12,91
3 Gjennemsnit.	7035	168,5	468	2,40	6,65	9,05	41,75	15,08

Af disse Angivelser fremgaaer det nu, naar man seer hen til den samlede Mængde af Smør og Ost, 9,05 Pb., som blev bundet af 100 Pb. Mælk, at denne stemmer i en mærk-

*) Desværre savnes en nærmere Beskrivelse af Trækskødens Form, hvoraf man vilde kunne danne sig en Forestilling om selve Røttningensmaaden og navnlig, hvorvidt den skeer ved Slag, Tryk eller paa anden Viis.

værdig Grad med hvad jeg, efter de yderst vage og upaalidelige Oplysninger, der endnu foreligge om Udbytten her i Landet, har troet at burde anslaae dette sidste til, nemlig 9,18 Pd. *). Fordeelingen er imidlertid ikke den samme, idet man i Orange efter disse Angivelser vinder endeel mere Ost end vi ved vor Methode, men saa ogsaa tilsvarende mindre Smør, nemlig 2,40 Istedetfor 3,70 Pd. af 100 Pd. Melk, det er kun $\frac{2}{3}$ af det, som vi tør antages at opnaae. Løseligt betragtet synes dette Resultat lidet opmuntrende, men herved maa dog bemærkes, at det ikke er Angivelser for et heelt Aar, som foreligge, at Angivelserne kun strive sig fra et enkelt Meieri, at Melken er sammenbragt og maaskee for en Deel transporteret langt og fremfor andet, at der ikke kan være Tvivl om, at man i Orange skummer Melken før det er nødvendigt, før den har kunnet afsætte al sin Fløde. Det kan ikke stee i 12—24 Timer ved 7—10° R., og disse Angivelser, hvor rigtige de end maa være, turde derfor vistnok give et temmeligt vrangt Billede af, hvad der vilde kunne opnaaes ved en Benyttelse af Systemet med mere særligt Hensyn til Smørproduktionen. I Orange County maa man næsten antage, at der er steblige, ikke oplyste Grunde forhaanden til ikke at anspænde Systemet netop i denne Retning, og af hvad Art disse kunne være, vil bedst fremgaae af en Samstilling som den Efterfølgende:

Fordele ved Systemet som følges i:

Danmark:

1. Større Smørudbytte.
2. Fordrer mindre Duelighed i Ostelavning.

Orange County:

1. Finere Qualitet Smør.
2. Større Ostedudbytte.

*) See „Meddelelser vedrørende Meierivæsen“ II i dette Tidsskrift, 1864. S. 227.

3. Finere Qvalitet Ost.
4. Formindsket Udgift til Melkestue og Forrentning deraf.

Enhver, der vil forsøge det, vil let see, at der lader sig opstille mange Combinationer, hvorved Orange County Systemet i sin oprindelige Form vil gaae af med Seiren. En saadan vilde exempelviis fremkomme ved at sætte Ostene til 8 og 16 Pundet, hvilket ved eens Smørpris, f. Ex. 48 p pr. Pb. , vilde give for 100 Pb. Melk:

Danmark:

Smør	3,70	+	48 p	=	177,60 p .
Ost	5,48	+	8 "	=	43,84 "
					221,44 p .

Orange County:

Smør	2,40	+	48 p	=	115,20 p .
Ost	6,65	+	16 "	=	106,40 "
					221,60 p .

Alt hvad der kunde opnaaes for den finere Qvalitet af Smørret, vilde i saa Tilfælde være Netto Gevinst for Orange County Methoden, i Forening med, hvad der sparedes pr. 100 Pb. Melk ved den mindre bekostelige Melkestue; men deraf maatte saa igjen skee Afdrag, som Følge af, at Systemet forudsætter større Kundstaber i Ostelavning. Disse Slutningsbemærkninger hensættes dog ikke for at anbefale en umiddelbar Efterligning af Fremgangsmaaden i Orange County, men nærmest for at vise de forskjellige Forhold, der maa tages i Betragtning ved en sammenlignende Bedømmelse. Skulde Systemet heelt eller deelviis benyttes her i Landet, maatte det uden Tvivl skee med de Afvigelser, der ere antydede i det Foregaaende og udførligt udviklede ved Drøftelsen af de forskjellige Systemer.

Forslag til Indretningen af et nyt og bedre Dvægtorv i Kjøbenhavn.

(Meddeelt i en til det kgl. Landhuusholdningselskab indsendt Betænkning fra en af Samme nedsat Comitee. *)

(Med 2 frentykte Planer.)

J Henhold til det Kongelige Landhuusholdningselskabs meget ærede Skrivelse af 29de December f. A. ere Undertegnede sammen- traadte i Comitee for at drøfte Spørgsmaalet om Oprettelsen af et nyt Dvægtorv i Kjøbenhavn, og tillade vi os nu her at fremkomme med efterfølgende Beretning om det Resultat, hvor- til vi i saa Henseende ere komne.

Spørgsmaalet om Oprettelsen af et nyt Dvægtorv om- fatter i sig en Række andre, blandt hvilke de følgende forekom os fremfor andre vigtige paa Sagens nærværende Standpunkt:

I. Det nuværende Dvægtorvs Tilstand og den deri be- grundede Trang til et nyt og bedre.

Naar vi først dvæle ved dette Punkt, da maa det maaskee ved første Blik forekomme overflødigt, saa vist der allerede i lang Aarrække blandt alle dem, der enten som Kjøbere eller

*) Comiteens Medlemmer vare: Professor Jørgensen, Proprietair Larsen til Søborggaard ved Glabsfaxe, Commissionair N. C. Petersen (boende ved Trommesjalen paa Vesterbro), Slagtermester Schmelger, polyt. Cand. Th. Segelcke og Architect Tvede. Cand. Segelcke sun- gerede som Comiteens Secretair og navnlig er Betænkningen udarbejdet af ham. Den blev fra Selskabet under 21de Marts sendt til Kjøben- havns Communalbestyrelse, til hvis gode Forsorg Sagen og dens hurtigst mulige Fremme anbefalede paa det bedste.

Sælgere have haft Keilighed til at lære Kjøbenhavns nuværende Dvægtorv (Trommesalen) at kende, kun har hersket een Mening om dette og den, at det nuværende Dvægtorv i ingen Henseende er tilfredsstillende. End hyderligere maa det synes gjort overslødigt derved, at man af de fremkomne Udtalelser har Grund til at antage, at Kjøbenhavns ærede Magistrat (jevnsfor dens Udtalelser i tidligere Borgerrepræsentationsmøder) fuldkommen deler den her udtalte Anstuelse angaaende Trangen til et nyt Dvægmarked. Der kunde imidlertid være Tvivl om, hvorvidt Manglerne ved det nuværende Dvægtorv ere kjendte i deres fulde Omfang af dem, i hvis Hænder den endelige Afgjørelse vil ligge, og vi have derfor maattet ansee det for rigtigst ikke at forbigaae dette Punkt. Deels af Hensyn til Foregaaende, deels af Hensyn til de mange Vidtrag, det Efterfølgende vil indeholde til Belysning af, hvor lidet det nuværende Dvægtorv er istand til at opfylde Nutidens Krav, skulle vi dog paa dette Sted indstrænke os til at give en sammentrængt Fremstilling af det nuværende Dvægtorvs Tilstand, og den deraf begrundede Trang til et nyt og bedre.

Det nuværende Dvægtorv (Trommesalen) har talløse Mangler og kun een god Egenstaaelse, nemlig den, at være beqvemt beliggende for Handelen og Omsætningen. Hvor vigtig en god Beliggenhed er, ville vi senere faae Keilighed til at omtale, men der gives selvfølgelig mange andre Betingelser, som et Dvægtorv maa opfylde, og i saa Henseende storter det ganske ved det nuværende. Har man nævnt dette gode Beliggenhed for Handelen, er med det samme udtømt Alt, hvad der kan siges til dets Fordeel. Det nuværende Dvægtorv er saaledes altfor lille, og den ene Mangel medfører i og for sig saamange Ulemper, at Dvægtorvet alene af Hensyn dertil maa ansees for forkasteligt i sin nuværende Form. Til nærmere Begrundelse heraf skulle vi tillade os at fremsøge:

1) At Trommesalen ved stærkeste Bestyrvning kun er istand til at optage høist c. 300 Stk. stort Hornqvæg, medens der ofte ønskes fremstillet fra 4—600 Stk. paa en enkelt Markedsdag.

Et stort Antal Kreaturer maa derfor saagodtsom stadigt henvises til Opstilling i meer eller mindre fjerntliggende Gaarde paa Vesterbro.

2) At man paa Grund netop af denne Mangel paa og Concurrence om Plads, ofte tvinges til i den strengeste Vintertid at binde Kreaturerne ud paa Pladsen Kl. 3—4 om Morgen, trods Handelen først begynder, og kan begynde langt senere, naar det bliver Dag. Kun derved har man Haab om at opnaae Plads, og det steer derfor stadigt; men at Kreaturerne ofte maae lide derved, er ligesaa indlysende.

3) At den Sammenstuvning af Dyr, og da navnlig af Faar og Lam, som ofte er uundgaaelig, og for hvilken Skylden alene falder paa Dvægtorvets Utilstrækkelighed, fører til en Mis-handling af disse Dyr i en Udstrækning, der ikke kan andet end betegnes som Dyrplageri.

4) At Torvepladsens Indskrænkethed, og den dermed i Forbindelse staaende Mangel paa alt, hvad der kan indbefattes under Begrebet god Orden, gjør Besøget og Opholdet paa Trommesalen i den Grad ubehageligt for Kjøbere og Sælgere, at Mange af den Grund afholde sig derfra og søge ad anden Vej at gjøre deres Indkjøb og Salg, medens det baade vilde være lettere og fordeelagtigere for dem at gjøre dette paa Dvægtorvet, naar blot dette, noget mere end det nuværende, opfyldte de allernødtørftigste Fordringer i saa Henseende.

Ved Siden heraf lod sig endnu fremsøre en Række af andre Anker, f. Ex. den, at Hestehandelen maa foregaae tildeels paa en aaben, stærkt befærdet Vej, o. fl. lignende; men vi troe at kunne indskrænke os til de Anførte, af hvilke enhver vist maa ansees tilstrækkelig til at domfælde Dvægtorvet i dets nuværende Skikkelse.

II. Omfanget af de tilstedeværende Staldrum, og den deri begrundede Trang til udvidet Staldrum.

Hvorledes man end tænker sig Handelen ordnet paa et Kreaturmarked, maa der nødvendigviis knytte sig Staldrum til

samme. En stor Deel af de Kreaturer, der ønskes fremstillede, vil det nemlig være umuligt at bringe tiltorvs nøiagtig paa Dag og Time, en stor Deel af dem vil altid indkomme Dagen forud for Torvedagen og maaskee endogsaa tidligere, navnlig alle de, der komme fra fjernere Steder, og dem maa der staffles Plads til. Ligeledes maa der findes Plads til alle de Kreaturer, der ikke maatte blive solgte og som derfor maae opstaldes til næste Torvedag. Endvidere forekomme Kreaturer, de saakaldte Vødekøer, som selv ikke i den korte Torvetid kunne taale Udstilling paa aaben Plads, undtagen under de allergunstigste Veirforhold.

Man seer derfor ogsaa, at man i Udlandet, f. Ex. i London og Glasgow, har indrettet Staldrum i Forbindelse med de nyoprettede Dvægtorve, og naar det nye Dvægtmarked i Hamborg danner en Undtagelse herfra, og det kun en deelviis, ibet der er sørget paa selve Dvægtorvet for Stalbe til Sviin, da maa Forklaringen søges deels i, at der ad privat Vei er sørget for Staldrum, deels i at man frygtede, ved Opførelsen af Stalbe, at udæste Nabocommunen Altona til Concurrence, paa hvis Grund de forhaandenværende Stalbe findes. Nødvendigheden af Staldrum kan saaledes ansees for almindelig anerkjendt, og ere Stalbe i Forbindelse med Dvægtorv nødvendige i England, maae de naturligtviis være det i endnu høiere Grad her hjemme, hvor Communicationsmidlerne ere mindre udviklede og Klimaet meget barskere.

Nødvendigheden af Staldrum har da ogsaa forlængst gjort sig gjældende ved Kjøbenhavns Dvægtorv. Selve Dvægtorvet yder imidlertid kun et meget ringe Bidrag til Afhjelpningen af hvad der fordres. I den Gjæstgivergaard, der er beliggende paa selve Trommesalen, findes saaledes kun Plads til c. 100 Stk. Hornqvæg, og Resten, der ønskes opstaldet, maa derfor henvises til meer eller mindre fjerntliggende Stalbe. Paa Vesterbro findes for Tiden, foruden den nævnte Stalb paa Trommesalen, endnu 4 andre saadanne større Stalbe, der ere istand til at rumme c. 450 Stk. Hornqvæg eller, med Gjæstgivergaarden

paa Trommesalen, tilsammen ialt 550 Stk. Hornqvæg. De Stalde, hvortil her sigtes, findes i Gaardene Nr. 8, 10, 16, 30 og 41 paa Vesterbrogade. Foruden disse stod tidligere endnu et Par andre Stalde til Afbenyttelse længere ude paa Vesterbro, men som nu ere nedlagte, som det tør antages, væsentlig paa Grund af deres noget affides Veligheden. De opretholdt Stalde til, som anført, c. 550 Stk. Hornqvæg, vidne imidlertid tilstrækkeligt om, at Staldrum er fornøden, saafremt dette ikke forud maatte anses for givet.

Det saaledes til Udleining forhaandenværende Staldrum kommer forlods 2 Klasser af Dyr tilgode, nemlig Hestene og Lødekøerne. Affætningen af disse Dyr medfører, saaledes som Handelen her har ordnet sig, gjerne en langvarigere Opstalning end af andre Dyr, der ønskes solgte, og, om ikke anden Grund fandtes, vilde dette Forhold være tilstrækkeligt til at bevirke, at Staldrum fortrinsviis tilfaldt dem. Endeel af den angivne Staldrumsplads optages derfor regelmæssigt af Heste, som staae tilsalg, og en anden Deel optages af Lødekøer, der ligeledes ere opstalbede for at sælges. Antallet af disse sidste voxer paa enkelte Tider af Aaret indtil 200 Stk., og det Staldrum, som bliver tilbage for den mere hurtig væxlende Trafik, lider følgelig herved en betydelig Indskrænkning.

Ved den nuværende Ordning klæber der to Mangler. Det maa nemlig siges at være mindre heldigt for Handelen, ligesom for Benyttelsen af Staldene, at disse ligge saa adspredte og at navnlig ikke en større Samling findes umiddelbart ved Dvægtorvet, end Tilfældet er, hvilket for Kjøbere og Sælgere vilde være til stor Vættelse. Den største Mangel er dog den, at de forhaandenværende Staldrum ingenlunde tilfredsstillende Behovet, saameget mere som dette er i stadig og raast Stigning. Det hører saaledes ikke til Sjeldenhederne, at Kreaturer, som ankomme her til Vyen Dagen forud for Markedet, maae sendes ud til Kroerne i Omegnen (Damhuset, Slotskroen etc.) for at komme under Tag, ligesom det ogsaa er almindeligt, at mange Kreaturer standses der, af Frygt for ikke

at finde Plads herinde, og de maae da alle paa selve Markedsdagen drives hertil, til Skade for Sælgerne. Denne Mangel paa Plads er dog naturligtvis ikke altid tilstede i lige stor Udstrækning, og det kunde synes at tale imod dens Tilstedeværelse, at den ikke er bleven afhjulpen ved privat Virksomhed, men at de fjerneste paa Vesterbro liggende Stalde tværtimod ere blevene nedlagte, men Mangelen paa Plads er dog ligesuldt tilstede og ofte meget stor og hæmmende for Handelen og Omsætningen, og naar den ikke afhjælpes ved privat Virksomhed, maa man vel erindre sig de Vanskeligheder, det har at oprettholde Stalde i et saa yndet Qvarteer af Byen som Vesterbrogade, i et Qvarteer, hvor der kan opnaaes i gode, ordentlige Gaarde en saa høi Huusleie, som der er Tilfældet.

At den stedfindende, til sine Tider af Aaret meget store Trang til Staldrum ikke afhjælpes ad privat Veie, er derfor ikke vanskeligt at forklare, ligesaa lidt som dette Forhold kan benyttes som afgjørende Beviis for, at Trangen ikke er tilstede og burde søges afhjulpen.

Trangen til Staldrum har til sine Tider af Aaret allerede i længere Aarrækker været yderst hæmmende for Omsætningen, og den er bleven endnu føleligere ved den stærke Tilstrømning af Kreaturer, bestemte for det engelske Marked. At skaffe Plads til de Kreaturer, der strømmede til sidste Aar, var ofte ganske umuligt, og det tør formodes at ville blive det i endnu mere stigende Grad i de kommende Aar, saafremt der ikke oprettes et nyt Qvægtorv med de fornødne Følde og Stalde, der kunne optage denne vandrende Besætning. Og det maa antages at være vigtigt for Kjøbenhavns Commune at yde den størst mulige Lettelse i saa Henseende; thi vel er denne gjenemvandrende Besætning i en vis Forstand Byen uvedkommende, ja i enkelte Retninger jo endog til Byrde, men naar sees hen til, at den i de forløbne Aar har været Hjørnestenen for en for al anden Handel uvurderlig Udvidelse af Dampstibsforbindelsen med England og vil kunne blive det i stedse stigende

Grad, da kan der vel ikke være Tvivl om, at det er en Sag af en overordentlig stor Betydning for Kjøbenhavns Commune.

Vi skulle imidlertid ikke gaae noiere ind herpaa, deels fordi denne Side af Sagen er saa indlysende i sig selv, deels fordi Trangen til Staldrum i Forbindelse med Dvægtorvet, uanset den gjennemgaaende Trafik, er saa stor og saa sølelig, at det maa ansees for givet, at der maa gøres noget for at afhjælpe de stedfindende Mangler i denne Henseende.

III. Omsætningens Størrelse, Fordeling og Ordning.

Efter nu saaledes at have paaviist, hvor mangelfuldt det nuværende Dvægtorv er i alle Retninger, og den uafviselige Trang der er til et nyt og bedre Dvægtorv i Forbindelse med de behørigte Stalde og Følde, skulle vi nu i dette og det følgende Afsnit gaae over til at meddele en Række Oplysninger om de Forhold, der maae danne Grundlaget for enhver eventuel Forandring i den antydede Retning, naar denne skal opfylde det, som der tilsigtes, og skulle vi i dette 3die Afsnit af vor Beretning særlig tillade os at meddele en Oversigt over Omsætningens Størrelse, Fordeling og Ordning.

Omsætningen paa Kjøbenhavns Trommesal og i de Stalde, der direkte eller indirekte knytte sig til den, omfatter følgende Klasser af Dyr:

1. Heste,
2. Stort Hornqvæg i feed Tilstand,
3. Stort Hornqvæg i mager Tilstand,
4. Lødekøer,
5. Kalve,
6. Faar og Lam,
7. Sviin og Grise,

og den er beregnet deels paa Kjøbenhavns Forsyning, deels paa Forsyning af den nærmeste Omegn, deels endelig paa Forsyning af fjernere liggende, indenlandske Egne, deels endelig paa Forsyning af udenlandske Markeder, for hvilke Dyrene her opkjøbes.

Omsætningen finder endvidere Sted deels ved direkte Handel mellem Kjøber og Producent, deels ved Handel mellem Forbrugerne og Commissionairer paa Producenternes Vegne, deels endelig ved Handel mellem Forbrugerne og Mellemhandlerne.

Efter disse orienterende Bemærkninger skulle vi nu gaae over til at beskrive Omsætningen for enhver af de nævnte Klasser af Dyr:

1. Heste. Hestene, der omsættes, tilføres fra alle Egne af Landet, og Handelen drives væsentlig ved Mellemhandlere, der opkjøbe Hestene i Provindserne og igjen søge Affætning her. Det gjælder navnlig alle de bedre Heste, og et Hovedsæde for Omsætningen af disse afgive de nævnte Stalde paa Vesterbrogade, som tildeels ere ubleiede til saadanne Mellemhandlere. Direkte Handel med Producent og Forbruger finder kun undtagelsesviis Sted der, men er den almindelige paa selve Trommesalens aabne Hestetov, hvor dog i Regelen kun fremstilles Heste af allersimpleste Qualitet, vel tildeels paa Grund af den flette Lokalitet. Antallet af Heste, der omsættes mellem Aar og Dag, er meget stort, som man kan slutte deels af det store Staldrum, flere af Hestehandlerne holde til Disposition, deels deraf, at Kjøbenhavns og Omegns Forsyning med Heste maaftee for største Delen steer ad denne Wei, om vel ogsaa i stor Udstrækning gjennem direkte Tilførsel og Handel fra Stalde i selve Byen, i Koeskilde og andetsteds.

2. Stort Hornqvæg i fedet Tilstand. Fedede Stude, Køer, Qvier og andet fedet stort Hornqvæg tilføres fornemmelig fra 3 Steder, nemlig: fra Thyland, fra Nord-Sjælland og fra Kjøbenhavns Omegn og de sig dertil sluttende Brænderistalde i selve Byen. Der kommer dog ogsaa et ikke ringe Antal Kreaturer fra Brænderistaldene omkring i de mindre Byer her i Sjælland, ligesom der ogsaa i de senere Aar er steet ikke ringe Tilførsler fra Sverrig. Tilførslen fra Omegnen og Brænderistaldene fordeles sig mere jævnt over hele Aaret, men Tilførslen fra Thyland kan naturligtviis kun finde Sted,

medens Dampstibsarten er igang: Foraar, Sommer og Efteraar, og Tilførslen fra Nord-Sjælland eller Nordkanten, som det hedder i Handelsproget, ligesom fra det øvrige Sjælland i Almindelighed, er indrettet paa at udfylde Pladsen om Vinteren og falder navnlig i December, Januar, Februar, Marts og tildeels April Maaned. Kjøbenhavns Forsyning med denne Klasse Kjøb skeer nu væsentlig fra Trommesalen. Lidt direkte Odkjøb af Slagtere finder vel Sted i Brænderistaldene og paa Gaardene i Omegnen, men for denne Klasse Dyrs Bedkommende maa det direkte Odkjøb dog ansees for af forholdsviis meget ringe Udstrækning. Fra Trommesalen forsynes imidlertid ikke blot Kjøbenhavn og Forstæder, men ogsaa Omegnen indtil omtrent 2 Miles Omkreds gennem Slagtere, som der søge deres Ufsætning, og selv for fjernere Steber skeer undertiden Odkjøb der, f. Ex. for Helsingør, Frederiksborg, Roeskilde og Kjøge, naar man leilighedsviis ønsker sig bedste Qvalitet Varer. Dette sidste skeer dog kun i meget ringe Udstrækning, men desto betydeligere er den Deel af Omsætningen, der er beregnet paa Kjøbenhavns og Omegns Forsyning.

3. Stort Hornqvæg i mager Tilstand. En regelmæssig Omsætning heraf kan ikke siges at finde Sted paa Kjøbenhavns Dvægtorv undtagen paa en enkelt bestemt Tid af Aaret, som derefter betegnes: „Gantetiden.“ Pladsen paa Trommesalen kan da flere Onsdage og Lørdage i Rad være albeles optagen af stort Hornqvæg i mager Tilstand, og Tilførslen deraf er navnlig beregnet paa Forsyning af det fornødne Dvæg til Græsning paa Saltholmen. Endeel indkjøbes ogsaa til Græsning paa Fælleberne og i Dyrehaven og endvidere til Fedning i Værmestaldene i Byen, af hvilke nogle enkelte i den seneste Tid ere bleve indrettede til Studedefning istedetfor til Mælkproduktion, som tidligere uden Undtagelse var Regelen.

4. Lødekøer. Det er Køer, som ere drægtige og nær Kælvetiden. Tilførslen heraf skeete tidligere fornemlig fra Slesvig, Fyen og Jylland, men Tilførslen fra Slesvig er nu

standset, og Fyen indtager da den første Plads. Sjælland yder kun et ringe Bidrag og i Reglen da kun simpleste Qualitet (ældre Røer). Tilførslen af Lødekøer er meget betydelig og disse sælges og kjøbes paa Trommesalen og Vesterbro til Opstaldning i det overveiende Antal af Brænderistalde i Fyen, hvor Melkeproduktionen er Hovedsagen. De forblive i Brænderistaldene saalænge de give rigelig Melk, hvorefter de i feed Tilstand vende tilbage til Trommesalen og sælges til Slagtning. Paa lignende Maade drives Melkeproduktionen paa det overveiende Antal Gaarde i Kjøbenhavns Omegn, som deeltage i Melkeforsyningen. Paa disse, ligesom i Brænderistaldene, stee stabile Omstiftninger, og man anslaaer det neppe for høit, naar man antager, at f. Ex. i Brænderistaldene Røerne omstiftes i Gjennemsnit $1\frac{1}{2}$ Gang i Aarets Løb. Et andet vigtigt Forhold er det, at ifølge den stedfindende Handelsstif, modtage Kjøberne først Lødekøerne, efterat de have kælvet, og da Lødekøerne tillige maae tilføres forud for Kælving, medfører det ofte en meget langvarig Opstaldning, forinden Salg kan stee, navnlig i Tilfælde, hvor man har forregnet sig med Hensyn til Kælvingstiden, eller hvor særegne Conjunctioner træde til og indvirke paa Tilførslen. I al den Tid henstaae nu Lødekøerne opstaldede i de anførte Gaarde paa Vesterbrogade, den enkelte Kø henstaaer ofte fra nogle enkelte Dage til flere Maaneder, og Antallet af Lødekøer, som paa eengang er samlet i Handelsstaldene, naaer ofte op til 200 Stk., som alt tidligere anført.

5. Kalve. Af fede Kalve, som her nærmest tænkes paa, tilføres det største Antal fra Sjælland, og Handelen dermed foregaaer for en stor Deel i Gaardene paa Vesterbro, vel fornemlig af den Grund, at Lokalteterne paa Trommesalen ere mangelfulde.

6. Faar og Lam. Tilførslen heraf stee fortrinsviis fra Sjælland, men ogsaa i stor Udstrækning fra de øvrige Der og navnlig fra Møen (der leverer et stort Antal Lam), fra Lolland-Falster, fra Fyen og Bornholm. Tilførslen stee væsentlig i Sommermaanederne, og i en Udstrækning, der vist

maa overraske enhver, som ikke tidligere har havt Leilighed til at gjøre sig bekendt med disse Forhold. Saavidt Pladsen tillader, steer Salget af Faar og Lam paa Trommesalen, men denne er langtfra istand til at optage alle de Faar og Lam, der ønskes fremstillede, ligesom det ogsaa høiligen storter paa Plads for de Faar og Lam, der komme forud for Markedet.

7. Sviin og Grise. Hvad der omsættes heraf paa selve Trommesalen er væsentlig magre Sviin og Grise, bestemte til Fedning, deels i Svineholderierne ved Byen, deels paa Gaardene i Omegnen. Ved Siden heraf har der imidlertid i de senere Aar fundet en ikke ringe gennemgaaende Trafik Sted af Sviin fra Jylland og andetsteds, bestemte for Udførsel til Hamborg og sidste Aar tillige til England. En-deel af denne gennemgaaende Trafik tør imidlertid antages at falde bort, deels ved den udvideede direkte Dampskibsart fra Jylland til England, deels ogsaa ved det Opsving, som Svineflagerierne og Salterierne tør antages meget snart at ville tage her i Byen. Disse sidste ville imidlertid samtidig igjen fremkalde en forøget Tilstrømning af fede Sviin til deres egen Forsyning fra Sjælland og de øvrige Der, og det vil da være uundgaaelig nødvendigt at sørge for hensigtsmæssige Lokalteter for Opstaldning og Handel med fede Sviin, noget, som fortiden fattes aldeles.

Hvad Omsætningens Størrelse og nærmere Ordning angaaer maa det endnu være os tilladt at meddele:

1. At Markedet holdes hele Aaret igennem, fire Gange ugentlig, nemlig: hver Mandag og Torsdag for Fedeqvæg, Faar, Lam, Kalve etc. hver Onsdag og Lørdag for Lødekøer, magert Dvæg og Heste. Torsdags-Markedet er i Regelen det største og omfatter igjen om Sommeren meest Faar og Lam, og om Vinteren meest stort Hornqvæg i feed Tilstand.

2. At Antallet af Stykker Hornqvæg, der ønskes fremstillet paa en enkelt Torvedag om Vinteren naaer op til fra 4—600 Stk., og af Faar og Lam om Sommeren hyppigt ind-

til 3—4000 Stk., hvortil kun maa tilføies den Bemærkning, at paa de Læder af Aaret, hvor Antallet af Hornqvæg er størst, er Antallet af Faar og Lam mindst, og omvendt.

3. At Antallet af Stykker Hornqvæg, Kalve, Faar og Lam og magre Sviin og Grise, der ialt omsættes paa selve Trommesalen og Vesterbro, kan antages at udgjøre:

	Ugentligt i Maanederne:				Aarligt.
	Oct., Novr., Dec., Jan.	Feb., Marts, April, Mai	Juni, Juli, Aug., Septb.		
Stort Hornqvæg . . .	600-700	700-800	200-300	28,600 Stk.	
Kalve	150-200	200-250	100-150	9,100 Stk.	
Faar og Lam	300-400	200-300	4000-5000	88,400 Stk.	
Magre Sviin og Grise	100	100	200	6,900 Stk.	

Dette Overflag er forfattet efter bedste Skjønnende, men da der fattes selv de meest tarvelige statistiske Data angaaende Omsætningens Størrelse, et Forhold, der iøvrigt i denne, som i mange andre Henseender, er meget at beklage, vil det naturligvis ikke kunne være andet eller mere, end en tilnærmelsesvis rigtig Angivelse. Til Control have vi søgt at beregne Omsætningen efter Forbruget, og antager man saaledes, at Byens 212 Udsalgstæder hvert især ugentlig i Gjennemsnit affætter 3 Stk. stort Hornqvæg og 10—12 Faar og Lam, udkommer som det aarlige Forbrug 33,000 Stk. stort Hornqvæg og 110—130,000 Stk. Faar og Lam, og et lignende Resultat kommer man til gennem en Calcule af Forbruget, støttet paa Kjøbenhavns og Omegns Indvaanerantal og det formodede Gjennemsnitsforbrug af Kjøb pr. Individ. Omsætningen paa Trommesalen med Tilbehør vil herefter kunne anflaes at udgjøre aarlig:

circa 30,000 Stk. stort Hornqvæg,
 " 9,000 " Kalve,
 " 100,000 " Faar og Lam,
 " 7,000 " magre Sviin og Grise

Hertil bliver dog endnu at føie, som ikke medregnede i foregaaende Overflag, Lødekøerne paa deres første Gjennemgang gennem Markedet, forud for Salg til Brænderistaldene etc. Ifølge sidste Qvægtælling holdes i Kjøbenhavn circa 3000 Stk. Køer, og antages disse at omskiftes i Henhold til hvad ovenfor er anført $1\frac{1}{2}$ Gang, udkommer som fornødent til Byens Forsyning alene 4,500 Stk. Lødekøernes Antal, der omsættes paa Trommesalen og i Staldene paa Vesterbro, tør derfor vist anslaaes til 8—10,000 Stk. aarlig.

Angaaende Omsætningens Størrelse for Hestenes Vedkommende see vi os ikke istand til at udtale nogen begrundet Mening, da Oplysninger desangaaende ere meget vanskelige at tilveiebringe.

Derimod maae vi endnu fremhæve:

4. At der i Maret 1865 er udsført fra Kjøbenhavn til England og Hamborg ialt:

2,200 Stk.	Hornqvæg,
21,000 „	Faar og Lam,
6,500 „	fede Sviin,

hvoraf det overveiende Antal kan antages at have været opstaldet paa Trommesalen og i Gaardene paa Vesterbro, forsaavidt Pladsen der tillod det, fra Ankomsten her til Byen til Dagen, hvorpaa Udsfibningen gik for sig.

Det fremgaaer altsaa af alle de Oplysninger, der foreligge, at Omsætningen paa Qvægtorvet er meget bethdelig, og sammenholdes hermed, hvad der i det Foregaaende er meddeelt om dettes Tilstand, vil man let indsee, hvor lidet det i sin nuværende Form maa være istand til at opfylde de Fordringer, der kan stilles til et saadant og som maae være opfyldte, naar ikke Handel og Omsætning skal lide derunder til Tab for alle Parter.

IV. Den heldigste Beliggenhed for det eventuelle nye Qvægtorv.

Ved Bestemmelsen heraf bliver selvfølgelig en Mængde forskjellige Hensyn at tage. Den Plads, der forekommer os

at opfylde alle disse i største Udstrækning, er Enighedsværn; det er den aabne ubebyggede Plads, beliggende mellem Gasværket og Tømmerpladsene, Kallebodstrand og Vesterbrogade, og som for Tiden benyttes til Skydebaner, en Benyttelse, som ved Brugen af det langtrækkende Skydevaaben snart maa antages at forbyde sig selv, ved den Fare, som den medfører for Passagen gennem Kallebodstrand. Vi skulle nu fremhæve de Fortrin, Pladsen Enighedsværn frembyder, og vil det deraf tillige fremgaae, uden at det behøver særlig at nævnes, hvilke Forhold det er, som vi troe at maatte tillægge sær Betydning ved Valget af Pladsen til et eventuelt Dvægtorv.

1. Enighedsværn er tilstrækkelig rummelig til at kunne afgive den fornødne Plads til aabent Dvægtorv og til de Stalde, Folde og øvrige Bygninger, der knytte sig til et velindrettet Dvægtorv.

2. Enighedsværn er endvidere tilstrækkelig rummelig til at kunne afgive Plads til en eventuel Udvidelse af Dvægtorvet med Tilbehør.

3. Enighedsværn vil ved Siden deraf endnu kunne frembyde rigelig Plads til Opførelsen af offentlige Slagterhuse, saafremt man senere maatte attraae saadanne.

4. Enighedsværn ligger saa beqvemt som det vel er tænkeligt for Tilførslen af Kreaturer, saafremt denne skeer til Kjøbenhavn pr. Jernbane.

5. Vigesaa for Tilførslen fra det sydlige og vestlige Sjælland, og vilde dette end yderligere kunne forsøges, saafremt Gjennemstjæringen af Baldby Bakke og den gamle Jernbanelæmning engang benyttes.

6. Vigesaa for Tilførslen fra Havnen og for Forsendelser fra Dvægtorvet ad denne Vej, naar man tænker sig den nye Quai fuldenbt, der agtes ført langs Havnens nordre Side, i Forbindelse med en Passage om ad Tømmerpladsene fra Langebro til Enighedsværn, hvilken sidste jo alt er tilstede. Sees hen til de Ulemper, Transporten af Kreaturer fra Dampstibene til Trommesalen og igjen tilbage nu foraarsager, maa det ind-

rømmes, at Enighedsværn i denne Henseende frembyder et stort Fortrin for enhver anden Plads, der vil kunne bringes i Forflag.

7. Sigesaa ligger Enighedsværn, om end visse i mindre Udstrækning, beqvemt for Tilførslen nordfra, ved at ligge lige for Enden af Farimagsvæien, der danner Forbindelsesleddet for Byens Tilførselsveie nordfra.

8. Enighedsværn ligger dernæst overordentlig-beqvemt for Kjøbere og Sælgere af Kreaturer. Der behøves i saa Henseende kun at nævnes de tre Punkter, nemlig: at den ligger saa nær, som det vel er muligt, ved Byen, Jernbanestationen og Vesterbro. At besøge Markedet vil ikke medføre nogen ufornöden Tidsspilde. Det vil paa Enighedsværn ligge, ligesom ved hver Mand's Dør, for dem, som der have Forretninger.

9. Enighedsværn ligger saaledes, at Dvægmarkeds Henslængen dertil, vil mindre end nogen anden Ombygning forrykke de private Eiendomsforhold, som gjennem Tidernes Løb maae have udviklet sig som Følge af Handelens Concentration paa og ved Vesterbro. Ganske uden Indvirkning paa private Eiendomsforhold vil den vel ikke blive, men vi føle os forsikrede om, at den vil blive mindre, end ved ethvert andet Valg af Plads, og vi fremhæve det saa særligt, fordi det naturligtviis maa være et Hensyn, der maa antages at faae fremtrædende Betydning, saafremt det bliver Kjøbenhavns Commune, som saadan, der kommer til at overtage Anlægget og Udførelsen.

10. Enighedsværn er saaledes beliggende, at det, som vi formode, ved fornøden Opfyldning, ikke vil være forbunden med Vanskelighed at skaffe det behørlige Afløb, og man har da tilføjede den Fordeel, at Cloakvandet kan føres umiddelbart ud i Havet, istedetfor at maatte ledes bort igjennem beboede Qvarterer.

11. Ved at benytte Enighedsværn til Dvægtorv, affjærer man dens Benyttelse til Opførelse af Huse til Beboelse, noget, der ellers vilde være en vægtig Indvending, men som i dette

Tilsælde maa siges at være et Gode, idet Pladsen ved sin lave Beliggenhed utvivlsomt vilde afgive i sanitair Henseende uheldige Byggepladse, foruden at Opsførelsen af høie og store Bygninger der, sikkert vilde være meget bekostelig. Af Hensyn til det her Anførte, tør man maaskee ogsaa vente at erholde Pladsen billigere end ellers.

12. Som Plads for et Dvægtorv med Tilbehør opfylder Enighedsværn endnu sluttelig alle de Betingelser, der kunne ønskes opfyldte, naar Sagen sees fra et almeent sanitairt Standpunkt. Gasværket paa den ene Side, Tømmerpladsene paa den anden, og Kallebodstrand forud, ere Omgivelser, der ville fjerne Faren for enhver Ulempe i saa Henseende. Vi maae derfor eenstemmig anbefale Enighedsværn som det Sted, der i høieste Maal forener alle de Egenskaber, der maae ønskes ved den Plads, der vælges til det eventuelle nye Dvægtorv.

Det kunde imidlertid tænkes, at denne Plads ikke var til at opnaae, og vi have derfor ikke turdet slyde det fra os at tage under Overveielse, hvilken anden Plads man i slikt Nødtilfælde burde give Fortrinet. Vi troe for det Tilsælde at burde nævne en eller anden af de større aabne Pladse, som findes beliggende ved Falkoneer-Alleen, paa dens udbvendige Side og imellem de 2 Jernbaner, men vi kunne ikke gjøre det, uden med det samme at henlede Opmærksomheden paa de mange og store Ulemper, en Forlæggelse af Dvægtorvet til et saa fjernt Sted vil foraarsage. En saadan Forlæggelse vil aldeles forrykke de forhaandenværende Forhold, medens den i andre Retninger vil udæste en Concurrence, der ikke vil være heldig for den nye Institution; den vil ved at fjerne Markedet fra Slagternes Udsalgssteder i Byen, fra deres private Boliger, hvortil de hyppigt ved Eiendom ere bundne, fra Hovedjernbanestationen, fra Gæstgivergaardene i Byens vestre Deel og Vesterbro foraarsage, at Besøget af Markedet, idetmindste saalænge til en Mængde andre Forhold have ændret sig, vil blive forbunden med Tab af Tid og forøgede Omkostninger. Dertil kommer, at Dvægtorvet vist ubetinget helst burde ligge

paa Rjøbenhavns Grund, men flere af de Grunde ved Falkoneer-Alleen, hvorom der kunde være Tale, ligge i Frederiksberg-Commune.

Der vil altsaa klæbe mange og væsentlige Mangler ved et Dvægtorv ved Falkoneer-Alleen, og naar vi derfor alligevel ikke kunne andet end betegne denne Beliggenhed som den, der i Godhed kommer næst i Rækken, da er deri med det samme udtalt vor Dom om alle de øvrige Pladse, som have været eller kunne tænkes bragte i Forslag, og som man let vil finde, ubetinget maa forkastes som ubrugelige. Der ligger imidlertid i de angivne Mangler tillige den største Opfordring til at virke for Opnaaelsen af Enighedsværn, som Plads for det nye Dvægmarked, og vi kunne derfor ikke afslutte dette Affnit, uden paa det meest indtrængende at anbefale, at Bestræbelserne rettes derpaa.

V. Den Indretning og Udstrækning, som bør gives et nyt Dvægtorv.

Bed Drøftelsen af dette Spørgsmaal har Comiteen havt til Afbenyttelse og Veiledning detaillerede Planer og Tegninger af de nye Dvægmarkeder i Hamborg, Glasgow og London, som den i dette Niemed har forstafset sig og hvoraf vi lade de to fornævnte medfølge i Bilag, og ved Siden deraf har Comiteen ligeledes havt til Afbenyttelse Planer og Tegninger af offentlige Slagterhuse og deslige Institutioner, der vel ikke direkte vedrøre Dvægtorvet, men som det dog maatte anses for nødvendigt at tage Hensyn til.

Støttet herpaa og paa det, som i de tre første Affnit af denne Betænkning er meddeelt angaaende Omfætningens Størrelse, Ordning, etc., ere vi altsaa skredne til at udarbejde nærmere angaaende Forslag for Indretningen af et nyt Dvægmarked, og efterat dette Spørgsmaal var drøftet i gjentagne Møder, have vi tilladt os at give vore Anstuelser derom Udtryk i den orienterende Plan, som medfølger i Bilag og som Medunder tegnede Tvede har udarbejdet.

Som det vil bemærkes, er Planen udarbejdet paa Basis af Benyttelsen af Enighedsværn, deels fordi man dog skulde have et fast Udgangspunkt, deels fordi det derved blev muligt endnu hyderligere, end alt forud er steet, at godtgjøre, hvor vel denne Lokalitet egner sig for Qvægtorvet.

Hvad Udkastets Detailler angaae, da troe vi at kunne henvise til Tegningen, som tør antages tilstrækkeligen oplysende, og vi skulle derfor indstrænke os til at anføre, at Pladsen er fordeelt i 5 Dele, hvoraf:

- 1) er tænkt anvendt til det egentlige Qvægtorv med Tilbehør,
- 2) til Hestetorv,
- 3) til Gjæstgivergaard og Holdeplads for Vogne,
- 4) til en eventuel Udbidelse af Qvæg- og Hestetorvet, og
- 5) til offentlige Slagterhuse eller andre lignende Institutioner, og endvidere, at der vil findes anbragt paa Qvæg- og Hestetorvet:

1. Bomme eller Baase til Opbinding under fri Himmel af indtil 600 Stk. stort Hornqvæg,

2. Bedækkede Følde til fra 3—4000 Faar (disse Bygninger til Faar og Lam ere beregnede at være aabne forneden, og at være forsynede med et let Tag, der kan hde den nødvendige Beskyttelse mod Regn og Slud, og ligesaa en lignende Bygning til Kalve,

3. Ordinaire Qvægstalde til circa 300 Stk. stort Hornqvæg, og disse inddeelte i forskellige mindre Afdelinger,

4. Bedækkede, dog ud mod Qvægtorvet aabne Svinestalde til circa 150 Sviin,

5. Tvende ordinaire Hestestalde til ialt 42 Heste, i Forbindelse med et større Fodermagazin, til deelviis Forsyning af Qvægstaldene,

6. Mindre Bygninger til Contoirer for Commissionairer og større Handlende,

7. En Bygning til Telegrafcontoir, til Contoir for Torvemesteren og Lokale for Opsynet,

8. og endelig Portnerbolig i Forbindelse med en

Dvægvægt med Tilbehør. De større Bygninger ere anbragte saaledes, at de afgibe Læ mod Vinden fra Spen, og Pladsen til Udvidelsen af Dvæg- og Hestetorvet er henlagt saaledes, at den endelige Regulering af det tilstødende Terrain derved ydes det størst mulige Spillerum.

Det næste Skridt vilde være at udarbejde Detailtegninger og Detailoverslag, men da disse først med Nytte vilde kunne omfattes, efterat Valget af Plads er endelig sleet og de behørigte Nivellements foretagne, have vi anseet det som liggende udenfor vor Opgave paa dette Sted at fremsætte vore Anskuelser derom.

Naar Udførelsen engang foreligger, vil det maaskee vise sig hensigtsmæssigt at foretage Endringer i det her udarbejdede foreløbige Udkast, alt efter de lokale Forhold, men vi maae dog stærkt fremhæve, at vi ikke antage, at noget væsentligt Afslag vil kunne skee i de Fordringer, som her ere opstillede.

VI. Anlæg og Drift af det nye Dvægtorv.

Saafernt man bestemmer sig for Anlægget af et nyt Dvægtorv med Tilbehør, maae vi ubetinget ansee det for ønskeligt, at Anlægget udføres af Kjøbenhavns Commune, som indirekte i saa utallige Retninger vil komme til at høste Fordeel deraf, samtidigt med, at Kommunen befries for alle de direkte Ulemper ved den nuværende Ordning.

Disse Fordele vilde dog naturligviis ikke kunne opnaaes uden Udlæg, og vi indsee vel, at Anlægget vil kræve et ikke ringe Forstud, ligesom der neppe foreløbig tør gjøres Regning paa en pecuniar Indtægt, der kunde være istand til at dække Udgifterne ved Driften og Renterne af Capitalen, det vil sige: saafremt man i denne indbefatter, hvad Erhvervelsen af Grunden vil koste. Som vi imidlertid have antydet, yder Dvægmarkeds Tilstebeværelse en Mængde indirekte Fordele for Kjøbenhavns Commune og dens Borgere, og paa den anden Side er det en Kjendsgjerning, som vel fortjener Opmærksomhed, at overalt andetsteds, hvor man for offentlig Regning har anlagt

Øvægmarkeber, have disse inden længe viist sig istand til at forrente og amortisere selv betydelige Anlægsomkostninger.

Der vil saaledes Intet være til Hinder for at opkræve et Vederlag for Afbenyttelsen af Markedet, og skulle vi i den Anledning tillade os at oplyse om, at der under forhaandenværende Forhold:

1) i Staldene paa Vesterbro vel ikke direkte erlægges en Betaling for Huusrum for opstaldede Kreaturer, men indirekte, i Form af en forhøjet Betaling for Fourage. For Hø betales saaledes i Regelen 2 Mk. 8 Sk., naar Torveprisen er 2 Mk. og 2 Mk. 4 Sk., og et Stk. stort Hornqvæg regnes daglig at fortære mindst et Spd. deraf. Lødekøer fortære endnu endel mere, dog skeer igjen en Moderation i Prisen ved langvarig Opstaldning, og 4 Sk. vil derfor kunne ansees som Maximum af den daglige Betaling for disse;

2) at der paa Trommesalen i de sidste 2 Aar er indført Opkrævning af Stadepenge af den nuværende Leier for Afbenyttelse af Pladsen (med Undtagelse af de 6, saakaldte Magistratsfolde, for Sviin, for hvilke Fritagelsen dog gjælder i saakort Tid, at den kun i ringe Udstrækning kan siges at eksistere). De Stadepenge, der opkræves paa Trommesalen, ere, saavidt vi have bragt i Erfaring:

4 β for et Stk. Hornqvæg,

4 - „ en Kalv,

1 - „ et Stk. Faar og Lam og

6 - „ Stk. af Sviin, uden Ring i Næsen:

Lægges disse Priser til Grund, udkommer (jevnsfør hvad ovenfor er meddeelt om Omsætningens Størrelse paa Trommesalen):

for	30,000	Stk. Hornqvæg	circa	1,250	Rd.
„	9,000	„ Kalve	„	375	—
„	100,000	„ Faar og Lam	„	1,040	—
„	7,000	„ Sviin	„	440	—

Talt . . . 3,105 Rd.

Paa Dvægmarkedet i Hamborg udgjør Stabepengene for stort Hornqvæg 12 $\frac{1}{2}$ β , for Kalbe og Sviin 3 $\frac{1}{2}$ β , og for Faar og Lam 1 $\frac{3}{4}$ β .

Til Foranstaaende vil endnu komme:

1. Indtægt af Hestetorvet med Tilbehør,
2. Indtægt for Benyttelsen af Vægten,
3. Leieafgift af Contoirerne,
4. " af Hestestaldene } som tænkes bortleiede i min-
5. " af Kreaturstaldene } dre Afdelinger.

og endvidere Indtægt af den Grund, der udlægges til Gjæstgiverier og Beværtninger, hvilke sikkert tør antages at afkaste ikke ringe Fordeel, og ligeledes vil der tilflyde en ikke uvæsentlig Indtægt for Afgivelse af Holde og Waase til Overtatning og midlertidig Opstaldning af Kreaturer, Hornqvæg, Faar og Sviin, bestemte til Udførsel.

Der tør altsaa fra Markedets Aabning forventes en ikke ringe Indtægt, saaat selv om denne maaskee ikke strax vil være istand til at forrente og amortisere Anlægscapitalen, tør det dog med Sikkerhed siges, at Indtægten af Markedet vil kunne yde et væsentligt Bidrag dertil, og at Anlægget i en ikke fjern Fremtid maa antages at blive istand til at bære sig selv, saafremt Forholdene udvikle sig til Gunst for det.

Resultaterne af vor Undersøgelse ere altsaa:

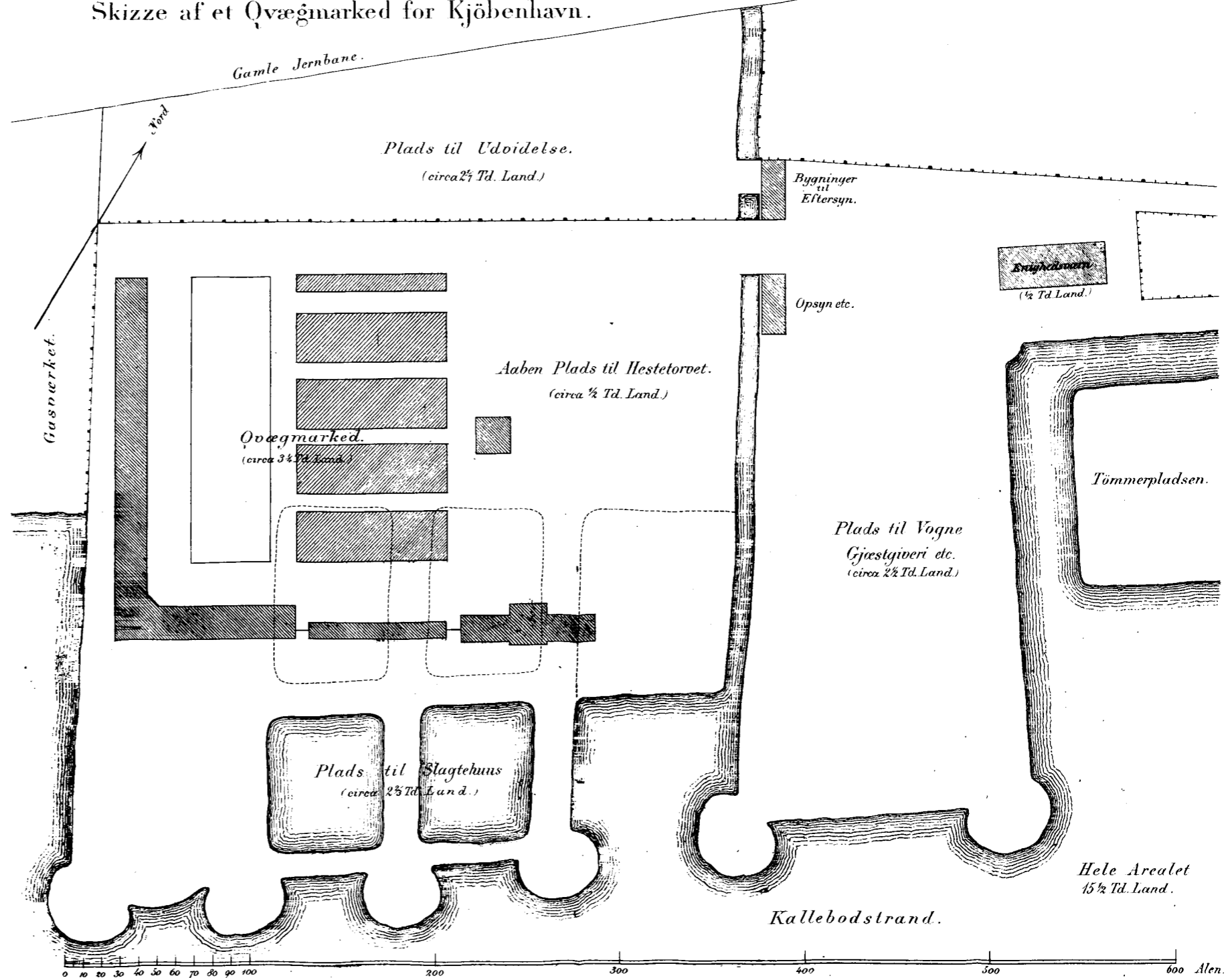
1. At Kjøbenhavns Dvægtorv i sin nuværende Tilstand ikke opfylder selv de meest tarvelige Fordringer, der maae gjøres, naar der sees hen til Omfætningens Størrelse og Betydning;
2. At det fremfor alt storter paa Plads og paa Staldrum;
3. At Enighedsværn maa ansees for den heldigste Plads for det nye Dvægtorv;
4. At et nyt Dvægtorv, naar det skal opfylde Tidens Fordringer, tør antages at maatte omfatte de Bygninger og Lokalteter, som nærmere ere angivne ovenfor og i hoslagte Plan; og endvidere

5. At Anlæget af det eventuelle nye Dvægtorv bør ønskes udført af Kjøbenhavns Commune, deels paa Grund af hvad ovenfor er udtalt, deels paa Grund af den Garanti, man da har for en heldig Ordning af disse Forhold.

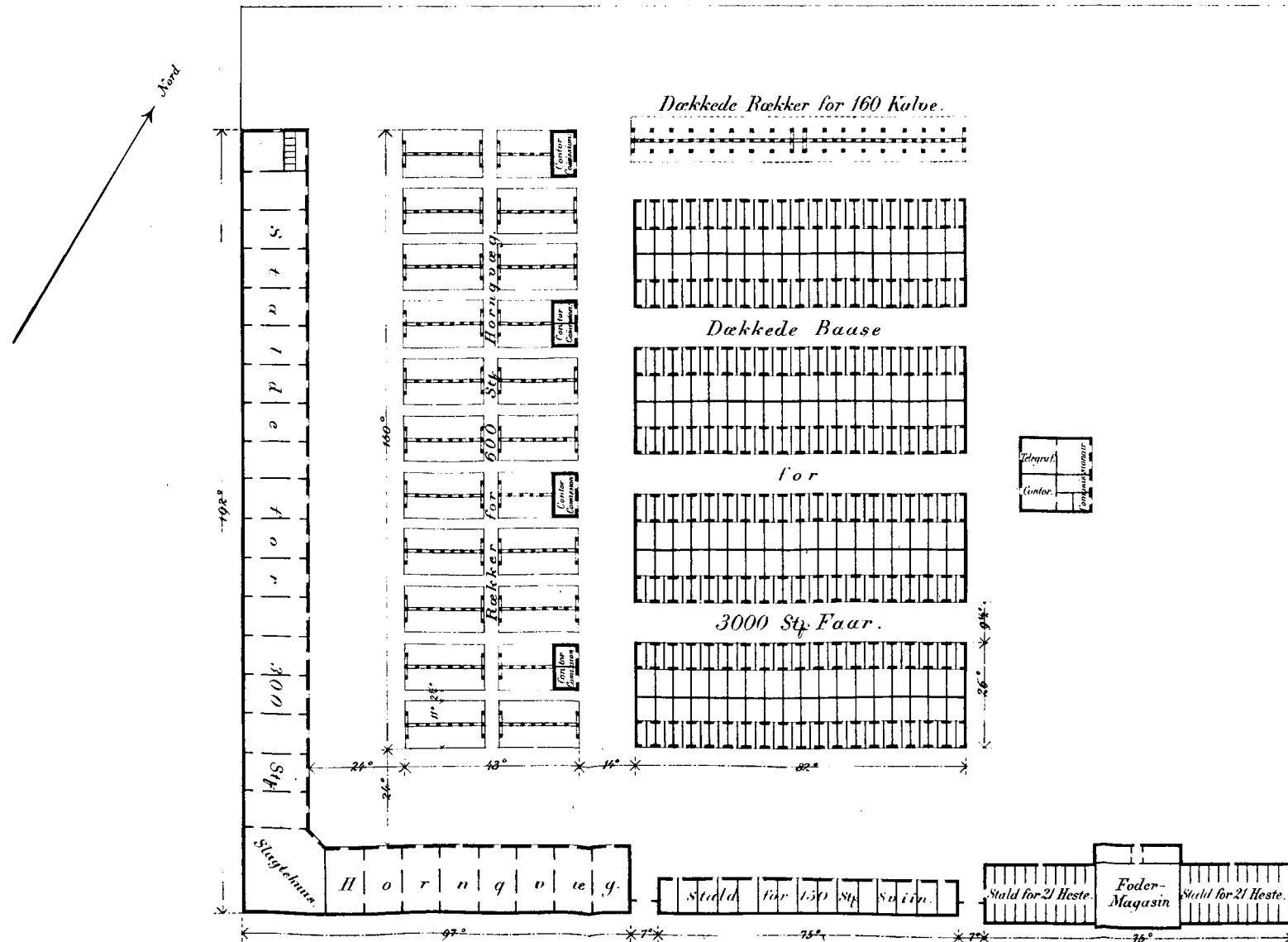
Ibet vi meddele det Kongelige Landhuusholdningsseksstabs Foranstaaende, tillade vi os at udtale det Haab, at det maa være lykkeligst os at udføre det overdragne Hver i Overensstemmelse med det Kongelige Landhuusholdningsseksstabs Ønske, og paa en Maade, som maa kunne bidrage til at fremsthynde Oprettelsen af et nyt Dvægtorv i Kjøbenhavn, en Sag, om hvis store Betydning vi i fuldeste Maal samstemme.

Kjøbenhavn, den 23de Februar 1866.

Skizze af et Qvægmarked for Kjøbenhavn.

Skizze af et Qvægmarked for Kjöbenhavn.

Sjørring Søbund.

Af Etatsraad, Stamhuusbesidder N. E. Hofman (Bang).

Da jeg i dette Tidsskrift *) meddeelte nogle Bemærkninger om den udtørrede Sjørring Sø og dens frugtbare Bund, bemærkede jeg, at der skulde blive gjort Forsøg med Anvendelse af dens Dynd, og lovede at meddele Læserne Virkningen, og hvorvidt jeg maatte finde Resultaterne lønnende. Dette har jeg ikke glemt, men skal, om ogsaa kun ufuldkomment, indfri en Deel af mit Løfte.

Jeg httrede dengang, at det ikke var umuligt, at Handelsingartnere maaskee ville komme til at forskrive Sjørring Dynd skjeppeviis paa lignende Maade som de nu forskrive Guano pundeviis. Det lød vistnok noget sangvinst, var det ogsaa, og maa — det erkjender jeg — modereres en Deel; men alligevel er Virkningen saa isinesaldende, at der er Anledning til at anstille mange flere Forsøg med dette særegne Stof.

Jeg skal først gjøre Rede for smaa Forsøg med deres Resultater, og siden knytte nogle Bemærkninger til dem. Hr. Grosserer Rasmusen havde den Venlighed ifjor at sende mig nogle Sække af det omtalte Dynd. Dem deelte jeg mellem Hofmansgave, hvor min Broder Forpagter J. Hofman (Bang) lovede at anstille Forsøg, og Kjøbenhavn, hvor jeg selv vilde sørge for dem. Paa sidstnævnte Sted meddeelte jeg en Deel af Dyndet til adskillige Handelsingartnere, og anvendte selv ifjor Foraar en Deel til Blomster i det Frie, hvorimod Resten blev

*) See 13de Bind's 2det Hefte (1865).

gjemt til Forsøg med Potteplanter, naar jeg i September atter vendte tilbage til mit Vinterophold i Frederiksberg Allee. Da jeg selv boede paa Hofmangsgave den største Deel af Sommeren 1865, kunde jeg ogsaa være Vidne til Begyndelsen af Forsøgene.

Næsten alle Prøver paa ublandet at anvende Sjørring Dynd i Urtepotter, mislykkedes. Naar den ikke blev passet overmaade omhyggelig med Vand i den tørre og varme Sommer, der navnlig ved Hofmangsgave var saa stærk, at den frembragte Misvæxt, saa brændte Dyndet Rødderne og Planterne døde. Dyndet blev i tør Tilstand ganske haardt — haardt som Leer til at modstaae Tryk, men derhos saa porøst, at det lignede Pimpsteen og ved sin Haarrørskraft meget hastigt trak Vandet i Veiret, men ogsaa gav Luften for stor Afgang.

Mindre uheldigt faldt andre Forsøg ud, hvor Dyndet blev blandet med Bladjord; men den ved Gaarden daværende Gartner havde ikke Sands for slige Forsøg, og disse bleve ikke udførte comparativt, saa at samme Slags Planter fattes, nogle i ublandet Bladjord, andre i Blanding af Jord og Dynd i forskjellige Forhold. Af denne Grund er det ikke let at skjønne, hvor megen Deel Dyndet havde i at Planterne trivedes. Jeg foretog derimod selv et Forsøg, som bør nævnes. Af 4 flade Stiklinge=Leer=Skaale, med Huller i Bunden, fyldte jeg de to med almindelig Bladjord og Græstørvjord, men de andre to med Sjørring=Dynd, hvorpaa jeg ifkun lagde et ganske tyndt Lag Bladjord — saa meget, at de spæde Planters Blade, jeg agtede at plante deri, ikke kunde komme i umiddelbar Berøring med Dyndet. I disse 4 Skaale prillede jeg c. 300 smaa Frøaurikler, der som bekjendt fordre meget gunstige Forhold til frodig Udvikling. Planterne vare fuldkommen lige store, da de fattes og bleve pleiede eens. Jeg passede dem selv med Skygge og Vand, og fornøiede mig ved at iagttage, at Dyndet bestemt gav sine smaa Fosterbørn den stærkeste Væxt og det kraftigste Udseende. Men dette varede ikke i Længden; Planterne syntes under Indflydelse af den stærke Varme

og Lørke at staae i Stampe, medens Aurliflerne paa Bladjorden havde naturligere Fremgang. Ved Undersøgelse fandtes Dyndet ikke at være fugtigt heelt igjennem, og jeg formodebe derfor, at de fine Rødder ikke kunde udvikle sig frit. Saa bleve Staalene med Dyndet i satte ned paa ganske lavt Vand, hvorfra Fugtigheden kunde trække op; dette skete hveranden Dag, og det hjalp. Aurlifplanterne i disse Staal bleve kjendelig større end de, der stode i Bladjord uden Dynd til Underlag, og udmærkede sig, da de bleve plantebe ud, ved fortrinlig kraftigt Rodvæv, der havde udbredt sig til alle Dele af Dyndet. Saameget lærte jeg af dette Forsøg, at Dyndet fra Sjørring Sø bestandig maa holdes fugtigt, om det skal kunne virke, ellers bliver det haardt og vistnok skadeligere derved, at det ikke holder saalænge paa Fugtigheden som Leer. Dette turde give et Fingerpeg, hvorledes Søbunden selv bør behandles, og dertil skal jeg komme tilbage, naar jeg først har givet en Fremstilling af de følgende Forsøg.

Ved Hofmangsgave vilde Gartneren, som fornemlig havde sin Force i Rjøkkenhavens Behandling, til sine Agurker have den allerkræftigste Jord. Han havde derfor gravet en Kasse ud til dem, og fyldt den i Bunden med Dynd, og som sædvanlig med Jord ovenpaa. Vist er, at Planterne ikke kunde have været kraftigere end de bleve, og at de satte saa overflødig Frugt som om Kassen havde været fyldt med Due- eller Høns-Møg. Anvendt paa Forsøg til Blomster i fri Land viste Sjørring Dynd sig ifjor Sommer omtrent indifferent; men det kom maaskee deraf, at det gjerne anvendtes saa lidt og saa nær udsat for Luften, at Dyndet blev tørt og næsten som Steen uigjennemtrængeligt for Rødderne.

I September vendte jeg tilbage til Rjøbenhavn, og satte da en Mængde Blomster i Potte for at have i Stuerne Vinteren over. Til de fleste af disse fyldte jeg Bunden af Potterne først med Skaar og saa med Dynd, og kom en Blanding af Bladjord og pulveriseret Dynd øverst. Dette gjorde jeg ved Callaer, Iris, Heliotroper, Roser, Fuchsier — ogsaa

ved saadanne, som havde staaet Sommeren over nedgravede i deres Potter. Samtidig dermed købte og plantede jeg Hyacinth-Zvibler paa lignende Maade, kun med den Forandring, at Bladjorden blandedes med over Halvparten Sand. Zviblerne bleve gravebe ned, og havde, da de d. 1. Decbr. toges op, stude saa hyppigt og langt, at jeg med Nøie fik dem op uden at brække dem. Jeg skal nu nævne Udfaldet for hver Slags af de nævnte Værter.

Callaerne visnede strax paa alle Blade og vilde have gaaet ud, dersom jeg ikke havde givet dem frisk Jord. Der kom ingen Blomst paa dem som Aarene iforveien. Triferne visnede ogsaa og vare nær ved at gaae ud. Rødbærerne saae visne og angrebne ud! Heliotroperne skjøde mange hyppige Skud, lange og kraftige; men Bladene ind imod Stammen faldt tidlig af; der kom kun smaa Blomsterklaser, og henimod Foraaret, da jeg ventede det bedste Resultat, gik de tilbage istedetfor fremad. Jeg maatte beslutte mig til at ombytte Dyndet med anden Jord, for at faae friske og gode Skud til Afslæggere. Med Roserne forholdt det sig næsten paa samme Maade. I Begyndelsen de kom ind, skjød de, uagtet de ikke holdtes varmt, utroelig hyppigt. Nogle af de smaa Bourbon-Roser forgroede i den Grad, at Skuddene bleve langhalsede og visne; andre skjøde en utroelig Mængde Blade, men ingen af dem bragte tilfredsstillende Blomsterflor. Alle saae ud som naar de drives for stærkt i Varmhuus! Jeg skiftede da Jord saa godt jeg kunde, og sporede snart Virkning til det bedre; men det var dog kun saa Roser, der bragte sunde og kraftige Blomster. Hyacintherne bleve overmaade gode.

Af de Handelsgartnere, jeg havde meddeelt Dynd til at anstille Forsøg med, have ingen erklæret sig tilfreds med Resultatet af dets Anvendelse paa den Maade, de hidtil have prøvet.

Dette synes at staae i forunderlig Modsætning til den hyppige Væxt og de glimrende Afgrøder, som tages af Sjørring Søbund paa Stedet. Men ved at see Forholdene noget

nsiere, synes det dog at kunne forklares paa en Maade, der snarere taler for end imod Dyndets Anvendelse.

Den Undersøgelse, som vor desværre for tidlig bortgangne Conferentsraad Forchhammer underkastede Dyndet, og hvoraf Resultater have været meddeelte i dette Tidsskrift, ledede ham paa en Formodning, som jeg finder overmaade rimelig — at Dyndet for en stor Deel bestaaer af udvaskede Excrementer fra Søfugle. Ved at see Søens Beliggenhed kommer man snart til den Overbeviisning, at de Klitter og Sandbanker, som nu skille den fra Vesterhavet, ere opstaaede senere end Søen, — at Søen tidligere har været en Bugt eller Viig af Havet, og formodentlig i Aartusinder været Tilflugtssted for Søfugle, som sandt Væ der, naar Storm og Uveir drev dem bort fra den aabne Sø. At Sjørring Sø før har været større og gaaet nærmere ud mod Vesterhavet, er mere end en blot Formodning; thi det skjønnes af de frugtbare Daser, som altid findes inde mellem Klitterne, hvor Dalene ere saa dybe, at de komme i Niveau med Søens Bund. Det synes rimeligt, at før Kanalen mellem England og Frankrig brød igjennem, har Vesterhavets Bølge ikke brudt sig mod den jydste Kyst med samme Voldsomhed som nu. Da kunde Sjørring Viig holdes aaben af det Vandløb, der samlede sig fra det omkringliggende Høiland, og dengang altsaa sandt sit uhindrede Afløb directe til Havet. Men da det omtalte store Gjennembrud skeete, og en voldsom Flodbølge stødte med Kraft mod Vestkysten af Jylland, da rev den paa sine Steder store Strækninger Land bort, som begravedes i Havet, medens den paa andre Steder affatte en Deel af det bortskyllede Land og navnlig af det udvaskede Sand i Form af Klitter. Hvad er rimeligere, end at disse Klitter da have stoppet Indløbet til Sjørring Viig. Den nærmeste Følge deraf blev, at Vandet samlede sig i det indesluttede Bassin og maatte stige indtil det flød over paa det Sted, hvor der var lavest, og derved bane sig et nyt Afløb til Havet. Dette blev da et andet, end det tidligere, nemlig til Liimfjorden, hvor det endnu

gaaer hen. Det tilløbende Regnvand og de stærke Kildevæld ved Spøns Bredder maatte efterhaanden udbadste alle Saltpartikler og gjøre Bassinet til en fuldstændig Ferskvands Indsø, med Søfuglenes Excrementer i Bunden. Saalænge disse stode under Vand og vare ubelukkede fra Luften, kunde ingen Gjæring eller opløsende Forraadnelse finde Sted, men vel en Udbadstning af opløselige Bestanddele indtil en Slags Forkulning har fundet Sted paa lignende Maade som da Vandplanter og Mos fylbte Fortidens mindre Søer og under Vand dannede vore store Lag af Løv. Kan man da sige, at Sjørring Dynd har Analogie med Løv? Det har jeg Grund til at troe. Bliver Løv udsat for Luft, Fugtighed og Varme (disse Betingelser for Forraadnelse, som alle tre ere lige nødvendige, 0: ingen af dem kan undværes), saa raadner den og bliver til Muld, men berøves den hurtigt sin Fugtighed og tørres, da undergaaer den ikke en saadan Forvandling, men kan som Brændtørn opbevares ligesom Kul. Aarsagen til, at Sjørring Søbund er saa overordentlig frugtbar, ligger sikkert deri, at Overfladen udsættes for Luften, og, saalænge den da samtidig har Fugtighed nok, kommer Massen i Gjæring, og indeholdende et riigt Forraad af de mineralste Bestanddele, som Græsarterne behøve, fremmer den disses Væxt i en forbausende Grad. Men til denne Gjæring er vistnok Fugtighed og Luft lige nødvendige. Dersom Dyndet berøves for meget af sin Fugtighed, saa taber det i Frugtbarhed; det kan skjønnes baade af de Forsøg, som jeg ovenfor har omtalt og af Engene paa Sjørring Søes Bund; thi hvor denne er hensigtsmæssig udtørret, vil den i Sommerens Varme være tilbøielig til at revne, i Kevnerne trænger Luften ned og bevirker endnu stærkere Udtørring, og deraf følger, at paa de høiere Strækninger, hvor Bundvandet staaer saa lavt, at det ikke tilstrækkelig kan trækkes i Veiret af Dyndets Porøsitet, der maa Græssets Yppighed formindskes. Det viste sig aabenbart, at Græsværten var yppigst der, hvor den klogelig blev benyttet med Jaar, som med deres skarpe Kløve traadte

Revnerne sammen uden, som Røerne, at træde igjennem og danne Huller og Tuer; og dernæst aftog Græs vækten ogsaa, hvor Dyndet laae for tørt. Jeg troer det fremdeles vil blive af stor Vigtighed, for at drage Nytte af Sjørring Sø, at sørge for, 1) at Undergrunden ikke ved for stærk Afgrøftning bliver for tør, 2) at Overfladen ikke revner eller trædes sønder af Kreaturer, hvis Vægt den ikke tilfulde kan bære.

Medens jeg er ved Sjørring Sø (og den tænker jeg ofte paa med stor Fornøielse) maa jeg udtale min Formening om et Spørgsmaal, jeg ofte opkaster for mig selv: Hvorledes skal den Deel af Bunden langs Søens Bredder og omkring de Der, som formedelst sin høie Beliggenhed neppe ville afgive god naturlig Eng — hvorledes skal den behandles for at lønne sig bedst? Jeg antager, at den — hvor det lader sig gjøre — helst bør forvandles til kunstig Eng, enten ved at lede Vand fra Høilandet ned over den, eller ved at holde Bund-Bandet i Grøfterne høiere ved Hjælp af Sluser. Men hvor Overfladen ikke ved noget af disse Midler kan blive fugtig nok til Eng, der bør den vist bedst forvandles til Agerjord. Er der da Udsigt til, at en sliq Ager vil blive frugtbar? Dette har jeg al Grund til at formode; thi Forholdet er her et heelt andet, end naar en afgrøftet Tørvemose skal dyrkes til Agerjord. Den raadnede Tørv giver nok Muld, men behøver foruden Consistens, som Sand og Leer kan bringe tilveie, en ikke ringe Deel animalisk Gjødning, og denne er kostbar at staffe; derimod har den under Luftens Paavirkning raadnede Dynd kun Behov af Sand og lidt Leer, men indeholder selv gjødende Stoffer i større og mere tilstrækkelig Mængde. Maafee vilde lidt Tørvjord ikke være en uvæsentlig Blanding for at holde paa den Fugtighed, som Dyndet ikke kan undvære.

Men, kan man spørge, vil ikke Sjørring Dynd snart undergaae Forraadnelse og derved en saa total Forandring, at den kan staae Fare for at miste en stor Deel af sin Capitalsværbi?

Jeg antager det vil gaae tildeels som med Tørv. Overfladen, der paavirkes af Luften, bliver jordagtig og tilgængelig for Planternes Rødder; medens de Lag, der ligge saa dybt, at Luften ikke kan træde i tilstrækkelig Værelsvirkning med samme, fremdeles beholde deres tidligere Egenskaber. Hvor Dyndet ikke er mægtigere end 12 til 24 Tommer, vil det snart undergaae en Forvandling, og der vil ogsaa i Løbet af en Deel Aar dets plantenerende Kraft udtømmes; men hvor Lagene ere mægtige — og det er jo vitterligt, at over 1000 Tdr. Land af Søbunden har mange Aars dyb Dynd — der ville de nedre Lag høist sandsynlig beholde deres Kraft; og, skulde den øverste Skorpe i Aarens Løb kjendelig aftage i Frugtbarhed derved, at rige Afgrøder af Hø og maaste Frø bestandig føres bort, uden at Engen gjødes, saa vil der neppe behøves andet til Frugtbarhedens Fornyelse, end at kaste dybe Grøfter, paa lignende Maade som det skeer i Marsten, og paaføre ny frugtbar Jord fra de dybere liggende Lag. Der skal sikkert ikke Aar, men Aarhundrede til at udtømme den Frugtbarhed, der synes at være tilstede i den af Capitain Jagd tør-lagte Søbund.

Et andet Spørgsmaal ligger nær, som jeg ogsaa gjerne ønsker at underkaste en Prøve. Hvorledes bør de Strækninger af Søbunden helst behandles, som formedelst et tyndere Lag Dynd og en høiere og tørere Veligheden ikke egne sig til varig Eng?

Af disse er, som tidligere omtalt, en Deel belagt med Flint, og neppe skikede til Ager uden formeget Arbeide. Den bør vist hellere beplantes med Skov, f. Ex. El, der hurtig sthyder fra Stubben og giver en Masse Hugst, værdifuld paa en saa skovløs Egn. Paa et Par Steder er begyndt Plantning allerede lykket. Paa de Pletter, hvor der fremdeles maatte findes god Brændtørv under Dyndet i Nærheden af den gamle Søbred, kan der neppe være Tale om anden og forbedr-agtigere Anvendelse, end til Udebrændsel. Men hvorledes bør

de Dele behandles, der temmelig steenfrie ligge for høit til Eng og derfor skulle forvandles til Ager?

De maae afgrøstes for at befries for Grundvand, og dernæst sikkres imod de Feil, som vise sig ved det ellers saa frugtbare Dynd, at det, naar det bliver tørt, bliver haardt og porøst som Pimpsteen, hvorhos den gamle Regel synes at constatere sig, at jo vaadere Dyndet har været i fugtig Tilstand, desto haardere og ubændigere bliver det i den tørre. Dyndet maa blandes godt med Leer og Sand, og dette skeer lettest og naturligt ved dyb Pløining, og ved en saa fuldkommen Blanding som muligt, hvortil den svenste Harve som bekendt er et tjenligt Redskab.

Er Dyndets Storpe i Søbredden for tynd, eller viser Frugtbarheden sig at være i Aftagende, har man let ved at paaføre nyt Dynd fra det rige Forraad, der til mange Aens Mægtighed findes i Nærheden. Men det er høist sandsynligt, at der herved som ved Mergling bør sørges for en saa fuldkommen Blanding som muligt, og at Dyndet i det mindste bør være tørt og Klumperne knuste før de pløies ned og blandes med den øvrige Madjord. Med høi Grad af Sandsynlighed kan det antages, at Staldgjødning vil have en meget gavnlig Indflydelse paa Vegetationen ved Siden af Dyndet, paa lignende Maade, som den har det ved Siden af Guano; thi Dynd er som Guano for concentreret og ikke alsidig Plante-næring nok, saaledes som Staldgjødningen. Men i denne Henseende er jo Sjørring-Søens nærmeste Omegn heldigere stillet, end alle andre Egne, thi den overordentlig store Mængde Græs og Hø fra Søbundens rige Enge vil altid have et stort Kreaturhold til Følge, og da det dog neppe kan antages, at alt vil blive benyttet til Sommer-Græs, men de sideste Enge altid ville blive flaaede til Hø, der formodentlig fodres op i Nærheden, saa vil der sandsynligviis blive god Tilgang og derfor ogsaa godt Kjøb paa Staldgjødning, hvad enten denne produceres paa Gaarden selv eller skal kjøbes i Nærheden.

Blandt de Maal jeg har sat mig for disse Linier er nu kun et tilbage, og det er at undersøge, om der fremdeles kan være grundet Formodning om, at Sjørring Søes Dynd vil kunne blive en Handelsartikel, som jeg tidligere har udtrykt „del ikke pundeviis, men maaste skeppeviis“?

Til Afgjørelse af dette Spørgsmaal ville flere og nye Forsøg blive nødvendige, men det er ikke usandsynligt, at Svaret vil komme til at lyde bekræftende.

Betragter man de Resultater, jeg har nævnt om Forsøgene med Dyndets Virkning paa Potteplanter, og sammenholder dem med de Egenstaber, der maae tillægges Dyndet, dersom dette, efter Forchhammers Theorie, der har saa stor Sandsynlighed for sig, bestaaer af Søfugles Excrementer, saa vil man vist komme til det Resultat, at Sjørring-Dynd virker saa helbdigt paa Vegetationen og har saa mange Stoffer i sig, der kunne gjøres opløselige og blive til riig Plantenæring, at det opfordrer til forskjellige gjentagne Forsøg; kun Resultatet af disse kan constatere en Formodning om, hvorvidt Dyndets Frugtbarhed kan bære de med en længere Transport forbundne Omkostninger, saa at det maatte kunne opnaae at henregnes til de saakaldte kunstige Gjødningsstoffer.

Selv om det forholder sig fuldkomment som vor geniale Geognost Forchhammer antog, at Sjørring Dynd er Resten af Søfugles Excrementer, gaaer det dog ingenlunde an at sammenligne det med eller at vente lignende Virkning deraf, som af Guano, der jo ogsaa er Søfugles Excrementer. Thi der er den store og væsentlige Forskjel 1) at i Dyndet bleve alle opløselige Stoffer optagne og bortførte af det Vand, hvori Excrementerne strax saa at sige druknebe, hvorimod god Guano (s. Ex. Peru-Guano) er Excrementer, som Søfuglene have ladet falde paa tørre Klippeer, netop i et Klima, hvor Regn hører til de største Sjældenheder. I denne Guano er saa at sige intet udbadstet. Vilde man undersøge og prøve Virkningen af de Fugleexcrementer, som i tynde Lag findes paa Klippeer under Islands fugtige Kyster, saa ville disse ganske

vist komme til at staae langt under Peru-Guanoen, just fordi Fugtigheden har bortført en Mængde frugtbare Stoffer. 2) En anden og ligesaa væsentlig Forskjel maa der være paa Sjørring Dynd og Guano, og det er den, at de Excrementer, der strax sank tilbunds i Vand (det meste maaskee medens Vandet endnu var salt) aldeles bleve udelukkede fra Luften, og derfor ikke kunde komme i Gjæring. Vandet har vel kunnet uadvadse de Bestanddele, der i de friske Excrementer vare opløselige, men heller ikke flere; de øvrige Bestanddele maatte efter Naturens Love undergaae en tørvlignende Forkulning, og derfor har det mere end Sandsynlighed for sig, at, naar Forholdene forandres, saa at Gjæring kan indtræde og fortsættes, saa ville nye Stoffer i Dyndet blive gjorte frie, gjorte opløselige og kunne komme Vegetationen rigelig til Nytte.

Dersom dette forhold sig saaledes, saa har jeg den Tro, at man bør forsøge paa at behandle Dyndet paa lignende Maade som Been — dog ingenlunde med nogensomhelst Syre — men tørre og pulverisere det, derpaa blande det saa godt som muligt med Mørdjordens Bestanddele (Sand, Leer og Muld) og maaskee samtidig anvende Staldgjødning, og da see til om Virkningen vil blive stor og saa stor, at den kan lønne Kjøb og længere Transport af Dyndet.

Det forekommer mig, at Eierne af Sjørring Søbund maae være meget interesserede i at faae flige Spørgsmaal besvarede og afgjorte deels ved egne og Andres Forsøg, og deels ved at lade Dyndet underkaste chemiske Undersøgelser paa forskjellige Stadier (efterat have labet det undergaae større eller mindre Grad) af Gjæring. At opfordre til flige Forsøg og Undersøgelser er den nærmeste Hensigt med disse Linier.

Men jeg kan dog ikke slutte dem uden endnu engang at henlede Opmærksomheden paa den Fortjeneste, Hr. Capitain Jagb har af at have udtørret en Sø som Sjørring, og at have udført baade Tapning, Afgroftning og den første Besaaening med Græsfry paa en efter min Formening saare hensigtsfærende Maade. En anden Sag er naturligviis Rentabiliteten og de

Penge, som Sagen i Forening med andre Foretagender har kostet. Men saameget synes afgjort vist, at, om der findes andre Søer paa Sjællands Vestkyst med lignende Dynd paa Bunden som Sjørring, da bør de tappes, dersom det kan skee uden altfor stor Bekostning. Jeg tør troe, at Sjørring for dem, som kjende nøie til Forholdene, vil staae som et opmun-
trende og ingenlunde som et afstrækkende Exempel.

Hofmanskave, i Juni 1866.

Bemærkninger om opløselige Jernsaltes Ind- virkning paa Jordbunden.

(Af Kammerraad N. Rasmussen, Bestyrer af Apotheket ved den Kgl. Veterinair- og Landbohøjskole).

Idet jeg her fremsætter mine Tanker, maa jeg erindre mine Læsere om, ikke deri at søge noget Nyt. Det er kun velbekendte kemiske Virkninger, hvis Sandhed er enhver Analytiker vel bekendt, som her forsøges anvendte i Naturens Huusholdning, med det Formaal at lede Andres Tanker videre i samme Retning, og saaledes udbrede Lys over Virkninger, som efter min Formening ere af Bigtighed for Agronomen. Ved en Række af Hverdagssiagttagelser er jeg ledet paa Vei til disse Slutninger.

Anstilles Betragtninger over Kildevand, som hentes fra Brønde af større Dybde, eller som kommer fremsprublende derfra til Jordens Overflade, har den Vandet omgivende Atmosphære ikke sjelden en modbydelig Lugt, ja selv Vandet har ofte en ubehagelig Smag. Udsættes saadant Vand for Luftens Paavirkning, som allerede skeer ved Kildens Afløb, afsættes et rødbrunt Overtræk paa Underlaget, og, uagtet Vandstrømmen, sætter det sig fast paa Stene og deslige. Dette skeer ogsaa, naar Vandet efter at være kogt henstaaer roligt i Kogekarret. Dette rødbrune Bundfald er meget rigt paa Jernveilte (Jernoxyd).

Da Vandet forud var klart og farvefrit, har Jernet været opløst som Jernforiltesalt og Udfilningen er foranlediget ved Optagelse af Atmosfærens St.

Det beroer nu paa den tilstedeværende Syres Bestaffenhed, om alt det opløste Jernilte vil være udfilt eller kun endeel deraf. Er Syren Kulshyre, vil Alt udfilles, deels fordi den gaaer tabt, deels fordi den som svag Syre ikke kan opløse Jerntveilte, men kun Jernforilte. Er Syren Phosphorsyre eller den organiste Syre Rildesyre, vil ved Overflud af Base al Syren være optaget af Jerntveiltet, fordi disse Syrer dermed danne i Vand uopløselige Forbindelser. Var der svovlsuurt Jernforilte opløst, som f. Ex. kunde stamme fra forvittret Svovlkies, vilde efter Iltning noget svovlsuurt Jerntveilte blive opløst, hvorimod alt Jerntveilte vilde være udfældet og svovlsuurt Kalk (Gibs) findes opløst, naar Vandet tillige indeholdt opløst kulsuurt Kalk ved fri Kulshyre. Jerntveiltet vilde da være blandet med kulsuurt Kalk.

Disse Forhold passe nu paa Kjøbenhavns Drifkevand.

Ved Rildernes Udspring i Nærheden af Skovlunde er Affatsen paa Steenunderlaget brunt af Jerntveilte; paa Steenunderlaget til Søerne udenfor Staden er det hvidt af kulsuurt Kalk. Det har paa sit lange Løb affat det meste Jerntveilte.

Ovenfor er sagt: Er der Phosphorsyre tilstede tilligemed et Jernforiltesalt, vil Phosphorsyren optages af det ved Iltning dannede Jerntveilte, naar dette udfilles ved et Udfældningsmiddel, som i nævnte Tilfælde er kulsuurt Kalk. Men hvorledes kan nu denne optagne Phosphorsyre stilles fra Jerntveiltet og erholdes i opløst Forbindelse for derefter at komme Planteværten til Gode.

Dette lærer Chemien, og jeg skal give en nærmere Udfilning deraf.

Opløses et i Vand uopløseligt phosphorsuurt Salt i Saltsyre, og Syren overmættes med Ammoniak, udfilles igjen det opløste Salt. Saaledes forholder phosphorsuurt Kalk og phosphorsuurt Jerntveilte sig. Opløses en Blanding af disse to

Salte i Saltsyre, og der er Overvægt af Zerntveilte, vil det ved Ammoniak udskille Zerntveilte have bemægtiget sig Phosphorsyren, som før tilhørte Kalken, saa at der vil findes Kalk i Opøsningen. Dette viser Zerntveiltets stærke Foreningsevne med Phosphorsyren. Mættes denne saltsyreholdige Opøsning af phosphorsuurt Zerntveilte med Ammoniak, vil det udfældes deraf i en hderst fiindeelt Tilstand og kan saaledes paavirkes af et opløseligt Svovlalkali som Svovlammonium. Enhver lille Deel vil nu kunne paavirkes, og der vil dannes opløst phosphorsuur Ammoniak og uopløseligt Svovljern.

En Anvendelse heraf i Naturens Huusholdning skal nu forsøges.

Man tænker sig en Ager indeholde opløselige phosphorsure Salte, som deels kan stamme fra Jordbundens Grundblanding, deels være paaført som suur phosphorsuur Kalk, blive overrislet med Vand, der indeholder et Zernforiltesalt opløst i sig, vil da ikke det ved Itning danne og af Kalk eller deslige Baser udskille Zerntveilte optage Phosphorsyre og formedelst denne Forenings Uopløselighed undbrages Plantevæxten, hvorved denne vil blive mindre tjenlig til Menneskers og Huusdyrs Næring? Men fremtræder der nu samtidig hermed opløselige Svovlalkalier, ville disse kunne adskille det phosphorsyreholdige Zerntveilte til uopløseligt Svovljern og opløselige phosphorsure Salte, som kunne optages og ombannes ved Plantens Livsvirksomhed til Plantebule, tjenlige til høiere Dyrs Næring og Udvikling. Hvorfra henter Naturen nu disse opløselige Svovlalkalier? De stamme fra opløselige svovlsure Saltes Paavirkning af gjærende Legemer.

Denne Gjæring af organiske Legemer indtræder under fædvanlige Forhold med Livets Dphør baade i Planter eller Dyr, som da ikke længer ere istand til at voxe og optage Næring til Organernes Vedligeholdelse. De kemiske Kræfter, som ikke længer ere underordnede Livsvirksomhedens Modvirkning, gjøre sig nu gjældende. Legemet's Grundstoffer omsættes paa en anden Maade, der dannes flygtige Drintforbindelser.

Kulstof giver Kulbrinte (Sumppgas), Kvælstof giver Kvælstofbrinte (Ammoniak), Svovl og Phosphor giver Svovl- og Phosphorbrinte, hvilke Forbindelser have en stærk, meer eller mindre ubehagelig Lugt. — Denne Omsætning eller Gjæring er almindelig be-
kjendt under Navn af Forraadnelse.

Har den atmosfæriske Luft rigelig Afgang til Legemets mindste Dele, vil dens Ilt (efter at være ombannet til activ Ilt, Ozon) ilte nævnte Brintforbindelser og samtidig ogsaa til-
deels Grundstoffet i Brintforbindelsen. Den modbydelige Lugt forsvinder; der siges at skee en Formuldnng.

I denne Iltning eller Afbrintning deeltager ikke alene den frie Ilt, men ogsaa kemisk bunden Ilt. Saaledes vil Ilt i svovlsure Salte optages og derved forvandles til Svovlmetaller, f. Ex. svovlsuurt Kali til Svovlkalium, svovlsuur Kalk (Gibbs) til Svovlcalcium, som henregnes til Svovlalkalierne. Selv guult Leer, hvis Farve skyldes Jerntveiltehydrat, vil kunne af-
iltes til Jernforilte, og forvandles til Blaalear.

Da alle organiske Gjødningstyper under sædvanlige For-
hold befinde sig i denne gjærende Tilstand, er Kilden til Svovl-
alkalierne under Tilstedeværelsen af svovlsure Salte tilstrækkelig
paavist, hvorved Phosphorsyren i det phosphorsure Jerntveilte
kan frigjøres, og gjengives Jordbunden til Plantenæring.

Der fremgaaer heraf følgende Kredsløb. Jernforiltesalte
affætte Jerntveilte, som binder Phosphorsyre, Kildesyrens Ilt-
ningprodukter, ja endog Ammoniak. Disse bundne Stoffer frigjøres
af de i Jordbunden tilstedeværende Svovlalkalier, der dannes
ved svovlsure Saltes Afiltning ved gjærende dyrisk Gjødning; der
dannes da Svovljern, hvis Iltning igjen giver svovlsure Salte,
som ere opløselige i Jordbundens Fugtighed.

Forholdene blive ganske forandrede, naar det opløselige
Jernforilte uhindret i Tidens Løb kan fortsætte dets Virkning, f. Ex.
paa en ukultiveret Hebe- eller Mosebund. Her bliver det affondrede
Jerntveilte, Kalken og Mulden, som før var opløst, et Bindemiddel
mellem Jordbundens haarde og ikke forvitrede mineralste Be-

standdele, som f. Ex. Sand (fiindeelt Kvarts) og usorvittret Felspat samt Glimmer etc.

Som opløsende Analogi vil jeg henpege paa Virkningen mellem Bindemidlet, som benyttes ved vore Muurarbejder.

Bindemidlet mellem brændte Muursteen i det sædvanlige Muurværk er brændt Kalk, blandet med skarpkantet Sand eller Gruus uden Indblanding af Leer. Guult Sand farvet af Jernilte foretrækkes endog for afrundet og saltblandet hvidt Strandsand. Brændt Kalk er skjønt lidet dog opløseligt i Vand; ved denne Egenskab kommer Sandkornenes og Muurstenenes Overflade i fuldstændig Berøring, og sammenbindes ved, at der af Luftens Kulshyre og af Sandets og Stenenes Kiesel samt af Kalken dannes kulsuur og kiefelsuur Kalk, der ere haarde og af Vand mindre paavirkelige Forbindelser.

Fastheden beroer ikke saameget paa Kalkmængden, der indblandes, som paa Mellemrummenes fuldkomne Udfyldning. Jo færre Mellemrum, desto mindre Kalk udfordres der, hvorfor skarpkantet Sand af noget forskjellig Fiinhed vil være at foretrække.

Da kulsuur Kalk er opløselig i kulshyreholdigt Vand, som er Tilfældet med næsten alt Vand, og da den desuden paavirktes af Saltvand, benytter man til Muurværk, der er udsat for saadan Paavirkning, Kalk brændt af Kalksteen, der ere indblandede med fiindeelt Kiesel og jernholdige Mineralier. Denne brændte Kalkblanding hærder med Vand under Dannelsen af kiefelsure Kalkhydrater (med kemisk bundet Vand), hvorfor den kan benyttes til Vandbygning.

Omenskjønt dette mere vedkommer Bygmestere end Agerdyrkere, beder jeg dog at erindre, at det er som Analogi, det her er fremsat.

Ligesom den kulsure og kiefelsure Kalk med indblandet Jernilte kan være Bindemidlet til Dannelsen af kunstig Sandsteen af de enkelte Sandkorn, og sammenbinde større Steenslykker til Beton-Muur, saaledes vil ogsaa det af Vandet affondrede Jernilte og Kalk blive et Bindemiddel

mellem Jordbundens Sandforn og dens mindre Stene, faa at der i Tidens Løb kan dannes Lag, uigjennemtrængelige af Vand fra Jordoverfladen, og give Anledning til stillestaaende Grundvand, hvorved naturlig god Jordbund kan blive sumpagtig og uskikket til nyttige Planter Fremvæxt, medens Afgrøden paa saadanne Steder kun er Mos og Halvgræs. De allerede paa Jordbunden vøgende nærende Planter ville desuden hindres i Udvikling derved, at disse Afsondringer afleire sig paa Plantens fine yderste Rodtrævler og hindre Optagelsen af Plantenæring fra Jordbunden.

Til Slutning vil jeg bemærke, at den Tid vil komme, og er maaskee alt kommen, da saadanne Afleiringer, som paa Grund af deres hæmmende Virkning paa Plantevæksten ere anseete som ubrugelige for Agerdyrkeren, ville fremdrages og finde nyttig Anvendelse af ham.

Jeg vil her nævne et Exempel. En stiv leret Grund med indblandet Kullesteen, tilbeels Granit, kan være en gold Ager. Men optager man Stenene, maler dem ved Kjørjel paa en befærdet Vandvei, efter at de ere sønderslaaede, derefter affkraber dem, naar Efteraarregnen har gjenneblødt dem, og endelig udfører denne Bei-Affkrabning paa Leerageren, vil denne efter behørig Blanding og Dyrkning maaskee give en taalelig Afgrøde. Det er jo naturligt, at Gruus kan skjørne en leret Jordbund ved dets mekaniske Virkning; men Virkningen i dette Tilfælde er ikke alene mekanisk, den er ogsaa kemisk, idet nemlig Kullestenene ofte indeholde plantenærende Bestanddele, som Leerageren mangler. Det er ikke ethvert Sted, man har den haarde Granit til sin Raadighed til Beislyd; undertiden bruges tillige Kalkkullesteen (Flint bør forkastes), som lettere søndermales under Kjørjelen. Dertil kommer Gjødning af Dyr paa den befærdede Bei.

Udsættes nu den ved Dyrkning vel blandede Jordbund for Paavirkning af Luft, Vand, og derefter for afværlende Frost og Tø, vil der efter den mekaniske Fordeling følge en kemisk Adstillelse (Forvittring), hvorved Plantenæringen kommer

i en opløseligere Tilstand, saa at den kan optages af Plantevæksten efterhaanden som Udviklingen skrider frem, og saaledes yde en langvarigere Virkning, end let opløselig kunstig Gjødning, hvoraf Plantenæringen ved en langvarig indtrædende Regntid bliver udløst og bortført af Jordbunden; noget af den saaledes bortførte Gjødning kan dog komme lavere liggende Agre og Enge tilgode. Denne Ubludning vil især finde Sted, naar den paagjældende Jordbund er af en løs og sandet Bestaaffenhed.

Jagttagelser over Veirforholdene

paa Landbohøjskolen og Landhuusholdningssekskolens Stationer i Maanederne April, Mai og Juni 1866.

April 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel- temp	Regnsøbe i Linier	Regnbagens Antal	Luftens Mib- befugtigheds- grad R. 2 i p. C.
		Day	Varme	Day	Varme				
Landbohøjskolen	5,57	27de	10,88	21de	2,05	28°0,78	39,92	10	74
Gindholm ved Næstved . . .	6,48	27de	12,73	30de	2,67		21,22	11	68
Næsgaard ved Stubbejøbing	5,80	27de	12,27	19de	2,40	28°0,67	28,16	11	74
Smidstrup ved Hjørring . .	4,93	13de	9,60	20de	1,93		16,33	9	83
Larm ved Barde	5,31	13de	10,57	20de	0,47		19,88	10	75
Staarupgaard ved Aarhus	5,27	25de	10,43	29de	1,50	27°9,99	15,59	16	74
Maiholgaard ved Sønderborg.	5,98	13de	11,10	30de	3,10		15,44	10	
Biborg	5,60	13de	10,47	29de	1,53		11,75	9	76
Silkeborg . . .	5,43	13de	10,83	29de	1,63		13,22	13	75

Den laveste Varmegrad paa Landbohøjskolen havde den 30te med $\div 3,95^{\circ}$ C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været $5,60^{\circ}$ C., hvilket er $0,04^{\circ}$ C. højere end Kjøbenhavns Middelvarme for April Maaned efter 72 Aars Jagttagelser og $0,09^{\circ}$ C. højere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Sekskolens Stationer.

Landbohøjskolens Regnmængde har iaar været over dobbelt saa stor som den for Kjøbenhavn efter 44 Aars Sagttagelser bestemte Middeldregnmængde for April Maaned, som er 17,40 Linier; derimod har Regnmængden for hele Landet ifølge Sagttagelser paa 19 Stationer omtrent været lig den almindelige, nemlig 20,17 Linier. Paa Dorne faldt megen mere Regn (i Gjennemsnit 29,77 Linier) end i Jylland (i Gjennemsnit 15,35 Linier.)

Maj 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Køldste Dag		Luftens Middel= tryk	Regnhøide i Linier	Regndagens Antal	Luftens Mid= befugtigheds= grad kl. 2 p. Et.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøjskolen	8,44	29de	14,42	15de	3,52	28"0,84	41,81	14	68
Hindholm . . .	8,78	29de	15,33	1fte	3,47		26,56	13	65
Næsgaard . . .	8,54	27de	14,87	15de	4,20	28"0,34	19,03	10	72
Smidstrup . . .	8,04	27de	13,40	14de	4,27		17,77	12	74
Larm	8,60	26de	13,13	1fte	3,80		14,80	9	66
Staarupgaard .	8,31	29de	13,17	14de	4,77	27"9,81	23,25	10	67
Maibølgaard . .	8,92	19de	13,43	1fte	3,43		13,71	10	68
Viborg	8,95	26de	13,47	1fte	4,80		19,88	6	66
Silleborg	8,67	26de	13,23	1fte	3,96		16,32	11	63

Den laveste Varmegrad paa Landbohøjskolen havde den 1ste med $\div 0,95^{\circ}$ C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været $8,58^{\circ}$ C., hvilket er $2,38^{\circ}$ C. lavere end Kjøbenhavns Middeldvarme for Maj Maaned efter 72 Aars Sagttagelser og $1,41^{\circ}$ C. lavere end Middeldvarmen af de 5 foregaaende Aars Sagttagelser ved Selskabets Stationer.

Maj Maaned har altsaa været meget kold; først den 25de Maj begyndte Varmen at stige, indtil da var Forskjellen mellem de enkelte Dages Varmer kun ringe.

Middeldregnmængden af alle 19 Stationer har været 22,66 Linier, der er lidt højere end den almindelige for Kjøben-

havn (17,80 Linier). Det er især Sjælland, der har faaet megen Regn, nemlig 34,72 Linier; de øvrige Stationer omtrent halvt saa megen: 18,36 Linier.

Juni 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel- trøf	Regnhøide i Linier	Regnbagens Antal	Luftens Mid- del- befugtigheds- grad R. 2 i p. C.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøjskolen	16,77	28de	23,52	17de	12,22	28"1,11	20,42	10	62
Hindholm . . .	16,82	28de	24,13	1ste	11,40		11,08	8	62
Næsgaard . . .	15,25	30te	21,73	1ste	10,13	28"0,83	24,08	12	74
Smidstrup . . .	15,22	29de	23,07	18de	9,67		41,38	11	73
Tarm	15,99	4 & 28de	23,20	18de	9,53		48,74	12	72
Staarupgaard .	15,39	30te	22,20	18de	10,17	27"9,84	30,97	13	71
Maibølggaard .	15,97	27de	22,27	18de	10,47		17,90	9	64
Biborg	16,83	28de	23,67	20de	10,60		31,56	10	60
Silkeborg . . .	15,94	28de	22,88	18de	10,08		26,22	12	66

Den laveste Varmegrad paa Landbohøjskolen havde den 17de med 8,65° C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været 16,09° C., hvilket er 0,65° C. høiere end Kjøbenhavns Middelvarme for Juni Maaned efter 72 Aars Jagttagelser og 2,35° C. høiere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Selskabets Stationer.

Efter nogle kølige og regnfulde Dage midt i Maaneden steg Varmen i Slutningen meget høit; saaledes naaede den den 27de, 28de og 29de paa Landbohøjskolen 29° C. og gif paa enkelte af de andre Stationer endog derover.

Middelregnmængden for samtlige 21 Stationer har været 27,4 Linier eller omtrent 4 Linier høiere end den sædvanlige for Kjøbenhavn. Nedslaget paa de forskjellige Stationer har været meget forskjelligt; saaledes have de 8 Regndage ved Hindholm kun bragt 11 Linier Regn, de 12 Regndage ved Tarm

derimod 48 Linier, for en Deel hidrørende fra at Regnen ofte er falden i Byger.

Anm. Maanedens sande Middelværme bliver paa Landbohøjskolen bestemt ved Jagttagelser Nr. 7, 12 og 11; sammesteds ligesom paa alle de andre Stationer bliver Varmen ogsaa iagttaget Nr. 8, 2 og 10. Forskjellen paa Landbohøjskolen mellem de to Jagttagelsesrækker bliver brugt som Rettelset for de andre Stationers Vedkommende. Den under varmeste og koldeste Dag opførte Middelværme er derimod Middeltallet af Jagttagelserne Nr. 8, 2 og 10 uden Rettelset. — Lufttrykket bliver bestemt som Middeltal af Jagttagelserne Nr. 8, 2 og 10.

Regnhøide i Skovegne i April, Mai og Juni 1866.

a. Silkeborg—Frijsenborg:

	April Linier	Mai Linier	Juni Linier
Gludsted	12,36	19,93	43,29
Guldborhoved	21,64	17,73	27,77
Rødbæk (Skov)	14,17	17,08	37,92
Grønbæk	13,65	14,88	31,05
Kalbhygaard	10,80	23,76	26,38
Kraghlund (Skov)	12,08	22,45	40,80

b. Frederiksdal ved Fursøen:

Smørum	27,43	36,28	17,74
Store Harefsvov	23,50	37,25	17,75
Humletofte	"	31,92	23,08

Samsø, Drnslund	20,73	23,69	17,24
Lhorseng, Bukkehøve Mølle . .	"	12,17	20,23
Rafskov, Lille Rjøbelvgaard . .	19,87	15,82	19,87

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Midten af Juni).

Efterat Varmen i den sidste Halvdeel af Marts havde holdt sig temmelig nær til Frysepunktet, bragte den sidste Dag i Maanedens og den første Foraarsdag, saa at Varmen i Middagsstunden endog naaede op til en halv Snees Grader; men endnu holdt Nattevarmen sig vedvarende lavt, og Foraarets Komme kan egentlig først regnes fra den 8de April, da ogsaa Nattevarmen blev bragt op over 4° , der almindelig ansees for den for Spiringen nødvendige Varmegrad, og fra nu af udfolde sig kraftigt, Rapsen kastede sine gamle Blade og stød rasst frem, Korn- og Græsmarkerne bleve friskt grønne og Markblomsterne mhyldrede frem, da tilmed jevnlig Regn og fugtig Luft begunstigede Vegetationen. Men den 17de April begyndte en stærk vestlig Storm, der gik Norden om og bar Kulde hermed, saa at Varmen allerede den 18de var faldet meget og endog naaede ned under 2 Graders Frost Natten mellem den 19de og 20de. Snart kom atter mildt frodigt Veir og efter en kort Standsning i Vegetationen grønnebes alt kjendeligt Dag for Dag. Da bragte igjen en meget kold Blæst, der begyndte den 28de April, en Standsning, som varede i længere Tid; Natten mellem den 29de og 30te gik Varmen ned til $\div 3,6^{\circ}$, Rapsen, der var skudt i Stok, bøiedes af Kulden,

Græsset, Vintersæden og den alt fremspirede Vaarsæd trykkes, og nogle hyppige og stærke Regnstyl pidskede Jorden sammen. Rigetil Slutningen af Mai vedblev Kulden, Jorden beklædtes ofte med Riim om Natten og den 15de om Morgenens faldt endog lidt Sne; Mai Maaned indtil den 25de var derfor ikke ret meget varmere end April, men fra den Dag begyndte Varmen at stige, og gav en meget varm grøderig første Halvdeel af Juni, i hvilken den hyppige stærke Jorden førte jevnlige, om end ikke stærke Regnhøyer med sig. Foraarets Komme har altsaa været meget langsomt iaar.

Vintersædens Tilstand er i Reglen meget god, den tydede en Tid til at blive for stærk paa mange Steder, men den kolde Mai afværgebe denne Fare, og navnlig staaer Hveden bedre end i en Række af Aar, især paa velafgravede Jorder, medens den paa ubrainede Jorder, der holdt sig vaade i Bunden langt ud paa Foraaret, blev gul og spids. Ogsaa Rugen staaer i Reglen godt og endnu kan ingen Skade mærkes paa den af den Afgræsning, som saa ofte fandt Sted i Efteraaret, og som paa sine Steder er fortsat gjennem den største Deel af Vinteren.

En særlig Interesse knytter sig iaar til Rapsdyrkningen, da der iaar i de fleste Egne er benyttet et større Areal end almindeligt til denne. Den tegner som sædvanligt heelt forskjelligt paa de forskjellige Steder, alt efter som den har været meer eller mindre udsat for Frostnætterne i Foraaret, eller har lidt meer eller mindre af Larver og Insekter, eller efter som den er saadet i Brakken, og har havt en kraftig Jord, eller imellem Kornafgrøderne, hvor den er temmelig daarlig. I sin Almindelighed kunne vi sige, at den med enkelte Undtagelser staaer ret godt paa Nerne, hvorimod der fra Island klages over den, saa at endog større Stykker ere ompløiede; derimod staaer Rhyben meget godt, da den bedre skal have taalt Kulden i Foraaret. Den almindeligste Klage med Hensyn til Rapsen er angaaende Larven af en lille langsnudet Snubebille (*Ceutorhynchus assimilis*). Larven, der er hvid, krum, fodbøs, med

et lille haarbt brunt Hoved, danner nemlig de bekjendte Knuder paa Rapsplantens Rod, og en Mængde Planter gaae derved til Grunde, om end enkelte have haft Kraft nok til at skyde frem og bære fuldmodent Frø. I en Beretning gjøres opmærksom paa, at det synes som om de første kraftfulde Planter ere fritagne for Dværets Angreb, og at det derfor maa tilraades at saae Rapsen tidligt og at bruge kunstig Gjødning til Plantens frodige Udvikling.

Trods den næsten frostfrie Vinter var Jorden dog udmærket at behandle strax i Foraaret, hvilket sikkert væsentligt maa skyldes den tørre Tilstand, hvori Efteraarspløiningerne smuldrede Jorden, og al den Vaarsæd, man fik saæet strax i Begyndelsen af April, kom derfor i en særdeles beqvem Jord og spirede fortrinligt. Endnu mellem de stærke Regnbyger i April fandt man, naar man omhyggeligt passede Diebliffet, en ret beqvem Jord for sin Vaarsæd, men efterat den stadige Regn i Slutningen af Maaneden og første Halvdeel af Mai havde standset Vaarsædens Vægning, fandt man ikke længer Jorden saa beqvem, og det sidst saæede Korn kom derfor daarligt i Jorden og staaer langt tilbage for det først saæede. Det er naturligviis først og fremmest en mangelfuld Tørlægning af Jorden, der maa bære Skylden for, at man ikke overalt kunde benytte sig af den første fordeelagtige Saaeperiode; thi selv de stærke bindende Jorder paa Holland og Friesland, som vare drainede, kunde allerede de sidste Dage i Mars eller første i April modtage Vertesæden; men foruden denne Hovedgrund maa ogsaa den gamle uheldige Methode med at pløje til Vaarsæden, istedetfor at bruge den svenske Harve, bære en Deel af Skylden for at man, da Arbeidet derved gik for langsomt, ikke fik Markerne tilsaæede i Tide. Intetsteds har man maastee stærkere følt Ulemperne deraf end paa Amager, hvor en daarlig Afgravning og mangelfuld Efteraarsbearbejdning traf Sædetiden saa langt ud, at man maatte nøies med en vaad og ubeqvem Jord og saae det hurtigere modnende 6-radede Byg istedetfor det 2-radede. En

stor Mængde Ukrud, hvis Frø ikke kunde ødelægges i forrige tørre Efterommer, mhlbrer frem.

Græsmarkernes Udseende har vexlet meget i det forløbne Foraar. I Efteraaret vare de nye Græsmarker meget mistrofstende, kun lidt af det udsaaede Græsfrø og endnu mindre af Kløverfrøet var spiret. Men den milde Vinter skaanede alle Planterne, og disse saavel som 2det Aars Græsmarkerne, der gjennemgaaende vare de bedste, gavede kraftige og bufsede Stub i det frodige Veir i den 1ste Halvdeel af April. Græsmarkernes kraftige Udvikling standsedes imidlertid af Kulden, der begyndte ved Maanedens Slutning, den rigeligt faldende Regn kunde ikke virke, og mange Steder opgav man Tanken om at kunne spare noget til Slætt, thi Dvæget, der var kommet tidligt ud, overfarede temmelig hurtigt de langtfra tætte og kraftige Græsmarker, og disse stode ikke eller kun meget sparsomt igjen, — Græsværten stod næsten som i Stampe hele første Halvdeel af Mai. Men da Slutningen af Maaneden og Juni bragte Varme, brød Græsset frem paany med en mærkværdig Kraft, Engene, der vare tynde og flette, forbedredes ogsaa kjendeligt, og der blev nu rigeligt Græs til Dvæget, hvorimod Slætten med Undtagelse af den paa Engene neppe vil give noget godt Udbytte.

I vor forrige Beretning yttredes Haab om, at Foraaret skulde kunne naaes, uden at den ligefremme Fodernød, hvori allerede enkelte Smaafolk, der overfodre deres Ko med sammensigget Foder, befandt sig, skulde blive almindelig. Dette er heldigvis skeet, takket være den ualmindelige Omhu, hvormed Foderet og mangt under normale Forhold ringegattet Foderfurrogat er blevet benyttet, saa den gamle Erfaring atter iaar har gjentaget sig: „Et Aars Grøde er et Aars Føde, — har man meget, ga aer det til, har man lidt, flaaer det til“; og dog — hvis der ikke var indtruffet en saa mild og grøberig Tid i April, at de, der navnlig vare udsatte for Foderknaphed, allerede da kunde flaae deres Dvæg ud, saa vilde dog upaatvivelig en ligefrem Fodernød have indtruffet mange Steder.

Navnlig synes det nordlige Jylland og de lettere Egne i Jylland at have været Nøden nærmest, og gamle Folk mindes der intet Aar saa foderknapt siden 1826. I Modsætning dertil har det nordlige Slesvig, Sundeved og Als haft rigeligt Foder, men ogsaa her har det gamle Ord stadfæstet sig, thi Fodret er gaaet med.

I Almindelighed er da ogsaa Dvæget kommet magrere paa Græs, end sædvanligt, om end mange, navnlig større Gaarde, der alt fra Vinterens Begyndelse have opfodret store Mængder Korn, Oliefager, Klid og andet Kraftfoder, have kunnet holde Dvæget inde til midt i Mai eller endog senere, og tilmed sendt det i kraftig Stand paa Græs. Dette har haft overordentlig store Fordele iaar, thi hele Slutningen af April og første Halvdeel af Mai var baade en daarlig Tid for Græssets Væxt og Gjenskomst, og desuden tryktede Kulden Dvæget meget, saa det baade havde vanskeligt ved at vinde sit Hulb, og ved at komme rigtig til Melken, som naturligviis kun havde givet et ringe Udbytte af alle de knaptfodrede Besætninger.

Skjøndt Fedning, ved den ifjor aabnede Handelsforbindelse med England og den deraf følgende stærke Stigning af Kjøbpriserne herhjemme, saa at sige i alle Landets Egne har vakt kjendelig Interesse, saa har dog et saa slet Foderaar naturligt maattet hæmme en ras Udvikling heraf. Paa Derne have dog i enkelte Egne ogsaa Bønderne fedet deres Udsætteløer, istedetfor som tidligere at sælge dem magre, og en Deel af de Tyre, som navnlig tidligere fededes for det kjøbenhavnse Marked, ere blevne forcerede stærkere for at kunne gaae til det engelske. I Fedningens gamle Hjem, Jylland, have vel enkelte fedet stærkt og affendt til England, men den gamle Skik med at „stalde“ Studene har dog langt Overvægten endnu, og har iaar givet forholdsviis meget gode Resultater, da Priserne paa Husumer-Markedet vare meget høie.

Fedningen af Sviin vinder derimod en meget stærk Udbredelse, meget Korn bliver derved opfodret, gavner Forderne

og betaler sig formedelst de høie Flæstepreiser godt. Grisene ere blevne betalte med tidligere ukjendt høie Priser.

Huusdyrenes Sundhedstilstand har i Reglen været meget god, og kun fra Samsø og enkelte Egne i Fyen klages en Deel over den saakaldte Stiv- eller Beenbrudsyge hos Køerne. Den menes navnlig at være fremherskende i Besætninger, der i den græstrange Sommer ifjor maatte nøies med simple og daarlige Græsgange, hvorimod en stærkere eller svagere Vinterfodring endnu ikke har viist nogen kjendelig Indflydelse i saa Henseende; men ifølge Sagttagelserne fra 1860 synes det farligste Tidspunkt at være, naar Dvæget kommer paa Græs, da den forcerebe Melkeaffodring let fremkalder en i al Fald midlertidig Mangel paa Egggehvide-stoffer og phosphorsure Forbindelser i Dyreorganismens Vedligeholdelse, hvilken Mangel synes at være den egentlige Aarsag til Sygdommen.

Rastning mellem Køerne har kun undtagelsesviis fundet Sted i større Maalestok; derimod klages der fra næsten hele Sjælland og fra et enkelt Sted paa Volland og i Fyen over en stor Dødelighed blandt alle de Kalve, der bleve fødte i Marts, April og første Deel af Mai, saa det endog ofte har været vanskeligt at faae de nødvendige Tillægskalve. Derimod har der ingen Vanskelighed været med de tidligere i Vinteren fødte, ligesom ogsaa Sylland synes forskaanet for dette Onde. Det siges ifølge en Beretning sikkert at kunne hævdes ved at lade Kalven i 3 Døgn patte Moderen.

Læmningen har med nogle faa Undtagelser været meget heldig iaar.

I de fleste af Beretningerne fremhæves den store Mængde Drainingsarbejde, der iaar er blevet udført, og paa mange Steder er Teglværkernes Korforraad blevet opbrugt. Navnlig synes Drainingen at vinde almindelig Udbredelse paa Bornholm, som tidligere holdt sig tilbage; en Mand, der har bereist den største Deel af Den i Foraaret, skriver til os derom: „Det er glædeligt at see, hvorledes Bornholmerne have faaet Vinene op for Draining, overalt, hvor jeg kom frem, havde Land-

manden travlt dermed, og i Reglen drainedes $1\frac{3}{4}$ —2 Alen dybt. Det er heldigt, at der kommer saa mange Arbeidsfolk fra Sverrig derover, uden dette vilde en sliq Grundforbedring næsten være umulig, thi Den mangler Arbeidskraft, idet mange af de Indsøbte vandre ud."

Et Foraar som dette kan ei heller andet end styrke Drainingen, thi Fordelene have været umaadelige: paa den drainede Mark staaer Vintersæden gjennemgaaende godt, Jorden kunde behandles i Tide og Vaarsæden komme i beqvem Jord; Græs-værten begyndte længe før, og den drainede Græsmark stod kraftig foraaragrøn, medens den ubrainede endnu laae vinterguul.

Endnu skulle vi blot nævne det ualmindelig store Hestesalg, som dette Foraars store Krigsforviklinger have fremkaldt, og som har bragt mange Penge ind i Landet, om end ikke Priserne kunne siges at være uventet høie.

Landmandsforsamlingen i Aarhus.

Af Lieutenant, Assistent S. C. La Cour.

Da den Bestemmelse, som den 9de Landmandsforsamling i Odense havde taget om at afholde næste Møde i Sønderborg, var bleven umuliggjort ved de ulykkelige Begivenheder, der i det følgende Aar ramte vort Fædreland, tog det Rgl. Landhusholdnings-Selskab ifjor Initiativet til det 10de Landmandsmødes Afholdelse, ved at indbyde Landbosforeningerne til at sende Delegerede til Kjøbenhavn for deels at foretage de indledende Skridt til dette Møde, deels at drøfte og gjøre Udkast til den fremtidsige Ordning af Landmandsmøderne.

Ved to Dages Sammenkomst paa den Rgl. Vet.- og Landbohøiskole enedes man om, at det 10de Landmandsmøde skulde afholdes i Aarhus 1866; til Præsident for Mødet valgtes Lehnsgreve Holstein Holsteinborg, til Vicepræsident Godsseier Estrup til Skafføgaard og til Medlemmer af den forberedende Komitee Lehnsgreve Frijs Frijsenborg, Godsseier Ingerslev og Grosserer Broge. Denne Komitee supplerede sig senere med D'Yr. Godsseier Saxtorph til Vosnæsgaard, Kammerjunker, Byfoged Scholten i Aarhus, Konsul Mørk i Aarhus, Kammerraad Eriksen til Mundelstrup og Grosserer Nahr i Aarhus, og da Grev Frijs Frijsenborg ikke saae sig istand til at modtage Valg som Medlem af Komiteen, valgtes i hans Sted Kammerherre, Stiftamtmand Dahl først til Medlem af Komiteen og dernæst til Formand for denne. Til Sekretair for Forsamlingen valgtes Komiteen Bureauchef Desfan.

Allerede i November udsendtes Planen for Mødet, der bestemtes afholdt fra den 25—29 Juni, og den bar kjendelig Vidne om, at Komiteen havde taget fuldt Hensyn til de ved tidligere Møder indvundne Erfaringer, baade hvad Omfang og Anlæg angik. Den Forandring, som allerede Mødet i Horsens havde paapeget, og som Mødet i Odense havde udviklet videre, nemlig at give vore Landmandsforsamlinger et mere engelsk Præg ved at lade Udstillingerne af forskjellig Art, eller med andre Ord Deeltagerenes Belæring gjennem Diet faae større Betydning, — denne Forandring blev atter her bragt et godt Skridt videre, og om vi end maae ønske at gaae endnu videre i denne Retning ved kommende Møder, maa det dog betragtes som heldigt, at Forandringen skeer langsomt og med Barsomhed, saa at Kontinuiteten ikke brydes, og at det bliver i fuld Overensstemmelse med en lidt efter lidt klarer Trang hos Deeltagerne, at vi tilsidst kunne naae hen til Landmandsmøder, hvor, i Modsætning til de første her i Landet, Udstillingerne af forskjellig Art bliver det absolut Væsentligste, medens Discussionen indskrænkes og for største Delen afløses af afsluttede Foredrag.

Men alt som vore Landmandsmøder forandres i denne Retning stille de ogsaa større Forbringinger ikke blot til Penge-spørgsmaalet, men ogsaa til den forberedende Komitees Virksomhed. Ingen vil have deeltaget i Mødet i Aarhus uden oftere at have maattet stubse over det storartede Apparat baade af Kræfter og Materiel, som Komiteen havde bragt i Virksomhed; alle Udstillinger og Arrangement vidnede ligesaa meget om Storhed i deres Udformning, om Tænksomhed i deres Ordning som om Smagfuldhed i deres Udførelse; Stjønhedsfanben i al Ordning var i en sjelden Grad steet Fyldest, og dette i Forbindelse med den Harmoni, som bandt de enkelte Udstillinger sammen til et smukt og nogenlunde eensartet udviklet Hele, bidrog væsentligt til at efterlade hos Deeltagerne det velgjørende Indtryk, som upaatvivlelig Alle medtog derfra.

Men ogsaa Byens og Omegnens Beboere erhvervede sig Medlemmernes Tak ved den behagelige og forekommende Maade,

hvorpaa de vidste at krybdre de ofte meget anstrengende Forretningsdage under et Landmandsmøde. Byen var fra den første Dag af klædt i Festrdragt; de forskjellige Selskaber aabnede deres Lokaler for Medlemmerne; i den gamle interessante Domkirke, der til forskjellige Tider blev foreviist, var der Kirkeconcert, og ved den muntre Fests, som Byen gav alle Forsamlingens Medlemmer i Riis Skov Torsdag Aften, søgte man, om end saa vanskeligt, at overgaae den hjertelige Modtagelse, som Dagen forud var bleven viist paa de forskjellige Udflugter til Omegnen, hvor den jydste Gæstfrihed baade hos Herremænd og Bønde viste sig i sit fulde Lys.

Landmandsmødet var stærkere besøgt end noget tidligere*) nemlig af 1909 Medlemmer; af disse have 1427 havt hjemme i Jylland (deraf 206 i Aarhus), 250 i Sjælland (deraf 87 i Rbhvn), 91 i Fyen, 39 i Slesvig, 33 paa Volland-Falster, 33 paa Samsø, 9 paa Bornholm, 9 i Sverrig-Norge, 7 i Storbrittanien og 11 i andre Lande. — 425 Godseiere og Proprietairer, 386 Bønder, 347 Forpagtere og Forvaltere, 100 Landbrugselever og „Landmænd“, 32 Møllere, 33 Forstmænd og Gartnere, 18 Dyrslæger, 100 Fabrikanter og Haandværkere, 153 Handlende, 158 Videnskabs- og Embedsmænd og 157, der ikke kunne henføres til nogen af foranstaaende Klasser.

Forsamlingens Virksomhed omfattede deels 1) Forhandlinger af opstillede Spørgsmaal, deels 2) et Dyrskue med tilhørende Kraft- og Hurtighedsprøve og deels 3) Udstillinger af forskjellig Art.

Forhandlingerne

fortes i Klubben Polyhymnias store Sal og aabnedes Kl. 9 Mandag Formiddag af Komiteens Formand, Kammerherre Dahl, som først omtalte Maaden, man var gaaet frem paa, for at faae dette Møde istand, efter at Bestemmelsen,

*) Ved Mødet i Randers (1845) var der 332 Medlemmer, i Odense (1846) 626 M., i Aarhus (1847) 467 M., Kjøbenhavn (1852) 1242 M., Flensborg (1854) 422 M., Aalborg (1856) 1042 M., Haderslev (1859) 430 M., Horsens (1861) 940 M. og Odense (1863) 1252 M.

som derom var bleven fattet ved Dønsfødsødet, var bleven umuliggjort. Dernæst omtalte han, hvorledes Komiteen havde suppleret sig, dens Bestræbelser for at lede Forberedelserne til Mødet paa bedste Maade, aflagde paa dens Vegne en Tak for al den Velvillie og Bistand, som den under Udførelsen af sit Hverv havde fundet hos Kongen, Rigsdagen, Autoriteterne og private Mænd. Han meddeelte, at der var anmeldt flere Dyr og Medfæstaber end til noget tidligere Møde, og at alt tydede paa, at Mødet ogsaa vilde blive talrigt besøgt af Deeltagere. Derpaa ubragte han et Leve for Kongen, og meddeelte, at man, i Tighed med hvad der havde fundet Sted i Horsens og Odense, havde ladet Udstillingsmedaillen præge i Guld til Kongen, som et Taknemmelighedsbeviis for den Interesse, H. S. Majestæt havde viist Forsamlingen; han følte sig overbevist om, at Forsamlingen vilde samstemme i, at Præsidenten paa dens Vegne overrækker Kongen den. — Ved de Delegeredes Møde ifjor i Kjøbenhavn var Lehns greve Holstein til Holsteinborg bleven valgt til Præsident for nærværende Møde; han var ogsaa villig til at modtage dette Valg, men ønskede, at Forsamlingen selv først skulde godkjenne det, — hvilket den derpaa eenstemmig gjorde ved at reise sig. — Han sluttede med at erklære, at Komiteen vel fortsatte sin Virksomhed, men at denne endnu stillede saa store Krav til dens Tid og Kræfter, at dens Medlemmer ikke kunde overtage nye Funktioner.

Derpaa indtog Grev Holstein Præsidentspladsen; han takkede for den Tillid, Forsamlingen her havde viist ham; han var vis paa, at man ikke i hans Ønske om at faae Præsidentvalget godkendt af selve Forsamlingen vilde finde nogen forfængelig Demonstration, men at han blot havde ønsket det, for at Forsamlingen kunde give Valget det fulde Lovlighedens Præg, thi det var jo første Gang, at Valget ikke umiddelbart var udgaaet fra selve Forsamlingen. Han haabede, at Forsamlingen under sine Forhandlinger og Arbejder vilde imødekomme Præsidentens gode Villie til at lede disse paa bedste Maade. Den Valgmaade, der var benyttet denne Gang, ansaae han for

at være heldig, hvorover man isvrigt snart vilde faae Leilighed til at udtale sig, naar de Delegeredes Forslag om de fremtidige Landmandsmøders Ordning kom under Forhandling. Kun maatte han strax bemærke, at han ikke troede det heldigt, at Præsidentvalget blev staaende ved den samme Mand gjennem flere Møder; thi ved nye Kræfter bringes der i Reglen større Liv, Bevægelse og Afvevling tilveie. Ved Landmandsmødet i Malmø ifjor overbragte han paa Komiteens Vegne en Indbydelse til at deeltage i nærværende Møde, og naar desuagtet kun saa Faa af vore svenske Venner havde fulgt Indbydelsen, laae Grunden hertil sikkert i, at den store Industriudstilling i Stockholm havde draget dem did; de Ankomne ligesom ogsaa Professor Wilson fra Edinburgh, der som Udsending af den engelske Regjering og som Forsamlingens Gæstgæst var bleven indbudt og modtagen af Komiteen, bød han velkomne.

Da den af Delegeret-Forsamlingen ifjor valgte Vicepræsident var bleven kaldet til Indenrigsminister, maatte et andet Valg foretages. Etatsraad Valentiner foreslog at vælge Kammerherre Skeel til Dronninglund, Proprietair Ingversen derimod Etatsraad Tesdorpf. Denne frabad sig Valget og opfordrede til at samle sig om Skeel, som derpaa med Genstemighed blev valgt til Vicepræsident for den 10de Landmandsforsamling. Efterat have takket for den ham derved bevilste Tillid forlod han med de Delegerede fra Landbosforeningerne ifølge Præsidentens Opfordring Forsamlingen for at vælge Medlemmer og Suppleanter til Bedømmelseskommitteerne.

Derpaa forelagdes den paa Mødet af Delegerede fra Landbosforeningerne den 13de Juni 1865 vedtagne Ordning af de fremtidige Landmandsforsamlinger til Vedtagelse. Den lyder som følger:

„1) Den næste Landmandsforsamling afholdes i Kjøbenhavn 1869.

2) Det Kgl. Landhuusholdningselskab sammenkalder Aaret forud for dens Afholdelse et Møde i Kjøbenhavn af 1—2

Delegerede for hver Landboforening. I dette Møde a) fastsættes Stedet for næste Landmandsforsamling b) vælges 3 Medlemmer af den Komitee, der har at forberede Mødet, hvilke selv supplere sig; — Præsidenten og Vicepræsidenten ere fødte Medlemmer af denne Komitee c) foretages Valg af Præsident og Vicepræsident for den forestaaende Forsamling d) vælges Medlemmer af de forskjellige Dommerkomiteer (3 Dommere og 2 Suppleanter til hver).

3) Skulde Vacance i foransførte Valg opstaae, udfyldes de af Landhuusholdningssekselskabets Bestyrelse i Forening med den Komitee, der har at forberede Mødet.

4) Den herved vedtagne Ordning af de fremtidige Landmandsforsamlinger forelægges den 10de Landmandsforsamling til Approbation."

Hertil spøiede Præsidenten, at ligesom der af Kommunalbestyrelsen i Nakskov var sendt en Indbydelse til Landmandsforsamlingen i Odense om næste Gang at samles i Nakskov, saaledes var denne Indbydelse atter fornyet ved de Delegeredes Møde ifjor i Kjøbenhavn, og ogsaa nu forelaae der en Indbydelse til at afholde det næste Møde i Nakskov. Hvis det forelagte Udkast vedtoges, og Kjøbenhavn altsaa blev valgt som næste Mødested, hvortil en særlig Opfordring fandtes deri, at Landhuusholdningssekselskabet vil fejre sit 100aarige Jubilæum til den Tid, — da vilde den fremkomne Indbydelse ei kunne tages tilfølg; men han meente, at vi da burde udtale en varm Tak til Nakskov og yttre det Haab, at de Delegerede i sin Tid ville have den venlige Indbydelse i Erindring.

Rammerherre Wichfeld formodede, at saaledes som Sagen stod, turde Nakskov vel ikke regne paa at see den næste Landmandsforsamling hos sig, omendstjøndt dette er et levende Ønske i Lolland-Falsters Stift, og han troede ogsaa, at Landvæsenet der er fuldt værd at lære at kjende.

Da Ingen ønskede at udtale sig om det forelagte Udkast for de fremtidige Landmandsforsamlingers Ordning, fattedes det

under Afstemning en bloc, og vedtoges næsten med Eenstemmighed.

Derefter indleedes følgende Spørgsmaal: „Hvilke nye Erfaringer foreligge med Hensyn til Melkens hensigtsmæssige Behandling og Tilvirkningen af Smør og Ost?“ af

Kandidat Segelcke (Kjøbenhavn). Dette Spørgsmaal kan betragtes som en Fortsættelse af Forhandlingerne paa Odensemødet, og det er da naturligt først at give et Tilbageblik paa, hvad der i denne Sag er skeet i de forløbne 3 Aar, og at undersøge de Fremstribt, som de dengang stillede Forslag have havt. Her som overalt er det heldigt, at de Maal, som cengang ere blevne opstillede og erkjendte for gode, ikke atter forlades.

Bestræbelserne for at faae unge Landmænd oplærte i Meierivæsenet have havt heldig Fremgang. Begyndelsen skete med et Par Udlændinge, som i 1864 modtoges af Proprietair Koch til Thomasmindel og Godseier Ingerslev til Marselisborg. I 1865 udsendtes atter 7 andre unge Landmænd, og iaar ere allerede andre 7 anbragte paa forskjellige Steder. Som det var at vente, viste det sig i Begyndelsen vanskeligt at finde passende Væresteder, idet man nærede Frygt for at bringe et saa nyt og fremmed Element ind i Meieriet; men Erfaringen har fuldelig viist, at der ingen Vanskelighed derved beredes Meieridriften; tverimod har den med Kundskaber og Hjælpebidler ubrustede Elev ofte været et godt Middel til den rationelle Meieridrifts Fremme. Ikke alene have derfor Alle de, der i de foregaaende Aar have havt Elever, med Beredvillighed modtaget nye, men Taleren har endog for nylig modtaget Anmodning fra en Landmand, der tidligere ingen Elever har havt, om at anvise sig en saadan. I Reglen have de tilbragt 2½ Maaned i Meieriet og deeltaget i alle forefaldende Arbejder ved dette; desuden have de ved Brugten af Vægt og Thermometer lært at kontrollere de forskjellige Arbeiders rigtige Udførelse og have endelig i 2

Noticebøger, som han særlig har indrettet for saadanne Folk, og af hvilke han vil fremlægge et Exemplar her i Forsamlingen, optegnet alt af Betydning, som de have lært af Meierstien, og de Sagttagelser, som de selv have maattet gjøre. Det har nu da ogsaa viist sig, at efter 8 Dages Forløb have de kun havt Die og Tanke for Meieriet og dets Arbeider, og efter de 2½ Maanedes Forløb have de endog, hvor Leiligheden tilfølgende er bleven givet, været i Stand til at overtage Meierstiens Plads, takket være de Forkundskaber, hvormed de mødte, og den Lyst, hvormed de have arbeidet. Igen er altsaa nu brudt, men hvad der endnu kun er en Undtagelse, bør være Regelen: alle vore yngre Landmænd bør lære Meieridriften; thi det vil være en vourdeerlig Støtte for dem senere i Livet.

Af afgjort Vigtighed for Meieridriften er den Kontrol, man kan udøve med den. I saa Henseende staaer meget tilbage; mange Steder er der slet ingen Kontrol, lige fra Fodret, man giver Qvæget, til Smørret, man fører af Melkfejleren, trods de store Værdier, der her ere under Omsætning og i Virksomhed; og selv, hvor der ved Prøvemalkningen er indført en Mellemkontrol, er Springet for stort. Imidlertid spores ogsaa i saa Henseende tydelig Fremgang, og denne vil kjendeligt forsøges, alt som man mere indseer Vigtigheden deraf, og eftersom de forskjellige Kontrolleringsmidler blive lettere tilgængelige for Landmændene; af saadanne skal han nævne, at Justeermester Bruun har sørget for, at man nu overalt i Provinserne kan faae Prøvemalkningspande og tilsvarende Bismervægt hos enhver af Justeerkammerets Kommissjonairer. Egeledes ville de af Proprietair Friis og Taleren udarbejdede Meieridagbøger og Bergs bekjendte Decimalvægte sikkert betydeligt lette Kontrollen. Af alt dette findes Prøver paa Udstillingen.

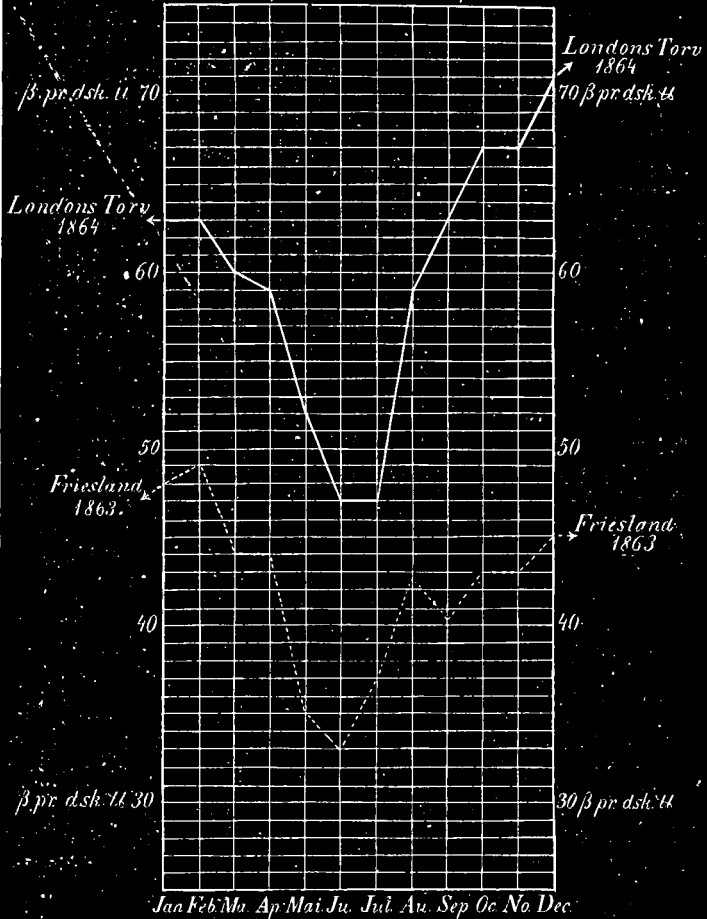
Melkestuernes Indretning lader meget tilbage at ønske. I Reglen ere de for kolde om Vinteren og for varme om Sommeren. For at bøde herpaa havde man tidligere til Winterbrug en mindre Melkfejler, som opvarmedes ved en

Raffelovn, men bortset fra at denne ved sin Ds og den daarlige Luft, den fremkaldte, skadede Smørlavningen, ere disse Vinterkjeldere nu utilstrækkelige paa Grund af den store Mængde Melk, der nu i Reglen høves i Marts og April. Man ledes derfor til ogsaa at bruge Hovedmelkekjelderen om Vinteren, og da at opvarme den med Damp, saaledes som man i sidste Vinter med Tilfredsstillelse har gjort paa Thomasmind og Balsgaard. At Melkekjelderne ere for varme om Sommeren, har man søgt at bøde paa ved at gjøre dem meget store og hvælvede, men Luften holder sig trods Ventilationen næsten altid indeluffet og beklumret i dem, og de have ikke viist sig helbige. Man kommer mere og mere til den Overbeviisning, at det sikreste og helbigste Midde vil være at afkjøle Melken, inden den kommer i Kjelderen, men Maaden, hvorpaa dette bedst skal skee, maa Erfaringen lære.

Ved at opvarme om Vinteren og afkjøle om Sommeren og holde Varmen saa vidt muligt konstant, vil man fjerne den uheldige Indflydelse, som Varmeforandringen har, og som gjør Arbeidet saa uhyre vanskeligt for Meiersten; man vil sætte hende i Stand til mere udeelt at rette sin Opmærksomhed paa og skjærpe sine Midler i andre Retninger og derved frembringe et bedre Produkt. Dampen er i saa Henseende en udmærket Støtte for Meieridriften, og siden Odensmødet har Dampanvendelsen vundet stor Udbredelse, om end desværre ofte paa en feilagtig Maade. Som et særdeles velykket Anlæg vil han henvise til Durupgaard paa Falster, hvor Dampen kjerner, straaer Kornet til 220 Kør, knuser Havren og skjærer Hakkelsen til Hestene, opvarmer Melken til Ostelavningen og Vandet til Meieriets Keengjøren, koges Maden til Folkene, opvarmer Meierstens og Pigernes Bøveller og Folkestuen, og der staaer kun tilbage at bruge den til Opvarming af Melkestuen, for at den kan siges at være fuldt benyttet. Dette Dampanlæg har kostet 1450 Rdl. Ved Ostelavningen kan Temperaturen træffes langt sikrere ved Damps Anvendelse ligesom ogsaa Kjærningen støttes deraf. Et nyt Meieri uden

Sammenlignende Oversigt
 over
 Smørprisernes Stigen og Falden i
 Friesland og paa Londons Torv

Jan Feb Ma. Ap. Mai Ju. Jul. Au. Sep. Oct. No. Dec.

Friesland 1863. London 1864

Damp er et Feilgreb. - Da Varmen spiller en Hovedrolle baade ved Kjerningen og Ostelavningen, bør disse altid kontrolleres af et Thermometer. Dette erkjendes ogsaa mere og mere, og en Instrumentmager har i eet Aar allerede folgt over 400 Thermometre.

Ogsaa hvad Produkternes Uffætning angaaer er der skeet kjendelige Fremfribt, idet man nu ikke længere holder saa længe paa Smørret som forhen, men endnu er der dog for stor Tendents til „at spekulere“, og sjøndt der fra de Handlendes Side er gjort meget for at bringe Smørret hurtigst muligt paa Markedet, bliver det dog ofte for gammelt, fordi Landmanden holder for længe paa det; derved lider Kvaliteten selv af det bedste Smør, og det derved forarsagede Tab er ofte større end Prisernes Stigning. Da Englænderne ere vore bedste Kunder, maae vi særligt tage Hensyn til de Forbringere, de stille til Smørret; disse ere store, og vort Smør tilfredsstillende ikke; de ville have friskt, nykjærnet Smør med saa lidt Salt som muligt; jo hurtigere vort Smør altsaa kan komme til dem, desbedre og des høiere Priser, og i denne Henseende er endnu en viid Mark for Fremfribt, thi bedste Slags Smør er paa Londonnermarkedet bleven betalt med indtil 180 Rdl. pr. Tønne. Den Vægt, Englænderne lægge paa aldeles friskt Smør, kan forekomme os latterlig, men selv hos os begynder en lignende „Fiinhed“ at udvikle sig; saaledes veed Taleren flere Huse i Kjøbenhavn, der nu ville have friskt Smør hver Uge. Smagen her paa Landet stiller andre Forbringere, den kalder det nykjærnete Smør fadt, flaut og ubehageligt, og vil have meget Salt i det, for at det kan smage af noget; men ville vi have bedste Priser, maae vi lempe vor Smag efter vore Forbrugeres.

Naar vi nu undersøge det engelske Markeds Forskning, da viser det sig, at det navnlig er de vedvarende Græsgange i England, Irland og Holland, der levere Hovedmassen af Smør. Om Foraaret vælter Græsset frem i disse frugtbare Lande, begunstige af det milde fugtige Klima, og Markedet

overfyldes med Smør. Om Vinteren er derimod Smørproduktionen meget ringe, og af dette Forhold bør vi søge at drage Fordeel. De londonste Smørpriser vise sig nemlig at gaae Haand i Haand med Produktionen i de 3 nævnte Lande. Taleren oplyser dette ved foranstaaende Table, der er udarbejdet efter de sidste 2½ Aars Priser. I November stige Priserne; i Januar og Februar naae de Høidepunktet, falde atter og staae lavest i Juni og Juli, da Græsvoerten er stærkest; derefter aftager denne, og Priserne stige nu igjen. Hvis Begjæret efter det nykjernede Smør ikke var saa stort, vilde denne regelmæssige Stigen og Dalen ei finde Sted. Prisen paa Smørret i Holland følger omtrent de engelske Priser. For nogle Aar siden, inden vor Smørudførsel om Vinteren var begyndt, blev altid vort Sommersmør bedst betalt, men efterat Vinterudførslen nu er aabnet, finder det omvendte Sted, vore Priser følge nu ogsaa det engelske Markeds, og medens vore Sommerpriser ikke ere faldne, ere vore Vinterpriser stegne saaledes, at de nu overgaae hine. Betydningen af at bringe vort Vintersmør hurtigst muligt paa Markedet er altsaa indlysende, ikke blot taber det ved at blive gjemt, men Priserne falde ud paa Foraaret; og medens Forholdene her ere mindre gunstige for Smørproduktion om Sommeren, idet vort mindre fugtige Klima giver mindre rigeligt Græs, ere vi derimod ligesom henviste til ved en rigelig Opføbring af Korn at fremkalde en stor Smørproduktion om Vinteren, altsaa netop paa en Tid, da Priserne ere høiest.

Efterat Præsidenten har takket Kandidat Segelcke for hans Foredrag, takker ogsaa

Statsraad Tesdorpf ham for de mange Oplysninger, han giver Landmanden, og som ikke noksom bør paaafjønnes baade af den større og mindre Jordbruger. Men han maa dog gjøre en lille Indvending med Hensyn til en øieblikkelig Afvendelse af det friske Smør om Sommeren, idet han troer, at man i Juni og Juli ofte bliver budt saadanne Priser, at man vil staae sig vel ved at gemme det indtil i August, da Prisen i Reglen er betydelig høiere, og desuden er den først-

nævnte Tid vanskelig til Transporten for Barmens Skib. I saa Henseende ere Hollænderne stillede langt heldigere og næsten lige saa gunstigt som mange Egne af selve England; de have nemlig daglig Dampskibsforbindelse med England og langt kortere Wei end vi, saaledes at medens Hollænderne ofte kun have en Transporttid af 1 Døgn, maae vi i Reglen regne paa en Transporttid af 1 Uge, og ofte hengaae flere Uger inden vort Smør kan komme selve Konsumenten i England i Hænde. Vi nødsages derfor til at behandle vort Smør saaledes, at det bliver mere holdbart, og i August kan vort Juni- og Julismør endnu være meget godt, hvorimod det vil være for længe at beholde det til Oktober og November, og Kjøbmanden i saa Fald har Grund til at beklage sig. Ganste vist bør vi om Vinteren søge at bringe vort Smør hurtigst muligt frem, men ogsaa da ere vi mindre heldigt stillede ved den Usikkerhed, som Islæg lægger for en regelmæssig Dampskibsfart. I Januar, Februar til midt i Marts ere vi ikke sikke paa Smørrets Afsetning. Han har saaledes engang maattet samle 123 Dritler Smør, da det formedelst Islæg var aldeles umuligt at faae det udført fra Falster. Vi maae derfor ogsaa behandle vort Vintersmør saaledes, at det eventuelt kan bevares. Anlægget af en Helsingørshavn kan blive af uurbeerlig Betydning for Smørproduktionen, hvis den kan holde, hvad den lover, og den vil da mægtigt kunne forøge Winterproduktionen. Men vi maae være forberedte paa, at ogsaa denne Havn i ugunstige Tilfælde kan fryse til, og den Sikkerhed, der er en saa væsentlig Støtte for de engelske, irske og hollandske Smørproducenter, ville vi derfor neppe naae. Vi maae baade Sommer og Vinter producere holdbart Smør, hvilket er langt vanskeligere end at producere friskt Smør.

Randibat Segelcke samstemmer i, at der for Juni og Juli er mindst Udsigt til høie Priser, men han har havt Produktionen i sin Heelhed for Die, og om denne gjælder det, at vi maae bringe den hurtigst muligt paa Markedet. Kun det allerfineste Juni- og Julismør kan der være Tale om at gjemme,

naar de stigende Smørpriser i August skal kunne opveie Forringelsen i Kvaliteten ved Opbevaringen.

Hermed sluttedes Mødet, idet Præsidenten bød Professor Nathorst fra Alnarp Velkommen; han var nemlig mødt som Repræsentant for Malmø Lehn's Huusholdningsforening i Genhold til den Indbydelse, som ifjor overbragtes til Landbrugsmødet i Malmø.

Om Middagen aabnedes Redfaksustillingen; Kl. 1½ gav Prof. B. S. Jørgensen i sin Egenkab af Formand for Bedømmelseskomiteen en Udsigt over Udstillingen, og om Aftenen ligesom hver af de følgende Dages Morgen prøvedes forskellige Redfakser og Maskiner, — men om alt dette henvises til et følgende Afsnit.

Det første Spørgsmaal paa Dagsordenen i det næste Forhandlingsmøde Tirsdagen d. 26de var: „I Betragtning af de Fordele, der i klimatisk*) Henseende ville være forbundne med en Beplantning og Engvanding i større Maalestok af de jydskke Heber, tages under Overveielse, ved hvilke Midler disse Formaal rettest kunne naaes“.

Capitain Dalgas (Aarhus) vil indlede Sagen for Engvandingens Vedkommende; men før Midlerne behandles, maae vi først undersøge hvilke Heber, der bør benyttes, thi de ere langt fra lige gode Alle. Han vil derfor først give en Oversigt over Heberne, men dog indskrænke sig til det Parti af dem, der ligger Syd for en Linie draget fra Lemvig til Kaløvig, deels fordi Heberpartierne her ere mere samlede, deels fordi de ere de største. Hele det Parti, der ligger Øst for en Linie dragen fra Skive over Hagebro, Steendalsgaard, Hørbylund og Brande til Randbøl er stærkt couperet og hører til Kullesteensformationen. Partiet Vest for Linien danner derimod en stor flad Slette, hvori der kun hist og her findes Afbrydelser ligesom af Der i et Hav; Derne høre til Brun-

*) og statsøkonomisk (senere tilføjet).

fulformationen, Sletten til Aflformationen, om man end bør foretrække at betegne den som Havflette. Paa alle de 3 nævnte Formationer findes Heber, men naturligviis af meget forskjellig Bestaaffenhed, og vi maae betragte hvert Parti for sig. Til Heberne paa Kullesteensformationerne høre de omkring Viborg, mellem Viborg og Skive, Viborg og Silkeborg, Heberne ved Nye o. fl.; de have næsten aldrig Afl, hvile paa et ofte lidt leerholdigt Sandunderlag, og egne sig i fortrinlig Grad til Beplantning, hvorimod de ere for couperede til Agerbrug, og Vandløbene i dem for smaa til Engvandsanlæg. Desuden vil ogsaa af klimatiske Hensyn Beplantningen her være paa sin Plads.

Vest for dette Parti findes den store Havflettes Hedeparti, der meget langsomt og jævnt skraaner ned mod Havet i Vest. Kun hist og her afbrudt af Rjæmpehøje, Brunkulsøer og Aa-dale. Til disse Heber høre Heberne paa begge Sider af Karupaa, der over Holstebro staae i Forbindelse med Slettepartiet langs Vesterhavet, den 10 □ Mile store Hebe mellem Hørbylunde og Søbyø og den 40 □ Mile store Hebe omkring Skjærnaa, og af hvilken en Arm følger med Skjærnaa, en anden gaaer til Varde og en tredie til Ribe, og alle staae de altsaa i Forbindelse med Hebefletterne langs Vestkysten. Jordbunden er gold, næsten reent ufrugtbart Havsand uden Leer eller Mergel, med 2—3—4 Tommer Afl og lidt Lyngstjold. Her er næsten slet intet Fald, og da Vandet ikke kan synke ned gennem den ahlbundne Jord, kan det altsaa samle sig i enhver af de flade, næsten umærkelige Lavninger, og derved give Anledning til Dannelsen af de store Rjær- og Mosestrækninger, som vel have et tykkere Humuslag, men ogsaa et stærkere og fastere Aflslag end de omgivende Heber.

Jo længere man kommer mod Vest desto bedre bliver Heben; thi den mergelsførende Brunkulsformation, der i Vunden strækker sig hen under al Heben, nærmer sig her mere til Overfladen, og paa Buurhede er f. Ex. Sandlaget kun 2—3 Fod tykt. Naar man har Mergel, er det i det Mindste

tænkeligt at faae Agerbrug frem, og da der nu desuden findes Enge langs Naabløbene ved Vestkysten, er meget af Heben paa disse Steder bleven opdyrket og forbedret, men indenfor findes endnu omtrent 80 □ Mil af den omtalte usle Slags Jord i Hebe. Hvor denne er lav og altsaa suur, vil selv Beplantning være en Umulighed, hvorimod denne maastee engang vil fremkomme paa de lidt høiere liggende tørre Partier. Det bedste i Havsletten er Naabløbene, og hvor Opdyrkning har fundet Sted, finder man den altid knyttet til disse, men desværre har Engvanding kun fundet Sted langs Bækkene, der føre til Aerne, og ikke ved Aerne selv, da man ei har kunnet magte disse.

Den 3die Slags Heber findes paa de omtalte Brunfulsøer, hvoraf den største begrænses af Holstebroaa i Nord og Ost, og som mod Syd næsten strækker sig til Skjærnaa. Desuden findes 4 à 5 andre store Der Syd herfor, foruden en Mængde mindre af forskjellig Størrelse. I disse Der er Jordbunden en helt anden, indeholder Leer, Mergel og Glimmer, der endog indeholdes i Sandpartierne, der findes i Brunfulsøerne. Da de ere coupereede, ville de give Læ for en Beplantning, men ogsaa til Agerbruget ere de udmærket stikfede, især da dette tilmed vil kunne finde en værdifuld Støtte i de ikke ubetydelige Naaløb, der gennemskjære dem. Indtil for nogle Aar siden have de henligget i Hebe, men siden 1848 er en betydelig Deel af dem opdyrket; om der end endnu henligger store Strækninger af disse udmærkede Heber, der vente paa Opdyrkning.

Derefter gaaer Taleren over til at undersøge de Midler, ved hvilke Engvandingen i Heben kan fremmes. Det bedste Beviis for Engvandingens Nytte viser sig i den Begjærlighed, hvormed Beboerne benytte Vandet i en Mængde af de smaa Bække, som de med Lethed have kunnet opstemme, og naar ikke de større Aers Vand hidtil er benyttet stærkere, da er det ikke Ulyst dertil, thi derom vidner Anlægget af de Strømhjul, som man hidt og her bruger til at øse Vandet fra Aerne ind

over høsliggende Enge, men det er Evnen og Kraften til at benytte alt Vandet i disse, der har manglet. Beboerne indsee imidlertid nu, at disse Strømhjul ikke føre til noget rigtigt Resultat, idet de koste for meget og give for lidt Vand, og tænke derfor mange Steder paa at gaae over til et Opstemnings- og Kanalsystem. Længs Karupaa paa en Strækning af 5 Miil fra Bordingmølle til Hagebro vil Vandet kunne opstemmes 15 Gange, og givende 100 Kubikfod Vand hver Gang i Sekundet, vil man have en samlet Vandmængde af 1500 Kbf. til sin Raadighed, medens de nuværende 20 Strømhjul paa denne Strækning kun give 20 Kbf. Man kunde synes, at det vil blive en overflødig Vandmasse at faae, men der maa vandes rigeligt for at naae et tilfredsstillende Resultat, og besværre er der paabegyndt for mange Anlæg med for lidt Vand. Aaløbene ligge i Reglen i en Flodfeng, der er $\frac{1}{4}$ Miil bred og 10—20 Fod lavere end Heben, og det er disse gamle Flodfenge, der bør bruges til Engvanding, thi her findes Engtroge, Kjær og Moser, og de ville afgive et tilstrækkelig stort Areal, saa man ei behøver at gaae ud paa Heben. Saaledes vil af den ovenfor nævnte, af det danske Hedeselskab projekterede Engvanding paa de 5 Mile af Karupaa 4500 Tdr. Land kunne engvandes. Terrainet i Flodfengen er hyperligt, fordi det er det bedste og tilmed ligger umiddelbart ved Aerne, men i een Henseende er det uheldigt, saa at man har maattet projektere Enganlæg oppe paa Heben, — man kan nemlig i Reglen ei faae det tilkjøbs. Derfor har Skjærnaa-aktieselskabet bestemt sig til at ville opstemme Sønderommeaa og dermed vande 15,000 Tdr. Land af selve Havfletten, men dette er utvivlsomt et Misgreb, thi man tager da Vandet bort fra de gode Enge uden paa Heben at naae noget rigtigt Resultat.

Men ved Engvandings-Asfociationer kan denne Ulempe overvindes; Hedeboerne ville ikke sælge, derimod gjerne vande, men de mangle Penge, Kjendskab og Enighed. Ved at man forener sig kan Resultatet naaes. Ved Bordingmølle har man

saaledes paa en Strækning af 1 Miil i de sidste 30 Aar udført 3 Opstemninger 10—11 Fod høje, og gravet næsten 3 Mile Kanaler 10—20 Fod brede; det Hele er anlagt af en Bonde, Jens Stoulund, der interesserede sig meget derfor, og som fik de andre Bodseiere til at gaae ind derpaa ved at tilbyde sin Veilebning frit. Virkningen har været enorm; 2 Gaarde, der tidligere kun holdt 8 Kreaturer, holde nu 80, og have et overbåndet Engareal af omtrent 150 Tdr. Land. Naar en enkelt Bonde uden at have lært noget og ved helt simple Midler har kunnet udrette Sligt, da maa en bedre Hjælp fremkalde endnu større Resultater, og denne Hjælp bør gaae ud paa at optage Kort og Nivellements af Terrainet, lægge Planer og søge Associationer dannede.

Det er af disse Grunde, at Høvedelskabet har henvendt sin Opmærksomhed paa de nævnte 5 Miil af Karupaa; det har ladet optage Kort og Nivellements og vil gjøre Udkaft til Stemmeværkerne og Kanalerne, udstikke Linier og gratis veilede Beboerne, naar disse ville udføre Arbeidet; ligesaa vil man maaskee ogsaa understøtte med Pengebidrag, hvis Tømmeret til en eller anden Opstemning vil koste meget, eller hvis man nødsages til at expropriere. I Betragtning af den Nytte, som Generalstabens eventuelle Kort over disse Egne ville være for Sagens Fremme, har man søgt Krigsministeriet om at fremme Opmaalingerne af al Kraft, saa at de kunne tilendbringes om 10 Aar, medens ellers maaskee 40—50 Aar ville medgaae. Adresser i saa Henseende ere spredte, og en lignende er henlagt heri Salen til Underkrift.

Derpaa resumerede han korteligt sit Foredrag.

Iægermester Mourier-Petersen (Rugaard) vil omtale Beplantningen af Heben, og da først dens Klimatiske og statsøkonomiske Fordele, dernæst Arbeidets Udførelse og sluttelig Midlerne. — Skovene virke direkte ved at mildne Klimaet, beskytte Jorden mod Udtørring og ved at give Læ, hvilket navnlig har Betydning for Vestjylland. De udjevne de store Uligheder, der i skovløse Egne findes mellem Vinterens Kulde og

Sommerens Hede, de gjøre Nætterne varmere, Dagene kjligere. Regnmængden er størst i Skovegnene. Ogsaa indirekte virke de, idet de afhjælpe de stærke Haglstorme, hvilket Becquerel tydeligt i et Kort har paaviist for Frankrigs Bedkommende. Ogsaa i sanitair Henseende virke de gavnligt ved at ubaande Ilt og optage Kulshyre og usunde Dunster fra Sumpe og Moradser. Jorden bliver vandrigere deels derved, at Træernes Beshyning forhindrer Jordampningen, deels ved at deres Rødder virke som en vertikal Draining, saa at Vandet kan synke i Jorden, istedetfor at stulle bort ad Overfladen, hvorved ellers de store Oversvømmelser fremkaldes; saaledes have i Frankrig mange Exempler paa, at det flodløse Terrain lader den faldne Regn undslippe altfor hurtigt, saa at Floderne til sine Tider foulme stærkt op, medens de til andre Tider ligge næsten tørre, saa at Fabrikker, der have været anlagte ved slige Floders Vandkraft have maattet ophøre, medens de atter ere komne i Virksomhed, naar en ny Skovplantning paa det ryddebe Terrain har fremkaldt en stadigere Vandstand. Ogsaa i Norge, Grækenland og Spanien have en Mængde Exempler paa den uheldbringende Indflydelse paa Klimaet, som en stærk Bortshugning af Skovene har fremkaldt. Ikke blot Skovene, men selv Hegnene virke heldigt i klimatiske Henseende.

Vaade direkte og indirekte have Skovene statsøkonomisk Betydning. Træ er en af vore vigtigste Nødvendighedsartikler, og uagtet det nu i en Masse Siemed erstattes af Jern og Kul, ere Brændepriiserne dog bleve fordobblede i de sidste 30 Aar, Gavtræpriiserne endog tripplere.

Uf begge Grunde er der altsaa stor Opfordring til at tage sig af Skovanlæg paa Heben, der alene for Jyllands Bedkommende indtager 130 □ Mil. — Taleren meddeler derpaa en Udsigt over Jordens Benyttelse i Danmark efter det statistiske Tabelværk.

Hvad selve Arbeidet angaaer, maa der tages Hensyn til Jordens Beshaffenhed og Træsarterne. Heberne med Egekrat ere de bedste; deels er Bunden god, deels have her Læ

for de unge Planter; man bør her plante Rødgran i de aabne Steder, horthugge de daarlige Rødstub af Egepurlet og lade de gode voxe. De høitliggende Heber bestaae deels af Kullestenspartier, deels af Brunkulsøerne, og paa begge Steder er Plantningen paa sin Plads. Men Vinden er stærk, Jorden, om end nogenlunde frugtbar, dog meget raa og trænger til Udluftning, og der fordres altsaa en Deel Arbeide. Her maa man især lægge Vind paa en forberedende Kultur, og dertil maa man have haardsføre Træsorter, og Arbeidet maa udføres betryggende. Man maa her være forsigtig med at bruge Rødgran, uden at der er Læ mod Vest; findes det ikke, bør man blande den med *Pinus alba*, *austriaca* og *montana*. Man maa først have Læbælter af *P. montana* eller *pumilio*, der er meget nøisom, og som selv plantet paa Hegn groer meget godt; den voxe paa den fletteste Jord, er en Afart af *P. sylvestris* og maa ikke forveksles med *P. inops*. Den bliver kun en Bust, men andre Træer ville maastee neppe en Gang blive dette paa samme Jord; paa bedre Jord vil den voxe i Veiret og give Stamme. Taleren faaer sit Frø fra Døshered. *P. alba* er ogsaa nøisom og taaler en temmelig daarlig Bund, men Frøet er kostbart. Om *P. austriaca* haves ikke tilstrækkelig Erfaring; den bruges meget i Klitterne og voxe godt, undtagen paa de lavere Steder, og en 20—30-aarig Bestand tæt ved Matstrup er begyndt at gaae ud, saa man vist bør være forsigtig med den. Edelgran fordrer en noget bedre Grund; Hvidellen bør bestemt fraraades paa Heben, og selv *P. sylvestris* er gaaet ud paa flere Steder, hvor ingen Ahl findes, men han troer, at det er en raa og uudluftet Jord, der er Skyld heri.

Det vil have stor Betydning at finde billige Kultur-metoder. At pløie alt gaaer ikke an, da Lyngen derved ødelægges, men at pløie enkelte Striber og besaae dem, er vist det bedste; ogsaa Anvendelsen af den rosenste Saaemaskine er maastee heldig. — Paa de store Hebesletter ligger Ahlen for nær; vil man imidlertid plante der, bør de tørre Heber vælges

og Ahlen gennembrødes. Paa Randbølhede har Gjennembrødning kostet 15 Rd. og Plantning 15 Rd., og dette er for meget, da vi endnu have saa megen god Jord. Den søndre Fjeldborg Plantage, der staaer paa Ahl, er noget af det fletteste. De sibe Steder bør fremfor alt ikke bruges. Ahlen er hovedsagelig Sandahl; Steenahl og Jernahl findes mere spredt og har derfor mindre Betydning.

Hvad Vidlerne angaae, da falder Tanken let paa Statens Medvirkning hertil, men Tidsaanden er imod, at den besætter sig med industrielle eller andre Anlæg af beslægget Karakter, da, de altid blive for kostbare for den. Derimod kan Staten indirekte virke ved Pengeunderstøttelse, Veiledning og hensigtsmæssige Love; vor nærværende Skovlovgivning trænger til Forandring i flere Retninger, om han end ikke ønsker fuldkommen Skovfrihed. Eier Kommunerne Heder, da bør de gjøre sig dem nyttige ved at beplante dem, og allerede have flere Kommuner som f. Ex. Varde, Viborg og Hølstebro slaaet ind paa denne Vej. Men først og fremmest bliver det dog den private Entreprise, der skal staffe Hedeplantninger frem, og det ikke blot selve Rodseierne, der nærmest maae føle sig kaldede dertil, men hele Nationen bør føle sig grebet af Interesse for en Beplantning af Heberne. Navnlig vilde det være heldigt, om Pengemænd vilde træde til; Kapitalerne skulle nok betale sig, naar de anvendes paa rette Maade, og det er ved at hjælpe herpaa, at Hedeselskabet vil virke, og ikke ved selv at kjøbe Heder; det vil staffe større Kjendskab om Heden tilveie, paapege hvad der egner sig til Beplantning og hvad ikke, vil udgive en Hedegeografi, vil sætte sig i Forbindelse med Kommuner og Private for at tilbyde sin Tjeneste, vil anlægge Planteskoler, hvormed det allerede har begyndt, og vil endelig søge at faae dygtige og kyndige Planteurer og at faae unge Karle oplærte hos disse for Selskabets Regning.

Tiendecommissair Tacoppidan fra Næsgaard spørger, om Hedeselskabets Undersøgelser ogsaa udstrække sig til Vandets Bestaendighed, som er et Moment af en overordentlig Betyd-

ning. Tilgeseedes fremgik det ikke klart af Capt. Dalgas's Foredrag, om de 1500 Rbf. Vand, han regner paa at kunne bruge ved Karupaa, i Virkeligheden findes der, eller om de kun staves tilveie ved det hyppige Gjenbrug, hvilket naturligviis vil gjøre Foretagendet langt usikkrere.

Assistent (a Cour*) er ved sine Reiser i Udlandet kommet til et fra Dhrr. Indlederes lidt forskjelligt Resultat, og da Sagen har vakt en almindelig Interesse over hele Landet, føler han sig forpligtet til at fremsætte sine Anskuelser. Der er i Planen gaaet ud fra, at Klimaet vilde vinde ved Hebernes Beplantning, og det er ogsaa en almindelig udbredt Mening, at Skovene have en heldig Indflydelse paa det; men Videnskaben er neppe endnu naaet til nogen bestemt Mening derom, navnlig hvad deres Indflydelse paa Varmen og Fugtighedsforholdene angaaer; dog mener Taleren, at de, samlede i store Masser i det Indre af Fastlandene, kunne have Betydning; men for Danmarks Vedkommende er det væsentligt de store omgivende Have, der bestemme Klimaet, og ligeoverfor disses Indflydelse vil et Skovanlæg paa Jyllands Heber upaatvivelig næsten blive betydningsløst for Danmarks Klima i dets Heelhed. De, rigtignok kun i en kort Arrække foretagne, Optegnelser, som det fgl. Landhuusholdningselskab har foranstaltet, have ikke givet nogen større Regnmængde for Skovegnene. Som lægivende vil Skoven vel virke endeel; men det er dog tvivlsomt, om dens Betydning i saa Henseende ikke overdrives. Vindene bevæge sig ikke horisontalt hen over Jorden. Gasparin har fundet, at Vinden navnlig om Sommeren vil komme ned mod Jorden under en Vinkel af omtr. 15° ; Taleren troer selv at have fundet, at Vinklen er kun 10° , men i begge Tilfælde vil Skovens lægivende Virkning betydeligt formindskes. Ved en Vinkel af 15° ville 50 Fod høie Træer give Lø i 200 Fods Brede, og i Rhonedalen regnes 6

*) Referatet af hvad jeg selv fremsførte i Discussionen om Hebesagen tillader jeg mig at gjengive efter „Ugeskrift for Landmænd“.

Fod høie Hegn at ville stærme over en Strætning af 66 Fod. En almindelig Anvendelse af Hegn over hele Landet vilde være til overordentlig Nytte for os, thi Hegnenes Goder overgaae langt deres Mængder. Det er en Erfaring fra Udlandet, at man altid træffer gode Græsmarker, hvor der er Hegn, og derfor finder man overalt i Belgien, at Jorden, skjøndt den der er saa kostbar, er omplantet ikke alene af Hegn, men af høie Træer, der holde paa Fugtighed. Skovenes middelbare lævirkende Betydning, idet man har sagt, at Naalestovene skulde sluge Vindene, Løvstovene kaste dem tilbage som Hvirvelvinde, er endnu tvivlsom; at de derimod inde i store Fastlandsmaafer kunne forhindre Dannelsen af de heftige Stormvinde, som ellers ofte sødes paa store, nøgne Sletter, er utvivlsomt; men vore Vinde ere næsten alle Havvinde, der, efter det Resultat, hvortil Videnskaben nu mener at være kommen, dannes ude over Atlanterhavet og bevæge sig i store Cirkler ind over os. At begrunde Skov anlæg paa Heden af klimatiske Hensyn, troer Taleren derfor at være vagt; derimod vilde det have været heldigt, om Dhr. Indledere havde samlet Oplysninger om Udbyttet af de bedst anlagte Hedestove og heri søgt Begrundelsen for en Hedepplantning, thi det oekonomiske Spørgsmaal er dog det, der nødvendigviis først paatrænger sig. En Sammenligning imellem Skovbrug og Agerbrug i Hedeegnene vil være meget lærerig. Jord, der, anvendt til Agerbrug, ikke vilde have en høiere Værdi end 60 Rd. pr. Td. Ld., har ifølge en Afhandling i „Tidskrift for Landøkonomie“ af Forskanditat Pütken, ved at benyttes til Skov, givet en aarlig Indtægt af 8—9 Rd. pr. Td. Ld., idet en Kubikfod Træ ved Auktion er bleven udbragt til over 15 β . Der gives vistnok en Mængde Egne, hvor Skov meget godt kan betale sig og vil være langt mere lønnende end Agerbrug. Vi bør neppe forcere Opdyrking til Agerbrug paa Heden, saa at vi flytte vor Driftskapital fra de gode Jorder, der trænge haardt til den, ud paa Heden, thi den gamle Jord vil være langt mere lønnende end den nye, og vi skulde derfor ikke søge en ny Mark for vor

Virksomhed, saalænge vi have en gammel, hvor den er mere lønnende.

Der foreligger vel Erfaringer om, at Engvanding er fordeelagtig, naar Vandet er godt eller Jorden frugtbar; men den Jord, der er mager, vil neppe kunne frembringe Græs, fordi den vandes med Vand, der indeholder yderst Lidt. Det er i alt Fald fra Videnskabens Side høist tvivlsomt, om saadant vilde give et tilfredstillende Resultat. Vincent skjæler udtrykkeligt imellem forskjelligt Slags Vand og indlader sig ikke paa at anlægge Kunstenge, hvor de samlede Lokaliteter ikke ere gunstige. Vi maae vogte os for lystelige Planer, som ikke give noget Udbytte. Der er sagt, at Karupaa kan vande 4500 Tdr. Vd. ved at opstemmes 15 Gange. Men have vi 1500 Kubikfod i Sekundet? Det er ikke sandsynligt. Beregne vi hele den jydskke Hedeslette til 142 □ Mile, vil den aarlig herpaa faldende Regnmængde give for 1 Sekund 4,538 Kubikfod Vand, hvilket efter Capt. Dalgas' Maalestof i hans Afhandling om „Engvanding i de jydskke Heder“ vilde kunne vande 20,945 Tdr. Vd., istedetfor, som han der angiver, 30,000; og endda, vel at mærke, kun under den Forudsætning, at Intet fordamper, at Intet synker i Jorden, at Intet gaaer tabt, men hver faldende Regndraabe kommer til Aerne for der at benyttes, og at Vandet tilmed har en passende Godhed. Men ifølge almindelig antagne Erfaringer fra den nordeuropæiske Slette kommer kun $\frac{1}{3}$ af den aarlig faldende Regnmængde til Aaløbene, og de saa ofte omtalte 30,000 Tdr. Vd. svinde altsaa ind til 6,982. Hermed stemmer det ogsaa, at Gudenaen, med et Opland af 50 □ Mile, efter Justitsraad Carlsens Maaling giver 550—600 Kubikfod Vand i Sekundet, og herefter vil der paa Heden kun komme 1518 Kubikfod Vand i Sekundet. Skjærnaa har 42 □ Mile Opland og vil altsaa kun kunne give 450 Kubikfod Vand, hvormed der kan vandes 2000 Tdr. Vd., men ikke 15,000. Det vil derfor være rigtigst først at indsamle en

større Række Erfaringer, inden man inblader sig paa altfor store Foretagender. Hvis Skovkultur fik en større Udbredelse, da kunde Aerne muligvis være hensigtsmæssige som Kommunikationsveie, der kunde bruges til at udføre Skovens Produkter, og da Vand fra Naalestove ikke er godt til Engvanding, modarbejde altsaa Beplantning og Engvanding hinanden i dobbelt Retning.

Jægermester Klüver (Silkeborg) slutter sig til Indleberne. En Hovedsag for Beplantningen er det at faae gode Ræbster og navnlig godt Underlæ. Hertil egne Teg og Bøg sig fortrinligt; de blive meget tætte, hvorom Erfaringerne fra Heden noksom vidne. Egen er meget seiglivet og meget let at faae til at voxe, naar vi blot ville samle Agern af Hebeegen. Imod den sidste Taler bemærker han aldrig at have kunnet udbringe en Kubikfod Naaletræ til den Priis han anfører, ligesaa forstaaer han ei heller, naar Assistent la Cour paa den ene Side benægter Skovens Indflydelse i klimatisk Henseende og snart derefter fremhæver, hvorledes selv en Tornebusk kan virke i saa Henseende. Navnlig ifjor saae han tydeligt, hvorledes Skovene beskyttede Rugen under de ugunstige Veirforhold sidst i Mai. At Gudena fører saa lidt Vand, hidrører fra den store Fordampning fra Søerne, som den gennemløber.

Capitain Dalgas: Assistent la Cour har gjort sig skyldig i 3 Misforstaaelser, af hvilke den ene er berettiget, de to andre ikke. Det er nemlig en Feil, naar der i Spørgsmaalet ikke er anført „og statsøkonomisk“ efter „klimatisk“. Derimod maa han antage som givet, at Skovene i begge Henseender have Indflydelse og vil ikke inblade sig derpaa, da der ikke vil være Tid til at diskutere disse Forudsætninger. Dernæst er han vel enig med Assistent la Cour i, at vort Agerbrug bør føres i intensiv Retning, men det samme maa gjælde for alt det Agerbrug, der nu eengang eksisterer i Vestjyllands mindre gunstige Egne, og for disse vil Engvanding være en stor Støtte i saa Henseende. Ganske vist skulle vi ikke blot tage Hensyn til Vandkvantummet, men ogsaa til Vandkvaliteten,

og i saa Henseende kunne jo chemiske Analyser være meget gode, men bedre er det dog at faae Sagen praktisk beviist, og dette er allerebe steet ved den Begjærlighed, hvormed Beboerne søge at benytte sig af Vandet, og som navnlig har fundet sit stærkeste Udtryk ved det Opsving, som den 30 Aar gamle Opstemning af Karupaaens søndre Deel har fremkaldt i de omliggende Agerbrug. Han har aldrig angivet Karupaaens Vandføring paa den omtalte Strækning til 1500 Rbf., men kun til 100 i Gjennemsnit, som ved en 15 Gange gjentaget Opstemning vil give 1500 Rbf.; og Tallet 100 har han kun bestemt som et lille Middeltal af flere nøiagtige Maalinger, han har foretaget paa den nævnte Strækning. At det projekterede Vandingsanlæg ved Skjærnaa er uheldigt formedelst en forringede Vandmængde er han enig i og har selv udtalt sig imod det. Naar Gudenaanen, der har et ringere Fald end Vestjyllands Aar, kun vanskeligt kan seilbargjøres, troer han at dette saa meget mindre kan skee ved disse.

Propr. Bruun til Ormholt er enig med Indleberne, navnlig hvad Beplantning angaaer, og maa blot beklage, at de ikke have udstrakt deres Undersøgelser til Vendsyssel, hvor megen Jord henligger, der bør beplantes. Han vil navnlig tilraade at plante paa Bakkerne og at fulgrave Plantehullerne.

Assistent la Cour seer ikke nogen Uoverensstemmelse i sine Ytringer. Man maa skjelne vel imellem de directe og de indirecte Virkninger af Skoven som læggevende. Den anførte høie Priis paa Maaletræ er bleven betalt, og ubertiden gaaer Prisen endnu høiere. Hvad den første Misforstaaelse angaaer, som han stulde have gjort sig skyldig i, da behøver han ikke at gaae ind derpaa, da Misforstaaelsen skyldes Programmet. Med Hensyn til den anden Misforstaaelse, da forekommer det ham, at Betingelserne først maae undersøges, førend det vil være rigtigt at drøfte Midlerne. Endnu er ingen bestemt Mening berom flaaet fast, og Dhrr. Indlebere have jo selv, navnlig den ene af dem, drøftet disse Betingelser, og derfor maa det vel ogsaa være berettiget for en Anden at

gjøre det. Hvad den tredie Misforstaaelse angaaer, da maa han indrømme at have misforstaaet, men Grunden dertil ligger deri, at Capt. Dalgas, der selv andetsteds har anført Vandbehovet til $\frac{1}{10}$ Kubikfod i Sekundet, her har gjort et Overslag, ved hvilket han kun faaer $\frac{1}{45}$. Det bliver derfor staaende fast, at Engarealernes Størrelse er ansat for høit. Med Hensyn til, at Naernes Fald skulde være for stærkt til, at de kunne benyttes som Kommunikationsveie, da benyttes dog Fosserne i Norge dertil, uagtet de have et langt større Fald.

Tiendekommissair Tacoppidan samstemmer med den fjerde Taler i, at Kapitalerne hellere maae anvendes paa den gammel dyrkede Jord, hvor der endnu i saa mange Retninger er Trang til den, og hvor de ville forrente sig bedre end paa Heberne. Han har selv været bosat i Heben og brevet en Gaard med 1600 Tdr. Land, men trods den bedste Villie og Kjendskab til og Indsigt i Jordens Bestaafenhed og Behandling var det dog et meget uforbeelagtigt Foretagende. Derimod kan han derude vise 20 Allen høie Træer som Vidne om, at Skovkulturen langt bedre og forbeelagtigere lykkes. —

Derpaa medbeelte Præsidenten, at der ogsaa fra Aalborg Kommunalbestyrelse var indløbet en Indbydelse til det næste Landmandsmødes Afholdelse dersteds, men at den ifølge den igaar af Forsamlingen vedtagne Beslutning jo ikke kunde efterkommes, og at han skulde underrette Bestyrelsen herom samtidig med at takke for den. Derpaa udtalte Prof. Nathorst fra Alnarp i Staane, at der var Mange i Sverrig, som havde ønsket at følge den Indbydelse, som de ifjor modtog til dette Møde, men at Industriudstillingen i Stockholm baade havde lagt saa stærkt Beslag paa de svenske Redstabsfabrikfers bedste Produkter og draget saa mange af Landmændene did, at en større Deeltagelse i dette Møde derved var bleven umuliggjort for Sverrigs Vedkommende. Ligesaa var man ved Forbudet mod Kvægsindførsel til Sverrig formedelt Kvægsygen bleven forhindret i at kunne møde her til Skue med sit gode Kvæg, da man alt-

faa ikke kunde føre det tilbage; dette er saameget beklageligere, som han troer, at den danske og svenske Huusdyrstand smukt ville supplere hinanden ved et Fællesskue. Det var ham paa- lagt af Malmø Lehn's Huusholdningselskab at bringe Forsamlingen de svenske Landmænds Tak for Indbydelsen hertil, og han haabede, at Svenske og Danske skulle samles talrigt ved det næste Møde i Kjøbenhavn, — til hvilket Møde Præsidenten derpaa slutteligt overførte Indbydelsen.

Derpaa indleedes det næste Spørgsmaal: „Kan Græsning i Skovene ansees for at være tilladelig eller endog tilraadelig“ af

Forstmester Wimpfen: Han henholder sig til en Artikel, han 1858 skrev i „Ugeskrift for Landmænd“, og den der udtalte Mening om, at man maastee for stærkt har banlyst Dvæget fra Skovene, fastholder han endnu. Allerede for en Deel Aar siden var man bleven opmærksom herpaa, og 1841 udvirkede daværende Forstmester Krogh hos Rentekammeret, at der blev gjort Forsøg i Statsskovene med atter at lade græsse i Skoven under visse Betingelser. Sagen fandt den Gang ikke Anklang hos de ældre Forstmænd, og kun paa et Par Godser fortsattes Forsøgene, men da Græsningen her viste sig at være til stort Gavn for Bøgebesaaeningerne, er den nu atter under visse Betingelser optagen i Statsskovene ved Finansministeriets Skrivelse af 3die Mai 1864, saa at Skovgræsningene under Jagttagelse af strenge Forsigtighedsregler og under fornøden Kontrol nu maa ansees for at være baade tilladelig og tilraadelig. Disse Betingelser ere: 1) at der er Græs nok i Skoven, og at Dvæget tages ud af Skoven, naar der ikke længer er rigeligt Græs. 2) at Dvæget ei tøires, men holdes i stadig Drift gjennem alle de Steder i Skoven, der trænge til at befries for Græs, og at det er under streng Vogt.

Under disse Betingelser er Græsningen et Kulturmiddel til stort Gavn idetmindste for de græsrigge sjællandske Bøgeskove, og han ønsker, at de, der ere kjendte med de jydsk Skove, ville udtale sig om Forholdet i disse.

Jægermester Klüver kan gaae ind paa Græsningen, naar den steer betingelsesviis, men af den absolute Græsning er han en Modstander, da man ikke kan vente en heldig Opvæxt, hvor man slet intet Græs har i Skoven, hvorimod vel en for tæt Græsvæxt bliver skadelig. Græsbenyttelsen bliver let skadelig ved at Dvæget afæder Trærnes Blade og beskadiger deres Rødder, saa at der gaaer Kræft i disse. Kun under særlige Forhold bør den anvendes, og der maa da tages Hensyn til, hvilke Træarter der findes i Skoven, hvilke og hvor mange Dyr man vil slippe derind, hvilket Driftssystem der bruges, Forhyngelsesmaaden, Aarstiden, Jordens Bestaffenhed, Opsigten med Dvæget osv.

Oversørster Dahlstrøm (Frisjenborg): Skovgræsningen er en af de billigste Kulturmetoder, og i Jylland findes der Bøgehøiskove, hvor Græsset er ligesaa generende som paa Nerne. Jægermester Klüvers Frygt for den Skade, der forarsages ved, at nogle Blade hist og her afnippes, er temmelig betydningsløs, det er et forsvindende Onde mod Godet af Græsningen. En dyb Bearbejdning af Jorden er af største Vigtighed, hvorpaa han nævner slaaende Exempler fra en Planteskole.

Hoffjægermester Sehested (Broholm) finder Spørgsmaalet af mindre Betydning og Fare, efterat det af Indlederens Foredrag har viist sig, at det ikke dreier sig om de danske Skove i deres Heelhed, men kun om en lille ubetydelig Deel deraf, nemlig om den Deel, der er saaledes overvoget med Blaabær og Græs, at Selvsaaening derved er hindret. Det skylbes den Fæd, der er lyst over Skoven, at vore smukke Skove ere bevarede, medens Skovgræsning i sin Almindelighed er et ligesaa sikkert Middel til at ødelægge dem. Han har tænkt over denne Sag, der først kom frem ved Haderslevmødet, hver Gang han siden har reist igjennem en Skov, og han kan i al Fald for Thyens Vedkommende sige, at der neppe findes en eneste, hvor det vilde være raadeligt at græsse, maastee med Undtagelse af en enkelt lille Plet, hvor enten Blaabærriis eller

for tæt Græs kan skabe Besaaeningen. Den ærede Indleder har selv viist, hvor farligt det er at slippe Qvæget ind i Skoven, idet han har sagt, at det maa holdes i Drift, men hvem skal kunne passe dette? — det er omtrent ugjorligt.

Zøgermester Kliver. Den her omhandlede Sag blev i Haderslevmødet stærkt imødegaaet af Laurids Skau. Man opnaaer ikke Forbforbedring ved Qvægets Drift i Skovene, dette skeer derimod ved at lade Svinene gaae der; de gjøre langt mere Gavn end Skade, og af dem burde der altid holdes en vis Mængde til et vist Skovareal. Man skal troe, at en Standskov var mindst udsat for Skade af Qvæget, og dog kjender han Exempler paa, at en saadan af denne Grund er gaaet tilbage i en forholdsviis kort Aarrække, ved at Rødderne ere blevne beskadigede af Qvæget; dette klør sig desuden op ad Træerne, og afsnider derved Skuddene.

Kammerraad Rasmussen til Flyntherupgaard. Qvæget græsser aldrig under de store Bøge, hvor det vilde gjøre mindst Skade, thi der findes intet Græs, men kun Mos. Den unge Opvæxt, omkring hvilken Græsset findes, skades derimod meget af Qvæget, der ikke gjør Skjel, men tager baade Græsset og Træplanterne. Desuden er Qvæget under slet Opfigt, og hvorledes skal der søres Tilsyn hermed, thi Skovløberens og Skovfogdens Interesser, der ere knyttede til en stærk Græs-væxt i Skoven, staae derved uheldigviis i Modstrid med hvad der er Skoven bedst tjenligt. Bliver Græsningen almindelig i vore Skove, ville de komme til at see ud som de svenske „Betar“, hvor der vel findes meget Græs til Skovbetjentenes Glæde, men Skoven er reduceret til et let Purl.

Forstmester Wimpfen. Skovbetjentenes Græsningstil-ladelse i Skovene er ikke ubunden; det er Skovrideren, der giver eller nægter ham den, alt efter Skovens Bestaaffenhed, og det er ogsaa ham, som antager Hyrerne, og han veed intet Sted heri Landet, hvor Skovrideren ikke fører et ordentligt Tilsyn.

Spørgsmaalet om: „Hvorledes boer den arbejdende Klasse paa Landet, og af hvilke Veie vilde dens Boliger kunne udvides og forbedres?“ indleedes af

Statsraad Teshorpff, der først iaftes blev opfordret til at indlede det, og som derfor havde ønsket sig mere Tid til Forberedelse, især da Spørgsmaalet er af en saa overordentlig stor social Betydning. Siden 1840 have Aaarene her i Landet bedret sig særdeles meget; der er derfor stadig bygget mere og bedre, og eftersom Jorderne ere blevne bedre dyrkede, have de ogsaa kunnet bære en større Byggebyrde, saa at vi vel nu kunne regne, at 1 Td. Land god Jord kan bære en Byggebyrde af 100 Rd. Vi forlange nu gode lune Stalbe, rummelig Plads til vort Korn, velindrettede Meierier og hyggelige Boliger. Disse Fordringer, der maae erkjendes for at være berettigede, ere tildeels steet Fyldest, og ligesaa er der ogsaa foretaget store Forbedringer ved Jordens og Huusdyrenes Behandling og i en større Anvendelse af gode Maskiner, hvilket maa erkjendes for at være en mægtig Østefang for det fremadskridende intensive Agerbrug. Men disse Forbedringer ville ei blive varige, naar vi ikke omgive os med Arbeidere, der leve lykkelige og tilfredse, saa at vi altsaa ere stærkt interesserede i vore Arbeideres Velvære og særlig i at de boe godt og sundt.

Spørge vi nu, om vore Arbeidere ere sig den Opgave bevidst, som vi stille til dem, da maae vi svare, at mange af dem ikke ere det; de ere ikke altid, som de bør være, og heri ligger en stærk Hindring mod, at det intensive Agerbrug kan arbejde sig frem, men Skammen herfor hviler i al Fald ei udelukkende paa Arbeideren, som Taleren isøvrigt kun kan give et godt Skudsmaal, thi naar vi spørge, om Arbeiderens Aar staae i Forhold til det, vi forlange af ham, og da først og fremmest om hans Bolig er passende, da maa dette desværre saa ofte besvares benægtende. En af de første Betingelser for, at en Arbejder under vort Klima skal føle sig vel, er at han boer rummeligt, tørt og passende. Det er ikke nok, at vi kunne henvise til, at Arbeideren boer bedre end for 25

Nar siden, thi vi have forholdsviis gjort større Forbedringer i andre Retninger.

Begrænsde vi Spørgsmaalet og blot betragte de 2 Klasser af Arbeidere, nemlig Selveierhuusmændene og de, der boe tilleie, da viser det sig, i det mindste i de Egne af Landet, hvor Taleren er bedst kjendt, at de første boe bedst, naar det er Huse, som ere gaaede i Arv i flere Led, hvorimod en Masse af de i den senere Tid opførte Selveierhuse ere meget daarlige, navnlig naar man kommer i nogen Afstand ud fra Byerne. Ogsaa ved Leierens eller Indsiddereens Bolig storter der meget; vi erkjende i Reglen altfor lidt den store Indflydelse, som hans Velvære har paa hans Præstationer, og at det er vor første Pligt at sørge for ham som for en Medhjælper, og at der med al Eiendom, hvad enten man er Eier eller Forpagter, følger en Forpligtelse til, at de der bestjæftigede Arbeidere boe godt; direkte kan det vel ikke betale sig at bygge nye Huse, men indirekte vil det drage store Fordele med sig.

En Bolig til en Familie bestaaende af Mand, Kone og 3 Børn bør have 3 Stuer og Kjøkken, og vil omtrent koste 6—700 Rdl.; med den nuværende Arbejdsløn bør man ikke fordrø mere end 2 % i Leie af denne Sum, men ønskeligt var det, om Lønningen kunde stige, saa at Arbeideren blev i Stand til at betale fuld Leje. Vi skulle ikke ængstes ved at bringe Offre for at forbedre Arbeidernes Kaar; derved vil hans Kraft og Sundhed forøges, og han vil sikkert vise sig taknemmelig derfor; og det er ikke blot den nuværende Generation, men ogsaa de kommende, dette vil have stor Indflydelse paa; thi mange af de Sygdomme: Feber, Hjerteløshed o. s. v., som vi desværre altfor ofte træffe i Arbeiderens Familie, have netop deres Udspring af usunde Boliger og en daarlig Ernæring. Vi skaffe vore Dyr gode Boliger, men vor første Forpligtelse er dog at sørge for vore Arbeidere, og Taleren retter i saa Henseende en varm Opfordring til sine Kollegaer, de større Godseiere, der ogsaa her maae gaae forud og vise Vej; naar da Arbeideren i Selveierdistrikterne seer ham paa Godserne at

boe godt og sundt, saa vil der ogsaa hos ham opstaae en stærk Trang dertil, og han vil føle det som en Forpligtelse mod sin Familie ogsaa at staafe en god Bolig. Derfor: Sid man maa indsee og følge som Norm: at Arbeideren skal boe vel.

I det Land, hvortil vi med saa god Grund see hen, i England og Skotland, har der dannet sig Associationer til at hjælpe Arbeiderne til bedre Boliger; navnlig har Skotten det rette Blik herfor; der er ikke mange Landmandsmøder uden at Sagen drøstes, og baade ved Pengesammenstød og gjennem Landbrugs-litteraturen søges Sagen fremmet. Derfor see vi ogsaa velindrettede, grundmurede Arbeiderboliger at reise sig derovre i de fleste Distrikter, medens vi endnu staae saa langt tilbage dermed herhjemme. Endnu et Moment skal fremsføres til Støtte for Sagen: Vel er en stærk Udvandring fra Danmark endnu ikke truende, men den kan blive farlig, thi vi have Konkurrenter om vore Arbeidere, der ville byde dem en høiere Løn. Fædrelandskjærligheden vil støtte os i vore Bestræbelser for at holde dem tilbage, naar vi blot ville imødekomme deres billige Fordringer, og mere end hidindtil varetage deres Tarv.

Landinspektør Vadum (Skaarupgaard) tiltræder det af den foregaaende Taler Fremførte, men maa dog fremhæve det særdeles Onstelige i, at Arbeideren selv kommer til at eie sin Bolig; først da faaer han rigtig Interesse og Kjærlighed for sit Hjem, først da kan der tribes ædlere Dyder indenfor Murene. Det er allerede paaviist, hvor vanskeligt det er for Arbeideren at staafe sig en passende Bolig, men hvad den Enkelte ikke kan naae, naaes let ved, at de Enkelte flaae sig sammen, danne Foreninger til fælles Bedste. Det er nødvendigt, at Arbeideren selv maa virke for Opnaaelsen af et slikt Gode, ligesom han er den, der drager Fordelen af det; først da lærer han ret at staafe det, kun da styrkes Selvgættelsen hos ham. Derimod maa man paa det Bestemteste advare imod at danne større Arbeiderkolonier, hvor Arbeideren vel kan sidde ordentligt tilhuse, saalænge han er istand til at opfylde de Betingelser, der stilles til ham, hvorimod han, naar dette formedelst Shgdom og Svagelighed

ikke længer er Tilfældet, bliver jaget ud for at overlades til Fattigvæsenet. Han tilraader derfor ligesom flere Steder i Udlandet at oprette Foreninger, der nærmest maae bestaae af Arbeiderne selv, men som ville vinde en stor Støtte ved at kyndige Folk deels med Raad og Veiledning, deels med Pengebidrag træde hjælpende til. Vi maae mindes, at det er fra Almueklassen, at en meget stor Deel af de Mænd udgaae, der skulle fremme Fædrelandets materielle og aandelige Velvære, og i Nødens og Farens Stund værne om det, og kun naar Arbeiderbefolkningen lever lykkelig og godt, vil den kunne gennemtrænges af den Aand, der beredvilligt bringer Offre for den hjemlige Arne og for Fædrelandet.

Statsraad Tesdorpf troer ikke, at det er nødvendigt, at Arbeideren selv eier sit Huus, han ønsker naturligtvis ikke, at man danner Arbeiderkolonier, hvorfra Arbeideren senere jages ud; men herfor er der heller ingen Fare; thi den Anskuelse trænger nu mere og mere igjennem hos Alle, at Arbeideren er vor Medarbejder, som vi ere pligtige at pleie i de gamle og syge Dage, naar vi have brugt ham i de unge og sunde; dette staaer mere og mere klart baade for Herren og Thyendet, og derved vil Trofasthedens Baand styrkes mellem Husbonde og Thyende, og vi ville faae en kraftig, taknemmelig og tilfreds Arbeiderstand, ligesom ogsaa kraftige, dygtige Godseiere, der dog ere de sande Støtter for et tiltagende Velvære i vore Landbosforhold.

Da Tiden var forløben, hævedes Mødet, uden at det følgende Spørgsmaal: „Om Midlerne til at indøbekomme de Krav, som Fremtiden vil stille til en landoekonomisk Underviisning for de mindre Jordbrugere“ kunde komme under Forhandling.

Om Aftenen holdt Professor B. S. Jørgensen følgende Foredrag om Sædskiftet:

Da Agerbruget begyndte at udvikle sig af det oprindelige Græsbrug, som Oldtidens Romaneliv var knyttet til, havde det ubelukkende til Hensigt at skaffe Brødfrugt til Mennesket, og man tænkte dengang albrig paa gjennem Agerbruget at sørge

for Dvæget; Overdrev, Skove, naturlige Græsgange og Enge maatte dengang føde Dvæget om Sommeren, og ligeledes udgjorde det der hjergede Hø Dvægets væsentligste Foder om Vinteren; man vilde dengang have anseet det for upassende at bruge noget af den dyrkede Agerjord til Foderplanter for Dvæget, ligesom man endnu for ikke længe siden betragtede en Fodring om Vinteren med Korn for at være et Indgreb i Menneskets Rettigheder: Kornet var bestemt til Menneskesføde ei til Kvægsfoder, dertil var det et for ædelt Produkt. Al den opdyrkede Agerjord maatte derfor i hiin Tid bære Korn, og man dyrkede det indtagne Areal dermed Aar efter Aar, indtil det var udykket; da opdyrkedes et nyt Stykke Jord for at behandles paa samme Maade, medens det gamle Stykke overlodes til sig selv, for i Aarens Løb at samle lidt Kraft. I Egne, hvor man havde store Græsgange og rige Enge, men kun lidt Agerjord, dyrkedes denne bestandig uden Hvile, og gjødedes da hyppigt, i Reglen hvert andet Aar, det kaldtes *Ulfædsdrift*, og man finder endnu Spor deraf enkelte Steder, saaledes i nogle Sogne af Øster-Hanherred. Almindeligst i de frugtbare Egne af Landet var dog *Trevangsbbruget*, der havde vundet Udbredelse i de fleste af Europas veldyrkede Lande, og som bestod i at tage 2 Kornafgrøder og i det 3die Aar at lade Jorden henligge ubenyttet eller til en sparsom Græsgang; hos os, hvor Bygget var den vigtigste Kornart, som blandt andet ogsaa skjønnes deraf, at den ene for sig kaldtes „Korn“, gav man dette den første Plads efter Hvileaaaret, og lod Rugen følge efter; derved opnaaede man tillige, at Jorden i Hvileaaaret til heelt ud paa Efteraaaret kunde benyttes til Græsning. Men for 100 Aar siden begyndte man i Mellemuropa at dyrke Foderurter i Agermarken, og herved fremkaldtes en hel Omvæltning i det System, man indtil da havde fulgt, og i den Betragtning, man indtil da havde næret om Agermarkens Bestemmelse; det var Kløverplanten, som man havde indført fra Italien, der fremkaldte denne Forandring, og da Erfaringen nu snart viste, at man ikke blot fik en riig Kløverafgrøde til Dvægets Brug fra Jorder, der vare trætte af at bære Korn,

men at det efter Kløveren saae Korn endog saa voxede langt bedre end tidligere, saa opstod Theorien om at dele Afgrøberne i de tærende (Kornet) og de berigende eller staaende (Kløveren), og ved en passende Bøxel af disse meente man altsaa uafbrudt at kunne hjemføre rige Afgrøder fra Marken. Det saae straalende og loffende ud i Begyndelsen, men Kløveren blev simplere og simplere, og uden at kunne forklare sig Grunden dertil kaldte man Jorden Kløvershyg eller Kløvertræt og meente, at det enten hidrørte fra, at Kløveren i stort Maal benyttede et Stof, som kun fandtes sparsomt i Jorden, og som altsaa betingede, at Kløveren kun kunde komme sjældent, eller derfra, at Kløverens Rod udstødte et Stof, der vilde virke som en Gift for den kommende Kløvervæxt, indtil det efter nogle Aars Forløb var blevet destrueret og ødelagt. Erfaringen lærte, at hyppigere end hvert 7de—9de Aar kunde Kløveren ikke voxе igjen paa samme Sted, og Sædskiftets Længde blev da bestemt i Henhold hertil.

Først ved den nyere Tids Undersøgelser er det lykkedes at kaste et om end endnu meget ufuldstændigt Lys ind over det Uforklarlige, der var og tildeels er ved Plantens Forhold til Jordbunden, og ved 2 af disse Momenter, der synes at være de vigtigste, om end langt fra de eneste, skulle vi idag vælge, nemlig ved 1) Plantens kemiske Sammensætning og ved 2) dens Røddannelse.

Den omstaaende Table vil vise de forskjellige Kulturplanters kemiske Indhold. Man vil deraf see, at f. Ex. Hveden, der betragtes som en af de meest tærende, tager meget mindre Kali bort fra Jorden end Kløverhøet, ligesom ogsaa mindre af Kalk og Magnesia; Runkelroer og Kartofler tage ogsaa mere af de samme Stoffer fra Jorden end Hveden, og man vil i det Hele taget finde, at Kornarterne: Hvede, Rug, Byg, Havre, der tidligere betragtedes som de særlig tærende Afgrøder for Jorden, berøve denne mindst, de saakaldte staaende: Kløver og andre bredbladede Planter derimod meest. Den af Landmændene opstillede Theori om berigende og tærende Afgrøder modfiges altsaa bestemt af Videnskaben, idet Analysen, der angiver

Mængden af de vigtigste Stoffer, der ved en

Afgrøden.		Tr. pr. Tb. Tb.	1 Tb. veier.	Bægten pr. Tb. Tb.	Band.	Dvælstofhol- dige Stoffer.
			Lpb.	Pb.	Pb.	Pb.
Hvede:	Korn . . .	10	13	2080	318	241
	Halm	5000	710	90
	Jaft	7080	1028	331
Rug:	Korn . . .	9	12 $\frac{1}{2}$	1836	259	222
	Halm	4500	658	103
	Jaft	6336	917	325
Byg:	Korn . . .	11	12	2112	310	228
	Halm	4400	629	75
	Jaft	6512	939	303
Havre:	Korn . . .	9	8 $\frac{1}{4}$	1188	154	142
	Halm	2700	324	43
	Jaft	3888	478	185
Erter:	Korn . . .	6	12 $\frac{1}{2}$	1224	166	373
	Halm	2200	264	275
	Jaft	3424	430	548
Raps:	Frø . . .	10	11 $\frac{1}{4}$	1880	226	391
	Halm	3700	518	69
	Jaft	5580	744	460
Kartofler:	Knolbe . .	60	12	11520	8732	300
	Top	2000	1648	50
	Jaft	13520	10380	350
Runkelroer:	Knolbe . .	225	12	43200	36850	540
	Top	11000	10120	195
	Jaft	54200	46970	735
Risøvrhø	5000	933	691	
Enghø	3500	511	295	

Bemærkninger. Fødbene ere tilbeeds angivne efter Prof. Holst's Afhandling i 'Tidskrift for Landøkonomi', sidste Hefte. Bægten er taget som Middeltal af Bægtangivelserne i Valentiner's 'Kommebog for Landmænd', med Undtagelse af Hvede- og Rughalm, der er ansat til omtrent $\frac{1}{2}$ af Kjernens Vægt. Bægten af Rapshalm, Kartoffel- og Roetoppen er taget henholdsvis til Bægten af Frøet, Knoldene og Rødderne efter Moser's 'Agrikulturchemi', Wien 1865. Afgrødens kemiske Indhold er beregnet efter forstnævnte Skrift, kun er

jevne Afgrøde bortføres fra Jorden pr. Td. Ld.

Stibelse.	Kali.	Phosphor- syre.	Kalk.	Magnesia.	Kielfyre.	Organiske Stoffer tilsammen.
Pb.	Pb.	Pb.	Pb.	Pb.	Pb.	Pb.
1269	8,9	17,9	1,0	4,2	0,6	32,6
"	29,5	9,0	13,5	4,5	156,0	212,5
1269	38,4	26,9	14,5	8,7	156,6	245,1
1083	8,6	15,2	0,9	3,3	0,2	28,2
"	23,4	5,4	12,3	3,1	88,7	132,9
1083	32,0	20,6	13,2	6,4	88,9	161,1
1246	8,4	12,7	1,7	4,6	16,2	43,6
"	40,9	5,5	14,1	6,2	85,8	152,5
1246	49,3	18,2	15,3	10,3	102,0	196,1
559	4,6	6,8	1,0	2,5	15,6	30,5
"	25,4	3,2	10,5	4,6	58,6	102,3
559	30,4	10,0	11,5	7,1	74,2	132,3
451	11,8	11,2	1,5	2,4	26,9
"	18,9	12,5	35,9	6,6	73,9
451	30,7	23,7	37,4	9,0	100,3
"	20,1	36,1	11,3	9,0	77,1
"	34,4	9,3	33,3	6,7	83,7
"	54,5	45,4	44,6	16,3	160,3
1728	66,8	16,1	3,5	4,6	91,0
"	ialt 62,8 Pb. Afte					62,6
1728	153,6
5357 ¹	162,8	25,9	34,6	13,0	236,3
"	48,4	19,8	5,5	6,6	80,3
5357 ¹	211,2	45,7	40,1	19,6	316,6
"	58,5	15,0	63,5	20,0	157,0
"	28,0	17,9	31,9	14,0	73,5	165,3

Landmængden, de kvælstofholdige og kvælstofrie Stoffers Mængde i Køernes Rødder tagne efter de af Assistent Petri analyserede Køerprøver fra det ugsjede og staldugsjede Stykke i Landbohøjskolens Forsøgsmark. Køernes Vægt er for Lav.

¹ Dvælstofrie Stoffer.

Plantens Næringsbehov, vil klassificere de dyrkede Planter i omvendt Forhold med Hensyn til deres Forbringer til Jorden, og Erfaringen har givet Videnskaben fuldkommen Medhold, idet den har viist os, at de saakaldte berigende Afgrøder ikke taale at komme ret ofte igjen, hvorimod de, som man forstumplede som særligt tærende for Jorden, give langt mere tilfredsstillende Afgrøder ved at følge efter hinanden, naar Jorden behandles godt og gjødes rigeligt; man har endog Exempel paa, at Byg er dyrket paa samme Sted i 100 Aar.

Dog er det først ved at see hen til Plantens Roddannelse og derigjennem faae et Billede af Plantens Forhold til de forskjellige Jordlag i Madjorden og Undergrunden, at der ret begynder at falde Lys over hele denne Sag. Medens de tofrøbladede Planter sende deres Rødder lige ned, saa den meest trænger ind i Undergrunden, henter største Delen af sin Næring derfra, og altsaa er mere ligegyldig med Madjorden, der derfor uden væsentlig at skade denne Planter Væxt godt kan være meer eller mindre stærkt medtaget af tidligere Afgrøder, saa udbrede derimod Kornarterne deres Sugerødder stærkest i Overfløden, afssøge saa at sige denne med en Masse fine Rodgrene, og medens Madjordens Rigdom paa Næringsstof altsaa har den meest afgjorte Betydning for Kornplantens Væxt ei blot i Spiringsstiden, men gjennem hele dens Liv, saa forholder denne Slags Planter i Modfættning til de Tofrøbladede sig mere ligegyldige overfor Undergrunden. Men medens vi ved Bearbejdningen og ved rigelig Gjødning let kunne forbedre Overfløden, selv om den er udpiint, saa ere vi næsten magtesløse ligeoverfor Undergrunden; denne maa væsentlig forbedres i sig selv ved den indtrængende Lufts Paavirkning, og Forbedringen foregaaer derfor her kun langsomt, der medgaaer Aar, ofte mange Aar, dertil. Heri ligger npaatvivleligt den væsentligste Grund til, at de tofrøbladede Planter: Rløver, Raps o. s. v. først efter flere Aars Forløb kunne komme igjen paa samme Jord, naar deres Rødder have udbraget største Mængden af de i Undergrunden sparsomt tilstedebeværende dis-

ponible og opløste Næringsstoffer og givet os en riig Afgrøde. Heraf forklares altsaa Kløvershgen, og heraf forklares, at Urterne voxer saa daarligt her i Landet efter at man har indført Kløverdyrkingen, thi Kløverens og Urterns Rodbannelse er den samme, og det er ud af samme Jordlag de hente deres Næring; en gammel Bonde paa Holland, der aldrig har villet dyrke Kløver, avler vedvarende fortrinlige Urter som i gamle Dage. Det „berigende“ eller „skaanende“ ved denne Slags Afgrøder ligger altsaa ikke i, at de fordrer mindre end Kornarterne, tværtimod de tage mere, men derimod i, at de hente deres Næring fra saa dybtliggende Steber, at Kornplanten ikke vil komme til at mærke Mangel af den Grund, og desuden deri, at Stubbene, de øverste Rodstykker, affaldende Blade osv. af Kløveren, Urterne og Rapsen ligefrem ere en Gjødning, som Overflorpen og derved de paafølgende Kornarter modtage paa Undergrundens Beføstning. Og derfor indsees det ogsaa, at hvorvel man ved rigelig Gjødning og omhyggelig Keenholdning af Overflorpen kan vedblive at tage ret gode Kornafgrøder af Jorden, saa er en Vexling af Planter med Overfladerødder og med dybtgaaende Rødder, eller med andre Ord af Kornarter og bredbladede Planter, dog det oekonomist fordelagtigste, thi derved fordeles de Krav, man stiller til Jorden, ned gennem et tykkere Jordlag. Det synes altsaa heraf bestemt at fremgaae, at Vexelbruget er det Driftssystem, vi bør stræbe hen imod, og Erfaringen samstemmer jo heri og viser os ad den samme Vej.

Den følgende Dag, Onsdagen den 27de Juni, var der Kraft- og Hurtighedsprøve for Hingste, om Eftermiddagen Udflugt til forskjellige Steber, om Torsdagen afholdtes Dyrskuet, — herom nedenfor —, og Fredag Morgen gjenoptoges Forhandlingerne med følgende Spørgsmaal: „1) Bør Landmanden ikke for Fremtiden henvende større Opmærksomhed paa Rjødproduktionen, og i hvilken Retning bør Fødningen udvikles? (1. Stude, 2. Tyre, Køer, Kvier, 3. Kalve, 4. Faar, 5. Sviin),“ og „2) Ere de nuværende Forbindelser eller Befordringsmidler for

Udførselen af vore Huusdyr til England istand til at tilfredsstille Producenterne?" hvilke Spørgsmaal samlede indleedes af Etatsraad Tesdorpf. Han formoder, at hans Stilling til Landhuusholdningselskabet har foranlediget den forberedende Komitee til at bede ham indlede Spørgsmaalet; thi da Byland er Opdrætningens og Fedningens Hjem, maae Oboerne og derfor ogsaa han snarere komme her for at belæres end for at lære Andre. — I 1863 gjordes det første Forsøg med en regelmæssig Dampstibsart paa Storbritannien, idet Dampstibet „Gnome“ hver 14de Dag afgik til Leith; de tidligere Forsøg i denne Retning havde været uheldige, idet der ikke var Fragt nok, da Kornfragterne i Dampstibe dengang vare for høie, og Kjøbmændene vilde ei befatte sig med Forsendelsen af Smør, Kjøb og Flæsk. Men da „Gnome“ begyndte Farten 1863, vare Forholdene langt heldigere, idet Smørproduktionen var steget fra 11000 Tdr., som den beløb sig til i Begyndelsen af Halotredserne, til 45000 Tdr., og afgav saaledes en Hovedstøtte for Dampstibsarten. I 1864 blev det første Bacon-Slagteri oprettet i Kjøbenhavn. I 1865 blev først 2, senere 3 Dampstibe satte i regelmæssig Fart paa Kjøbenhavn og Leith, men de kunde ikke bestride Exporten; thi samtidig med en stærkere Udførsel af Smør, Flæsk og Korn, var levende Kreaturer blevet en Hovedudførselsartikel, saa at der endog udførtes omtrent 10000 Stkr. Hornqvæg og 25—30000 Faar isjor.

Ved en Forøgelse og Forædling af vore Produkter, ville vi bedst fremme Forbindelsen med England, og i dette Land finde vi vort bedste Marked for alle vort Agerbrugs Hovedprodukter: Korn, Kjøb og Smør. Men vi ville der mødes med en bethdelig Konkurrence, og Værdierne af vore Produkter ville være stærke Svingninger underkastede. Disse Svingninger ville neppe blive mindre i den nærmest kommende Fremtid, thi efter Kommunikationsmidlernes stærke Forbedring og Udvikling ere mange nye Lande dragne ind i det engelske Markeds Forsyning, og det vil være vanskeligt at oversee og bedømme,

hvorledes Forbruget i de indførende og Produktionsevnen i de udførende Lande vil stille sig til hinanden. Siden den engelske Kornlovs Ophævelse have Kornpriserne i Modsetning til tidligere været temmelig faste, hvorimod Værdien af Hundsdyrprodukterne er steget med 50 pCt.; Grunden hertil ligger sikkert deri, at medens Kornet stadig har været en Fornødenhedsartikel, er det kun ved en stigende Velstand, at Dvægprodukterne ogsaa blive dette, men da vi netop have Tillid til et stadig stigende Velvære, kunne vi ogsaa haabe paa, at Ulligheden mellem Kornets og Dvægprodukternes Priser med Tiden vil udjevnes mere.

Dernæst maae vi studere det engelske Marked for at lære dets Forbringere til vore Produkters Egenstaber og Behandling at kjende, og den praktiske Mand vil især kunne hjembringe en Mængde nyttige Erfaringer fra en grundig gennemført Reise i dette Djemed i England. — Endvidere maae vi søge ad den hurtigste og billigste Veie at komme til Markederne med vore Produkter; tidligere var Veien, der da førte over Hamborg eller Tønningen, for lang, og der var for mange Mellemlhandlere; heelt at undvære disse kunne vi ikke, tværtimod kunne vi have stor Nytte af solide Handelsmænd, men ved Siden heraf maae vi nøie følge de engelske Markedsberetninger, nøie gennemgaae vore Regninger og sammenligne dem med andres.

Landhuusholdningselskabet har søgt at fremme Sagen ved at faae en sikker og regelmæssig ugentlig Dampskibsforbindelse bragt tilveie mellem Kjøbenhavn og hver af de 3 vigtige Handelspladser: Leith, Newcastle og Hull, hvortil der vil bruges 6 Skibe. For at holde disse Skibe i en stadig Fart behøves ugentlig omtrent 300 Stkr. Hornqvæg og 800—1000 Stkr. Faar, som vi vistnok kunne gjøre Regning paa, især da det synes, at det sydlige Sverrig vil vælge Kjøbenhavn til Afftikningssted. Det øvrige Lasterum i Skibene vil da dækkes med Korn, Smør, Flæsk osv. I Sylland synes hver større By paa Østkysten at ville ordne en Fart paa England, og

dette Veris paa energist Virksomhed maa i høi Grad glæde os. Foreløbig vil Landhuusholdningssekskabet vedblivende have sin Opmærksomhed henvendt paa Aarhus og Frederikshavn og haaber ad Aare at formaae Nøderiet i Leith til at anløbe Frederikshavn hver 14de Dag, hvilket upaatvileligt vil have stor Betydning for Vendskysel.

Dernæst har Selskabet søgt at faae et ordentligt Qvægsmarked indrettet i Rjøbenhavn, og den Komitee, som det ifjor nedsatte i dette Niemed, har afgivet til Magistraten et bestemt Forslag med Planer og Tegninger, og iøvrigt belyst Sagen saaledes, at Magistraten uden Vanskelighed maa kunne tage sin Beslutning. Et saadant velindrettet Marked vil have stor Betydning, thi Producenternes Hovedmasse er mindre Jordbrugere, der aldrig bør søge til fremmede Markeder, men derimod vel til et Marked i Rjøbenhavn og eventuelt i Aarhus.

Den direkte Forbindelse med England vil upaatvileligt være et af de virksomste Midler til at fremme Danmarks Huusdyravl. Næst Holland synes Danmark nærmest kaldet til at forshyne Verdens store industrielle Midtpunkt med Fødemidler, og vi ville være veltjente med ved en nær kommerciel Tilslutning at blive deeltagende i dettes stadig stigende Velstand.

Hvad dernæst angaaer Spørgsmaalet om Rjødproduktionen og Fedningen hos os, indleder Taleren det med at meddele de Forandringer, som Rjødpriserne have undergaaet hos os siden Foraaret 1865:

Gjennemsnitsprisen for	Før 1865	For Tiden
Godt Studekjød var	18 Mk. pr. Lpd.	27 Mk. pr. Lpd.
— Kofjød var	14 - - -	21 - - -
— Tyrefjød var	12 - - -	18 - - -
— Rjøb af Rjøbfaaret var	16 - - -	28 - - -
— Rjøb af Merinosfaaret var	12 - - -	24 - - -

Denne store Forandring af Priis maa have en stor Indflydelse paa Rjødproduktionen og lede os til mindre og

mindre at slagte og sælge Kreaturerne i mager Tilstand. Det meste Dvæg slagtes jo til Landets Forbrug, og sikkert ville vi høre op med at slagte det i mager Tilstand; at ogsaa Udførslen af magert Dvæg mere og mere vil ophøre og ombyttes med fedt Dvægs Udførsel, er utvivlsomt.

Dernæst vil Rjødets forøgede Værdi lede os til at undersøge, ved hvilke Arter og Racer, vi billigst kunne tilveiebringe Rjødets. Hidtil have vi ved Dvæggholdet væsentlig kun taget Hensyn til Melken, og ved Faaret til Ulden; men nu stiller Sagen sig anderledes. Den velholdte Ko vil for Fremtiden forsvinde af vore Besætninger, naar den som Malkeko ikke længer gjør Fyldest, en anden vil komme i dens Sted, og Omsætningen vil ikke længer være forbunden med saa store Tab som tidligere. Studen vil betinge et langt omhyggeligere Udvalg, og en stor Forskjel vil blive gjort mellem det Dyr, der lover en hurtig Udvikling, og det, hvis hele Fortid egenlig tynger forstyrrende paa dets Organisme, og en heel anden Vægt vil derfor blive lagt paa Tillæg og Opdræt af Studen, fordi Opdrættet vil blive mere lønnende og kunne bære en rigeligere Ernæring end hidindtil. Den største Forandring vil Faaret undergaae, da Prisen paa dets Rjød næsten er fordoblet. Spørgsmaalet om Rjødfaaret aldeles vil fortrænge Merinosfaaret paa de større Gaarde, er vanskeligt at bevare for Diebliffet, foreløbig vil man sikkert søge at danne Merinosfaaret til at være et bedre Rjødfaar. Den Priis, vi opnaae for disse Faars Rjød, er jo ligeledes meget gunstig.

Hvilke Arter og Racer, vi bør give Fortrinet, maa endnu i en Tid henstaae ubesvaret; thi vi vide ikke, hvorvidt den jydste Stud kan bringes, og ei heller om en Indblanding af fremmed Blod i vore jydste Racer vil virke skadeligt under de danske Forhold. Disse Spørgsmaal bør klares ved Forsøg, og Løsningen af dem vil være en patriotisk Opgave, der forhaabentlig vil finde sine Løsere her i Jylland.

Lieutenant Eckardt til Drumgaard har tidligere kun havt Meieri, men de samme Betragtninger, som Etatsraad Tesdorpf fremhævede, have ledet ham til at se de fine Udsættere, i Reglen 12—25 Skfr. om Aaret, hvoraf han har sendt de bedste til England, hvilket har givet et særdeles godt Udbytte. Han troer, at Fodret ved Fødningen betaler sig fuldkommen saa vel som det til Malkoer, naar Udsætterne nogenlunde passe dertil. Dette gjør hans Besætning, idet den væsentligst er indkjøbt mellem de saakaldte „Haderlevsqvier“ fra Eggen Aabenraa-Bygum-Kloster og Haderslev. Nogle af dem ere flette Malkere, og viser dette sig allerede bestemt efter 2den eller 3die Kalv, blive de udfødte af Besætningen og fædede med 4 Skpr. Turnips, 3 Pd. Korn og 1 Pd. Oliefager daglig i Begyndelsen; stadigt lægges der mere til, og i Løbet af 3 Maaneder er det steget til 4 Skpr. Turnips, 8 Pd. Korn og 3 Pd. Oliefager. I Efteraaret bleve to Udsætterkvær, som han saaledes opstalde, vurdere til 40 Rdl., og han regner nu paa at kunne have 150 Rdl. Netto af dem, hvilket er betydeligt mere, end det samme Foder omsat til Mel kunde have givet. Han erkjender Aarhus for at være et meget heldigt Udsørselssted, men i Sydhjlland vedligeholder dog Ønsket om en Havn ved Strandby sig, især saalænge Banen op til Aarhus endnu ikke er færdig.

Godsseier Weinschenk til Gunderupgaard takker først paa Thyernes Vegne Etatsraad Tesdorpf for hans Foredrag og i det Hele for den Interesse for Sjllands Opkomst, der har ledet ham til med saa stor Varme at tage sig af den foreliggende Sag. Han har selv oftere omtalt for Thyerne Vigtigheden af at omforme deres Korn til Dvæg og Heste, men hidtil er Fordelen for en Deel gaaet tabt ved Manglen paa gode Kommunikationsmidler. En Deel er nok gjort, men endnu staaer meget tilbage, og han opfordrer derfor Øboerne til vedvarende at støtte Thyerne i deres Bestræbelser for at faae bedre Transportmidler; thi endnu ere ofte Veiene, der maae tilbagelægges, for lange, og Tabene, der foraarjages af de lange

Marcher, for store. Vaade fra Øst og Vest-Kysten maae vi have Udførsel. Ved en fast Havn paa Vestkysten, Jernbaner derhen og en direkte Telegrafforbindelse med England vil Jylland reise sig umaadeligt. Men „det er en daarlig Muus, der kun har eet Hul at løbe i“, siger man for et gammelt Ord, og ligesaa bør man ogsaa søge at holde sig Hamborg Marked aabent, og forbedre Kommunikationsmidlerne med dette, saa at, hvis politiske Svingninger, ugunstig Aarstid eller Sligt skulde hindre Forbindelsen med England, der dog kunde være et Marked for vort Fødeqvæg. Hjælp os til Jernbaner og en Havn ved Vest-Kysten, og Jyllands Velstandskilder ville udvikles overordentlig.

Statsraad Tesdorpf ønsker Jylland gode vellebende Befordringsmidler, idet han deri erkjender den kraftigste Østestang for Landets Produktion. Men man er dog nu godt paa Veie til at fyldestgjøre det Krav, som Jylland virkelig havde til at faae et Jernbanenet. Vedblive vi endnu i længere Tid med at affætte vort magre Dvæg, vil navnlig Veiene Syd paa være af Bigtighed. Om Hamborg endnu kan vedblive at have nogen virkelig Betydning for de danske Produkters Af sætning, skal han ikke bestemt bedømme, men han troer det ikke; Hamborg er for en væsentlig Deel kun en Mellemhandler til England, og medens dens eget Forbrug i Forhold til England eller London kun er ringe, er derimod dens Opland meget stort, og bliver derfor Afdgangen til Londonner-Markedet af en eller anden Grund lukket for Hamborg, vil dennes Marked overfylbes, og Priserne blive meget lave. Den direkte Forbindelse med England er endnu i sin Barndom; han troer ogsaa, at en Havn ved Vest-Kysten vil være ønskelig og heldig, men derfor bør vi ligesuldt anerkjende, hvor meget der allerede er gjort, og drage os de allerede aabnede Udførselsveie til fuld Nytte. Tidligere var Udførslen fra Østkysten anseet for meget mislig; det første Aar den sættes i stadig Gang mistes af 4000 udførte Kreaturer kun 8, — det maa kaldes særdeles heldigt. En af Skotlands største Dvæghandlere, Mr. Swan, der er

tilstede i Forsamlingen, har sagt ham, at der paa Farten fra Østkysten til Skotland ikke er forulykket saa mange Kreaturer, som ved den gammelt benyttede 10 Timers Overfart fra Dublin til Glasgow.

Rammerraad Eriksen til Mundelstrup: Kjøbproduktionen staaer endnu langt tilbage hos os. Enhver vil ved Dyrskuet igaar have seet, at Sylland eier Fedevæg af den fortrinligste Slags. Efter den stærke Stigning af Kjøbpriserne er Fordelen ved Færningen meget stor, og havde de høie Priser holdt sig, hvormed de første Ladninger til England ifjor inden Dvægpestens Komme betales, føler han sig forvisset om, at flere Meierigaarde vilde have slaaet om til Fedning. Senere paa Aaret forringede Handelen sig en Deel, men dog kunde man være tjent med den, og det var en Lykke, at den var kommen i Gang, navnlig da vi gif en saa slet Fodervinter imøde som den sidste. Lad os blot holde Handelen vedlige, selv om der maa thæs til mindre gode Varer, men lad os samtidig søge af alle Kræfter at forbedre vore Produkter. Ogsaa han ønsker Transportmidlerne forbedrede, men derfor bør man alligevel glæde sig over og benytte dem, der allerede forefindes, og de Mænd, der have skaffet dem tilveie, bør ydes en varm Tak derfor. Hidtil har Handelen fra Aarhus været vel ubestemt, og dette er en meget mislig Sag, som maa afhjælpes. Det har viist sig, at der intet Kreaturtab har fundet Sted ved Reisen op gennem Kattegat; Ulempen ved at indskibe paa Østkysten er altsaa, at man maa bruge een Dag længere til Reisen; men dette har ikke stort at sige, naar Skibene ei ere overfyldte.

Capitain Jagd (Sjørring): Forhandlingerne dreie sig nærmest om den sidste Deel af det foreliggende Spørgsmaal, og kunde blot det rigtig klares her, da vilde et stort Resultat være naaet. Først naar passende Befordringsmidler til England ere tilstede overalt, kan Dvægfedningen vinde rigtig Fremgang og faae sin fulde Betydning. Manglen derpaa i Vestjylland føles som et stærkt Tryk for disse Egne, og hvor meget vi end maae takke de Mænd, der have bragt en Dampskibsart fra Østkysten i

Gang, saa maae vi dog betragte det som en provisorisk Foranstaltning for Vestjyllands Vedkommende; thi vel har Farten fra Aarhus været heldig, og vel kan Aarhus være en god Udførselshavn, men ikke naar man først langvejsfra skal føre sit Qvæg dertil paa Landveie og Jernbane; heri ligger Grunden til, at Affendingen til Marsken ikke er aftaget mere. Transportvæsenet bør derfor udvikles af alle Kræfter, men medens vi jo allerede have store Kapitaler engagerede i Jernbaner, og medens man taler saa flot om at anvende Millioner til deres Anlæg, opstaaer derimod Tvivl og Mistillid, hver Gang der stilles et langt mindre Krav til Søtransportmidlernes Forbedring, og dog maa for alle Danmarks Hovedprodukter altid Søen blive Hovedudførselsveien. Vigtigheden af et Havneanlæg paa Vestkysten har længe været anerkjendt, men hidindtil har man kun løst diskutert og ikke tilstrækkeligt undersøgt Forholdene. Havneanlæg ved Strandby, Ringkjøbing og Vixø have været projekterede; til det sidste Sted er nu af Ministeriet sendt en Ingenieur for at undersøge Lokaliteterne nøie; kan det, som Taleren formoder, lykkes at anlægge en Havn her, da vil det blive af umaadelig Betydning for hele Midtjylland og det nordlige Jylland, og hele Liimfjorden vil da blive at betragte som en Indrehavn for Vixø.

Docent Westring (Landbohøjskolen) meddeler som Beviis paa, hvad der ved rigelig Fodning kan bringes ud af den jydsk Stub, at et Parti Stude, der ifjor herfra oversendtes til Skotland og der folgtes til en Farmer for 10 £ 10 S pr. Stk., efter at være fedede i Winter bleve solgte for 35 £. I en Forhandling i en Farmer-Klub i Edinburgh vare alle Federe enige i, at de holdt Qvæget for kort; hvor meget mere da vi, der sende det afsted halvfedt.

Man seer altsaa, at der kan bringes noget ud af den jydsk Stub, thi den ansøgte Priis er den samme, som den Middelpriis, Mr. Mac. Combie faaer for sine bekjendte Angusdyr. Dermed være dog ingenlunde sagt, at den jydsk Stub er feilfri, tvertimod saa han paa Ørskuet igaar kun

en eneste fortrinlig Stud i Fedeklassen, og den havde dog den Feil, at den havde kostet 5 Aars Arbeide, medens en tilsvarende Korthornsstud produceres i den halve Tid; det er derhenimod at vi maae arbeide; det saameget omtalte bedre Kjøb, som den jydsk Stud skal bære paa sig, naaer ingen høiere Priis; det er Bygningen, der skal bestemme, om Studen bliver 1ste Klasse Fededyr; jo mindre Hoved, Hals og Been, eller med et Ord: Affald, desto snarere kommer Studen i 1ste Klasse, Kjøbets Tiinhed har ingen væsentlig Indflydelse i saa Henseende. Om vi da end maae stille efter Korthornsracen, bør vi dog være meget varfomme med at krydse med den; thi det vil betinge en meget stærk og kraftig Ernæring, og er der Mangel i saa Henseende, da vil Resultatet blive endnu slettere, end ved den rene jydsk Stud. Paa den anden Side vil det tage meget lang Tid og vidtløstigt Arbeide at bringe den jydsk Stud ved sig selv op til at ligne Korthornsstudene, men han har blot villet fremhæve, at ved Krydsning i Forbindelse med en slet Pleie, kan det aldrig naaes.

Godseier Weinschenk fastholder, at Iyderne ikke kunne falde de tilveiebragte Kommunikationsmidler tilfredsstillende, og ligesaa, at man foruden den direkte Forbindelse med England bør have Retraiten til Hamborg. Forbedrer Kommunikationsmidlerne, og dermed vil Impulsen til en langt bedre Fedning være givet. Olieagen er et godt Fodermiddel, men det er ikke tilgængeligt for Vesteregnet. En Vanskelighed for Fremgang ligger deri, at Opdrættet for en saa stor Deel har været og er i de Fattigeres Haand, der spare paa en rigelig Ernæring, saa at Dyrene saa ofte lade meget tilbage at ønske. Men ved en fornuftig Fremgangsmaade saavel under Opdrættet som under selve Fedningen, kan man i Jylland producere Fededyr, som man med Glæde og Tak vil modtage overalt.

Capitain Buchwaldt til Annebjerggaard forsikrer, paa Oboernes Vegne, at man beredvilligt vil bringe Offre for at fremme Jyllands Interesser, og at man almindeligt deler Iydernes Ønsker om at faae en Havn paa Vestkysten, men at

det væsentlig er Rigsdagens noget langsomme Forretningsgang, der drager Sagen i Langdrag. Smidlertid tvivler han paa, at en vesterjybsk Havn, der jo i det omtalte Diemed nærmest vil blive brugt Foraar og Efteraar, fuldkommen vil kunne tilfredsstille de Forventninger, man nu i Reglen stiller til den; i taaget Veir vil det nemlig formedelst Revlerne være forbundet med altfor stor Fare enten at gaae ind eller ud af Havnen, thi ingen Havn kan der bygges ud over Revlerne. Han troer det derfor heldigt at lægge særlig Vægt paa Jernbanernes, navnlig paa Tverbanens Fuldbærelse; thi ved Hjælp deraf kan man bruge den Havn ved Øst- eller ved Vestkysten, der i et givet Øieblik er den lettest og sikkest tilgængelige for Damptransportstribene.

Statsraad Tesdorpf: Det forekommer ham, at flere af de ærede Taleres Mening indesluttet i de Ord: „staf os de Befordringsmidler, som vi her paapege, og vi skulle da nok skaffe Kjøb“; ihvorvel han nu indrømmer, at det af Landhuusholdningselskabet hidtil Gjorte ikke er noget Heelt eller Fuldstændigt, hvad man vel heller ikke kan forlange i saa kort Tid af et Selskab, hvis Kræfter ogsaa paa saa mange andre Maader blive beslaglagte, saa mener han dog, at de alt forhaandenværende Midler ere saa gunstige, at der med Fordeel kan arbeides under dem, og at det vilde være Uret her i Sjælland at vente med at tage rigtig fat, forbi der endnu ingen Havn findes ved Bixøbugt. Paa Nerne er man langt uheldigere stillet ved Fædningen, end her i Sjælland; Taleren maa saaledes hente sine magre Studer i Thy og Vendsyssel, og efter Fædningen sende dem med Dampskibet fra Falster til Kjøbenhavn og opstalde dem der, indtil Dampskibet afgaaer til England. Og naar Fædningen kan stee med Fordeel under saa ugunstige Omstændigheder, hvormeget mere da ikke i Sjælland. Han kan derfor ikke betragte Bixøhavnen som absolut nødvendig; ved Jernbanen staaer Liimfjordssegnene i en direkte og let Forbindelse med Aarhus Havn, der er en langt sikkrere Udørselshavn end Kjøbenhavns; han mindes endog et Foraar, at

Skibsfarten blev aabnet 6 Uger før i Aarhus end i Kjøbenhavn. Med Jernbanen fra Struer til Aarhus transporteres vist en Stud for 2 Rd.; en saa lille Beføstning for en Studs Transport, inden den staaer paa Exportdampstibet, vilde man paa Derne være glad ved.

Om end Hamborg aldrig heelt kan undværes og endog ved gode og stigende Priser kan være en god Markedsplads, saa er den dog ved Tilbagegang i Priserne dobbelt slau mod Hovedmarkedet i England, og derfor troer han, vi maae lægge den afgjorte Hovedvægt paa dette.

Stiftamtmand Nielsen (Nibe): At Mødet her er saa lidt besøgt af Mænd fra Sjællands sydvestlige Hjørne, ligesom at der ogsaa igaar kun fandtes saa lidt Dvæg paa Dyrskuet fra den Egn, hidrører aabenbart fra de mangelfulde Kommunikationsmidler; thi Interessen for de Formaal, denne Forsamling navnlig er kaldet til at fremme, er der saa levende og varm som nogetsteds. Men samtidig med at man dybt erkjender den stærke Trang til en lettere Kommunikation, erkjender man ogsaa, at det er vanskeligt overalt at fremme Sagen paa een Gang, og ligesom Eggen sikkert vil støtte Sagen saa meget den formaaer, saaledes lever den i Haabet om, at hvad der endnu staaer tilbage er et Tidsspørgsmaal, og at der ingen Tvivl er om, at Sagen før eller senere maa gjenneføres.

Capitain Jagd har ved sine tidligere Udtalelser kun villet hentyde paa en Sløvhed, en Mangel paa Energi i den omhandlede Retning — ikke hos Dboerne — men hos Byderne, der nærmest ere kaldede til at tage sig af den, da de baade maae kjende Sagen bedst, og ere dem, der skulle høste det største Udbytte af den. Ingen Egn i Landet er af Naturen stillet saa heldig ligeoverfor Fjedningen som netop det nordlige Sjælland; man lever der mellem Dvæget og Opdrættet, der skal bruges ved Fjedningen, og man ligger England nærmest. — Vesterhavet er længere aabent end Aarhus Havn, og bliver en Havn ved hiint blot tilgjængelig uden netop i meget uroligt Veir, da vil den omtrent være tilgjængelig hele Aaret.

Godseier Weinschenk: Hvilke Kapitaler gaaer der ikke tabt for Danmark ved at skulle føre Dvæget fra Thyland til Falster for der at blive fedet? Fedningen bør hovedsagelig være knyttet til Thyland.

Capitain Buchwald ønsker netop en Havn ved Vestkysten, men har blot villet fraraade at knytte for sangvinste Forhaabninger til den, og derfor fremhævet Nødvendigheden af at udvikle Jernbanerne.

Derefter fattes følgende Spørgsmaal under Forhandling: „Har Drainingen i det Hele svaret til de Forventninger, man har knyttet til den, og har denne Grundforbedring foranlediget væsentlige Forandringer i Retning af Jordens Benyttelse og Behandling. Det indledes af

Forvalter Buus fra Gjedsergaard: Tidligere var det navnlig Overfladevandet, man afledede, Grundvandet blev staaende, fordampede og gjorde Jorderne kolde og sure, saa at meget af dem ikke kunde dyrkes. Man brugte dengang Ploven mere og Harven mindre om Foraaret end nu, og den gamle Skif med at pløje 2 Gange om Foraaret skriver sig fra den Tid; dernæst fik man først seent faaet og maatte endda undlade Brugen af de ædlere, finere og mere kjælnæ Sædarter og holde sig til de haarde, men grovere. Man erkjendte vel Suurhedens Skadelighed, men i mindre Grad end nu, og det var kun pletviis, at Jorden var ordentligt afgravet ved aabne Grøfter, idet man ofte altfor meget skede det besværlige Arbeide med at grave Grøfter. Det var i Begyndelsen af Halvtredserne, at Drainingen fandt Indgang, og ingen Grundforbedring har nogensinde saadan flaaet ned i Folket, thi vel vedblev Massen at stille sig noget kritisk og tilbageholden ligeoverfor den, men det var ikke i en enkelt Egn, men paa forskjellige Steder i Landet, at den blev optaget som en nødvendig Grundforbedring, og da derfor Krisen og de 3 tørre Aar, der naturligt virkede hæmmende, vare overstaaede, gik Drainingen raft frem overalt; indtil Udgangen af 1859 var der kun drainet 43,000 Tdr. Land, i 1860 alene drainedes der-

imod 16000, og i de sidste 2 Aar er især drainet meget. Naar der først gaaer Hul paa en Landsbh, og en enkelt Mand begynder dermed, følge i Reglen alle Naboerne med inden lang Tid; thi den udrainede Mark viser ret alle sine Skyggesider, hvor en drænet Mark ligger ved Siden af. I denne Draineringens stadige og stærke Fremgang høves den bedste Anbefaling for den.

Forbelene vise sig navnlig derved, at det Areal, der gaaer med til de aabne Grøfter, og som ved en omhyggelig Afgrøstning ofte beløber sig til 12 pCt. af Agermarken og 8 pCt. af det samlede Jordtilliggende, bliver sparet, hvilket er en Fordeel, der i og for sig vil dække det halve til $\frac{2}{3}$ Dele af Draineringens Omkostninger; Maskiner kunne finde en langt fuldstændigere Anvendelse paa den drainede Mark, Jorden bliver langt bedre behandlet, den holdes renere og kommer i det Hele taget i en langt gunstigere Tilstand; den stærke Leerjord har faaet en mild Karakter. Vort Klima er gunstigt for Kornavl, kun Foraarstiden er ofte barst, og i Sommeren indtræffer undertiden kolde og regnfulde Perioder; ved det første faaer Hveden og Rugen ofte et Knæk, og Vaarsaaeningen falder seent, og ved den kolde, regnfulde Sommer bliver ofte Vaarsæden forðævet; forandre vort Klima kunne vi nu ikke, men ved Draineringen kunne vi komme før paa Marken og kalde Livet tidligere frem om Foraaret, og derved høve vi for en stor Deel vort Klimas Ulemper. Erteshygdommen har aldrig viist sig saa stærkt paa den drainede som paa den udrainede Mark, og Bygget holder sig ogsaa bedst, naar Jorden er tør.

Endnu er der ikke steet nogen egentlig Forandring i det almindelige Driftssystem, og Forholdet mellem den dyrkede Jord og Græslandet er omtrent det samme som tidligere. Derimod have vi større Frihed i Valget af de meest passende og ædleste Sædarter, og mere Garanti for, at de ville lykkes; saaledes indtager den gamle røde Hvede nu neppe Halvdelen af Hvedens Areal i Hvedeegnene. — Dernæst kunne vi med større Frihed benytte Gjøbningen og føre den paa Marken længere Tid inden dennes Tilsaaning, da Frygten for Ud-

vaskning nu tildeels er hævet; derfor finde vi ogsaa, at man paa de draineede Gaarde nu betragter Gjødningsstedet som det daarligste Sted at opbevare Gjødningen, og derimod den draineede Mark som det bedste, naar man efterhaanden nedpløier den. — Arbeidet kan bedre fordeles paa den draineede end udraineede Gaard, da Arbeidstiden er bleven udvidet Foraar og Efteraar, og man har derfor endog sine Steber kunnet indskrænke Festeholdet. Meget Foraarsarbejde er nu forlagt til Efteraaret, og Erfaringen viser, at en god Efteraarspløining staaer sig, selv gennem en aaben og fugtig Vinter uden at sammenklappes.

Men før at Drainingen har skullet frembringe disse Virkninger, har den maattet være planmæssig, og selv ved en saadan begaaes ofte 2 Feil, nemlig: 1) at man forbigaaer de høiereliggende Steder, der vel i sig selv kunne være tørre, og derfor synes ikke at behøve Draining, men som fremfalde Suurhed og Væld paa lavereliggende Steder; og 2) ofte vælger man for smaa Rør til Hoveddrainene; dette er meget vanskeligt at bestemme rigtigt, Vincents Anviisning dertil kan vel være ret god, men Taleren troer dog, at man maa være lidt varsom med at gaae til saa smaa Dimensioner.

Statsraad Valentiner: Ved Drainingen er rigtignok som anført tilsyneladende kun indvundet 8 pCt. af Jordens Areal, men i Virkeligheden meget mere, thi i den draineede Jord trænge Rødderne meget dybere og bearbejde Jordblag, som de aldrig før have naaet, og som altsaa ogsaa blive en ligefrem Jordvinding for os. Men idet vi saaledes ved Drainingen have erholdt et større Areal, have vi ogsaa faaet Forpligtelsen til at gjøde stærkere, men herimod synes der desværre altfor ofte. De fleste Ciere have troet det nok at overlade dette til Forpagteren; men da det viser sig, at langt fra Alle indsee Nødvendigheden heraf, vil det være rigtigt samtidig med, at man slutter sin Drainings-Kontrakt med ham, forud at bestemme, hvor stort et Gjødningsstilflud ud over det Almindelige, der da skal bringes til Jorden.

Statsraad Tesdorpf vil med Statsraad Valentiner lægge stor Vægt paa, at vi ikke benytte Drainingen som et Udpirningsmiddel; vi kunne vist regne en Forøgelse i vore Afgrøder af 1—3 Fold ved Drainingen, og man maa derfor ogsaa give saa megen mere Gjødning baade gjennem en kraftigere Fodring og en større Benyttelse af kunstig Gjødning. Af denne faaes kun det fulde Udbytte ved at den anvendes paa draineede Marker; den er saa nøie knyttet til Drainingen, at man paa en Maade kan sige: den er umulig før Drainingen, nødvendig efter den. Af egen Erfaring er han bleven overbevist om det Nyttige og pekuniært Rigtige i at benytte kunstig Gjødning sammen med Drainingen.

Da Tiden var saa langt fremskreden, at det vigtige Spørgsmaal om vore Forpagtningsforhold, der skulde været indledet af Statsraad Valentiner, ikke vilde kunne faae en udtømmende Behandling, foreslog Præsidenten med Statsraad Valentiners Samtykke, at man ikke begyndte paa det, og efterat han havde takket Statsraad Tesdorpf og Forvalter Buus, der havde indledet de to den Dag drøftede Spørgsmaal, sluttede han Mødet, idet han udtalte, i hvor overordentlig en Grad det havde været begunstiget af helbige Omstændigheder. Paa Forsamlingens Vegne rettede han en Tak til alle dem, der havde bidraget til at gjøre Mødet saa interessant og behageligt, og da særligt til Aarhus By og Amt og til den forberedende Komitee, til Festsomiteen, og til alle dem, der paa en saa smuk og gjæstfri Maade havde modtaget Landmandsforsamlingens Medlemmer. Dernæst bragte han sin personlige Tak til Forsamlingens Medlemmer, der ved deres Imødekommen og Velvillie havde støttet ham i hans Hverv og derved saa meget bidraget til, at Ugen var bleven saa nyttig og behagelig. Efter et derpaa udbragt Leve for Kongen, udbragte Kammerherre Wichfeldt et Leve for Præsidenten, der besvaredes med et nifolbigt Hurra, og denne takkede slutteligt derfor ved at erklære, at et Møde som dette ligesom ogsaa Forsensmødet altid vil staae for ham som et af de kjæreste Minder i hans Liv.

2. Dyrskuet

var omfangsrigere end noget af de tidligere, baade hvad Klasserne og Antallet af de udstillede Dyr angik. Ikke blot var der for første Gang dannet en særlig Klasse for de forædlede Heste til Ride- og lettere Trækbrug, og baade Fede- og Malkeqvæget var inddeelt efter forskjellige Racer, men medens vore Dyrskuer hidindtil kun havde omfattet Tillæggsdyr, var der denne Gang en heel Afdeling for fedt og slagtefærdigt Dvæg, Faar og Sviin. I det Hele taget røbede Dyrskuet en kjendelig Fremgang i vort Huusdyrhold, og viste der sig end at være en viid Mark for Forbedringer og Fremskridt navnlig i enkelte af Klasserne, og stod Dyrskuet derfor i saa Henseende end noget i Skygge af Dyrskuerne i andre Lande under lignende Landbrugsforhold som Danmark, saa fik det paa den anden Side en saa meget større Værdi derved, at det var et nogenlunde sandt Billede af Landets eget Huusdyrhold opfostret paa vor egen Jord, medens man andetsteds ofte hovedsagelig praler med indførte Dyr, medens Landets egne Huusdyr kun sparsomt driste sig til at møde.

At Sylland vilde blive aldeles overveiende repræsenteret, var jo at forudsæe, men i flere af Klasserne fandtes slet ingen Dyr udstillede fra Derne, og disse vare egentlig kun repræsenterede i Klasserne for de ædle Heste, Malkeqvæg, Faar og Sviin. Der var ialt anmeldt 819 Tillæggsdyr (foruden 19 Samlinger af eensartet Malkeqvæg, af hvilke dog de fleste Individier tillige konkurrerede i de særlige Afdelinger) og 96 Slagtedy; blandt de første fandtes 133 fra Derne, blandt de sidste 5, nemlig:

Tillæggsdyr:

Heste	167;	deraf	fra	Derne	9
Dvæg af Feberacen	68;	—	—	"	
Dvæg af Malkeacen	371;	—	—	66*)	

*) Meest af Angleracen, kun 2 fynske Køer!

Tillægsdyr:

Faar 141; deraf fra Verne 47

Sviin og Grise. . . 72; — — 11

Slagtedyr:

Dvæg 64; — — 2

Faar 15; — — 3

Sviin 17; — — "

Som et Supplement til Dyrskuet maa nævnes Kraft- og Hurtighedsprøven for Hingste; det var første Gang en saadan Prøve fandt Sted ved et af vore almindelige Landbrugsmøder. Den afholdtes paa den saakaldte „Galgebakke“, hvor 2 koncentriske Cirkler afgrænsede en Ride- og Kjørebane af 1000 Alens Længde. Prøven for Hingste til svært Trækbrug bestod i at gennemløbe $\frac{1}{2}$ Miil i 20 Minutter, enten for en Tospændervogn med en Vægt af 800 Pd., eller for en Enspændervogn med en Vægt af 300 Pd., foruden Kudstæns Vægt; Landhingstene til Ride- og lettere Trækbrug maatte gennemløbe $\frac{1}{2}$ Miil i 15 Minutter, enten for Vogn eller under Rytter uden Vægtbestemmelse, og forædlede Hingste $\frac{3}{4}$ Miil i samme Tid under Rytter. At Løbene som oftest bleve til Kapløb var at forudsee.

Om Indførelsen af et slikt improviseret Væddeløb ved vore Landmandsmøder er nødvendig for at støtte Dommerne ved deres Bedømmelse af Dyrene, og om det vil faae nogen reel Betydning for vor Hesteavl og styrke Interessen derfor, skulle vi lade være usagt; kun er det beklageligt, at det derom stillede Discussionsæmne ikke naaede at blive behandlet; — men at det i hvert Fald ikke burde optage en saa værdifuld Tid som en Formiddag under Landmandsmødet, synes utvivlsomt; var det nødvendigt, burde det hellere været stillet som en af „Eftermiddagsfornielserne“, thi for den langt overveiende Deel af Medlemmerne var det „blot til Ryst.“ — Hans Majestæt Kongens Nærværelse aabnede heldigvis paa „Væddeløbsdagen“ Dyrskuet i et Par Timer for Medlemmerne, men vi see ingen Grund til, at Dyrskuet ikke paa denne Dag kunde have været aabnet

fra Morgenstunden af. Ved de første Dyrskuer, hvor langt færre Dyr vare mødte, kunde 1 Dag være nogenlunde tilstrækkelig dertil, men allerede i Odense, hvor dog færre Dyr vare anmeldte end her, indsaae man Nødvendigheden af at have det aabnet i 2 Dage, om end kun de præmierede Dyr gave Møde paa Andendagen, og man burde derfor vist have været belavet paa at maatte hellige 2 Dage til det, naar, som Tilfældet blev, en saa stor Mængde Dyr melbte sig. Det er uheldigt, naar en i saa mange Henseender interessant Samling af Hunsdyr er mødt, at man da formedelst en knap tilmaalt Tid maa nøies med en overfladisk og utilfredsstillende Besigtigelse af dem. Desuden synes Dyrskuetiden at burde været henlagt til noget tidligere paa Dagen, saa den varmeste Tid paa Dagen blev undgaaet; det kan maaskee falde mindre beqvemt for de Landboere, der blot for denne ene Dag drage til Mødet, men for selve Forsamlingens Medlemmer vilde det have været ligesaa behageligt som gavnligt for Dyrene.

Hvad imidlertid Ordningen paa selve Dyrskuepladsen angik, da styles den Anerkjendelse, baade for sin Hensigtsmæssighed og Smagfuldhed; man havde nogenlunde let ved at finde sig tilrette paa Pladsen, der var særdeles rigelig, — maaskee for rigelig; hvert Dyr havde sin bestemte Holdeplads, og i de Bræddestue, som paa de 2 Sider aflukkede Pladsen, var der indrettet Udstillingsbøxe for Faar, Sviin og fedede Kreaturer; midt paa Pladsen var opreist en Tribune, fra hvilken Præsidenten, omgivet af de forskjellige Komitee- og Væresmedlemmer, Kl. 12 udbeelte Præmierne, idet Dyrene ad en lang afrebet Dobbeltbane førtes forbi Tribunen og den store Forsamling af Tilskuere. Forholdsviis tog Sjælland langt flere af de udstillede Præmier end Verne. Foruden den Bedømmelse, der vil fremgaae af Præmielisten, som findes anført nedenfor tilligemed Navnene paa de Mænd, som vare valgte ind i de forskjellige Dommerkomiteer, meddeles her en særlig Bedømmelse, som jeg har modtaget fra en kyndig Haand; men formedelst den altfor knapt tilmaalte Dyrskuetid har Bedømmelsen maattet

indskrænke sig til de vigtigste Klasser og hertil bedes det ligeledes henført, at saa mange upaatvibelig udmærkede Dyr ere forbigaaede uden Dmtale.

„Den smukkeste Gruppe frembød Hingstene til sværere Trækbrug, og denne Gruppe blev endnu interessantere ved den umiskjendelige Stræben hos Dommerne efter at tage særdeles Hensyn til reen Afstamning og frigjøre sig for Indtrykket af „Blændere“, der ganske vist kunne være særdeles gode Brugsdyr, men som, om de end ere undgaaede Disharmonie i Bygningen, dog ikke frembyde nogen Garantie som Tillægsdyr. En Undtagelse herfra gjordes der dog maaskee med Lars Vuus's Hingst, hvis Stamtable stod aldeles blank, og hos hvilken Misforholdet mellem For- og Bagpart taler meget for en Afstamning fra Yorkshire. Men det tør antages, at Cieren selv følte dette og ansaae sig forpligtet til saavidt muligt at raade Bod derpaa, idet han undslog sig ved at modtage Præmien.

Præmierne for Hingste til svært Trækbrug tilkjendtes følgende Heste:

1ste Pr., 300 Rdl., Hingsten „Drastrup“, blankbruun, 6 Aar, 10 Dvt. 5 Tom., tilhørende Gmb. N. Jensen i Drastrup. Det er en bred, dyb, velribbet, kort og velsluttet Hest med harmonisk Bygning; Kryds og Laar ere særdeles mustelfylbige, Skulderen ret skraa og fast, Underarmen mustelfylbig, Benene brede og stærke med korte Piber, men middelmådige Hove; Halsen er svær og trangt forenet med Hovedet, der har temmelig smaa Dine, men iøvrigt et ret livligt Udtryk; Bevægelsen er kraftig og fremgribende; Stamtablen viser i 3die Led tilbage paa Bydst og Frederiksborger Blod.

2den Pr., 200 Rdl., tilkjendtes en lys, noget sluefkinlet Hingst, 11 Aar, 10 Dvt. 4 Tom., tilhørende Anders Christensen i Grendsteen pr. Randers. Den er bred, velribbet, har udmærket Lænd og Kryds, fylbige, men ikke overdrevent dybe Laar, lang, skraa, men lidt fremstødt Dov, vel ansat og reist Hals, et noget stort, men tørt Hoved og livlige Sandse-

redskaber; Underarmen mangler Mustelskylde, og Bevægelsen er noget høi og ikke fremgribende fortil, men god bagtil; Stamtaflen viser baade paa Fædrene og Mødrene Side i 5te Led tilbage paa Jydsk og Frederiksborger Blod.

3die Pr., 150 Rdl., tilkjendtes en mørkebrun Hingst, 7 Aar, 10 Dvt. 4 Tom., tilhørende Proprietair Lars Buus, Drumgaard pr. Randers. Hesten har en meget kraftig Forpart, svær, men velreist Hals, ualmindelig brede Knæ og i det Hele stærke Forbeen; Bagparten er derimod mindre stærkt udviklet, dog ere Laarene mustelskylbige; Løbet er tungt, men ret kraftigt. Dens Forældre ere ikke nævnte. (Eieren tilbageviste Præmiebeløbet).

4de Pr., 100 Rdl., tilkjendtes „Constantin II.“, sort, 5 Aar, 10 Dvt. 5 Tom., tilhørende et Actieselskab ved Horsens. Den er bred og dyb med udmærket kort Ryg, mustelskyldigt Kryds og dybe, mustelskylbige Laar; Oven er ikke lang, og der sagdes, at den løb ikke godt fortil; Eieren holdt ikke af at lade Bevægelsen mynstre. Den er faldet efter „Constantin“ i Alder og en jydsk Hoppe.

5te Pr., 75 Rdl., tilkjendtes en mørkebrun Hingst, 7 Aar, 10 Dvt. 5 Tom., tilhørende Laust Andersen i Hem pr. Skive. Den er høi bagtil, falder noget i Ryggen og har derfor en god Reising, er ret dyb, har et mustelskyldigt Kryds og dybe, mustelskylbige Laar; Oven er steil og noget fremstødt, Koderne gennemtrædende og Forhovene daarlige. Bevægelsen er tung og ikke meget kraftig. Om Faderen meddeles, at det var en jydsk Hingst, som sendtes bort fra Landet, da den var 4 Aar; Moderens Forældre vare jydsk med iblandet Frederiksborger Blod.

6te Pr., 50 Rdl., tilkjendtes en lysrød Hingst med Blis, hvid Hale og Man og hvide Bagkoder, 6 Aar, 10 Dvt. 3 Tom., tilhørende Christen Nielsen i Lyngh, Aalborg Amt. Den er lidt langsluttet med lav Manke, kort, steil og noget fremstødt Bø; Krydsset er kort, Laarene skylbige, men ikke dybe.

Den er faldet efter Søren Blocks indbrændte Hingst og Mads Nielsens indbrændte Hoppe.

Af Landheste til Ride- og lettere Trækbrug tilkjendtes:

1ste Pr., 300 Rdl., en sort Hingst, 7 Aar, 10 Dvt. 3 Tom., tilhørende Christen Kaau i Vester Belling pr. Randers. Det er en dyb, kort, sluttet Hest med udmærket Lænd, temmeligt lige, firkantet, mustelfyldigt Kryds, middelmaadigt ansat Hale, langt Underlaar, skraa, fast Bøv, velreist Hals, let og tørt Hoved; den har Overbeen paa begge Piber, der ere lidt trinde; Bevægelsen er ret let og jordvindende. Dens Forældre ere ikke anførte i Kataloget, hvor den staaer opført som værende af blandet Jydsk Race, men Bygningen kunde nok tale noget for, at Blandingen kom fra Frederiksborger Blod.

2den Pr., 200 Rdl., tilkjendtes „Dbin“, lysebrun Hingst, 5 Aar, 10 Dvt. 4 Tom., tilhørende P. Hansen i Svorslev pr. Randers. Den er svær og ret dyb, ikke fuldkommen sluttet, lidt høi bag; Krydset er firkantet, Laarene mustelfyldige; Boven er kort og noget fremstødt, Dinene smaa; den er tillagt efter en Søn af Bay Beckingham og en blandet Frederiksborger Hoppe.

3die Pr., 125 Rdl., tilkjendtes en mørkerød Hingst med Stjern, 7 Aar, 10 Dvt. 3 Tom., tilhørende H. Henriksen, Skovgaard pr. Rølding. Dens Ryg og Lænd ere fortrinlige, Krydset ikke bredt, men firkantet og næsten lige, Underlaaret er langt, Haferne velbøiede; Skulderen er skraa og temmelig fast, Forkoderne lidt gennemtrædende, Halsen lidt svær og noget fremstikkende. Den er faldet efter Rjøbestov Hingsten og en jydsk Præmiehoppe.

4de Pr., 100 Rdl., tilkjendtes „Herkules“, blankbrun med hvide Bagkoder, 6 Aar, 10 Dvt. 4 Tom., tilhørende Propr. J. N. Poulsen, Quelftrup. Dens Ryg er temmelig lang, Krydset afstydende, Skulderen noget kort og steil, Roderne noget gennemtrædende. Den er faldet efter Rølsøgaards Præmiehingst og en jydsk Hoppe.

5te Pr., 75 Rdl., tilkjendtes en sort Hingst, „Barmark“, 6 Aar, 10 Dvt. 4 Tom., tilhørende F. Petersen, Barmark ved Rolding. Den er lidt lang i Ryggen, har et kort, afstydende Kryds, kort Bov og rette Haaser, men gode Roder for og bag. Den er faldet efter Hingsten „Bemmeløse“ og en jydsk Hoppe.

Af forædlede Hingste til Ride- og lettere Trækbrug tilkjendtes:

1ste Pr., 300 Rdl., Hingsten „Bezir“, skimlet, 5 Aar, 10 Dvt. 2½ Tom., tilhørende Propr. Branth, Klarupgaard pr. Aalborg. Den er noget langsluttet, ikke dyb, og har en temmelig kort, men ret straa Skulder; dens Trav er let og jordvindende. Den er faldet efter Fuldblodsaraberen „Kalis“ og Frederiksborger Hoppen „Freia“.

Ligesom Hingstene til sværere Trækbrug maatte siges at være vel repræsenterede paa Dyrskuet, saaledes fandtes der mellem de jydskke Tyre af Federacen flere udmærkede Dyr, der kunde love meget med Hensyn til denne Races fuldkomnere Udvikling som Fededyr.

I denne Gruppe tilkjendtes:

1ste Pr., 100 Rdl., en sortbroget Tyr af Thylands Race, 3 Aar, tilhørende A. S. B. Buchwald, Randrup paa Morsø. Den er dyb og bred, har usædvanligt dybe og faldige Laar, fint Hoved, fine Horn, en ikke svær Hals, korte, fine Been og en god Hud.

2den Pr., 75 Rdl., tilkjendtes en graabroget Tyr, 3 Aar, tilhørende N. Boetmann, Frydsbrønd paa Morsø. Den er mindre, har en noget sværere Hals, mindre dybe og faldige Laar end fornævnte, men er trind, velsluttet med korte Been, et lille Hoved og en ganske udmærket Hud. Dens Fader er af en meget bekendt Stamme paa Ballegaard pr. Lemvig.

3die Pr., 50 Rdl., tilkjendtes en sortbroget Tyr, 4 Aar, tilhørende Niels Christensen, Staanum ved Randers. Den er mindre vel sluttet, har ikke meget faldige Laar og er

noget „dobbeltlændet“. Huden er tynd, Hoved, Hals og Been ret fine.

4de Pr., 25 Rdl., tilkjendtes en blankbroget Tyr, 3 Aar, tilhørende Peter Søndergaard, Ny Sølbygaard paa Morsø. Den er bred, velrundet og dyb, har en udmærket Hud, men falder noget spids bagtil, er tydelig „dobbeltlændet“ og noget svær af Hoved og Hals.

Blandt de jydskke Køer af Federacen tilkjendtes:

1ste Pr., 60 Rdl., en fortbroget Ko, 6 Aar, tilhørende Secher, Svollinggaard i Randers Amt. Den har en udmærket Hud, er bred og dyb, har meget dybe, men ikke fylbige Laar, et noget stort Hoved, men fin Hals; Manken er noget skarp.

2den Pr., 40 Rdl., en graabroget Ko, 7 Aar, tilhørende J. Nørgaard, Ales, Thisted Amt. Den har mindre god Hud end fornævnte, er neppe saa dyb i Kroppen og har ikke saa dybe Laar, men er igrigt velbygget.

3die Pr., 30 Rdl., tilkjendtes en fortbroget Ko af vesterjydsk Race, 5 Aar, tilhørende D. Kastberg, Herpinggaard pr. Lemvig. Den er velbygget fortil, bagtil er den noget spids og tynd.

4de Pr., 20 Rdl., tilkjendtes en fortbroget Ko, 7 Aar, tilslagt paa Morsø, tilhørende Proprietair Buchwald i Randrup.

Som Supplement til Dvæget af Federacen fremsød Dyrskuet en Samling af fedt og slagtesærdigt Dvæg. Største Delen af dette Dvæg var dog langtfra, hvad Engländerne vilde kalde modent, og Formen — Rjødbrigdommen paa de rette Steder — lod paa et Par Undtagelser nær meget tilbage at ønske, navnlig hvad Laarenes Dybde og Fylde samt Kroppens Brede angaaer.

Blandt Studene tilkjendtes:

1ste Pr., 100 Rdl., en fortbroget, hjelmet Stud, født i Marts 1862, altsaa noget over 4 Aar gammel, tilhørende Møller, Eisstrup paa Morsø. Den var dyb og bred og havde dybe, men ikke særdeles fylbige Laar. Der var fedet

paa den siden 1ste November 1865 med „ $\frac{1}{3}$ Rug= og $\frac{2}{3}$ Byg= Grot, $\frac{1}{2}$ Rug= og $\frac{1}{2}$ Havrehalm og en Givt Enghø daglig“.

2den Pr., 70 Rdl., tilkjendtes en graabroget Stud, 6 Aar, tilhørende Propr. Poulsen, Ovelstrup. Den var meget godt feed, men i Bygningen, navnlig i Dybde og Fylde af Vaar, stod den tilbage for fornævnte. Siden 30te Januar 1866 var den feedet med en Blanding af Rug, Byg og Havre, gruttet sammen, Vilmeel af Heelgrøn og Einkager.

3die Pr. 50 Rdl., tilkjendtes en sortbroget Stud, 6 Aar, tilhørende N. Nathanson i Randers; den var bedre bygget, men ikke saa feed som fornævnte.

Det smukkeste Dyr i denne Gruppe var dog ubetinget en sortbroget, 5 Aars Qvie, tilhørende Greve Frijs Frijsenborg; den var særdeles dyb og bred, havde en næsten complet valseformet Krop, dybe, fylbige Vaar og var forholdsviis fin af Hoved, Hals og Been. Den tilkjendtes første Pr. blandt Qvierne. Saavel den som en anden sortbroget Qvie, tilhørende samme Eier, vare feedede i 16 Maaneder med Grutning og Einkager, og de vare begge udmærket feede. Med Hensyn til Fedmen stod den anden endog over denne, men i Formen stod den ikke libet tilbage for den.

Blandt det jydskt Qvæg af Malke racen, en Gruppe, der var særdeles talrigt repræsenteret, fandtes der vistnok Exemplarer med smukt udviklede Malke tegn, men det, man savnede i denne Gruppe, var Eensartethed; selv blandt de præmierede Køer var der Individier, som man kunde været i Tvivl om, hvorvidt man skulde hense dem til Fede= eller Malke= Gruppen, naar man havde seet dem udenfor den Plads, der var dem tilbeelt. I det mindste maatte man her faae Indtrykket af, at den jydskt Kø har meget tilbage at skulle opnaae, inden den kan komme i Betragtning som Meieriko ved Siden af Angleren.

Blandt Tyrene af Angler racen tilkjendtes 1ste Pr. „Bakewell“ af Gunderslevholm=Stammen, og saa bekjendt den end er, kunde man dog ikke unblade at beundre dens

fløielsbløde ligesom vatrede Hud, store, regelmæssige, fedtede Speil, fine (aldeles naturlige) Horn samt hele qvindelige Udtryk, i Forbindelse med det forholdsviis brede og hvælvede Bryst, og vi tilstaae, at „Bakewell“ tilbrog sig formegen Opmærksomhed, saaledes at der blev altfor lidt tilovers til dens Medbeilere.

Ogsaa Anglerkøerne vare talrigt og smukt repræsenterede.

1ste Pr. tilkjendtes en Halsøster til Bakewell, født 1859. Den er ret bred og dyb af en Angler at være, har fiin Hals, fiint Hoved og udmærkede Horn, Huden er blød, Malfetegnene og især Laarspeilet udmærkede.

2den Pr. tilkjendtes en Ko, tilhørende Forvalter Stabel, kjøbt i Angel, født 1857. Den er noget grovere af Bygning og bredere end fornævnte, har en fortrinlig Hud, men mindre udmærket Speil, navnlig hvad Laarspeilet angaaer.

3die Pr. tilkjendtes en Ko, tilhørende Lieutenant Saxtorph til Vosnæsgaard, indkjøbt i Angel, født 1857. Dens Hoved og Hals ere fine, Huden udmærket, men Laarspeilet er kun ringe udviklet.

4de Pr. tilkjendtes en Ko, tilhørende V. G. Rock, Thomasminde, kjøbt i Slesvig, 7 Aar. Den har en fiin Hals, mindre fiint Hoved, et bredt Bryst; Speilet har en Hvirvel i høire Side, og Laarspeilet er kun lidt udviklet.

Blandt Qvierne af Anglerracen tilkjendtes første Pr. en Qvie, tilhørende Lieutenant Saxtorph, Vosnæsgaard, kjøbt i Angel, født 1863. Den har et ret tøndeformet Bryst, men falder lidt spids bagtil; Hoved og Hals ere fine, Speilet smukt, kun lidt mindre fiinhaaret.

2den Pr. tilkjendtes en Datter af Bakewell med Nr. 14 B. af Gunderslevholmstammen, Moderen til den Ko, som tilkjendtes 1ste Præmie. Den er overordentlig fiin af Hals, Hoved, Horn og Been, forholdsviis bred bagtil og har et ganske udmærket Laarspeil.

Det kunde synes, som om Dommerne ved at stille denne under fornævnte vilde tilkjendegive en Frygt for, at den var for fin, at Gundersløvholm-Stammen kunde gaae for vidt, saa Sundheden traadtes for nær, men at naae denne Grændse er og maa være Maalet; jo nærmere der naaes til den, desto nærmere ere vi ved Fuldkommenheden, og som Planteskole be-
tragtet maa Gundersløvholm-Stammen stræbe at komme den saa nær som muligt.“

Præmienddeling.

1. Heste til sværere Trækbrug.

a. Hingste.

Dommere: Mourier-Petersen, Holbækgaard; Jens Sønborg, Brøndum; Branth, Klarupgaard.

1ste Præmie (300 Rd.) Niels Jensen, Drastrup, for en blankbrun Hingst, Drastrup. 2den Pr. (200 Rd.) N. Christensen, Grendsteen, for en blaagraa Hingst. 3die Pr. (150 Rd.) L. Buus, Drumgaard, for en mørkebrun Hingst. 4de Pr. (100 Rd.) et Aktieselskab ved Horsens, for en sort Hingst, Constantin II. 5te Pr. (75 Rd.) L. Andersen, Hem, for en mørkebrun Hingst. 6te Pr. (50 Rd.) E. Nielsen, Lyngby, Aalb. Amt, for en rødblisjet Hingst. Sølvmedaille, J. Forbes for en mørkebrun Hingst af Elydesdalerracen.

Løbet ($\frac{1}{2}$ Mil) fuldendtes af Nr. 1 i $15\frac{1}{2}$ Minut, af Nr. 2 i 18 Minut., af Nr. 3 i 16 M., af Nr. 4 i $17\frac{3}{4}$ M., af Nr. 5 i $15\frac{1}{2}$ M. og af Nr. 6 i 16 M.

b. Hopper.

Dommere: Hollesen, Hornbæk; Jensen, Taulov; N. Jensen, Drastrup.

1ste Pr. (100 Rd.) S. Jensen, Raslund, for en mørkebrun Hoppe. 2den Pr. (75 Rd.) Thorildsen, Ildved, for en lysebrun Hoppe. 3die Pr. (50 Rd.) Rasmussen, Gunnestrup, for en blankbrun Hoppe. 4de Pr. (25 Rd.) N. Jensen, Tander, for en blankbrun Hoppe.

II. Heste til Ride- og lettere Trækbrug.

A. Foræblede Heste.

a. Hingste.

Dommere: Buchwald, Annebjerggaard; Smidth, Rønne; E. Kastrup, Kastrupgaard.

1ste Pr. (300 Rd.) Branth, Klarupgaard, for en Skimmelhingst, Bezir. 2den og 3die Pr. uddeeldes ikke.

b. Hopper.

Dommere: Ahnfeldt, Rugtved; Torp, Frederiksborg; Weinschenk, Gunderupgaard.

1ste Pr. uddeeldes ikke. 2den Pr. (75 Rd.) B. Sjørgensen, Attrup, for en kastaniebrun Hoppe, Atalanta. 3die Pr. (50 Rd.) Møller, Norring Mølle, for en brun Hoppe.

B. Landheste.

a. Hingste.

Dommere: De samme som ved A. a.

1ste Pr. (300 Rd.) E. Kaau, Vester Belling, for en sort Hingst. 2den Pr. (200 Rd.) P. Hansen, Hvorslev, for en lysebrun Hingst, Dbin. 3die Pr. (125 Rd.) H. Henriksen, Skovgaard, for en mørkerød Hingst. 4de Pr. (100 Rd.) Poulsen, Rvelstrup, for en blankbrun Hingst, Herkules. 5te Pr. (75 Rd.) F. Petersen, Varmark, for en sort Hingst, Varmark.

b. Hopper.

Dommere: De samme som ved A. b.

1ste Pr. uddeeldes ikke. 2den Pr. (75 Rd.) P. Rasmussen, Hestrup, for en mørkebrun Hoppe. 3die Pr. (50 Rd.) K. Andersen, Koballegaard, for en sort Hoppe.

III. Væg af Federacen.

Dommere: Loft, Lovisendal; Ingversen, Elisabethsminde; Lundsgaard, Langesgaard.

A. Af hvidt Race.

a. Tyre over 2 Aar.

Rongepr. (100 Rb.) Buchwald, Mandrup, for en fortbroget Tyr. 2den Pr. (75 Rb.) Boetmann, Frhdsbrønd, for en graabroget Tyr. 3die Pr. (50 Rb.) N. Christensen, Staanum, for en fortbroget Tyr. 4de Pr. (25 Rb.) P. Søndergaard, Ny Sølbygaard, for en blankbroget Tyr.

b. Tyre fra 1½—2 Aar.

1ste Pr. (30 Rb.) C. Jensen, Østergaard, Lemvig, for en fortbroget Tyr, Helsum. 2den Pr. (20 Rb.) Seerup, Vester Åsfjels, for en graabroget Tyr.

c. Køer under 11 Aar.

1ste Pr. (60 Rb.) Secher, Svallinggaard, for en fortbroget Ko. 2den Pr. (40 Rb.) J. Nørgaard, Aies, for en graabroget Ko. 3die Pr. (30 Rb.) O. Raftberg, Herpinggaard, for en hvid- og fortbroget Ko. 4de Pr. (20 Rb.) Buchwald, Mandrup, for en fortbroget Ko.

d. Køer og Qvier fra 1—3 Aar.

1ste Pr. (20 Rb.) C. Breinholbt, Damsgaard, for en fortbroget Qvie. 2den Pr. (15 Rb.) Hansen, Kjærbygaard, for en fortbroget Qvie. 3die Pr. (10 Rb.) Buchwald, Mandrup, for en fortbroget Qvie.

B. Af andre Racer.

a. Tyre over 2 Aar.

1ste Pr. (100 Rb.) Larsen, Jernit, for en sort Tyr, Copier. 2den Pr. (60 Rb.) C. Rasmussen, Ryslinge, for en røbskimlet Tyr. 3die Pr. (40 Rb.) Lange, Røddrup, for en rødbroget Tyr.

b. Tyre fra 1½—2 Aar.

1ste Pr. (30 Rb.) S. Pedersen, Hasle, Aarhus, for en rødbroget Tyr. 2den Pr. ubdeeltet ikke.

c. Køer under 11 Aar.

1ste Pr. (50 Rb.) Rosenfrantz, Borregaard, for en hvid Ko, Charlotte. 2den Pr. (30 Rb.) Larsen, Jernit, for en rød

Ko, Maren. 3die Pr. (20 Rb.) Rosenkrantz, Borregaard, for en fortbroget Ko, Kirstine.

Da ingen Dvier af andre Racer vare fremstillede, tilbeeltes de for denne Klasse udsatte Præmier:

1ste Pr. (20 Rb.) Rosenkrantz, Borregaard, for en rødpletet hvid Ko, Marie. 2den Pr. (10 Rb.) Samme for en fortbroget Ko. NB. Da ingen Udstiller maatte tage mere end een Præmie i samme Klasse, udbetaltes ikke de 3 sidstnævnte Præmier.

Sølvmedaille tilbeeltes det staaende Sukkerfabrik-Aktieselskab „Marieberg“ ved Landskrona for en rødvid Tyr af blandet Korthorns- og hollsteenskt Marst-Race og for en rødvid Ko af blandet Korthorns- og svenskt Race.

IV. Malkeqvæg.

A. Tydsk Race.

a. Tyre over 2 Aar.

Dommere: Poulsen, Kvælstrup; Hansen, Thorsølund; Vech, Balsøllille.

Rongepr. (100 Rb.) Dahl, Moesgaard, for en fortbroget Tyr. 2den Pr. (80 Rb.) M. Christensen, Munkdrup, for en mørkblaffet Tyr. 3die Pr. (70 Rb.) Terndrup, Clausholm, for en fortbroget Tyr, Adam C. 4de Pr. (50 Rb.) P. Hansen, Borum, for en fortbroget Tyr. 5te Pr. (30 Rb.) Friis, Villerup, for en fortbroget Tyr, Thomas. 6te Pr. (20 Rb.) Langemann, Nebel Hovedgaard, for en fort Tyr, Kolf.

Da ingen Præmier udbeeltes til yngre Tyre (b), tilkjendtes den for denne Klasse udsatte 1ste Pr. (20 Rb.) et Interessent-skab, Ny Løgten, for en fortbroget Tyr.

c. Køer under 11 Aar.

Dommere: Friis, Villerup; Koch, Thomasminde; Hansen, Nebel Mølle.

1ste Pr. (60 Rb.) Hansen, Skjærum Mølle, for en fortbroget Ko, Gute. 2den Pr. (40 Rb.) J. Preisler, Viborg,

for en sortbroget Ko, Faardal. 3die Pr. (30 Rd.) Sollesen, Rye Mølle, for en sortbroget Ko. 4de Pr. (20 Rd.) Breinsholt, Damsgaard, for en sortbroget Ko.

d. Qvier.

1ste Pr. uddelestes ikke. 2den Pr. (15 Rd.) C. Leth, Skovby, for en sort Qvie. 3die Pr. (10 Rd.) Mourier Petersen, Holbækgaard, for en sortbroget Ko, Bella.

B. Af Anglerracen.

Dommere: Rosen, Rønhave; Holm, Verchenfelt; Fangel, Gudumlund.

a. Tyre over 2 Aar.

Kongepr. (100 Rd.) Andersen, Gundersløvholm, for en rød Tyr, Bakewell. 2den Pr. (75) Westenholtz, Matstrup, for en rød Tyr, Brigham Young. 3die Pr. (50 Rd.) Blædel, Vilhelmsborg, for en mørkerød Tyr, Vilhelmsborg. 4de Pr. (25 Rd.) Tesdorpf, Durupgaard, for en mørkerød Tyr.

b. Tyre fra $1\frac{1}{4}$ —2 Aar.

Ingen Præmie uddelestes.

c. Køer under 11 Aar.

1ste Pr. (60 Rd.) Andersen, Gundersløvholm, for en rød Ko, Nr. 70. 2den Pr. (40 Rd.) Stabel, Friisenborg, for en rød Ko. 3die Pr. (30 Rd.) Saxtorph, Vosnæsgaard, for en rød Ko. 4de Pr. (20 Rd.) Koch, Thomasmindel, for en rød Ko, Nr. 70.

d. Køer og Qvier fra 1—3 Aar.

1ste Pr. (20 Rd.) Saxtorph, Vosnæsgaard, for en rød Qvie. 2den Pr. (16 Rd.) Andersen, Gundersløvholm, for en rød, lidt broget Qvie, Nr. 65. 3die Pr. (10 Rd.) Koch, Thomasmindel, for en rød Qvie, Nr. 97.

C. Af andre Racer.

Dommere: Valentiner, Gjeddesdal; Petersen, Rosenholm; Blach, Løgten; Trolbahl, Graa Mølle.

a. Tyre over 2 Aar.

Kongepr. (100 Rd.) Dahl, Brolykke, for en rød Tyr, Roland. 2den Pr. (60 Rd.) Broch, Bjellerup Ladegaard, for

en rød Tyr. 3die Pr. (40 Rb.) Petersen, Holmstrupgaard, for en rødbroget Tyr.

b. Tyre fra 1½—2 Aar.

1ste Pr. (30 Rb.) S. Jørgensen, Østerby, for en rødbroget Tyr, Walter Scott. 2den Pr. (20 Rb.) Koch, Thomasminde, for en rød Tyr.

c. Køer under 11 Aar.

1ste Pr. (50 Rb.) Knudsen, Eftildstrup, for en rød Ko. 2den Pr. (30 Rb.) E. Jørgensen, Binden, for en rød Ko, Rosa. 3die Pr. (20 Rb.) Petersen, Rosenholm, for en rødbroget Ko.

d. Køer og Qvier fra 1—3 Aar.

2den Pr. (10 Rb.) Ahlefeldt, Foldbygaard, for en rød Qvie, Fanny. 1ste Pr. (20 Rb.) uddeeldes ikke til nogen af denne Klasse, men tilkjendtes derimod Rosenkrantz, Vorregaard, for en rød Ko, Stine.

D. En Samling af eensartet Malkeqvæg af eget Tillæg, bestaaende af 1 Tyr og 5 Køer (3 Køer og 2 Qvier.

Dommere: Krøyer, Engelsholm; Andersen, Gundersløvholm; Hansen, Kjærbygaard.

Kongepr. (200 Rb.) Mourier-Petersen, Holbækgaard, for en Samling af jydsk Race. 2den Pr. (150 Rb.) Terndrup, Clausholm, for en Samling af jydsk Race. 3die Pr. (100 Rb.) Jørgensen, Tamsgaard, for en Samling af vesterjydsk Race. 4de Pr. (50 Rb.) Vuus, Drumgaard, for en Samling af blandet jydsk Race.

V. Faar.

A. Merinosfaar.

Dommere: Vech, Valdbbygaard; Bruun, Asmildkloster; Fangel, Næsgaard.

a. Vædere over 1 Aar.

1ste Pr. (30 Rb.) Tesdorpf, Durupgaard, for en Væder af Rambouilletracen. 2den Pr. (25 Rb.) Frijs-Frijsenborg for

en Væder af Rambouilletracen. 3die Pr. (20 Rd.) Westenholtz, Matstrup, for en Væder af Rambouilletracen.

b. Faar over 1 Aar.

1ste Pr. (20 Rd.) Krøger, Frisenbal, for et Faar af Elektoralracen. 2den Pr. (15 Rd.) Tesdorpf, Durupgaard, for et Faar af Infantadoracen. 3die Pr. udbeeltet ikke.

B. Kjøbfaar af rene Racer.

Dommere: Krøger, Frisenbal; Lange, Kallbysgaard; Sølstoft, Glibing Mølle.

a. Vædere over 1 Aar.

1ste Pr. (30 Rd.) Bøch, Valdbysgaard, for en Væder af Southdownracen, og til Nielsen, Ravnshøj, for en Dishleyvæder, Nr. 4. 2den Pr. (25 Rd.) Jensen, Østerby, for en Dishleyvæder, og til Hansen, Hvorslev, for en Dishleyvæder. 3die Pr. (15 Rd.) Carøe, Skjervad, for en Southdownvæder, Dbin, og til Bøch, Valsøllillegaard, for en Dishleyvæder.

b. Faar over 1 Aar.

1ste Pr. (20 Rd.) Jørgensen, Østerby, for et Faar af Dishleyracen, Albion. 2den Pr. (15 Rd.) Nielsen, Ravnshøj, for et Dishleyfaar, Nr. 1. 3die Pr. (10 Rd.) Rasmussen, Flynderupgaard, for et Dishleyfaar.

C. Faar af andre og blandede Racer.

Samme Dommere.

a. Vædere over 1 Aar.

1ste Pr. (30 Rd.) Clausen, Riffesminde, for en Væder af blandet Race. 2den Pr. (25 Rd.) Reedy-Thott, Gaunø, for en Væder af blandet Dishley- og Marsfrace, Mikkel. 3die Pr. (20 Rd.) Jensen, Sundby.

b. Faar over 1 Aar.

1ste Pr. (20 Rd.) Møller, Sandholdt Mølle, for et Faar, Sibse, af blandet dansk og Dishleyrace. 2den Pr. (15 Rd.) Bøch, Valsøllillegaard, for et Faar af blandet Dishleyrace. 3die Pr. (10 Rd.) Clausen, Riffesminde, for et Faar af blandet Race.

VI. Sviin.

Dommere: Eckardt, Drumgaard; Staun, Englerup Mølle;
Lorenzen, Christinedal.

a. Orner over $\frac{1}{2}$ Aar.

1ste Pr. (40 Rb.) Baché, Søbygaard, for en fortbroget Orne, Philip, efter en Berkshireorne. 2den Pr. (25 Rb.) Westenholtz, Matstrup, for en hvid Orne, Antonelli, af blandet Yorkshirerace. 3die Pr. (15 Rb.) Petersen, Koldkjærgaard. Sølvmedaille: Schmidt, Landskrona, for en Orne.

b. Søer over $\frac{1}{2}$ Aar.

1ste Pr. (25 Rb.) Ahlefeldt, Fjoldbygaard, for en broget Sø, Fjoldbygaard. 2den Pr. (20 Rb.) Westenholtz, Matstrup, for en hvidbroget Sø, Bola Montez, af blandet Yorkshirerace. 3die Pr. (10 Rb.) Jespersen, Gammel Mølle, for en hvid Sø, Grette.

c. Grise under $\frac{1}{2}$ Aar, men mindst 3 af samme Race.

1ste Pr. (20 Rb.) Højer, Lyngbygaard, for 5 brogede Grise af engelsk Race. 2den Pr. (10 Rb.) Petersen, Holmstrupgaard, for 12 forte og fortbrogede Grise af langhaaret engelsk Race.

VII. Fedt og slagtefærdigt Dvæg.

1. Hornqvæg.

A. Af jydsk Race.

Dommere: Swan, Edinburgh; Ingversen, Hegnet; Buus, Gjedsergaard.

a. Stude indtil 6 Aar.

1ste Pr. (100 Rb.) Møller, Gistrup, for en fortbroget Stud. 2den Pr. (70 Rb.) Poulsen, Kvelstrup, for en graa-broget Stud. 3die Pr. (50 Rb.) Nathanson, Randers, for en fortbroget Stud. 4de Pr. (30 Rb.) Hansen, Kjærbygaard, for en fortbroget Stud.

b. Tyre og Vøller.

1ste Pr. (50 Rb.) Nathanson, Randers, for en fortbroget Vøl. 2den Pr. (30 Rb.) Salamon, Randers, for en fort-

broget Bøl. 3die Pr. (20 Rd.) Madsen, Thiele, for en fortbroget Tyr.

c. Køer og Qvier fra 1—6 Aar.

1ste Pr. (50 Rd.) Frijs Frijsenborg, for en fortbroget Qvie. 2den Pr. (30 Rd.) Griffen, Mundelstrup, for en fortbroget Qvie. 3die Pr. (20 Rd.) Saxtorph, Vosnæsgaard, for en fortbroget Ko.

B. Af andre eller blandede Racer.

De samme Dommere.

a. Stude indtil 6 Aar.

2den Pr. (50 Rd.) Griffen, Mundelstrup, for en rød Stud af blandet Race. 1ste og 3die Pr. uddeeltet ikke.

b. Tyre og Bøller.

1ste Pr. (50 Rd.) Meisner & Claudi, Horsens, for en rødbroget Tyr af blandet Race. 2den og 3die Pr. uddeeltet ikke.

c. Køer og Qvier fra 1—6 Aar.

1ste Pr. (50 Rd.) Rosenkrantz, Rosenholm, for en rød Ko af nordflesvigsk Race med lidt indblandet Rorthornsblood. 2den Pr. (30 Rd.) Suel-Brokdorff, Hindemaae, for en sort Ko af engelsk Race. 3die Pr. (20 Rd.) Eckardt, Drumgaard, for en rød Ko af blandet nordflesvigsk Race.

C. Kalve under $\frac{1}{2}$ Aar, uden Hensyn til Race.

Dommere: Halvorsen, Stomagerkro; Poulsen, Dalsgaard; Ziegler, Aarhus.

1ste Pr. (25 Rd.) Nielsen, Gunnestrup, for en blakbroget Kalv. 2den Pr. (15 Rd.) Larsen, Jernit, for en sort Kalv af blandet Race. 3die Pr. (10 Rd.) Mikkelsen, Skovby, for en blakbroget Kalv af ihdsk Race.

2. Faar (Faar og Veder).

De samme Dommere.

1ste Pr. (30 Rd.) Nielsen, Ravnshjerg, for et ægte Dishleyfaar, Nr. 22. 2den Pr. (20 Rd.) J. Jensen, Skaabe, for et Faar af engelsk Race. 3die Pr. (10 Rd.) Rasmussen, Flynderupgaard, for et Dishleyfaar.

3. Sviin over $\frac{1}{2}$ Aar.

De samme Dommere.

1ste Pr. (30 Rbd.) Westenholtz, Matstrup, for en rødbliiset So, Pepita, af blandet Berksfirerace. 2den Pr. (20 Rbd.) Lorenzen, Christinedal, for en fort Galt af Berksfireracen. 3die Pr. (10 Rbd.) Saxtorph, Vosnæsgaard, for en fortplettet Galt af Berksfireracen.

Grev Frijs Frijsenborg gav Afkald paa de ham tilkjendte Præmier til Fordeel for Landmandsforsamlingen.

Udstillingerne.

Af disse var Udstillingen af Agerdyrkings-Redskaber og Maskiner den vigtigste, den, hvis Ordning og Opstilling havde taget meest Arbeide og Tid, den, der ogsaa havde det stærkeste Besøg, saa det ikke blot var i de til Prøverne bestemte Tider, men gjennem hele Dagen, at man her traf snart færre snart flere Medlemmer ivrigt beskæftigede med at undersøge og sammenligne de forskjellige Maskiner; og var det end langt fra, at en saadan Undersøgelse altid førte til Valg og Indkjøb, ja Klagebe end Fabrikanterne her som ved de fleste Udstillinger af denne Art over, at der ingen Forretninger gjordes, saa er det dog umiskjendeligt, at denne Slags Udstillinger ved det Vækkende, Tankegivende og Belærende, som de paa en let og levende Maade gjennem Diet bibringe de Besøgende, er af den største Betydning, og at derfor alle de Kræfter og Beskøftninger, som Udstillerne, Komiteen og Dommerne havde offret paa den, i Fremtiden skulle bære Frugter i riigt Maal. Endnu er der hos Mange ligesom en Fordom mod en stærkere Indførelse af Maskiner i deres Bedrift, og unægtelig lægge ogsaa baade de personelle og lokale Omstændigheder ofte store Hindringer i Veien; men Tiden vil komme og er neppe fjern, da enhver Landmand, der vil gjøre sig Haab om at kunne konkurrere i den Kamp, der forestaaer, og som mere og mere vil føre vort Agerbrug i en intensiv Retning, — da hver den Landmand maa see en af sine bedste, en af sine uundværlige

Støtter i den størst mulige Anvendelse af Maskiner, eller med andre Ord i at ombytte den kostbare Haandkraft med Heste- eller Dampkraft.

Foruden det Indkjøb, som Komiteen havde gjort af engelske Redskaber, der efter Mødets Slutning bleve solgte ved Auction, havde ogsaa flere fremmede Fabrikker sendt Gjenstande til Mødet, og stillede de danske Fabrikker end noget i Skygge ved Siden af disse og navnlig ikke kunde maale sig med dem i Arbeidets Skjønhed, saa var det dog en Glæde at see de umiskjendelige Fremskridt i denne Green af vor industrielle Udvikling.

Fra Komiteens Side var der gjort store og vellykkede Bestræbelser for at gjøre Opstillingen saa smuk og hensigtsmæssig, og i det Hele taget Udstillingen saa frugtbringende som muligt, og Komiteemedlemmet Hr. Grosferer Rahr, ligesom de Mænd i Aarhus, der velvilligt ydede ham deres Bistand i dette Diemed, fortjene megen Anerkjendelse og Tak derfor. — Det nye store Ridehuus udenfor Frederiksport var af Militairautoriteterne overladt Komiteen til Udstillingen, og ved smagfulde Tilbygninger og en heldig Benyttelse af det store Rum afgav dette et fortrinligt Udstillingslokale for alle de mindre Gjenstande, medens de større Redskaber og Maskiner vare opstillede i to med Halvkure indhegnede Gaarde. Det Udvalg, der var valgt til Bedømmelsen af denne Udstilling, bestod af Professor Jørgensen, Formand, Mekanikus Winstrup, Forpagter Heide, Propr. Carøe, Skjervad, og Gods-eier Lund, Vedbysgaard. Torsdagen før Mødet havde de paaabegyndt Bedømmelsen, og allerede paa selve Nabningsdagen kunde Formanden meddele en orienterende Udsigt over Udstillingen. Hver Morgen prøvedes forskjellige Klasser af Redskaber under en stærk Tilstrømning af Medlemmerne, der især med stor Interesse fulgte de smukke Prøver med Damptærskemaskinerne og de vellykkede Prøver med Meie- og Slaamaskinerne, hvor man til Ordens Overholdelse havde været saa heldig at faae en Afdeling Soldater, som ved at slaae Cordon om det

Stykke Korn, hvor Prøverne foregik, til Held for Tilstuerne selv, forhindrede de ved slige Prøver saa bekendte Uordener.

Mandag Middag samlede Medlemmerne paa det store Torv for i Procession at drage til Udstillingen, som Præsidenten aabnede med en Tale, i hvilken han først kastede et Blik tilbage paa de tidligere Landmandsmøders Udstillinger, og udtalte, at trods det smukke Arrangement i Horsens, og den riigholdige Samling i Odense, var denne dog den heldigste og smukkeste, der nogensinde har været herhjemme. Det var Konkurrencen mellem vore Fabrikanter, vi kunne takke for alle disse forbedrede og smukke Redskaber, og det var ogsaa Ønsket om ved Konkurrence at fremme Udviklingen, der havde ledet Komiteen til at indforskrive nogle fortrinlige fremmede Redskaber fra England. I det han paa Forsamlingens Begne takkede de af Komiteens Medlemmer, der havde haft med denne Udstilling at gjøre, Dommerne og Udstillerne, erklærede han Udstillingen for aabnet og uddeelte Præmierne.

Kort efter gav Formanden for Bedømmelsesudvalget Professor Sjørgensen i Forhandlingslokalet følgende Udsigt over Udstillingen:

Ved Bedømmelsen er brugt samme Fremgangsmaade som i Odense, da den der havde viist sig heldig; Dommerne have kun været samlede siden i Torsdags og have altsaa kun haft ligesaamange Dage, som der vilde bruges Uger til en sliq Bedømmelse, og det er derfor muligt, at noget kan være overseet, skjøndt der fra Udvalgets Side er anendt al Flid. Den store Smødekommen, som Udvalget har fundet hos den forberedende Komitee og den hensigtsmæssige Ordning af det Ud stillede har imidlertid i høi Grad lettet Hvervet.

Medens man tidligere har tilstaaet Fabrikanterne fri Forsendelse til Landmandsmøderne af deres Udstillingsgjenstande, har man iaar for første Gang dovnet at lade dem selv bære Forsendelsesomkostningerne, og Erfaringen har viist, at Sagen nu er tilstrækkelig modnet og rodfæstet dertil, thi intet af de forrige Møder har haft en saa stor og smuk Udstilling at op-

vise. Udstillingen omfatter nemlig 562 Nummere, medens den i Odense kun havde 502, og naar man kun iaar har uddeelt 49 Belønninger (nemlig 11 Sølv- og 26 Bronze-Medailleer og 12 Hæderlig Omtale), medens 85 bleve uddeelte i Odense, saa maa heraf ikke udledes den Slutning, at der er Tilbagegang i Udstillingsgjenstandenes Godhed, men det har sin Grund i, at man kun har villet belønne de virkelig nye Ting, som her ere komne frem, og ikke ved en løs Uddeling af Medailleer til tidligere belønnede, om end iøvrigt vedvarende fortrinlige Ting svække Medailleernes Betydning.

De engelske Maskiner danne en Klasse for sig og ere bedømte uden nogen Sammenligning med de øvrige udstillede Maskiner af samme Art. Blandt Lokomobilerne med Tærskemaskiner maae baade Clayton, Shuttleworth & Co.'s og Hornsbys fremhæves. De have begge et udmærket Rensseapparat af en nyere Konstruktion. En Meiemaskine af Hornsbys med et nyt Afslæggeapparat, der først kom frem ifjor, synes ogsaa fortrinlig. De af Hornsbys udstillede Slaamaskiner og Hesteviver fremvise intet Nyt, men ere særdeles gode. Ligesaa er ogsaa Bakers Renssemaskine efter et ældre Princip, men dette er saa godt udviklet og Arbeidet saa smukt udført, at Maskinen ikke vil staae i Skygge af noget nyere Slags Renssemaskine. De bekjendte Howardske Plove ere fortrinlige, men lidt sammensatte. De udstillede Grubber, Radrenserer og Staffødder ere gode; en Samling engelske Redskaber, som et Hamborger Huus har udstillet, ere ogsaa gode, men er kommen for seent til at æste ved Bedømmelsen.

2den Klasse. Plove. Det eneste Nye mellem dem er en Reolplov af S. Hansen, og den er derfor den eneste, der har faaet Medailen, ihvorvel en Mængde af de almindelige Plove ere fortrinlige, ja de danne maastee endogsaa den bedste Klasse i hele Udstillingen. De under denne Klasse udstillede Redskaber, det svenske Arder, der svarer til vor gamle Krog, og den böhmiske Spadeplov eller Ruchablo kunne hver for sig være meget brugelige Redskaber i de Egne, hvor de høre hjemme,

men vi have ingen Trang til at indføre dem, da vi allerede have Redstaber, der fuldt saa godt udføre det samme Arbejde.

3die Klasse. Harver og Tromler. Der synes at være en kjendelig Forbedring af Harvernes Konstruktion, om der end findes endeel af de ubstillede, der kjendelig samle efter at finde de rette mekaniske Principer. I den danske Afdeling er der ikke en Tromle (i den engelske findes derimod en fortrinlig), og dog er Tromlen sikkert det fletteste Redskab, vi have, da den har bevaret sig uforandret fra gammel Tid; det vilde være ønskeligt, om Fabrikkerne vilde henvende deres Opmærksomhed mere paa den.

Det er at beklage, at de svenske Fabrikker, der have et saa udmærket Materiale til Redstabsbrug, ikke ere mødte her; derimod maae vi udtale vor Glæde over den fra Cathrineholms Jernværk ved Frederikshald sendte Samling af Redstaber.

4de Klasse. Saaemaskinerne vise ikke noget særligt Nyt. En Frøsaemaskine fra Wistoft i Viborg, ved hvilken der samtidig kan saaes Raigræs og Kløver, er lavet smukt; ligesaa findes nogle forenede Korn- og Frøsaemaskiner ogsaa vel gjorte, og til mindre Gaarde ville de vist kunne have Fortrin, skjøndt det ialmindelighed ikke er heldigt at have Maskinerne for sammenfatte. Det første Forsøg paa at fabricere en Radsaaemaskine her i Landet er gjort af C. Jensen i Aarhus, og om den end væsentligt er en Kopi efter de engelske og staaer tilbage i Udførelsen for disse, bør den dog hvedes Anerkjendelse som et første Forsøg i denne Retning.

5te Klasse. Meiemaskiner og Hesteriver. Af disse findes intet Originalt i den danske Afdeling, men særdeles gode Esterligninger af de engelske, og dette er i og for sig priisværdigt, hvor Kopierne udføres med den Omhu, som f. Ex. Fabrikken Phoenix's, hvis Kopi af Samuelsons Meiemaskine fortjener Anerkjendelse.

6te Klasse. Dampmaskiner, Hestegange, Tærste- og Kensemaskiner. Allerups Lokomobil med Tærste- og

Kensmaskine er godt udført og vil vist vise sig fortrinlig; at Heegaards Lokomobil ikke er blevet belønnet, hidrører fra, at det i Odense fik den ekstraordinære høje Pris. Fra Frich i Aarhus og Møller & Kochumsen i Horsens er udstillet to smaa Dampmaskiner paa $1\frac{1}{2}$ —2 Hestes Kraft til Meieridrift, de ere smukt udførte. Vore Tærskemaskiner ere simple, men dette maa vist betragtes som et Held saa længe de drives med Hestekraft; det gjælder ikke blot om at levere den bedste Maskine, men ogsaa den, der bedst passer for Forholdene; naar vi derfor engang begynde at bruge Dampkraften mere, da maae mange af vore Maskiner udføre Arbeidet til en langt yderligere Grad af Fiinhed end nu vilde være tilraadeligt. Den af Schrøder & Jørgensen udstillede Hestegang er et af de interessanteste Stykker paa Udstillingen; det er en heel ny Form uden Tandhjul, og Kraften overføres til Axen ved en Skrue, Friktionen bliver mindre, og Kraft spares. Ved et Forsøg, som man anstillede, viste det sig, at 79 pCt. af den af Hestene udviklede Kraft kom til Anvendelse i Tærskemaskinen, der dreves af denne Hestegang, og dette maa ansees for meget; holder den hvad den synes at love, vil den vække Opmærksomhed overalt i Verden, hvor den end monne komme.

7de Klasse. Hakkelsesmaskinerne ere meget gode, men vise ikke noget særligt Nyt. Brødrene Jensens nye Konstruktion med op- og nedgaaende Knive har man ikke kunnet erkiende som Fremskridt efter de anstillede Forsøg, men disse tillegger man ei heller stor Vægt.

8de Klasse. Meierigjenstande. Fra Rasmussen i Odense findes udstillet et godt Kjerneværk, men af almindelig Konstruktion. Schmidt fra Rugaard har udstillet en Smørfjerne, hvor Pendulbevægelsen er bragt i Anvendelse; det er et gammelt Princip, der i Tidens Løb er blevet afløst af Svinghjulet, men det er simpelt, gaaer muligviis lettere, og fortjener da Opmærksomhed. Der findes godt Bødkerarbejde paa Udstillingen, og nogle Mellesier af Messingtoist, som vist fortjene Fortrin for Haardug. Den af Justermester Bruun konstruerede

Stiveløbsbismer til Melkeveining er meget sikker og hensigtsmæssig, og den er nu at faae omkring i Landet hos Justeer-kammerets Kommissjonairer. Tavler til Meierikjeldere skylbes væsentligt Rand. Segeltes Vestræbelsler, der ere blevne understøttede af indsigtsfulde Landmænd som f. Ex. Proprietair Friis til Lillerup og Forvalter Buus paa Gjedsergaard. Denne helbige Samvirken giver Haab om, at de Tider ikke ere fjerne, da Meierivæsenet forlader den blotte Routine og kommer ind under Videnskabens Omraade, hvorved det langt sikkrere arbejder sig frem, saaledes som Tilfældet allerede kan siges at være med mange Dele af Landbruget, f. Ex. med Maskinen, der mere og mere konstrueres og vurderes efter Mekanikens Love, eller Foderet og Gjødningen, der først ere stillede i deres rette Lys ved Chemiens Hjælp.

9de Klasse. Vogne og Seletøier. Af disse ere udstillede flere elegante Luxusvagnar og dem har Udvalget afholdt sig fra at bedømme, idet det kun har holdt sig til de Sager, der høre til Landbruget, og til enkelte af disse uddeelt Præmier.

10de Klasse. Brændte Leerverer og

11te Klasse. Pomper og Sprøiter indeholde meget gode Sager, men intet Nyt.

12te Klasse. Forskjellige Maskiner og Redskaber. Blandt disse findes en Mergelmaschine fra Christensen i Silkeborgegnen, der under enkelte Forhold, hvor man kæmper med Vand og blød Bund, kan have sin Betydning. Blandt Badstest og Balkemaskinerne findes flere gode.

13de Klasse. Haandredskaber og Huusholdningsgjenstande. Hvad de første angaae, staae vi endnu meget tilbage, men store Fremstridt spores dog tydeligt. De fortrinlige Redskaber fra Marstrands Fabrik ere meget udbredte, om end meest som Modeller, men derved vinder dog Brugen lidt efter lidt Indgang. Den smukkeste Samling af Haandredskaber er den fra Spear & Jackson i Sheffield, men den fra Kruse ved Nyborg nærmer sig den meget. Freundlich i Ar-

huus har udstillet gode Knive. — En smuk, god, billig og nøiagtig Dvægvægt findes udstillet fra Berg i Kjøbenhavn. De smukke og gode Kornvægte, Thermetre og Melkemaalingsapparater fra Thiele i Kjøbenhavn fortjene særlig at fremhæves.

De i 14de, 15de og 16de Klasse udstillede Prøver af forskjellig Slags, Gjødningsprøver, Modeller og Tegninger ere vanskelige at bedømme, og Udvalget har ikke fundet Anledning til at uddele nogen Præmie i disse Klasser, hvor gjerne det end anerkjender de store Fremstridt, som navnlig Gjødningsfabrikationen har gjort, især efter at den har fundet en kontrollerende Støtte i den kemiske Analyse. I det Hele har Udvalget faaet et godt Indtryk af Udstillingen, og han haaber, at Forsamlingen vil stadfæste denne Dom ved flittigt Besøg. Præsidenten takkede sluttelig Prof. Jørgensen for den fortrinlige, orienterende Oversigt, han her havde meddeelt, og som han følte sig forvisset om vilde lette Medlemmerne Besigtigelsen af det Udstillede.

Paa Raadhuset var udstillet en Samling af Korn-, Frø- og Meelprøver, blandt hvilke de fra flere danske Huse i Udlandet indsendte Prøver navnlig udmærkede sig. Frig Jensen i Kjøbenhavn ligesom ogsaa et Par hamborgske Frøhandlere havde udstillet omfattende og riigholdige Samlinger af forskjellige Frøarter. Tillige fandtes her en særdeles smuk og interessant Samling af danske Mineralier og Steenarter. — Smør- og Osteudstillingen, der talte en stor Mængde tildeels særdeles gode Nummere, var opstillet i Konsul Mørchs Kjælber. I Lighed med Densensmødet blev ogsaa her uddeelt Præmier til dem, der havde lavet det Smør, som blev tilkjendt Medalje. — I Latinstolens Gymnastikhuus var Samlingen af Fiskerefskaber og Fiskeprodukter, tilligemed en Skolen tilhørende smuk Fuglesamling udstillet. Ved Domkirken fandtes henlagt en særdeles smuk og interessant Samling af Naaletræer i forskjellig Alder fra den vellykkede Stendalgaard-Plantage ved Viborg.

Præmienddeling.

1. Maskiner og Redskaber.

Dommere: Jørgensen og Winstrup, Kjøbenhavn; Heide, Bygholm; Carøe, Skjervad; Lund, Vedbygaard.

Sølvmedaille tilkjendtes: Clayton, Shuttleworth & Co., for et 8 Hestes Lokomobil med Tærskemaskine og Halm-Elevator. Hornsby & Sons, for et 5 Hestes Lokomobil med Tærskemaskine. Samme, for en Meiemaskine. John Baker, for en Kensemaskine. J. & F. Howard, for Plove og Harver. Allerup, Odense, for et 6 Hestes Lokomobil med Tærskemaskine. Schrøder & Jørgensen, Kbhvn, for en Hestegang. Spear & Jackson, for Haandredskaber. Thiele, Kbhvn, for forskellige Maaleinstrumenter. Kruse, Kongsbøi Fabrik, for Haandredskaber.

Bronzemedaille tilkjendtes: Underhill, for en Turnips-saaemaskine. Hunt, for en Radrenser og Stakspødder. Hansen, Agerup, for en Reolplov. Christoffersen i Lund ved Grenaa, for en svensk Harve. Andersen, Aarhus, for en svensk Harve. Larsen, Vustrup, for en Polygonharve. Jensen, Lerchenborg, for en Korn- og Frøsaemaskine. Jensen, Aarhus, for en Radsaaemaskine. Allerup, Odense, for en Korn- og Frøsaemaskine. Wistoft, for en Frøsaemaskine. Fabriken Phoenix i Odense, for en Meiemaskine efter Samuelsons Princip. Johansen, Giershaab, for en Tærskemaskine. Møller & Jochumsen, Horsens, for en Tværtærskemaskine med Halmryster. Hermansen, Næstved, for en Tærskemaskine med Halmryster. Schrøder & Jørgensen, Kbhvn, for en Tærskemaskine. Stallnecht, Horsens, for en Tærskemaskine med Halmryster. Lange & Co., Svendborg, for en Tærskemaskine. Rasmussen & Co., Odense, for en Tærskemaskine. Insjong, Aarhus, og Lauersen, Lillerup, for Bødderarbejde. Jensen, Aarhus, for Haandredskaber. Rahser, Horsens, for Haandredskaber. Berg, Kbhvn, for en Dvægvægt.

Hæderlig Omtale tilkjendtes: Hermansen, Næstved, for en Sæddækker. Møller & Jochumsen, Horsens, for en Damp-

maskine paa $1\frac{1}{2}$ à 2 Hestes Kraft. Frich, Aarhus, for en Dampmaskine paa $1\frac{1}{2}$ Hestes Kraft. Hansen, Stougaard, for en Rensmaskine. Rasmussen & Co., Odense, for et Kjerneværk. Schmidt, Rugaard Teglværk, for en Kjerne. Bruun, Rbhvn, for en Stødelodsbiømer til Mælkeveining. Turnley, Bordingborg, for Mælkesigter. Lohstrup, Viborg, for en Arbejdsundervogn. Nielsen, Hundrup, for Seletøibeslag. Schnevoigt, Viborg, for en Vabste- og Valkemaskine. Christensen, Horn Mark, for en Mergelmaskine. Freundlich, Aarhus, for Knivsmedarbejde.

2. For Meieriprodukter.

A. Smør.

Dommere: Ankerstjerne, Randers; Petersen, Vesterbygaard; Raae, Aarhus.

a. Smør fra større Avlsbrug.

Sølvmedaille: Magen, Petersminde; Petersen, Holmstrupgaard.

Bronzemedaille: Lawæg, Møltrup.

For Tilberedning af Smørret: 1ste Pr. (25 Rd.) Sfr. L. Schjødt, Petersminde; 2den Pr. (15 Rd.) Sfr. Koll, Holmstrupgaard. 3die Pr. (10 Rd.) Fru Lawæg, Møltrup.

b. Smør fra mindre Avlsbrug (ikke over 20 Røer).

Sølvmedaille: Petersen, Brabant; J. Jensen, Braamølle.

Bronzemedaille: Frenstrup, Holme.

Hæderlig Omtale: Høiriis, Rode; Jensen, Odber; Sander, Drøge; Møller, Sjørølev; Rasmussen, Piisberg Terp; Petersen, Laving; Therkildsen, Vester-Drum.

For Tilberedning af Smørret: 1ste Pr. (25 Rd.) Sfr. M. Jensen, Brabant. 2den Pr. (15 Rd.) Fru Jensen, Braamølle. 3die Pr. (10 Rd.) Fru Frenstrup, Holme.

B. Ost.

Dommere: Gerdes, Aarhus; Stenstrup, Aarhus; Petersen, Balskov.

Sølvmedaille: Koch, Thomasminde; Olsen, Bibygaard.

Bronzemedaille: Hansen, Jorstrup; Ternstrup, Clausholm; Bay, Gersdorflund.

Hæderlig Omtale: Biers, Vindebygaard; Sehested, Broholm; Schrøder, Marienhof; Hamilton, Varsbäck; Nielsen, Øversø.

3. For Fiskeriredstaber.

Dommere: Feddersen, Viborg; Baes, Aarhus; Hansen, Randers.

Sølvmedaille: Leidesdorff, Gøttheborg, for en Samling af Fiskefroge.

Bronzemedaille: Thysdal, Aarhus, for en Samling af Fiskegarn; A. Hansen, Aarhus, for en Samling af Fiskeriredstaber.

Hæderlig Omtale: Martensen, Aarhus, og Bøgh, Stagen, begge for en Samling af Fiskeriredstaber.

4. For Fiskeprodukter.

Dommere: Feddersen, Viborg; Baes og Erslev, Aarhus.

Sølvmedaille: Hansen, Randers, for Fiske, udklækkede ved kunstig Ubrugning, og som en Anerkjendelse for 11 Aars Virksomhed; det norske Fiskeguano-Selskab i Christiania, ved Brødrene Hjorth i Kjøbenhavn, for norsk Fiskeguano.

Bronzemedaille: Bødker, Stagen, for tørret Klipfiske; Ellekom, Amsterdam, for hermetisk opbevarede Fiskeprodukter; Bjerling, Grøskjøbing, for saltet Aal.

Hæderlig Omtale: Berendt, Middelfart, for Marsvine-tran; Muus, ved Ludvigsen, Kjørteminde, for Fiske-tran; Johnsen, Aarhus, for røgede Rymølle-Aal.

Discussion ved Landhuusholdningsfelskabets Møder.

Mødet den 14de Marts 1866.

Profesfor B. S. Jørgensen indlebede Spørgsmaalet:

Hvad kan der gjøres fra Landmandens Side, for at den direkte Dampskibsforbindelse med England kan blive saa fordeelagtig som mulig?

Han fremhævede først de store Fremskridt, som Agerbruget i dette Aarhundrede, og navnlig i den sidste Snees Aar har gjort i vort Fædreland, som viser sig baade ved den større Udsæd, som de statistiske Optegnelser have paaviist, idet denne fra 1837 til 1861 er voget med 40 pCt. og det besaaede Hvedeareal i dette Tidsrum endog steget fra 42000 Tdr. Udsæd til 1100,00 Tdr., naar man, hvad vel uden stor Feil kan ssee, antager, at der saaes een Td. Hvede i een Td. Land. Det er derfor ikke at undres over, at Prof. Holst nylig i sit interessante Foredrag om Kornproduktionen i Danmark er kommen til det Resultat, at der for Tiden produceres 2 Mill. Tdr. Korn mere i Kongeriget, end der i 1820 avledes i hele Monarkiet. Kornubførselen er derfor ogsaa tiltagen saa betydelig, at medens denne for hele Monarkiet fra 1830—39 udgjorde i Gjennemsnit aarlig 1,800,000 Tdr., hvoraf 225,000 Tdr. Hvede, er den i de sidste 2 Aar for Kongeriget alene steget til $3\frac{1}{2}$ Mill. Tdr., hvoraf 450,000 Tdr. Hvede. Kornubførselen alene er imidlertid ingen god Maalestof for Fremgangen af et Lands Agerbrug; Kreaturholdet maa der fremfor

Alt tages Hensyn til; men her viser sig en lignende Forøgelse, idet Hornqvægets Tal i de 24 Aar, der ere hengaaede mellem Tællingen fra 1837 til 1861, er steget med 31 pCt., Svinene med 28 pCt. og Faarene med $6\frac{1}{2}$ pCt., medens Hestenes Antal omtrent har holdt sig paa samme Standpunkt, saa at det forøgede Areal dyrkes med samme Hestebesætning. Smørudførselen udgjorde i Aarene 1830—39 omtrent 60,000 Tdr. fra Monarkiet, i de sidste Aar fra Kongeriget c. 40,000 Tdr.

Da vort Agerbrug tidligere stod paa et meget lavt Trin, bevise disse Fremstridt ikke, at man nu har naaet et tilfredsstillende Standpunkt, og enhver af de Tilstedeværende vil vistnok ogsaa erkjende, at der endnu er særdeles meget tilbage at gjøre. Det synes dog, at Dvæggholdet sammenlignet med Nabolandene kan siges at være betydeligt. I et interessant Foredrag, som Conferentsraad David for et Par Aar siden holdt her i Selskabet om Udsalbet af den sidste Dvægtælling, viste han, at naar man reducerer Hundsdyrenes Antal til en vis Eenhed, den saakaldte Dvægstyrke, for at kunne gjøre Sammenligning mellem de forffjellige Lande, udgjorde Dvægstyrken for Kongeriget Danmark 2675 Stkr. (for Verne alene 3640) for hver Qvadratmiil, medens samme Reduktion for Mecklenborg gav 2267 og for Preussen 2000 Stkr. paa een Qvadratmiil i Gjennemsnit.

Undersøger man nu, hvorfra denne store Fremgang, som Landbruget hos os har gjort i den sidste Tid, hidrører, maa den væsentlig tilskrives Landboreformen, som begyndte 1784, hvis velsignelsesrige Virkning især er kommen den nuværende Slægt tilgode, og vi maae med Taknemmelighed erindre de Mænd, som trods al Modstand fra Godseiernes Side og uden Bistand af Bondestanden, men alene understøttet af den ophlyste offentlige Mening, satte et System igjennem, bygget paa frisindede Grundsætninger, der søgte at være billig mod Alle, og som i Virkeligheden ogsaa fremmede hele Landbostandens Interesse, og vi maae beundre dette saameget mere, som det stete før den franske Revolution var begyndt, der siden

bidrog saameget til at omstøbe forældede Institutioner, men som hos os ikke fremkaldte nogen Brydning, da Reformen var i saa god Gang. Saalænge Stavnbaandet bestod, gif Velstanden Aar for Aar tilbage; frugtbare Aar, gunstige Handelsforbindelser og Alt hvad der ellers fremmer et Lands Velstand blev uden Virkning, fordi Hoveriets Tryk paa Bønderne var saa stærkt, at endog enhver Fremgang, som Agerbruget gjorde og som altid gif ud fra de store Gaarde og derfor medførte forøget Hoveri, kun bidrog til at sænke Bønderne dybere i Armod. Den nye Lovgivning frembragte strax gode Følger, men det er dog sandsynligt, at de Mænd, som skabte den, have følt sig stuffede og langt fra ikke seet den Fremgang, som de havde ventet. Den gamle Slægt maatte uddøe, og en ny Slægt, vant til Frihedens Gøder, og som havde modtaget en bedre Skoleunderviisning, maatte indtage dens Plads, før man ret kunde faae Virkningerne at see, og da forskjellige andre Tryk stødte til, den uhykkelige Krig i Aarhundredets Begyndelse, den deraf følgende Pengeombæltning og senere uhorste lave Priser paa alle Agerbrugsprodukter i en Aarrække, er det let forklarligt, at et halvt Aarhundrede maatte medgaae, inden at de store Fremstridt, som vi nu glæde os over, kunde vise sig. Indførelsen af den frie Forsatning 1848 har utvivlsomt ogsaa bidraget til at fremme Agerbruget, men der har man dog ikke indslaaet nye Veie, om Forbedringen i Lovgivningen end vistnok er gaaet raslere frem, end Tilfældet ellers vilde have været, men dog altid i det gamle Spor.

Men dog mærkes en overordentlig Fremgang siden 1848, og man kan vel sige, at det er just siden den Tid, at Fremgangen har været meest ivinesaldende; dette hidrører dog uden al Tvivl nærmest fra Ophævelsen af de engelske Kornlove 1847, som har været af den største Betydning for alle Nabolandenes Agerbrug, og vil kunne blive det mere, naar man lærer at benytte det engelske Marked rigtigt. Det er til Oplysning om dette, at Aftenens Discussion er bestemt.

Naar man undersøger den Indflydelse, som Kornlovenes Ophævelse i England har havt paa vor Kornhandel, kan det ikke siges, at Kornpriserne derved ere stegne, ibetmindste ikke i nogen betydelig Grad; men den har medført den store Fordeel, at Priserne ere blevne jevnere, og de store Svingninger, som tidligere fandt Sted og gjorde Kornhandelen saa usikker, kan ikke let tænkes mere, da høie Priser i England vil fremkalde Tilførseler fra fjernere Lande, som under sædvanlige Forhold ikke søge det engelske Marked. Det er een Fordeel, men tillige har den frie Kornhandel i England tvungen baade Landmand og Kjøbmand til at henvende langt større Opmærksomhed paa Kornets Oualitet, end tidligere; endnu staaer i denne Henseende dog ikke saa libet tilbage at gjøre baade i Henseende til Jordens Dyrkning og Kornets Behandling, baade af Landmænd og Kjøbmænd, før et saa eensartet Produkt og den Vægt og Farve af Kornet bringes tilveie, som staffer de største Priser paa det engelske Marked. Endelig har den frie Kornhandel ogsaa bevirket, at en Forædling af Korvarerne nu finder Sted efter en ikke ganske ringe Maalestok, som den tiltagende Udførsel af Hvedemeel til England viser.

Bed den direkte og regelmæssige Dampskibsforbindelse med England, som nu er sat i Gang, tilbydes der os imidlertid en Affætning af vore Landvæsenprodukter, som det kun afhænger af os selv at udvide. Smaa kreaturer, Hø, Frugt, Havsager o. l. føres i store Masser fra Holland, Belgien og Frankrig til England, og der er ingen Tvivl om, at lignende Produkter herfra kunne finde en fordeelagtig Affætning, men gode og passende for det engelske Marked maae Varerne være. Hovedudførselen fra os vil imidlertid altid Kvægavlsprodukterne blive, og det er derfor disse, som Opmærksomheden især maa henvendes paa.

Der fremstiller sig strax det Spørgsmaal, om det er Studiefedning eller Meieridrift, der i Fremtiden vil være meest anbefalelig. Det er imidlertid vistnok utvivlsomt, at det for de fleste Egne af Landet vil være Meieridriften, som for en

meget lang Tid vil blive Hovedsagen; den giver den største, sikreste og hurtigste Indtægt. Smør kan ikke uden Skade taale en lang Transport, vi have derfor mindre Concurrence at vente af fjerne Lande, og tilmed et saa stort Forspring i Produktionen af fiint Smør, at selv nærliggende Lande, som først skal bringe gode Besætninger, Localiteter og øvede Folk tilveie, ville bruge mange Aar inden de naae saavidt, som vi nu ere. Og dog staaer endnu hos os meget tilbage at gjøre i Henseende til Produktets Mængde og Godhed og en viid Mark ligger endnu aaben for os til Forbedringer. Dette gjælder vel især de mindre Besiddere, men selv de større Gaarde maae erkjende, at meget endnu kan gøres. Opmærksomheden er imidlertid saa godt henvendt paa Sagen, at vi i den nærmeste Tid tør vente en stor Fremgang, og der udtales vist ikke noget sangvinst Haab, naar man venter, at Smørudførselen fra Kongeriget i Løbet af en halv Snees Aar kan blive ligesaa stor, som den hidtil har været fra Monarkiet.

Medens Smørret fra Danmark i England ofte henføres til de fineste Varer, er det ingenlunde Tilfældet med Fedeqvæget, som kun regnes til 2den, 3die eller endnu lavere Klasser. Der er ifjor udført ca. 10,000 Stykker Hornqvæg direkte til England, derimellem mange Stykker, som her vilde henregnes til bedste Fedeqvæg, og dog har, saavidt vides, ingen dansk Stud naaet en større Priis end £ 23, en god jydsk Stud er i Gjennemsnit betalt med £ 15—18, medens almindelig gode engelske Stude betales med £ 25—30 og udmærkede langt høiere. Det skal her kun i Forbigaaende bemærkes, at mange Stykker Qvæg, der er sendt derover, ikke har naaet £ 10, ja at enkelte end ikke har kunnet dække Forsendelsesomkostningerne; dette kan ikke forhindres, da der altid gives vilde og ufornuftige Speculanter, men Hovedmassen af vort Qvæg maatte kunne bringes til en langt større Værdi. Studene maae være større, federe og mere velbyggede, end Tilfældet nu er, og det er i denne Henseende, at store Forbedringer maae indføres af de jydsk Landmænd, som altid ville blive de vigtigste Uffændere.

Den største Mangel ligger navnlig i, at Valget af Tillægsdyr skeer uden tilbørlig Omhu, og at de unge Dyr ikke opfodres rigeligt nok. Men hvorledes skulde det kunne være anderledes, naar Tillægget næsten ganske er overladt til de mindre Besiddere, som hverken have Eone eller Kundskab til at vælge passende Tillægsdyr, og naar Ungstuden gaae gjennem 5—6 forskjellige Besiddere, inden de komme til Federen. Vi have i den jødske Stamme et fortrinligt Materiale til at arbejde videre paa, og i Rhindiges Hænder maa deraf kunne dannes en overmaade god Federace, ligesom det er lykkedes af en skotsk Landrace at danne den berømte Angusrace. Men dertil udfordres, at Tillægget maa overtages af selve Federen paa samme Maade, som man i de større Meierier i den sidste Snees Aar selv tillægger Maltkøerne. Det vilde vistnok være uoverkommeligt at tillægge alle de Stude, der fedes paa en stor Gaard, men bliver ogsaa kun en ringere Deel af dem tillagte, saa dannes dog efterhaanden en Fedestamme, som fra de større Gaarde kan finde Udbredelse til de mindre.

Dernæst er den almindelige Fedningsmaade med Korn for kostbar. Der maa arbeides hen til, at Græs om Sommeren og Roer om Vinteren bliver det vigtigste Fedefoder, i Forbindelse med mindre Mængder Oliefager, Bælgfrugter og Korn. Det er derfor af stor Vigtighed, at der anvendes al Omhu paa at skaffe kraftige Græsmarker, og at Rodfrugtavlens vinder mere og mere Udbredelse. Den har store Banskkeligheder at kæmpe imod, men den største Banskkelighed ligger hos Landmændene selv, der ikke have den rette Tiltro til Sagen. Mange Exempler vise, at Dyrningen lykkes for Enhver, der med Indsigt, Kraft og Udholdenhed giver sig af med den, og saa at sige paa alle Slags Jorder, baade de tungeste og de letteste, naar kun de rette Arter vælges. Som enhver ny Cultur er der imidlertid mange Banskkeligheder at overvinde og mange nye Erfaringer, der skal erhverves; men kan kun Overbeviisningen om Nødvendigheden vinde Indgang, vil Dyrningen af Roer gaae ligesaa let og blive ligesaa sikker

som Dyrkningen af Korn er nu for Tiden. At der udføres Olietager og Klid, viser ogsaa en stor Mangel paa Kjendskab til disse Stoffers Forbæreri. Man kan ikke undres over, at de stotste Landmænd loe af os, naar de, som Tilfældet oftere var ifjor før Dvæghygen hindrede Omsætningen, købte de halvsebe, jydste Stude, som Dampskibene bragte til Skotland, og samtidig de Olietager og det Klid, som udførtes paa samme Skib, og benyttede disse Artikler til at fuldføre Studene, som da solgtes med god Fordeel. Ved Siden af Studene vil det vistnok ofte kunne betale sig at føre halvsebe Tyre eller Udfætterkøer fra Meierierne til England, saaledes som Tilfældet er fra Holland i stor Maalestof.

Ved Faarene er sikkert ogsaa mange Forbedringer at foretage, før de medføre den fulde Fordeel, men dog synes vore almindelige Landsfaar i det Hele bedre at svare til det engelske Markeds Fordringer. De bedste af de affendte danske Veder ere udbragte til Vstr. 3, som jo er meget tilfredsstillende; Lammene ere forholdsvis ikke blevne saa godt betalte. Merinosfaarene ere mindre søgte, men affættes dog hyppig til Priser, som Affenderne kunne staae sig godt ved.

Svinene svare nogenlunde til Fordringerne, men i Almindelighed vil det vistnok være sikkest at udføre dem i slagtet Tilstand, enten heelfersk eller som halvsaltet Sideflæsk, saakaldet bacon, og det er i den Henseende overmaade heldigt, at et stort Baconslagteri er anlagt i Kjøbenhavn, og et eller flere andre vistnok i den nærmeste Tid blive anlagte. Sviin af passende Størrelse og Fedme ville herved kunne udbringes til den høieste Priis. Der er ifjor udført over 6 Mill. Pd. Flæsk i fersk og saltet Tilstand, men dette maa kunne forsøges bethdeligt.

Det vil saaledes sees, at det er Studene og Federacens Forbedring, der maa ansees som et af de vigtigste Midler for at gjøre Udførselen til England og Skotland fordeelig. Dvæghystens Udbrud i England har været til stor Skade for os, da den har bragt Usikkerhed i Handelen ved at ofte større

Partier halvsebt Dvæg bragtes paa Markedet, naar Smitten truede en Egn, og om det end er at antage, at der til visse Tider efter Dvægpestens Ophør vil blive stor Trang til Dre-fjød, saa vil dog ogsaa Tilførselen fra alle nærliggende Lande blive saa meget større, og i hvert Tilfælde vil fremmed Dvæg, selv om det kommer fra de sundeste Lande, i lang Tid i Eng-land blive betragtet med Mistænkksomhed, og vistnok blive underkastet Kontrol ved Indførselen, og Bansfeligheder blive lagt i Veien for Transporten i Landet, som vil bevære Om-sætningen.

Capitain Jagd antager, at det ikke alene skyldes Op-hævelsen af de engelske Kornlove, at vi kom i det mere levende direkte Handelsforhold med England, men næsten ligesaameget den kort efter — i 1848 — udbrudende Krig med Tydskland, som tvang os til at søge andre Udførselsveie for vore Pro-dukter, end de hidtil benyttede, og uden hvilken vor uheldige Nationalsvaghed — for stor og magelig Vedhængen ved en-gang tilvante Forbindelser, samt haard Kritik og passiv Mod-stand mod Enhver, som vil bryde og anvise en ny Bane, — vistnok anderledes længe vilde have holdt os tilbage. Han frygter, at den paabegyndte direkte Dvægtransport til England, naar de vistnok uubblivelige Uheld af og til ville indtræffe, som et saadant Foretagende især i sin Begyndelse næsten aldrig undgaaer at rammes af, mange Steder for en Tid vil tabe sin Credit. Den, som et Par Gange, om end kun fordi han selv bærer sig forkeert ad, har lidt Tab derved, vil, som For-holdene ere hos os, i Reglen mangle Energi til at fortsætte Værket, og i Stedet for blot at rette Feilene i sin egen Frem-gangsmaade, erklære det Hele for feilagtigt.

Den af den høitærede Indleder af Discussionen udtalte Anskuelse om, at Meieridriften er den fortrinligste for os, deler han nok i dens Almindelighed; dog egne i det nordlige og vestlige Jylland Forholdene sig bedre til Fodning. Gaardene ere der temmelig smaa, Befolkningen er vant til Studehold og Fodning, som nu engang interesserer den meest, og endelig

turde de der herskende Climatforhold ogsaa være mindre gunstige for Meieridrift.

Vigtigst af Alt bliver det imidlertid snart at faae en Havn paa Iyllands Vestkyst, hvorved baade Tid, Omkostninger og Risiko ved Dvægforsendelsen til England vilde blive betydeligen forringet for store og vigtige Dele af Halvøen. Et saadant Havneanlæg er ingenlunde vanffeligere at udføre, end mange andre Foretagender fra de senere Aar; men det vil kræve nøiagtige Forarbejder og Undersøgelser, og Regjeringen vil behøve, ja ønske formeentligen hertil at faae kraftig Opfordring andetsjedsra, noget, som Landhuusholdningselskabet maa være særligen kaldet til at give.

Talerens Erfaringer maae lade ham betvivle, at det vilde være rigtigt at indføre rene engelske Faareracer hos os i Stedet for vore egne Landsaar; men der findes af disse spredt om paa mange Gaarde gode og omhyggeligt behandlede Stammer (maaskee oprindeligen krydsede med Dishley), af hvilke Deberne kunne naae en Priis af 16—18 Rd.; i disse Stammer bør vi snarest udsøge vore Tillægsdyr.

Professor Holst formener, at man ogsaa efter 1848 maa søge en væsentlig Grund til Landbrugets Fremadstriden i de hensigtsmæssige Love, som i dette Tidrum ere udkomne med Hensyn paa Landbosforholdene, og at den grundigere Kundskab og større tekniske Dygtighed, som visse i denne Periode har udviklet sig, dog kun har spillet en fideordnet Rolle herved.

Det er Efterspørgselen, som maa være det Afgjørende for, hvilket System man skal følge, — om man skal lægge Bind paa Meieri, paa Studesedning, paa Tillæg af magert Dvæg o. s. v. Kun altfor ofte har man syndet mod dette Hensyn, men aldrig uden at det har straffet sig. Affætningsforholdene i Nærheden af en stor By fremavler Melkeproduktionen, i en videre Kreds derudenom er man naturligen henviist til Smør- og Ostetilberedningen og yderst til Dvægsedning. For os er England egentlig kun at betragte som en stor Stad, til hvis yderste Forskningskreds vi høre, og der-

efter skulle vi afsætte vore Frembringelser. Ligesom vi midt i det forrige Aarhundrede ere gaaede over fra Tillæg af magert Dvæg til Meieridriften, saaledes forestaaer der os nu saand-
synligviis en Overgang herfra til Studiefedning; men hertil vil endnu hengaae lang Tid.

Endstjøndt Dvægpesten nok vil kunne indvirke uheldigt paa vor Affætning, har hidtil snarere det Mobsatte fundet Sted. Det er imidlertid et Spørgsmaal, om vi ikke, snarere end at sende vore Skibe til Skotland, burde lade dem gaae direkte til London, nu da den indenlandske Dvægtransport ad Jernbanerne er forbudt i England.

Profesor Jørgensen har aldrig tænkt paa at benægte den forbedrede Lovgivnings væsentlige Betydning for Agerbrugets Fremskriden ogsaa efter 1848, den er tvertimod meget stor; men det har blot burdet siges, at vi med vor frie Forfatning i denne Retning ikke ere indkomne i noget nyt Spor; Hren for det saa heldigen valgte styldes en foranliggende Tid.

Dvægpestens skadelige Indvirkning paa vort Marked i England vil især vise sig i en uberegnelig Uregelmæssighed i Priserne, idet der snart vil være Mangel paa Dyr til Salg og snart stort Overskud derpaa, naar en Egn trues med Angreb af Sygdommen, og Alle saa jage til at sælge.

Det har overrasket ham noget at høre fremsat Klage over Vestjyllands Forurettelse, ved at maatte udføre sit Dvæg over Østfynten. Hvad Skaden angaaer, som Dyrene kunne tage ved hovedsagelig ad Jernbane at føres fra Salling osv. til Aarhuus, saa er den dog neppe paavisselig, og Søreisen har jo viist sig at være let, naar man blot vælger gode Skibe dertil, og sørger for et omhyggeligt Tilsyn med Dyrene ombord. Meerudgiften kan ei heller blive særdeles stor. Ganske vist vilde det af mange Hensyn være heldigt, om vi havde en vestjydsf Havn, men at Mangelen deraf skulde fremfalde stort Tab paa Dvæget, som fra Vestjylland bringes til England, er dog ikke rimeligt.

Capitain Jagd beder ikke at opfatte hans Ord, som om han i og for sig vilde opponere imod de hidtil trufne Foranstaltninger til Lettelse for Ovægudsførselen; men at Anlægget af en Havn paa Halsøens Vestkyst ogsaa i denne Henseende vilde medføre overordentlige Fordele og fjerne mange væsentlige Ulemper for de vestjydske Studeholdere, er afgjort. Veiens Længde vilde jo derved blive forringet til næsten det Halve.

Capitainlieutenant Wilde slutter sig ganske hertil og mener, at dette Spørgsmaals heldige Løsning er af den allerstørste Betydning for den her forhandlede Sag.

Candidat Segelcke fremhæver, at blandt de Punkter, hvorpaa vi skulle have Opmærksomheden henvendt, for at lette Affættningen af Faar i England, er Behandlingen af Væderlammene et ikke uvigtigt. Erfaringen har godtgjort, at de vinde omtrent 4½ pCt. for det engelske Marked, naar vi ligesom Englænderne castrere dem og afhugge deres Haler, naar de ere 10—12 Dage gamle, hvis vi ville sælge dem som Lam, og i den 4de eller 5te Uge, isald de skulle udbydes som Væder. Især hos vore Bønder forsømmes Castrationen meget, og naar saa Kjønndriften udvikler sig hos Lammene, standses deres Trivselighed. Meningen med den engelske Skik, at afhugge Halerne, er formeentligen at forhindre denne fra at trække Næring til sin Udvikling, samt maastee ogsaa for at give Dyret en for det engelske Die mere tiltalende Form.

I vor jydske Ovæggrace have vi sikkerligen Stof nok til Udviklingen af fortrinlige Stammer; men man bør fremfor Alt ophøre med at lægge det første Tillæg i Huusmændenes Hænder, og derefter senere flere Gange at omsætte Studene saaledes, som det nu skeer, inden den egentlige Fødning finder Sted paa de større Gaarde. Disse bør selv holde Opdræt. Noget Indblanding af fremmed Blod tør dog ogsaa nok ventes at ville faae heldig Betydning, ligesom ogsaa Tilstedeværelsen af enkelte rene fremmede Racebyr sikkerlig vilde vække en Rappelyst, som nu savnes.

Lieutenant J. E. la Cour troer, at vi paa mange flere Gaarde, end det nu skeer, vilde have Fordeel af at lægge Bind paa Faareavlen, selv paa sværere Border, og fremhæver Leicester- og Lincolnfaarene som to Racer, der muligviis vilde egne sig til dermed at forbedre vore, saaledes som han har seet det udført med afgjort Held i Holland og Belgien. Især er den sidstnævnte fortrinlig ved sin, skjønt grove, saa meget lange Uld, og ved sin store Haarbsørhed, som vel kun overgaaes af Blackface.

Hvor smukt endog det System er, som Professor Holst fremstillede for Produktionsartens Afhængighed af den større eller ringere Afstand fra de store Stæder, holder det dog neppe ganske Stik, da lokale Forhold influere altfor stærkt derpaa.

Tiltrods for Meieridriftens vistnok almindelige Overvægt over Studeholdet, gives der dog — især i Jylland — mange Gaarde, hvor Meieriet er i en saa ussel Stand, at det der vil betale sig bedre at afløse det med Fodning, end at bringe det paaføde. Det er jo langt lettere at etablere et fordeelsagtigt Studehold, end et udbyttebringende Meieri.

Professor Holst indrømmer, at saadanne almindelige Betragtninger, som de om Hovedstædernes Indflydelse paa Omegnens Produktionsforhold, ingen absolut Gyldighed kunne have for alle Tilfælde, men deres almindelige Berettigelse er dog sikker.

Capitain Jagd saae ifjor paa Islington-Marked saa vel fedede Faar, at det ikke kunde undre ham, at vore ikke kan concurrere med dem; derimod har han en stærk Formodning om, at de vare fødrebte over hvad der kan betale sig, medens vore billigt fødrebte Dyr dog give et tilstrækkeligt godt Produkt.

Overhovedet bør Opmærksomheden være stadig henvendt paa at udfinde billige Fodringsmidler. Studesfodning ved Korn vil ofte blive for dyr, og ethvert Fremskridt, der gjøres i Koedyrkningen, vil derfor være til saa stort Gavn for Landet, at saavel indflydelsesrige Mænd som Autoriteter af al Kraft maae søge at fremme denne Sag.

Skjøndt et saadant Savn allerede tidligere føltes i Vestjylland, saa er Mangelen paa gode Marsfenge nu efter Tabet af Slesvig blevet meget følelig der, og for at saadanne Anlæg kunne ventes virkelig at blive udførte i det Større, som t. Ex. den projecterede Udtørring af Ringkjøbing Fjord, er det nødvendigt, at hele Landets Befolkning støtter den kraftigt.

Kammerraad Grove oplyser, at man i den slesvigske Marsk kan anslaae den aarlige Fordeel ved Sommergræsningen til en Forøgelse af 200—300 Pbd. Vægt for hvert Høved. Dernebe holdes Dishlebsfaarene rene, men det er neppe hensigtsmæssigt, da de blive saa fede, at de ere altfor ubehjælpomme i Terrainet. Blanding med Southdown, som er forsøgt, vandt imidlertid ikke Indpas.

Hovedvanskeligheden ved Erhvervelsen af Marsfenge i Jylland ligger i, at man der altid er i Høstrang, og derfor ikke modstaaer Fristelsen til at afhjælpe denne fra Marsfengene, der ødelægges derved.

Capitain Jagd tvivler dog slet ikke paa, at man nok vil lære at behandle sine Marsfenge ordentligt, naar man først har saadanne, og at holde sig til Kløverhøet fra Agrene.

Kammerherre Steel er enig med Indlederen af Discussionen i, at Hovedvægten endnu til en Tid maa lægges paa Meieriet, der blandt Andet ogsaa er behageligere og mere tiltalende at beskæftige sig med, da man beholder sin Besætning længere o. s. v. Dog er det vist naturligt, at Studesedningen er i Tiltagende, og dette Forhold vilde blive meget fremmet ved en Havn paa Vestkysten.

De hidtil foreliggende Erfaringer om Udbytteforholdene imellem Meieridriften og Studeholdet ere ingenlunde ubtømmende. Fornylig oplystes det her, at hver Stud paa Frisensfelt paa Falster havde givet et omtrentlig aarligt Tab af 14 Rdlr., og dog staaer man sig i Jylland godt ved at give en ugentlig Leie af 2 Rdlr. for Fedematerialerne.

Dannelsen af en ny fortrinlig Dvægstamme vil altid møde store Vanskeligheder og tage lang Tid; iblandt Andet fordi

man stedse vil kunne faae ganske ordentlige, magre Dyr tilkjøbs for en ringere Priis, end man selv kan tillægge dem for. Man stræber nu almindeligt i Sylland at vække Interesse for gode Tillægsdyr blandt de mindre Landboere, hos hvem det egentlige Opdræt foregaaer, og man er her vist paa den rette Vej. Det 3aarige, hurtigt fedede Dyr staaer tilbage i Godhed for den 4—5aars jydsk Stub, behandlet paa sædvanlig Maade.

Profesfor Jørgensen maa dog minde om, at man for 20 Aar siden ligeledes paastod, at det vilde blive for kostbart for Meierierne selv at tillægge deres Qvier, men nu ansees dette jo dog for at være det fordeelagtigste, og at det samme Tilfælde vil indtræffe for Studenes Vedkommende, kan han ikke tvivle om. Allerede nu foreligger der Exempler paa, at det kan svare Regning, om det endog saa foreløbig paa mange Steder maa ansees for rettest at vedblive med Indkjøbet af magert Qvæg.

Medet den 21de Marts 1866.

Efter Candidat Segelckes Meddelelser vedrørende Meierivæsenet bemærkede:

Jægermester Vech, at han ved den her forklarede „amerikanske“ Smørtilberedningsmethode har faaet Stadfæstelse paa Vigtigheden af en Idee, som alt for flere Aar siden er opstaaet hos ham, den nemlig, at vi kunne staae Melken under særdeles gunstige Forhold, ved i høie og snævre Blikcylindre at nedsænke den i vore dybe Brønde, i hvis omtrent 4° Varme den vilde blive tilstrækkeligen afkjølet.

Profesfor Jørgensen oplyser, at Temperaturen i Brøndene hertillands aldrig i længere Tid holder sig paa 4°; jo højere Vandoverfladen staaer, desto mere Indflydelse faaer Sommervarmen paa den; Brønde paa 50 Fods Dybde have en Gjennemsnitstemperatur lig Stedets Middelvarme, altsaa 6½°—7°, og jo dybere de ere ubover dette, desto varmere blive de ogsaa.

Statsraad Valentiner slutter sig hertil; han har i sin Tid benyttet nærliggende Kildevæld til Affjøling ved at lede dem ind til Meieriet, men om Sommeren have de ikke været tilstrækkelig fjølige.

Grosserer Broge ønsker Oplysning om Qualiteten af det efter det „amerikanste“ og det „Swartzhffe“ System vundne Produkt, som han antager staaer langt, — det amerikanste Smør endog 100 pCt. — under vort. Det turde neppe være noget godt Raad, at vi skulle forlade vort hidtil benyttede System, hvorefter vi have præsteret Varer, som overalt paa Markederne erkjendes for at være omtrent de bedste, som findes.

Candidat Segelcke betvivler stærkt, at den sidste Taler virkelig har Materiale til derpaa at støtte en saadan Dom, som den, han udtaler over de to nævnte fremmede Smørarter, som begge hidtil kun have været udbredte i en ganske snæver Kreds. Med „amerikanst“ Smør, d. e. Smør, tilberedt efter den her beskrevne Maade, og som næsten alt consumeres i og om Newyork, maa ikke forveksles alt Smør fra Amerika, og kun ved en saadan Feiltagelse kan man komme til at sætte det 100 pCt. under vort.

Bistnok skulle vi være varsomme med at gribe et andet System, end vort eget gamle; men det er for dyrt med sine Fordringer til Kjøbere til 10, 20, ja 30,000 Rigsdaler.

Kammerherre Skeel advarer mod, uden stor Forsigtighed, at forlade det danske System.

Det forekommer ham, at naar, som det sagdes i Foredraget, „de gode Stoffer i Melken begynde at svinde allerede strax efter Malkningen, og dette Tab bestandig tiltager i fremadskridende Grad,“ saa er der al Opfordring til at fremskynde Processen, hvorimod den lave Temperatur jo vil forhale den, og, som det synes, saaledes forøge Tabet.

Candidat Segelcke erindrer om, at det mere er Summen af de quantitative end af de qualitative gode Egenstaber, som forringes, og desuden foregaaer Svindet stedse efter en meget ringere Maalestof, jo lavere Temperaturen er.

Professoren Børgensen spørger, om det, som saaledes vinder bort, er ordentlig paaviste kemiske eller ætheriske Stoffer. Hvor rigtig end Tanken kan være, saa foreligger her dog vist intet ubført Beviis derfor.

Candidat Segelcke sigter nærmest til Lugtestofferne (aromatiske Stoffer), som Enhver let kan overbevise sig om, at de vinde, Farvestoffet, der kan kemisk omdannes indtil det ganske taber sig, Fedtstofferne, som ligeledes forandre sig, naar Melken henstaaer længe, og som vi saa ikke faae i den oprindelige Form i Smørret. Frankmanden Wilson har t. Ex. udtrukket Lugtestoffer med Svovlsulfid, som han derpaa har forflygtiget, saa at Lugtestoffet blev frit, og har endog kunnet spore Forskel paa dette, alt efter Arten af det brugte Foder.

Grosserer Broge kan ikke indrømme den større Kostbarhed hos vort System, thi de dyre Kjælbere ere slet ikke nødvendige; vi have tværtimod oftere seet, at man paa Steder, hvor man har opført saadanne, ikke længere formaaer at levere saa fortrinlige Varer, som medens man nøjedes med et simplet Apparatur. Det fineste Smør kommer ofte fra de simpleste Localer.

Candidat Segelcke antager herefter let at komme til Enighed med den foregaaende Taler; thi det er jo netop mod den hyderligere Fremgang paa den indslaaede Bane med de kostbare Bygninger, at han advarer. Gaae tilbage vil han rigtignok ikke; men den Vej, hvorpaa vi bør slaae ind, maa være Gjenstand for hyderligere Drøftelser.

Grosserer Broge tør dog ikke haabe paa nogen Enighed, saalænge Segelcke vil røre ved Systemet; thi det er godt; det er kun Behandlingen, som maa forbedres.

Candidat Segelcke: Meltekjældrene kunne ikke adskilles fra Systemet.

Jægermester Bøch mener, at Usikkerheden er størst ved de af de her fremstillede Fremgangsmaader, som holde Middelveien, — vort eget altsaa derimellem, — hvorimod man er bedre sikret ved at gaae til de meget høje eller bedst især til de meget lave Barmegrader.

Grosserer Broge vil nok troe, at vi derved kunne vinde Noget for Qualiteten, men vi ville tabe Meget for Dvandteten.

Udstilling af Havefrugter.

Selskabet til Havedyrkningens Fremme agter heri Vhen fra den 17. til den 20. October laar at foranstalte en Udstilling af heri Landet avlede Havefrugter, til Deeltagelse i hvilken herved enhver Havedyrker indbydes.

Med Udstillingen vil der kunne concurreres til følgende Præmier:

1. For den bedste Samling af mindst 12 Sorter Æbler og 12 Sorter Pærer 25 Rdl., udsatte af Selskabets Formand.
2. For den næstbedste lignende Samling 15 Rdl.
3. For den bedste Samling af mindst 9 Sorter Æbler eller 9 Sorter Pærer 15 Rdl.
4. For den næstbedste lignende Samling 10 Rdl.
5. For den bedste Samling af Havefrugter, indbefattende foruden Æbler og Pærer desuden Blommer, Viindruer, Nødder osv. 25 Rdl., udsatte af Selskabets Formand.
6. For den næstbedste lignende Samling 15 Rdl.
7. For en ny fortrinlig Sort Æble eller Pære, tiltrukken af Rjerneubsfæd 15 Rdl.

Udstillingsgjensstandene ønskes anmeldte forinden den 15de September under Adresse Bestyrelsen for Selskabet til Havedyrkningens Fremme, Frederiksberg Allee, Kjøbenhavn, og maae være fremsendte senest inden Aften den 14. Octbr.

De til Udstillingen indsendte Frugter maae afhentes Dagen efter Udstillingens Slutning, og Udstilleren har tabt sin Ret til den udstillede Frugt, som henligger efter denne Tid.

Selskabet besørger Frugten opstillet og leverer det dertil fornødne Materiale.

Den udstillede Frugt bedømmes af dertil af Selskabets Bestyrelse udnævnte Dommere den anden Udstillingsdag Kl. 8 til 12, i hvilken Tid Lokalet holdes lukket. Dommerne ere berettigede til at prøve den udstillede Frugt.

Enhver Frugtfort maa være forsynet med Frugtens og Udstillersens Navn, og Frugtens rette Benævnelse vil have Indflydelse ved Præmieuddelingen.

Kjøbenhavn, den 22. Juni 1866 i Bestyrelsen for Selskabet
til Havebyrktningens Fremme.

Bytphen-Adeler,

Formand.

H. A. Clausen,
Viceformand.

J. C. Hauberg,
Kasserer.

J. C. Holm,
Sekretair.

C. A. Feilberg.

A. Brun,

C. L. Hansen.

Formand for det pomologiske Udvalgs
Medlemmer af Haveudvalget.

Agerdyrkningsberetning.

(Fra første Halvdeel af August.)

Efter vor sidste Beretning, fra Midten af Juni, var Veiret kjøligt og tørt indtil den sidste Uge i Maaneden, der var trykkende varm. Begyndelsen af Juli var ustabig og regnfuld, herved affjøledes Luften, og Slutningen af Maaneden fik et temmeligt stadigt Veir, men Maanedens Middelvarme blev $1\frac{1}{2}^{\circ}$ lavere end den pleier; Regnen faldt meest som Byger og er derfor meget ulige fordeelt over de forskjellige Egne. I den nu forløbne første Halvdeel af August har Veiret derimod været i høieste Grad ustabigt og regnfuldt.

Hvis dette ustabige Veir snart ophører, og Slutningen af August og Begyndelsen af September vil give nogenlunde godt Høstveir, da vil Høstudbyttet i Aar i sin Almindelighed blive noget over et Middelaars; for enkelte Sædarters Vedkommende, saaledes som Rug og Erter, ere Udsigterne endogsaa meget lovende. Meget forskjelligt vise de sig imidlertid paa de forskjellige Forde, navnlig for Byggets og Havrens Vedkommende, og en god Bearbejdning, fuldstændig Vandafledning og rigelig Gjødningskraft har i en Sommer som den forløbne og navnlig med en saa kold og regnfuld Mai kunnet vise sig særlig heldig. Da den i Juni og Juli faldende Regn meest har været Byger, har selvfølgelig en forskjellig Regnmængde havt en væsentlig Indflydelse paa Kornets og navnlig paa Græsmarkens Tilstand i de forskjellige Egne, og i mange af de indkomne Beretninger omtales lange tørre Perioder til Tider, da man andre Steder har havt rigeligt Vand; i Sundeved kaldes

den forløbne Sommer endog meget tør, og kun i Juli har man havt nogle stærkere Regnsald, medens netop denne Maaned i andre Egne har været den tørreste. Smidlertid er det vanskeligt at angive nogen særlig Egn eller Landsdeel som fremvisende de smukkeste Høstudsigter; de lettere Egne i Thyland vise sig maastee heldigst, og i Vendsyssel, hvor der formedelst en længere Række af mindre heldige Aar særlig trænges til en god Høst, synes den ogsaa tilbeels at blive det, ligesom ogsaa Høudbhyttet i denne Egn maastee forholdsviis har været det bedste. Som det var at vente efter en saa tør Sommer som den ifjor, hvor Ukrudtsfrøet ikke kunde spire og ødelægges, efter en saa mild Vinter, hvor det Spirede ikke af Kulden blev dræbt, og efter et for Ukrudtet saa gunstigt, for Vaarsæden saa uheldigt Veir, som det i Mai Maaned, har Ukrudtet og navnlig Tidsler i Aar havt stærk Magt i mange Marker.

Hveden lover omtrent en Middelhøst, snarere over end under. Paa alle høitliggende, tørre, velbehandlede Jorder er den meget god med opretstaaende Korn og fyldige Aar, men paa alle lavere, fugtige Marker led den meget af Kulden i Mai, staaer tyndt, er kortstraaet og bliver ei saa god, som den lovede i Foraaret. Mange Steder begyndte Hvedebladene at blive endeel angrebne af Rust, men denne forsvandt uden at naae Aret og har derfor ikke skadet. Stærkere lyde Klagerne over Hvedemyggene, der i mange Egne endog have været temmelig flemme, og hvis forarsagede Skade maastee ved Tærstningen vil vise sig større, end den for Diebliffet synes. I det nordlige Thyland synes Hvededyrkningen at tage en Deel til, navnlig efter en derværende større Landmands Ubefaling og Exempel.

Rugen er sikkert den Sædart, der i Aar gjennemgaaende vil give det største Udbytte, med Undtagelse af det fyldige Falster, hvor navnlig den silbige Rug er mindre god, og det vestlige Thyland, hvor Byggets Frodighed næsten kan concurrere med Rugens. Den har ingen kjendelig Skade havt af at blive afgræsset i Efteraaret af Dvæget og i Vinteren af

Faarene. Den giver usædvanlig lang og meget smuk og reen Halm, da den trods sin frodige Udvikling kun sjældent har ligget i Leie; kun i det nordlige Jylland er den danske Rug noget kort i Straaet. Aret er i Reglen langt, og de dannebe Korn fyldige, men der findes endeel Spring i dem, som vist navnlig hidrører fra den Kulde og Nattefrost, som vi havde i Mai netop i Stridnings- og Blomstringstiden, og som paa sine Steder heelt ødelagde de øverste Blomster, paa det lange, gennemskridende Ar. Rughøsten begyndte i Slutningen af Juli, forsinkedes og besværliggjordes en Deel af det paafølgende ustadige Veir, men Rugen er dog vist de fleste Steder bleven hjerget uden at tage kjendelig Skade.

Rapsen, der i Foraaret og Forommeren tegnede saa godt, har svigtet Forventningerne. Allerede i vor forrige Beretning omtalte vi, at endeel Rapsstykker vare blevne ompløiede i Jylland, men det Øvrige stod kraftigt indtil efter Blomstringen, da en Larve over hele Landet synes at have ædt sig op gennem Stængelens Marv og derved hindret Sæftomløbet, saa at, om end de angrebne Planter satte Kjerne, blev denne dog kun lille. Ogsaa Rybsen, hvoraf der var saaet endeel i Jylland, og som længst synes forstaaet for disse Larvers Angreb, har senere lidt meget af dem og kun givet et daarligt Udbytte. Høstveiret for Rapsen har derimod gjennemgaaende været heldigt, og det er derfor meget tørre Handedsvarer, der bringes paa Markedet, men Priserne have været temmelig lave, om de end i den sidste Tid ere stegne endeel, efterat Rapsudbyttet i Frankrig, Belgien og Holland ogsaa har viist sig mindre, end ventet. Rapsudbyttet har været meget forskjelligt paa de forskjellige Gaarde, alt eftersom Jorden har været kraftig og velbehandlet eller ikke; kun en kraftig Væxt har nogenlunde kunnet modarbeide Larvens Indflydelse, og trods den sendt endeel Næring op til de nydannede Frø; hvor Væxten derimod har været svag, har Rapsen næsten heelt maattet ligge under for Larvens Angreb og har ofte kun givet nogle saa Følb. Bedst har Rapsen været paa Sjæl-

land, hvor man vel i Gjennemsnit kan regne 7—8 Fjold, varierende fra 3—14. Mindre god har den været paa Lolland og Fyen, hvor Gjennemsnitsudbyttet vist omtrent vil være 6—7 Fjold, og flettest har den været i Sylland, som neppe vil faae mere end 5—6 Fjold, af Nyhsen endog kun 3—5 Fjold.

Medens den tidligstaaende Byg og Havre i Begyndelsen af Forsommeren tegnede bedst, synes det dog nu at formodes, at den silbigstaaende vil give det bedste Udbytte, om der end fra flere Steder kommer Beretninger om det modsatte; Grundene hertil synes at ligge først og fremmest i en mangelfuld Vandafledning, saa at Jorden ei formaaede at holde sig aaben og beqvem ved den vedholdende Regnperiode, som indtraf efter den tidlige Saaening; Jorden blev snart oversvuldet med Vand, faldt for tæt sammen, leed derved endnu mere af Mai Maanedes Kulde, Kornet blev trykket i sin Væxt og snart tillige af Ukrudtet, som med Frodighed mylbredte frem. Dernæst leed det tidligstaaende Byg endeel af Tørken i de varme Dage i Slutningen af Juni, da det skulde stride igjennem, medens derimod det silbigstaaende, det Græbende Byg og Havren først stred noget senere under heldigere Betingelser. Ligesaa har det tidligstaaende Byg ei heller kunnet drage saa stor Nytte af den i den sidste Tid indtraadte Regnperiode, som det silbigstaaende Byg, der ligesom det Græbende Byg og Havren derved bedre have kunnet fuldt udvikle deres Korn. Vi have blot her søgt at paapege Grundene til, at det tidligstaaende Korn iaar er det mindst gode; som det sees er det heelt tilfældige Forhold, der ere Skyld heri, og den tidlige Saaening vil upaatvivleligt overalt, hvor en fuldstændig dyb Vandafledning har fundet Sted, altid til Stabighed hævede sit Fortrin.

Bygget er iaar gjennemgaaende kort i Straaet, men har i Reglen gode, fyldige, sunde År. Det vil vist omtrent give en Middehøst af Korn, men derunder af Halm. Det synes at være mindst godt paa Sjælland og derefter at blive bedre og bedre jo længere man kommer mod Vest, saa at det endog i Midt- og Vestjylland nærmer sig Rugen i Frodighed, ja overgaaer endog enkeltviis denne; naturligviis findes ogsaa Exempler paa, at det Modsatte er Tilfældet. Med Havren synes det Omvendte at gjøre sig gjældende; medens den paa Sjælland synes nogenlunde god og nærmer sig en Middehøst, saa at den endog er bedre, end det Græbende Byg, om end flettere end det Græbende, saa bliver den, jo længere vi gaae mod Vest, mindre og mindre god, og er i Sylland afgjort den fletteste Afgrøde. Desuden frembyder den endnu større Forskjelligheder end Bygget, efter som den er saaet paa høie, tørre

Marker eller paa lave, fugtige Steder, Moser og Rjær, hvor den navnlig i Jylland ofte næsten er mislykket. Der findes en Masse Ukrudt i den, som fik Magten i Mai Maaned; i den sidste Tid har den bedret sig kjendeligt.

Ærterne og Bikkerne synes bedre iaar, end i en Række af Aar; de bleve i Reglen saae meget tidligt i en beqvem Jord, tildeels allerede de sidste Dage i Marts; de have været fri for Bladluus og Jordlopper og have mange store og rigt besatte Bølge.

Ogsaa Boghveden tegner godt, den er voxet godt til, har blomstret heldigt, saa man maa vente sig et godt Udbytte, hvis ikke Storm eller andet Uheld indtræffer inden Høsten. Dyrkingen af den er aftaget endeel, hvilket man maa beklage, thi vel er den ingen contrant Handelsvare, men dog af stor Betydning paa de skarptandede Jorder i Jylland.

Sperglen og Hørren ere ogsaa voxede godt til iaar.

Kartoflerne staae overalt særdeles godt, og indtil Begyndelsen af denne Maaned har man intet mærket til den almindelige Sygdom i dem; men omtrent den 2den—6te August har den viist sig paa mange forskjellige Steder af Landet. Ved Beretningernes Afgang var den endnu kun lidt udbredt, og man haabede paa, at den ingen stor Skade skulde foraarsage, da den først var kommen saa seent; men siden den Tid har Veiret været særlig gunstigt for dens Udbredelse, og det er ikke uden nogen Vengstelse man maa imødesee det endelige Udsald, og navnlig hvorledes de til Vinter vil staae sig i Batterierne.

Rodfrugterne have iaar været meget vanskelige at holde rene for Ukrudt, og da Rodfrugtdyrkingen endnu ikke har vundet rigtig Rodfæste, afstrækkes ved en slig Erfaring desværre altfor Mange, deels i at fortsætte den, deels i at paa-begynde den. Gulerødder og Runkelroer synes at være de bedste iaar, navnlig de første. De staae i Reglen ret godt; paa nogle Steder ere de blevne trykkede endeel af en tør Periode, men Runkelroerne have derved atter iaar havt Leilighed til at vise, at de bedre modstaae mindre gunstige Veirforhold end Kaa/rabi og Turnips. Skjøndt heller ikke disse kunne siges at staae daarlige, have de dog været underkastede flere Uheld; strax i Foraaret leed de meget af Jordlopper og navnlig maatte Turnipsen ofte flere Gange saaes om. I den stærke Varme i de sidste Dage af Juni fremkom en Mængde smaa sorte Larver, der voldsomt angreb baade Kaa/rabierne og Turnipsen. Desværre er intet Exemplar af denne Larve kommet os ihænde, saa vi ikke vide, til hvilket Insekt den hører; efter Nøgles Mening skal det være den samme, der ser omtrent 20

Nar siden hjemføjte Raalrabierne stærkt; i Omegnen af Kjøbenhavn blev man først opmærksom paa den midt i Juli. Hvor Udtyndingen alt var foretaget, blev Udelæggelsen ofte total, hvorimod Larverne ikke kunde faae Bugt med de fulde Rækker, saa at der i disse levnedes Planter nok til at give en sluttet Rod, da Larverne efter at have huseret i en 14 Dage forsvandt; men de staaende Planter ere ofte meget forkrøblede og satte tilbage i Værten. Senere hjemføjtes ogsaa Raalrabien paa flere Steder af en stor Mængde Raalorme. Imidlertid maae vi for alle Rodfrugternes Vedkommende mindes, at deres bedste Udviklingsperiode først falder i Efterommermaanederne.

Høudbhyttet har iaar været godt, navnlig for Engenes Vedkommende. I Mai tegnede det hverken godt for Græsset eller Høet, men da Varmen i Slutningen af Maanedens indfandt sig, skjød ogsaa Græsset med en mærkværdig Kraft, saa at meget, der tidligere var bestemt til Afgræsning, kunde staaes til Høflet. Formedelst den stærke Tørre ifjor Sommer har 1ste Mars Kløver iaar i Reglen været de simpleste, og er mange Steder blevet overladt Dvæget, medens 2det Mars Kløver, der gjennemgaaende stod bedre, er slaaet. 1ste Mars Kløvermark har iøvrigt mange Steder væsentligt bestaaet af Græs, da Kløveren næsten heelt blev borte ifjor. Den silbigmodne Kløver har været bedre, end den tidligmodne. Udbhyttet er heelt forskjelligt, varierende fra 1 til 10 Læs pr. Td. Land, men i Reglen vil man vist kunne sætte Middeldbhyttet til 3 à 4 Læs. I Thyland, navnlig det nordlige Thyland, ligesom ogsaa tildeels paa Lolland=Falster og Fyen, har Kløveren været en Deel bedre, end paa Sjælland; daarligt har den været i Sundeved, da Sommeren, som ovenfor nævnt, der har været meget tør. Høudbhyttet paa Engene har derimod overalt været særdeles godt, og uden nogen egentlig Forskjel i de forskjellige Landsdele, men især have Sjølt- og Geestengene været fortrinlige; i eet Sogn, ved den sydlige Deel af Ringkjøbing Fjord, har man saaledes omtrent avlet 7000 Læs Hø, men Sognet eier rigtignok ogsaa usædvanlig store Sjøltenge ved Fjorden. Saavel Ager- som Enghøet er med nogle faa Undtagelser bjerget i en meget god Tilstand, naar undtages endeel Enge langs Aløb og paa lave Steder, hvor det ofte formedelst Oversvømmelse har været vanskeligt at faae det bjerget.

Af Insekters Angreb paa Afgrøderne ere allerede de vigtigste omtalte. Størst Skade er foraarsaget af Larven af en lille langsnudet Snudebille (*Ceutorhynchus assimilis*), der

angreb Rapsens Rod, og af Larven af et Møl, der ikke blot angreb dens Rod, men aad sig heelt op gjennem Stænglen til Blomsterne; Jordlopper og den lille sorte Larve paa Raalrabi og Turnips have ogsaa gjort megen Skade; Hvedemyggen, der navnlig fremavledes i de varme Dage i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli, men snart efter atter forsvandt, har neppe gjort stor Skade; Smældelarverne viste sig strax i Forsommeren paa enkelte Baarsæds-, navnlig Havremarker, især i Nordsjælland; men uden at gjøre nogen synderlig Skade. Mange Haver have derimod været langt stærkere udsat for Insektangreb, og i ikke saa er den rige Frugthøst, hvortil det tidligere tegnebe, aldeles forsvunden. — Plantesygdomme have endnu kun foraarsaget meget ringe Skade. Rusten, der havde indfundet sig paa Hveden, forsvandt efter kort Tids Forløb uden at have angrebet andet end Bladene; ogsaa Rugen har somme Steder havt Rust, men kun saa Steder har den faaet saadan Overhaand, at den har naaet Kjærnen, som i saa Tilfælde upaatvivlelig vil blive mindre smuk; Kartoffelsygdommen er først optraadt i den allersidste Tid.

Melkeudbyttet synes hidtil at have været lidt over, Smørudbyttet derimod lidt under et Middelaars. Naturligviis var Udbyttet daarligt i Forsommeren paa de Steder, hvor man enten ikke i sidste Vinter havde bødet paa Høanglen ved en rigere Kjærnefodring, eller hvor man havde slaaet Dvæget meget tidligt ud; thi vel var der strax i Forsommeren ret godt Græs, men efterat Markerne engang vare afstøirede, kom Græsset meget langsomt, og endnu daarligere kom det paa alle slaaede Marker. Men overalt har Melken været tynd, og dette i Forbindelse med det meget ustabile Veir og den hyppige stærke Tordenluft i Sommer har gjort Smørudbyttet forholdsviis mindre. En god Melkekjelder har ret kunnet vise sit Fortrin i en saa varm og veylende Sommer, og ofte har ikke engang 2 Maal Melk kunnet holde sig, hvor Kjælberen har været daarlig. Glædeligt er det derfor fra enkelte Egne at høre, at ogsaa de mindre Jordbrugeres Interessse for en bedre Melkekjelder er begyndt at vækkes, og at hvor først een Bonde har indrettet en saadan, stille snart de Andre Røner ogsaa Fordring paa at faae en lignende.

Udklipningen har iaar givet et større Udbytte end almindeligt, og vel bære de Besætninger Prisen, hvor Vinterfodringen har været rigelig, men selv af de Faareflokk, der have pillet den største Deel af deres Vinterfoder sammen paa Vintersædsmarkerne eller i Heberne, har Uldudbyttet været godt.

Udsigterne for Landmændene ere altsaa ret gunstige iaar, og hvis de nuværende Kornpriser holde sig nogenlunde, ville mange af de Forbedringer kunne iværksættes, som den kjendeligt forsøgede Foretagelsesaaend i flere Aar har ønsket, men som først Krigen og senere den daarlige Høst ifjor have hindret. — Sluttelig skulle vi efter »North British Agriculturist« fortelig meddele de nuværende Høstudsigter for andre Lande.

Indtil midt i Juli var Tørke og stærk Varme mere eller mindre fremherskende over største Delen af Europa; efter den Tid har Veiret været overordentlig ustabigt med hyppig Regn, stærke Vinde, meget lav Varme og kun sjældent Solskin. Høsten er derved bleven 10 til 14 Dage senere end almindeligt.

I England, Skotland og Irland vil Hvede, Byg og Havre give under en Middelhøst, om end enkelte Egne, s. Ex. det vestlige Skotland og sydlige England have en smuk Høst, Suffolk og Norfolk en særdeles god Byghøst. Kartoflerne ville derimod give over en Middelhøst, saafremt ikke Sygdommen, der ogsaa har vist sig der i Haverne, tager stærkt til. — I Tydskland var Rugen modnet inden det kolde, ustabige Veir kom; Hvede, Byg og Havre vil give under en Middelhøst, især paa alle de lette Jorder. — Fra Frankrig lyde Beretningerne forskjelligt, men i det Hele taget vil der blive en knap Høst af Hvede, Byg og Havre. Hveden har mange Steder været angreben af Røst, og paa næsten alle Jorder er den kort i Straaet og Kornets Kvalitet ei heller saa god som almindelig. Det samme kan siges om Byg og Havre og i enkelte Tilfælde ogsaa om Rugen. Kornproduktionen i Frankrig vil saaledes omtrent være tilstrækkelig til eget Forbrug, men der vil intet kunne udsæres og store Kornspeculationer have derfor allerede fundet Sted. — I Italien vil Høsten give betydeligt under en Middelhøst; heller ikke i Portugal og Spanien naaes en Middelhøst. — I Amerika ere Høstudsigterne fortrinlige. — Vinen tegner meget daarlige baade i Frankrig, Spanien og Portugal, da man næsten slet ikke har haft tilstrækkelig Varme og Solskin til Druernes Modning; men da Viinhøsten ifjor baade var god og rigelig, vil den mindre gode Høst iaar neppe fremkalde nogen stor Stigning i Viinpriserne.

Om Hedernes Benyttelse.

Beretning til det Kgl. Landhuusholdningselskab af Lieutenant, Assistent
J. C. la Cour.

Paa den Reise i Udlandet, som jeg tildeels med det Kgl. Landhuusholdningselskabs Understøttelse har foretaget i Løbet af det sidste Aar, har jeg særlig havt min Opmærksomhed rettet paa de Hedeopdyrkninger, som havde fundet og som fandt Sted i de Lande jeg besøgte, og ved min Hjemkomst foretog jeg ligeledes ved Selskabets Understøttelse en kort Reise ned gennem Sylland i samme Niemed.

Ifølge det høie Selskabs Opfordring og af Hensyn til Sagens store Betydning og til den Interesse, der almindelig er vakt for den, skal jeg allerede nu tillade mig at fremsætte mine Meninger derom, ihvorvel jeg maa erkjende, at jeg endnu mangler mange Oplysninger til navnlig statistiskt at godtgjøre mine Paaastande.

Jeg skal da deels fremstille mine Tanker om de Feil, der her hjemme ere blevene begaaede, deels den Veil, man ved Hedens fordeelagtigste Benyttelse upaatvileligt bør gaae, og desuden nævne nogle af de Undersøgelser, som det høie Selskab særdeles meget vilde gavne Sagen ved at lade udføre.

At Opdyrkningen af Overdrev, Hede- og Udmarkslodder i de gode Egne, der tidligere henlaa indsprængte mellem rige gammeldyrkede Kornmarker som et Vidnesbyrd om Agerbrugets forhen fortrykte Tilstand, maa undtages fra efterstaaende Bemærkninger, vil være selvsforstaaeligt; at disse iøvrigt kun vedrøre Hedeopdyrkningen i dens Almindelighed, og at der

ogfaa i de rene Hebeegne gives Hebestrækninger af en saadan Bestaffenhed, at man med Fordeel har kunnet opdyrke dem, eller Opdyrkninger, der ved at støttes af særlig gunstige lokale eller individuelle Omstændigheder ere lykkelige, maa ligeledes forud bemærkes. Skal jeg nøiere betegne den Hebejord, jeg her har for Die, da vil det omtrent være al den, der ikke efter den stedfundne Opdyrkning er kommen til at svare til Jord til Taxten 3 eller derover, altsaa den største Deel af de ydste Heber.

En væsentlig Grund til, at saamange af de stedfundne Opdyrkninger ikke have betalt sig, ligger deri, at Fremgangsmaaden saa ofte har været uheldig, og i Mangel paa Fremsynethed i det, man har foretaget sig. — Det, der leder Landmanden paa den gode gammeldyrkede Jord, er Erfaringsfætninger, som først i Aarhundrebernes Løb gennem Misgreb og Feiltagelser ere indvundne. Naar man da flytter sin Virkekreds og Kapital ud paa et heelt nyt Terrain, under heelt andre Forhold, hvor de gamle Erfaringer briste og ingen nye foreligge, kan man ikke vente at skulle kunne konkurrere med det gamle Agerbrug, der er Ihændehaver af den Erfaring, som først giver Kapitalen dens Værdi. Saaledes vil man f. Ex. aldrig paa god Jord lære at tillægge Mulden den overordentlige Betydning, som den har ved Benyttelsen af Hebejord, overalt vil man lære at statte den, men kun paa Heben vil man lære at vogte og værne om den med al den smaalige ængstelige Omhu, som siger os, at Hebeboens Eksistens paa en Maade er knyttet til den. Dette skulde man altsaa lære, naar man fra den gode Jord kom ud paa Heben, men man er længe om „at lære,“ og skjøndt mange Opdyrkere ere gaaede til Grunde blot formedelst Efterladenhed i dette ene Punkt, saa er det dog endnu langt fra Tilfældet, at denne ene Sag endog blot tilnærmelsesviis stænkes den tilbørlige Opmærksomhed paa Hebegaardene. Heraf udspringer da ogsaa fornemmelig følgende almindelig begaaede Feil:

1. Man har afbrændt Lyngen, og derved ladet det, der for en væsentlig Deel skulde danne Humus, gaae op i Flam-

mer og Røg, — kun en ringe Mængde Afte, der nok har kunnet frembringe een eller nogle faa gode Afgrøder, men som iøvrigt hurtigt er bleven udbadstet gjennem det bare Sand uden fuldt at komme Planterne tilgode, er blevet tilbage. Af samme Grund er ogsaa den senere paaførte Gjødning hurtigere bleven udbadstet paa den afbrændte Hedejerd, end paa den brakkede.

2. Man har merglet for stærkt, og ofte med for kalkrig Mergel; Kalken virker ikke blot opløselig paa de sparsomt i Jorden værende uorganiske Stoffer, — hvilket er heldigt, — men den opløser eller paa en Maade bortbrænder ogsaa Humus'en og virker altsaa skadeligt, især naar ikke den Leermængde, der indeholdes i Merglen, er saa stor, at den ved sin absorberende Evne kan indtage Humus'ens Rolle til at fastholde de opløste Gjødningsstoffer mod Udbadstning.

3. Der er ikke lagt Vægt nok paa i Strøelsen og Gjødningen at indblande organiske Stoffer: Lyng, Hedetørv, Mosejerd o. lg.

4. Kornsalget har været for stort, idet disse Jorder mere end alle andre fordrer, at alt det, der bortføres fra dem, opfodres paa Gaarden, og at Landmanden altsaa — samtidig med heri at søge sin Indtægt — lader en væsentlig Deel af den bortførte Kraft atter i Gjødningen vende tilbage til Jorden. Og til denne Feil maa Grunden deels søges deri, at saa mange af Opdyrkerne have manglet Driftskapital, og derfor ei have kunnet undvære det Forstød, der har været nødvendigt for at lade Sæden gaae igjennem Kvæget, deels deri, at de første Aars ofte temmelig rige Afgrøder, der sthydes den i Aarhundreder sparsomt opsamlende Muld, har blændet Opdyrkeren, saa han altfor ofte har faaet heelt falske Forestillinger om sin Jords Produktivitet, og derfor ved altfor store Forbringinger fremsthyndet det Tidspunkt, da Jorden naturløvmæssigt maatte nægte at give mere.

5. Man har opdyrket for store Arealer; thi Jorden indeholder i sig selv saa lidt, at den væsentlig kun gjennem

Gjøbningen bliver produktiv, og i Reglen er det ikke blot dens egen Kraft, men ogsaa noget af den tilførte Gjøbningskraft, der medgaaer til Dækning af Driftsomkostningerne; først den derefter tilførte Gjøbning giver Keenindtægt, og hele Estertrykket synes derfor at burde lægges paa ved en rigelig Gjøbning at forsøge Folbenes Mængde og derved Keenindtægten, istedetfor sparsomt at fordele Gjøbningen til et stort Areal, hvor dens Virkning tildeels bliver slugt af de større Driftsomkostninger. Hertil kommer endnu, at enhver Gjøbning af Sandjord altid er forbundet med et stort Gjøbningstab ved Udvadstningen; det er Hovedondet ved Sandjorden, men hvorfor da udsætte f. Ex. 30 Læs Gjøbning for Udvadstningen af de 23,000 Tdr. Vand, der aarlig falde paa 1 Td. Vand, istedetfor at indskrænke den til omtrent det Halve ved kun at sprede Gjøbningen over 4 Skpr. Vand; — at Sandjord i sig selv er ufrugtbar er slem nok, men langt værre er det dog, at den saa daarligt holder paa Gjøbningen.

De her antydede Feil ere de almindelige, der ere blevne begaaede, men desuden træffer man ofte Feil, der ere knyttede til de stedlige Forhold, ja selv ved de Opdyrkninger, hvor Vedkommende have udfoldet den største Energi, Kraft og Interesse, træffer man Feil, som ubelukkende skrive sig fra de nye og ukjendte Forhold, hvorunder der virkes. Man vil saaledes endnu mindes, at for nogle saa Nar siden nævnedes altid Konsul Sørensens Opdyrkninger ved Hobro som et Mønster for en god Opdyrking. At den blev udført med en sjelden Kraft og Energi maa indrømmes, men en grundig Indsigt i Jordens eiendommelige Egenstaber og disses Betydning for Plantekulturen var neppe tilstede; i saa Fald vilde man ikke have brugt en Fremgangsmaade, der vel i Diebliffet gav glimrende Resultater, men — paa Fremtidens Bekostning. Opdyrkningen fandt Sted fra 1844—52 (see Tidsskrift for Landoekonomi, 3die Række 1ste Bind); Heden enten fælledes med Blod eller brændtes af; der mergledes meget stærkt (300 Læs Beermangel eller 70 Læs kalkholdig

Mergel, eller endog 15 Tdr. brændt Steenkalk pr. Td. Land); Driften var 1 Brak, 2 Rug, 3 Kartofler, 4 Byg og Billehave, 5 Havre, 6 og 7 Kløver; det er en Drift, der synes at maatte mebtage Jorden i første Omgang, hvad den da ogsaa tilbeels har gjort, saa at medens man i første Omgang avlede indtil 10,000 Tdr. Kartofler og derover, gav det samme Areal i 2den Omgang ofte kun 1 à 2,000 Tdr. Sikker vilde heller ikke Konsul Sørensen have valgt en saadan Drift, naar han ikke havde troet ved den stærke Værmefødring fra sit Brænderi i Hobro at kunne erstatte Jorden den bortførte Kraft; ja Troen til Værmen og den derefter falvende Gjødning var saa stor, at han end ikke betænkte sig paa at føre Halm og Gjødning til den anden Gaard (Andrupgaard), som han i nogen Afstand derfra senere begyndte at opdyrke. Denne Gjødning passede ikke til Jorden, der ved Brændingen, Merglingen den stærke Kartoffeldyrkning og det korte Græsleie var bleven saa løs, udmattet og berøvet sin gamle Hedemuld, at den, tvertimod at trænge til en tynd, halmfattig, drivende Gjødning, trængte til en — vel frugtbar — men dog ikke hidsig, en kulstofriig Halmgjødning, med andre Ord til en god almindelig Stalbgjødning. — Dernæst: Skjøndt let, er største Delen af Markerne dog sure, hvorom den Mængde Syrer og Følsødder vidne, som man finder paa Marken. Et fast, tilbeels ahlannet og leerblandet Lag findes nemlig 4—5 Kvarteer under Overfladen, saa at Planteværten stades, om den end stadeses mindre i første Omgang, da der endnu var en Deel Kraft i det øvre Jordlag, og Rødderne ei behøvede at søge saa meget af deres Føde nede i Nærheden af det vandbærende Lag. En Udgrøftning, saaledes at det faste Lag om muligt gjennebrødes overalt, hvor det bærer Vandet saa høit, at Plante-rødderne lide derved, vil derfor være nødvendig paa mange Steder og sikkert rigeligt betale sig. — Græsmarkerne give en ret god Afgrøde, og dette er en yderligere Grund til at forlænge Græsleiet, hvad ogsaa den uværende Eier tilstræber, ligesom han ogsaa indfører Forbedringer i andre Retninger.

I det Hele taget kan der jo ingen Tvivl være om, at hvis Konsul Sørensen havde levet og endnu stadig havde kunnet fortsætte denne store Opdyrkning, vilde han have foretaget mange Forbedringer, som først Erfaringen lærte ham, og sikkerlig er der her gjort færre Feilgreb, end de fleste andre Steder, men jeg har blot valgt dette Exempel for at paavise, at selv naar en Opdyrkning ledes med en saadan Kraft, Kapital og Energi, som denne er bleven, er der dog en Mængde lokale og tildeels ukjendte Vanskeligheder at beseire, som først en dyrefjæbt Erfaring kan hjælpe over, og at Opdyrkningen derved drager en saa stor Udgift paa sig, at den vanskelige senere kan bringes til at forrente sig.

De smaa Opdyrkningslykkes forholdsviis bedre end de større, thi medens til disse sidste saa at sige al Arbeidskraften skal kjøbes, og denne i saa Fald ikke har større Værdi end i de gode Egne, saa udføres der af mange af de smaa Opdyrkere, — baade af dem selv og af deres Koner og Børn, — en langt større Arbeidskraft end der i Almindelighed udfoldes i de gode Egne, ligesom ogsaa Fordringerne og Fornødenhederne til Livet ere langt tarveligere; — de forskjellige Grene af Huns- og Hebeindustri, der desværre nu ogsaa her forsvinde mere og mere, have desuden været en god Støtte for mangen Hebebo.

Man har til forskjellige Tider fremsat forskjellige Omstændigheder, der skulde være særligt støttende for Hebeopdyrkningen, og efterhaanden som Erfaringer ere blevene indbundne har man modificeret sin Mening om, hvad der særlig skulde være Grundpællene for Opdyrkningen; — saaledes har man til en Tid søgt ved Kolonisation at fremme den, til andre Tider henviist til den Støtte, som alt bestaaende Agerbrug kunde yde, atter til andre Tider nævnet Engvanding som et fortrinligt Middel o. s. v. Jeg maa tillade mig at omtale disse noget nærmere.

Kolonisation, enten fremkaldt af Staten eller af større private Selskaber, og da snart i et philantropisk Niemed

snart med Haabet om Bengesfordeel for Die, er et af de Midler, der ere forsøgte i de fleste Lande, der have Hede. Vi træffe det anvendt i stor Maalestok og ofte gjentaget i Belgien, Holland og Frankrig, og ogsaa her i Danmark blev som bekendt gjort et Forsøg under Frederik d. 5te, der endog fortsattes indtil for nogle Aar siden, da sundere økonomiske Statsprinciper ogsaa bragte en Ende paa dette. Mig bekendt har intetsteds dette Princip ført til noget heldbringende Resultat, og af let forstaaelige Grunde. Det kunde synes at være en naturlig Veie, thi Mennesket føler, at den Enkeltes Kraft kun er svag til at kæmpe mod alt det, der stiller sig hindrende op for Nybyggeren; dette er ogsaa sandt, og naar det er en Sammenflutning mellem Flere, som alle ville staae Last og Vraast med hverandre, saa kan det ogsaa gaae, men alle maae være ligestillede, have samme Ret og samme Ansvar, være stillede saa meget muligt fri med egne Kræfter, saa at de føle, at de maae stole paa sig selv samtibidig med, at de dog ogsaa føle, at deres Medkolonisters Nærværelse er et Gode for dem. Derimod at blive samlede, organiserede og styrede udbendig fra — direkte eller indirekte — svækker overordentligt, bortseet fra, at meget ofte de Folk, der saaledes bringes sammen, slet ikke passe for en sliq Opgave; — i de gode Aar gaaer det nok, men i de magre Aar eller naar Uheld komme, — og begge Dele ville komme —, da reises Behreidelser imod dem, der have loffet dem ud i den nøgne Hede, bort fra Slægt og Venner og tibliger Forhold og Stilling. Og intet er uheldigere for det Menneske, der mødes af Uheld, end at troe, at han med Rette kan reise Behreidelser mod Andre, thi derved svækkes hans egen Kraft, og han falder hen til Misnøie, Mismod og Klynkeri, istedetfor at mande sig op og modarbeide Uheldene med Kraft.

Dernæst har man sagt, naar Opdyrkningen blot støtter sig til et ældre alt bestaaende Agerbrug, naar man blot „gnaver sig ind i Heberne fra Kanterne af,“ saa kan den udføres med Fordeel. At dette naturligtvis er bedre

end at begynde midt i Heberne paa bar Bund, hvor Alt skal bygges fra Grunden af, hvor man selv skal medbringe al den Arbeidskraft man har Brug for, og ofte da enten til enkelte Læder forsømme nyttige Arbeider eller til andre holde et Overskud af Arbeidskraft, er let forstaaeligt, men om end et Gode er det dog neppe stort nok til derpaa at basere en Opdyrking. Naar et Agerbrug blot er „bestaaende“, naar det ikke er stærkt i sig selv, rigtig rodfæstet og sikret, bliver det kun svækket ved at drage et nyt Tiliggende ind under sig. Og hvor mange af vore Agerbrug, der grænse til Heben, kunne siges at være i denne Tilstand, hvor mange kunne uden Skade for sig selv undvære Kapital, Arbeidskraft og Gjødningskraft, — sikkerlig meget faa. — Man har desuden sagt, at naar Hebeopdyrkingen kun finder Sted i den Tid paa Aaret, da man ikke har andet Brug for Arbeidskraften, og naar den da desuden kun steer paa den Maade, at man hvert Aar optager et nyt Stykke Hebe, som man igjennem et Par Afgrøder tager Kraften af, og da atter lader henligge i en lang Arrække for at samle ny Kraft, faa maa det dog være en Fordeel. Dette er kun tilsyneladende Tilfældet, thi ikke blot vilde dette Overskud af Arbeidskraft til enkelte Læder af Aaret for en meget stor Deel finde en fordeelagtigere Anvendelse i en bedre Bearbejdning af den allerede i Drift værende Jord, men dette Overskud af Arbeidskraft, ligesom ogsaa den langsomt frigjorte og opsamlende Kraft i selve Hebejorden, vilde upaatvivleligt finde en langt fordeelagtigere Anvendelse til Træplantning, der tilige, uden at være et Rovbrug af Jorden, lidt efter lidt vilde forberede den til en kommende Opdyrking, og samtidig som vægibende virke forbedrende paa det alt bestaaende Agerbrug.

Spvad det bestaaende Agerbrug skulde være for Opdyrkingen fra Kanterne af Heben, har man til forskjellige Læder stærkt fremhævet, at Engdragene og kunstige Engvandingssanlæg ved Hebeaernes Vand skulde være for en Opdyrking i det Indre, og endnu for nys er fremkommet et løst Overslag, ifølge hvilket der skulde kunne dannes 30,000 Tdr. Vand

Eng i Heben, „og som atter vilde kunne afgive en sund Basis for et femdobbelst saa stort Agerbrug, eller paa mere end 15 □ Miil Agerland“. Dette er muligt, men ikke sandsynligt, og der foreligger endnu intet Afgjørende til støttende Beviis herfor; ligesom Hebeopdyrkning i det Hele har ogsaa Engvanding paa Heben ofte i Diebliffet givet et blændende Udbytte uden at afføde et varigt heldigt Resultat. Grundene hertil ere ovenfor paaviste for selve Hebeopdyrkningens Vedkommende, for Hebevandingens er det endnu umuligt klart at paapege dem, thi et nøie Kjendskab og en klar Indsigt i dens Virkemaade er endnu ikke opnaaet, velbegrundede Planer og Overslag kunne derfor ikke lægges, og ethvert Anlæg af denne Art er derfor paa en Maade en Jamlen i Blinde.

At der imidlertid kan stiftes nogen Gavn i denne Retning anseer jeg for rimeligt, men før der strides til at udføre nogen Plan for en stor omfattende Benyttelse af Vandet, bør der anstilles en Række smaa vellebete Forsøg gjennem en længere Aarrække, thi af nogle enkelte Aars Forsøg erholdes kun et høist usikkert Resultat. Endnu er hertil at bemærke, at der maaskee om en Deel Aar vil blive stillet et heelt andet Krav til Hebens Vandløb, nemlig som Transportmiddel for de der producerede Skoeffekter, og hvis kostbare Vandingsanlæg i Mellemtiden blive udførte, vil Sagen derved præjudiceres. —

Aldeles bortseet fra hvad hidindtil er nævnet om Hebeopdyrkningerne, er der imidlertid een Omstændighed, som i sig selv er tilstrækkelig til at forklare Grunden til, at saamange af dem ikke hidindtil have betalt sig bedre, og som endnu i lang Tid vil stille dem som lidet renterende Foretagender: **Det danske Agerbrug er endnu for svagt og mangelfuldt til at magte en saadan Opgave som en fordeelagtig Opdyrkning af Heben.** — Først naar Agerbruget paa den gode Jord har naaet en vis Udvikling, kan der være Tale om med Fordeel at tage fat paa Hebernes Opdyrkning, og endnu staaer vort Agerbrug langt tilbage, inden det kan siges at have faaet en saa rigelig Arbeidskraft, en saa stor Gjødningskraft og Drifts-

kapital, inden det med eet Ord har naaet en saadan Intensitet, at det kan betale sig at drage noget af Kraften og Kapitalen ud paa uopdyrkede og magre Jorder. I det fremadskridende Agerbrug maa Jordernes sande Værdi ikke blot bestemmes efter, hvor meget man ved Hjælp af det nu brugelige Agerdyrkningsystem høster paa denne eller hiin Jordbund, men tillige efter, paa hvilken af dem en forøget Kapital og Kraft med størst Fordeel kan bruges; thi i den dygtige Mands Haand er det Driftskapitalen og ikke Grundkapitalen, der giver de største Renter. Det er Mangel paa Hensyn til denne Balance mellem de gode og flette Jorders sande Værdier, der i saa mange Lande har ødelagt de ellers saa velgjennemtænkte Hebeopdyrkninger, og Erfaringen har for de allerfleste Lande viist, at deres Agerbrugsforhold endnu ligesaa lidt ere modne til med Fordeel at tage fat paa Hebeopdyrknningen som vore, ja naar det ikke var vor Følelse saa stærkt imod, saa er det høist rimeligt, at vi vilde staae os vel ved at afgive en Deel af den allerede opdyrkede Jord igjen, enten til Skov, eller til Græsland og Overdrev, og at koncentrere vor Kraft paa den bedre Jord. — Desværre mangler jeg endnu de nødvendige Oplysninger for ad Beregningens Vej at godtgjøre dette, og kan derfor ikke give denne Udtalelse den tilbørlige Vægt, men jeg tillader mig dog allerede her at fremsætte den, som Resultatet af det Indtryk, som en Betragtning af Udlandets og Indlandets Opdyrkninger nødvendigviis maa paatvinge.

Al større Hebeopdyrkninger har jeg nemlig kun gjort Beskjendtskab med een, som kan siges at være fuldkommen lykkedes i den Forstand, at den er bleven en Forøgelse af Statens Velstand, idet den uden at stade Fremgangen i det alt bestaaende Agerbrug har bragt en ny og Omkostningerne godt renterende Virkeplads ind under Kulturens Omraade. Dette er Opdyrknningen af den belgiske Hebeslette „Kempen“, som jeg har forsøgt at fremstille i en Afhandling i 13de Bind af „Tidskrift for Landøkonomie“, men allerede deraf vil det sees, at det først er i den sidste Tid, og efter at man har ombyttet

de tidligere extensive Kultiveringsforsøg med intensive, at dette bliver naaet. Men Forholdene ere der ganske andre end i alle andre Lande, thi det er først efter at Agerbruget paa de gode Jorder i Belgien er drevet til en mærkværdig, andetsteds aldeles ukjendt Høide af Produktivitet, først efter at Befolkningen i de gammeldyrkede Egne i Belgien blev saa tæt, at en Deel af den ligefrem trykkes ud paa Heden, og at Jorden var blevet saa udstykket og Jordrenten saa høi, at man var naaet dertil, at der kunde være Fordeel ved at kjøbe den billigere Hebejord og opdyrke denne. Og dog er det et Spørgsmaal, om Hebeopdyrkningen i Belgien endnu vilde have været rentabel, naar Heden ikke havde ligget saa tæt ved en Masse store stærkt konsumerende Byer: Bryssel, Antwerpen, Mecheln, Løven, Liège, Maesstricht, St. Trond, Hasselt, Tirlemont og Turnhout med fra 10,000 indtil næsten 300,000 Indbyggere, tilsammen med omtrent 640,000. Enhver Smule, der avles af Jorden, kan derfor udbringes til dens fulde Værdi, idet Handelen her umiddelbart kan sluttes mellem Producenten og Konsumenten, — og, — hvad der maaskee har endnu større Betydning for Hedens Opdyrkning —, Hebeboen har let ved at skaffe sig en stor Masse Affald og Gjødning. — Desuden maae vi ved Kempens Opdyrkning minde, at det er en sjelden arbeidsom, flittig og tarvelig Befolkning, der som hele den flamske Folkstamme har et ganske fortrinligt Naturanlæg for al Jordarbejde og Plantedyrkning, der her træffes. — Heller ikke maa oversees, at der i Belgien ikke blot var Arbeidskraft, men ogsaa Kapital tilovers fra det gamle Agerbrug, til som Driftskapital at lægges i den hidtil uopdyrkede Jord, medens i saa mange andre Lande Agerbruget sukker under Manglen paa Driftskapital, saaledes som f. Ex. den tidligere General-Inspektør for det franske Agerbrug, Royer, klart fremsatte for Frankrigs Bedkommende, idet han sagde: „Halvdelen af det agerdyrkende Frankrig i Centrum, Vest og Syd, der er berøvet Kapital, frembyder det mest nedslaaende Billede af Ulykke og Fattigdom. Der er ingen Tvivl om, at det landøkonomiske Udbytte af

disse Egne lettelig kunde blive femdobblet. Det er ikke Utilstrækkelighed af Renter af Agerbruget, der hindrer eller standser de vigtigste Forbedringer i dette, men Manglen paa Kapital og Umuligheden af at skaffe sig den“.

Og her i Danmark! — Hvor findes det Agerbrug, der ikke længer med Fordeel kan beskæftige flere Arme end hidtil, eller som ikke endnu med stor Fordeel vil kunne forrente en meget større Driftskapital end den, der allerede er bragt ind i det; hvor findes som i Belgien de store Bøer, der skulle konsumere, omdanne og i Form af Gjødning og Affald tilbagegive til Jorden den Kraft, som Agerdyrkeren laaner af den i Form af Korn, Kvæg, Kartofler, Rjøkkenurter osv. Jeg har i den nævnte Afhandling om Kempen søgt at godtgjøre, at kun det intensive Brug med Fordeel kan opdyrke Jorden, — men hvor kan der være Tale om intensivt Agerbrug paa Hebejord, saa længe endnu saa meget staaer tilbage med at naae dertil paa vore gode Jorder. Derfor skal sikkert en omhyggelig Undersøgelse godtgjøre, at i Reglen ere de dyreste Agerbrug, vi have her i Landet, de, man har grundet i Jorden.

Af det Foregaaende vil da fremgaae, at det danske Agerbrug for Tiden i Reglen bør vise Opdyrkninger til Ager og Kornbrug af de her omhandlede Hebejorder fra sig, og det kan saa meget lettere gjøre det, som der foreligger en anden Benyttelse af Jorden, der samtidigt med at give et godt Udbytte vil støtte det derværende Agerbrug, og i Tidernes Løb forberede Jorden til et fordeelagtigere Agerbrug, nemlig **Jordenes Benyttelse til Skov**. — Hvor uheldige saa mange af de dermed anstillede Forsøg end ere, saa er det dog meget nyttige Erfaringer de yde os, og man kan nu temmelig sikkert paavise Grundene til, at Anlægene et Sted ere lykkedes og et andet Sted mislykkedes, og de fleste Steder synes Feilenes Afhjælp at ligge indenfor den menneskelige Magts Omraade; et uheldigt Valg af Træsarter, en altfor tynd Beplantning og en mangelfuld Behandling af Jorden, saa at man endog som oftest har

undbladt at gjennembryde Ahlen, ere de væsentligste Aarsager til at saamange Plantninger ere mislykkede.

Der er i den allernyeste Tid fra langt kyndigere Sider fremkomne saa mange Indlæg i denne Sag — Skovplantning paa Heben —, at jeg ikke her skal indlade mig derpaa; kun er der et Moment, som det forekommer mig, at man ikke altid lægger den tilbørlige Vægt paa, og som jeg kortelig skal berøre.

Skovankægene have, om jeg saa maa sige, været for extensive, og den forudgaaende Bearbejdning af Jorden før Plantningen derfor ofte været meget mangelfuld, idet man synes at have nærret den Tro, at en saa løs Jord som Hebens Sand ikke fordrer synderlig Bearbejdning. Dette er neppe ganske rigtigt; — Sandjord, der enten er lynggroet, eller som nede i sig har et fast Lag, forbedres meget ved en dyb Bearbejdning, og selv en ligefrem Kulgravning i 2—3 Fods Dybde har paa saadanne Steder viist sig heldig til Træplantning saavel som til Korn dyrkning. — Er den lynggroet, da bringes Muldlaget eller det frugtbare Lag ned i Jorden, Planterødderne kunne med Kraft udvikle sig heri og drage Næring til Planten, istedetfor sparsomt, tildeels hensygnende, at sammenstrabe en Smule Planteføde af det tildeels ufrugtbare Sand. Desuden har Lyngens Formuldbning i Jorden baade en fysisk-mekanisk Forbedring af Jorden og en Dekomposition af de uorganiske Stoffer i Sandet til Følge. Træet faaer altsaa i den tidlige Alder Kraft, ved at Rodorganerne blive styrkede, saa de søge længere omkring, og ved at Toppen raft styder frem, og Bestanden hurtigere lukker sig, saa at Vindens stabelige Indflydelse paa den bliver betydeligt formindsket, og det er navnlig i den første Livsperiode, at Træet saa let kommer til at ligge under for uheldige Børebetingelser, ligesom det væsentlig kun er de stagnerende Planter, der rigtig stades af Vinden. — At Lyngen i Diebliffet gavner ved at give Lø til de unge Planter, er vel temmelig sikkert, men det turde maaffee være en nøiere Undersøgelse værd, om den Skade, den foraarsager ved at dens

Rødder borttage Næringen fra de unge Trærødder i Jorden, ikke er større end det Gavn, dens overjordiske Deel bevirker.

Endnu mere stærkt dog upaatvibeligt det faste Lag i Jorden, — Udluftningen af de dybere Lag hindres, Vandet standses tilbeels, og selv den mindste Hindring mod Rodens Udbredelse er af ødelæggende Virkning paa Planten. — Ud Erfaringens Veie er man i Belgien og Holland naaet til fuldkommen Visshed om det Fordeelagtige ved en Dybbearbeidning af saadanne Jorder, og hvor Jorden indtages til Korndyrking, seer man den endog undertiden gravet indtil 2 Alens Dybde og senere med 7—16 Aars Mellemrum gravet $\frac{3}{4}$ —1 Alen dybt. For Skovkulturen varede det længere, inden man lærte at høie sig ind under denne i sit Anlæg dyre, men i sit Resultat dog fordeelagtige Kulturmethode, og skjøndt Enkelte allerede for en lang Aarrække siden begyndte derpaa og allerede høste herlige Frugter deraf, gysede dog endnu en Deel tilbage for en sliq Anlægskapital, og man behøver blot at komme ind i Nabolandet Frankrig, for endnu stadigt at finde den gamle ufuldkomne Dykningsmaade, ja endog fuldstændig Ukjendskab med den Fremgangsmaade, som gjør de hollandske og belgiske Hebeplantninger til noget af det smukkeste, man i forstlig Henseende kan finde. Naar Jorden har et fast Lag nebe i sig, da enten fulgraves den til 3 Fods Dybde, eller udgrøstes den med 6—8 Alens Afstand af 3—4 Fod dybe Grøfter, som vel ikke føre Vand, men dog gjøre udmærket Nytte ved at aabne Luften Afgang til Undergrunden. Hr. Schrober-Zondermeer har paa sin Eiendom Schrovenhorst, nær ved Putte i Holland, gjort en Mængde Forsøg med Naaletræplantning paa meget slet Hebe; paa Landmandsmødet i Amersfoord 1860 meddeelte han flere Sammenligninger af Omkostningerne ved de forskjellige Tilkulturingsmaader; den billigste Maade: — at saae Naaletræfrøet ligefrem ud i Smaafurer trukne i Lyngen — koster der 9—10 Rdl. pr. Td. Land med Frø og Arbeide; den dyreste: — at fulgrave Jorden 3 Fod dybt og beplante med 5700 Planter pr. Td. Land — koster 64 Rdl. pr. Td. Land, „og

dog er dette sidste System det fordeelagtigste, saa meget be-
gunstiger det de unge Planterers Væxt". Baron van Rispen
til Stillwalt i Gelberland er maaskee en af de første, der har
faaet Die paa den umaadelige Betydning af Dybbearbejdning
for Træværten, og neppe træffer man nogetsteds smukkere,
bedre og mere lønnende Skovanlæg end hos ham. Men Er-
faringen er nu ikke længere enestaaende, den træffes overalt i
velbehandlede Skovdistrikter; — hos Hr. Staring paa Boek-
horst ved Zütphen, almindelig anseet for Hollands mest in-
telligente Vandmand, faae jeg, at man borthuggede nogle Bøge-
plantninger, der skjøndt plantede i 3 Fod fulgraved Jord dog
begyndte at lide lidt af et endnu lavere liggende Rødsandlag,
efter at de 20 Aar gamle havde naaet en meget anseelig
Tykkelse. De voksede ikke længer saa raast, som Hr. Staring
fordrede; Grunden hertil fandt han at ligge i et Rødsandlag
i 4—5 Fods Dybde, som uden at være fast, dog skabede
Rødderne; dette maatte derfor gjenne graves, og i Virkelig-
heden var man i Færd med at omgrave Jorden i 5—6 Fods
Dybde til at modtage den nye Bøgeplantning. „Selv om der
intet fast Lag er, vil det dog være godt, at det rødlige Jern-
sand kommer op og bliver forbeelt i Jorden; mekanisk for-
hindrer det ikke Røddernes Nedtrængen, men det indeholder
ingen Næring og virker tvertimod som en Gift skadelig paa
Planterødderne". — Mange lignende Exempler kunne hentes
fra Belgien og Holland, og stille nu end et mildere Klima,
en høiere Brændselspriis og billigere Arbeidskraft Forholdet
der noget gunstigere end her, saa er paa den anden Side Ah-
laget i vore Heder af en langt skadeligere Natur end der, og
en Tilintetgjørelse af dette vil derfor upaatvivleligt gjøre For-
delen saa meget større. — Hvorvidt andre særlig forstlige Hen-
syn gjør en saadan Dybbearbejdning mindre rentabel og ønske-
lig for vore Forhold, maa jeg overlade Forstmændene at be-
dømme, men som en integrerende Deel af Hedeopdyrkning, har
jeg ikke kunnet unblade paa min Reise at besøge en Mængde

Plantninger, og det er kun det almindelige Indtryk af disse, jeg ovenfor har søgt kortelig at fremstille.

Vende vi os nu til vore egne Hedestrækninger, da viser selv en flygtig Undersøgelse os tydeligt, at det uigjennembrudte Aflag og en ufuldstændig Bearbejdning af Jorden er en af de væsentligste, og jeg troer den væsentligste Grund til saa mange Plantningers Mislykken. — Blot et Par Exempler af de mange, hvormed Heden forsyner os, skal jeg her tillade mig at paapege. — Paa Steder, hvor baade Lyng, Humus, Morlaget og Ahlen heelt ere bortgravede, og Planterne staae i det nøgne, men løse Sand, vøge de næsten altid godt, f. Ex. i Sandgrave, selv om disse vende mod Vindfiden. Ligesaa i de gamle brede og dybe Hjulspor i Heden, selv hvor disse ere saa brede, at deres Sider ei kunne afgive Læ. Kompedal Plantage, som man aldeles uforstaaeligt har villet anlægge paa et Jordsmon, der for en stor Deel kun bestaaer af 5—10 Tommer Morlag og hvidt Sand, og derunder et flere Tommer tykt Ahl- eller Moseaflag uden Falb eller Afløb for Vandet, altsaa saa uheldigt som det vel er tænkeligt for en Plante at vøge, er sikkert den sletteste af alle de slette Hedeplantager. Men man finder her et Forhold, som er i høi Grad lærerigt: over Heden ligger nemlig hist og her Sandrevler, som for nogle Aar siden var Gjenstand for et archæologisk Besøg, idet man troede her at have fundet Stridsvolde fra Fortidens Kampe paa Grætheheden; en gammel Bonde berøvede imidlertid disse Ruderne deres romantiske Duft ved at fortælle, at engang, da Hedebranden havde blottet Landet, søg dette sammen i de nævnte Revler. Jordsmonnet er altsaa væsentligt det samme som paa den flade Hede, kun ligger Ahlen her meget dybere; hvor den ligger 2—3 Fod i Jorden, see vi Træerne vøge med en smuk Kraft indtil en Alder af 30—40 Aar og naae en Høide af 20—30 Fod, medens Træer af samme Alder paa den oprindelige Hedejord staae og sygne, uden endnu at have hævet sig 1 Alen over den kummerlige Lyng. Men i den nævnte Alder begynde ogsaa de hidtil saa smukt vøgede Graner at gaae i Stampe og blive

mosgroede, upaatvileligt fordi Rødderne nu have naaet det 3 Fod dybtliggende Aflag. Men andre Steber ere Sandrevlerne indtil 7 Fod høie og derover, og med en forbausende Kraft have Træerne her naaet en betydelig Størrelse, kun paa de 2—3 yderste Trærækker i Vindsiden, der ligge aldeles aabne mod den milevidt nøgne og flade Vynghede, kan man see Vestenvindens Indflydelse, ellers staae de saa friske og kraftige som Granerne paa den bedste Skovjord, og en riig Selvbefaaening mplydrer frem under dem og grønner Jorden mellem de store Stammer. I Skophus Plantagen, hvis Jordsmon omtrent er af samme Slags som i Kompedals, nemlig 3—6 Tommer Mor og derunder 6—10" Afl, men som blev gennemgravet i Plantehullerne, staae Planterne godt, meget saa af dem ere gaaede ud, og de ældste af dem, der nu ere 8—9 Aar gamle, have ofte en Høide af 2 Alen og undertiden derover. Og saa omkring Viborg seer man tydeligt, hvilken dominerende Indflydelse Aflunderlag, selv om det ikke findes nær ved Overfladen, har paa Plantningerne. Efterplantning er i flere af Plantagerne et stadigt Arbeide, men da Hulgravningen ofte udføres paa Afford og denne i Reglen lyder paa „1 Fod i Kvadrat og 1 Fod dybt“ uden Hensyn til, om man derved kommer gennem Aflen eller ikke, saa maa man ikke undres over, at de nye Planter følge de tidligerees Exempel. Naar Plantning i Egepurl og i Klitterne trods Vindens Værkthed lykkes godt og aldeles ulige bedre end ellers, saa ligger Grunden hertil upaatvileligt ligesaa meget i, at Rødderne frit kunne udbrede sig og altsaa paavirke en større Jordmasse, som i at Jorden er noget frngtbarere.

Aflens Gjennemrydning eller Opløsning bør derfor sikkert være en uestergivelig Forbring ved fremtidige Plantninger, og da det er hertil de ydste Heber fordeeltigst kunne benyttes, og der derfor sikkert i en ikke fjern Tid vil blive udført store Skovankæg paa Heben, troer jeg, at man bør søge ved omhyggelige Forsøg og Undersøgelser at komme til fuldstændig Visshed med Hensyn til de forskjellige Slags Afl, de forskjellige Maader, hvorpaa den virker skadelig, og til de forskjellige

Midler, der gives til dens Udelæggelse, — alt noget, hvorom vort Kjendskab hidindtil er yderst mangelfuldt; først efterat der ogsaa er vundet Indsigt heri, kunne Kultiveringsplaner lægges nogenlunde sikkert. Hvorved skader Ahlen mest? enten ved dens Værnholdighed, eller ved dens Fasthed, eller Uigjennemtrængelighed, eller er det mest paa Grund af Surheden, den fremkalder? Fortsætter den sin Dannelse og under hvilke Betingelser? Destrueres den ved pletviis at blive gjennembrudt, eller stæer dette bedre ved en stærk Udgrøftning, eller kan man kun fuldstændig blive Herre over den ved at bringe den op til Luften? Alt dette er Spørgsmaal, hvorpaa endnu Ingen kan give fyldestgjørende Besvarelse, og som dog have overordentlig Betydning ved Hebeplantningen.

Skovrider Bang paa Gjøbinggaard, der har et nøiere Kjendskab til Hebeplantning end de fleste Andre, henlede alleerede ved Odense Landmandsmøde Opmærksomheden herpaa, og har senere iværksat flere Forsøg paa et Stykke af den ham underlagte Frederikshaabs Plantage. Hvor interessante disse Forsøg i og for sig end ere, ville de imidlertid ikke være tilstrækkelige, de bør udføres paa flere Steder, med forskjellig Slags Ahl, under forskjellige Lokalteter osv. og støttes af den kemiske Analyse.*)

*) En af ham for 5 Aar siden foretagen Udgrøftning med 20 Alens Afstand, hvorved Ahlaget gjennembrødes, synes ikke at have havt en saa stor Indflydelse, som man maatte vente, thi vel er Heden derved blevet noget tørrere, saa at de for meget sur Hebe karakteristiske Komuller mere og mere svinde bort, men Luften har dog ikke opløst Ahlen mere end $\frac{1}{2}$ —1 Fod ind fra Grøsternes Sider, og kun de to Nætter Plantehuller, der ere nærmest Grøsten, vare nu i Slutningen af Vinteren nogenlunde tørre, hvorimod de længere inde paa Agrene stode meer eller mindre fulde af Vand. — Det er ganske mærkeligt, saa vandholdende Morfandlaget er; — i Efteraaret havde han ladet Ahlen gennemgrave ved Huller, der kun vare 6 Tommer fra tidligere gravede Plantehuller, hvor Ahlen ei var gjennembrudt. I de første fandtes naturligtviis intet Vand, men uagtet Skillevæggen mellem disse og de andre Huller kun bestod af det 6 Tommer tykke Morfandlag, stode disse sidste dog fulde af Vand.

I de smukke Granplantninger paa Randbølhede habes et godt Beviis for, at selv ret godt Kullesteenssand bedre betaler sig ved at bruges til Skov, naar denne anlægges og behandles med Omhu, end til Agerbrug. Af en Masseundersøgelse, som anstilledes der i Esteraaret, fremgik, at en 40—42 Aar gammel Rødgranplantage indeholdt 5700 Kubikfod Træ, som der i Egnen sælges til 16 à 20 p pr. Kubikfod. Paa Jorden staaer altsaa nu for omtrent 1070 Rdlr. Træ. Anlægget havde kostet 20 à 25 Rdlr. pr. Td. Land, der med Rentens Rente vil blive henimod 150 Rdlr. for de 42 Aar. Der bliver altsaa en Reenindtægt for Jorden af 920 Rdlr. for disse 40—42 Aar, eller omtrent 8—9 Rdlr. om Aaret, og det for Jord, som selv hvis den var opdyrket og bragt i Egnens almindelige Kultur, ikke vilde koste og ved Agerbrug forrente mere end 60 Rdlr. pr. Td. Land.

Naar jeg efter Foranstaaende skal tillade mig at fremsætte min Mening om, hvad der bør gjøres for den jydskes Hedes Benyttelse, da er det den:

1. Hebeopdyrkning i Almindelighed og navnlig en forceret Hebeopdyrkning er ikke tidsvarende for det danske Agerbrug; det vil derfor være urigtigt af Staten eller det Offentlige at bringe større Offre i dette Siemed.
2. Navnlig er det farligt ved kunstige Midler at søge at drage Folk fra de frugtbare Egne ud i de ukjendte Hedeforhold, og det kan ikke noksom fremhæves, hvilket Ansvar man derved paadrager sig baade overfor den enkelte Kolonist og overfor Samfundet i det Hele.
3. Til kunstig Hebevandning savnes endnu for meget Kjendskab i det Hele taget og særligt savnes velbegrundede Erfaringer nok fra den jydskes Hedeslette til derpaa med Sikkerhed at kunne bygge større Vandingsplaner. Foruden til dette bør desuden ved eventuelle Engvandingsanlæg i Jyl-

land sees hen til en kommende Benyttelse af Aaløbene som Transportmiddel, og til den formeentlige Erfaring, at Vand fra Naalestøve er ugunstigt for Engvanding.

4. Hebens Benyttelse til Skov er den fordeelagtigste og den sikreste, og desuden den heldigste baade for det alt bestaaende Agerbrug og for en i Tidernes Løb kommende stærkere Benyttelse til Agerbrug. Den i Heberne pletviis spredte gode Jord, der alt er opdyrket eller særlig egner sig for Opdyrkning til Agerbrug, vil finde sin rette Anvendelse og Plads ved at betragtes som en Støtte for Skovkulturen, til deels under Anlæget af Skovene deels under den senere Drift af dem at være Samlings- og Støttesteder for den dertil nødvendige Arbeidskraft, og levere denne de nødvendige Livsforbrødenheder.
5. Det Offentliges Understøttelse til Skovanlæg paa Heben er baade ønskelig og oekonomisk tilraadelig. Den vil udfræves deels til at lade de allerede indhentede Erfaringer omhyggeligt undersøge, drøfte og fremstille, deels til at foretage nye Undersøgelser og Forsøg angaaende derhenhørende endnu tvivlsomme Spørgsmaal, og da navnlig angaaende Ahlen, dens Betydning og skadelige Indflydelse samt Midlerne, hvorved denne bedst hæves, og endelig til ad Lovgivningens Vej at begunstige den private Industri i denne Retning.

Landbohøjskolen den 25de Mai 1866.

Discussion ved Landhuusholdningselskabets Møder.

I Mødet den 21de Febr. indlede Rammerraad Andersen paa Gundersløvholm en Discussion om ældre og fuldtudviklede Handyr's Betydning for Huusdyravlen og hvorvidt Landboforeningerne kunne bidrage til en mere almindelig udbredt Erkjendelse heraf, navnlig til at indskrænke den hyppige Afbenyttelse af yngre Individier, der nu overalt mere eller mindre finder Sted.

Taleren mindede om, at det nu er almindelig anerkjendt, at ældre Handyr have en større Indflydelse paa Afkommet, end man før antog. Han har ofte tidligere udtalt sig derom, men har nu gjort nogle nye Sagttagelser, der kunne udtrykkes med Tal, og som yderligere godtgjøre Fordelen ved at benytte ældre Handyr. Hans Erfaringer dreie sig vel kun om Malkeqvæget, og for dette's Vedkommende kun i en enkelt Retning; men al Sandsynlighed taler for, at det samme gjelder for de andre Huusdyr med Hensyn til de ældre Handyr's Indflydelse paa Afkommet's kraftigere Udvikling.

Naar han nemlig tidligere tillagde Dviekalve, faldne efter yngre Tyre, da viste det sig bestemt, at disse som Dvier vare mere tilbøielige til at kaste Kalv, end naar Dvierne vare faldne efter ældre fuldtudviklede Tyre, saaledes som det vil sees

af de efterfølgende Optegnelser, der omfatte et Tidrum af 12—14 Aar:

a. **Qvier faldne efter Tyre over 4 Aar gamle.**

Qvierens Antal.	Kødreens Alder.	Med første Kalv		Procent Kalfere.	Mødrene have været 4 Aar og derover		Mødrene have været under 4 Aar		Bemærkninger.
		købt rigtigt.	købt Kalb.		ved rigtig Kælvning.	ved Kalfning.	ved rigtig Kælvning.	ved Kalfning.	
4	9 Aar	3	1	25	3	1	"	"	
8	8 "	6	2	25	6	2	"	"	
10	7 "	7	3	30	7	3	"	"	
12	6 "	9	3	25	9	3	"	"	
13	5 "	11	2	15	11	2	"	"	
21	4 "	17	4	20	17	4	"	"	
6	over 4 Aar, men Alderen kan ei nøiagtig opgives.	6	"	0	6	"	"	"	
74	"	59	15	20	59	15	"	"	

b. **Qvier faldne efter Tyre 3 Aar gamle og derunder.**

35	3	17	18	52	17	15	"	3	
25	2	14	11	44	14	10	"	1	
4	1 à 1½	"	4	100	"	1	"	3	
64	"	31	33	52	31	26	"	7	

Af 74 Qvier faldne efter Tyre, som vare over 4 Aar gamle, er der saaledes kun 15 Kalfere eller 20 pCt., medens af 64 Qvier efter Tyre paa 3 Aar og derunder de 33 eller 52 pCt. ere Kalfere. Der viser sig altsaa tydeligt en bestemt Grændse, imellem 3die og 4de Aar, saa at den sidste Alder heri betegner den fuldkomne Udvikling, og altsaa burde Tyrene først benyttes i denne Alder. Vel kunne naturligviis mange andre Aarsfager have indvirket paa Raftningsstikfældene, og disses

Antal kan have været større eller mindre end paa andre Gaarde, men deels have Forholdene i de enkelte Aar været eens for alle Qvier, og deels omfatter Udbraget saa mange Individer og afgiver gjennem længere Tid saa bestemte Henviisninger, at Resultatet ogsaa har overgaaet Talerens egne Forventninger, hvorvel han forud var overbevist om, at det maatte gaae i den Retning.

Da der saaledes, naar man fastholder, at den hyppigere Kastning med første Kalv blandt de Qvier, der ere faldne efter yngre Tyre, hidrører fra, at disse netop paa Grund af deres Ungdom og ufuldstændige Udvikling have givet i det Hele taget svagere Afkom, her foreligger et Beviis mere for de ældre Handedes Betydning for Avlen, saa vil der ogsaa være en Grund mere for Landbosforeningerne til mere end hidtil at søge at skaffe den Erkjendelse almindelig Indgang, at den bedste Støtte for Huusdyravlen ligger i saavidt muligt til al Aal kun at benytte ældre og fuldtudviklede Handede. Den sidste Huusdyrlov har havt til Følge, at der tages særligt Hensyn til de yngre Tyr, og dette er fuldkomment rigtigt; men der bør skjælnes imellem Opmuntringspræmier og de Præmier, der stemple Dyrene som allerede skiftede til Aalsdyr. Saalænge dette ikke steer, vil Præmieuddelingen medføre, at de unge Tyr blive brugt for tidligt, i en Alder, da de ikke kunne nedarbe deres gode Egenstaber, og i hvilken de svækkes ved Parringen; og paa samme Tid ville de ældre gode Tyr blive mindre benyttede, end de burde. Der bør derfor ved Dyrsuerne skjælnes imellem de Handede, der allerede antages at kunne præstere Noget, og dem, af hvilke dette først senere kan ventes, derved, at Tyrene i det Aar, som gaaer nærmest forud for Indtrædelsen i deres fulde Udviklings Alder, ikke kunne belønnes, men derimod erholde Opmuntringspræmie for denne Alder (om muligt fra de ere 1 Aar gamle) og Belønningsspræmie efter den. Naar en Hingst er 4 Aar, en Tyr 3, en Vædder eller Orne 2 Aar, skulde den saaledes ikke kunne tage Præmie, men baade naar den var yngre og ældre. Derved

vilde Grændsen være udtrykkelig betegnet for, naar et Dyr burde benyttes til Avl, og det vilde vistnok have til Følge, at de yngre Dyr bleve mindre benyttede end hidtil.

Godeier, Lieutenant Saxtorph erkjender Rigtigheden af de her anførte Klager over Misbruget af altfor unge Handyr, men troer dog nok, at man tidt kan benytte saadanne i en tidligere Alder, end den ærede Indleder af Discussionen synes at ville tilstede, naar man saa blot gjør et omhyggeligt Valg af de Hundyr, med hvilke de føres til Parring. Efter toaars Tyre og ældre Køer har han i Almindelighed seet et godt Resultat.

Kammerraad Andersen har selv gjort samme Erfaring; men man vil dog i Reglen finde, at de efter en saadan Parring faldne Kalve hovedsageligen arve Moderens og ikke Faderens Egenskaber, hvad jo som oftest er mindre ønskelig.

Han skal især bede de Tilstedeværende at høre sig om hans Forslag til Maaden, paa hvilken man ved Dyrstuerne kunde betegne de præmiebelønnede Dyr saaledes, at Faren for deres nu saa hyppigt forekommende for tidlige Anvendelse i Avlens Tjeneste derved vilde modarbeides.

Lieutenant Saxtorph bemærker hertil, at man ved de jydskke Dyrstuer, til hvilke det især er at han har Kundskab, vistnok belønner baade ganske unge Hingste og Tyre, men stedse tillige underhaanden abvarer Eieren mod at bruge dem for tidligt, hvorfor det ogsaa bestandigen lastes, hvis det ved næste Dyrskue viser sig, at Eieren har misbrugt Dyret, noget der jo især godt lader sig eftervise paa Hingsten. Det er imidlertid vistnok ogsaa kun en saadan halvt privat Indvirkning paa Eieren, der herved med Held lader sig anvende, medens Gjennemførelsen af Kammerraad Andersens Forslag neppe vilde undlade at avle Misforstaaelse og Utilfredshed blandt de mindre Forbrugere.

Tøvrigt maa han opretholde sin for udtalte Mening, at Aldersgrændsen for Handyrenes første Anvendelighed er sat

ufornødent høit i Indledningsforedraget; en kraftig fireaars Hingst maa dog vist i Reglen ansees for tjenlig som Beskeler.

Kammerraad Andersen indrømmer dette under Forudsætning af, at den saa i det første Aar bruges sjældnere, end det ældre Dyr; men for tidlig Præmiebelønning bevirker netop Misbrug eller stærkere Benyttelse end Dyret kan taale.

Statsraad Hofman (Wang) troer heller ikke, at andre Principer for Præmieuddelingen ved Dyrskuerne ville have den forønskede — og vistnok meget ønskelige — Virkning at hæmme Misbruget af de unge Handyr. Den finder Sted i endnu højere Grad for Thyrenes end for Hingstenes Vedkommende og hidrører fra, at man, hvor man ønsker at faae sine Qvier til at kælve i en ung Alder, hellere fører dem til en ung Tyr, der er lettere at bære end den ældre, sværere.

Profesor Prosch antager ikke den ubtalte Formodning, om at den hyppige Kastning formeentligen hidrører fra Brugen af de unge Tyre, for velbegrundet. I saa Fald maatte Kastning af Kalvene jo forekomme efter en stor Maalestok hos f. Ex. det flamske Dvæg, hvor Brugen af to- høist treaars Tyre angives at være det Almindelige, men, sjøndt den naturligviis ogsaa indtræffer der, er det dog ingenlunde i nogen overordentlig Grad. For at kunne komme til noget sikkert Resultat om Aarsagerne til et saadant Forhold, maa man have et langt større, og fra mere forskjellige Egne indsamlet Materiale end det foreliggende.

At de ganske unge Tyre benyttes paa saa mange Steder, hidrører især fra, at Thyren i Reglen kun betragtes som et nødvendigt „Dnde“, der skal søges snarest muligt bragt til at forrente sig, og dette er meget uheldigt. Med Undtagelse maastee af Fedevæget, der vel nærmest kan betragtes som bestaaende af overudviklede ungdommelige Individier, bør vi med Alvor stræbe at bygge Avlen paa passende, ældre Handyr, saa at disse sættes istand til at afgive deres gode Egenskaber til et tatrigt Afkom. Det er saadanne, hvem de heldige Fremskridt af Racerne skyldes; men de fremkomme ikke i noget saa stort

Antal, at vi have Raad til hyppigt at afløse dem. Blandt Hestene ansees det jo for heldigt, naar man imellem 30 Føl finder 1, hos hvem alle Faderens gode Egenstaber ere udprægede, og vi ville ogsaa see, at man overalt, hvor Stoddene have været fortrinlige, længe har beholdt de gamle Handedyr. Sertenaars Tyre og tyveaars Hingste kunne jo ret vel endnu gjøre Tjeneste. Man kan ved Dyreavlen ikke i den Grad som ved Pødning eller Stifning af Planterne være forud sikker paa, at de producerende Individider nøiagtig ville gengive sig selv, dertil have mangfoldige Tilfældigheder en altfor stor Indvirkning; men derfor skal man ogsaa med Omhu bevare og bruge saadanne Dyr, af hvilke man har størst Grund til at vente et godt Resultat. Er Taleren altsaa end ikke overbeviist om, at Handedyrenes Alder er af Betydning med Hensyn til Kastningernes Hyppighed, saa tillægger han den i saa mange andre væsentlige Henseender en saa stor Vigtighed, at han i høi Grad maa samstemme med og takke for den Udholdenhed, hvormed Kammerraad Andersen griber enhver Leilighed til at indstærpe denne vigtige Sag.

Lieutenant Saxtorph maa ansee det for en Wildfarelse, naar en tidligere Taler har omtalt de unge Tyre som lettere at bære for Køerne under Bedækningen end ældre; de gamle have tværtimod ganske anderledes Kraft til at bære sig selv, (de gaae ogsaa i Reglen frem paa Bagbenene), medens den unge Tyr sænker stærkt forover paa Koen, og saaledes snarere bliver tungere for denne. Uagtet han selv iøvrigt ikke har været ængstelig ved at benytte yngre Tyre, har han dog aldrig deraf sporet nogen særlig uheldig Virkning i Henseende til Kastning, som hos ham sjældent har overskredet 4 pCt. Mon ikke de i de fremlagte Tabeller opførte Han- og Hundyr have staaet i for nært Slægtstabsforhold til hinanden?

Kammerraad Andersen tør ikke benægte dette i ethvert enkelt Tilfælde, skjøndt det kun undtagelsesviis har funden Sted. Ligesaalidt skal han mod Professor Prosch paastaae, at den hyppige Kastning ene har sin Grund i, at Qvierne ere

faldne efter for unge Thyre, hvis hyppige Anvendelse derimod sikkert i det Hele taget bærer Skylden for den ringe Fremgang i vor Dvægavl. Som oftest ophører man at bruge Thyrene paa det Stadium, da man egentlig først skulde begynde dermed, medens han selv har havt udmærkede Resultater af 10—12 Aars Dyr.

Professur Prosch htrrer mod den næstsidste Taler, at der skal ingen virkelig „Erfaring“ have for Stadeligheden af Parring mellem nærbeslægtede Individier, tiltrods for at denne Paaastand i de sidste halvserbdsindsthye Aar har maattet tjene til Skjærmbredt, næsten hvergang man ikke var istand til at finde en anden Grund, til dermed at skjule gjorte Misgreb eller indtrufne Uheld.

Rammerraad Quistgaard deler den her udtalte Mening, at de ældre Handyr i det Hele taget give et bedre Afkom end de yngre, men ønsker meget at høre et godt Raad, om hvordan man skal kunne lære de gamle Thyre at være rolige; thi det Vanskelige heri er meget ofte Grunden til at de affaffes.

Rammerraad Andersen har erfaret, at det 3die og 4de Aar i Reglen er den Alder, i hvilken Thyrene ere vanskeligt at styre, men det er næsten altid lykkedes ham at faae dem tæmme og fromme ved at lade dem arbejde — gaae for Vogn, hvorved de jo tilmed kunne gjøre god Nytte, og det har viist sig, at de ere langt lettere at vænne til at trække end Stude, det vanskeligste er at lære dem at dreie Vognen. Thyre, efter hvilke der skal tillægges Malkekøer, bør imidlertid ikke anvendes til Trækbrug, før de ere 4 eller 5 Aar gamle, da deres Udvikling ellers selvsølgelig kommer til at gaae i en for Malkeevnen mindre heldig Retning. „Kongepremiethyren“, der altid var from og taalmodig, havde dog ingensinde arbeidet, hvorimod „Egeberg“ en Tid var bleven noget urolig, men den blev ved at bruges til Kjørsel saa from, at et Barn kunde styre den.

Candidat Segelcke træer ogsaa, at Uvanheden er en Hovedgrund, til at der lægges mindre Vind paa gamle Thyre, end det vilde være heldigt; men at Arbejdsbrugen i og for sig

skulde være et Middel til at styre dem, er dog neppe rigtig. Det er vistnok her — som hos Tjenestefolkene — Kost og Behandling, som betinger dens Omgængelighed. Hvor almindelig en Morstab er det ikke, at drille og tirre Thyrefalven i hele dens Vøgeperiode, saa at de onde Instincter ret udvikles, indtil det ender med, at Thyren paa en høist uheldig Maade tager Commandoen! Nei en retfærdig og human Behandling vil her sikkerlig bringe det bedste Resultat og er, da den paa Gundersløsholm ydes under ethvert Forhold, altsaa ogsaa under Kjørslen, vistnok mere end denne den egentlige Grund, til at man der saa godt formaaer at styre sit Dvæg.

Lieutenant Sætorph benytter ogsaa jævnlig ældre Tyre som Trækdyr, f. Ex. til at kjøre Vand til de tøirede Køer, men kan aldrig sætte to sammen for en Vogn, hvorimod han giver enhver en Stud til Kammerat.

Kammerraad Andersen gjør opmærksom paa, at foruden andre Fordele, man har deraf, bidrager Kjørselebrugen, som enhver jævn Motion, til en forøget Frugtbarhed hos Thyren.

Sine Tyre ringer han forresten i en meget ung Alder, og bruger til Begyndelse gjerne en tynd Ring, der saa senere ombyttes med en sværere. Ved Kjørsele benyttes Bidsel som paa Heste, og ikke Kapsun om Næsen.

Kammerraad Quistgaard kan ikke lade Professor Prosch's Yttring om det Usærlige i nært Slægtskab, henstaae uimodsagt, den er neppe rigtig!

Professor Prosch erindrer om, at saa er hele den engelske Avl aldeles urigtig. Ja alle udmærkede Stammer maae saa være fremkomne ad en forkastelig Vej; thi enhver af dem er uddannet paa den Maade, Shorthorn-, Southdown-, Dishley-, Fuldblods-, Frederiksborgracen, mens den dueede noget, og alle andre ere opkomne og vedligeholdte ved Slægtskabsstryksninger i de nærmeste Led. I England bedækker almindeligen Faderen sin Datter, Datterdatter og Døtterdøttres Døtterdøttre o. s. v. uden at Ulemper kunne paavises deraf, skjøndt paa den anden Side et bedre Resultat naturligviis dog heller ikke fremkaldes

just derved. Men hvad der er Godt, forefindes altid i saa faa Exemplarer, at vi ikke kunne undgaae en ubstrakt Brug af dem. Det er Forsyndelsen mod denne Kjendsgjerning, som har ødelagt Frederiksborg-Stutteri. — Tusinder paaftaae det Modsatte; men de have ingenfinde præsteret Noget selv!

Rammerraad Andersen har tidt og uden Skade parret Halsøbstende, hvorimod han, uagtet han dermed maaskee har forvoldet sig større Uleilighed end fornødent, bestandig har passet at undgaae dette med Heelsøbstende. En tilstrækkelig Afvigelse er forøvrigt ikke saa vanskelig at tilveiebringe, naar man blot har to ældre Hænder, idet disse, selv om de ere Brødre, godt gjensidig kunne bedække hinandens Afkom i flere Slægtled.

Statsraad Hofman (Bang) fremhæver, at ikke alene de gode, men ogsaa de uheldige Egenstaber gjengives stærkede og stærkere udpræget ved Slægtskabsparing. Hos sine Faar har han saaledes ad denne Vej faaet en forøget Frugtbarhed; men han har ogsaa havt Uleilighed til i Sverrig at see en heel Faarestamme gaae under, formeentligen kun fordi det enkelte Tillsøgsdyrs Svaghed i bestandig forhøiet Grad forplantedes til Afkommet.

Profesør Prosch er aldeles enig heri. Indaarl stærker Arveligheden baade i Godt og Ondt.

Planer til et Fælledsmeieri, prisbelønnede af Horsens Landbrugsforening.

(Med 2 Tavler).

For at støtte og fremhjælpe Oprettelsen af Fælledsmeierier, hvis Anlæg ansaaes for meget ønskelig, udsatte Horsens Landbrugsforening i sin Tid Præmier for „Tegning og Overslag til et Fælledsmeieri med Inventarium, paa 100 Røer“. Ved Udløbet af den stillede Tidsfrist var ialt indkommen 7 forskjellige Udkast, som derefter bleve omsendte til Bedømmelse blandt Medlemmerne af det Udvalg, der var nedsat i dette Niemed. Paa Udvalgets Indstilling tilkjendtes derefter:

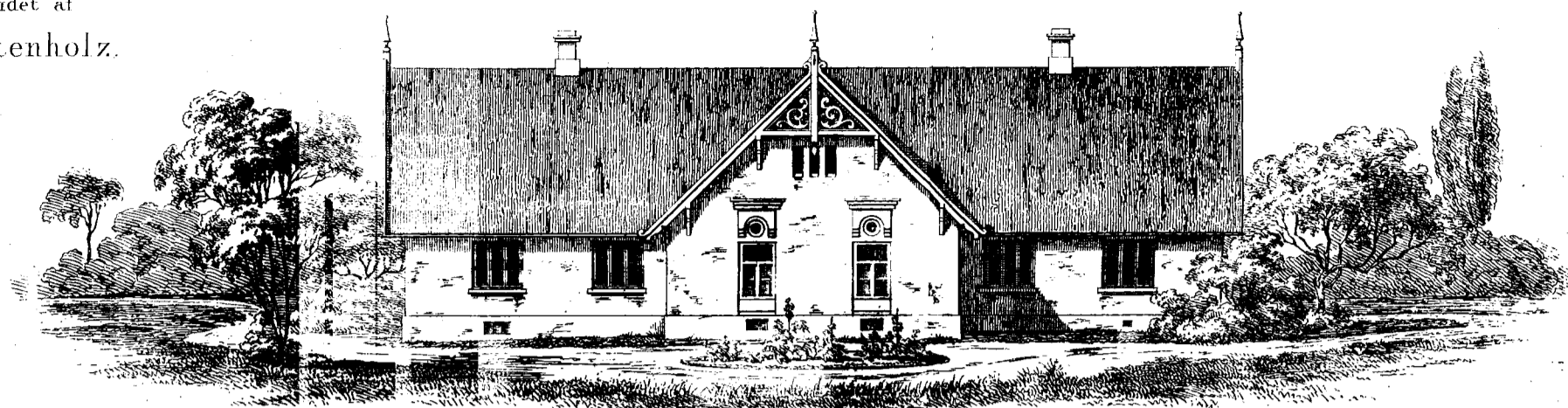
Første Præmie, en Tegning til et Fælledsmeieri, udarbejdet af Hr. Etatsraad Regnar Westenholz til Matstrup og tegnet af Hr. Civilingenieur J. E. Clausen i Horsens.

Anden Præmie, en Tegning til et Fælledsmeieri, udarbejdet af Hr. Capitain og Muurmester N. Fusching i Horsens.

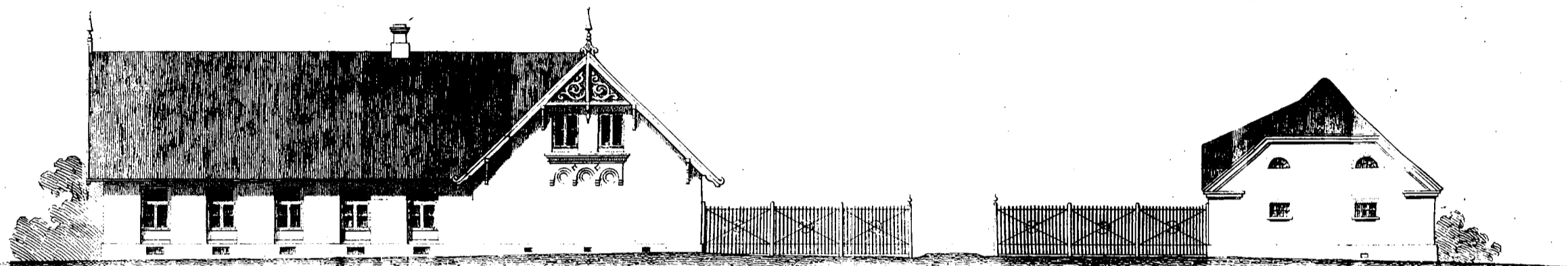
Begge disse Tegninger, blev det paa en senere Generalforsamling besluttet, skulde indsendes til det Rgl. Landhuusholdningsfælleskab, med Anmodning om, at det vilde understøtte Sagen ved at lade Tegningerne trykke og offentliggjøre paa den Maade, som Selskabet maatte ansee for meest hensigtsvarende. Disse Tegninger ville nu her findes meddeelte paa de 2 vedføjede Tavler, tilligemed de Endringsudkast, hvormed de vare ledsagede ved Indsendelsen, og som sthyldes det af Horsens Landbrugsforening nedsatte Bedømmelsesudvalg. Som

Plan til et Fælledsmeieri,

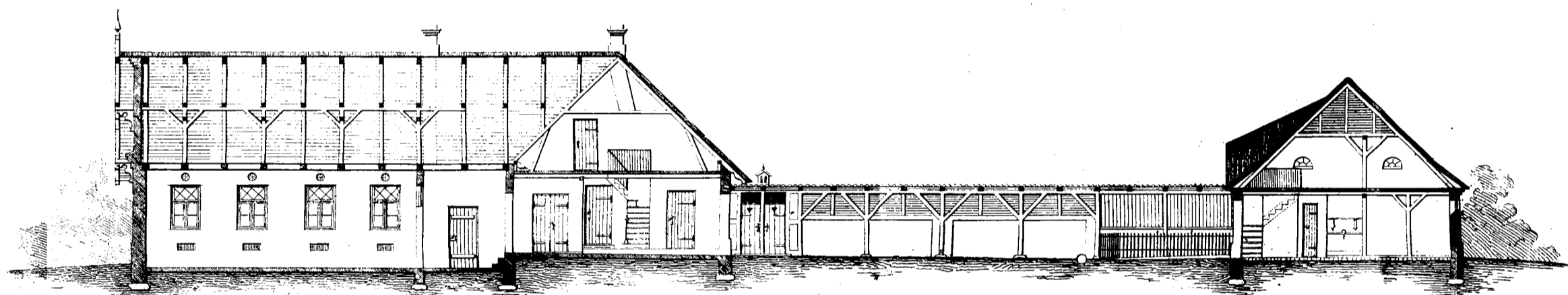
udarbejdet af
R. Westenholz.

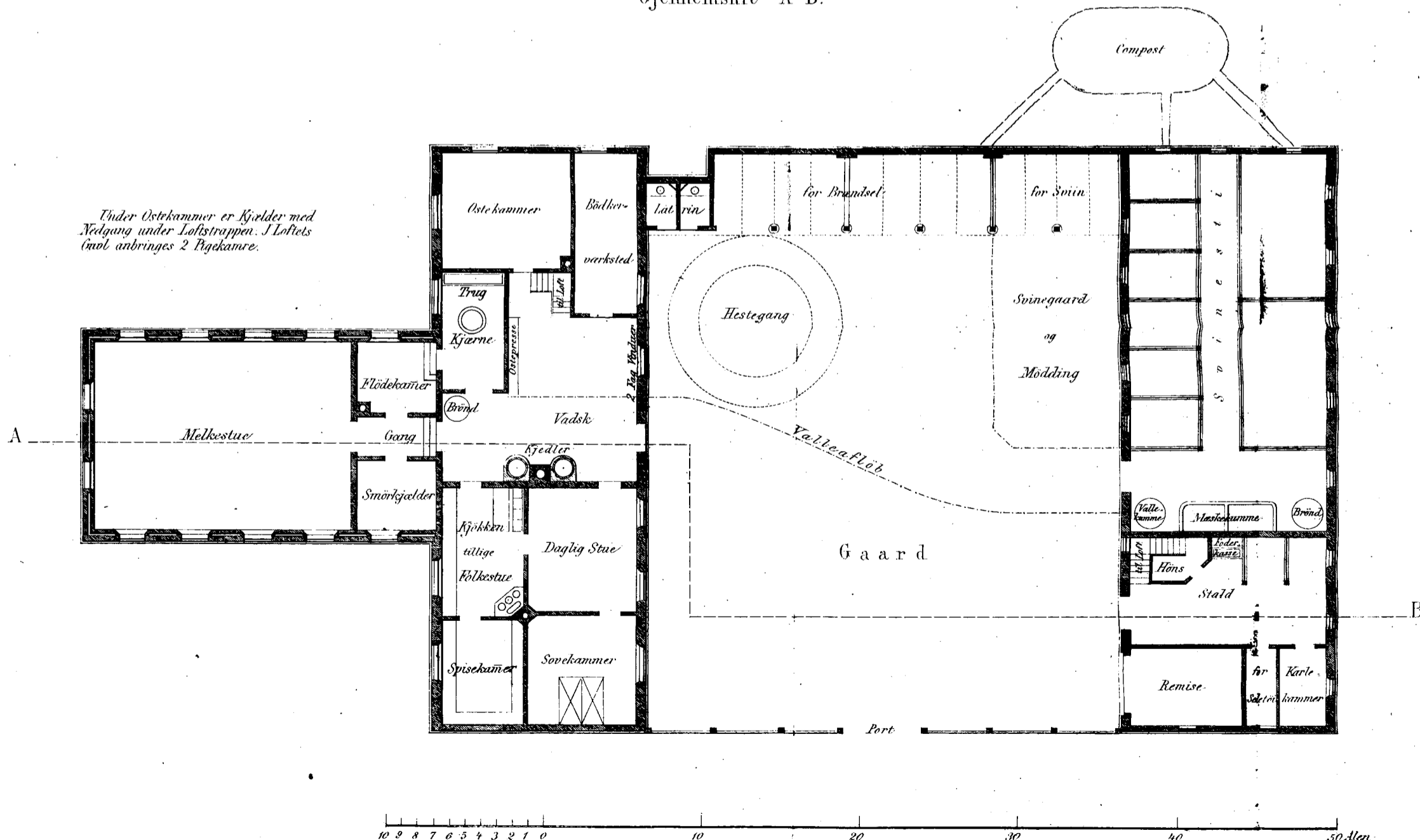
Facade imod Nord.

Facade imod Vest.

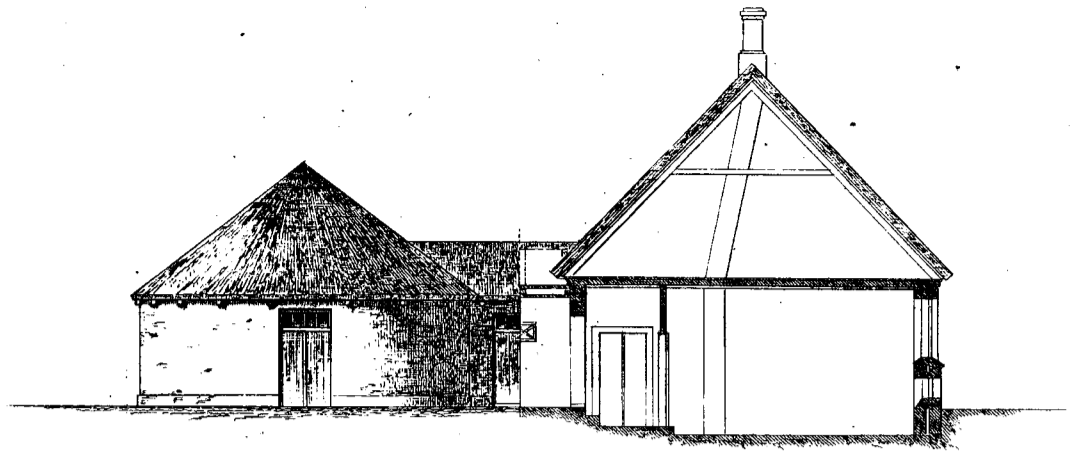
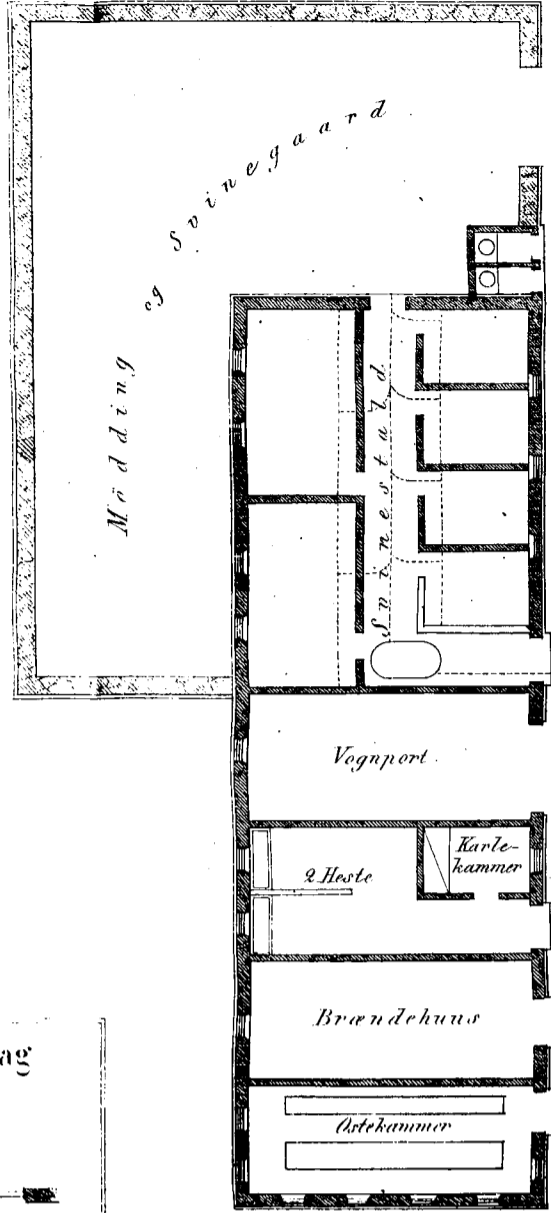
Gjennemsnit A-B.

Tegnet af Civilingenieur J. C. Clausen i Horsens.

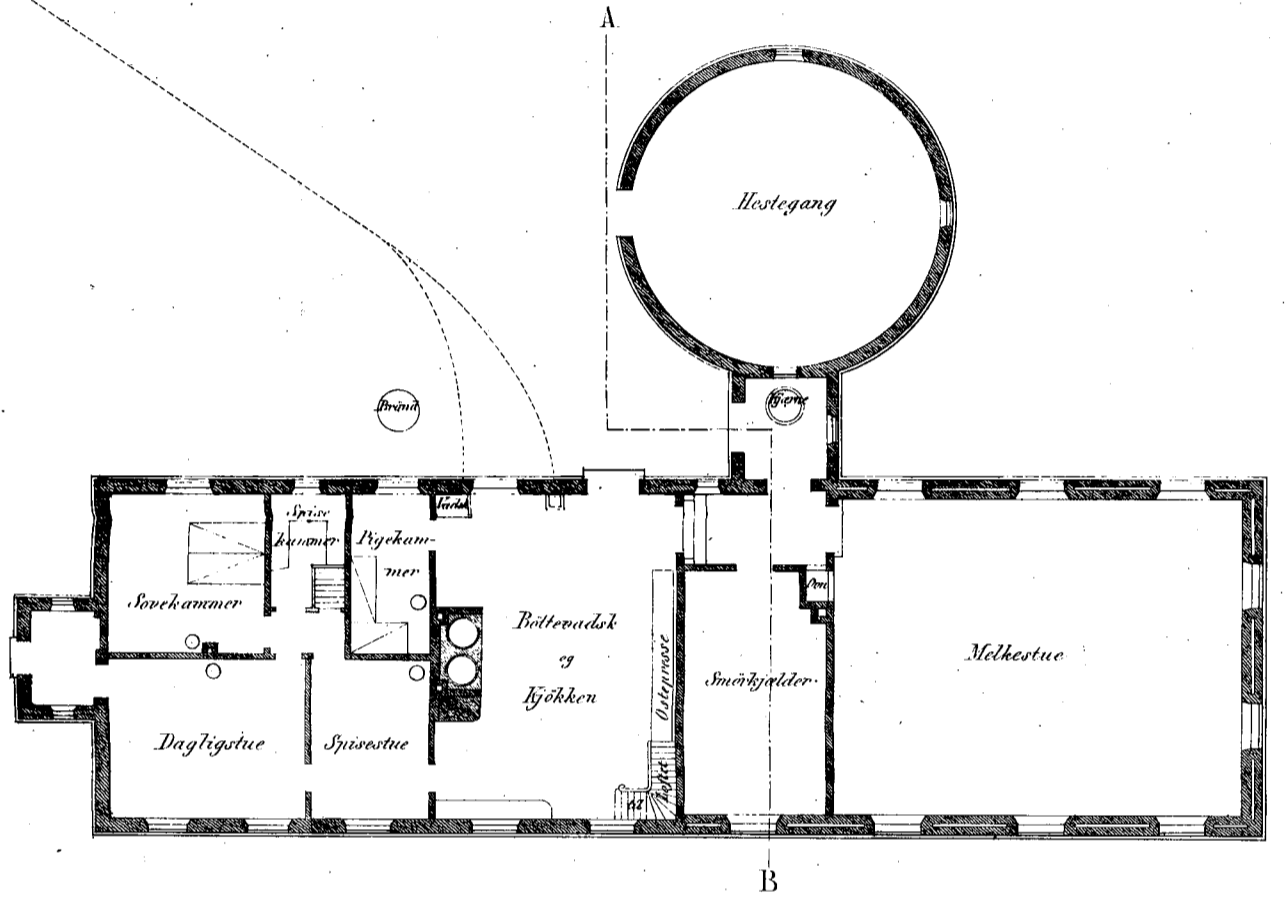
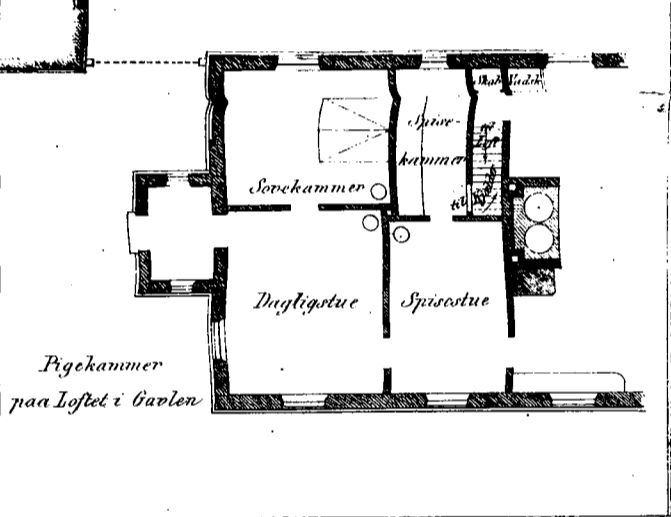
A.

Plan til et Fælledsmeieri,
udarbejdet af
A. Fussing.

Gjennemsnit efter A-B

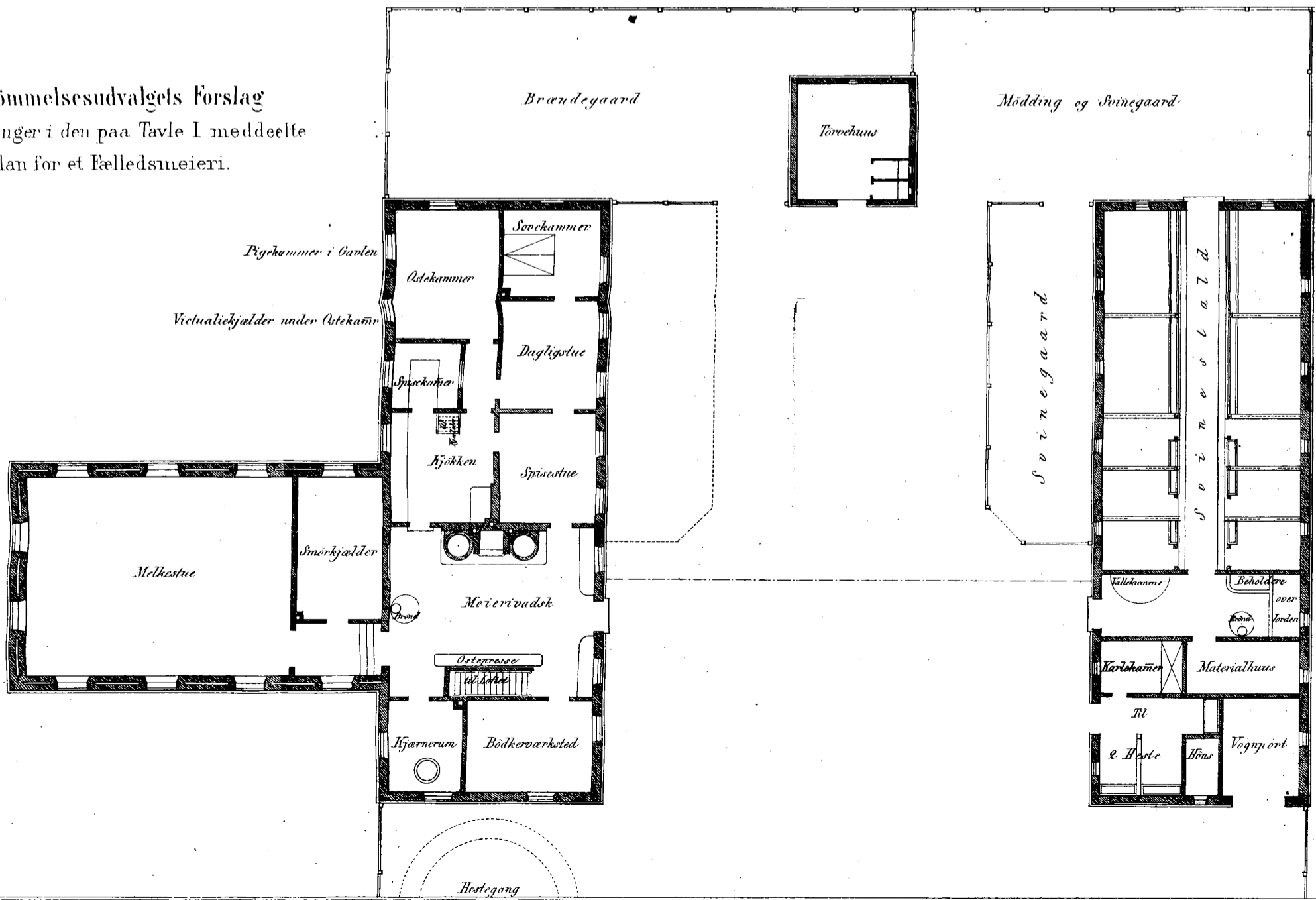
Bedømmelsesudvalgets Forslag
til Forandringer

0 1 2 3 4 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 Alen
Fælleds Maalestok.

B.

Bedømmelsesudvalgets Forslag
til Forandringer i den paa Tavle I meddeelte
Plan for et Fælledsmeieri.

det vil bemærkes slutte Ændringsudkastene sig nøie til det ydre Grundlag, som i hvert enkelt Tilfælde var givet i Originaltegningerne, og omfatte derfor kun saadanne Forandringer, som der kunde være Grund til at ansee for anbefalelsesværdige med hiint som Udgangspunkt.

De hermed følgende to Tavler omfatte i Henhold til Forestaaende:

Table I. Façade, Gjennemsnit og Grundplan af et Fælledsmeieri, udarbejdet af Hr. Etatsraad Regnar Westenholtz til Matstrup, tegnet af Hr. Civilingenieur J. C. Clausen i Horsens.

Table II. A. Grundplan og Gjennemsnit af et Fælledsmeieri, udarbejdet af Hr. Capitain og Muurmester A. Fussing i Horsens, med hofsøiet Forslag af Comiteen til Forandring af Bestyrerens Bolig, hvorved Fælledsmeieriets Hovedbygning forkortes 2 Alen.

B. Comiteens Forslag til Forandringer i Grundplanen paa det paa Table I. meddeelte Udkast til et Fælledsmeieri.

Begge de prisbelønnede Tegninger vare ledsagede med Overslag, men da Beføstningen ved Opsførelsen og Indretningen af et Fælledsmeieri i saa høi Grad vil rette sig efter de veksellende Priser paa Bygningsmaterialier og de stedblige Forhold, ligesom efter hvorvidt man ønsker Bygningen af en meer eller mindre solid Bestaaffenhed, har man ikke troet at burde optage Overslagene her. Skulde imidlertid Noget ønske at blive bekendt med de oprindelige Overslag, vil dette kunne skee ved at henvende sig til Bestyrelsen for Horsens Landbrugsforening, ligesom det tør antages, at Hr. Civilingenieur Clausen og Hr. Capitain og Muurmester Fussing i Horsens med Forsnielse ville meddele alle de Oplysninger af denne Art, som man maatte attraae.

Den kongelige Veterinair- og Landbo- høiskole.

November 1866.

Den 30te November 1866 benyttede følgende Antal Deeltagere Høiskolens Forelæsninger og Øvelser:

A. Elever.

Veterinair-Elever:

fra Kongeriget Danmark og dets Bilande	116.	
„ Hertugdømmet Slesvig	14.	
„ Hertugdømmet Holsteen	1.	
„ Kongeriget Norge	14.	
		145.

Landbrugs-Elever:

fra Kongeriget Danmark	13.
----------------------------------	-----

Landinspecteur-Elever:

fra Kongeriget Danmark	13.	
„ Hertugdømmet Slesvig	2.	
„ Kongeriget Norge	1.	
		16.

Forst-Elever:

fra Kongeriget Danmark	30.	
= Hertugdømmet Slesvig	1.	
		31.
		205.

B. Extraordinaire Deeltagere.

Veterinair-Studerende:

fra Kongeriget Danmark	5.	
„ Hertugdømmet Slesvig	3.	
„ Hertugdømmet Holsteen	1.	
„ Kongeriget Norge	1.	
		10.
		<u>Lateris</u> 10. 205.

Transport 10. 205.

Landbrugs-Studerende:

fra Kongeriget Danmark	23.
" Hertugdømmet Slesvig	5.
" Kongeriget Sverrig	2.
" Finland	1.

31.

Landinspecteur-Studerende:

fra Kongeriget Danmark	2.
----------------------------------	----

Havebrugs-Studerende:

fra Kongeriget Danmark	3.
----------------------------------	----

Andre Studerende:

fra Kongeriget Danmark	15.
----------------------------------	-----

61.

266.

Smedesvende, som deeltage i et Cursus i Vefslagkunst . . 14.

Tilfammen 280.

Det større Antal Landbrugs-Studerende hidrører nærmest fra, at disse saavel som Havebrugs-Studerende have Tilladelse at underkaste sig Afgangsexamen, medens kun Elever (der have taget Forberedelsesexamen) have Afgang til at underkaste sig Veterinair-, Landinspecteur- eller Forstexamen.

Siden sidste Beretning om Høistolen her i Tidsskriftet (Octbr. 1863) have Følgende underkastet sig Landbrugsexamen:

April 1864.

Gerhardt Wilhelm Heilmann, født paa Taasinge, første Charakter.

Frederik Wilhelm August Sophus Bofelman, født i Raaland, ligeledes.

Franciscus Tertius Hvasf, født paa Randrup ved Aalborg, anden Charakter.

Thorvald Hakon Ulrich, født i Hobro, ligeledes.

Christian Christopher Zahrtmann, født paa Vammen ved Viborg, ligeledes.

Jacob Michelsen, født i Aabenraa, tredje Charakter.
 Adolph Julius Kirckhoff underkastede sig Examen,
 men mangler Tegne- og Landmaalingssproven.
 3 forløbe Examen.

April 1865.

Olaf Laurentius Edvard Sandgren, født i Stock-
 holm, første Charakter med Udmærkelse.

April 1866.

Johan Ditlev Frederiksen, født paa Fuglsang i Vaa-
 land, første Charakter med Udmærkelse.

Alfred Ferdinand Silfverberg, født i Finland,
 første Charakter.

Nicolai Jacob Flemming Tillisch, født i Borup
 ved Roeskilde, første Charakter.

Lorenz Sophus Fog, født paa Bannerslund ved
 Frederikshavn, anden Charakter.

• Wilhelm Victor Christopher Hansen og

Olaf Sigurd Andersen, fødte i Kjøbenhavn, begge
 tredje Charakter.

Den fuldstændige Landinspecteur-Examen er i April
 d. A. bestaaet af 3 Candidater, af hvilke 2 ere fra Kongeriget
 Danmark og en fra Hertugdømmet Slesvig; den ene Candidat
 blev tildeelt første og de to andre anden Charakter.

Ved Veterinair-Examen i Januar og Juni 1866
 dimitteredes 24 Candidater, af hvilke 20 vare fra Kongeriget
 Danmark, 3 fra Hertugdømmet Slesvig og 1 fra Hertug-
 dømmet Holsteen; deraf erholdt 8 første, 14 anden og 2
 tredje Charakter.

I Juni og October Maaned 1866 have 12 Landbrugs-
 Studerende underkafstet sig Examen i Grundvidenskaberne.

I Væxerpersonalet er i de 3 sidste Aar ingen Forandring
 foregaaet, ikke heller ere Forandringer foretagne i Underviis-
 ningsplanen.

Jagttagelser over Veirforholdene

paa Landbohøistolen og Landhuusholdningsforeningens Stationer i Maanederne Juli, August, September, October og November 1866.

Juli 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel= tryk	Regnhøide i Tønder	Regnbøgenes Antal	Luftens Mid= befugtigheds= grad R. 2 i p. C.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøistolen	15,80	1ste	20,52	19de	12,32	27"10,56	24,18	15	69
Sindholm ved Nestved . . .	15,76	1ste	21,00	19de	13,27		42,87	14	69
Næsgaard ved Stubbejøbing	15,58	1ste	19,80	3die	13,80	27"10,59	34,51	16	74
Smidstrup ved Hjørring . .	15,47	31te	18,87	6te	13,13		24,42	8	74
Larm ved Varde	14,87	14de	18,73	4de	12,13		30,96	13	71
Slaarupgaard ved Aarhus	14,69	30te	17,30	4de	12,60		28,70	14	70
Malbølgaard ved Sønderborg.	16,08	15de	21,70	5te	13,03		21,02	9	67
Biborg	15,73	14de	19,87	2den	13,60		40,58	12	62
Silleborg . . .	15,28	14de	18,82	4de	12,45		23,87	10	70

Den laveste Varmegrad paa Landbohøistolen havde den 2den med 7,45° C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været 15,47° C., hvilket er 1,87° C. lavere end Kjøbenhavns Middelvarme for Juli Maaned efter 72 Aars Jagttagelser og 0,14° C.

høiere end Mittelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttager ved Selskabet's Stationer.

Samtlige Stationers Mittelregnmængde har været 27,6 Linier, der næsten ganske svarer til Kjøbenhavn's Mittelregnmængde for 44 Aar, nemlig 27,4 Linier. Meest Regn er der falden i det sydlige Sjælland og paa Laaland og Falster. Den store Regnmængde for Viborg hidrører fra et Par stærke Regndage den 1ste og 4de; hver af Dagene faldt 1 Tomme Regn. Iøvrigt er Regnmængden i Modsetning til forrige Maaned falden mere jævnt over det Hele.

I den første Halvdeel af Maaneden havde ofte Torden, samt enkelte Hagelbyger.

Lufttrykket holdt sig temmelig uforandret hele Maaneden, men især var det de sidste 5 Dage af Maaneden saa eensformigt, at der kun var 1 Linies Forskjel mellem den højeste og laveste Barometerstand for disse 5 Dage.

De vestlige Vinde have været stærkt fremherskende.

August 1866.

	Mittelvarme (°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Mittel- tryk	Regnhøjde i Linier	Regnbagens Antal	Luftens Mid- befugtigheds- grad $\frac{1}{2}$ p. C.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landsbøhøjskolen	15,23	27de	20,85	14de	12,62	27"10,45	35,23	16	69
Hindholm . . .	15,18	27de	20,73	14de	12,87		44,04	17	71
Næsgaard . . .	14,87	27de	21,33	17de	13,13	27"10,35	25,99	19	73
Smidstrup . . .	14,86	28de	18,93	17de	11,60		42,18	15	82
Larm	14,29	27de	19,43	12te	11,00		54,83	15	75
Staarupgaard .	13,86	26de	17,60	17de	11,37	27"7,15	60,13	18	68
Maibølgaard . .	14,77	26de	19,03	9de	12,30		59,82	19	72
Viborg	14,86	26de	19,80	10de	11,60		40,03	19	66
Silkeborg . . .	14,21	26de	19,26	9de	11,36		48,41	19	75

Den laveste Varmegrad paa Landsbøhøjskolen havde den 13de med 5,55° C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været 14,68° C., hvilket er 2,16° C. lavere end Rjøbenhavns Middelvarme for August Maaned efter 72 Aars Jagttagelser og 0,03° C. lavere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Selskabet's Stationer.

Regnmængden har været over $\frac{1}{3}$ større end den sædvanlige for August Maaned; thi medens denne i Gjennemsnit af en længere Aarrækkes Jagttagelser for Rjøbenhavn kun er 29,5 Linier for August, har den iaar som Middeltal af 22 Stationer i forskjellige Egne af Landet været 46,1 Linier; navnlig i Jylland har Regnmængden været meget stor. Ofte Uveir med Torben og Lyn, ligesom ogsaa enkelte Hagelbyger.

September 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel- tryk	Regnhøide i Vinter	Regndegenes Antal	Luftens Mib- delvægt i grad F. 2 1/2 C.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøjskolen	14,43	28de	18,18	18de	11,78	27"11,16	29,53	17	76
Hindholm . . .	14,37	28de	17,93	18de	11,60		36,33	22	76
Næsgaard . . .	14,14	6te	16,90	18de	11,40	27"11,04	30,94	19	81
Smidstrup . . .	13,07	28de	16,20	21 & 22de	10,27		55,23	20	85
Larm	12,95	2den	16,53	21de	11,27		76,81	22	78
Staarupgaard .	12,68	2den	15,77	21de	9,07	27"7,44	42,68	17	85
Malsgaard . . .	13,86	2den	17,37	17de	11,63		30,22	16	82
Viborg	13,07	2den	16,00	3die	9,87		49,81	22	76
Silkeborg . . .	12,92	2den	16,34	21de	10,64		43,43	17	82

Den laveste Varmegrad paa Landbohøjskolen havde den 10de med 5,55° C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været 13,50° C., hvilket er 0,05° C. høiere end Rjøbenhavns Middelvarme for September Maaned efter 72 Aars Jagttagelser, og 1,16° C. høiere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Selskabet's Stationer.

Regnmængden har været meget stor i Septbr., idet Middeltallet af alle 21 Stationer giver 41,6 Linier, hvilket er 15,7 Linier høiere end den almindelige Regnmængde for Kjøbenhavn (25,9 Linier); navnlig har den været stor i Sjælland, hvor der er faldet dobbelt saa megen Regn som almindeligt for Kjøbenhavn, nemlig 50,5 Linier, og paa en enkelt Station, Larm, endog 3 Gange saamegen; Sjællands Vestkyst har især havt en stor Regnmængde og flere Gange Uveir med stærk Torden og Lyn. Stærke Regnstyl ere faldne ved Larm d. 16de, 17de og 21de med henholdsvis 9,7, 14,9 og 9,2 Lin., ved Viborg d. 3die med 13,5 og ved Skaarupgaard den 13de med 8,6 Linier.

October 1866.

	Middelvarme (C°)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel- tryk	Regnhøide i Linier	Regnbagenes Antal	Luftens Mid- betsfugtigheds- grad til 21 pCt.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landsbohøjskolen	7,68	1ste	15,25	17de	1,02	28"3,75	11,83	4	76
Hindholm . . .	7,51	1ste	15,20	27de	2,50		5,23	6	73
Næsgaard . . .	8,01	1ste	14,40	28de	3,13	28"3,58	6,14	3	76
Smidstrup . . .	7,21	1ste	14,60	28de	3,47		11,12	6	80
Viborg	7,43	1ste	15,33	27de	2,80		10,90	5	71
Larm	6,59	1ste	13,40	27de	1,13		18,88	4	72
Silleborg . . .	7,30	1ste	13,61	17de	2,64		11,82	6	75
Skaarupgaard .	6,78	1ste	14,13	16de	2,27	28"0,30	13,30	7	83
Maibølgaard . .	9,43	1ste	16,50	28de	5,87		8,33	6	77

Den laveste Varmegrad paa Landsbohøjskolen havde den 18de med $\div 3,55^{\circ}$ C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været $7,55^{\circ}$ C., hvilket er $1,21^{\circ}$ C. lavere end Kjøbenhavns Middelvarme for Octbr. Maaned efter 72 Mars Jagttagelser og $0,95^{\circ}$ C. lavere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Mars Jagttagelser ved Selskabets Stationer.

Maanedens har altsaa været lidt kold, men dog er det navnlig en meget ringe Regnmængde og en stadig høi Barometerstand, der characterisere October iaar. Imedens der almindelig er 15 Regndage i October, har der iaar i Gjennemsnit kun været 5, og medens Regnmængden pleier at være 25,8 Linier, har den i Gjennemsnit af de ovennævnte 21 Stationer kun været 9,95 Linier og det saaledes fordeelt, at Thyland omtrent har havt halvt saa megen, Verne $\frac{1}{3}$ saa megen Regn, som der pleier at falde i October; kun paa 3 af de 21 Stationer naaede Regnmængden til Halvdelen af den almindelige, og paa flere endog kun til $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{5}$ af denne.

Kun i 4 Dage har Lufttrykket været under 28 Tommer; i 4 Dage har det været over 28" 7"', og høiest naaede det den 6te med 28" 8"'. Uagtet den høie Barometerstand ere Forandringerne i Lufttrykket dog foregaaede langsomt og roligt.

I Begyndelsen af Maanedens holdt Vinden sig stadig i OSD.

November 1866.

	Middelvarme (°C)	Varmeste Dag		Koldeste Dag		Luftens Middel- tryk	Regnhøide i Linier	Regndagenes Antal	Luftens Middel- befugtigheds- grad p. 21 p. Ct.
		Dag	Varme	Dag	Varme				
Landbohøjskolen	2,96	3die	9,65	22de	÷5,02	27"9,45	35,13	21	90
Hindholm . . .	3,61	3die	9,40	22de	÷4,83		39,03	27	88
Næsgaard . . .	3,92	5te	9,27	21de	÷2,13	27"9,68	34,45	21	90
Smidstrup . . .	3,06	2den	9,20	22de	÷2,80		56,17	17	87
Viborg	2,91	2den	9,13	22de	÷4,00		57,12	23	91
Larm	3,71	2den	10,43	30te	÷3,40		58,45	20	89
Silleborg . . .	3,06	2den	9,78	21de	÷3,79		37,57	20	91
Skaarupgaard .	2,29	2den	9,63	22de	÷5,07	27"6,18	42,90	24	94
Maibølgaard . .	4,02	4de	9,23	21de	÷1,10		30,00	19	96

Den laveste Varmegrad paa Landbohøjskolen havde den 22de med ÷ 9,15° C.

Middelvarmen af ovennævnte 9 Stationer har været $3,28^{\circ}$ C., hvilket er $0,63^{\circ}$ C. lavere end Kjøbenhavns Middelvarme for November Maaned efter 72 Aars Jagttagelser, og $0,94^{\circ}$ C. lavere end Middelvarmen af de 5 foregaaende Aars Jagttagelser ved Seltabets Stationer.

Regnmængden har været meget stor, nemlig i Gjennemsnit af alle 9 Stationer 43,4 Linier, medens den almindelige for Kjøbenhavn kun er 24,2 Linier i November; størst har den været i Jylland, navnlig paa de vestlige Stationer.

Den 19de faldt den første Snee iaar.

Maanedens har været riig paa voldsomme, men kortvarige Storme, ofte ledsagede af Torden, Hagel- og Stormbyger, og af pludselige Stigninger og Fald af Barometret. Navnlig den 6te om Aftenen havde8 stærkt Uveir med vestlig Vind, der rasede over Kjøbenhavn fra Kl. $7\frac{1}{4}$ — $7\frac{3}{4}$ Aften, men først over Næsgaard Kl. $8\frac{1}{4}$ — $9\frac{1}{2}$. Atter den 7de blæste det stærkt op fra SV, og henimod Aften blev det en fuld Storm; i Tarm begyndte den Kl. 5 Eftm. og lagde sig henimod Midnat; paa Landbohøiskolen begyndte den først lidt senere og lagde sig først henad Morgenstunden den 8de.

Anm. Maanedens sande Middelvarme bliver paa Landbohøiskolen bestemt ved Jagttagelser Kl. 7, 12 og 11; sammesteds ligesom paa alle de andre Stationer bliver Varmen ogsaa iagttaget Kl. 8, 2 og 10. Forskjellen paa Landbohøiskolen mellem de to Jagttagelsesrækker bliver brugt som Rettelse for de andre Stationers Vedkommende. Den under varmeste og koldeste Dag opførte Middelvarme er derimod Middelaltet af Jagttagelserne Kl. 8, 2 og 10 uden Rettelse. — Lufttrykket bliver bestemt som Middeltal af Jagttagelserne Kl. 8, 2 og 10.

Regnsøide i Skovegne i Juli, August, Septb., Octb.
og Novb. 1866.

a. Silkeborg—Frijsenborg:

	Juli	August	Septb.	Octb.	Novb.
	Pinier	Pinier	Pinier	Pinier	Pinier
Glubsted	34,59	54,93	44,32	"	"
Guldsforhøved	23,74	51,22	37,68	11,73	41,08
Rødbæk (Skov)	24,88	59,25	46,17	12,17	53,33
Grønbæk	23,93	48,59	43,66	9,65	39,98
Kalbhygaard	20,72	65,73	59,26	13,38	28,94
Kraghlund (Skov)	20,46	58,58	43,57	10,81	43,83

b. Frederiksdal ved Fursøen:

Smørum	20,93	36,22	30,50	11,12	28,88
Store Haretkov	26,21	32,00	45,92	10,75	17,50
Humletofte	23,96	32,92	42,67	9,13	33,13

Samsø, Ornslund	22,82	40,78	30,08	8,84	30,43
Rorsør, Taarnborg	"	28,97	21,70	3,00	16,89
Thorseng, Buffehave Mølle	26,93	53,11	37,44	4,86	"
Nakføv, Lille Rjøbelevgaard	35,48	42,19	33,81	5,97	30,76

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af November).

Efterat Veiret i den første Halvdeel af August havde været meget ustabigt og køligt, forandrede det sig d. 19de August, Barometret steg, Varme og Mildhed kom i Luften, Regnbyggerne hørte op, og i 10—12 Dage habdes et udmærket smukt Høstveir, der kun et Par Steder i Sylland forstyrredes af en voldsom Hagel- og Regnbygge. Nætterne vare klare, og der faldt stærk Dug, heldigt for at binde Kornet og rive Stubbene. Men den 29de—31te August forandrede Veiret sig atter, og der indtraadte nu en meget ustabig Tid indtil 22de September med hyppige Regnbygger, sommetider næsten hele Dagregne, jævnlig Torden og Uveir. Vinden var i denne Tid i Reglen SV. Efter den Tid blev Veiret stabigt og smukt, med klar Himmel og høi Barometerstand; rigtignok faldt stærk Dug og Taage om Nætterne, men Vinden, der med en sjelden Stabighed holdt sig i OSO, tørrede paa den anden Side stærkt. Den 17de, 18de og 19de Oktober bragte lidt Nattefrost, og en enkelt Hagelbygge faldt midt i Maanedens, ellers var Veiret mildt, stabigt og tørt indtil den 30te Oktober, da Forandring indtraadte. Aftenen forud (den 29de) trak nemlig en stærk Storm op fra SV, som varede den 30te og 31te og først lagde sig om Natten til den 1ste November. Samtidig hermed faldt en stærk Regn, Barometret sank, kom ned under 28 Tommer, hvilket det ikke i lang Tid havde været, steg og faldt atter,

Storm og Regn fulgte efter, — med andre Ord: det ustabige Efteraarsveir begyndte, som nu uforandret vedblev gennem November. I den sidste Halvdeel af denne Maaned har det flere Gange været Frost, den 21de og 22de samt Thermometret om Natten endog til $\div 8^{\circ}$ à 9° C. Den første Sneee faldt den 18de November, — senere afveglende Regn og Sneee.

Som det vil fremgaae af denne Oversigt har Veiret i en Tidsperiode været heldigt, i en anden meget uheldigt for Høstens Gang og Kornets Indbjergning, og om denne end maa siges at være lykkelig bedre, end man til enkelte Tider havde Grund til at vente, saa har den dog i sin Heelhed været mere end almindelig besværlig. Rughøsten, der begyndte de sidste Dage i Juli under heldige Forhold, blev standsat af det ustabige Veir i første Halvdeel af August, men i de 10—12 Dages godt Veir, der derefter kom, blev ikke blot Rugen indbjerget overalt og Hveden de fleste Steder, men navnlig paa Nerne blev ogsaa det meste af den tidligsaaede Vaarsæd bjerget, og selv en Deel af den senere saaede, saa at man i mange Egne paa de mindre Gaarde bleve heelt færdig med Høsten, inden den regnfulde Tid begyndte; enkeltviis bleve ogsaa nogle af de større Gaarde færdige, navnlig i Midten af og i det nordvestlige Sjælland, men ellers ere Beretningerne iaar temmelig enige om at fremhæve den store Fordeel, som de mindre Gaarde i den gunstige Høstperiode fra 19de—30te August og i de enkelte Opholdsdage i den paafølgende Regnperiode have haft ved deres forholdsviis større Arbeidskraft, medens de større Gaarde paa Nerne med saa Undtagelser og saavel de større som mindre Gaarde i Thyland havde en meget besværlig Høst for Byggets, idetmindste alt det silbigtsaaede, for Havrens, Erternes, Bikkernes og Voghvedens Vedkommende; det var en idelig Venden, Reisen, Løsen og Tumlen med Kornet, hvorved paa sine Steder ikke saa lidt gik tabt. Undgaaes kunde det dog ikke, at Spiringen af Kornet i Kjærven flere Steder begyndte, og navnlig i Havren i Thyland gjorde den ikke saa lidt Skade, men den blev dog langt mindre, end der var Grund til at vente, taffet være den

friske kølige Vind, som i Reglen blæste. Først de sidste Dage i September, i flere Egne endog først ind i Oktober, kom det sidste Korn i Huus. At en Deel kom mindre godt i Stak og Lade, er naturligt; man kan ei undres over, at Laalmodigheben i en saa vanskelig og farlig Tid kan svigte, men dog er det forholdsviis sjældent, der høres Tale om derved foraarlaget Skade, og endnu sjældnere om, at Kornet atter er blevet ført ud til Tørring; den stærke og vedholdende Tørre i Oktober har virket heldigt paa alt Kornet i Stakkene, og selv det i Laden har mange Steber kunnet nyde godt deraf, saa at det ikke blot er friet fra at mugne, men endog har forbedret sin Vægt, ifølge Forsøg endog med 3—4 Pund. Paa Bornholm har den der almindelige Høstmaade med Stakfætning paa Marken ogsaa i denne vaade Høst viist sig heldig.

Naar undtages enkelte Egne i det vestlige Jylland har Rugen givet en meget god Høst og maa vel kaldes den bebst lykkelige af de langstraaede Afgrøder, om Udbyttet end ved Udtærkningen viser sig mindre, end man ventede; thi ligesom man gjennemgaaende hører den rost for den lange smukke Halm, der gjør, at den fylder saa stærkt, saaledes klages ogsaa gjennemgaaende over, at den ikke „skjæpper“, formedelst de store Spring, der findes i de ellers lange Bipper, af hvis Blomster det navnlig er de øverste og nederste, der ere blevne ødelagte. Allerede i vor sidste Beretning henpegede vi derpaa og anførte som Grund dertil den stærke Kulde og Nattefrost i Mai netop i Skridnings- og Blomstringstiden, saa at man ofte fandt den øverste Ende af det gjennemskridende Ax ødelagt og henvisnet, medens de nedre Dele, der først senere strød igjennem, bleve bevarede funde. At dette virkelig er Hovedgrunden, bestrækkes ved flere af de nu indkomne Beretninger, der omtale, at Rugudbyttet stiller sig saa forskjelligt efter den forskjellige Skridningstid, og naar andre Beretninger søge Grunden til, at den skjæpper saa lidt, dels i Bladluus, der skulde have ødelagt Kjørnerne, dels i en lille sort Flue, der strax efter Blomstringen indfandt sig paa Axene, dels i Regn og Blæst eller i Torden-

byger, der faldt under Blomstringen og lg., saa kan dette vel have været medvirkende Aarsager, men ere neppe de, der have gjort Hovedubslaget. I Almindelighed er Rugkjærnen ikke fylbig udviklet og har ofte ringe Vægt, om end og det Modfatte meddeles fra andre Egne. Fra Sjælland og enkeltviis fra Derne klages over en stor Mængde Meelbrøier i Rugen, saa man endog enkelte Steder ængstes noget derved, og fra det nordlige Sjælland omtales tillige, at der fandtes megen Heire i Rugen.

Hveden stod i Forsommeren mindre kraftig og mere tynd end Rugen, navnlig paa alle lavere liggende Jorder; den har derfor ikke givet saa meget til Fyld, men giver forholdsviis bedre ved Tærskningen og leverer i Reglen en meget smuk og vægtig Kjerne. Navnlig har Kolbehveden, der i flere Egne vinder en Deel Udbredelse paa Manchesterhvedens Beføstning, iaar viist sig heldigere end denne. Den Skade, som det var at befrygte, at Hvedemyggen paa sine Steder skulde have forarsaget, viser sig heldigviis kun at være ringe. Det var heldigt, at ogsaa Hveden for den allerstørste Deel blev hjerget, inden Septemberregnen begyndte; thi som bekjendt er den meget ubfat for Spiring i Aret.

Angaaende Udfaldet af Kapskøsten have vi allerede berettet forrige Gang; den svarede langtfra til Forventningerne og har navnlig, naar der tages Hensyn til de nærværende høie Kornpriser, kun givet et meget daarligt Pengeudbytte.

Bygget har givet et meget forskjelligt Udbytte, og om det end i Almindelighed er lykkes meget bedre i Sjælland, hvor det navnlig paa Vestkysten endog nævnes som den bedste Kornart, end paa Derne, hvor det ofte sættes som den mindst heldige Kornart iaar, saa er der dog paa begge Steder stor Forskjel mellem de enkelte Gaarde, idet paa nogle det tidligtfaaede, paa andre det silbigtfaaede har givet det bedste Udbytte, om end Kjerneudbyttet af dette sidste ikke er blevet saa stort, som det tegnedes til en Deel af Sommeren, da det modnedes temmelig hurtigt. Chevalierbygget siges at være lykkes en Deel bedre

end det almindelige 2rd. Byg, da det bedre har modstaaet Foraarsskulden. I det Hele taget fylder Bygget ikke meget, men giver ret godt ved Tærskningen, og hvor det blev bjerget før Regntiden begyndte, har Kærnen en smuk Farve, er vægtig og god; men selv det, der først kom i Huns efter Regnen, har med enkelte Undtagelser leveret ret smukke Handelsvarer, betydelig bedre end man havde ventet.

Havren har paa Sjælland og de sydlige Der i Reglen givet et meget godt Udbytte, om den end de fleste Steder er bleven en Deel trykket af den store Mængde Ukrudt, især Tidfler, som iaar mhyldrede frem og vandt Magten under det for Havrens Spiring og første Udvikling mindre gunstige Veirlig i Foraaret. I Jylland er den som oftest den simpleste af Kornarterne iaar, og navnlig er dens Udbytte der blevet forringet ved det uheldige Høstveir; især i det nordlige Jylland tog den en Deel Skade ved Spiring og ved at der maatte tumles saa meget med den, thi baade de lange Rodspirer, der sammenfiltrede sig, og de grønne Bladspirer, der skjøde frem, vanskeliggjorde Tørringen særdeles meget. En ikke ringe Deel af den i Jylland høstede Havre er derfor ubrugelig som Handelsvare, og især er dette Tilfældet med den brogede Havre, der ogsaa for største Delen opfodres paa Stedet.

Ogsaa de nye Kløver, der for største Delen udlægges i Havren, og som iaar vare groede saa stærkt til, vanskeliggjorde dens Indhøstning. Af lignende Grund har Indhøstningen af Bikkehavre været meget vanskelig iaar, og i flere Egne af Jylland kommer man mere og mere til at bruge Byg som Blandfæd i Havren istedetfor Bikker, hvorved jo imidlertid den hældige Indskyldelse, som en bredbladet Plante som Blandfæd skulde have paa Sædsfistet, gaaer tabt.

Grterne ere, navnlig naar man seer hen til det ringe Udbytte, de i en Række af Aar have givet, den Sæd, der i Aar er lykkedes bedst; de vare vel ikke meget stærkt groede, men meget rigt bælgfattede og have ikke lidt af Insekter eller Meelbug. Et Udbytte af 14 til 16 Tdr. pr. Td. Land høres

derfor fra enkelte Gaarde, hvor Indbjergningen af dem stete inden Regntiden; hvor dette ikke var Tilfældet, er der naturligviis spildt mere af dem end af de andre Kornarter ved den idelige Venden og Tumlen, men desuagtet er Udbyttet dog tilfredsstillende. Det samme gælder for Viskernes Vedkommende.

Boghveden havde en heldig Blomstring og blev rigt besat med Korn. Trods det uheldige Høstveir siges den derfor ogsaa de fleste Steder at have givet et tilfredsstillende Udbytte, medens der dog ogsaa enkeltviis lyder Klager over, at den for en saare stor Deel er bleven ødelagt.

Hørren har kun været nogenlunde heldig i Aar.

Kartoflerne, der lovede saa godt i den første Deel af Sommeren, have langt fra svaret til Forventningerne. Ved Optagningen viste det sig nemlig, at Knoldene trods Toppens tidligere Frodighed kun vare smaa, men dog er det langt mindre dette end Sygdommen, der har forringet Udbyttet. Allerede da vi skrev vor forrige Beretning, meddeelte vi, at Sygdommen havde begyndt at vise sig de første Dage i August, og vi udtaalte Frygt for at det paafølgende fugtige for Sygdommen gunstige Veir skulde give denne megen Styrke. Dette har desværre altfor stærkt bekræftet sig; allerede inden Optagningen vare en stor Deel angrebne og mange af de Knolde, der dengang syntes sunde, vare inficerede af Sygdommen, som først i Batterierne er kommet til Udbrud. Kartoffeludbyttet er derved paa mange Steder indskrænket til det Halve og vil upaatvivleligt i Vinterens Løb svinde endnu mere, hvorfor mange ogsaa have illet med at opfodre de endnu ikke fordærvede Knolde.

De andre Rodfrugter have heller ikke naaet nogen synderlig Størrelse iaar; i Begyndelsen af Sommeren led de ikke lidt af Jordlopper og Insekter, saa de flere Gange maatte omfaaes; senere i Sommerens Løb bleve mange Raalrabi- og Turnipsmarker stærkt angrebne af den saakaldte Fløielsorm, Larven af en Bladhveps, *Athalia spinarum*, og i Oktober hæmmedes deres Væxt ikke lidt ved den vedholdende Tørre. Men vi kunne dog nok alligevel sige, at Udbyttet ved Optag-

ningen har viist sig over Forventning godt med Undtagelse af enkelte Egne i det østlige Sjælland, og hvad deres Foderværdi angaaer, maa denne sættes meget høi, thi de have næsten overalt iaar en meget høi Vægt, 200 til 210 Pd. pr. Td. er meget almindelig. Det er især Gulerødder og Kunkelroer, der ere lykkes godt, og de førstnævnte vinde mere og mere Udbredelse. Ogsaa Turnipsen har paa de Steder, hvor den ei blev ødelagt af den ovennævnte Larve, givet et godt Udbytte og navnlig fra Sjælland udtales der Tilfredshed med den.

De forskjellige Plantesygdomme og Insektangreb ere allerede omtalte i det Foregaaende. Af dette fremgaaer altsaa, at vi i det Hele taget ikke kunne kalde den forløbne Sommer uheldig med Undtagelse af Kartoffelsygdommen og Fløielarvens Angreb paa enkelte af Rodfrugterne. Meelbrøien i Sjælland og Hvedemyggen i enkelte Egne af Sjælland og ved Horsens har ikke forarsaget nogen Skade af stort Omfang. En Smule Bladrust viste sig paa Hveden, men forsvandt igjen. Fra det vestlige Fyen omtales lidt Brand i Hveden som en Følge af en mangelfuld Væfning, idet Bønderne mene det ikke kan betale sig; — Erfaringen vil upaatvibeligt let overbevise dem derom.

Græsmarkerne have siden vor sidste Beretning været særdeles gode, og der har været en rigelig Eftergræsning, saameget mere som de nye Kløver sjældent have været saa frodige som iaar, saa at de endog ofte foranledigede Trommesyge hos Kvæget; mange Steder forhindrede Jordens opblødte Tilstand ved Septemberregnen at benytte dem inden mod Slutningen af denne Maaned. Kvæget, der ofte havde lidt vanskeligt ved at forvinde Manglen paa god Græsning i Forommeren, kom efterhaanden atter i godt Hul og holdt sig i dette, om de end leed noget af Kulden i Oktober, indtil det i Slutningen af denne Maaned, flere Steder endog først i Begyndelsen af November, bandtes ind.

Meieriudbyttet har derfor været ret tilfredsstillende, nogle Steder endog meget godt. Naar det ikke har været

større, da skyldes dette ikke Mellemængden, som har været meget rigelig, men Melkesedmen, som har været mindre god, noget, der næsten altid følger med en meget frodig Græsgang, saa der brugtes megen Melk til hvert Pd. Smør. Desuden har Smørrets Fiinhed og Holdbarhed ogsaa ofte ladet en Deel tilbage at ønske. Derimod har Ostebutyrket i den forløbne Sommer været meget tilfredsstillende.

Huusdyrenes Sundhedstilstand er ret god. Hestene lide rigtignok næsten overalt af Forkølelseshygdomme, vistnok forarsagede ved den store Fugtighed og den stærke Temperaturvekslen i Oktober Maaned, men intetsteds have de en ondartet Karakter, og haabes derfor at være heelt forbigaaende; imidlertid har det piint dem noget, især da Efteraarsploiningen ofte har været temmelig streng formedelst Jordens Tørhed og Fasthed. Kvægets og Faarenes Sundhedstilstand er meget tilfredsstillende.

Den nye Vintersæd staaer ikke saa godt som ønskeligt er. Rapsen er mange Steder mislykket; Jordloppe, Snegle, Raalorme, Fløielsorme, der afsnabede Toppene, og en anden Larve (til en Snudebille), der udhulede Roden, have til forskjellig Tid hærget Rapsmarkerne. En Deel af disse omsaaedes, men forgjæves; i en Deel saaedes Rhybs, men den blev ogsaa ødelagt af en lilleOrm, der fandtes i Stængelen, og mange Marker ere derfor blevne ompløiede. Sjældent seer man, i heldigste Tilfælde, en Rapsmark uden større eller mindre Pletter, men de skaanede Rapsplanter synes kraftige og sunde; man har troet ved at udskyde Sædetiden for Rapsen at komme bort fra den værste Insekttid, dette har ikke viist sig iaar, og de tidligt saaede Marker ere i Reglen de bedste.

Den silbige Høst foranlediger som oftest en silbig Rug-sæd, ihvovæl man netop paa høitliggende tørre Marker har kunnet benytte det ustadige Høstveir til at saae Rugen lagt. Ogsaa i de Egne, hvor Høsten tidligt blev særdbig, fik man Rugen saaet i Begyndelsen af Regnperioden, og om den end

ikke altid kom saa vel i Jorden som ønskeligt var, saa staaer den tidligtfaaede Rug dog bedst og ret kraftigt, navnlig paa de brainede Jorder, der holdt sig nogenlunde beqvemme; kun i den nordlige Deel af Sjælland har den lidt meget af Orme og Snegle, og en Deel bare Pletter fandtes i den, som maatte efterfaaes. Ligesaa staaer den tidligtfaaede Hvede ret godt; derimod er den Rug og navnlig den Hvede, som blev saaet seent, ofte først midt i Oktober, kun simpel, thynd og spids. Jorden var bleven for tør og løs til at en ordentlig Spiring kunde gaae for sig; den kom meget thynd op og flere Steder endog først efter at November Maaned havde bragt ny Væde i Jorden; Nattefrosten, som kort derefter indfandt sig, gav de smaa Planter et yderligere svagt Udseende. Man maa derfor haabe paa en heldig Vinter, for at Vintersædsmarkernes Udseende til Foraaret blot skal være nogenlunde gunstig. Angaaende Hvedesaanningen hedder det i en af Beretningerne fra det midterste Sjælland: „Hveden blev saaet til meget forskjellig Tid og under meget forskellige Forhold. Hvor man, hvad der mere og mere bliver almindeligt, og hvad der mere og mere viser sig at være rigtigt under alle indtræffende Forhold, pløier Jorden sidste Gang til Hvede før og i Høsten, og siden saaer efter Svenskharven, der gif det ogsaa iaar godt, foruden at det frembyder den store Fordeel, at Arbeidet derved i det Hele taget fremmes godt. Jorden blev, paa saadanne Steder, da det gode Veir i de sidste Dage af September kom, meget beqvem at saae i og beholdt dog tilstrækkelig Vædste til at Hveden ikke alene kunde spire, men ogsaa ubholde den senere Tørke. Hvor den derimod først pløiedes efter Regnen, gif det i det Hele taget mindre heldigt; naar der saaedes siebliffelig efter Bloven, kunde Hveden netop komme frem, men stod senere omtrent i 14 Dage paa et Punkt, uden at nogen Udvikling var kjendelig, hvorimod Hveden paa de Steder, hvor man lod Jorden henligge pløiet nogle Dage, slet ikke kom frem før længe efter Regnen, og flere Steder først kunde sees over Jorden i Begyndelsen af November.

Efteraarssløiningen maatte paa flere Steder med stærke Vorder standses formedelst Oktober Maanedes Tørre, men er senere fortsat. Derved blev der Tid til at faae en Deel Korn udtærstet, hvortil de høie Kornpriser end yderligere opfordrede. En Deel Korn er derfor allerede solgt, og andre Fodersurrogater indkjøbte i dets Sted, thi uagtet ogsaa Dvægpriserne ere høie, er der dog ikke opstaldet lidt Dvæg til Fodning, hvortil desuden det spirede eller mindre smukke Korn for en stor Deel vil blive anvendt.

Aarets Udbytte vil altsaa sikkert vise sig at være godt for Landbruget i dets Heelhed.

Til Læserne.

Med dette Hefte slutes den 3die Række af Tidsskrift for Landøkonomi, som omfatter 14 Bind, og med næste Aar vil en ny Række, den 4de, begynde; samtidig vil Tidsskriftet blive udvidet og udkomme med 8 Hefter paa 5 Ark hvert aarlig, hvorom den medfølgende Subskriptionsindbydelse giver næiere Oplysning.

Da mine Forretninger ikke mere tillade mig at anvende den Tid og Opmærksomhed paa Tidsskriftet, som dette fordrer, fratræder jeg Redactionen til Nystaar, og Hr. Landbrugscandidat, Lieutenant J. C. la Cour, min fleeraarige Medhjælper ved Landbohøjskolen, vil indtræde i min Plads, og i Forening med Hr. Assessor Hald overtage Tidsskriftets Redaction. Hr. la Cour har i de sidste Aar været behjælpelig med Redactionen, og vil være Tidsskriftets Læser bekendt fra flere Afhandlinger i dets senere Aargange. Han vil, derom er jeg overbevist, anvende al Flid og Iver for at gjøre Tidsskriftet baade nyttigt og interessant, og den Udvidelse det faaer vil sætte Redactionen istand til at benytte baade et rigere Materiale og bringe en større Afvevling, end den indskrænkede Plads hidtil har tilladt.

Ibet jeg saaledes anbefaler den nye Række af Tidsskriftet til Landmændenes Understøttelse og Opmærksomhed, er det min Pligt at bringe min Tak for den velvillige Understøttelse, jeg har fundet hos saa mange Landmænd, og navnlig hos Correspondenterne, hvoraf en stor Deel endnu ere de samme som ved den 3die Rækkes Begyndelse, og som med en Udholdenhed, som jeg veed at paastjønne, til hvert Hefte have sendt Bidrag til Agerdyrkningsberetningen.

Den 15de December 1866.

B. S. Jørgensen.

Indholdsfortegnelse

til

”Tidskrift for Landoekonomi”.

1ste, 2den og 3die Række.

1831 — 1866.

Den betydelige Sum af Erfaringer og Tanker om de forskjellige landoekonomiske Emner, der efterhaanden ere meddelte i de udkomne 35 Bind af „Tidskrift for Landoekonomi“, ere spredte over en saa lang Arrække og derfor saa vanskelige at finde, at de derved tabe en stor Deel af deres Nytte. En efter Stoffet alfabetisk ordnet Indholdsfortegnelse maa derfor ansees for nødvendig, og da Tidskriftet med dette Hefte slutter dets 3die Række, har jeg samlet en saadan for alle 35 Bind.

Da der inde i de større Afhandlinger ofte findes værdifulde Bemærkninger om en eller anden Sag, som man ikke efter den paagjældende Afhandlings Titel vilde ledes til at søge i denne, har jeg gjennemgaaet alle Afhandlingerne i de 14 Bind af sidste eller 3die Række, og udbraget de Punkter, som det har forekommet mig at have blivende Betydning; da disse Uddrag altsaa have været en Skjønssag, findes der sikkert Ting, som burde været medtagne, og andre som burde været ubeladte, saa meget mere som Arbeidet er skeet lidt efter lidt i Løbet af et halvt Aar, og Skjønnets selvfølgelig har været forskjelligt til de forskjellige Tider. Af de 2 ældre Rækker har jeg kun heelt undtagelsesviis paa samme Maade gjennemgaaet en eller anden Afhandling.

De 3 Rækker ere i Indholdsfortegnelsen betegnede med 1ste, 2den, 3die R.; det derefter anførte Romertal angiver Bindets Nummer, derefter kommer Sidetallet og sluttelig Aarstallet.

Ikke blot Gjenstandenes Navne, der saa vidt muligt ere samlede i Grupper, men ogsaa Forfatternes, Oversætternes og Stebernes ere medtagne. Ligesom Navnene ere alfabetisk ordnede, saaledes ere ogsaa de enkelte Afhandlinger, der ere opførte under en eller anden Gjenstands Navn, i Reglen ordnede alfabetisk, hvorimod de Afhandlinger, der ere opførte under en eller anden Forfatters Navn, som oftest ere ordnede efter Tidsfølgen, hvori de ere udfomne.

For at lette Benyttelsen af Indholdsfortegnelsen ere de Afhandlinger, der ifølge deres Indhold kunne søges under forskjellige Benævnelser, opførte under hver af disse. Til enkelte Benævnelser, som f. Ex. Agerdyrkning, Agerbrug og Landbrug, der i den almindelige Opfattelse ikke fremtræde skarpt begrænsede, er der i Indholdsfortegnelsen tilføjet en Forklaring for nogenlunde at bestemme deres Omraade. Iøvrigt er der overalt henviist til beslægtede Gjenstande, hvor dette er forekommet mig nødvendigt, for derved hyderligere at vejlede den Søgende.

J. C. la Cour.

A.

Adelersborg, Forretningsordenen og Regnskabet paa —. 3die Række. XI Bind. Side 377. 1863.

— Meieribygning paa —, af Jythyen Adeler. 3die R. VI. 239. 1858.

-- Rodfrugtdyrkningen paa —. 3die R. XI. 107. 1863.

Agerbrug, Bemærkninger til Wechherlins Skrift om det engelske —. 2den R. XI. 497. 1849.

— Det beaaknste —, af Luno. 1ste R. III. 134 og 165. 1834 og IV. 281. 1836.

— Det engelske Agerbrugs mest fremtrædende Egenstaber. 2den R. IV. 118. 1842.

— Det engelske og det danske —, af J. G. Booth. 2den R. VI. 38. 1844.

— Dets opdagede Arcanum (Printiper). 1ste R. V. 109. 1837.

— Dets Fremme i Sverrig, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. IV. 423. 1842.

— Dets Fremme i Sverrig, af E. Tenger. 2den R. V. 198. 1843.

— Dets Tilstand i Danmark for 100 Aar siden, af B. S. Jørgensen. 3die R. VI. 17. 1858.

— Giver Kvæghold i Forhold til Agerbrug Fordeel eller Tab, af S. Rathhorst. 2den R. XIV. 325. 1852.

— Om Forbedring af Bondestandens Agerbrug i Danmark, af P. S. Réé. 1ste R. III. 341. 1834.

— Om Kartoffel dyrkningens Forhold til Korn dyrkning og Gjødningsproduktion af Kvebsig. 1ste R. IV. 270. 1836.

Agerbruget: nærmest en Beskrivelse af enkelte Gaardes eller smaa begrændsede Egnes landøkonomiske Forhold; see desuden Landbruget, der nærmest indeholder Beskrivelse af hele Landets eller større Egnes Forhold; see desuden Agerdyrking, der indeholder almeengyldige Erfaringer om Jord- og Plantedyrkning og disses indbyrdes Forhold.

— Aalsbrug i Sjælland og Jylland. 1ste R. II. 423. 1833.

— — i Sjælland, Fyen og Jylland. 1ste R. IV. 177. 1836.

— Beretninger fra Landhusholdningssekselskabets Landvøsenstæringer. 2den R. V. 243. 1843.

Agerbruget: Det forbedre — ved Nibløse Præstegaard, af Poulsen. 1ste R. II. 157. 1833.

- Det stoffe — ved Langaagaard, af F. Sehested, see Langaagaard.
- Det tidligere — paa Tranefjer Ladegaard. 3die R. V. 74. 1857.
- En Hunslobs forbeelagtige Anvendelse, af Fjord. 1ste R. I. 412. 1831.
- Erfaringer fra et mindre — af E. S. Clausen. 3die R. VII. 196. 1859. Dyrkning af Kolaal, 196, Stubroer, 198.
- Et lidet Jordbrug i Fyen, af E. T. Birchmøller. 2den R. I. 291. 1839.
- Et intensivt — ved Varde. 2den R. XII. 564. 1850.
- i en jydsk Hebeegn, af J. E. Schousboe. 2den R. V. 214. 1844.
- i Standerborg Egnen. 1ste R. IV. 134. 1836.
- i Søbring Sogn. 2den R. XIV. 543. 1852.
- paa Aagaard, af Duncan. 2den R. IX. 288. 1847.
- paa Hedemoferne, af E. Baupell. 2den R. IX. 318. 1847.
- paa Lindved i Fyen. 2den R. XIII. 375. 1851.
- paa Biumgaard, af R. Roefoeb. 2den R. XII. 449. 1850.

Agerbrugshistorie, see Historie.

Agerdyrkning: indeholder almenlydige Erfaringer om Jord- og Plantedyrkningen og disses indbyrdes Forhold; se desuden Agerbrug (enkelte Gaardes), Landbrug (hede Landes eller større Egnes) og Plantedyrkning.

- Agerjordens Forbedring, af E. Sprengel. 2den R. IV. 289. 1842.
- Forfrugtdyrkningen (Sommerbrat). 1ste R. VI. 453. 1838.
- Forholdet mellem Gjødningsmængden og Kornproduktionen af en Gaard. 3die R. VII. 135. 1859.
- Grundforbringere i Vestjylland, af J. Jacobsen. 2den R. XIII. 53. 1851.
- Jordens Bearbejdning. 1ste R. V. 130. 1837 og VI. 180 og 186. 1838.
- Planternes Ernæring i de forskellige Væxtperioder. 2den R. X. 99. 1848.
- Sammenligning mellem de forskellige Planters Værdi og deres tærende Kraft paa Jorden. 1ste R. VI. 394. 1838.

Agerdyrkningsberetning, 3die R. I. 84, 180, 265 og 380. 1853. II. 70, 152, 248 og 332. 1854. III. 84, 193, 281 og 379. 1855. IV. 83, 180, 286 og 373. 1856. V. 82, 184, 279 og 374. 1857. VI. 123, 175, 277 og 354. 1858. VII. 129, 213, 323 og 411. 1859. VIII. 109, 215, 301 og 424. 1860 IX. 107, 227, 310 og 425. 1861. X. 122, 212, 317 og 455. 1862. XI. 131, 245, 370 og 477. 1863. XII. 98, 205, 316 og 424. 1864. XIII. 117, 211, 314, og 413. 1865. XIV. 102, 198, 309 og 358. 1866.

- Agerdyrkningschemie**, af L. v. Babo. 2den R. X. 53. 1848.
- Dens Anvendelse paa Agerdyrningen. 2den R. III. 456. 1841.
 - Dyrkningsforsøg med Byg, af Th. Segelcke. 3die R. VIII. 221 og 288. 1860.
 - Jordens absorberende Evne, af J. Liebig. 3die R. VII. 185. 1859.
 - Rislejorden i Planterne, af Forchhammer. 3die R. VII. 1. 1859.
 - Kulstoffet i dets Forhold til Plante- og Dyrlivet, af A. Stöckhardt. 3die R. IX. 344. 1861.
 - Mangelen paa Svovlsyre i vor Jordbund og Midlerne til at afhjælpe den, af Forchhammer. 3die R. XI. 1. 1863.
 - Opløselige Jernsaltes Indvirkning paa Jordbunden, af Rasmussen. 3die R. XIV. 187. 1866.
- Agerdyrkningschemiske** Beskræivelser i England og Frankrig, af A. Stöckhardt. 3die R. I. 115. 1853. Agrikulturchemiens Historie 115; Lawes's agrikulturchemiske Forsøgsstation i Rothamstead 121; det landoekonomiske Laboratorium i Edinburgh 125; det landoekonomiske Laboratorium i London 127; det landoekonomiske Institut i Cirencester 128; det landoekonomiske Institut i Versailles 132.
- Reise, af Dr. A. Stöckhardt. I. 32 og 97. 1853.
- Agerdyrkningslære**, see Plantedyrkningslære og de særlige Afsnit.
- Agerdyrkningsredskaber** og Maskiner, see Redskaber.
- Agerdyrkningsesystem**, Nebbiens —. 1ste R. V. 443. 1837.
- Agerdyrkningsudstillinger**, see Udstilling.
- Agricukturchemie**, see Agerdyrkningschemie.
- Ahl-Gjennembrydningens** Indflydelse paa Skovvæxten. 3die R. XIII. 398. 1865.
- dens Indflydelse paa Trævæxten i Plantningerne paa Heberne. 3die R. XIY. 330. 1866. Forsøg med dens Gjennembrydning 334.
- Aile**, see Gjødning.
- Alléplantning**, af Frisenette. 3die R. II. 233. 1854.
- Alpaca**, en Lamaart. 2den R. X. 247. 1848.
- Altenburg**, Avelbruget i —, af N. B. Krarup. 2den R. VI. 134. 1844.
- Landmandsmødet i —, af N. C. Hofman (Bang). 2den R. V. 455. 1843.
- Amager**. Om Skov anlæget paa —. 1ste R. I. 274. 1831.
- Amerika**. Landbruget i Nord-. 1ste R. IV. 317. 1836.
- — i Wisconsin, af P. C. Lütken. 2den R. IX. 394. 1847.
- Ammoniak** og Ammoniaksalte som Gjødning, af C. Sprengel. 2den R. I. 376. 1839.
- Ammunden, J. S.** Hedemosers Opdyrkning. 3die R. IV. 361. 1856.
- Analyse** af affaldne Bøgeblade. 3die R. XIII. 330. 1865.
- af Bomuldsfrøslager og Hørfrøslager. 3die R. VIII. 344. 1860.
 - — Bygflorn og Byghalm. 3die R. VIII. 223. 1860.
 - — Bøgetræ. 3die R. XIII. 330. 1865.

- Analyse af Egetræ.** 3die R. XIII. 330. 1865.
- af fede og magre Stude, Lam, Faar, Svin og Kalve. 3die R. IX. 65. 1861.
 - — Fist, Fisteaffald, Fistejøbning. 3die R. X. 220. 1862.
 - — Fistequano, dansk. 3die R. X. 290. 1862.
 - — — norff. 3die R. IX. 100. 1861.
 - — Guano fra Valers og Jarvis Ærne. 3die R. VIII. 419. 1860.
 - — — Peru, Patagonien, Chiti, Salbança Bay og Bolivia. 3die R. VIII. 356. 1860.
 - — — „konstig“. 3die R. VIII. 104. 1860.
 - — Hørsrø-, Raps- og Bomuldsfrølager, Klid og Byg. 3die R. IX. 194 og 196. 1861.
 - — Romælk. 3die R. IX. 64. 1861.
 - — konstige Gjøbningsarter. 3die R. VII. 376. 1859. Poubrette 376. Patentgjøbning 377.
 - — Lupinkorn. 3die R. VIII. 423. 1860.
 - — Marsfjord. 3die R. XIII. 336. 1865.
 - — Mælk. 3die R. X. 163. 1862. Fra forskellige Læber paa Aaret 163. Morgen- og Aftenmælk 166. Kælvningens Indflydelse paa Mælken 169.
 - — Oslølager. 3die R. X. 291. 1862.
 - — Sphagnum palustre. 3die R. XIII. 330. 1865.
 - — Staldgjøbning. 3die R. VIII. 224. 1860.
 - — Sukkerstum. 3die R. X. 290. 1862.
 - — sur phosphorsur Kalk. 3die R. VIII. 362. 1860.
 - — Torveafte. 3die R. XIII. 329. 1865.
- Analyser af Groth & Ørsted.** 3die R. XII. 56. 1864. Jordprøver 56. Madjorden 57. Undergrunden 59. Samling af Jordanalyser 62. Sømergel 64. Tang fra Als 65, fra Falster 69. Guano 71. Chilisalpeter 72. Sur phosphorsur Kalk 73. Kvælstofgjøbning 75. Oslølager 75.
- Kemist Sammensætning af kunstig Gjøbning. 3die R. VI. 267. 1858.
 - Stema for Jordanalyser. 3die R. X. 288. 1862.
- Anderfen, J. B. S., Guénons Kjendemerker.** 2den R. XIII. 249. 1851.
- Nogle Bemærkninger om Bigtigheden af Guénons Kjendemerker. 3die R. II. 125. 1854.
 - Om Kvægtillæg og Kvægopdræt. 3die R. IV. 31. 1856.
 - Dannelse af Hønsbyrstammer. 3die R. XIII. 1. 1865.
 - Indflydelsen af Hønsbyrens Alder paa Tillæget. 3die R. XIV. 337. 1866.
- Anderfen, Th.** Foredrag ved Landmandsmødet i Perth 1852. 3die R. I. 193. 1853.
- Videnskaben og Erfaringen i Landbruget. 2den R. XI. 457. 1849.
 - Bærbestemmelsen af konstige Gjøbningsarter, ved J. C. la Cour. 3die R. VIII. 348. 1860.

- Andresen, Om Planternes Forhold til Jordbunden.** 3die R. IV. 193. 1856.
Animalsk mineralst Gjøbning. 3die R. VI. 270. 1858.
Antal Kjerner i forskjellige Korn- og Frøsorter. 3die R. VII. 379. 1859.
Arbejderboliger i Danmark, af Tesdorpf. 3die R. XIV. 236. 1866.
 — i England og Skotland. 3die R. VII. 248. 1859.
Arbejderforhold, af Tesdorpf. 3die R. X. 186. 1862.
 — Tanke over —, af Valentiner. 3die R. III. 201. 1855.
 — Arbejdernes Løn i England. 3die R. I. 341. 1853.
 — Arbejdskraftene i et engelsk Agerbrug, af C. Clausen. 3die R. II. 272. 1854.
 — Arbeidskraft: Folkemængden i Danmark og det fremadstridende Agerbrug. 3die R. XI. 287. 1863.
Arbejdsdyr, Heste eller Dyr til Markarbejde. 1ste R. VII. 216. 1839.
 — Køer som —. 2den R. XIII. 257. 1851.
Arcanum, Agerbrugets opdageelse —. 1ste R. V. 109. 1837.
Arsenik, Badsning med —. 3die R. IX. 105. 1861.
Artesiske Boringer ved Kjøbenhavn. 3die R. VIII. 310. 1860.
Aske, see desuden Sæbesyderaske.
 — anvendt til Gjøbning, af J. L. Morton. 3die R. V. 330. 1857.
Assurance. Kreatur=Forstkrings=Foreningen i Witten Pastorat. 2den R. XIII. 367. 1851.
 — Love for Heste- — paa Laasinge. 3die R. III. 260. 1855.
 — Oprettelse af en dansk Kvægforstkring, af J. Sellmann. 2den R. XIII. 357. 1851.
Astragal dyrket som Kaffesurrogat. 1ste R. II. 140. 1833.
Augeville de, Store Meierikøer og Forholdet mellem Fodermængde og Gjøbning. 2den R. II. 310. 1840.
Ayrshire, Agerbruget i—, af C. C. Rannestad. 3die R. I. 285. 1853.
 En god Roes Kjendemerker 288. Melkens Behandling 289.
 Cunningsparts Stalbindretning 290. Myremil 292.

B.

- Bagge, B.** Stiv- eller Beenbrudsyge. 3die R. VI. 323. 1858 og VIII. 200. 1860.
 — Lungetæring hos Kvæget. 3die R. XIII. 84. 1865.
 — Kvægpesten. 3die R. XIV. 77. 1866.
 Bagning, se Brød.
Bang, C. En ny Lørreovn; Korn- og Frugttørring. 1ste R. I. 172. 1831.
 — Boghvebegrøns og Kullegrøns Tilberedning ved Hjælp af en Haand=kværn. 1ste R. II. 478. 1833.
Barsoed, C. Jordbællers Anvendelse i Brænderier. 2den R. IX. 338. 1847.
 — Chemisk Undersøgelse af Kunkelroers Røringssværbi. 3die R. I. 169. 1853.

- Barral.** Lovgivningingen med Hensyn til Draining. 3die R. III. 123. 1855.
- Bartsch.** Hvorledes virker Gibsen. 2den R. VI. 21. 1844.
- Batterier, Kartoflers og Roers Opbevaring i —.** 3die R. VIII. 283. 1860.
- Bearbejdning, Jordens —.** 1ste R. VI. 180 og 186. 1838.
- — og dens Indflydelse paa Plantevæksten. 1ste R. V. 130. 1837.
- Beatson.** Det beatsonske Agerdyrkningsystem og Redskaberne dertil, af Luno. 1ste R. III. 134 og 265. 1834. IV. 281. 1836 og VI. 486. 1838.
- Skarificator. 1ste R. VI. 505. 1838.
- Bech, A. W.** Nogle fra Amerika hidkomne Redskaber og Maskiner. 2den R. XIII. 30. 1851.
- Prøver med Meiemaskiner. 3die R. XI. 430. 1863.
- Rodfrugtdyrkingen paa Raldbyggaard. 3die R. XI. 412. 1863.
- Becher.** Færringsjæbningens bedste Anvendelse. 1ste R. III. 119. 1834.
- Hønsæavl. 1ste R. IV. 310. 1836.
- Aarsagerne til at Sæden giver saa faa Fødd og Midlerne derimod. 1ste R. IV. 397. 1836.
- Dyrkning af Dobber. 1ste R. VI. 67. 1838.
- Bede.** At pløie i —. 1ste R. VI. 205. 1838.
- Beenbrudsyge, see Sygdomme.**
- Beengjæbningens Benyttelse i England.** 3die R. I. 54. 1853.
- Beenmeel og bets Anvendelse.** 3die R. XI. 33. 1863.
- Beer mann, F.** Gjennemhugningsforsøg i Stove. 2den R. IX. 91. 1847.
- Begtrup.** Blandinger. 1ste R. II. 122. 1833.
- Belgien.** Høravlen i —, af D. J. Rawert. 2den R. V. 210. 1843.
- — og Hørbereidningen i —. 2den R. V. 99. 1843.
- Landbruget i —. 2den R. XIII. 153. 1851.
- — i Kempen, af J. E. la Cour. 3die R. XIII. 217. 1865.
- Statens Understøttelse af Drainingen. 3die R. IX. 162. 1861.
- Bemsterland i Holland, af Chr. Vaupell.** 3die R. V. 113. 1857.
- Bendz, S.** Om Dreiesygen hos Faaret. 3die R. V. 193. 1857.
- Hødens Bygning og Virksomhed med Hensyn til Hønsdyrenes Røgt og Pleie. 3die R. VII. 156. 1859.
- Berzelius.** Foderets Næringsværdi. 2den R. XIII. 292. 1851.
- Beslaget som Aarsag til Halthed hos Hesten, af G. Westring.** 3die R. XII. 1. 1864. Høvens Bygning 2. Besskæringen af Høven 8. Hesteføen 13.
- Beyer, M.** Landbrug og anden Bedrift. 2den R. II. 295. 1840.
- Biavlen, af A. Brun.** 3die R. XIII. 133. 1865. Bipesten 187.
- Djærtons Biavlsmethode, af A. Brun. 3die R. VI. 97. 1858.
- — Stabet, af A. Brun. 3die R. VI. 147. 1858.
- En ny Maade og nye Situber, af T. Nutt. 1ste R. VI. 235. 1838.

- Blavlen** i 1858, af A. Brun. 3die R. VII. 60. 1859.
 — - — af Th. Thorson. 3die R. VII. 67. 1859. Priserne paa Honning 70.
 — - 1860, af Th. Thorson. 3die R. IX. 40. 1861. Sygdom (Raad-
 den Yngel) 40. Italienske Vidbrøninger 46. Elever i
 Biavl 47. Fabrikation af Honningfager 49.
 — - 1861, af Th. Thorson. 3die R. X. 112. 1862.
 — - Lybskland, af Th. Thorson. 3die R. V. 289. 1857.
 — Noget om —. 1ste R. V. 280. 1837.
- Blavlermøde** i Dresden 1857, af A. Brun. 3die R. VI. 30. 1858.
- Bibitz** som Osteplante. 2den R. XI. 407. 1849 og XIV. 316. 1852.
- Bidstrup.** Ny Udskiftning, Høveriets Ophævelse osv. paa Stamhuset —.
 2den R. XI. 259. 1849.
- Binæringer** paa Landet i Danmark, af D. J. Rawert. 2den R. XI. 1. 1849.
- Biographier.** Jonas Collin's. 3die R. IX. 406. 1861.
 — J. C. Drewsen's. 2den R. XIII. 327. 1851.
 — Ove Th. N. Krarup's. 3die R. X. 303. 1862.
 — J. N. Michelsen's. 2den R. VIII. 297. 1846.
 — Edvard Nonnen's. 3die R. X. 120. 1862.
 — J. N. S. von Schwerz's. 2den R. VI. 354. 1844.
 — Thær's, af J. C. Drewsen. 2den R. II. 161. 1840.
- Birkemøller, C. L.** Et lidet Jordbrug i Fyen. 2den R. I. 291. 1839.
- Birken** (B. alba) paa den jydskke Heide. 3die R. XIII. 382. 1865.
- Bjering, C.** Indbæmning af Graasteensnoret paa Værø. 3die R. VIII.
 245. 1860.
 — Det indbæmmede Graasteensnors Tilstand i 1862. 3die R. XI.
 194. 1863.
- Bjørnsen.** Dyrkning af Kunkelroer paa Valdemarslund. 3die R. I.
 174. 1853.
 — Udbyttet af Kvægbesætningen paa Valdemarslund fra 1846—1856.
 3die R. VII. 348. 1859.
- Blad.** Om de Kløver- og Græsarter, som egne sig bedst for to- eller
 treaarige Græsmarker. 3die R. II. 50. 1854.
- Bladlus:** Infektangreb paa Sæden, af Fr. Meinert. 3die R. V. 337. 1857.
- Blicher, S. S.** Hørudustriens Tilstand i Randers Egnen fra 1836—1838.
 2den R. I. 289. 1839.
- Blod** anvendt til Gjødning, af J. L. Morton. 3die R. V. 322. 1857.
- Blodgang** hos Lam. 2den R. VI. 343. 1844.
- Bogannmeldelser.** 1ste R. I. 424. 1831. Hørdyrkning af Ravn 424.
 Bondens Brevbog 427. Dagbog for Landmænd, af J. Hansen 431.
 Wollproben Karte, af Jeppe 444.
 — 1ste R. III. 489. 1834. Landoekonomiske Betragtninger, af J. C.
 Drewsen 489. Lærebog i den norske Landhuusholdning, af J. Over-
 drup 496.

- Bogannælbefser.** 1ste R. IV. 368. 1836. „Kortfattet Uuderbiisning i Agerdyrkning“, anmeldt af Drewfen.
- 1ste R. V. 431. 1837. Chemie for Landmænd, af J. Sverdrup.
 - 1ste R. VI. 319. 1838. De danske Foderurter, af S. Dreier, 319. Den landoekonomiske Skoleven, af Krarup 322.
 - 2den R. I. 166. 1839. Agerdyrknings-Chemie, af B. Rothe.
 - 2den R. II. 300. 1840. Planternes Eygdomme, af Wiegmann, overfat af S. Dreier.
 - 2den R. III. 53. 1841. Den landoekonomiske Skoleven af J. B. Krarup.
 - 2den R. VI. 361. 1844. Jordens Afgrøder og dens Gjøbning, af Seidl, 361. Den organiske Chemie i dens Anvendelse paa Agrikultur og Plantephysiologie, af J. Liebig 411.
 - 2den R. VII. 345. 1845. Ferslevs Reise i Tydskland, Elsas og Schweiz.
 - 2den R. VIII. 325. 1846. „Beyeldrift, Sommerstaldfodring og Mergling“, af J. Nielsen.
 - 2den R. X. 53. 1848. Agerdyrkningschemie, af L. v. Babo.
 - 2den R. XI. 395. 1849. „Veiledning til Anvendelse af Guénons Kjenbemærker“, af J. B. S. Andersen.
 - 2den R. XII. 290. 1850. Meddelelser for Landmænd, af N. E. Hofman (Bang).
 - 2den R. XII. 550. 1850. Agerdyrkningscatechismus af Johnston, 552. Opdragelsesanstalten paa Holsteinsminde, af Stephanen, 557.
 - 2den R. XIII. 126. 1851. Handelsforbindelse med England og Behandling af de jydskke Produkter for det engelske Marked, af Poulsen.
 - 2den R. XIV. 561. 1852. Hørens Produktion, Fabrikation og Omsætning, af E. F. Grove.
 - 3die R. I 350. 1853. Landoekonomiske Skrifter, udkomne i Danmark og Sverrig 1853.
- Boghvebe.** 1ste R. V. 106. 1837.
- Bomuldsfrøslager.** 3die R. VIII. 295. 1860.
- og deres Værdi i landoekonomisk Henseende, af Th. Segelcke. 3die R. VIII. 343. 1860. De stalsrie Bomuldsfrøslager 343. Analyse af disse og Hørfrøslager 344. Sammenlignende Fodringsforsøg af Faar med Bomuldsfrøslager og Hørfrøslager 345. Værdi af Gjødning efter forskellige Fodringsmidler. 346.
- Bonderup.** Meierbygning. 3die R. VI. 233. 1858.
- Melketjælber, Varmen i og udenfor —, af F. Melbahl. 3die R. VII. 123. 1859.
- Bondestandens Agerbrug.** Om Forbedring af —, af Ph. S. Kée. 1ste R. III. 341. 1834.

- Booth, J. G.** Det engelske og danske Agerbrug. 2den R. VI. 38. 1844.
- Bornemann.** Dyrkning af Rodfrugter paa Bjergbvegaard. 3die R. I. 158. 1853.
- Lovgivning om Vandets Bortledning eller Afbenyttelse. 3die R. IV. 1. 1856.
- Bornholm,** Landvæsenets Tilstand paa, af L. Børresen. 1ste R. III. 198. 1834.
- Botfelste** Koers Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 68. 1858.
- Bousfingault.** Fjodrets Næringsværdi. 2den R. X. 84. 1848.
- Boye, G.** Hedemosers Opdyrkning. 3die R. IV. 101. 1856.
- Om Stubefedning i Sjælland. 3die R. I. 140. 1853.
- Rodfrugtdyrkningen paa Øster Teglggaard. 3die R. XI. 85. 1863.
- Boyle.** Om Veffassenheden af Leer til Drainrør. 3die R. III. 231. 1855.
- Brak.** Brakmarkens Benyttelse, af P. L. Wiilm. 2den R. VIII. 249. 1846 og IX. 109. 1847.
- Kartoffel dyrkning og —, efter v. d. Legen. 1ste R. IV. 9. 1836.
- og dens Betydning i det danske Agerbrug. 3die R. XII. 355. 1864.
- Brand.** Aarsagen til Brand i Hvede, af A. A. Sørensen. 2den R. V. 125. 1843.
- Forsøg og Erfaringer betræffende —, af N. P. Schøler. 1ste R. II. 345. 1833.
- i Hvede. 2den R. III. 87. 1841.
- - - af S. A. Fjellstrup. 1ste R. VII. 62. 1839.
- - - Dombasle's Middel mod —. 2den R. VII. 182. 1845.
- - - Middel derimod. 1ste R. IV. 307. 1836 og VII. 511. 1839.
- Midler mod —, af J. C. la Cour. 3die R. XI. 249. 1863.
- og Røst, af D. Lemvig. 1ste R. II. 20. 1833.
- - Beretninger om —. 1ste R. II. 58. 1833.
- Steen- og Stink-, af A. S. Ørsted. 3die R. X. 146. 1862.
- =svampe. 3die R. XI. 151. 1863.
- Bremser, Middel mod —. 2den R. XI. 349. 1849.
- Brunn's** Veiledning ved Maskøers Bedømmelse. 2den R. XIII. 447. 1851.
- Brun, A.** Bivavlsmøde i Dresden 1857. 3die R. VI. 30. 1858.
- Forbelene ved Dzierzons Bivavlsmethode. 3die R. VI. 97. 1858.
- Dzierzons=Stadet og Bivavlens Optræfning. 3die R. VI. 147. 1858.
- Bivavl i 1858. 3die R. VII. 60. 1859.
- Hæve- og Skovkulturen i Sjælland. 3die R. IX. 264. 1861.
- Bivavl. 3die R. XIII. 183. 1865.
- Brydning,** Raffine til Sørens —. 1ste R. 221. 1831 og V. 316. 1837.
- see desuden Sø.
- Brændeviin.** Landboens Krav paa at brænde Brændeviin. 1ste R. IV. 518. 1836.

Brændeviinsbrænderier. Jordæblers Anvendelse i —, af E. Barfoed. 2den R. IX. 338. 1847.

Brænding, Grønsværens —. 2den R. VI. 329. 1844.

Brændsel, see Tørv.

Brændt Leers og Mergels Virkning paa Vegetationen. 3die R. VII. 100. 1859.

Brødbagning af spiret Rug. 3die R. IX. 106. 1861.

— paa Landet, af Hagemann. 3die R. II. 232. 1854.

Brød. Kartofler til —. 2den R. V. 224. 1843.

Buchwald. Om Midlerne til Hesteavlens Fremme. 3die R. IX. 257. 1861.

Buus, N. P. J. Om Svinesedning. 3die R. X. 72. 1862.

— Om Meierikøernes Vinterfobring. 3die R. XI. 44. 1863.

— Kobfrugtdyrkningen paa Gjesbjerggaard. 3die R. XI. 92. 1863.

— Hornkvæg og Sviin ved den internationale Udstilling i Hamborg. 3die R. XI. 347. 1863.

— Landbruget før og nu. 3die R. XIII. 21. 1865.

— Udbyttet af Studesedning, sammenlignet med Meieri. 3die R. XIV. 44. 1866.

— Drainingsens Indflydelse paa Agerbrugsforholdene. 3die R. XIV. 257. 1866.

Byg. Analyse af —. 3die R. IX. 194. 1861.

— Antal af Korn i 1 Lb. —. 3die R. VII. 381. 1859.

— At salte Byg inden det saaes. 2den R. XI. 135 og 270. 1849.

— Chevalier— og dets Dyrkning, af Lerche. 1ste R. VI. 76. 1838.

— Chevalierbyggets Dyrkning, af Lacoppidan. 2den R. X. 461. 1848.

— Den forbeelagtigste Gjøbning til —. 3die R. IX. 287. 1861.

— Det almindelige —, kaldet det 6rd. 1ste R. V. 97. 1837.

— Det store 2rd —. 1ste R. V. 94. 1837.

— Dyrkning af — i Skotland, af E. Clausen. 3die R. III. 26. 1855.

— Dyrkningsforsøg med —, af Th. Segelcke. 3die R. VIII. 221 og 288. 1860. Analyse af Bygtorn og Byghalm 223. Analyse af

Stalbgjøbning 224. Udbytte af uasbrudt Dyrkning med Byg 255. Forskjellige Gjøbningsarteres Indflydelse ved en vedvarende Dyrkning med Byg 229.

— Himalaya—. 2den R. IV. 457. 1842.

— saet i forskjellig Dybde. 3die R. VIII. 396. 1860. IX. 384. 1861. X. 429. 1862 og XI. 452. 1863.

— saet i forskjellig Tæthed. 3die R. IX. 376. 1861 og X. 419. 1862.

— Spiring af — tørret ved forskjellige Varmegrader. 3die R. VIII. 421. 1860 og XI. 380. 1861.

— Spiringsevnen ved uligemøden —. 3die R. IX. 377. 1861. X. 424. 1862 og XI. 450. 1863.

— Udviklingstiden af — saet til forskjellig Tid. 3die R. VIII. 403. 1860. IX. 394. 1861. X. 439. 1862 og XI. 460. 1863.

Byg, see desuden Vaarsæd.

Bygningsværken. Beskrivelse af en billig Ladebygning, af A. Valentiner. 3die R. I. 166. 1853.

— Forholdet mellem en Gaards Aulshygninger og dens Værbi, af Melbahl. 3die R. VII. 276. 1859. Lade eller Staf.

— Hnuebygning i England og Skotland, af Wiinsted. 3die R. XII. 251. 1864.

— Kostaldens Indretning paa den keiserlige Mønstergaard ved Vincennes. 3die R. VIII. 263. 1860.

— Landbrugsbygningerne i Holsteen, Holland og England, samt Forholdet mellem Bygherren og Bygmesteren her i Landet, af F. Melbahl. 3die R. VII. 225. 1859. Holland 230. Holsteen 234. Meierikjælbere efter det Destinonste System 234. England og Skotland 241. Lader 242. Meieri 247. Arbejderboliger 248. Staldene 257.

— Meieribygninger. 3die R. VI. 233. 1858.

— Meltekjælberens Indretning, af Th. Segelcke. 3die R. X. 173. 1862.

— — — i England og Holland. 3die R. XII. 154. 1864.

— — — paa den keiserlige Mønstergaard ved Vincennes. 3die R. VIII. 264. 1860.

— Meltefluernes Indretning. 3die R. XIV. 212. 1866.

— Planer til et Fælledsmeieri, prisbelønnede af Horsens Landbrugsforening. 3die R. XIV. 346. 1866.

— Noget om Landbygningers Indretning. 1ste R. II. 378. 1833.

— Om Landbrugsbygningers Construction i Holsteen, Mecklenborg og Pommern, af F. Melbahl. 3die R. II. 81. 1854. Ladebygninger 86. Faarestalde 91. Hestestalde 92. Svinestalde 94. Kostalde 96. Meieribygninger 101.

— Om Svinestalde, af W. Sartorff. 3die R. V. 268. 1857.

— Priisopgave til et Aulshbrug. 3die R. IV. 372. 1856.

— — — en større Aulshgaard. 3die R. IX. 225. 1861.

— see Stalde.

— see Tag.

— Barigt Staldgulv, af A. Valentiner. 2den R. II. 156. 1840.

— Barmen i og udenfor Bunderupgaardens Meltekjælber, af F. Melbahl. 3die R. VII. 123. 1859.

— Vore Arbejderboliger. 3die R. XIV. 236. 1866.

Bürk's Patent-Vægter-Kontrol-Uhr. 3die R. VIII. 80. 1860.

Bælgrugterne og deres Rolle i Agerbruget. 3die R. XII. 360. 1864.

Bøgen til Løbælte paa Heden. 3die R. XIII. 387. 1865.

— see desuden Skovbrug.

Bøggild, P. L. Mæssebe Kartofler som Foder. 2den R. V. 142 og 366. 1843.

- Bonner.** Antal Korn i 1 Td. —. 3die R. VII. 382. 1859.
 — Deres Betydning i Agerbruget. 3die R. XIII. 43. 1865.
 — Deres Dyrkning i Skotland, af C. Clausen. 3die R. III. 28. 1855.
 — — — — af S. Thomsen. 3die R. IV. 21. 1856.
 — Heste-. 1ste R. V. 104. 1837.
 — Udviklingstiden af — saet til forskjellig Tid. 3die R. X. 443. 1862 og XI. 462. 1863.
- Borresen, C. L.** Den bornholmste Høstmaade. 1ste R. II. 394. 1833.
 — Landvæsenets Tilstand paa Bornholm. 1ste R. III. 198. 1834.
- Bøtter**, see Melkebøtter, Meierivæsen og Redskaber.

C.

- Campinen, see Kempen.
 Capitelstøt, see Kapitelstøt.
- Caroe, C. F.** Nogle praktiske Resultater efter Anvendelsen af Guano og sur phosphorsur Kalk. 3die R. VII. 77. 1859.
- Castle Acre Farm i Norfolk. 3die R. I. 64. 1853.
- Challetons Tørvfabrikation, Et Forsvar for —, af M. Drewsen. 3die R. VII. 85. 1859. See desuden Tørv.
- Chemiens Anvendelse paa Agerdyrkingen. 2den R. III. 456. 1841.
- Chilifaltpeter**, Analyse af —. 3die R. XII. 72. 1864.
 — Dets Anvendelse paa Græs. 3die R. X. 418. 1862.
- Classen, P. S.** I hvilket Forhold bør Eier og Forpagter deeltage i Omkostningerne ved Underdraining. 3die R. I. 228. 1853.
 — Om Hesteavl og Hestevæsen. 3die R. II. 46. 1854.
 — overfat: Den engelske Hesteavl. 3die R. II. 286. 1854.
- Clausen, C.** Optegnelser og Jagttagelser om det engelske Agerbrug. 3die R. II. 257. 1854.
 — Om to Drainanlæg i West-Lothian i Skotland. 3die R. II. 298. 1854.
 — Om Driftsmaaden i Skotland. 3die R. III. 13. 1855.
- Clausen, C. S.** Erfaringer fra et mindre Landbrug. 3die R. VII. 196. 1859.
- Colding, A.** Fugtighedsforhold i Omegnen af Kjøbenhavn. 3die R. VIII. 309. 1860.
- Collin, J.** Engelske Væddelsøb og engelsk Hesteavl. 1ste R. I. 98. 1831.
 — Erindringsord for Landhuusholdningselskabets Lærlinge. 1ste R. I. 420. 1831.
 — 's Retrolog. 3die R. IX. 406. 1861.
- Communicationsmidler i Sjælland. 3die R. III. 280. 1855.
- Coprolithers Benyttelse i England. 3die R. I. 55. 1853.
- la Cour, A.** Jagttagelser fra en Rejse i Storbritanien. 3die R. XIV. 33. 1866.

- la Cour, J. C.** Bærbibestemmelsen af kunstige Gjødningsarter, efter Th. Andersen. 3die R. VIII. 348. 1860.
- Sygdommene i Kornet og Midlerne derimod. 3die R. XI. 249. 1863.
 - Landmandsforsamlingen i Odense. 3die R. XI. 265. 1863 og i Aarhus. 3die R. XIV. 205. 1866.
 - Landbruget i Kempen (Campinen). 3die R. XIII. 217. 1865.
 - Odstedstillingen i Paris 1865. 3die R. XIII. 356. 1865.
 - Om Hedernes Benyttelse. 3die R. XIV. 317. 1866.
 - Indholdsfortegnelse til Tidsskrift for Landøkonomi. 1ste, 2den og 3die Række. (1831—66). 3die R. XIV. 369. 1866.
- la Cour, L. U.** Om Studiefærdning i Jylland. 3die R. VIII. 72. 1860.
Credit paa et Lands Grundeieendomme. 1ste R. IV. 34. 1836.
- Crone.** Om Brugen af Oliefæger til Foder for Maltetvæg. 3die R. II. 281. 1854.
- Cuningharts Stalbinretning. 3die R. I. 290. 1853.

D.

- Dalgas, C.** Gjenmæle mod nogle Angreb. 2den R. II. 100. 1840.
- Kritik af J. B. Krarups landøkonomiske Stoleven. 2den R. III. 53. 1841.
- Dalgas, C. M.** De jydste Heber og Engvanding paa dem. 3die R. XIV. 219. 1866.
- Damps** Anvendelse paa Meierigaarde. 3die R. VII. 287. 1859.
- Dampapparater i Agerbruget, af Ladiges. 3die R. II. 226. 1854.
 - Dampkraft, anvendt i Landbruget ved Udstillingen i London, 1851. 3die R. I. 40. 1853.
 - Dampkraftens Anvendelse i Agerbruget. 3die R. XI. 210. 1863. Paa Adlersborg 213.
 - Dampplow. 1ste R. V. 352. 1837.
 - Damppløining og sårøvning. 1ste R. VI. 318. 1838.
- Darmstadt og Kranichstein. Landbrugsskolen i —. 1ste R. VI. 42. 1838.
- David, A.** Sur phosphorsur Kalk, anvendt til Turnips. 3die R. I. 355. 1853.
- Kornsaemaffine. 3die R. II. 294. 1854.
 - Amerikansk Venberise. 3die R. IV. 80. 1856.
 - Nogle Bemærkninger om et tidligere interessant Agerbrug i Danmark. 3die R. V. 74. 1857.
 - En ældre praktisk Landmands Notitser og Bink til den vordende og unge Landmand. 3die R. V. 174. 1857.
 - Oldenborrelarven contra den nøgne graa Snegl. 3die R. VIII. 66. 1860.
- David, C. N.** Om Agrikulturstatistikens Bigtighed og Standpunkt hos os. 3die R. V. 126. 1857.

- David, C. N.** Om Udslykning og Sammenlægning. 3die R. IX. 240. 1861.
 — Kreaturtællingen i det danske Monarchie 1861 og 1862. 3die R. XI. 66. 1863.
- Degeberg.** Landbrugs-skolen paa — i Sverrig. 1ste R. VI. 10. 1838.
- Deftnonfte** Meierisystem, af G. Martens. 3die R. VI. 242. 1858.
 — — Forbelene ved det —. 3die R. VII. 284. 1859.
 See desuden Meierivæsen.
- Deurs, van.** Taxationer af faste Eiendomme. 3die R. XIII. 66. 1865.
- Dickson, J. S.** Høravens Bigtighed i Storbritanien og Irland. 2den R. XI. 130. 1849.
- Ditmer, S. S.** Hollands Bindstibeligbed. 1ste R. I. 102. 1831.
- Dobber,** Dyrkning af —. 1ste R. VI. 67. 1838.
- Dræning** (Blomstring), Rugens —. 1ste R. V. 235. 1837.
- Drainingen i Almindelighed.**
 — 3die R. IV. 241, 242 og 244. 1856.
 — af Bøch. 3die R. II. 227. 1854.
 — af S. Settegast. 2den R. XIV. 296. 1852.
 — af Valentiner. 2den R. XIV. 310. 1852. 3die R. II. 223. 1854.
 — af Kunstenge efter A. Peterfens Methode. 3die R. X. 398. 1862.
 — Beføstningerne ved —, af Valentiner. 3die R. I. 177. 1853.
 — Den Regnmængde, der løber bort gennem Drainene. 3die R. VIII. 327. 1860.
 — Dens Indslydelse paa Agerbrugsforholdene. 3die R. XIV. 257. 1866.
 — Det stotste Drainsystems Anvendelse i Danmark, af A. Valentiner. 2den R. XII. 76. 1850.
 — Ester Vincent, af E. Møller-Holst. 2den R. XIV. 228. 1852.
 — I hvilket Forhold bør Eier og Forpagter deeltage i Omkostningerne ved Underdraining, af P. S. Clausen. 3die R. I. 228. 1853. Drainanlæg paa Næsgaard 237; og af E. E. Lund. 3die R. I. 145. 1853. De engelske Forhold 149.
 — Lovgivningen med Hensyn til —, af Barra. 3die R. III. 123. 1855.
 Engelske Lovbestemmelser desangaaende 133. Bands Afledning og Afbenyttelse i Geestdistrikterne i Holsten 140.
 — Lovgivningen om —, af Wichfeld. 3die R. V. 1. 1857.
 — og dens Forhold til Lovgivningen. 3die R. VIII. 138. 1860.
 — Meddelelser om —, af E. Møller-Holst. 3die R. I. 241. 1853 og II. 1. 1854. Båndets physiske Egenskaber 1. Jordens physiske Egenskaber 7. Dugdannelsen og dens physiske Indslydelse 10. Gindringer for Drainagens Indførelse 16. Drainingselskaber 22.
 — med Santesteen, af Lacoppidan. 3die R. II. 192. 1854.
 — Nyttens for vor Jord af —. 2den R. XIII. 433. 1851.
 — og tørt Veirlig. 3die R. VII. 293. 1859.
 — Drainingselskaber. 3die R. II. 22. 1854.
 — Drainingselskaber i England. 3die R. IX. 167. 1861.

- Draining.** Statens Understøttelse af Draining i Belgien, England og Frankrig og Forslag til Oversførelse deraf paa vore Forhold, af C. King. 3die R. IX. 160. 1861. Belgien 162. England 163. Drainingssejlsfaber 167. Frankrig 172.
- Dens Theori og Praxis, af C. King. 3die R. XI. 174. 1863. Grundboandets Båndspeil 176. Drainingens Dybde 180. Drainrørens Størrelse 182. Drainenes Afstand 182. Drainenes Forstoppelser 184. Midler derimod 187.
 - Udbyttet af drainet og ndrainet Jord. 3die R. VIII. 419. 1860.
 - Ved hvilke Midler Staten bedst kan fremme den. 3die R. IX. 246 og 299. 1861.
 - Virkningen af —, af A. Valentiner. 3die R. I. 136. 1853.
 - Drainrørfabrikationen, af F. Marschall. 3die R. II. 30. 1854.
 - Drainrørspriser. 3die R. VII. 309. 1859.
 - Drainrørens Størrelse, af Valentiner. 3die R. IV. 164. 1856.
 - Drainrør, Om Bestaffenheden af Leer til —, af Robert Boyle. 3die R. III. 231. 1855.
 - **Udførte Drainingsanlæg.**
 - i England, af A. Stechardt. 3die R. I. 106. 1853. Forbelene bered 111.
 - i et engelsk Agerbrug, af C. Clausen. 3die R. II. 278. 1854.
 - i Skotland. 3die R. I. 25. 1853.
 - i Skotland, af S. Thomsen. 3die R. IV. 10. 1856.
 - i Vest-Lothian i Skotland, af C. Clausen. 3die R. II. 298. 1854. Drainrørene 300. Drainredskaberne 301. Drainenes Fald og Beliggenhed 303. Drainenes Gravning, Dybde og Afstand 306. Rørens Nebelægning og Drainenes Fjeldning. Arbejds Bekostning 313.
 - paa Frijsenborg, af Luja. 3die R. V. 54. 1857 og VI. 274. 1858.
 - 's og Opdyrkningsarbejder paa Frijsenborg i 1859, af Luja. 3die R. VIII. 175. 1860.
 - 's Omkostningerne paa Lyngbygaard. 3die R. V. 182. 1857.
 - paa Næsgaard, af Møller-Holst. 3die R. I. 237. 1853.
 - paa Durupgaard 1853, af Lesdorpf. 3die R. I. 320. 1853. Betretning derom, af Landmaaler Marschall 325. Omkostningerne ved Drainingen 330.
 - Dreieslygen hos Faaret, af S. Bendz. 3die R. V. 193. 1857.
 - Dreier, S.** Havrens Forvandling til Rug. 2den R. I. 175. 1839.
 - Hvedens Sygdomme 1840. 2den R. II. 509. 1840.
 - Dreyer, J. G. B.** Det thylandske Løveffjæringsredskab. 2den R. V. 52. 1843.
 - Landbruget i Esterhanherred. 2den R. IV. 79. 1842 og V. 1. 1843.
 - Drewsen.** Den ædle Hesteavl. 3die R. VI. 160. 1858.
 - Drewsen, C. jun.** Insekternes Økonomi. 1ste R. III. 9. 1834.

- Drewsen, J. C.** Bemærkninger til nogle af Dalgas's Skrifter. 1ste R. II. 408. 1833.
- Thæers Levnet og Virken. 2den R. II. 161. 1840.
 - 's Biographie. 2den R. XIII. 327. 1851.
- Drewsen, M.,** Et Forjvar for den Challetonske Tørvfabrikation. 3die R. VII. 85. 1859.
- Driftsmaade.** En Sammenligning mellem Bloc's og Dalgas's. 1ste R. VII. 406. 1839.
- Frugtfolge og Markinddeling, af Schwerz. 1ste R. VII. 370. 1839.
 - Om Kartoffelbyrkingens Forhold til Korndyrkning og Gjødningsproduktion, af Kreytzig. 1ste R. IV. 270. 1836.
 - i et engelsk Agerbrug, af C. Clausen. 3die R. II. 258. 1854.
 - 'r i Skotland. 3die R. I. 15. 1853.
 - i Skotland, af C. Clausen. 3die R. III. 13. 1855.
 - paa Abelersborg. 3die R. XI. 377. 1863.
 - paa Løitgaard paa Amager, af Christensen. 1ste R. VII. 442. 1839.
 - Bezelbrift ved Østeregitsborg Præstegaard, af Hølsø. 1ste R. I. 255. 1831.
 - see desuden Sæbfliste og Bezelbrift.
- Dugbannelsen** og dens pbyffte Indfyldelse. 3die R. II. 10. 1854.
- Duncan.** Avlsbruget paa Nagaard. 2den R. IX. 288. 1847.
- Dunhammer** som Fodermiddel. 2den R. X. 540. 1848.
- Dyrskuer.** Hornbæg og Sviin ved den internationale Udstilling i Hamborg, af Vuus. 3die R. XI. 347. 1863.
- i Frankrig, af B. Prosch. 3die R. V. 355. 1857.
 - i Ringkjøbing Amt. 1ste R. III. 234. 1834.
 - i Windfor, af B. S. Jørgensen. 2den R. XIII. 304. 1851.
 - ved Landmandsmødet i Horsens. 3die R. IX. 268. 1861.
 - ved Landmandsmødet i Odense. 3die R. XI. 323. 1863.
 - ved Landmandsmødet i Aarhus. 3die R. XIV. 261. 1866.
 - ved Viborg 1831. 1ste R. II. 106. 1833.
 - og Bæddeløb, af S. A. Fjellstrup. 1ste R. IV. 260. 1836.
 - see desuden Bæddeløb, Udstillinger og Landmandsmøder.
- Dynd.** Om Marff, Dynd og Tørv, af Forchhammer. 3die R. XIII. 321. 1865.
- Dzierzons** Viavlsmethode, af A. Brun. 3die R. VI. 97. 1858.
- see desuden Viavl.

G.

- Gbersberg, F.** Meiemaffine. 2den R. XII. 437. 1850.
- Gsterafgrøder.** (Turnips, Gulerødder o. s. v.) i Kempen. 3die R. XIII. 252. 1865.
- GI, Graa** — (A. incana) paa den jpbffe Hebe. 3die R. XIII. 390. 1865.

- El, Rød** — (A. glutinosa) paa den jydskke Hebe. 3die R. XIII. 390. 1865.
 Electriciteten anvendt i Agerbruget. 2den R. VII. 378. 1845.
- Elbner, J. G.** Kløverbrytningens Indflydelse paa Sædfrembringelsen.
 1ste R. VII. 361. 1839.
- Engkultur.** Den bedste Gjøbning for Enge. 2den R. XIII. 264. 1851.
 — Dyrkning af Enge, af P. L. Wiilm. 2den R. VIII. 508. 1846.
 — Draining af Kunstenge efter Peterfens Methode. 3die R. X. 398. 1862.
 — efter Patigs Skrift. 2den R. V. 369. 1843.
 — En Reise i Udlandet 1851 med nærmest Hensyn til —, af E. Møller-Holst. 2den R. XIV. 1. 1852.
 — Frugtbargjørelse af Eng ved Sænkning af dens Overflade, af P. A. Plum. 2den R. VIII. 52. 1846.
 — Engenes Gjøbning, af Schwertz. 1ste R. VI. 294. 1838.
 — Om Enges iser de mooragtiges Forbedring, af S. A. Fjølstrup. 2den R. IV. 236. 1842.
 — Ultruds Døbelaggelse i Enge. 1ste R. V. 258. 1837.
- Engvanding, af Jensenius.** 2den R. XIV. 189. 1852.
 — af H. Krarup. 2den R. XIV. 217. 1852.
 — Dens Fremgang i Vestjylland. 2den R. VI. 297. 1844.
 — i Danmark af Madsen. 3die R. II. 198. 1854.
 — Om Strømhuul til —, af N. P. Gindrup. 3die R. IV. 222. 1856.
 — paa de jydskke Heber. 3die R. XIV. 221. 1866.
 — Overrisling. 3die R. IV. 254. 1856.
 — Overrisling af Hebesletter og Enge ved oppumpet Vand, af Forchhammer. 3die R. VI. 94. 1858.
 — see desuden Vanding.
- Engvandingssanlæg i forskellige Egne, af Lunn.** 2den R. XIV. 78. 1852.
 — i Jylland. 2den R. VIII. 211. 1846.
 — i Lausitz. 2den R. X. 77. 1848.
 — i Udlandet og Forslag til disses Fremme i Danmark, af J. Hofman (Wang). 2den R. I. 1. 1839.
 — paa Lyneborger Hebe. 2den R. I. 102. 1839.
 — paa Ripstrup. 2den R. VI. 161. 1844.
 — tilbeels mislykkede i Kempen. 3die R. XIII. 278. 1865.
 — udførte i 1845. 2den R. VIII. 224. 1846.
- Engvandingss Institutet i Ringkjøbing Amt. 2den R. VI. 297. 1844.
 Engvandingssvæsenet i Tydskland, af A. Meyer. 2den R. VIII. 230. 1846.
- England.** Dets Agerbrug, af A. Stöckhardt. 3die R. I. 66. 1853.
 Carl af Leicester 67; Sædskifte 68; Kornarter og Foderplanter 69; Statistiske Notitser 75.
 — Dets Agerbrug, af E. Clausen. 3die R. II. 257. 1854. Driftsmaaden 258. Befætningen 262. Gjøbningen 265. Redskaberne 266. Arbeidsfolkene 272. Drainingen 278. Forpagtningsafgift 279.

- England.** Det engelske Landbrug, af S. L. Hansen. 2den R. I. 315. 1839.
- Det engelske Agerbrugs meest fremtrædende Egenstaber. 2den R. IV. 118. 1842.
 - En Reise i —, af C. Krarup. 3die R. V. 153. 1857.
 - Forpagtningstidens Længde i England. 3die R. IX. 76. 1861.
 - Gaardeierens og Agerdyrkerens Tilstand i England. 1ste R. V. 135. 1837.
 - „High Farming“, af A. Støckhardt. I. 58. 1853.
 - Hunsdyravl, af A. Støckhardt. 3die R. I. 97. 1853.
 - Hunsdyravlens i —, af N. Fenger. 3die R. X. 321. 1862.
 - Landbosforbedringsanstalt. 1ste R. V. 123. 1837.
 - Landbruget i — 1685. 3die R. VII. 29. 1859.
 - Landbruget i — af H. Settegast. 2den R. XIV. 354. 1852.
 - Landbruget i —, Jagttagelser fra en Reise, af A. la Cour. 3die R. XIV. 33. 1866.
 - Dets Landhuusholdning før og nu, af W. Hamm. 2den R. XI. 70 og 319. 1849.
 - Statens Understøttelse af Drainingen. 3die R. IX. 163. 1861. Drainingselskaber 167.
 - og Skotlands Agerbrug, af Wiinsted. 3die R. XII. 248. 1864.
 - og Skotlands Landbrugsbygninger. 3die R. VII. 242. 1859.
 - og Skotlands bedste Krægracer, af S. P. Hage. 2den R. III. 145. 1841 og IV. 1. 1842.
- Epicoccum Tritici's** Angreb paa Hveden. 3die R. XI. 166. 1863.
- Erishsen.** Betaler Kvægfødning sig hos os? 3die R. IX. 265. 1861.
- Eriometer** (Udmaalingsinstrument) Graverts —. 2den R. V. 56. 1843.
- Eschricht.** Bemærkninger om Frugttræavlens Opbjælpning. 3die R. VII. 113. 1859.
- Om kunstig Østersavl ved de danske Ryster. 3die R. XI. 11. 1861.
- Esparsette,** Dyrkning af —. 1ste R. V. 439. 1837.

F.

- Faar.** Analyse af —. 3die R. IX. 65. 1861.
- Den ædlere Udproduktion, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. I. 258. 1839.
 - Dreiesygen hos —, af H. Bendz. 3die R. V. 193. 1857.
 - Fødning af —, af E. Wolff. 3die R. IV. 154. 1856.
 - Rjød —. 3die R. IV. 253. 1856.
 - Ram, Analyse af —. 3die R. IX. 65. 1861.
 - Racer og Avl af — i England. 3die R. X. 371. 1862.
 - see desuden Husdyr.
- Faareavl.** De fædtske Skæferier, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. VII. 362. 1845.

- Faareavl** i England, af A. Støckhardt. 3die R. I. 103. 1853.
- Praktiske Regler for —, af N. C. Hofman (Bang). 2den R. II. 122. 1840.
 - see desuden Husdyravl.
- Faarehold.** De bedste Faareracer ved Siden af en Kvægbesætning. 3die R. XI. 269. 8163.
- Det grovulbede Faars Behandling i England. 2den R. XII. 171. 1850.
 - Fiinulbede Faars Pleie. 2den R. II. 135. 1840.
 - i Skotland. 3die R. I. 22. 1853.
 - Merino-Staferiet paa Næsgaard. 2den R. V. 169. 1843.
 - paa Island. 3die R. XII. 21. 1864.
 - Staferierne, af G. Michelsen. 2den R. I. 448. 1839.
 - see desuden Husdyrhold.
- Faarekopper,** Mod onbartebe —'s Udbredelse. 1ste R. II. 172. 1833.
- paa Sjælland 1831. 1ste R. II. 236. 1833.
- Fabrikdrift,** see Industri.
- Fedderfen, C. W.** Beretning om Engvanding. 2den R. VI. 304. 1844.
- Fedkvæg,** Affætningen af — i England og Skotland. 3die R. XIII. 300. 1865. See desuden Kvæg.
- Federacer** i Skotland. 3die R. I. 201. 1853.
- Fedning** af Kalve paa Abellersborg, af H. S. Jørgensen. 2den R. XII. 435. 1850.
- af Kvæg. 1ste R. VI. 275. 1838. Af J. C. Favre. 275. Paa Gjeddesdal fra 1822—30. 288.
 - af Kvæg. 3die R. XIII. 286. 1865.
 - af Stude. 3die R. IV. 248. 1856.
 - af Stude i Jylland. 3die R. I. 140. 1853.
 - Om Studedefning i Jylland, af L. U. la Cour. 3die R. VIII. 72. 1860.
 - af Arbejdsstude. 2den R. XII. 111. 1850.
 - Udbytte af Studedefning sammenlignet med Meieri, af N. P. J. Vuus. 3die R. XIV. 44 og 70. 1866. Udgifter ved Meieri 47. Indtægt af Meieri 48. Studedefningen 53.
 - af Sviin, af J. B. Lawes. 3die R. IV. 340. 1856.
 - af Sviin, af N. P. J. Vuus. 3die R. X. 72. 1862. Veininger under Fedningen 76. Udbyttet af Svinehold 82.
 - Betaler Kvægfedning sig hos os. 3die R. IX. 265. 1861.
 - for det engelske Marked. 3die R. XIV. 245. 1866. Kjøbpriernes Stigning 248.
 - Fedemaaden i Skotland. 3die R. I. 199. 1853.
 - Spilte Midler bør anvendes for at fflaffe den jydffe Fedkvæggrace en fuldkomnere Bygning og tidligere Udviifling? 3die R. VII. 287. 1859.

- Fedning**, Røgt Foder til —. 2den R. XIV. 133. 1852.
- Bøgtforsøgelse ved Fedning af 48 Stude paa Langaagaard. 3die R. VII. 360. 1859.
- Feilberg, P. B.** En Meierigaard i det østlige Holsteen. 3die R. IX. 319. 1861.
- Besøg paa et Par holsteenste Meierigaarde. 3die R. X. 263. 1862.
- Fenger, H.** En Rejse til England. 3die R. X. 321. 1862.
- Krybsning, Fedning og Opdrættets Føbring. 3die R. XI. 295. 1863.
 - Kvægavlen paa Jyllands Bestkøst. 3die R. XII. 30. 1864.
 - Kornavlens paa en Bondegaard fra 1763 til 1838. 3die R. XII. 292. 1864.
- Fingers and toes.** 3die R. I. 20 og 205. 1853.
- Fist**, Analyse af forskellige Fist og disses Benyttelse til Gjødning. 3die R. X. 217. 1862.
- Fiskeaffald** anvendt til Gjødning, af S. P. Morton. 3die R. V. 325. 1857. See desuden Guano.
- Fiskeriernes Fremme** ved kunstlig Befrugtning, af S. Krøyer. 2den R. XIV. 52. 1852.
- Fjelskrup, C. A.** Udslagen Vintersæds Nedpløining. 1ste R. VII. 453. 1839.
- Brand i Hvede. 1ste R. VII. 62. 1839.
 - Jyllands Heber og deres Opdyrkning. 1ste R. VII. 21. 1839. 2den R. VIII. 21. 1846 og XIII. 61. 1851.
 - Hebeopdyrkning ved Ørnhoved. 2den R. XIII. 228. 1851.
 - En Rejse i Ulandet 1852. 2den R. XIV. 408. 1852.
 - Forsøg i 1816 og 17 med Skovplantning paa Hebejord. 1ste R. I. 326. 1831.
 - Min Mening om Plantagerne paa Alheden. 1ste R. I. 1. 1831.
 - Forsøg med Kartofler. 2den R. IV. 139. 1842.
 - Forsøg med Serradella. 3die R. III. 48. 1855.
 - Gjødnings Formerelse, Forbedring og Bevaring. 2den R. VIII. 1. 1846.
 - Hornkvægets Opdræt, Røgt og Pleie paa Vestkanten af Jylland. 2den R. IV. 257. 1842.
 - Landøkonomiske Blandinger. 1ste R. IV. 241. 1836.
 - Landøkonomiske Optegnelser. 3die R. II. 117. 1854.
 - Nonnepinderen, en ødelæggende Larve. 2den R. VIII. 17. 1846.
 - Om Enges Forbedring. 2den R. IV. 236. 1842.
 - Om Mergel. 1ste R. VII. 1. 1839.
 - Om Opæffning af Frugttræer. 3die R. VII. 337. 1859.
 - Kartoffelhygdomme. 2den R. VIII. 18. 1846.
 - Kartoffelhygdommen i 1853. 3die R. II. 149. 1854.
 - Forskjellige Sygdomme hos Kartofflen. 2den R. VI. 491. 1844.
 - Surrogat for Humle. XIII. 42. 1851.

- Fjellstrups's Metrolog.** 3die R. VII. 399. 1859.
- Fjord.** En Huuslobs fordeelagtige Anvendelse. 1ste R. I. 412. 1831
- Fjord, N. J.** Om Jagttagelserne paa Landhuusholdningselskabet's meteorologiske Stationer. 3die R. IX. 121. 1861.
- Foder.** Dets Tillavning i Kempen. 3die R. XIII. 258. 1865.
- Dets Næringsværdi, af Berzelius. 2den R. XIII. 292. 1851.
 - Dets Næringsværdi i grøn Tilstand og som Hø, af Deussingauft. 2den R. X. 84. 1848.
 - Foderforternes Næringsværdi, af Emil Wolff. 3die R. III 52. 1855.
 - Forfjelligt —'s Ernæringsværdi. 2den R. X. 108. 1848.
 - Forbrug af —. 1ste R. VII. 202. 1839.
 - Halmens Betydning som Føde for Kvæget, af N. Støckhardt. 3die R. III. 32. 1855.
 - Hesteflaster som Foder for Faar. 2den R. IX. 162. 1847.
 - Rogt — til Fedning. 2den R. XIV. 133. 1852.
 - Kraftfoder, Om —, af Sehested. 3die R. VII. 91. 1859.
 - Kvitrødder som —. 2den R. IX. 104. 1847.
 - Mais som Grøn —. 2den R. XIII. 277. 1851.
 - Selvbet —. 1ste R. V. 325. 1837 og VI. 171. 1838.
 - Tidligt Grøn —. 2den R. XII. 569. 1850.
- Foderplanter i England,** af N. Støckhardt. 3die R. I. 69. 1853.
- Et Par nyttige —. 1ste R. VI. 53. 1838.
 - Om Lucerne, af Kützow. 1ste R. I. 405. 1831 og III. 79. 1833.
- Fodring af Faar,** af E. Wolff. 3die R. IV. 154. 1856.
- af Mastelsøer med Koer, af Sehested. 3die R. V. 140. 1857.
 - Byg istedetfor Havre til Heste. 1ste R. VI. 313. 1838.
 - Dens Betydning for Jordens Frugtbarhed. 3die R. XII. 383. 1864.
 - Forbelene ved at fodre Kørerne med Korn. 2den R. VI. 206. 1844.
 - Korn —. 2den R. IX. 273. 1847.
 - Huusdyrenes —, af Haubner. 2den R. XII. 458. 1850.
 - Kalveopbræt med Høttee, af J. B. Krarup. 2den R. VIII. 66. 1846.
 - med mællede Kartofler. 2den R. VI. 269. 1844, og X. 118. 1848.
 - Mællede Kartofler til Fodring, af P. L. Vøggilb. 2den R. V. 142 og 366. 1843.
 - med hele Kartofler og Runkelroer. 1ste R. IV. 314. 1836.
 - med Robrugter, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 85. 1858.
 - Næringsmidler og Ernærings. 2den R. IX. 134. 1847.
 - Om Meierikørernes Vinterfodring, af N. P. J. Buus. 3die R. XI. 44. 1863. Forholdet til Sommerfodringen. 45. Hensynet

- til Kælvningen. 47. Fodermidlernes Blanding. 53. Det kvantum Kraftfoder, man med Fordeel kan byde en Mallesø. 57.
- Fodring.** Meierikøernes Vinterfodring. 3die R. XI. 218. 1863. Indskydelsen paa Smørrets Fiinhed. 221. Indskydelsen paa Kælvningen. 224.
- Salt til —. 2den R. X. 407. 1848.
 - Salt ved Vinterfodring af Hornkvæg, af Poulsen. 1ste R. III. 470. 1834.
 - Sommerfaldsfodring ved Østeregitsborg Præstegaard, af Hølsø. 1ste R. I. 255. 1831.
 - Forsøg med Bomuldsfrøfager og Hørfrøfager til Faar. 3die R. VIII. 345. 1860.
 - Forsøg med Mallesøer, af E. Wolff. 3die R. IV. 150. 1856.
- Forchhammer, G.** Danmarks Jordbund i Forhold til Plantevæksten. 2den R. XII. 481. 1850.
- Kunstig Gjøbning. 3die R. II. 231. 1854.
 - Kvælstoffets Kredsøb i Naturen. 3die R. V. 97. 1857.
 - Om vandførende Lag. 3die R. VI. 1. 1858.
 - Overrisling af Hedeletter og Enge ved oppumpet Vand. 3die R. VI. 94. 1858.
 - Kifelsjorden i Planterne. 3die R. VII. 1. 1859.
 - Brændt Leers og Mergels Virkninger paa Vegetationen. 3die R. VII. 100. 1859.
 - Forsøg med Tiltrækning af Frugttræer. 3die R. VII. 119. 1859.
 - Den jydste Hedeletteres pbyffte og geognostiske Forhold. 3die R. IX. 143. 1861.
 - Mangelen paa Svovlsyre i vor Jordbund og Midlerne til at afhjælpe den. 3die R. XI. 1. 1863.
 - Det saakaldte Smørpulver. 3die R. XI. 244. 1863.
 - Om Marst, Dynd og Lørv. 3die R. XIII. 321. 1865.
- Fordampning** fra Vandspeil og kort og langt Græs. 3die R. VIII. 320. 1860.
- Foredrag** over Chemie paa de Kongelige Skolelærer-Seminarier. 3die R. I. 281. 1853.
- Forellers** Formering ved kunstig Befrugtning. 3die R. I. 219. 1853.
- Forkulning** af Lørv. 3die R. VI. 301. 1858.
- Forpagtningsforhold.** Betingelserne for Landeindoms Reenindtægt og vore —, af Valentiner. 3die R. X. 1. 1862.
- Eierens og Forpagterens Forhold til Udførselen af Grundforbedringer. 3die R. X. 105. 1862.
 - Forpagtningsafgiften i England. 3die R. I. 341. 1853.
 - Forpagtningsafgiften i et engelsk Agerbrug, af E. Clausen. 3die R. II. 279. 1854.
 - Hvad kan der gøres for at forbedre Besætningen paa Forpagter-

gaardene? 3die R. X. 90. 1862. Bør Forpagteren eie Besætningen? 93.

Forpagtningsforhold. Landgødsers Bortforpagtning. 1ste R. IV. 20. 1836.

— Lange Forpagtninger. 2den R. II. 489. 1840.

— og det fremadskribende Agerbrug, af N. Valentiner. 3die R. IX. 1. 1861.

— og det fremadskribende Agerbrug. 3die R. IX. 74. 1861. Forpagtningstidens Længde. 76. Forpagterens Forhold til Gaardens Besætning. 78. Afgiften. 79.

— Priser paa Landeiendomme og Forpagtningsafgifter, af B. S. Sørensen. 3die R. VI. 97. 1858.

Forretningsordenen paa Abelsøborg. 3die R. XI. 377. 1863.

Forfikring, see Assurance.

Frandsen, F. En Rejse i Tydskland og Holland. 2den R. I. 102. 1839. Tørvevæsenet og Engvandingssanlæg paa Lyneborger Heden.

Frankrig, Landbruget i —. 2den R. XIII. 153. 1851.

— Landbruget i Nordfrankrig, af P. Moll. 2den R. II. 349. 1840.

— Statens Understøttelse af Drainingen. 3die R. IX. 172. 1861.

Frederik den 6te som Lovgiver og Regent, Bondens Ven, af F. Thaarup. 2den R. III. 238. 1841.

Friis. Kulleharven. 3die R. IV. 75. 1856.

Frijsborg, Drainingen paa —, af Luja. 3die R. V. 54. 1857, og VI. 274. 1858.

Frisenette. Alleplantning. 3die R. II. 233. 1854.

Fritter til Kottefangst. 3die R. IX. 293. 1861.

Frugttræavlens, Om Midlerne til Ophjælpning af — i Danmark, af Chr. Baupell. 3die R. VII. 102. 1859. Brev fra Eschricht. 113. Brev fra Forchhammer om hans Forsøg med Tiltrækning af Frugttræer. 119.

Frugttrædyrkning. Om Opøstning af Frugttræer, af Hjelstrup. 3die R. VII. 337. 1859. Insektangreb paa Frugttræer og Midler derimod. 338. Forbedring om Frugttræer. 340. At opøste nye Frugttræer. 341. Træplantning. 343. Frugttrædyrkning hos Bonden. 344.

Frugttræers Opøstning ved Frø, af Chr. Baupell. 3die R. VII. 10. 1859. Frugttørring og Korntørring, af Bang. 1ste R. I. 172. 1831.

Frugtvins Tilberedning, af N. Rasmussen. 3die R. IV. 143. 1856.

Fugleklo, Forsøg med —, af Hjelstrup. 3die R. III. 48. 1855.

Fusarium graminearum's Angreb paa Hveden 3die R. XI. 165. 1863.

Fyen, Avlsbrug i —. 1ste R. IV. 177. 1836.

Fyens Stifts patriotiske Selskab. 2den R. 465. I. 1839.

Fyr, Buss — (P. inops) paa den jydste Hede. 3die R. XIII. 389. 1865.

— Den almindelige (P. silvestris) paa den jydste Hede. 3die R. XIII. 380. 1865.

- Fyr**, Ryst — (*P. maritima*) paa den jydffe Hede. 3die R. XIII. 390. 1865.
 — Zsterrigff — (*P. austriaca*) paa den jydffe Hede. 3die R. XIII. 389. 1865.
Fælledsmeierier. 3die R. XI. 320. 1863.
Færserne, Landbruget paa —. 2den R. III. 139. 1841.
Fæstegaardes Overgang til Selveiendom og Arvesæfte. 1850—52. 3die R. I. 318. 1853.
Fæstevæsen. Er Bortfæstning til Ginder for Landbrugets Fremgang? 3die R. VII. 169. 1859.

G.

- Gammelmosens** Tilstand 1844 og 1861, af C. Vaupell. 3die R. X. 10. 1862. Tørvens Gjenvært. 18. Mosens Udviklingshistorie. 28.
Garveriaffald anvendt til Gjødning, af J. E. Morton. 3die R. V. 328. 1857.
Gaslavning af Tørv. 3die R. VIII. 268. 1860.
Gasværksaffald anvendt til Gjødning, af J. E. Morton. 3die R. V. 328. 1857.
Georginernes riigholdige Farvestof. 2den R. IV. 460. 1842.
Gibs som Gjødning. 1ste R. VII. 503. 1839, og 2den R. X. 105. 1848.
 — af S. A. Fjellstrup. 2den R. VIII. 12. 1846.
 — Hvorledes virker den, af Bartsch. 2den R. VI. 21. 1844.
Gindrup, N. P., Om Strømhjul til Engvanding. 3die R. IV. 222. 1856.
Gjeddesdal. Om Kvægfejningen paa — fra 1822—30. 1ste R. VI. 288. 1838.
 — 3die R. II. 122. 1854.
Gjedsfergaard, Robfrugtbyrktningen paa —. 3die R. XI. 92. 1863.
Gjødning i Almindelighed. 3die R. VII. 302. 1859.
 — Dens Behandling. 1ste R. VI. 149. 1838. VII. 224. 240. 1839, og 3die R. IV. 256. 1856.
 — Dens Gjæring, Grøngjødfning, Sæbesydeafte. 2den R. VI. 329. 1844
 — Dens Formerelse, Forbedring og Bevaring, af S. A. Fjellstrup. 2den R. VIII. 1. 1846.
 — Frembringelse af —. 2den R. I. 419. 1839.
 — Frembringelse af —, af E. Wolff. 3die R. IV. 157. 1856.
 — Forhold mellem Fodermængde og —. 2den R. II. 310. 1840.
 — Forsøg over dens Evinde, ibet den forraabner. 2den R. XIV. 391. 1852.
 — Lære om —, af C. Sprengel. 2den R. II. 335. 1840.
 — Gjødningstheorien og Liebigs Patentgjødning. 2den R. IX. 303. 1847.

- Gjødning.** Planternes Ernæring og Agerjordens Gjødning. 2den R. XI. 469. 1849.
- Gjødningsarternes Benyttelse til de forskjellige Cultuurplanter, af J. B. Lawes. 3die R. IX. 283. 1861.
 - og Gjødemidler i England, af N. Støckhardt. 3die R. I. 43. 1853. Stalbgjødning 43. Aile 45. Vandingsanlæg med Aile af Hurtable og Kenneby paa Myremill 46. Færingjødning og Kloakvand 47. Kloakvand = Gjødningselskabet i Manchester 49. Kunstige Gjødemidler 51. Guano 53. Deengjødning 54. Sur phosphorsur Kalk 55. Coprolither 55. Hør- og Raps- tager 58.
 - i et engelsk Agerbrug, af E. Clausen. 3die R. II. 265. 1854.
 - Gjødningsforsøg ved Vet. og Landbohøjskolen. 3die R. XI. 462. 1863.
 - **forskjellige Slags.**
 - Ailens Benyttelse i England. 3die R. I. 43. 1853.
 - Ammoniak og Ammoniakalte som Gjødning, af E. Sprengel. 2den R. I. 376. 1839.
 - Brændt Leers og Mergels Virkninger paa Vegetationen, af Forchhammer. 3die R. VII. 100. 1859.
 - Chilisalpeterets Anvendelse paa Græs. 3die R. X. 418. 1862.
 - Den bedste — for Enge. 2den R. XIII. 264. 1851.
 - Engenes —, af Schwerz. 1ste R. VI. 294. 1838.
 - Fiskegjødning, af Groth & Ørsted. 3die R. -X. 217. 1862. Analyse af forskjellige Fisk 220. Forholdet mellem Fisk og Fiskeaffald 225. Værdien af Fisk i raa Tilstand 229. Tilberedning af Fiskegjødning 235. Analyse af Fiskegjødning 245. Betingelser for Fiskegjødnings-Industriens Eksistens 247. — See desuden Fiskeguano.
 - Flydende —. 3die R. IV. 250. 1856, og XI. 279. 1863.
 - Flydende — fra beboede Steder, af P. M. Lindberg. 2den R. XII. 118. 1850.
 - Flydende — anvendt paa Myremill. 3die R. V. 159. 1857.
 - Skotsk Tilberedelse af flydende —. 2den R. X. 106. 1848.
 - Gibs til — see Gibs.
 - Grøngjødning med Lupiner. 3die R. V. 65. 1857.
 - Guano see Guano.
 - humus sure Forbindelser til Gjødning. 2den R. I. 314. 1839.
 - Kompost —, af J. E. Morton. 3die R. V. 308. 1857.
 - Kompostlavning og Benyttelse i Kempen. 3die R. XIII. 227. 1865.
 - Kunstig —. 3die R. IV. 246. 1856.
 - Kunstig —, af Forchhammer. 3die R. II. 231. 1854.
 - Kunstig Gjødning og dens Anvendelse i Agerbruget. 3die R. XI. 206. 1863.

- Gjødning.** Kunstige Gjødningsstoffer og deres Anvendelse i Agerbruget, af Th. Segelke. 3die R. XI. 14. 1863. Grunde til dens ringe Anvendelse. 20. Peru Guano. 25. Vaser Guano. 31. Korst Giftegüano. 32. Beenmeel. 33. Forsøg med Guano og Beenmeel. 38.
- Kunstig — og dens Betydning for Agerbruget. 3die R. XII. 408. 1864.
 - Kunstig —. Praktiske Resultater efter Anvendelsen af Guano og sur phosphorsur Kalk, af E. F. Carøe. 3die R. VII. 77. 1859.
 - Kunstig Gjødnings Anvendelse i Kempen. 3die R. XIII. 232. 1865.
 - Kunstig — og dens Anvendelse i Forhold til Kvægfoeding. 3die R. XI. 274. 1863.
 - Kunstig —'s kemiske Sammensætning. 3die R. VI. 267. 1858. Guano. 268. Sur phosphorsur Kalk. 269. Animalst mineralst Gjødning. 270. See desuden de enkelte Gjødningsarter.
 - Kunstig —'s kemiske Sammensætning af S. Groth & Zrsted. 3die R. VII. 376. 1859. Poudrette. 376. Patentgjødning. 377.
 - Værbestemmelsen af kunstig —, efter Th. Anderson, ved J. C. la Cour. 3die R. VII. 348. 1860. Forbrug af kunstig Gjødning i England 352. Analyse af Peru Guano 356. Analyse af forskellige Guanoarter 359. Sur phosphorsur Kalk 360. Analyse af denne 362. Handelsprisen for de forskellige kunstige Gjødningsarter 367. Værdien af de forskellige kemiske Stoffer som Gjødning 368.
 - Patringjødningens bedste Anvendelse, af Becker. 1ste R. III. 119. 1834.
 - Patringjødningens Anvendelse til —, af Fr. C. Holm. 3die R. VI. 314. 1858. Poudrette. 319.
 - Mulder til —. 1ste R. VII. 506. 1839.
 - Patentgjødningens Virkning paa Kaafrøer, af Møller. 3die R. I. 356. 1853.
 - Stalbgjødningens Behandling og Anvendelse. 3die R. XI. 278. 1863.
 - Stalbgjødningens og Kompostens Behandling, af Schwertz. 1ste R. VI. 329. 1838.
 - Stalbgjødningens Benyttelse i England. 3die R. I. 43. 1853.
 - Stalbgjødningens Værdi efter forskellige Fødemidler. 3die R. VIII. 346. 1860.
 - Stalbgjødning, Analyse af —. 3die R. VIII. 224. 1860.
 - Straaets Betydning som —, af A. Støckhardt. 3die R. III. 34. 1855.
 - Sur phosphorsur Kalk, anvendt til Turnips, af David. 3die R. I. 355. 1853.
 - Svovlsyre, Mangelen paa — i vor Jordbund og Midlerne til at afhjælpe den, af Forchhammer. 3die R. XI. 1. 1863.

- Gjødning.** Tang og dens Anvendelse. 3die R. XI. 280. 1863.
 — Ulbne Kludes Anvendelse. 3die R. XIII. 237. 1865.
- Glahn, J.** Kunkelroesjuckers Tilvirkning i det Smaa. 1ste R. VII. 340. 1839.
- Graafteensnoret** paa Vær, Inddæmning af —, af C. Biering. 3die R. VIII. 245. 1860.
- Gran,** Balsam — (A. balsamea) paa den jydste Hebe. 3die R. XIII. 388. 1865.
 — Hvid — (Picea alba) paa den jydste Hebe. 3die R. XIII. 387. 1865.
 — Rød — (Picea excelsa) paa den jydste Hebe. 3die R. XIII. 384. 1865. Dens Tilvært. 385. Vindens stabelige Indflydelse. 386.
 — Edel — (A. pectinata) paa den jydste Hebe. 3die R. XIII. 388. 1865.
- Grevenkop-Castenschiold.** Limburger-Dst. 2den R. XIV. 594. 1852.
 Graftons Farm i Norfolk. 3die R. I. 64. 1853.
- Groth & Orsted.** Chemiske Analyser. 3die R. XII. 56. 1864.
 — Om Fiskegjødning. 3die R. X. 217. 1862. See desuden Analyser.
- Gryn** af Kartofler. 1ste R. V. 349. 1837.
 — Boghvebegryns og Kullegryns Tilberedning ved Hjælp af en Haandkværn, af C. Bang. 1ste R. II. 478. 1833.
- Græs.** Græsfrø, Antal Frø i 1 Td. 3die R. VII. 383. 1859.
 — Hvilke Græsarter egne sig bedst til at efterfaae mislykkede Kløver- og Græsmarker med, af F. Wendt. 3die R. VIII. 56. 1860.
 — Nye Græsarter af Hofman (Bang). 3die R. II. 232. 1854.
 — Græsgangene i den hollandske Marst, af Chr. Baupell. 3die R. V. 110. 1857.
 — Græsmerkens Behandling. 3die R. X. 86. 1862.
 — Græsmerkens Behandling, af Jacoppidan. 3die R. X. 45. 1862.
 Gjødningens Indflydelse 46. Græsblandinger 47. De enkelte Græsarter 48. Raigræssets Næringsværdi og Høsmængde sammenlignet med Timotheigræssets 49. De bedste Sædarter til Ublæg 52.
 — Græsmarkerne i Danmark. 3die R. XII. 357. 1864.
 — Græsmarker, Vore —, af Jacoppidan. 3die R. VI. 226. 1858.
 — Om de Kløver- og Græsarter, som egne sig bedst for to- eller tre-aarige Græsmarker, af James Black. 3die R. II. 50. 1854.
 Eng Røvehale 52. Almindeligt Ramgræs 52. Hvas Hundegræs 54. Stivbladet Svingel 54. Eng Svingel 55. Italiensk Raigræs 55. Engelsk Raigræs 56. Timotheigræs 57. Lund Rapgræs 58. Eng Rapgræs 58. Almindeligt Rapgræs 58. Fladhoved- eller Alfiske-Kløver 59. Rødkløver 60.
 — faaet i forskjellig Udviklingsstilstand. 3die R. VIII. 392. 1860.
 — Udbyttet af en Kløver-Græsblanding faaet i forskjellig Tykkelse. 3die R. VIII. 389. 1860 og IV. 370. 1861.
- Grønjober, Tidligt.** — 2den R. XII. 569. 1850. See desuden Foder.

- Ørøngjødsning.** 2den R. VI. 329. 1844. See desuden Gjødsning.
- Guano i Almindelighed.** 3die R. VI. 268. 1858.
- Analyse af —. 3die R. XII. 71. 1864.
 - Analyse af „konstig Guano“. 3die R. VIII. 104. 1860.
 - Dens Benyttelse i England. 3die R. I. 53. 1853.
 - Dens Forekomst og Anvendelse, af E. Møller-Holst. 2den R. XIV. 525. 1852.
 - Dens Virkning sammenlignet med Stalbgjødsnings. 3die R. I. 207. 1853.
 - Erfaringer ved Brugen af Guano i Kempens Sandjorber. 3die R. XIII. 235. 1865.
 - og dens Anvendelse. 3die R. XI. 25. 1863. Peru Guano 25. Vater Guano 31. Norst Fiskeguano 32.
 - Om —, af S. B. Krarup. 2den R. VII. 193. 1845.
 - Om —, af Schulze. 2den R. IX. 116. 1847.
 - Praktiske Resultater efter Anvendelsen af — og sur phosphorsur Kalk, af E. F. Carøe. 3die R. VII. 77. 1859.
 - Derne „Chincha“. 2den R. XI. 271. 1849.
 - **forskjellige Slags.**
 - Afrikansk —. 2den R. IX. 172. 1847.
 - Analyse af dansk Fiskeguano. 3die R. X. 290. 1862.
 - fra Bakers & Jarvis Derne. 3die R. VIII. 419. 1860.
 - Ithaboe. 2den R. VIII. 513. 1846.
 - Norst Fiske—. 3die R. X. 121. 1862.
 - Norst Fiske-, af Th. Segecke. 3die R. IX. 99. 1861. Analyse 100.
 - Norst — brugt for 150 Aar siden. 2den R. IX. 171. 1847.
- Guënon** og hans Kjendemerker, af Andersen. 2den R. XIII. 249. 1851. og 3die R. II. 125. 1854.
- 's Kjendemerker: Mallefjernes Speil. 3die R. IV. 245. 1856.
 - 's Kjendetegn paa Mallefjer. 2den R. XI. 513. 1849.
- Gulerødder.** Antal Frø i 1 Lb. 3die R. VII. 383. 1859.
- Deres Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 53. 1858.
 - Deres Dyrkning paa Bjergbygaard. 3die R. I. 161. 1853.
 - Forsøg med — til Sviin. 3die R. IX. 169. 1847.
 - som Markfrugt. 2den R. VIII. 499. 1846.
 - see desuden Røbsfrugter.

S.

- Saarlemmerhavets Udtørring**, af E. Krarup. 3die R. V. 171. 1857.
- Sage, J. P.**, Englands og Scotlands bedste Kvægracer. 2den R. III. 145. 1841 og IV. 1. 1842.
- Sagemann.** Rastning hos Røerne. 3die R. II. 225. 1854.

- Sakkelsemasfiner.** Forsøg med —, af B. S. Jørgensen. 2den R. XIII. 78. 1851.
- breven af en Hund. 2den R. XIII. 301. 1851.
 - see desuden Redskaber.
- Sald, J. C.** Boganmeldelser. 1ste R. I. 424. 1831 og 2den R. XII. 290. 1850.
- Udtog af Afhandlinger om Festeavlens Fremme. 1ste R. II. 329. 1833.
 - Et Par Ord om Kobbeldriftens Indførelse hos Bondestanden i Danmark. 1ste R. III. 407. 1834.
 - Beretning om Præmiepløininger. 1ste R. IV. 80. 1836.
 - Landboens Krav paa at maatte brænde Brændeviin. 1ste R. IV. 518. 1836.
 - Et Opmuntringsord. 2den R. XI. 389. 1849.
 - Danmarks Handelsomsætning 1848. 2den R. XI. 526. 1849.
 - Nekrolog over J. C. Drewsen. 2den R. XIII. 327. 1851.
 - Landmandsforsamlingen i Kjøbenhavn. 2den R. XIV. 460. 1852.
 - Høstkornets og Forbeienbommenes Fordeling. 3die R. I. 298. 1853.
 - Landmandsforsamlingen i Aalborg. 3die R. IV. 231. 1856.
 - Nekrolog over S. A. Fjellstrup. 3die R. VII. 399. 1859.
- Salm.** Dens Betydning som Gjødning og som Føde for Kvæget, af A. Stöckhardt, oversat af E. Møller-Holst. 3die R. III. 32. 1855.
- Forholdet mellem Salm og Sæd, af Valentiner. 3die R. IV. 173. 1856.
- Samm, B.** Englands Landhuusholdning før og nu. 2den R. XI. 70 og 319. 1849.
- Samp.** Antal Frø i 1 Td. 3die R. VII. 383. 1859.
- Dyrkning af —. 1ste R. V. 399. 1837.
 - Dyrkning af — i Lybfland. 1ste R. IV. 38. 1836.
 - tilberedt efter de Claubry's Maade. 2den R. XII. 145. 1850.
- Handel.** Aarsagerne til Nutidens lave Kornpriser. 1ste R. III. 90. 1834.
- Affætning af Fedeqvæg i England og Skotland. 3die R. XIII. 300. 1865.
 - Danmarks Handel i 1848. XI. 526. 1849.
 - med Meel. 2den R. XI. 538. 1849.
 - Meieriprodukternes Affætning. 3die R. XIV. 214. 1866.
 - Svingningerne i de engelske og hollandske Smørpriser 214.
 - Priserne paa Hønning. 3die R. VII. 70. 1859.
 - Landbrugets Indflydelse paa Nationernes mercantile, sociale og intellektuelle Liv. 2den R. XII. 213. 1850.
 - Udførslen af Korn og Fedevarer i 1836 og 37. 2den R. I. 185. 1839.
 - Udførslen af Korn og Fedevarer i 1838 og 39, af E. A. Vil-
laume. 2den R. III. 1. 1841.

- Handel.** Udsørsel af Fedevæg fra Jylland til England 1850. 2den R. XII. 428. 1850.
- fra Jylland til England 1851. 2den R. XIV. 70. 1852.
 - Vor Handelsforbindelse med England. 3die R. XIV. 245. 1866. Kjøbprisernes Stigning 248.
 - Hvorledes drager Landmanden størst Fordeel af Handelen med England? 3die R. XIV. 290. 1866.
 - Usfeligheden af et større og bedre Kvægmarked i Kjøbenhavn. 3die R. XIII. 290. 1865.
 - Forslag til et nyt Kvægtorb i Kjøbenhavn. 3die R. XIV. 153. 1866.
 - see desuden Udsørsel, Statistil og Økonomie.
- Handelsogjødning** see Gjødning.
- Hannam, J.** Naar bør Hveden høstes? 2den R. VI. 95. 1844.
- Hannemann, D.** Vor Vandløbslovgivning, belyst fra et hydroteknisk Standpunkt. 3die R. VIII. 23 og 121. 1860.
- Landmandsforsamlingen i Horsens. 3die R. IX. 233. 1861.
- Hansen.** Hedemosers Opdyrkning. 3die R. IV. 117. 1856.
- Hansen, G.** Forædlet Provstirug. 2den R. XIII. 122. 1851.
- Hansen, J. L.** Det engelske Landbrug. 2den R. I. 315. 1839.
- Hansen, N.** Dykning af Heberrod. 1ste R. III. 412. 1834.
- Haraldslund.** Landbrugsskolen paa —, af N. B. Krarup. 2den R. III. 101. 1841. VI. 161. 1844 og VIII. 276. 1846.
- Hartness, Th.** Røgt Foder til Fjedning. 2den R. XIV. 133. 1852.
- Hartig.** Om Træers Varighed. 1ste R. II. 253. 1833.
- Hartornets** og Fordeiendommenes Fordeling i Danmark. 3die R. I. 298. 1853.
- Harver,** Rund-, af P. L. Withm. 2den R. XI. 520. 1849.
- see desuden Redstaker.
- Harvning.** Fordelene ved Sædens flade Redharvning, af G. Michelsen. 1ste R. II. 71. 1833.
- ved Damp. 1ste R. VI. 318. 1838.
- Haubner.** Hunsbyrenes Fodring. 2den R. XII. 458. 1850.
- Havedyrkning.** Agerbrugets Forhold til —. 3die R. IV. 240. 1856.
- Frugttræers Opelskning ved Frø, af Chr. Baupell. 3die R. VII. 10. 1859.
 - Om Opelskning af Frugttræer, af Fjellstrup. 3die R. VII. 337. 1859.
 - Havedkultur i Hannover, Brunsvig og Magdeborg, af Kiegele. 2den R. VIII. 76. 1846.
 - Om Skovkulturen i Jylland. 3die R. IX. 264. 1861.
- Havre.** 1ste R. V. 98. 1837.
- Antal Korn i 1 Td. 3die R. VII. 381. 1859.
 - Den fordeelagtigste Gjødning til —. 3die R. IX. 287. 1861.
 - Dens Dykning i Skotland, af C. Clausen. 3die R. III. 27. 1855.

- Savre.** Dens Forvandling til Rug, af S. Dreier. 2den R. I. 175. 1839.
 — En ny Behandling af —. 1ste R. V. 249. 1837.
 — Den stotfte — 2den R. II. 158. 1840.
 — Nøgen —. 1ste R. VI. 141. 1838.
 — Rad- og bredsaaet —. 3die R. VIII. 393. 1860 og XI. 440. 1863.
 — saaet i forskjellig Dybde. 3die R. VIII. 398. 1860, IX. 386. 1861, X. 430. 1862. og XI. 454. 1863.
 — saaet til forskjellig Tid. 3die R. X. 441. 1862 og XI. 460. 1863.
 — Spiringsevnen hos nligemoden —. 3die R. X. 424. 1862 og XI. 450. 1863.
 — see desuden Baarsæd.
- Heder.** Agerbruget i en jydsk Hedeegn, af J. C. Schousboe. 3die R. VI. 214. 1844.
 — Beskrivelse af de jydskte —. 3die R. XIV. 219. 1866.
 — Den jydskte Hedeslettes pbyffste og geognostiske Forhold, af Forchhammer. 3die R. IX. 143. 1861.
 — De jydskte — og deres Opbyrkning, af Fjellstrup. 2den R. XIII. 61. 1851.
 — Deres Benyttelse, af J. C. la Cour. 3die R. XIV. 317. 1866.
 De almindelig begaaede Feil 318. Konful Sørensens Opbyrkning ved Hobro 320. Kolonisation 322. Engvandingens anlæg 324. Forholdet til den gammelbyrskede Jord 325. Benyttelsen til Skov 328. Dybbearbejdning til Skov 329. Aflens skadelige Indflydelse 330. Beviser derpaa i Ind- og Udblandet 331. Forsøg med Afhjænnem-brydning 334. Udbytte af en Hedeplantning. 335.
- Hedeplantning.** Beplantning af de jydskte Heder. 3die R. XIV. 219. 1866.
 — Naalestovsanlæg i Heder. 3die R. IV. 249. 1856.
 — Plantagerne paa Alheden, af S. A. Fjellstrup. 1ste R. I. 1. 1831.
 — Skovdyrkning i det vestlige Jylland, af C. Lütken. 3die R. XIII. 367. 1865.
 — Træplantningens Fremme, af Kiegers. 2den R. X. 121. 1848.
 — Spesarten og dens Skove, med nogle Hentbninger til bore Heder, af Kiegers. 3die R. III. 217. 1855.
- Hedemoser.** Agerbruget paa —, af C. Baupell. 2den R. IX. 318. 1847.
 — Opbyrkning af —. 3die R. IV. 97 og 361. 1856.
- Hedeopbyrkning.** 3die R. III. 145. 1855 og IV. 235. 1856.
 — af Hobro Hede. 3die R. I. 1. 1853.
 — Den jydskte —. 2den R. VIII. 21. 1846.
 — efter Beretninger til Landhuusholdningssejlskabet. 1ste R. III. 71. 1834.
 — Engvanding af de jydskte Heder. 3die R. XIV. 219. 1866.
 — Forsøg i 1816 og 17 med Skovplantning paa Hedejord, af S. A. Fjellstrup. 1ste R. I. 326. 1831.

- Sedeopdyrkning**, i Kempen. 3die R. XIII. 265. 1865.
- i Nederlaubene. 3die R. V. 42. 1857.
 - i Ringløbing Amt, af Rosøb. 2den R. XIII. 488. 1851.
 - i Stive Eggen, af M. Møller. 1ste R. VII. 72. 1839.
 - i Sønder Omme Sogn. 2den R. XIII. 517. 1851.
 - Sjøllands Heber og deres Opdyrkning, af S. A. Fjellstrup. 1ste R. VII. 21. 1839 og 2den R. XIII. 61. 1851.
 - Mærkelig — i en af Sjøllands ringere Egne. 2den R. XII. 280. 1850.
 - under Frøysenborg, af G. S. Koch. 1ste R. I. 354. 1831.
 - ved Ærnhøved, af S. A. Fjellstrup. 2den R. XIII. 228. 1851.
- Hegn.** De levende Hegns Indflydelse paa Agerbruget. 3die R. XIII. 57. 1865.
- Deres Indflydelse paa Agre, Enge og Græssange, af G. W. Hønstedt. 1ste R. IV. 377. 1836.
 - i Skotland, af S. Thomsen. 3die R. IV. 24. 1856.
 - Ligustrum som god Hegnsplante. 1ste R. V. 294. 1837.
 - Om levende —. 2den R. VI. 320. 1844.
 - Plantning af Piiil og Poppel. 2den R. XIII. 95. 1851.
- Heine.** De bedste Midler til Hesteavlens Fremme i Danmark. 1ste R. II. 276. 1833.
- Helianthus tuberosus.* 1ste R. VI. 351. 1838. Af Schwerz 351. Af Krarup 384.
- Hellmann, J.** Oprettelsen af en dansk Kvægforsikring. 2den R. XIII. 357. 1851.
- Helminthosporium gramineum's* Angreb paa Hveden. 3die R. XI. 164. 1863.
- Hesteavl.** 2den R. IX. 236. 1847 og 3die R. II. 46. 1854.
- Arabisk. 1ste R. IV. 508. 1836.
 - Avlen af æble Heste i Frankrig, ved B. Prosch. 3die R. IV. 320. 1856.
 - Beskrivelser og Tegninger af Heste fra Landmandsmødet i Haderslev. 3die R. VII. 333. 1859. „Stjold“ 333. „Hesque“ 333. „Thor“ 334.
 - Betingelserne for Avlen af æble Heste her i Landet, af B. Prosch. 3die R. VI. 185. 1858.
 - Burgsborffs Uttringer om de engelske Bæddeløb og deres Indflydelse paa den engelske Hesteavl, af G. Michelsen. 1ste R. I. 37. 1831.
 - Danmarks —. 2den R. XIII. 1. 1851.
 - Danmarks —, af Schlotfeldt. 2den R. XII. 235. 1850.
 - Den æble —, af Prosch. 3die R. VI. 159. 1858.
 - — —, af Drewsen. 3die R. VI. 160. 1858.
 - Den norske Hesterace. 2den R. XIII. 426. 1851.

- Hesteavl.** Engelske Væddeløb og engelsk Hesteavl, af Collin. 1ste R. I. 98. 1831.
- Engelsk —, oversat af P. S. Classen. 3die R. II. 286. 1854.
 - Engelsk Hesteavl og Hesteracer. 3die R. X. 324. 1862.
 - De forfjellige Midler til dens Fremme, af B. Prosch. 3die R. VIII. 1. 1860. Kraftprøver 7. De engelske Væddeløb og den engelske Hesteavl 12. Landstutteri 16. Underholdssystemet 20. Fribedækning 21.
 - Landhuusholdningssekselskabets Beretninger til Kongen om Foranstaltninger til Hesteavlens Fremme. 1ste R. II. 260. 1833.
 - Midlerne til dens Fremme. 1ste R. III. 32 og 51. 1834, 3die R. VIII. 88. 1860 og IX. 257. 1861.
 - Midler til dens Fremme. Afhandlinger derom indsendte til Landhuusholdningssekselskabet. 1ste R. II. 329. 1833.
 - Midler til Hesteavlens Fremme i Danmark, af Heine. 1ste R. II. 276. 1833.
 - Hesteopbræt. 1ste R. IV. 30. 1836.
 - Midler til at opbrætte store Heste, af G. Michelsen. 1ste R. II. 95. 1833.
 - Om Hesteavl og Hesteavlens, af P. S. Classen. 3die R. II. 46. 1854.
 - Indbyggelse fra og Love for Foreningen til den ædle Hesteavlens Fremme. 3die R. VIII. 84 og 296. 1860.
 - Hingst-Rongepremien ved Aalborg Landmandsmøde 1856. 3die R. V. 77. 1857.
 - Om Tillæget af Arbejdsheste, af Holstein. 3die R. II. 234. 1854.
 - Stutterisagens Behandling ved Landmandsmødet i Sæderslev, af Prosch. 3die R. VII. 316. 1859.
 - og Væddeløb, af D. Lemvig. 1ste R. III. 245. 1834.
 - Væddeløbene i Randers og Slagelse 1835. 1ste R. IV. 330. 1836.
 - Væddeløbssejlen og Dyrskuet ved Viborg 1831. 1ste R. II. 106. 1833.
 - see desuden Huusdyravl.
- Hestehold.** Beslaget som Arvsag til Halthed hos Hesten, af G. Westring. 3die R. XII. 1. 1864.
- Deigtugler som Styrkningsmiddel for Heste. 3die R. V. 340. 1837.
 - paa Island. 3die R. XII. 20. 1864.
 - see desuden Huusdyrhold.
- Hesteracer.** 3die R. IV. 237. 1856.
- Heste eller Oxer til Markarbejde.** 1ste R. VII. 216. 1839.
- Hestefalg i Belgien.** 1ste R. V. 133. 1837.
- Hestebønner, af Schwerg.** 1ste R. IV. 421. 1836.
- Hestekastanier som Foder for Faar.** 3die R. IX. 162. 1847.
- Hesterive.** Amerikansk Vende-, af David. 3die R. IV. 80. 1856.
- Den amerikanske —. 3die R. V. 35. 1857.

Hillfarm Sutton Waldon i Dorset. 3die R. I. 61. 1853.

Historie. Agerbrugets tidligere Tilstand i Danmark. 3die R. VII. 31. 1859.

- Agerbrugets Tilstand i Danmark for 100 Aar siden, af B. S. Jørgensen. 3die R. VI. 17. 1858.
- Agerbrugets Tilstand i England 1685. 3die R. VII. 29. 1859.
- Englands Landhuusholdning før og nu, af W. Hamm. 2den R. XI. 70 og 319. 1849.
- Frederik den 6te som Lovgiver og Regent, Bondens Ven, af F. Thaarup. 2den R. III. 238. 1841.
- Kornavlen paa en Bondegaard fra 1673 til 1838, af N. Fenger. 3die R. XII. 292. 1864.
- Landbruget før og nu, af N. P. J. Buus. 3die R. XIII. 21. 1865. Landbrugets Udvikling i det sidste Hundreetaar 21. Rødvænbigheden af en kraftig Vinterfodring 36 og bedre Sædskifte 39. Koldfrugt 42. Hestebønner 43. Urter 44. Kløver 48. Vandafledning 56. Levende Hegn 57. Gjødning 61.
- Distriktens Agerdyrking og Agerdyrkningsredskaber, af C. Puno. 1ste R. III. 149. 1834.
- Svingplovens Indførelse og Udbredelse i den østlige Deel af Randers Amt. 1ste R. IV. 117. 1836.

Hobro- Hebe, Opdyrking af —. 3die R. I. 1. 1853.

Hoff, S. Trædyrking. 1ste R. V. 177. 1837.

Hofman (Bang). Kjendemerker paa en god Malketo. 1ste R. II. 470. 1833.

Hofman (Bang), J. A. Engvædbingsansøg i Udlandet og Forslag til disses Fremme i Danmark. 2den R. I. 1. 1839.

- Kuntelvroen og Grøntkaalen. 2den R. X. 44 og 113. 1848.

Hofman (Bang), J. B. Breve fra Skotland. 2den R. XII. 365. 1850.

Hofman (Bang), N. C. Hørvål og Lærreder i Angermanland. 1ste R. III. 422. 1834.

- Agerbrugets Fremme i Sverrig. 2den R. IV. 423. 1842.
- Anmeldelse af Ferslevs Reise i Tydskland, Elsass og Schweiz. 2den R. VII. 345. 1845.
- Chesterofi. 2den R. IX. 358. 1847.
- Den æblere Udproduktion. 2den R. I. 258. 1839.
- Faareavl. 2den R. II. 122. 1840.
- Om Udmaaling. 2den R. V. 56. 1843.
- Landbrugsmødet i Doberan 1841. 2den R. III. 466. 1841.
- Landmandsmødet i Altenburg 1843. 2den R. V. 455. 1843.
- Landmandsmødet i Mittchen 1844. 2den R. VII. 230. 1845.
- Den landøkonomiske Deel af Udstillingen i Berlin 1844. 2den R. VII. 336. 1845.
- Landøkonomiske Meddelelser. 2den R. IV. 161. 1842.

- Hofman (Bang), N. C.** Maltetøer, Mælk og dens Behandling. 2den R. XI. 137. 1849.
- Korstavlens Anvendelse. 2den R. VIII. 129. 1846.
 - Præmiepløining i Fyen 1842. 2den R. V. 240. 1843.
 - Sjørring Sø. 3die R. XIII. 165. 1865.
 - Sjørring Søbund. 3die R. XIV. 175. 1866.
- Holland.** En Reise i —, af F. Frandsen. 2den R. I. 102. 1839.
- Hebe- og Klitopdyrkning i —. 3die R. V. 42. 1857.
 - Hørafl og Hørbereidning i —. 2den R. V. 99. 1843.
 - Landbrugsbygninger. 3die R. VII. 230. 1859.
 - Om Græsgangene i den hollandske Mark, af Chr. Waupell. 3die R. V. 110. 1857.
- Hollandst Bindslibelighed,** af S. S. Dithmer. 1ste R. I. 102. 1831.
- Holm, F. C.** Behandling af Tørv. 3die R. V. 208. 1857.
- Latrinstoffernes Anvendelse til Gjødning. 3die R. VI. 314. 1858.
 - Tørvens og Tørvemosers Behandling. 3die R. VI. 289. 1858.
- Holst, L.** Størrelsen af Kornproduktionen. 3die R. XIV. 1. 1866.
- Holsteen.** En Meierigaard i det østlige —, af P. B. Feilberg. 3die R. IX. 319. 1861.
- Et Par holsteenske Meierigaarde, af P. B. Feilberg. 3die R. X. 263. 1862.
 - Landbruget i —, af Wulff. 1ste R. I. 199. 1831.
 - Landbrugsbygninger. 3die R. VII. 234. 1859.
 - Meierivæsenet i —, af Niemann. 1ste R. I. 234. 1831.
- Holstein-Holsteinborg.** Om Tillæg af Arbeidshefte. 3die R. II. 234. 1854.
- Holsteinsminde.** Opdragelsesanstalten paa —. 2den R. IX. 342. 1847.
- Holsee.** Bøvelbrist og Sommerstalsfodring ved Østeregitsborg Præstegaard. 1ste R. I. 255. 1831.
- Honningbug.** Middel mod —, af L. C. Larsen. 1ste R. II. 343. 1833.
- Forsøg og Erfaring betræffende —, af N. P. Schøler. 1ste R. II. 345. 1833.
- see desuden Plantesygdomme.
- Honstedt, G. W.** Hegns Indflydelse paa Agre, Enge og Græsgange. 1ste R. IV. 377. 1836.
- Horn** anvendt til Gjødning, af J. L. Morton. 3die R. V. 332. 1857.
- Hornbøg** see Kvæg.
- Horsens Landbrugsforening.** Planer til et Fælledsmeieri priisbelønne af —. 3die R. XIV. 346. 1866.
- Hovens** Bygning og Væstjæring ved Veflaget af Hesten. 3die R. XII. 2. 1864.
- Hoverie.** 3die R. VI. 26. 1858.
- Dets Ophævelse paa Bidstrup Stamhuus. 2den R. XI. 259. 1849.
 - Omstø om dets Formindsfælle eller Forandring. 1ste R. II. 473. 1833.

- Hubens** Bygning og Virksomhed med Hensyn til Huusdyrenes Røgt og Pleie, af S. Wendz. 3die R. VII. 156. 1859. Læderhuden 157. Overhuden 164. Saaene 165.
- Humle.** Af af —. 1ste R. IV. 40. 1836.
- Surrogat til —, af Fjellstrup. 2den R. XIII. 42. 1851.
- Humus.** Forsøg med at anvende humusfure Forbindelser til Gjødning. 2den R. I. 314. 1839.
- Humustheorien.** 1ste R. V. 109. 1837.
- Hundeholbet** paa Island; Blæreorm og Vændelorm. 3die R. XII. 24. 1864.
- Hunter, J.** Forsøg med Wells Meiemaffine. 3die R. II. 318. 1854.
- Huusdyravsl** af B. Prosch. 3die R. IV. 260. 1856.
- Dannelsen af Huusdyrstammer, af J. B. S. Andersen. 3die R. XIII. 1. 1865.
- Den algerffe —, af G. Michelsen. 1ste R. II. 116. 1833.
- Foranstaltninger truffne af Sorø Amts landøkonomiske Selskab til Huusdyrenes Forædling. 1ste R. IV. 125. 1836.
- i England, af H. Fenger. 3die R. X. 321. 1862. Hefte 324. Fuldblod 324. Stutteriet Rawcliffe Paddocks ved York, dets Indretning og Drift 327. Suffolk Agerdyrkningshefte 337. Clydesdale-Heften 338. Sagthefte 342. Karethefte 343. Ride- og Kjørefefte 345. Kvæg 349. Det sorte kullede stotffe Kvæg 350. Det stotffe Høilands Kvæg 355. Andre Kvæggracer 356. Uyrffire Kvæget 358. Northorns-Kvæget 360. Richard Booth's Northorns-hjerd 363. Londons Kvægmarkeder 369. Leicester Faaret 371. Cotswold Faaret 377. Cheviot Faaret 378. Sorthovebe Bjergfaar 380. Southdowns 381.
- i England og Skotland, af Wiinsted. 3die R. XII. 278. 1864. Heften 278. Fedekvæget 281. Mallekvæget 283. Ostelavningen 286. Faareavlen 288. Svineavlen 290.
- Krydsning, af B. Prosch. 3die R. V. 372. 1857.
- Nyttens af Bogføring og Stamtabler over Tillægsdyr. 3die R. XIII. 93. 1865.
- Valg af Tillægsdyr. 3die R. XII. 391. 1864.
- see desuden under de forskjellige Huusdyr.
- Huusdyrhold.** Besætningen i et engelsk Agerbrug, af C. Clausen. 3die R. II. 262. 1854.
- Hefte eller Dyr til Markarbeide. 1ste R. VII. 216. 1839.
- Huusdyrenes Røgt og Pleie, Hubens Bygning og Virksomhed med Hensyn til —, af S. Wendz. 3die R. VII. 156. 1859.
- Huusdyrenes Underhold og Fodring, af Haubner. 2den R. XII. 458. 1850.
- see desuden under de forskjellige Huusdyr.

- Huusflid.** Vinringer paa Landet i Danmark, af D. J. Rawert. 2den R. XI. 1. 1849.
- Den Kjøngste Pinneindustri's Indskydelse paa Huusfliden. 1ste R. III. 83. 1834.
 - Høraavl og Lærreber i Vangermanland, af N. C. Hofman (Dang). 1ste R. III. 422. 1834.
 - see desuden Industri.
- Huusmandslobber.** En Huuslobs forbeelagte Anvendelse af Fjorb. 1ste R. I. 412. 1831.
- Hvede.** Antal Korn i 1 Td. 3die R. VII. 380. 1859.
- Den fordelagtigste Gjøbning til —. 3die R. IX. 287. 1861.
 - Dens Dyrkning i Slotland, af C. Clausen. 3die R. III. 30. 1855.
 - Forsøg med rødt og hvidt —. 3die R. X. 413. 1862.
 - „Kæmpestraa.“ 3die R. I. 37. 1853.
 - „Lawrence's Prolifus.“ 3die R. I. 37. 1853.
 - Naar hør den høstes, af S. Hannam. 2den R. VI. 95. 1844.
 - Spiringsevnen hos uligemoden —. 3die R. IX. 377. 1861. X. 422. 1862. og XI. 449. 1863.
 - faaet i forskjellig Dybde. 3die R. IX. 382. 1861, X. 428. 1862 og XI. 451. 1863.
 - Udviklingsstiden af Hvede faaet til forskjellig Tid. 3die R. VIII. 404. 1860, IX. 393. 1861, X. 437. 1862 og XI. 458. 1863.
- Hvedemyggen, Insektangreb paa Sæden, af Fr. Meinert. 3die R. V. 337. 1857.**
- see desuden Planteangreb.
- Høvertens Anvendelse i Agerbruget. 2den R. II. 154. 1840.**
- Hø.** Den forbeelagte Gjøbning til —. 3die R. IX. 287. 1861.
- Forhold mellem Høets og Enggræssets Vægt. 1ste R. IV. 174. 1836.
 - Salt til at bevare indbjerget Sæd og Hø, af Rønne. 1ste R. I. 271. 1831.
 - Tilberedning af brunt og suurt —, af N. Müller. 3die R. VIII. 270. 1860. Fordelene derved 279.
- Hønsæavl.** At tvinge Høns til at udlægge Kyllinger. 2den R. XIV. 223. 1852.
- af Væker. 1ste R. IV. 310. 1836.
- Hør.** Danst Hør fra Brønsholmsbals Fabrik. 2den R. XI. 128. 1849.
- Ny-Seelandsk. 1ste R. VII. 513. 1839.
- Hørdyrkning. 1ste R. V. 392. 1837.**
- af S. Nielsen. 2den R. XI. 122. 1849.
 - og Berebning, af S. Wulff. 1ste R. III. 452. 1834.
 - i Slesvig, Holsteen og Nordtyskland, af Wulff. 1ste R. I. 199. 1831.
 - Maskiner til Brydning og Skjætning, af Wulff. 1ste R. I. 221. 1831.

- Hørdyrkning** og Lærreder i Hangermanland, af N. C. Hofman (Bang).
 1ste R. III. 422. 1834.
- Kogfallets Virkning paa —, 1ste R. IV. 292. 1836.
 - med indenlandsk og russisk Frø. 2den R. III. 366. 1841.
 - og Hørberebning i Lybiskland, Holland og Belgien, af C. Schroll. 2den R. V. 99. 1843.
 - i Belgien, af D. S. Rawert. 2den R. V. 210. 1843.
 - i Nederlandene, af F. S. Kurtz. 2den R. VI. 27. 1844.
 - Forhandlinger i Landhuusholdningssekskabet Hørvæsenet vedrørende. 2den R. X. 154. 1848.
 - Hørablens Bigtighed i Storbritanien og Irland, af J. M. Dickson. 2den R. XI. 130. 1849.
 - Fabrikation og Omsætning, af C. F. Grove. 2den R. XIV. 561. 1852.
 - i Skotland. 3die R. I. 214. 1853.
 - Nødvendige Foranstaltninger til Hørablens Fremme, af D. S. Rawert. 2den R. VIII. 474. 1846 og X. 186. 1848.
- Høring** i Randers Egne, af N. C. Hofman (Bang). 1ste R. V. 307. 1837.
- Tilstand i Randers Egne fra 1836—1838. 2den R. I. 285. 1839.
- Hørrødding**. Forsøg paa Lyffensføde. 2den R. XIII. 98. 1851.
- i Skotland. 3die R. I. 216. 1853.
 - Vand- eller Landrødding. 2den R. III. 554. 1841.
 - tilberedt efter de Claubry's Maade. 2den R. XII. 145. 1850.
- Hørfro**. Antal Korn i 1 Td. 3die R. VII. 383. 1859.
- Hørfrogager** see Oliefager.
- Høriver** see Høstiver og Nebstaber.
- Høspredemaskine**, Forsøg med —. 3die R. IX. 368. 1861.
- Høst** eller Stubroers Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. IV. 66. 1858.
- see desuden Rodfrugter.
- Høstens Udfald**. 1ste R. V. 513. 1837.
- i 1846. 2den R. IX. 175. 1847.
 - i 1848. 2den R. X. 526. 1848.
 - i 1849. 2den R. XII. 142. 1850.
 - i 1850. 2den R. XII. 550. 1850.
 - 2den R. XIV. 503. 1852.
- Høstmaade**. Den bornholmste —, af C. L. Børresen. 1ste R. II. 394. 1833.
- Den bornholmste —. 2den R. XIII. 255. 1851.
 - med Segl i Skotland. 3die R. I. 17. 1853.
 - Kornets Indhøstning i fugtigt Veir. 1ste R. IV. 322. 1836.
- Høsttid**. Forsøg med tidlig og sildig Høstning af Byg. 3die R. VII. 387. 1859.

Høstid. Naar bør Hveden høstes? af S. Hannam. 2den R. VI. 95. 1844.

— Naar er Kornet tjenligt til Høst? 2den R. VI. 194. 1844.

— Naar er Kornet modent dertil? 2den R. VI. 553. 1844.

J.

Igler hos Faarene. 2den R. VI. 346. 1844.

Iisbeholdere over Jorden, af Nørgaard. 3die R. II. 104. 1854.

Jnddæmning af Graasteensnoret paa Trø, af E. Biering. 3die R. VIII. 245. 1860. Dæmningen 246. Udsørringen 247. Den fremkomne og veylende Vegetation 249. Jordens Behandling og Benyttelse 255.

— Det inddæmmede Graasteensnors Tilstand i 1862, af E. Biering. 3die R. XI. 194. 1863. Plantevæxtens Forandringer 195. Feil ved ældre Jnddæmninger. 202.

Jndustri. Vinæringer paa Landet i Danmark, af D. S. Nawert. 2den R. XI. 1. 1849.

— Landbrugets Jndflydelse paa Nationernes mercantile, sociale og intellectuelle Liv. 2den R. XII. 213. 1850.

— Boghøvebegryns og Kullegrøns Tilberedning ved Hjælp af en Haandtværn, af E. Bang. 1ste R. II. 478. 1833.

— Boucheries Midler til at give Trø større Barighed, af Ch. Pittken. 3die R. VIII. 155. 1860.

— Bærks Patent-Vægt-Kontrol-Uhr. 3die R. VIII. 80. 1860.

— Den Rjængste Finnebmanufaktur's Jndflydelse paa Sunstliiden. 1ste R. III. 83. 1834.

— Frugtviins Tilberedning, af N. Rasmussen. 3die R. IV. 143. 1856.

— Hørafl og Lærreder i Angermanland, af N. E. Hofman (Bang). 1ste R. III. 422. 1834.

— Hørinindustriens Tiltagen i Randers Eggen i de fdbste Aar. 1ste R. V. 307. 1837.

— Hørinindustriens Tilstand i Randers Eggen fra 1836—38. 2den R. I. 285. 1839.

— Hørafl og Hørberebning i Tydskland, Holland og Belgien, af E. Schroll. 2den R. V. 99. 1843.

— Jorbæblers Anvendelse i Brænderier, af E. Barsoed. 2den R. IX. 338. 1847.

— Landboens Krav paa at brænde Brændeviin. 1ste R. IV. 518. 1836.

— Kuntelroesjuffer. 1ste R. IV. 487. 1836.

— Kuntelroesjuffer's Tilvirkning i det Smaa. 1ste R. VI. 71. 1838.

— Kuntelroesjufferkogning i det Smaa. 1ste R. VI. 519. 1838.

— Kuntelroesjuffer's Tilvirkning i det Smaa, af J. Glahn. 1ste R. VII. 340. 1839.

- Industri.** Sukkerfabrikation af Runketroer, af Bernhardt. 1ste R. VII. 191. 1839.
- Sukkerfabrikationen af Hvidbeber i det Smaa. 1ste R. VII. 108. 1839.
 - see desuden Huusflid.
- Insekter, Skadelige** — i Ribe Eggen. 1ste R. III. 476. 1834.
- Deres Indflydelse paa Agerbruget. 3die R. VII. 36. 1859.
 - Deres Økonomi, af C. Drewsen jun. 1ste R. III. 9. 1834.
- Insektangreb** af Oldenborrer i 1857 og 1858, af F. Wendt. 3die R. VIII. 145. 1860. Midlerne derimod 151.
- Forebyggelse af Oldenborrelarvens Angreb paa den unge Rugplante ved Gjødningens rette Anvendelse i Brakmarken, af M. Winther. 3die R. VII. 369. 1859.
 - Oldenborrelarvens og den nøgne graa Snegls Angreb paa Rugen. 3die R. VIII. 66. 1860.
 - Foranstaltninger mod skadelige Insekter. 3die R. IX. 51. 1861. Andragende derom til Indenrigsministeren.
 - paa Frugttræer. 3die R. VII. 338. 1859.
 - paa Planter, af Schjøtte og Meinert. 3die R. VI. 342. 1858.
 - paa Rapsen, af Meinert. 3die R. VI. 344. 1858.
 - paa Sæden, af Meinert. 3die R. V. 337. 1857.
 - paa Sæden i 1858, af Meinert. 3die R. VI. 249. 1858.
 - see desuden Plantesygdomme og Planteangreb.
- Jøland.** Landbruget paa —, af Meilbye. 3die R. V. 255. 1857.
- Landbruget og Huusdyrene paa —. 3die R. IX. 255. 1861.
 - Landbruget paa —, af S. Krabbe. 3die R. XII. 16. og 200. 1864. Græsset og dets Bjergning 18. Hesteholdet 20. Gaareholdet 21. Hornkvæg 22. Hundeholdet 22. Blæreorm og Bændelorm 24.
- Jacobsen, J.** Grundsforbedringer i Vestjylland. 2den R. XIII. 53. 1851.
- Janssen, L.** At salte Byg inden det saaes. 2den R. XI. 135 og 270. 1849.
- Jensen, J. C.** Det engelske Landbrug, af A. v. Weckerlin. 2den R. VII. 1 og 385. 1845.
- Jenssenius.** Om Engvanding. 2den R. XIV. 189. 1852.
- Jernsalte, Oploselige** —'s Indvirkning paa Jordbunden, af Rasmussen. 3die R. XIV. 187. 1866.
- Jespersen.** Om Oprettelsen af et Landbrugsministerium. 3die R. IX. 244. 1861.
- Jordbonitering,** De viskvoegende Planter som Hjælpe middel ved —, af Joh. Lange. 3die R. II. 161. 1854.
- Planternes Forhold til Jordbunden, af Andresen. 3die R. IV. 193. 1856.

Jordbunds lære, af C. Sprengel. 2den R. II. 1. 1840. Madsjorden 1. Underlaget 19. Veliggenhed 31. Høide over Havet 35. Klimaets Indflydelse 37. Omgivelsesernes Indflydelse 41. Ydre Kjenbetegn 43. Jordens pbyffiske Egenffaber 51. Den kemiffe Underfføggelse 78.

— Danmarks Jordbund i Forhold til Planteværten, af G. Forchhammer. 2den R. XII. 481. 1850.

— Om vandførende Lag, af Forchhammer. 3die R. VI. 1. 1858.

— Den jydffe Hedeslettes pbyffiffe og geognoffiffe Forhold, af Forchhammer. 3die R. IX. 143. 1861.

— Jordens pbyffiffe Egenffaber. 3die R. II. 7. 1854.

Jordbopper, Middel mod —. 3die R. VI. 352. 1844.

— fee desuden Planteangreb.

Jordæbler. 1fte R. VI. 351. 1838. Af Schwerg 351. Af Krarup 384.

— Deres Anvendelse i Brænderier, af C. Barfoed. 2den R. IX. 338. 1847.

— 2den R. XIII. 234. 1851.

— af J. B. Krarup. 2den R. XIII. 239. 1851.

Jylland. Uvfføbrug i —. 1fte R. II. 423. 1833. og IV. 177. 1836.

— Engvandingens Fremgang i det vefflige —. 2den R. VI. 297. 1844.

— En Reife i —, af C. Møller-Holff. 2den R. XII. 402. 1850.

— Hornvægets Opbræt, Røgt og Pleie paa Veffkanten af Jylland, af S. A. Gjelstrup. 2den R. IV. 257. 1842.

— Kvægavl paa Veffkysten. 3die R. XII. 30. 1864.

— Sloddyrkning i det vefflige —, af C. Lütken. 3die R. XIII. 367. 1865.

Jørgensen, B. C. Tilberedelse af Chefter- og Hollandff Dff. 2den R. II. 269. 1840.

— Hvorledes fan Mæffen paa den fordelagtigffe Maade anvendes i vore Meierier? 2den R. VI. 115. 1844.

— Landmandsmøbet i Northampton 1847. 2den R. X. 1. 1848.

— Landmandsmøbet i Kiel 1847. 2den R. X. 21. 1848.

— Landmandsmøbet i Kristiania 1849. 2den R. XI. 441. 1849.

— Kalvfføbning paa Abelersborg. 2den R. XII. 435. 1850.

— Forsøg med Haffelfemaffiner. 2den R. XIII. 78. 1851.

— Boganmeldelfe. 2den R. XIII. 126. 1851.

— Dyrffuet i Windffør og Induffriindffillingen i London. 2den R. XIII. 304. 1851.

— Agerdyrkningfførelffeanffalter i Danmark. 3die R. II. 138. 1854.

— Maffinerneff Betydning for vort Agerbrug. 3die R. II. 222. 1854.

— Landbrugffundervøiffning. 3die R. II. 229. 1854.

- Jørgensen, B. S.** Den almindelige Agerdyrkningsubstilling i Paris 1856. 3die R. IX. 279. 1856.
- Priser paa Landeieendomme og Forpagtningsafgifter. 3die R. VI. 97. 1858.
 - Agerbrugets Tilstand i Danmark for 100 Aar siden. 3die R. VI. 17. 1858.
 - Underviisningen for Landmænd ved Veterinair- og Landbohøjskolen. 3die R. VI. 199. 1858.
 - Forholdet mellem jydsk Stubes levende Vægt og Kjødvægt. 3die R. VII. 267. 1859.
 - Hvilke Midler bør anvendes for at staffe den jydsk Fedelsvægrace en fuldkommere Bygning og tidligere Udviisling? 3die R. VII. 287. 1859.
 - Landbrugsforsøg ved den Kgl. Vet.- og Landbohøjskole. 3die R. VII. 379. 1859. VIII. 379. 1860. IX. 360. 1861. X. 404. 1862 og XI. 432. 1863.
 - Om Meiemaskiner. 3die R. VIII. 372. 1860.
 - Biographie af D. L. N. Krarup. 3die R. X. 303. 1862.
 - Sæbfliset. 3die R. XIV. 239. 1866.
 - Hvorledes drage Landmændene størst Fordeel af Handelsforbindelsen med England? 3die R. XIV. 290. 1866.
 - Til Læserne. 3die R. XIV. 368. 1866.

K.

- Kaal**, Dyrkning af —, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 73. 1858.
- Grøn —, Dens Dyrkning og Anvendelse til Foder, af S. A. Hofman (Wang). 2den R. X. 44. 1848.
 - Mørkeblaa Grøn —, af S. B. Krarup. 2den R. XIII. 239. 1851.
 - Ro —. 3die R. VII. 196. 1859.
- Kaalrabi**. Dens Dyrkning. 1ste R. V. 413. 1837.
- Dens Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 62. 1858.
 - Den fordelagtigste Gjøbning til —. 3die R. IX. 288. 1861.
 - Forsøgelsen af — i den sidste Tid af Væxtperioden. 3die R. X. 416. 1862.
 - Tilvæxt i den sidste Vøxtid. 3die R. XI. 443. 1863.
 - see desuden Rodfrugter.
- Kaarup, L. A.** Rodfrugtdyrkingen i Hem ved Skive. 3die R. XI. 416. 1863.
- Kalf** anvendt med Fordeel paa Haraldslunds Forder. 1ste R. III. 229. 1834.
- brændt — ved Hedeopdyrkning. 3die R. I. 7. 1853.
- Kalfplanter**. 3die R. II. 170. 1854.

Kapitelstarten

- for 1854. 3die R. III. 83. 1855.
- for 1855. 3die R. IV. 82. 1856.
- for 1856. 3die R. V. 81. 1857.
- for 1857. 3die R. VI. 120. 1858.
- for 1858. 3die R. VII. 125. 1859.
- for 1859. 3die R. VIII. 106. 1860.
- for 1860. 3die R. IX. 98. 1861.
- for 1861. 3die R. X. 119. 1862.
- for 1862. 3die R. XI. 118. 1863.
- for 1863. 3die R. XII. 97. 1864.
- for 1864. 3die R. XIII. 116. 1865.
- for 1865. 3die R. XIV. 97. 1866.
- Dens Gjennemsnit fra 1847—1856. 3die R. VI. 121. 1858.

Kalve see Kvæg.

- Kalveopdræt** med Høtsee, af J. B. Krarup. 2den R. VIII. 66. 1846.
- af Brandt. 3die R. II. 229. 1854.
- af Nielsen. 3die R. IV. 79. 1856.
- og Tillæg, see desuden Kvægavl.

Kaninavl. 2den R. XIV. 322. 1852.

- Kartofler**, Om —, af J. B. Krarup. 2den R. VIII. 151. 1846.
- Den islandste —, af C. Morren. 2den R. XI. 381. 1849.
- En ny Kartoffelart fra Mexico, af F. Liebman. 2den R. VI. 167. 1844.
- Forsøg med —, af S. A. Fjelsstrup. 2den R. IV. 139. 1842.
- Kartoffelavlens Udvikelse i Frankrig. 2den R. I. 486. 1839.
- At gjøde i Rækkerne til —. 2den R. VIII. 168. 1846.
- Den fordelagtigste Gjøbning til —. 3die R. IX. 291. 1861.
- Dyrkning af —. 1ste R. V. 401. 1837.
- Dyrkning af tidlige —. 1ste R. III. 337. 1834.
- Dyrkning af Vinter —. 2den R. XII. 199. 1850.
- Dyrkning af —, af S. A. Fjelsstrup. 1ste R. IV. 244. 1836.
- Dyrkning af —, af Swensen og Westrem. 2den R. XIII. 400. 1851.
- Dyrkning af —, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 69. 1858.
- Dyrkning af — og Braksystem efter v. d. Regen. 1ste R. IV. 9. 1836.
- Kartoffeldyrkningens Forhold til Korn dyrkning og Gjødningsproduktion, af Kreyzig. 1ste R. IV. 270. 1836.
- Afbrydes Blomsten forsøges Anlædsbryttet. 3die R. VIII. 423. 1860.
- Forsøg med deres Givtighed. 1ste R. V. 277. 1837.
- Hvorfor raadne de i Jorden? 2den R. III. 364. 1841.
- At hindre — i at spire. 2den R. XII. 572. 1850.

- Kartofler** Luftens Indvirkning paa —. 1ste R. V. 166. 1837.
- Opbevaring af —. 2den R. X. 407. 1848.
 - 's og Hoers Opbevaring i Batterier. 3die R. VIII. 283. 1860.
 - Gauthiers Maade at opbevare og dyrke Kartofler, af F. Wendt. 3die R. X. 276. 1862.
 - Fodring med hele —. 1ste R. IV. 314. 1836.
 - Mæstede — til Foder, af P. L. Bøggild. 2den R. V. 142 og 366. 1843.
 - Fodringsforsøg med mæstede —. 2den R. VI. 269. 1844.
 - Brød af —. 2den R. V. 224. 1843.
 - Grøn af —. 1ste R. V. 349. 1837.
 - Ost af —. 2den R. XIV. 323. 1852.
 - see desuden Rodfrugter.
- Kartoffelsygdom.** Kræft i Kartofler. 2den R. V. 230. 1843.
- Forfjellige Slags Sygdomme. 2den R. VI. 491. 1844.
 - af S. A. Fjellstrup. 2den R. VIII. 18. 1846.
 - og dens Aarsager. 2den R. IX. 14. 1847.
 - 2den R. IX. 154. 1847 og 3die R. I. 358. 1853.
 - Dens Ude. 2den R. X. 111. 1848.
 - Middel mod —. 2den R. XIII. 421. 1851 og XIV. 342. 1852.
 - 1853, af Fjellstrup. 3die R. II. 149. 1854.
 - og Midler derimod. 3die R. IV. 77. 1856.
 - Dens Styrke ved forskellige Slags Kartofler. 3die R. VIII. 382. 1860.
 - af N. S. Orsted. 3die R. X. 139. 1862.
 - see desuden Plantesygdomme.
- Kastning** hos Køerne, af Hagemann. 3die R. II. 225. 1854.
- hos Kvæget, see desuden under Sygdomme.
- Kelp** (Lagasse). 1ste R. III. 340. 1834.
- Kempen** (Campinen), Landbruget i —, af S. A. Fjellstrup. 2den R. XIV. 408. 1852.
- Landbruget i —, af J. C. la Cour. 3die R. XIII. 217. 1865.
- Forbund 218. Historie 220. Eiendommene's Størelse 224. Gjøbningen 227. Kompost 227. Kunstig Gjøbning 232. Guano og Erfaringer derom 235. Udbne Klude 237. Redstaber 239. Plovforsøg 241. Sæbliste 245. Jordens Benyttelse i pEt af Arealet 246. Kornudbyttet pr. Td. Land 248. Efterafgrøder 252. Huusbygning 256. Kvægholbet 258. Foderets Tillavning 258. Ringe Faarehold 260. Smørsalg ved Auktioner i Landsbyerne 264. Hebeopdyrking 265. Dens Historie 266. Engvandingsanlæg, tilbeels mislykkede 278. Skov anlæg 283.
- Kinesisk** Olierædbile. 1ste R. IV. 448. 1836.
- Kirchhof**, F. Mit Landbrug i Liehmena. 2den R. III. 384. 1841.

- Risfeljorden i Planterne, af Forchhammer. 3die R. VII. 1. 1859.
- Rjeldsen. Hebemofers Opdyrking. 3die R. IV. 98. 1856.
- Rjellerup. Er Bortfæstning til Hinder for Landbrugets Fremgang? 3die R. VII. 169. 1859.
- Rjærning see Meieribøvesen.
- Rjærner, En ny Patent —. 2den R. XIII. 355. 1851.
- Rjærropdyrking. 3die R. IV. 235. 1856.
- Rjærøbølling, G. C. Landøkonomiske Jagttagelser i Skotland. 3die R. V. 239. 1857.
- Rjød, Ferff — fra Australien. 2den R. XIV. 322. 1852.
- Rlid, Analyse af —. 3die R. IX. 194. 1861.
- Rlima. Hegns Indflydelse paa Agre, Enge og Græssange, af G. W. Hønstedt. 1ste R. IV. 377. 1836.
- Rlitter. Deres Benyttelse til Skov. 3die R. XIII. 378. 1865.
- Deres Opdyrking i Nederlendene. 3die R. V. 42. 1857.
- Rloabvand. Gjødningselskabet i Manchester. 3die R. I. 49. 1853.
- Rlove anvendt til Gjøbning, af J. L. Morton. 3die R. V. 332. 1857.
- Rlovesyge, Middel mod —. 2den R. VI. 349. 1844.
- Rlude, Uldue — som Gjøbning. 3die R. XIII. 237. 1865.
- Rløver. Antal Frø i 1 Lb. 3die R. VII. 383. 1859.
- faaet i forskjellig Dybde. 3die R. VIII. 399. 1860, X. 433. 1862 og XI. 454. 1863.
- Frø-kværn. 2den R. VII. 380. 1845.
- Dens Behandling, af Ladiges. 3die R. III. 278. 1855.
- Dens Betydning i Agerbruget. 3die R. XIII. 48. 1865.
- Dens Dyrkning i Skotland, af C. Clausen. 3die R. III. 26. 1855.
- Dens Dyrknings Indflydelse paa Sødfrembringelsen, af J. G. Elsner. 1ste R. VII. 361. 1839.
- Rløverafgrødens Til- og Aftagen paa samme Jord. 2den R. VII. 384. 1845.
- Et virksomt Middel mod Rløvertræthed, af Valentiner. 3die R. IX. 353. 1861.
- Rløvertræthedens Grund og Afhjælpning. 3die R. XII. 370. 1864.
- og Foderplanterne i det danske Agerbrug. 3die R. XII. 368. 1864.
- og Græsmarker. Hville Græsarter egne sig bedst til at efterfaae mislykkede —, af Fr. Wenbt. 3die R. VIII. 56. 1860.
- Dens Opvarvning. 1ste R. IV. 410. 1836.
- Den gule —. 2den R. IV. 452. 1842.
- Hvid —, Dyrkning af —. 1ste R. V. 429. 1837.
- Rød —, af Schwerz. 1ste R. V. 1. 1837.
- Rød —, Dyrkning af —. 1ste R. V. 419. 1837.
- ubfaaet i Avnen. 1ste R. V. 288. 1837.

- Kniplingstraad. 1ste R. V. 153. 1837.
- Kunsemaffine til Havre. 2den R. XIV. 557. 1852.
- Kunstig Gjødning see Gjødning.
- Kobbeldrift. 1ste R. VI. 445. 1838; see desuden Sædskifte.
- Koch, G. G. Hebeopdyrkning under Frijsborg. 1ste R. I. 354. 1831.
- Kofoed, N. Aulsbrugget paa Biumgaard. 2den R. XII. 449. 1850.
- Hebeopdyrninger i Ringkjøbing Amt. 2den R. XIII. 488. 1851.
- Kolaal. 3die R. VII. 196. 1859.
- Kommen, Dyrkning af —. 2den R. IV. 458. 1842.
- Dyrkning af —, af Rasmussen. 3die R. IV. 72. 1856.
- Kompost. Dens Behandling, af Schwyz. 1ste R. VI. 329. 1838.
- af J. L. Morton. 3die R. V. 308. 1857. Tørvejord 308. Veiafføvling 315. Vegetabilier 316. Blod 322. Kjøb og Slagteaffald 323. Fiskeaffald 325. Garveriaffald 328. Gasværksaffald 328. Sod, Afte, Trækul 330. Horn, Klove og Ulfaffald 332. Rind og Sukkeraffald 333.
- Kornarter, De bedste —, af Valentiner. 3die R. II. 228. 1854.
- og Foderplanter i England. 3die R. I. 69. 1853.
- see desuden de forskjellige Kornarter.
- Kornopbevaring. Alliers Apparat dertil. 1ste R. VII. 514. 1839.
- Korn. Middel til at konservere —. 1ste R. V. 347. 1837.
- Korntørring, Frugtørring og en ny Tørreovn, af Bang. 1ste R. I. 172. 1831.
- Kornproduktionens Størrelse i Danmark, af L. Hofst. 3die R. XIV. 1 og 66. 1866. I Midten af det 18de Aarhundrede 3. I Slutningen af det 18de Aarhundrede 10. I Begyndelsen af det 19de Aarhundrede 10. Sluffens Rastule berøver 1819, 12. I Nutiden (1863 lagt til Grund), 21.
- Korstavens Anvendelse, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. VIII. 129. 1846.
- Krabbe, G. Islandske Landbosforhold. 3die R. XII. 16. 1864.
- Kraftprøver for Festebedømmelse. 3die R. VIII. 7. 1860.
- Krarup, C. En Rejse i England, Belgien og Holland. 3die R. V. 153. 1857.
- Krarup, G. Om Engvandning. 2den R. XIV. 217. 1852.
- Om en høiere landøkonomisk Værestalts Oprettelse i Mecklenborg 3die R. I. 257. 1853.
- Krarup, J. B. Guano og Patentgjødning. 2den R. VII. 193. 1845.
- Kalbeopdræt med Høsthee. 2den R. VIII. 66. 1846.
- Om Kartofler. 2den R. VIII. 151. 1846.
- Landmandsmødet i Stockholm 1846. 2den R. IX. 428. 1847.
- Jordbæler, Spergel, gul Rundbælg, Grønkaal og en Tromlefordring. 2den R. XIII. 239. 1851.
- oversat: Om kogt Foder til Fjedning, af Hartness. 2den R. XIV. 133. 1852.

- Krarup, J. B.** Agerdykningslæreanstalten paa Staarupgaard. 3die R. III. 192 og 267. 1855.
- Landøkonomiske Betragtninger. 3die R. XII. 353. 1864.
- Krarup, M. B.** Det Altenburgske Bondeaviskrug. 2den R. VI. 134. 1844.
- Landbrugsstolen paa Haraldslund. 2den R. III. 101. 1841, VI. 161. 1844 og VIII. 276. 1846.
- Krarup, D. Th. N.** Nekrolog over —, 3die R. X. 303. 1862.
- Kreaturer see Huusdyr og Heste, Kvæg, Faar og Sviin.
- Krebs.** Jordbruget paa Læsø. 2den R. XIII. 46. 1851.
- Udstufning og Sammenlægning. 3die R. XI. 281. 1863.
- Kreppig.** Om Kartoffel dyrkningens Forhold til Korn dyrkning og Gjødningsproduktion. 1ste R. IV. 270. 1836.
- Krop, Tandfri — som Foderplante. 2den R. XIII. 88. 1851.
- Kroyer, H.** Fiskeriernes Fremme. 2den R. XIV. 52. 1852.
- Krydsning af Kvæg. 3die R. IV. 232. 1856.
- see desuden Kvægavl.
- Kræft i Kartofler. 2den R. V. 230. 1843.
- Krug, F. S.** Om Hørvæden i Nederlandene. 2den R. VI. 27. 1844.
- Kvik og dens yppige Væxt. 1ste R. VI. 225. 1833.
- Kvikrødder som Foder. 2den R. IX. 104. 1847.
- Kvæg,** Analyse af Kalve. 3die R. IX. 65. 1861.
- Analyse af Stude. 3die R. IX. 65. 1861.
- Antallet af — i de forskjellige Lande. 3die R. VIII. 420. 1860.
- Forholdet mellem Tyrenes og Køernes Antal 421.
- see desuden Huusdyr.
- Kvægavl og Kvægopdræt.** 2den R. IX. 236. 1847.
- Anglerracen, dens Fortrin. 3die R. VII. 297. 1859.
- At bringe Kvæget til tidlig Modenhed. 2den R. IX. 149. 1847.
- Beskrivelse og Tegninger af Hornkvæg fra Landmandsmødet i Haderslev. 3die R. VII. 336. 1859.
- Den jydsk —, af J. B. Neergaard. 1ste R. I. 278. 1831.
- Den jydsk Kvægraces Forædling. 2den R. VI. 241. 1844.
- Den jydsk Kvægraces Tilstand og Forbedring. 2den R. IX. 177. 1847.
- paa Sjællands Vestkyst, af R. Fenger. 3die R. XII. 30. 1864.
- Slesvigs Vesteregn 32. Engelsk Kvægs Indførelse 36. Vinterfoder for Opdræt 40. Indtægt af Kvægtillæg 41. — Sjælland 44. Indførelse af engelsk Kvæg 44. Den jydsk Studes Bgning 46. Staldstude 50. Maal og Størrelse af Køer og Stude af forskjellige Alder, Race og Foderstand 54.
- Englands og Skotlands bedste Kvægracer, af J. P. Page. 2den R. III. 145. 1841 og IV. I. 1842.
- Englands —, af A. Støckhardt. 3die R. I. 97. 1853.

Kvægavl og Kvægopbræt.

- Englands Racer og Avl. 3die R. X. 349. 1862.
- Guénons Kjenndetegn paa Mallekøer. 2den R. XI. 513. 1849.
- Guénon og hans Kjenndemerker, af Andersen. 2den R. XIII. 249. 1851.
- Hornkvægets Opbræt, Røgt og Pleie paa Vestkanten af Sjælland, af S. A. Fjellstrup. 2den R. IV. 257. 1842.
- Hornkvægets Forædling, efter J. D. Martens. 2den R. IX. 257. 1847.
- Kan det betale sig at tillægge sine Køer selv? af Valentiner. 3die R. VIII. 62. 1860.
- Kjenndemerker paa en god Malleko, af Hofman (Bang). 1ste R. II. 470. 1833.
- Kjenndemerker paa en god Kø, efter stofft Mening. 3die R. I. 288. 1853.
- Hvorledes forstaffe sig de bedste Mallekøer? 3die R. XI. 309. 1863.
- Kvægtillæg og Kvægopbræt, af Andersen. 3die R. IV. 31. 1856.
- Krydsning, Fedning, Opbrættets Godring. 3die R. XI. 295. 1863.
- Kvægtillæg, af Valentiner. 3die R. IV. 169. 1856.
- Kvægtillæg. 3die R. IV. 232. 1856.
- Mallekøernes Speil. 3die R. IV. 259. 1856.
- Racens Indflydelse paa Mallekerigheden. 2den R. IX. 144. 1847.
- Indflydelsen af Sandhyrenes Alder paa Tillæget, af J. B. S. Andersen. 3die R. XIV. 337. 1866.
- see desuden Huusdyravl.

Kvæghold. 1ste R. VII. 260. 1839.

- Fedekvæget. 3die R. XII. 405. 1864.
- Forholdet mellem jydsk Stubes levende Vægt og Rjødsvægt, af B. S. Jørgensen. 3die R. VII. 267. 1859.
- Forhold mellem Stubeopbræt og Meierivæsen. 2den R. I. 248. 1839.
- Giver — i Forhold til Agerbrug Fordeel eller Tab? af S. Rathhorst. 2den R. XIV. 325. 1852.
- Hvilke Midler bør anvendes for at staffe den jydsk Fedekvægrace en fuldkomnere Bygning og tidligere Udvikling? af B. S. Jørgensen. 3die R. VII. 287. 1859.
- i Kempen. 3die R. XIII. 258. 1865.
- Kvægets Røgt og Pleie i Skotland, af S. Thomsen. 3die R. IV. 22. 1856.
- Malkning 3 Gange i Døgnet, af E. Neergaard. 2den R. V. 119. 1843.
- Mallekøer, Mælk og dens Behandling, af R. E. Hofman (Bang). 2den R. XI. 137. 1849.
- Mallekøers kraftige Ernæring, af Valentiner. 3die R. II. 208. 1854.

- Kvæghold.** Malfekøer, Fodringsforsøg med —, af E. Wolff. 3die R. IV. 150. 1856.
- Malfekøers Fodring med Koer, af Sehested. 3die R. V. 140. 1857.
 - Meierikøernes Vinterfodring, af N. P. J. Buus. 3die R. XI. 44. 1863.
 - Meierikøernes Vinterfodring. 3die R. XI. 218. 1863.
 - Malfekøernes Fodring. 3die R. XII. 396. 1864.
 - Norges Agerbrug, Fædrift og Skovdrift, af M. B. Tvethe. 2den R. XI. 409. 1849.
 - Om at ud- og indsætte Køer. 2den R. VI. 199. 1844.
 - Store eller smaa Køer, efter J. D. Martens. 2den R. IX. 262. 1847.
 - Fordelen af store Meierikøer. 2den R. II. 310. 1840.
 - Udbøbede Malfekøer. 2den R. IX. 264. 1847.
 - At gjøre ufrugtbare Køer frugtbare, af N. C. Westergaard. 2den R. XII. 69. 1850.
 - see desuden Huusdyrhold.
- Kvægforfikkning.** Oprettelse af en dansk —, af J. Hellmann. 2den R. XIII. 357. 1851.
- see desuden Assurance.
- Kvægpesten.** Middel mod —. 2den R. VI. 349. 1844 og XIV. 319. 1852.
- With's Rejse i Rusland 1845 for at undersøge —. 2den R. X. 249. 1848.
 - af Bagge. 3die R. XIV. 77. 1866.
- Kvægmarked.** Duffeligheden af et større og bedre — i Kjøbenhavn. 3die R. XIII. 290. 1865.
- Kvægtorv.** Forslag til et nyt og bedre — i Kjøbenhavn. 3die R. XIV. 153. 1866. Antal Kvæg, Faar og Sviin, der forhandles paa Trommesalen og Vesterbro 164.
- Kvælstoffets Kredsløb i Naturen,** af Forchhammer. 3die R. V. 97. 1857.
- Kvælstofgjøbning.** Analyse af —. 3die R. XII. 75. 1864.
- Kvælvningstid.** 3die R. IV. 254. 1856.
- Køer,** see Kvæg.

Q.

- Laboratorier,** agrifulturchemiske. 3die R. I. 121. 1853. 3 Rothamstead 121; i Edinburgh 125; i London 127.
- Lacoppidan.** Chevalierbyggets Dyrkning i Kallundborgegnen. 2den R. X. 461. 1848.
- Draining med Santesteen. 3die R. II. 192. 1854.
 - Bore Græsmarker. 3die R. VI. 226. 1858.
 - Græsmerkens Behandling. 3die R. X. 45. 1862.

Lade. Beskrivelse af en billig —, af Valentiner. 3die R. I. 166. 1853.

— 3die R. II. 86. 1854.

— eller Staf. 3die R. VII. 276. 1859 og IX. 249. 1861.

Ladiges: Om Kløverens Behandling. 3die R. III. 278. 1855.

— De destinationse Mælkedar. 3die R. IX. 250. 1861.

Lam, see Faar.

Landboskib. Vinåringer paa Landet i Danmark, af D. J. Rawert. 2den R. XI. 1. 1849.

— i Norge. 2den R. XII. 399. 1850.

— paafførnet af Landhuusholdningssejlskabet. 2den R. I. 305. 1839, VI. 257. 1844, X. 219. 1848, XI. 248. 1849, XIV. 364. 1852 og 3die R. IV. 305. 1856.

— udviist af J. Møller i Salten By. 1ste R. IV. 134. 1836.

Landbosforeninger, Bore —, af D. D. Lütken. 2den R. III. 369. 1841.

— Randers Amtshuusholdningssejlskab. 2den R. V. 298. 1843.

— for Stamhuset Estrup. 2den R. XIII. 84. 1851.

— Landbrugssejlskabet i Mofau, dets Forhandlinger fra 1836—41. 2den R. V. 135. 1843.

— Landbrugssejlskabet i Wien. 2den R. XIV. 384. 1852.

Landboskole, see Skoler.

Landbruget: nærmest Beskrivelser af de landøkonomiske Forhold i hele Lande eller større Egne; see desuden **Agerbruget**, der nærmest indeholder Beskrivelser af enkelte Gaardes eller mindre, begrænsede Egenes Forhold; see desuden **Agerdyrking**, der indeholder almenlydige Erfaringer om Jord- og Plantedyrkingen og disses indbyrdes Forhold.

— Dets Indflydelse paa Nationernes mercantile, sociale og intellektuelle Liv. 2den R. XII. 213. 1850.

— i Danmark.

— Dets tidligere Tilstand i Danmark. 3die R. VII. 31. 1859.

— Manglerne ved det danske — og Midlerne til at afhjælpe dem, af D. Lemvig. 1ste R. I. 145. 1831.

— Det danske —, stildret af en Englænder. 2den R. XIV. 92. 1852.

— i Danmark, af J. B. Krarup. 3die R. XII. 353. 1864. Jordens Kultur 354. Drainingen 354. Brakken 355. Græsmarkerne 357. Bælgfrugterne 360. Rodfrugtdyrkingen 361. Handelsplanterne 366. Kløveren og Foderplanterne 368. Kløvertræthed 370. Gjøbningen 379. Kvægholdet som Støtte for Jordens Frugtbarhed 379. Kraftføbring som Gjøbningsmiddel 383. Valg af Tillægsdyr 391. Mælkernes Føbring 396. Svineholdet 404. Fedeboget 405. Kunstgjøbning 408.

— paa Bornholm, af L. Børresen. 1ste R. III. 198. 1834.

— i Sylland, af E. Møller-Holst. 2den R. XII. 402. 1850.

— paa Læsø, af Krebs. 2den R. XIII. 46. 1851.

- Landbruget** i Viborgegnet, af J. Pedersen. 2den R. IV. 134. 1842.
- i Østerhanherred, af J. G. B. Dreher. 2den R. IV. 79. 1842. og V. 1. 1843.
 - paa Færøerne. 2den R. III. 139. 1841.
 - paa Seland, af Meilbye. 3die R. V. 255. 1857.
 - paa Seland, af H. Krabbe. 3die R. XII. 16 og 200. 1864.
 - i Udlandet.
 - i Altenburg, af R. B. Krarup. 2den R. VI. 134. 1844.
 - i Amerika, Nordamerika. 1ste R. IV. 317. 1836.
 - i Amerika, Wisconsin, af P. C. Lütken. 3die R. IV. 394. 1857.
 - i Belgien. 2den R. XIII. 153. 1851.
 - i Belgien, Kempen (Campinen), af S. A. Fjellstrup. 2den R. XIV. 408. 1852.
 - i Belgien, Kempen (Campinen), af J. E. la Cour. 3die R. XIII. 217. 1865.
 - Det engelske —, af J. L. Hansen. 2den R. I. 315. 1839.
 - Det engelske og danske Agerbrug, af J. G. Booth. 2den R. VI. 38. 1844.
 - Det engelske —, af A. v. Wedderlin. 2den R. VII. 1. og 385. 1845.
 - Englands Landhuusholdning før og nu, af B. Hamm. 2den R. XI. 70 og 319. 1849.
 - i England, af H. Settegast. 2den R. XIV. 354. 1852.
 - „High Farming“ i England, af A. Stöckhardt. 3die R. I. 58. 1853. Tiptree-Hall (Mr. Medzi) 61; Hillfarm Sutton Waldon i Dorset (Pastor Hurtable) 61; Mr. Ridgens Farm i Sussex 62; Penric Castle Farm ved Swansea 63; Mr. Casfons Farm i Norfolk (Mr. Hudson) 64; Hertugen af Graftons Farm i Norfolk 64; Saughton Mains ved Edinburgh (Mr. Dickson) 64; Swanston ved Edinburgh (Mr. Finnie) 65.
 - i Ayrshire, af E. C. Rannestad. 3die R. I. 285. 1853.
 - i England, af E. Clausen. 3die R. II. 257. 1854.
 - Dets Tilstand i England 1685. 3die R. VII. 29. 1859.
 - i England og Skotland, af Wiinsted. 3die R. XII. 248. 1864. Jordbunden 250. Huusbygningen 251. Den engelske Landbefolkning 254. Jordens Dykning 260. Agerdykningsredskaberne 270. Huusdyravlen 278.
 - i England og Skotland, af A. la Cour. 3die R. XIV. 33 og 60. 1866. Ubeskuffelse af Brakken 35. Rodfrugtdykning 35. Græsmarkerne 38. Kvægholdet 38.
 - Agerdykning i Skotland. 2den R. I. 363. 1839.
 - i Skotland, af E. Thomsen. 2den R. XII. 242 og 293. 1850.
 - i Skotland, af J. B. Hofman (Bang). 2den R. XII. 365. 1850.
 - i Skotland, af H. Thomsen. 3die R. IV. 10. 1856.

- Landbruget i Skotland**, af G. E. Rjærbølling. 3die R. V. 239. 1857.
- i Frankrig. 2den R. XIII. 153. 1851.
 - i Nordfrankrig, af P. Moll. 2den R. II. 349. 1840.
 - i Pehmena, af F. Kirckhof. 2den R. III. 384. 1841.
 - i Meklenborg, af N. E. Westergaard. 2den R. XI. 273. 1849.
 - i Schlesien, af Ballentin. 2den R. VIII. 329. 1846.
 - i Slesvig, Holsteen og Nordtyskland, af Wulff. 1ste R. I. 199. 1831.
 - Dets Fremme i Sverrig, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. IV. 423. 1842.
 - Dets Fremme i Sverrig, af C. Tenger. 2den R. V. 198. 1843.
 - Norges Agerbrug, Fædrift og Skovdrift, af M. B. Tvethe. 2den R. XI. 409. 1849.
 - i Norge og Sverrig, af E. Thomsen. 2den R. XII. 1. 1850.
 - i Württemberg, af D. J. Kawert. 2den R. XII. 522. 1850.
- Landbrugsforsøg.** Forsøg med at anvende humussure Forbindelser til Gjødning. 2den R. I. 314. 1839.
- ved den fgl. Vet.= og Landbohøistole, af B. S. Jørgensen. 3die R. VII. 379. 1859. Antallet af Rjærner i forskjellige Korn= og Frøsorter 379. Saaening af Byg i forskjellig Dybde 384. Rab= saaening og Bredsaening af Byg 385. Tidlig og sildig Høstning af Byg 387.
 - ved Vet.= og Landbohøistolen, af B. S. Jørgensen. 3die R. VIII. 379. 1860. Landbrugshaven 380. Sygdommens Styrke hos de forskjellige Slags Kartofler 382. Antallet af Runketroer pr. Td. 386. Bøgtforholdet mellem Runketroernes Top og Rod 387. Forholdet mellem rab= og bredsaede Stubroer 388. Udbyttet af en Kløver=Græsblanding, faaet i forskjellig Tykkelse 389. Græs, flaaet i forskjellig Udvillingstilstand 392. Rab= og bredsaet Havre 393. Byg, Vrter, Havre, Kløver, Runketroer, Sommer= raps, faaet i forskjellig Dybde 395. Udvillingstiden af Byg, Hvede og Rug, faaet til forskjellig Tid 403.
 - ved Vet.= og Landbohøistolen, af B. S. Jørgensen. 3die R. IX. 360. 1861. Høspredemaskine 368. Meiemaskine 368. Kløver=Græsblanding faaet i forskjellig Tykkelse 370. Runketroer faaet i forskjellig Af= stand 373. Spiring af et forskjelligt Antal Runketroer i hvert Gul 375. Byg faaet i forskjellig Tæthed 376. Hvede og Byg, faaet af Korn, høstet ved forskjellig Modenhedsgrad 377. Byg, faaet af Korn, tørret ved forskjellig Barmegrad 380. Hvede, Rug, 2rd. og 6rd. Byg, Havre, Vrter, Raps, Runketroer og Turnips, faaet i forskjellig Dybde 381. Rug, Hvede, Byg og Vrter, faaet til forskjellig Tid 392.
 - ved Vet.= og Landbohøistolen, af B. S. Jørgensen. 3die R. X. 404. 1862. Prøver med Meiemaskiner 410. Rab= og bredsaet Hvede 413. Runketroer faaede i forskjellige Afstande og paa flad

- Jord og Kamme 414. Forøgelsen af Kaalrabi i den sidste Tid af Væxtperioden 416. Chilisalpeterets Anvendelse paa Græs 418. Byg saet i forskjellig Tæthed 419. Spiringsvevnen af Korn, høstet ved forskjellig Mødenhed 421. Korn- og Frøsorter saae i forskjellig Dybde 425. Forskjellige Kornarters Udviklingstid 434.
- ved Bet.- og Landbohøjskolen, af B. S. Jørgensen. 3die R. XI. 432. 1863. Kad- og brebssaet Havre 440. Kunkelroer saae i forskjellige Afstande 441. Kunkelroer saae paa flad Jord og paa Bulte 442. Kaalrabers og Kunkelroers Tilvæxt i den sidste Tid af Væxtperioden 443. Spiringsvevnen af uligemødent Korn 445. Korn og Frø saet i forskjellig Dybde 450. Forskjellige Kornarters Udviklingstid 457. Gjødningsforsøg 462.

Landbrugsmøder see Landmandsmøder.

Landbrugsministerium, Om Oprettelse af —. 3die R. IX. 244. 1861.

Landbrugsskoler see Skoler og Underviisning.

Landmaaling. Korstavlen. 2den R. VIII. 129. 1846.

- Om Opbevaring af dens Resultater, af Reimer. 3die R. VII. 179. 1859.

Landmandsforamlinger, af C. Luno. 1ste R. VI. 527. 1838.

Landmandsforamlingen i Randers 1845, Indbydelse dertil. 2den R. VII. 372. 1845.

- i Randers 1845. 2den R. VII. 545. 1845. Redskaber 547. Sædarter 549. Foderplanter 550. Kunstige Gjødningsmidler 552. Kvægavlen 554. Hesteavlen 557. Kalveopbrætning 560. Kartoffelfodring 561. Fodringsværdi 561. Fødning 562. Stovbrug 563.
- i Odense 1846, Plan for —. 2den R. VIII. 174. 1846.
- i Odense 1846. 2den R. VIII. 442. 1846.
- i Aarhus 1847. 2den R. IX. 522. 1847.
- i Kjøbenhavn 1852. 2den R. XIV. 460. 1852.
- i Flensborg 1854, Anmeldelse om —. 3die R. I. 78. 1853.
- i Flensborg 1854. 3die R. II. 218. 1854. Agerdyrkningsmaskinernes Betydning 222. Om Drainingen 223. Kastning hos Køerne 225. Værke- og Fyrrebevojringer 226. Dampapparater i Landbruget 226. Draining 227. De bedste Kornarter 228. Tærsemaskiner 228. Kalveopbrætning 229. Landbrugsunderviisning 229. Kunstige Gjødningsmidler 231. Brødbagning paa Landet 232. Nye Græsarter 232. Bøgestovsanlæg 232. Alleeplantning 233. Gjennemhugninger i Bøgebevojringer 234. Om Tillægget af Arbeidsheste 234. Redskaber og Maskiner 235.
- i Aalborg 1856. 3die R. IV. 231. 1856. Krydsning af Kvæg 232. Straffebestemmelser for Stovforbrydelser 234. Opdyrkning af Moser, Kjør og Heber 235. Sædkstiftet 236. Hestevæddere 237. Agerbrugets Forhold til Havedyrkningen 240. Drai-

- ningen 241, 242 og 244. Mælkfæernes Speil 245. Kunstige Gjødningsmidler 246. Lætraer 247. Studiefedning 248. Naaleflodsanlæg i Heden 249. Flydende Gjødning 250. Rjødkaar 253. Ræsonningstid 254. Engoverrisling 254. Gjødningens Behandling 256. Udstilling af Redskaber og Produkter 258.
- i Haderstev 1859. 3die R. VII. 292. 1859. Draining og tørr Veirlig 293. Trangen til Landbrugsteknikere 294. Angler-racen, dens Fortrin under særlige Forhold 297. Græsning i Stovene 298. Oldenborrelarver og skadelige Insekter 301. Gjødning 302. Midlerne mod Oldenborrelarver og andre Orme 303. Skovlovgivningen og dens Indflydelse paa Skovbruget 306. Drainrørspriser 309. Præmier ved Dyrskuet 312. Stutterisagen, af Prosch 316.
 - i Horsens. Indbydelse til —. 3die R. IX. 102 og 212. 1861.
 - i Horsens. 3die R. IX. 233. 1861. Om Landmandsforsamlingernes Ordning af Vestenholz 237. Udstykning og Sammenlægning, af David, 240. Om Dprettesen af et Landbrugsministerium, af Jespersen, 244. Ved hvilke Midler Staten bedst kan fremme Drainingen, af Ring, 246. Lader eller Stafte, af Valentiner, 249. De destinatione Mælkfær, af Rabiges, 250. En Forøgelse og bedre Fordeling af Landets Skovarealer, af Oldenborg, 251. Undergrundsploining 254. Landbruget og Huusdyrene paa Island 255. Om gjentagen Mergling, af Valentiner, 255. Om Midlerne til Hesteavlens Fremme, af Buchwald, 257. Landbohøjskolens Virksomhed, af Prosch, 263. Have- og Skovkulturen i Jylland 264. Betaler Kvægfedning sig hos os? af Erichsen, 265. Dyrskuet 268. Redskabsudstillingen 272.
 - i Odense 1863, Plan for —. 3die R. XI. 119. 1863.
 - i Odense 1863, af J. C. la Cour. 3die R. XI. 265. 1863. Hvillen Faarerae er at foretrække ved Siden af en Kvægbesætning? af Hofman (Bang) 269. Kunstig Gjødning, af Segelcke og Vuus, 274. Staldgjødnings Behandling og Anvendelse, af Eckardt, 278. Anvendelse af flydende Gjødning, af Busch, 279. Tanggjødning, af Fenger, 280. Udstykning og Sammenlægning, af Krebs, 281. Folkemængden i Danmark og det fremadstridende Agerbrug 287. Bondehøjskolen, af Wisfeld, 288. Krydsning, Kvægfedning, Opdrættets Fodring, af Fenger, 295. Bore Heste- og Kvægracer, af Branth, 301. Det intensive Skovbrug og Skovtrangen, af Oldenborg, 302. Svineavl, af Bøch, 306. Hvorledes forskaffe sig de bedste Mælkfær, af Lange, 309. Mælkens Fedme paa Lillerup 313. Meieridriften her i Landet, af Segelcke, 314. Fællesmeierier, af Brønsen, 320. Dyrskuet 323. Redskaber og Maskiner 327.
 - Ordningen af de fremtidige større —, af Heide. 3die R. XIII. 96. 1865.

Landmandsforsamlingen.

- Ordningen af de fremtidige —, vedtaget paa Delegeret-Møde i Kjøbenhavn 1865. 3die R. XIII. 196. 1865.
 - i Aarhus 1866, Plan for —. 3die R. XIV. 90. 1866.
 - i Aarhus 1866 af F. E. la Cour. 3die R. XIV. 205. 1866.
- Ordningen af de fremtidige Landmandsforsamlinger 209. Nye Erfaringer om Mælksens Behandling, af Segelcke 211. Unge Landmænd oplærte i Meieriet 211. Kontrol 212. Mælkefluernes Indretning 212. Produkternes Afsetning 216. Beplantning og Engvanding paa de jydskke Heider, af Dalgas og Mourier Peterfen 219. Stovgræsning, af Wimpfen 533. Arbejderboliger, af Tesdorpff 236. Sædskiftet, af Jørgensen 239. Fodning og Handelsforbindelsen med England, af Tesdorpff 245. Drainingen, af Buus 257. Dyrskuet 261. Redstabs- og Maskinudstillingen 280.

Landmandsmødet i Altenburg 1843, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. V. 455. 1843.

- i Breslau 1845, af Valentin. 2den R. VIII. 329. 1846.
- i Doberan 1851, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. III. 466. 1841.
- i Dresden og Karlsruhe. 2den R. I. 50. 1839.
- i Greifswalde 1838, af F. E. Schytte. 2den R. VI. 1. 1844.
- i Grätz 1846. 2den R. IX. 1. 1847.
- i Götteborg 1860. 3die R. VIII. 214 og 298. 1860.
- i Hamar (Norge). 3die R. I. 178. 1856.
- i Helsingborg. 3die R. XI. 361. 1863.
- i Jönköping 1858. 3die R. VI. 174. 1858.
- i Kiel 1847, af B. S. Jørgensen. 2den R. X. 21. 1848.
- i Kristiania 1849, af B. S. Jørgensen. 2den R. XI. 441. 1849.
- i Lidköping i 1853. 3die R. I. 176. 1853.
- i Mainz 1849. 2den R. XII. 88. 1850.
- i Malmø 1849. 2den R. XI. 401. 1849.
- i Malmø 1865. 3die R. XIII. 209 og 340. 1865.
- i München 1844, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. VII. 230. 1845.
- i Northampton 1847, af B. S. Jørgensen. 2den R. X. 1. 1848.
- i Perth 1852, af Anderson. 3die R. I. 193. 1853. Stalde til Fedevæg i Skotland 195. Fedemaaden i Skotland 199. Fedeværcerne 201. Turnipsdyrkingen 202. Fingers and toes 205. Guanoens Virkning sammenlignet med Staldgjødningens 207. Hørdyrkning i Skotland 214. Hørrøbning 216.
- i Stockholm 1846. 2den R. VIII. 320. 1846.
- i Stockholm 1846 og 47. 2den R. IX. 428. 1847.
- i Stuttgart. 2den R. V. 317. 1843.
- i Trondbjem 1859. 3die R. VII. 212. 1859.

- Landvæsenstærtinger**, Optegnelser for —. 1ste R. VI. 98. 1838.
 — Beretninger fra Landhuusholdningselskabets —. 2den R. V. 250. 1843.
- Landøkonomiske** Beretninger fra forskellige Egne af Landet. 2den R. X. 409. 1848.
- Betragtninger, af J. B. Krarup. 3die R. XII. 353. 1864.
 — Blandinger, af Luno. 1ste R. IV. 469. 1836. V. 94 og 392 1837, VI. 177 og 394. 1838 og VII. 201. 1839.
 — Fester. Om Gavnigheden af —, af G. Michelsen. 1ste R. I. 72. 1831.
 — Meddelelser, af N. E. Hofman (Bang). 3die R. IV. 161. 1862.
 — Optegnelser, af Fjellstrup. 3die R. II. 117. 1854. Ræsgaard 117. Durupgaard 119. Gjeddesdal 122.
- Lange, Joh.** De vilddrogende Planter som Hjælpe middel til Jordbonitering. 3die R. II. 161. 1854.
 — Vilddrogende Planter paa forskjellig Jordbund. 3die R. III. 79. 1855.
 — Tornblad, Ulex, som Fodervært. 3die R. IV. 160. 1856.
- Larsen, L. C.** Middelet mod Honningbug. 1ste R. II. 343. 1833.
- Larvingejødningens** bedste Anvendelse. 1ste R. III. 119. 1834.
 — og Kloakvands Benyttelse i England. 3die R. I. 47. 1853.
 — Anvendelse til Gjødning, af Fr. E. Holm. 3die R. VI. 314 1858.
- Laves, J. B.** Om Svinesjødning. 3die R. IV. 340. 1856.
 — Om Gjødningsarternes Benyttelse. 3die R. IX. 283. 1861.
- Lemvig, D.** Manglerne ved det danske Landbrug og Midlerne til at afhjælpe dem. 1ste R. I. 145. 1831.
 — Rust og Brand paa Planterne. 1ste R. II. 20. 1833.
 — Om Hesteavl og Bæddeløb. 1ste R. III. 245. 1834.
- Lerche.** Chevalierbyg og dets Dyrkning. 1ste R. VI. 76. 1838.
 — Om Udbarbejder. 1ste R. VI. 81. 1838.
- Leerplanter.** 3die R. II. 174. 1854.
- Lichtenberg, H. H.** Ny Udsiftning, Høveriets Ophævelse m. m. paa Bidstrup. 2den R. XI. 259. 1849.
- Liebig, J.** De almindeligste Betingelser for Plantelivet og Agerjordens Forhold til Næringsstoffet for vore Kulturplanter. 3die R. VII. 185. 1859.
- Liebman, F.** Svedens Sygdomme 1840. 2den R. II. 509. 1840.
 — En ny Kartoffelart fra Mexico. 2den R. VI. 167. 1844.
- Ligustrum** som god Hegnspolante. 1ste R. V. 294. 1837.
- Liumaffald** anvendt til Gjødning, af J. L. Morton. 3die R. V. 333. 1857.
- Lindberg, P. M.** Om flydende Gjødning. 2den R. XII. 118. 1850.
- Lindved,** Agerbruget paa — i Fyen. 2den R. XIII. 375. 1851.

- Linfager**, Analyse af —. 3die R. VIII. 344. 1860.
 — see desuden Oliefager.
- Lokomobiler** anvendte i Landbruget ved Udstillingen i London 1851.
 3die R. I. 40. 1853.
- Lovgivning**, 2den R. XIV. 149. 1852.
 — Straffebestemmelser for Skovforbrydelser. 3die R. IV. 234. 1856.
 — med Hensyn til Drainingen, af Barral. 3die R. III. 123. 1855.
 — Vandløbs= —. 3die R. I. 94. 1853.
 — om Vands Afledning og Afbenyttelse, af Wichfeld. 3die R. III. 97. 1855.
 — Om Vandets Bortledning eller Afbenyttelse, af Borneman. 3die R. IV. 1. 1856.
 — for Vandets Benyttelse. 3die R. VIII. 92. 1860.
 — Vandlovgivning, belyst fra et hydroteknisk Standpunkt, af D. Hannemann. 3die R. VIII. 23 og 121. 1860. Vands Benyttelse 23. Vandløbsteknikere 35. — Vands Afledning 121. De store Vandløbs Regulering og Vedligeholdelse 123. De mindre Vandløbs Regulering og Vedligeholdelse 137. Draining 138.
 — for Vands Afledning. 3die R. VIII. 183. 1860.
- Lucernen**, af Mitthow. 1ste R. I. 405. 1831 og III. 79. 1833.
 — Dyrkning af —. 1ste R. V. 437. 1837.
- Luja**, Drainingen paa Frysenborg. 3die R. V. 54. 1857 og VI. 274. 1858.
 — Drainings= og Opdyrkningsarbejder paa Frysenborg 1859. 3die R. VIII. 175. 1860.
- Lund**, Koldfrugtdyrkningen paa Bernstorfs Hovmarksgaard. 3die R. XI. 111. 1863.
- Lund, C. C.** I hvilket Forhold bør Eier og Forpagter deeltage i Omkostningerne ved Underdrainingen? 3die R. I. 145. 1853.
- Luno, C.** Oldtidens Agerdyrkning og Agerdyrkningsredskaber. 1ste R. III. 149. 1834.
 — Det beatsonste Agerdyrkningsystem og Redskaberne dertil. 1ste R. III. 134 og 165. 1834, IV. 281. 1836 og VI. 486. 1838.
 — Fremmed landoekonomisk Litteratur og om en Kundskabsprøve for unge Landmænd. 1ste R. IV. 1. 1836.
 — Stubroer. 1ste R. IV. 130. 1836.
 — Landoekonomiske Blandinger. 1ste R. IV. 469. 1836., V. 94 og 392. 1837, VI. 177 og 394. 1838 og VII. 201. 1839.
 — Landmandsforamlinger. 1ste R. VI. 527. 1838.
 — Jordblandet Strøelse. 1ste R. VII. 278. 1839.
 — Den peruvianske Riis. 2den R. I. 480. 1839.
- Lungesyge**, Den ondartede — i Halland. 2den R. XIII. 91. 1851.

- Lungefyge**, Dzens ondartede — og Midlerne mod den, af Tscherning. 3die R. X. 54. 1862. Sygdommens Udbredelse 55. Tabene forarsagede ved den 57. Midlerne mod den 58.
- Dzens ondartede — og Midlerne mod den. 3die R. X. 108. 1862.
- Lungetøring** hos Kvæget. 3die R. XIII. 84. 1865.
- Lunn**. Engvandingssanlæg i forskjellige Egne. 2den R. XIV. 78. 1852.
- Lupinen**, Dyrkning af —. 3die R. V. 60. 1857.
- Dens Benyttelse. 3die R. VIII. 422. 1860. Dens Analyse 423.
- Lyffensfæde**, Hørrødningsforsøg paa —. 2den R. XIII. 98. 1851.
- Lynborgerhede**, Engvandingssanlæg paa —. 2den R. I. 102. 1839.
- Lynbyggaards** Drainingsomkostninger. 3die R. V. 182. 1857.
- Lütken, Ch.** Boucheries Midler til at give Træ større Barighed. 3die R. VIII. 155. 1860.
- Stoddyrkning i det vestlige Jylland. 3die R. XIII. 367. 1865.
- Lütken, D. D.** Bore Landbosforeninger. 2den R. III. 369. 1841.
- Lütken, P. C.** Landbruget i Wisconsin i Nordamerika. 2den R. IX. 394. 1847.
- Lærred**. Hørafl og Lærreder i Angermanland, af N. C. Hofman (Bang). 1ste R. III. 422. 1834.
- Læss**, Landbruget paa —, af Krebs. 2den R. XIII. 46. 1851.

M.

- Maal**. Udenlandste Flade- og Kornmaal. 2den R. III. 557. 1841.
- Maalebaandet**, et Middel til at udfinde Kvægets Vægt, af Valentiner. 3die R. III. 1. 1855.
- Mac Cormick's** Meiemaskine ved Udflikningen i London 1851. 3die R. I. 41. 1853.
- Madsen**. Noget om Engvanding i Danmark. 3die R. II. 198. 1854.
- Mairoens** Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 68. 1858.
- Mais** som Grønfoder. 2den R. XIII. 277. 1851.
- Dyrkning af — til Kvægfoder, af A. Valentiner. 3die R. I. 252. 1853.
- Malkesøer**, see Kvæg.
- Marshall, F.** Nogle Bemærkninger om Hørfabrikationen. 3die R. II. 30. 1854.
- Marstred**, Om —. 2den R. VIII. 177. 1846.
- Marsten**, Græsgangene i —, af Chr. Baupell. 3die R. V. 110. 1857.
- Marst**. Om Marst, Dynd og Tørv, af Forchhammer. 3die R. XIII. 321. 1865. Analyse af Marst 336.
- Martens, G.** Meieri efter det Destillonste System. 3die R. VI. 242. 1858.

Maffiner, see Redskaber.

Mecklenborg, Landbruget i —, af N. C. Westergaard. 2den R. XI. 273. 1849.

Meel. Handel med — og Bodenhoffs Meelmølle. 2den R. XI. 538. 1849.

Meeldroier. Forsøg og Erfaringer betræffende —, af N. B. Schøler. 1ste R. II. 345. 1833.

— af N. S. Ørsted. 3die R. X. 151. 1862.

— Midler mod —, af J. C. la Cour. 3die R. XI. 263. 1863.

Meiemaffine. 2den R. XII. 437. 1850.

— Dens Anvendelse i Skotland, af T. C. Petersen. 3die R. II. 329. 1854.

— Burges & Key's, Woods, Drays-Husseys —. 3die R. VIII. 372. 1860.

— Den amerikanske —. 2den R. XIII. 37. 1851.

— Forskjellige Slags —, af J. Wilson. 3die R. XII. 170. 1864. Deres Historie 170. De for Tiden i Brug værende Maffiner 181. Bells 181. Burges & Keys 182 og 188. Kinnairds 182. McCormicks 184. Samuelsons 185 og 191. Ramp, Murray & Nicholsons 185 og 187. Ribley's 185. Pidsley & Sims 186. Gardner & Lindsay's 186. Cuthberts 188. Trotters 189. Sad & Son's 189. Brigham & Bidertons 189. Woods 190. Wrays 190.

— Forsøg med Bells —, af James Hunter. 3die R. II. 318. 1854.

— Forsøg med —. 3die R. IX. 368. 1861.

— Prøver med — ved Landbohøjskolen. 3die R. X. 410. 1862.

— prøve i Høsten 1863. 3die R. XI. 424. 1863. Burges & Key's, af Tesdorpf, 424. Samuelsons & Co's, af Saxtorph, 427. Mansomes & Sims, af Beck, 430.

— ved Udstillingen i London 1851. 3die R. I. 41. 1853.

Meierivæsen i Umindelighed.

— Den forbeelagtigste Anvendelse af Mælken i vore Meierier, af B. S. Jørgensen. 2den R. VI. 115. 1844.

— Erfaringer i —. 1ste R. II. 1. 1833.

— efter J. D. Martens. 2den R. IX. 257. 1847.

— En Meierigaard i det østlige Holsteen, af P. B. Feilberg. 3die R. IX. 319. 1861. Kørnes Fodring 324. Mælkens Benyttelse 328. Forholdet mellem Mælk og Smør i de forskjellige Maaneber 332. Svinehold 333. Pengeudbyttet 335. Mælkfælseren 336.

— Et probat Middel ved Rjærning. 1ste R. V. 345. 1837.

— i Holsteen, af Niemann. 1ste R. I. 234. 1831.

— De forskjellige Meierisystemer. 3die R. XIV. 132. 1866.

— og Forholdene paa et Par holsteenske Meierigaarde, af P. B. Feilberg. 3die R. X. 263. 1862.

Meierivæsen i Almindelighed.

- Om Fællesmeierier. 3die R. XI. 320. 1863.
- Paa hvilken Maade opnaaes her i Landet det største Udbytte af Meierierne? 3die R. VII. 281. 1859.
- Udgifter ved Meieridrift. 3die R. XIV. 47. 1866.
- Udbringinger ved Meieridriften her i Landet. 3die R. XI. 314. 1863.
- efter det Destinonste System, af G. Martens. 3die R. VI. 242. 1858.
- Fordeleene ved det Destinonste Meierisystem. Dampapparat paa vore Meierigaarde. 3die R. VII. 283. 1859.
- Meddelelser vedrørende —, af Th. Segelcke. 3die R. X. 159. 1862. Mælkens Sammensætning til forskellige Lيدر 163. Morgenmælk og Aftenmælk 166. Kælningens Indflydelse paa Mælkens Sammensætning 169. Mælkfælberens Indretning 173. Mælkébøtter 180.
- Meddelelser vedrørende —, af Th. Segelcke. 3die R. XII. 133. 1864. Smørudforslens Ordning og de udenlandske Forbrugeres Forbringinger 134. Vore Concurrenter paa det engelske Smørmarked 138. De engelske og hollandske Meieridistrikter og Landbosforholdene i disse 139. Smørproduktionens Størrelse 149. Indretning og Drift af engelske og hollandske Meierier 153. Mælkfælberens Indretning 154. Mælkébøtter og Mælkens Behandling 161.
- Meddelelser vedrørende —, af Th. Segelcke. 3die R. XII. 209. 1864. Flødens Behandling og Kjørning i engelske og hollandske Meierier 209. Smørrets Væltning og Behandling 213. Ostelavningen i England og Holland 225. Ostendbyttet af Mælken 227. Cheeddarost 227. Kommen= eller Kellikeosten 238. Den engelsk-friesiske Stummetmælksoft 242.
- Meddelelser vedrørende —, af Th. Segelcke. 3die R. XIII. 129. 1865. Meierivæsenets Historie 129. Bøgføring og Kontrol 131. Mælkveining 133. Mælkévantum til 1 \mathcal{H} Smør 137. Kontrol med Smørrets og Ostens Godhed 143. Brugen af Thermometer 145. Forsøg over Barmens Indflydelse ved Kjørningen 149.
- Meddelelser vedrørende —, af Th. Segelcke. 3die R. XIV. 113 og 304. 1866. Mælkens Behandling før Stumningen 113. Syredannelsen i Mælken 115. Pasteurs Kjørings=theori 120. Forhold, der have Indflydelse paa Flødeaffætningen 127. De forskellige Meierisystemer 132. Devonshiresystemet 132. Det Gussanderke System 133. Det hollandske System 137. Orange County=Systemet 138 og 143. Det swartzke System 139.
- Beretning om Fremstridt i —, af Th. Segelcke. 3die R. XIV. 211. 1866. Unge Landmænd oplærte i Meierivæsenet 211.

- Kontrol 212. Mælkstuernes Indretning 212. Produkternes Af-
sætning 216. Svingningerne i de engelske og hollandske Smør-
priser 214.
- Meieribygninger. 3die R. II. 101. 1854.
 - Meieribygninger i England og Skotland. 3die R. VII. 247. 1859.
 - Meieribygningen paa Abellersborg, af Jytpphen=Abeler. 3die R. VI. 239. 1858.
 - Meieribygningen paa Bonderup. 3die R. VI. 233. 1858.
 - Planer til et Fællesmeieri, prisbelsønnet af Horsens Låndbrugs-
forening. 3die R. XIV. 346. 1866.
 - Mælk, Mælkedar, Mælkedjædere o. lign.
 - Mælk, Analyse af —. 3die R. IX. 64. 1861.
 - Dens Behandling i Ayrshire. 3die R. I. 289. 1853.
 - Gnuemiddel mod blaa Mælk. 2den R. VIII. 515. 1846.
 - Mælkedør, Mælk og dens Behandling, af N. C. Hofman (Bang).
2den R. XI. 137. 1849.
 - Mælkedøtter af Glas. 2den R. IX. 282. 1847.
 - De Destinerede Mælkedar. 3die R. IX. 250. 1861.
 - Mælkedøtter i England og Holland. 3die R. XII. 161. 1864.
 - Mælkedjædere efter det Destinerede System i Holsteen. 3die R.
VII. 234. 1859.
 - Mælkedjæderens Indretning paa den keiserlige Mønstergaard ved
Bincennes. 3die R. VIII. 264. 1860.
 - Mælkedjælder, Barmen i og udenfor Bonderupgaards —, af
F. Melbahl. 3die R. VII. 123. 1859.
 - Mælkenes Fædme ved Begyndelsen og Slutningen af Mælkningen.
2den R. XIV. 146. 1852.
 - Mælkenes Fædme paa Lillerup i forskjellige Aar. 3die R. XI.
313. 1863.
 - Mælkenes Smag. 2den R. VI. 340. 1844.
 - Mælkning 3 Gange i Døgnet, af C. Neergaard. 2den R. V.
119. 1843.
 - Ny Maade at malke paa. 1ste R. VI. 174. 1838.
 - Mælkvæsen. Racens Indflydelse paa Mælkens Egenskaber. 2den R.
IX. 144. 1847.
 - Ost.
 - Ostersøst, af N. C. Hofman (Bang). 2den R. IX. 358. 1847.
 - En lidet bekjendt Slags Ost. 1ste R. II. 216. 1833.
 - Limburger=Ost, af Gredentop=Castenschiold. 2den R. XIV.
594. 1852.
 - Maaden at lave Gloucestersost. 1ste R. I. 128. 1831.
 - Om Ostelavning, medbeelt efter Englænderen Twamley. 1ste R.
II. 177. 1833.
 - Ostebereidningen i England og Holland. 3die R. XII. 202. 1864.

Meierivæsen i Almindelighed.

- Tilberedelse af Chester- og Hollandsk Ost, af B. S. Jørgensen. 2den R. II. 269. 1840.
- Regnskab.
- Meieriopgjørelser, Formen af—, af Sehested. 3die R. V. 140. 1857, og VI. 125. 1858.
- Meieriregnskab, Sehesteds —, af Valentiner. 3die R. VI. 349. 1858.
- Smør.
- Et probat Middel ved Kjøring. 1ste R. V. 345. 1837.
- Middel til at forbedre hart Smør. 2den R. VIII. 516. 1846.
- Trommers Maade at lave Smør og Ost. 2den R. VIII. 254. 1846.
- Det saakaldte Smørpulver. 3die R. XI. 244. 1863.
- Smørberedningen i England og Holland. 3die R. XII. 192. 1864.
- Udbytte.
- Meieriudbyttet paa Baldemarslund fra 1846—1856, af Bjørnsen. 3die R. VII. 348. 1859.
- Forholdet mellem Studesopdræt og Meierivæsen. 2den R. I. 248. 1839.
- Udbyttet af Studesedning sammenlignet med Meieri, af Buus. 3die R. XIV. 44 og 70. 1866.
- Meilbye.** Landbruget paa Island. 3die R. V. 255. 1857.
- Weinert, Fr.** Insektangreb paa Sæden. 3die R. V. 337. 1857.
- Insektangreb paa Sæden i 1858. 3die R. VI. 249. 1858.
- Insektangreb paa Planter. 3die R. VI. 344. 1858.
- Meldahl, F.** Om Landbrugsbygningers Construction i Holsteen, Mecklenborg og Pommern. 3die R. II. 81. 1854.
- Meieribygninger. 3die R. VI. 233. 1858.
- Barmen i og udenfor Bunderupgaard's Mælketjælber i Sommeren 1858. 3die R. VII. 123. 1859.
- Landbrugsbygninger i Holsteen, Holland og England. 3die R. VII. 225. 1859.
- Melilotus Cretica** til Foder. 2den R. IX. 167. 1847.
- Mergel, Analyse af Sø.** 3die R. XII. 64. 1864.
- Et Par Ord om —. 2den R. X. 536. 1848.
- Om —, af S. A. Fjellstrup 1ste R. VII. 1. 1839.
- Om gjentagen Mergling. 3die R. IX. 255. 1861.
- til Strøelse for Kvæg og Faar. 2den R. XIV. 321. 1852.
- ved Hedeopdyrking. 3die R. I. 6. 1853.
- Mergelplanter. 3die R. II. 173. 1854.
- Meyer, A.** Engvandingsvæsenet i Tydskland. 2den R. VIII. 230. 1846.
- Mexico, Svineavl i —.** 1ste R. VI. 317. 1838.

- Michelsen, G.** Burgsborffs Ytringer om de engelske Væddeløb og den engelske Hesteavl. 1ste R. I. 37. 1831.
- Om Gavnligheden af landoekonomiske Fester. 1ste R. I. 72. 1831.
 - Sædens flade Nebhævning. 1ste R. II. 71. 1833.
 - Midler til at opbrætte store Heste. 1ste R. II. 95. 1833.
 - Den algierste Hunsdyravl og Deiens Stutteri. 1ste R. II. 116. 1833.
 - Stæserierne. 2den R. I. 448. 1839.
 - Trommers Smør og Osteladning. 2den R. VIII. 254. 1846.
- Michelsen, S. N.** Biographie af —. 2den R. VIII. 297. 1846.
- Moll, L.** En Fodrejse gennem det nordlige Frankrig. 2den R. II. 349. 1840.
- Morren, C.** Den islandske Kartoffel. 2den R. XI. 381. 1849.
- Morton, J. L.** Om Kompostgjødning. 3die R. V. 308. 1857.
- Mosejord og Mudder.** 1ste R. VI. 59. 1838.
- Moseopdyrking.** 3die R. IV. 235. 1856. See desuden raa Jorbers Opdyrking og Hedeopdyrking.
- Mourier-Petersen.** Beplantning af de jydste Heber. 3die R. XIV. 223. 1866.
- Mudder og Mosejord.** 1ste R. VI. 59. 1838.
- til Gjødning. 1ste R. VII. 506. 1839.
- Mulsplanter.** 3die R. II. 178. 1854.
- Mustela furo, Fritter, til Rottesangst.** 3die R. IX. 293. 1861.
- Muus, Middel mod Mark.** 2den R. VI. 350. 1844.
- Müller, A.** Om Tilberedning af bruunt og suurt Hø. 3die R. VIII. 270. 1860.
- Myremill i Skotland.** 3die R. I. 292. 1853 og V. 159. 1857.
- Bandingsanlæg paa —. 3die R. I. 46. 1853.
- Mælk, see Meierivæsen.**
- Møller.** Patentgjødnings Virkning paa Raatraber. 3die R. I. 356. 1853.
- Møller, M.** Raa Jorbers Opdyrking. 1ste R. VII. 72. 1839.
- Møller-Holst, C.** En Reise i Jylland 1850. 2den R. XII. 402. 1850.
- En Reise i Udlandet, med nærmest Hensyn til Engkultur. 2den R. XIV. 1. 1852.
 - Om Draining, efter Vincent. 2den R. XIV. 228. 1852.
 - oversat: Theori om Væledrift, af C. Sprengel. 2den R. XIV. 511. 1852.
 - Guanoens Forekomst og Anvendelse. 2den R. XIV. 525. 1852.
 - oversat: En agrifulturkemisk Reise, af A. Stöckhardt. 3die R. I. 32 og 97. 1853.
 - Drainanlæg paa Næsgaard. 3die R. I. 237. 1853.
 - Meddelelser om Draining. 3die R. I. 241. 1853 og II. 1. 1854.
 - oversat: Om Straaets Betydning som Gjødning og som Føde for Kvæget, af A. Stöckhardt. 3die R. III. 32. 1855.

Møller-Holst, C.

— Ugeskrift for Landmænd. 3die R. III. 186. 1855.

Mølleri. Boghvedegrøns og Kullegrøns Tilberedning ved Hjælp af en
Saanbværn, af C. Bang. 1ste R. II. 478. 1833.

— Meelmølle og Meelhandel. 2den R. XI. 538. 1849.

— 2den R. XI. 551. 1849.

N.

Nannestad, C. C. Om Agerbruget navnlig Draining i Skotland. 3die R.
I. 11. 1853.

— Agerbruget i Ayrshire. 3die R. I. 285. 1853.

— Om Kofrugtbyrktningen i England. 3die R. II. 38. 1854.

Nathorst, S. Giver Kvæghold i Forhold til Agerbruget Fordeel eller
Tab? 2den R. XIV. 325. 1852.

Nederlandene see Holland.

Neergaard, C. Malkning 3 Gange i Døgnet. 2den R. V. 119. 1843.

Neergaard, J. B. Indbydelse vedrørende Kvægavlen. 1ste R. I.
278. 1831.

Netologer see Biographie.

Nidløse Præstegaard, Det forbedrede Agerbrug ved —, af Poulsen. 1ste R.
II. 157. 1833.

Nielsen. Kalveopdræt. 3die R. IV. 79. 1856.

Nielsen J. Hørdyrktningen. 2den R. XI. 122. 1849.

— Kuntelrøens Dyrkning. 2den R. XII. 66. 1850.

Niemann, A. Meierivæsenet i Holsteen. 1ste R. I. 234. 1831.

Nonnen, C. Om Dyrkning af Roer, overfat af Th. Segelcke. 3die R.
IV. 48. 1856.

—'s Biographie. 3die R. X. 120. 1862.

Ronnespinderen, af S. A. Fjellstrup. 2den R. VIII. 17. 1846.

Norge. Dets Agerbrug, Fædrift og Stovdrift, af M. B. Tvethe. 2den
R. XI. 409. 1849.

— Landbruget og Landbrugsskoler i —, af E. Thomsen. 2den R. XII.
1. 1850.

Nyegaard. Dyrkning af virginisk Tobak. 3die R. VI. 110. 1858.

Næsgaard. Landbostolen paa —. 2den R. XI. 265. 1849.

— 3die R. II. 117. 1854.

Næringsværldi af Kuntelrøer, af C. Barfoed. 3die R. I. 169. 1853.

— Foderforternes —, af Emil Wolff. 3die R. III. 52. 1855.

— see besuden Foder.

Nørberggaards Kjøropdyrkning. 3die R. IV. 106. 1856.

Nørgaard. Jisbeholdere over Jorden. 3die R. II. 104. 1854.

D.

- Defonomie.** Aarsagen til Nutidens lave Kornpriser. 1ste R. III. 90. 1834.
- Arbejder-Boliger, af Tesborpf. 3die R. XIV. 236. 1866.
 - Arbejderløn, Hvedeproduktion, Forpagtningsafgift og Forbrug af Næringsmidler i England. 3die R. I. 341. 1853.
 - Vinringer paa Landet i Danmark, af D. J. Rawert. 2den R. XI. 1. 1849.
 - Credit paa et Lands Grundeierdomme. 1ste R. IV. 34. 1836.
 - Den engelske Landbefolkning, af Wiinsted. 3die R. XII. 254. 1864.
 - Det engelske og danske Agerbrug, af J. G. Booth. 2den R. VI. 38. 1844.
 - Eiendomsforhold i Danmark. 3die R. I. 298. 1853.
 - Er Bortfæstning til Hinder for Landbrugets Fremgang? 3die R. VII. 169. 1859.
 - Forholdet mellem Gjødningsmængden og Kornproduktionen af en Gaard. 3die R. VII. 135. 1859.
 - Forhold mellem Studeopdræt og Meierivæsen. 2den R. I. 248. 1839.
 - Udbyttet af Stubefodning sammenlignet med Meieri, af Buus. 3die R. XIV. 44 og 70. 1866.
 - Frederik den 6te som Lovgiver og Regent, Bondens Ven, af F. Thaarup. 2den R. III. 238. 1841.
 - Fæstegaardes Omgang til Selveieendom og Arvefæste fra 1850—52. 3die R. I. 318. 1853.
 - Gaardeierens og Agerdyrkerens Tilstand i England. 1ste R. V. 135. 1837.
 - Giver Kvæghold i Forhold til Agerbrug Fordeel eller Tab? af H. Rathhorst. 2den R. XIV. 325. 1852.
 - Jordrente og Jordværdi, af Valentiner. 3die R. VI. 135. 1858.
 - Kornavlens paa en Bondegaard fra 1673 til 1838, af K. Fenger. 3die R. XII. 292. 1864.
 - Kornproduktionens Størrelse i Danmark, af L. Holst. 3die R. XIV. 1. 1866.
 - Landbrug som Indtægtskilde sammenlignet med anden Bedrift, af M. Beyer. 2den R. II. 295. 1840.
 - Landbrugets Indflydelse paa Nationernes mercantile, sociale og intellektuelle Liv. 2den R. XII. 213. 1850.
 - Manglerne ved det danske Landbrug og Midlerne til at afhjælpe dem, af D. Lemvig. 1ste R. I. 145. 1831.
 - Pengeinstituter i Jylland. 3die R. III. 279. 1855.
 - Priser paa Landeieendomme og Forpagtningsafgifter, af B. S. Jørgensen. 3die R. VI. 97. 1858.
 - Taxation af Landeieendomme. 1ste R. V. 353. 1837.
 - Tiendevæsenet. 1ste R. I. 285. 1831.

- Økonomie.** Udsørfen af vore Landmandsprodukter, af Tesdorpf. 3die R. XII. 77. 1864.
- Dnske om Høveriets Formindsfelse eller Forandring. 1ste R. II. 473. 1833.
 - see desuden Statistif, Handel og Udsørfel.
- Ødenborrelarver.** Deres Angreb paa Sæden, af Fr. Meinert. 3die R. V. 344. 1857 og VI. 249. 1858.
- Deres Angreb paa den unge Rugplante og Forebyggelse deraf, af M. Winther. 3die R. VII. 369. 1859.
 - og skadelige Insekter. 3die R. VII. 301. 1859.
 - Midlerne mod —. 3die R. VII. 303. 1859.
 - contra den nøgne graa Snegl, af David. 3die R. VIII. 66. 1860.
 - hvoraf leve de? af Schjøbte. 3die R. VIII. 68. 1860.
 - Deres Angreb i 1857 og 1858, af Fr. Wendt. 3die R. VIII. 145. 1860.
- Ødenborg.** En Forsøgelse og bedre Fordeling af Landets Skovarealer. 3die R. IX. 251. 1861.
- Det intensive Skovbrug og Skovvang. 3die R. XI. 302. 1863.
- Ølielager.** Deres Benyttelse som Gjøbning i England. 3die R. I. 58. 1853.
- til Foder for Maltekvæg, af Crone. 3die R. II. 281. 1854.
 - Om Fin- og Kapskager som Fodningsmiddel, af N. Voelcker. 3die R. IV. 64. 1856.
 - Bomuldsfrølager. 3die R. VIII. 295 og 343. 1860.
 - Analyse af —. 3die R. XII. 75. 1864.
 - Bomuldsfrølager, Analyse af —. 3die R. IX. 194. 1861.
 - Hørfrølager, Analyse af —. 3die R. IX. 194 og 196. 1861.
 - Kapskager, Analyse af —. 3die R. IX. 194 og 196. 1861.
 - Analyse af fenopsholdige Ølielager og Midlerne mod deres skadelige Indflydelse paa Kvæget. 3die R. X. 291. 1862.
 - Deres Sammenfætning og Anvendelse. 3die R. II. 68. 1854.
 - af Th. Segelcke. 3die R. IX. 59 og 186. 1861. Analyse af Romælk 64. Analyse af fede og magre Stude, Lam, Faar, Svin og Kalve 65. Analyse af Hørfrølager, Kapskager, Bomuldsfrølager, Klid og Byg 194 og 196.
- Ølieræddelse, Kinesiff** —. 1ste R. IV. 448. 1836.
- Øpdyrkning** see Hedeopdyrkning og Raa Jordens Opdyrkning.
- Øppermann.** Egens Kultur og Udbytte. 3die R. VIII. 190. 1860.
- Ørm i Hveden.** 3die R. II. 67. 1854.
- Ornithopus sativus,** Forsøg med —, af Fjellstrup. 3die R. III. 48. 1855.
- Østelavning.** Maaden at lave Gloucesterost. 1ste R. I. 128. 1831.
- medbeelt efter Engländeren Twamley. 1ste R. II. 177. 1833.
 - En lidet bekjendt Slags Ost. 1ste R. II. 216. 1833.

- Østelavning.** Tilberedelse af Østet og Hollandst Øst, af B. S. Jørgensen. 2den R. II. 269. 1840.
- efter Dr. Trommers Maade. 2den R. VIII. 254. 1846.
 - Østetrost, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. IX. 358. 1847.
 - af Kartofler. 2den R. XIV. 323. 1852.
 - Limburger Øst af Ørevenlop = Eastenschiold. 2den R. XIV. 594. 1852.
 - Østbarosten i England og Skotland, af Wiinsted. 3die R. XII. 286. 1864.
 - i Paris 1865, ved J. E. la Cour. 3die R. XIII. 356. 1865. Brieosten 359. Camanbertosten 359. Gruyère — eller ægte Sveitsføst 360. Roquefortosten 360. Edamosten 363. Nøgleosten 365. Herveosten 365.
 - see desuden Meierivæsen.
- Durupgaard.** 3die R. II. 119. 1854.
- Oberisling see Engvanding.

P.

- Padderosten, Rjør** — og dens formentlige Skadelighed for Kvæget. 3die R. V. 169. 1843.
- Pasteurs Gjæringsætheori.** 3die R. XIV. 120. 1866.
- Pastinakkens** Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 68. 1858.
- see desuden Rodfrugter.
- Patentgjøbning, Om** —, af J. B. Krarup. 2den R. VII. 193. 1845.
- Dens Virkning paa Kalktræer, af Møller. 3die R. I. 356. 1853.
 - Analyse af —. 3die R. VII. 377. 1859.
- Pæberrod, Dyrkning af** —, af N. Hansen. 2den R. III. 412. 1834.
- Pedersen.** Hedemøfers Opdyrkning. 3die R. IV. 366. 1856.
- Pedersen, J.** Landbruget i Viborg Egnen. 2den R. IV. 134. 1842.
- Pengeinstituter i Jylland.** 3die R. III. 279. 1855.
- Penric Castle Farm ved Swansea.** 3die R. I. 63. 1853.
- Peschel, G.** Frø- og Sædelorns Spireevne. 2den R. II. 329. 1840.
- Petersen.** Turnipsdyrkning i East Lothian. 3die R. III. 181. 1855.
- Petersen, E. C.** Meiemaskinens Anvendelse i Skotland; de runde Kornstakke sammesteds. 3die R. II. 327. 1854.
- Physiologie.** Foderets Indskybelse paa Produktionen af Mælk, Rjør og Gjøbning, af Emil Wolff. 3die R. IV. 150. 1856.
- Vandets Anvendelse i Dyrenes Legemer. 2den R. IX. 142. 1847.
- Pil, Plantning af** —. 2den R. XIII. 95. 1851.
- Planer til et Fælledsmeieri, priisbelønnede af Horsens Landbrugsforening.** 3die R. XIV. 346. 1866.
- Planteangreb.** Insektangreb paa Frugttræer. 3die R. VII. 338. 1859.

Planteangreb. Insektangreb paa Sæden, af Fr. Meinert. 3die R. V. 337.

- 1857.
- Insektangreb paa Sæden i 1858, af Fr. Meinert. 3die R. VI. 249. 1858.
- Insektangreb paa Planter, af Schjødte og Meinert. 3die R. VI. 342. 1858.
- Foranstaltninger mod skadelige Insekter. 3die R. XI. 51. 1861.
- Konnospinderen, af S. A. Fjellstrup. 2den R. VIII. 17. 1846.
- Oldenborrelarver. 3die R. VII. 301. 1859 og Midlerne mod disse. 3die R. VII. 303. 1859.
- Forebyggelse af Oldenborrelarvens Angreb paa den unge Røgplante, af M. Winther. 3die R. VII. 369. 1859.
- Oldenborrelarvens og den nøgne graa Snegls Angreb paa Rugen. 3die R. VIII. 66. 1860.
- Oldenborrenes Angreb i 1857 og 1858, af F. Wendt. 3die R. VIII. 145. 1860.
- Orm i Høeden. 3die R. II. 67. 1854.
- Skadelige Insekter i Ribe Eggen. 1ste R. III. 476. 1834.
- Sneglene og deres Udryddelse. 1ste R. IV. 326. 1836.
- Udelæggelse ved Snegle og Midler derimod. 2den R. VI. 177. 1844.
- Insekternes Oekonomi, af C. Dreuxen jun. 1ste R. III. 9. 1834.
- Til Forhvar for nyttige Dyr, af J. C. Schjødte. 3die R. VII. 29. 1859. Agerbrugets Tilstand i England 1685 29. Agerbrugets tidligere Tilstand i Danmark 31. Insekterne 36. Bilde Pattedyr 38. Bilde Fugle 42.
- see desuden Plantesygdomme.

Plantedyrkning og Plantephysiologie.

- At salte Byg inden det saaes. 2den R. XI. 135 og 270. 1849.
- Betingelserne for Plantelivet og Agerjordens Forhold til Næringsstoffet for vore Kulturplanter, af Justus Liebig. 3die R. VII. 185. 1859.
- Danmarks Jordbund i Forhold til Plantevæxten, af G. Forchhammer. 2den R. XII. 481. 1850.
- Dyrkningsforsøg med Byg, af L. Segelcke. 3die R. VIII. 221 og 288. 1860.
- Fordelene ved Sædens flade Nedhævning, af G. Michelsen. 1ste R. II. 71. 1833.
- Frø- og Sædekorns Spireevne, af G. Peschel. 2den R. II. 329. 1840.
- Om Spiringen, af E. Sprengel. 2den R. II. 335. 1840.
- Forholdet mellem Kjærnen og Halmen, af Valentiner. 3die R. III. 177. 1855.
- Forholdet mellem Halm og Sæd. 3die R. IV. 173. 1856.

Plantedyrkning og Plantefysiologie.

- Gjødnings-theoriene og Liebig's Patentgjødning. 2den R. IX. 303. 1847.
- Jordens Bearbejdning og dens Indflydelse paa Planteværten. 1ste R. V. 130. 1837.
- Planternes Affondbingssevne. 1ste R. VI. 126. 1838.
- Planternes Ernæring i de forskjellige Væxtperioder. 2den R. X. 99. 1848.
- Planternes Ernæring og Agerjordens Gjødning. 2den R. XI. 469. 1849.
- Sammenligning mellem de forskjellige Planter's Værdi og deres tærende Kraft paa Jorden. 1ste R. VI. 394. 1838.
- Plantefysiologie, af Pølsdorf. 2den R. XII. 79. 1850.
- see desuden Agerdyrkning.

Planteiagttagelser, Nytten af disse. 3die R. IX. 90. 1861.

Plantesamling, af S. Dreier. 2den R. II. 324. 1840.

Plantesygdomme i Almindelighed. 3die R. X. 207. 1862.

- Forsøg og Erfaringer betræffende Røst, Brand, Meelbrøst og Hønningbug, af N. P. Schøler. 1ste R. II. 345. 1833.
- hos Rodfrugterne, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 82. 1858.
- af A. S. Drsteb. 3die R. X. 137. 1862. Kartoffelsvampen 139. Steenbrand og Stinkbrand 146. Røst 148. Meelbrøst 151.
- i Kornet og Midlerne derimod, af J. C. la Cour. 3die R. XI. 249. 1863. Brand 249. Varieteternes Indflydelse 252. Røsten 255. Varieteternes Indflydelse 256. Veirigtets Indflydelse 259. Meelbrøsten 263.
- Svedens Sygdomme i 1840, af S. Dreier og Liebman. 2den R. II. 509. 1840.
- Brand. Middel mod Brand i Sveden. 1ste R. IV. 307. 1836.
- Brand i Svede, af S. A. Fjellstrup. 1ste R. VII. 62. 1839.
- Middel mod Brand i Svede. 1ste R. VII. 511. 1839.
- Brand i Svede. 2den R. III. 87. 1841.
- Aarsagen til Brand i Svede, af A. A. Sørensen. 2den R. V. 125. 1843.
- Dambasle's Middel mod Brand i Svede. 2den R. VII. 182. 1845.
- Fingers and toes. 3die R. I. 20. 1853.
- Fingers and toes i Turnips i Skotland. 3die R. I. 205. 1853.
- Hønningbug, Middel mod —, af L. C. Larsen. 1ste R. II. 343. 1833.
- Røst og Brand, af D. Lemvig. 1ste R. II. 20. 1833.
- Beretning om Røst og Brand. 1ste R. II. 58. 1833.
- Røst paa Rugen, af J. L. Tommesen. 1ste R. II. 368. 1833.
- Røstsvampe og Røstsyge, af A. S. Drsteb. 3die R. XI. 145. 1863. Brandsvampe 151. Forskjellige Slags Røstsvampe 151.

Plantesygdomme.

- Er Klapperrust en egen Rustart? 156. Andre Svampeangreb paa Hveden 162. Berberisrusten og Kornrusten 167. Vil det forbedrede Agerbrug forsøge Rustens Udelæggelse? 170.
- Kartoffelsygdomme. Forskjellige Sygdomme hos Kartoffelen. 2den R. VI. 491. 1844.
 - Kræft i Kartoffler. 2den R. V. 230. 1843.
 - Kartoffelsygdomme, af Fjelsstrup. 2den R. VIII. 18. 1846.
 - Kartoffelsygdommen og dens Aarsager. 2den R. IX. 14. 1847.
 - Kartoffelsygdommen. 2den R. IX. 154. 1847.
 - Kartoffelsygdommens Uelbe. 2den R. X. 111. 1848.
 - MiddeL mod Kartoffelsygdom. 2den R. XIII. 421. 1851, og XIV. 342. 1852.
 - Kartoffelsygdom. 3die R. I. 358. 1853.
 - Om Kartoffelsygdommen 1853, af Fjelsstrup. 3die R. II. 149. 1854.
 - Om Kartoffelsygdommen og Midler derimod. 3die R. IV. 77. 1856.
 - Kartoffelsygdommens Styrke ved forskjellige Slags Kartoffler. 3die R. VIII. 382. 1860.
 - see desuden Planteangreb.
- Pløining.** At pløie i Vede. 1ste R. VI. 205. 1838.
- Damp —. 1ste R. VI. 318. 1838.
 - Den stoffe Maade at pløie paa. 2den R. X. 473. 1848.
 - Præmie — see Præmiepløininger.
- Pløve,** Den nordamerikanske —, af Poulsen. 1ste R. II. 232. 1833.
- Grange's —. 1ste R. IV. 504. 1836.
 - Svingpløvens Indførelse og Udbredelse i den østlige Deel af Randers Amt. 1ste R. IV. 117. 1836.
 - Til Anbefaling for den nordamerikanske —. 1ste R. V. 298. 1837.
 - see desuden Redskaber.
- Plum, P. A.** Engkultur. 2den R. VIII. 52. 1846.
- Polsdorf.** Plantepfystologie. 2den R. XII. 79. 1850.
- Poppel,** Plantning af —. 2den R. XIII. 95. 1851.
- Poudrette.** 3die R. VI. 319. 1858.
- Analyse af —. 3die R. VII. 376. 1859.
- Poulsen, M.** Indberetning til Landhuusholdningssekskabet. 2den R. XIV. 377. 1852.
- Rodfrugtdyrkningen i Utterslev ved Kjøbenhavn. 3die R. XI. 419. 1863.
- Poulsen, P. C. C.** Det forbedrede Agerbrug ved Nidløse Præstegaard. 1ste R. II. 157. 1833.
- Om Spergelens Fordeelagtighed. 1ste R. II. 217. 1833.
 - Den nordamerikanske Plø. 1ste R. II. 232. 1833.
 - Salt ved Vinterfodringen af Hornkvæget. 1ste R. III. 470. 1834.
 - Rug til Foder og Græsning, inden den giver Kjerne. 2den R. III. 115. 1841.

Poulsen, P. C. C.

- Fremstribt i Agerdyrkningsvidenskaben. 2den R. XI. 171. 1849.
- Biographie af F. Collin. 3die R. IX. 406. 1861.
- Prangos, en Foderplante. 2den R. IX. 165. 1847.
- Priis-Opgave.** 2den R. VII. 189. 1845.
 - om Bygninger til et Avlsbrug. 3die R. IV. 372. 1856.
 - om Landbygningers Construction. 3die R. VII. 127. 1859.
- Produktionen af Hvede i England. 3die R. I. 341. 1853.
- Profch, N.** Hunsdyravl. 3die R. IV. 260. 1856.
 - Avlen af ædle Heste i Frankrig. 3die R. IV. 320. 1856.
 - Dyrfluerne i Frankrig. 3die R. V. 355. 1857.
 - Den ædle Hesteavl. 3die R. VI. 159. 1858.
 - Betingelserne for Avlen af ædle Heste her i Landet. 3die R. VI. 185. 1858.
 - Stiv- eller Beenbrudsyge. 3die R. VI. 323. 1858 og VIII. 200. 1860.
 - Stutterisagens Behandling ved Landmandsmødet i Søberslev. 3die R. VII. 316. 1859.
 - Om de forskjellige Midler til Hesteavlens Fremme. 3die R. VIII. 1. 1860.
 - Landbohøjskolens Virksomhed. 3die R. IX. 263. 1861.
- Premiepløininger.** Beretning om —. 1ste R. IV. 80 og 114. 1836.
 - i Jylland 1835. 1ste R. V. 158. 1837.
 - i 1836. 1ste R. VI. 87. 1838.
 - i 1837. 1ste R. VII. 86. 1839.
 - i Fyen 1842, af N. C. Hofman (Bang). 2den R. V. 240. 1843.
- Pforalea som Fodermiddel. 2den R. X. 540. 1848.

R.

- Raa Jordens Opdyrking.** 1ste R. VI. 231. 1838.
 - i Ringkjøbing Amt, af Rosoeb. 2den R. XIII. 488. 1851.
 - 3die R. III. 145. 1855. Hvalplundsgaardene i S. Omme Sogn 145. I Døvling, Skarrild Sogn 154. Ved Dybroe i Skjærum Sogn 161. Ved Øster-Teglgaard ved Viborg 169.
 - Inddæmning af Graasteensnoret paa Trø. 3die R. VIII. 245. 1860 og XI. 194. 1863.
 - Sjørring Sø, af N. C. Hofman (Bang). 3die R. XIII. 165. 1865 og XIV. 175. 1866.
- „Raaden Yngel“, Sygdom hos Bier. 3die R. IX. 40. 1861.
- Raigræs.** Det italienske —. 1ste R. IV. 549. 1836.
 - faaet i forskjellig Dybde. 3die R. X. 432. 1862.

- Rammel, G. W.** Vidnesbyrd om den sure phosphorsure Kalk. 3die R. I. 83. 1853.
- Randers Amtshuusholbningsselskab. 2den R. V. 298. 1843.
- Raphanus sativus. 1ste R. IV. 448. 1836.
- Raps,** Antal Frø i 1 Lb. 3die R. VII. 383. 1859.
- Dyrkning af —. 1ste R. IV. 471. 1836.
 - Om Rapsavlens. 2den R. XIV. 317. 1852.
 - faaet i forstjellig Dybde. 3die R. IX. 388. 1861, X. 431. 1862 og XI. 456. 1863.
 - Sommer — faaet i forstjellig Dybde. 3die R. VIII. 399. 1860.
 - og Rybs. 1ste R. VII. 499. 1839.
 - =ager see Olieager.
- Rasmussen.** Kommens Dyrkning. 3die R. IV. 72. 1856.
- Rasmussen, N.** Frugtviins Tilberedning. 3die R. IV. 143. 1856.
- Opløselige Jernsaltes Indvirkning paa Jordbunden. 3die R. XIV. 187. 1866.
- Rawert, D. J.** Høravlen i Belgien. 2den R. V. 210. 1843.
- Landmandsmødet i Stockholm 1847. 2den R. IX. 450. 1847.
 - Nødvendige Foranstaltninger til Høravlens Fremme. 2den R. VIII. 474. 1846 og X. 186. 1848.
 - Vinringer paa Landet i Danmark. 2den R. XI. 1. 1849.
 - de Claubrys Maade at tilberede Hør og Hamp. 2den R. XII. 145. 1850.
 - Foranstaltninger til Landbrugets Fremme i Würtemberg. 2den R. XII. 522. 1850.
- Redskaber og Maskiner i Almindelighed.**
- Oldtidens Agerdyrkning og Agerdyrkningsredskaber, af C. Luno. 1ste R. III. 149. 1834.
 - Priser paa Redskaber og Maskiner. 1ste R. IV. 375. 1836.
 - De uundværligste —. 1ste R. VI. 193. 1838.
 - Nyere Agerdyrknings—. 2den R. VII. 383. 1845.
 - Nogle fra Amerika hidkomne —, af N. W. Beck. 2den R. XIII. 30. 1851.
 - Salg af Redskaber fra det Allerpuffe Etablissement i Odense. 3die R. II. 150. 1854.
 - Maskinerens Betydning for vort Agerbrug, af B. S. Jørgensen. 3die R. II. 222. 1854.
 - ved Landmandsmødet i Flensborg. 3die R. II. 235. 1854.
 - ved Landmandsmødet i Aalborg. 3die R. IV. 258. 1856.
 - ved Landmandsmødet i Horsens. 3die R. IX. 272. 1861.
 - ved Landmandsmødet i Odense. 3die R. XI. 327. 1863.
 - ved Landmandsmødet i Aarhus. 3die R. XIV. 280. 1866.
 - Hefegang, af Schrøder og Jørgensen 285.

Redskaber og Maskiner i Almindelighed.

- Agerdyrkningsredskaber paa Industriudstillingen i London, af B. S. Jørgensen. 2den R. XIII. 304. 1851.
- og Maskiner til Agerbruget ved Udstillingen i London 1851. 3die R. I. 39. 1853.
- i et engelsk Agerbrug, af E. Clausen. 3die R. II. 266. 1854.
- i Skotland, af S. Thomsen. 3die R. IV. 26. 1856.
- De engelske Redskaber og Maskiner, af Biinsted. 3die R. XII. 270. 1864. Pløve 271. Harver 271. Grubbers 272. Hestehaller 273. Jerntromler 273. Saaemaskiner 274. Meie- og Slaaemaskiner 274. Hestriveren 275. Høvenderen 275. Arbeidsvognen 275. Lærskemaskinen 276. Dampmaskinen 277.
- **forskjellige Slags**
- Damppløve. 1ste R. V. 352. 1837.
- Damppløve og Dampharver. 1ste R. VI. 318. 1838.
- Graverts Triometer (Udmaalingsinstrument). 2den R. V. 56. 1843.
- Harve, den fløtste —. 2den R. II. 158. 1840.
- Rundharven, af P. L. Wiilm. 2den R. XI. 520. 1849.
- Rulleharven, af Friis. 3die R. IV. 75. 1856.
- Hakkelsemaskiner. Forsøg med —, af B. S. Jørgensen. 2den R. XIII. 78. 1851.
- Hakkelsemaskine breven af en Hund. 2den R. XIII. 301. 1851.
- Høvertens Anvendelse. 2den R. II. 154. 1840.
- Hørberegningsredskaber. Maskiner til Brydning og Skætning af Hø, af Wulff. 1ste R. I. 221. 1831.
- Maskine til Hørens Brydning og Skætning. 1ste R. V. 316. 1837.
- Hestriver, Amerikansk Venderive, af David. 3die R. IV. 80. 1856.
- Den amerikanske Hørive. 3die R. V. 35. 1857.
- Rjærner, en ny Patentrjærne. 2den R. XIII. 355. 1851.
- Rusemaskine til Havre. 2den R. XIV. 557. 1852.
- Rørstavlen til Landmaaling. 2den. VIII. 129. 1846.
- Rvitranser. 3die R. V. 32. 1857.
- Rværn, en Haandrværn til Tilberedning af Boghvedegrøn og Rullegrøn, af E. Bang. 1ste R. II. 478. 1833.
- Rløverfrø Rværn. 2den R. VII. 380. 1845.
- Meiemaskine. 2den R. XII. 437. 1850.
- Den amerikanske Meiemaskine. 2den R. XIII. 37. 1851.
- Om Meiemaskiner. 3die R. VIII. 372. 1860. Burgess & Key's 374. Woods 376. Dray's = Hussy's 376. Allens Slaaemaskine 378.
- Meiemaskiner, af J. Wilson. 3die R. XII. 170. 1864.
- Meiemaskinens Anvendelse i Skotland. 3die R. II. 329. 1854.

Redskaber og Maskiner i Almindelighed.

- Forsøg med Bell's Meiemaskine, af James Gunter. 3die R. II. 318. 1854.
 - Forsøg med Høspred- og Meiemaskiner. 3die R. IX. 368. 1861.
 - Prøver med Meiemaskiner ved Landbohøjskolen. 3die R. X. 410. 1862.
 - Meiemaskiner prøvede i Høsten 1863. 3die R. XI. 424. 1863.
 - Mellesøtter af Glas. 2den R. IX. 282. 1847.
 - Mellesøtter i England og Holland. 3die R. XII. 161. 1864.
 - Det Bøggilbste Mæskeapparat. 2den R. V. 142 og 366. 1843.
 - Plove, den nordamerikanske —, af Poulsen. 1ste R. II. 232. 1833.
 - Plov, Den nordamerikanske —. 1ste R. V. 298. 1837.
 - Grange's Plov. 1ste R. IV. 504. 1836.
 - Svingplovens Indsørelse og Udbredelse i den østlige Deel af Randers Amt. 1ste R. IV. 117. 1836.
 - Forsøg med belgiske Plove. 3die R. XIII. 241. 1865.
 - Stuffedpoven. 2den R. V. 33. 1857.
 - Saaemaskiner. Bredsaeningsmaskine, af Lutein. 1ste R. III. 143. 1834.
 - Kornsaemaskine, af David. 3die R. II. 294. 1854.
 - Den rosenfste Saaemaskine til Skovfrø. 3die R. XIII. 395. 1865.
 - Skarifikator. 1ste R. VI. 505. 1838.
 - Den oldenburgfste Sædbæffer. 3die R. VII. 367. 1845.
 - Strømhjul til Engvanding, af N. P. Gindrup. 3die R. IV. 222. 1856.
 - Tromler, en Forbedring ved Tromlen, af J. B. Krarup. 2den R. XIII. 239. 1851.
 - Steentromlen. 3die R. V. 34. 1857.
 - Tærskemaskiner, nyopfundne —. 1ste R. IV. 554. 1836.
 - Tørveapparater. Det thylandske Tørveffæringsredskab. 3die R. V. 52. 1853.
 - Tørvepressemaskine. 2den R. IV. 287. 1842.
 - Bürt's Patent-Vægt-Kontrol-Uhr. 3die R. VIII. 80. 1860.
- Née, S. Ph.** Om Forbedring af Bondestandens Agerbrug i Danmark. 1ste R. III. 341. 1834.
- Regnmængden** paa forskjellige Steder omkring Kjøbenhavn. 3die R. VIII. 317. 1860.
- Regnskabsordningen** paa Adelsborg. 3die R. XI. 377. 1863.
- Reimer.** Om Opbevaringen af Landmaalingens Resultater. 3die R. VII. 179. 1859.
- Rendtorff.** Hedemosers Opdyrkning. 3die R. IV. 106. 1856.
- Reoling, Dens Nytte.** 2den R. VII. 381. 1845.
- Riegels.** Træplantning og Havelkultur i Hannover, Brunsvig og Magdeburg. 2den R. VIII. 76. 1846.

- Niegels.** Træplantningens Fremme. 2den R. X. 121. 1848.
 — Spefsarten og dens Stove. 3die R. III. 217. 1855.
- Niis,** Den peruvisianse —, af C. Luno. 2den R. I. 480. 1839.
- Ring, C.** Statens Understøttelse af Draining i Belgien, England og Frankrig og Forslag til Overførelse deraf paa vore Forhold. 3die R. IX. 160. 1861.
 — Ved hvilke Midler Staten bedst kan fremme Drainingen. 3die R. IX. 246 og 299. 1861.
 — Drainingens Theori og Praxis. 3die R. XI. 174. 1863.
- Rodfrugter.** Forskjellige Slags —. 2den R. XII. 378. 1850.
 — De bedste —. 2den R. XIII. 271. 1851.
 — og andre Foderplanter, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 48. 1858.
 — see desuden under hver enkelt Plantearts Navn.
- Rodfrugtdyrkning.** Om Kartoffeldyrkningens Forhold til Korn dyrkning og Gjødningsproduktion, af Kreyfig. 1ste R. IV. 270. 1836.
 — paa Bjergbyegaard, af Bornemann. 3die R. I. 158. 1853. Kunkelroer, 159. Guleroen, 161.
 — i England, af C. C. Nannestad. 3die R. II. 38. 1854.
 — i England og Skotland. 3die R. XIV. 35. 1866.
 — i Skotland, af C. Clausen. 3die R. III. 14. 1855.
 — i Skotland, af P. Thomsen. 3die R. IV. 16. 1856.
 — Optagningen, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 78. 1858.
 — paa forskjellige Gaarde i Danmark. 3die R. XI. 84 og 399. 1863. Paa Øster-Teglgaard ved Viborg, af G. Bøye 85. Paa Gjedsergaard, af Buus, 92. Paa Abellersborg, af Zytphen-Abeler, 107. Paa Bernstorff Hovmarksgaard, af Lund, 111. Paa St. Jørgensgaard, af Fr. Wendt, 399. Paa Valdbyygaard, af Beck, 412. I Hem ved Skive, af L. A. Raastrup, 416. I Utterslev ved Rjøbenhavn, af M. Poulsen, 419.
- Roor,** som Foder til Malkekøer, af Sehested. 3die R. V. 140. 1857.
 — Kartoflers og —'s Opbevaring i Batterier. 3die R. VIII. 283. 1860.
 — see desuden Rodfrugter.
- Roedyrkingen** i 1856, af Valentiner. 3die R. IV. 367. 1856.
 — Vandroers Dyrkning. 1ste R. V. 418. 1837.
 — af Eduard Nonnen, oversat af Th. Segelcke. 3die R. IV. 48. 1856.
 — i 1858, sammenlignet med tidligere Aar, af F. Wendt. 3die R. VII. 50. 1859.
 — see desuden Rodfrugtdyrkning.
- Rothamstead,** agrikulturchemisk Forsøgsstation, af Lawes & Gilbert. 3die R. I. 121. 1853.
- Rottefangst** paa engelsk Maade. 3die R. IX. 293. 1861. Om Rottesnes Udryddelse, 293. Fritter (*Mustela furo*), 293. Rottesnuden, 297.
- Rug,** Antal Korn i 1 Td. 3die R. VII. 381. 1859.
 — Dens Dræning. 1ste R. V. 235. 1837.
 — Forædlet Provti —, af P. Hansen. 2den R. XIII. 122. 1851.

- Rug.** Kuskiff Buxf —. 2den R. XII. 575. 1850.
 — saaget i forstjellig Dybde. 3die R. IX. 383. 1861. X. 428. 1862 og XI. 452. 1863.
 — Spiringsevnen hos uligemoden —. 3die R. X. 422. 1862 og XI. 449. 1863.
 — Udviklingstiden af Rug saaget til forstjellig Tid. 3die R. VIII. 404. 1860, IX. 393. 1861, X. 438. 1862 og XI. 459. 1863.
 — til Foder og Græsning, inden den giver Rjarne, af P. C. C. Poulsen. 2den R. III. 115. 1841.
- Rundbælg, gull** —, af J. B. Krarup. 2den R. XIII. 239. 1851.
- Runkelroer.** Antal Roer pr. Lønde. 3die R. VIII. 386. 1860.
 — Antal Frø i 1 Lb. 3die R. VII. 383. 1859.
 — Forholdet mellem Rod og Top. 3die R. VIII. 387. 1860.
 — Tilvæxt i den sidste Vøxtetid. 3die R. XI. 443. 1863.
 — see desuden Roer og Rodfrugter.
- Runkelroedyrking.** Runkelroer saaebe i forstjellige Afsaende. 3die R. IX. 373. 1861 og XI. 441. 1863.
 — saaebe i forstjellige Afsaende og paa flad Jord og Kamme. 3die R. X. 414. 1862.
 — saaebe paa flad Jord og paa Buxf. 3die R. XI. 442. 1863.
 — saaget i forstjellig Dybde. 3die R. VIII. 399. 1860, IX. 389. 1861, X. 431. 1862 og XI. 456. 1863.
 — Spiring af et forstjelligt Antal Runkelroefrø i hvert Gul. 3die R. IX. 375. 1861.
 — Den forbeelagtigste Gjødning til —. 3die R. IX. 288. 1861.
 — i Lybstand og Sutterfabrikation. 1ste R. IV. 487. 1836.
 — i Danmark, af Wilkens. 1ste R. V. 167. 1837. Runkelroesukker, 167.
 — 1ste R. V. 413. 1837.
 — og Anvendelse til Foder, af J. A. Hofman (Bang). 2den R. X. 44 og 113. 1848.
 — af N. Valentiner. 2den R. X. 531. 1848.
 — af J. Rielsen. 2den R. XII. 66. 1850.
 — af Fr. Wendt. 3die R. VI. 57. 1858.
 — paa Bjergbyggaard. 3die R. I. 159. 1853.
 — paa Baldemarslund, af Bjørnsen. 3die R. I. 174. 1853.
 — see desuden Roer og Rodfrugtdyrking.
- Runkelroesodring.** Fodring med hele Roer. 1ste R. IV. 314. 1836.
 — Runkelroesblade til Kvægfoder. 1ste R. V. 135. 1837.
 — Runkelroers Næringsværdi, kemisk Undersøgelse deraf, af Barfoed. 3die R. I. 169. 1853.
- Runkelroesukker.** Dets Tilvirkning i det Smaa. 1ste R. VI. 71. 1838 og VII. 108. 1839.
 — Dets Tilvirkning i det Smaa, af J. Glahn. 1ste R. VII. 340. 1839.

- Munkelroesukker.** Dets Tilvirkning, af Bernhardt. 1ste R. VII. 191. 1839.
 — Kogning i det Smaa. 1ste R. VI. 519. 1838.
 — see desuden Industri.
- Rust** og Brand, af D. Lembigh. 1ste R. II. 20. 1833.
 — og Brand, Beretninger om —. 1ste R. II. 58. 1833.
 — Forsøg og Erfaringer betræffende —, af N. P. Schøler. 1ste R. II. 345. 1833.
 — paa Rugen, af J. L. Tommesen. 1ste R. II. 368. 1833.
 — af N. S. Ørsted. 3die R. X. 148. 1862.
 — Forskiellige Slags —. 3die R. XI. 151. 1863.
 — Midler mod —, af J. E. la Cour. 3die R. XI. 255. 1863.
- Rybs** og Raps. 1ste R. VII. 499. 1839.
- Rügen.** Om Lucerne. 1ste R. I. 405. 1831 og III. 79. 1833.
- Rødderne,** Planternes Affondringsevne. 1ste R. VI. 126. 1838.
 — Deres Virksomhed i Bezelbruget. 1ste R. V. 154. 1837. Deres Sekreter 154.
 — Bøgen af Planterester efter Høsten. 2den R. X. 103. 1848.
- Rødning.** Hørrødningsforsøg paa Lyllenssæde. 2den R. XIII. 98. 1851.
 — Vand= eller Landrødning af Hø. 2den R. III. 554. 1841.
- Rønne.** Salt til at bevare indbjerget Sæd og Hø. 1ste R. I. 271. 1831.

S.

- Saaening.** At salte Byg inden det saaes. 2den R. XI. 135 og 270. 1849.
 — Forsøg med Saaening af de forskjellige Korn= og Frøarter i forskellige Dybde, til forskellig Tid, uligemodne og rad= og bredsaaebe see under Landbrugsforsøg.
 — Radsaaening uden Maffine. 2den R. X. 92. 1848.
- Saaemastiner** see Rødfaber.
- Salt.** Dets Anvendelse i Landhuusholdningen. 2den R. IX. 123. 1847.
 — Dets Virkning paa Hørafl. 1ste R. IV. 392. 1836.
 — til at bevare indbjerget Sæd og Hø, af Rønne. 1ste R. I. 271. 1831.
 — til Foder. 2den R. X. 407. 1848.
 — ved Vinterfødringen af Hornkvæg, af Poulsen. 1ste R. III. 470. 1834.
- Saltplanter.** 3die R. II. 186. 1854.
- Samso.** Udførsel fra 1848—1852 fra —. 3die R. II. 66. 1854.
- Sandplanter.** 3die R. II. 164. 1854.
- Saraw.** Forskellige Vinf. 1ste R. VII. 294. 1839.
- Sauer.** Den pomologiske Erplyring. 1ste R. III. 418. 1834.
- Saughton Mains Farm** ved Edinburgh. 3die R. I. 64. 1853.
- Saxtorph, W.** Om Svineskalbe. 3die R. V. 268. 1857.

- Sartorff, W.** Prøver med Meiermaskiner. 3die R. XI. 427. 1863.
- Schiödtte, J. C.** Insektangreb paa Planter. 3die R. VI. 342. 1858.
- Til Forsvar for nyttige Dyr. 3die R. VII. 29. 1859.
- Hvoraf lever Oldenborrelarven? 3die R. VIII. 68. 1860.
- Schlesiens Landbosforhold, af Ballentin.** 2den R. VIII. 329. 1846.
- Schlotfeldt.** Danmarks Hesteavl. 2den R. XII. 235. 1850.
- Schmidt, A. J.** En Reise i Udlandet. 3die R. VIII. 259. 1860.
- Den keiserlige Mønstergaard ved Vincennes 259. Kofaldens Indretning paa denne 263. Mælkekælbereren 264. Indblæsning af kold Luft ved Haandkraft 267. Lørens Anvendelse i det sydlige Lybskand 267.
- Schousboe, J. C.** Agerbruget i en jydsk Hebeegn. 2den R. VI. 214. 1844.
- Schroll, C.** Høsravl og Hørbereidning i Lybskand, Holland og Belgien. 2den R. V. 99. 1843.
- Schwarz, J. N. S. v.** Om Balg af Sædfiste. 1ste R. III. 1. 1834.
- Hestebønner. 1ste R. IV. 421. 1836.
- Rødkløver. 1ste R. V. 1. 1837.
- Om Engenes Gjødfkning. 1ste R. VI. 294. 1838.
- Stalbgjøbningens og Kompostens Behandling. 1ste R. VI. 329. 1838.
- Frugtfolge og Markinddeling. 1ste R. VII. 370. 1839.
- 's Metrolog. 2den R. VI. 354. 1844.
- Schytte, J. C.** Landmandsmødet i Stuttgart. 2den R. V. 317. 1843.
- Landmandsmødet i Greifswalde 1838. 2den R. VI. 1. 1844.
- Schuler, N. P.** Rust, Brand, Meelbrøier og Honningbug. 1ste R. II. 345. 1833.
- Segelcke, Th.** oversat: Om Dyrkning af Roer, af Eduard Nonnen. 3die R. IV. 48. 1856.
- oversat: Forsøg over Fodrets Indflydelse paa Produktionen af Mælk, Kjød og Gjødning, af Emil Wolff. 3die R. IV. 150. 1856.
- Om Dyrkning af Byg. 3die R. VIII. 221. 1860.
- Bomuldsfrøslager og deres Værd i landoekonomisk Henseende. 3die R. VIII. 343. 1860.
- Korst Giffeguano. 3die R. IX. 99. 1861.
- Om Oliefager. 3die R. IX. 59 og 186. 1861.
- Meddelelser vedrørende Meierivæsenet. 3die R. X. 159. 1862, XII. 133 og 209. 1864, XIII. 129. 1865 og XIV. 113 og 211. 1866.
- Kunstige Gjødningsstoffer og deres Anvendelse i Agerbruget. 3die R. XI. 14. 1863.
- Uendringer ved Meieridriften her i Landet. 3die R. XI. 314. 1863.
- Luffeligheden af et større og bedre Dvægmarked i Kjøbenhavn. 3die R. XIII. 290. 1865.
- Sehested, F.** Det skotste Agerbrug ved Tangaagaard. 3die R. IV. 125. 1856, V. 17. 1857, VI. 207. 1858, VII. 354. 1859, VIII. 331. 1860, IX. 200. 1861, X. 384. 1862 og XII. 334 og 344. 1864.

- Schefted, F.** Ti Aars Oversigt over Langaagaard. 3die R. XII. 321. 1864.
- Formen af Meierioppgjørelser og Anvendelsen af Koer til Malleløer. 3die R. V. 140. 1857.
 - Formen af Meierioppgjørelser. 3die R. VI. 125. 1858.
 - Om Kraftføder. 3die R. VII. 91. 1859.
- Sekreter, Planternes Afsondringsøevne.** 1ste R. VI. 126. 1838.
- Semb, Landbrugsskolen paa — i Norge.** 1ste R. VI. 1. 1838.
- Seminarierne, Underviisning i Chemie ved —.** 3die R. I. 281. 1853.
- Serabella, Forsøg med —, af Fjellstrup.** 3die R. III. 48. 1855.
- Settegast, S.** Om Draining. 2den R. XIV. 296. 1852.
- Engelsk Landbrug. 2den R. XIV. 354. 1852.
- Sievers, Udbytte af en Naaleskov paa Falster.** 2den R. IX. 81. 1847.
- Silkeavl. Dens Fremme i Tydsland.** 2den R. I. 280. 1839.
- Sjælland, Avlsbrug i —.** 1ste R. II. 423. 1833 og IV. 177. 1836.
- Sjørring Sø, af Hofman (Bang).** 3die R. XIII. 165. 1865. Analyse af Dyndet, 168. Søens Udtapning, 168. Græsarterne, der fremkomme efter Udtapningen, 173. Benyttelsen af det indbundne Areal, 179.
- Søbund af Hofman (Bang). 3die R. XIV. 175. 1866. Forsøg med Jordprøver derfra, 176.
- Slarifaktor, Beatsons —.** 1ste R. VI. 505. 1838.
- Skau, L.** Haderslev Østeraamts Kreaturforsikringsforening. 3die R. IX. 404. 1861.
- Sketning, Maskiner til — af Hør.** 1ste R. I. 221. 1831.
- Maskine til Hørens —. 1ste R. V. 316. 1837.
 - see desuden Hør dyrkning.
- Skoler.** Agerdyrkningslæreanstalter i Danmark, af B. S. Jørgensen. 3die R. II. 138. 1854. Næsgaard 138.
- Landbrugsskolen paa Haraldslund, af N. B. Krarup. 2den R. III. 101. 1841, VI. 161. 1844 og VIII. 276. 1846.
 - Agerdyrkningslæreanstalten paa Staarupgaard. 3die R. III. 192 og 267. 1855.
 - Landboskolen paa Næsgaard. 2den R. XI. 265. 1849.
 - Veterinair- og Landbohøjskolen, Commissionsbetænkning til dennes Oprettelse. 3die R. III. 289. 1855.
 - — Lov om Oprettelsen af —. 3die R. IV. 174. 1856.
 - — Underviisningen for Landmænd ved —, af B. S. Jørgensen. 3die R. VI. 199. 1858.
 - — 3die R. VI. 323. 1858.
 - — Dens Virksomhed. 3die R. IX. 263. 1861.
 - — Aarsberetning. 3die R. VII. 391. 1859, VIII.

405. 1860, IX. 396. 1861, X. 444. 1862
og XI. 466. 1863.

- Skoler.** Veterinair- og Landbohøjskolen, Landbrugsforsøg ved —. 3die R. VII. 379. 1859, VIII. 379. 1860, IX. 360. 1861, X. 404. 1862 og XI. 432. 1863.
- Landhøjskoler: Oversigt over hvad der i den nyere Tid er gjort for at forskaffe Landalmuen en videre gaaende Uddannelse, af Wichfeld. 3die R. VII. 145. 1859.
 - Landøkonomiske Læreaanstalter. 1ste R. VI. 1. 1838. Paa Sem i Norge 1. Degeberg i Sverrig 10. Darmstadt og Kranichstein 42.
 - Landbrugsskoler i Norge og Sverrig, af E. Thomsen. 2den R. XII. 1. 1850.
 - Oprettelsen af et Central-Agerdyrkningsseminarium i Norge. 2den R. XII. 390. 1850.
 - Landbrugsskolen i Cirencester. 3die R. I. 128. 1853.
 - Landbrugsskolen i Versailles. 3die R. I. 132. 1853.
 - Landbrugsskolen ved Eldena. 1ste R. VII. 481. 1839.
 - Landbrugsskoler: om en høiere landøkonomisk Læreaanstalts Oprettelse i Mecklenborg. Meddeelt af H. Krarup. 3die R. I. 257. 1853.
 - see desuden Underbistning.
- Skotland.** Englands og Skotlands bedste Dvægracer, af J. P. Hage. 2den R. III. 145. 1841 og IV. 1. 1842.
- Agerdyrkingen i —. 2den R. I. 363. 1839.
 - Landbruget i —, af H. Thomsen. 3die R. IV. 10. 1856.
 - Landbruget i —, af E. Thomsen. 2den R. XII. 242 og 293. 1850.
 - Landbruget i —, af J. B. Hofman (Bang). 2den R. XII. 365. 1850.
 - Agerbruget navnlig Draining i —, af E. C. Ranneftad. 3die R. I. 11. 1853.
 - Landbruget i —, af Andersen. 3die R. I. 193. 1853.
 - Driftsmaaden i —, af E. Clausen. 3die R. III. 13. 1855.
 - Landbruget i —, af G. E. Kjærhølling. 3die R. V. 239. 1857.
 - Englands og Skotlands Agerbrug, af Biinsted. 3die R. XII. 248. 1864.
 - Landbruget i —, Jagttagelser fra en Reise, af A. la Cour. 3die R. XIV. 33. 1866.
- Skovbrug i Almindelighed.**
- Det intensive Skovbrug og Skovtvangen. 3die R. XI. 302. 1863.
 - En Forsøgelse og bedre Fordeling af Landets Skovarealer. 3die R. IX. 251. 1861.
 - Forsklige Birk, af Saraau. 1ste R. VII. 294. 1839.
 - Fremmede Træer, der egne sig til — i Danmark, af A. S. Drsteb. 3die R. XII. 113 og 195. 1864. Danmarks Klima, 113. Doug-

Skovbrug i Almindelighed.

- Isgrænen (*Tsuga Douglasii*), 119. Den corfiskanfte Fyr (*Pinus Laricio*), 123. Den østerrigste Fyr (*P. austriaca*), 123. Montpellier Fyrren (*P. monspeliensis*), 123. Jerses Fyr (*P. inops*), 126. Dvergfyrreren (*P. Pumilio*), 126. Zirbelnødsfyrreren (*P. Cembra*), 127. Kæmpeløvstræet (*Thuja gigantea*), 127. Nutkæmpeløvstræet, 127. Cederkæmpeløvstræet, 128. Lawsons Cypress, 128. Wellingtons-Fyrreren, 129. Den sorte Baldnød (*Juglans nigra*), 130. Det hvide Fikorsfyrtre (*Charya alba*), 130. Milantoen, 131. Weichselkræstræet, 131.
- Græsning i Skovene. 3die R. VII. 298. 1859 og XIV. 233. 1866.
 - Om Træers Barighed, af Hartig. 1ste R. II. 253. 1833.
 - Træplantningens Fremme, af Riegels. 2den R. X. 121. 1848.
 - Trædyrkning, af S. Hoff. 1ste R. V. 177. 1837.
 - Træplantning: Kætræer. 3die R. IV. 247. 1856.
 - Skovforbrydelser, Straffebestemmelser for —. 3die R. IV. 234. 1856.
 - Skovlovgivningen og dens Indflydelse paa Skovbruget. 3die R. VII. 306. 1859.
 - De forskjellige Træsorter og Anlæg.
 - Bøgeanlæg, af Wimpfen. 3die R. II. 232. 1854.
 - Gjennemhugninger i Bøgebevogninger, af Wimpfen. 3die R. II. 234. 1854.
 - Gjennemhugningsforsøg, af F. Beermann. 2den R. IX. 91. 1847.
 - Egens Kultur og Udbytte, af Oppermann. 3die R. VIII. 190. 1860.
 - Plantning af Biiil og Poppel. 2den R. XIII. 95. 1851.
 - Plantagerne paa Alheden, af S. A. Fjellstrup. 1ste R. I. 1. 1831.
 - Om Skovanlægget paa Amager. 1ste R. I. 274. 1831.
 - Forsøg i 1816 og 1817 med Skovplantning paa Hedejord, af S. A. Fjellstrup. 1ste R. I. 326. 1831.
 - Udbytte af en Naaleflov paa Fjallter, af Sievers. 2den R. IX. 81. 1847.
 - Lærke- og Fyrrebevogninger, af Wimpfen. 3die R. II. 226. 1854.
 - Naaleflovplanlægning i Heder. 3die R. IV. 249. 1856.
 - Skovculturen i Jylland. 3die R. IX. 264. 1861.
 - Skovplanlægning paa Hederne i Kempen. 3die R. XIII. 283. 1865.
 - i det vestlige Jylland, af C. Lütken. 3die R. XIII. 367. 1865.
- Fordbunden, 369. Den flade Hede, 370. Den bakkede Hede, 374. Egekrattene, 376. Klitterne, 378. Træarterne, 380. Den almindelige Fyr, 380. Birken, 382. Rødgrænen, 384. Dens Tilvæxt, 385. Bindens skadelige Indflydelse, 386. Bøgen til Læbælte, 387. Hvidgrænen, 387. Videlgrænen og Balsamgrænen, 388. Østerrigsk og Buss-Fyrreren, 389. Kysfyrreren, 390. Rød- og Graaellen, 390. Kulturmetoderne, 391. Nødvendigheden af tæt Bevogning, 391. Saaening og Plantning, 392. Den rosenste Saa-

Skovbrug i Almindelighed.

- maskine, 395. Ahlgjennembrydningens Indflydelse, 398. Planternes Alder og Plantningstiden, 399.
- Beplantning af de jydste Heber. 3die R. XIV. 223. 1866.
 - Hedernes Benyttelse til Skov, af J. E. la Cour. 3die R. XIV. 328. 1866. Nødvendigheden af Dybbearbejdning til Skov, 329. Ahlens Stadelige Indflydelse, 330. Beviser derpaa i Ind- og Udlandet, 331. Forsøg med Ahlgjennembrydning, 334. Udbytte af en Hebeplantning, 335.
 - Norges Agerbrug, Fædrift og Skovdrift, af M. B. Tvethe. 2den R. XI. 409. 1849.
 - Træplantning i Hannover, Brunsvig og Magdeburg, af Kiegels. 2den R. VIII. 76. 1846.
 - Espearten og dens Skove, af Kiegels. 3die R. III. 217. 1855.
- Slaaemaskiner, Allens** —. 3die R. VIII. 378. 1860.
- see desuden Meiemaskiner.
- Slesvig.** Landbruget i —, af Wulff. 1ste R. I. 199. 1831.
- Smedning.** Beslaget som Aarsag til Halthed hos Hesten, af G. Westring. 3die R. XII. 1. 1864.
- Smellearbejds Angreb paa Sæden i 1858,** af Fr. Meinert. 3die R. VI. 249. 1858.
- see desuden Planteangreb.
- Smør** see Meierivæsen.
- Sneglene** og deres Udrøddelse. 1ste R. IV. 326. 1836.
- Deres Dødelæggelser og Midler derimod. 2den R. VI. 177. 1844.
 - Deres Angreb paa Rugen. 3die R. VIII. 67. 1860.
 - see desuden Planteangreb.
- Socialt** see Oekonomie.
- Sod** anvendt til Gjøbning, af J. P. Morton. 3die R. V. 330. 1857.
- Sommer=Staldfodring ved Østeregitsborg Præstegaard,** af Holstøe. 1ste R. I. 255. 1831.
- Spergel,** Dyrkning af —. 1ste R. V. 430. 1837.
- Dens Fordeelagtighed, af Poulsen. 1ste R. II. 217. 1833.
 - Spergula pentandra. 1ste R. IV. 241. 1836.
 - af J. B. Krarup. 2den R. XIII. 239. 1851.
- Spiring.** Frø- og Sædetorns Spireevne, af G. Pefchel. 2den R. II. 329. 1840.
- Om —, af E. Sprengel. 2den R. II. 335. 1840.
 - Barmens Indflydelse paa Byggets Spiring. 3die R. VIII. 421. 1860.
- Sprengel, C.** Ammonial og Ammonialsalte som Gjøbning. 2den R. I. 376. 1839.
- Jordbundsleeren. 2den R. II. 1. 1840.
 - Lære om Gjøbning. 2den R. II. 335. 1840.
 - Om Agerjordens Forbedring. 2den R. IV. 289. 1842.

Staffe, stoffe —, 3die R. I. 18. 1853.

- De runde Korn — i Skotland. 3die R. II. 329. 1854.
- eller Lader. 3die R. VII. 276. 1859 og IX 249. 1861.

Stalde. Hestestalde. 3die R. II. 92. 1854.

- Kofstalde. 3die R. II. 96. 1854.
- til Fedeqvæg i Skotland. 3die R. I. 195. 1853.
- Faarestalde. 3die R. II. 91. 1854.
- Svinestalde. 3die R. II. 94. 1854.
- Svinestalde, af W. Sartzorphy. 3die R. V. 268. 1857.
- i England og Skotland. 3die R. VII. 257. 1859.
- paa Cunningspark og Myremill. 3die R. I. 290. 1853.
- Varigt Staldgulv, af N. Valentiner. 2den R. II. 156. 1840.
- see desuden Bygningssvæsen.

Staldgjødning, see Gjødning.

Statistik. Agrikultur —, af E. N. David. 3die R. V. 126. 1857.

- Agerbrugets Tilstand i Danmark for 100 Aar siden, af B. S. Jørgensen. 3die R. VI. 17. 1858.
- af Agerbruget i England. 3die R. I. 333. 1853.
- Antallet af Hornkvæg i de forskjellige Lande. 3die R. VIII. 420. 1860. Forholdet mellem Tyrenes og Køernes Antal, 421.
- Antal af Kvæg, Faar og Sviin, der aarligt forhandles paa Trommesalen og Vesterbro i Kjøbenhavn samt derfra forsendes til England og Hamborg. 3die R. XIV. 165. 1866.
- Eiendommenes Størrelse i Kempen. 3die R. XIII. 224. 1865. Jordens Benyttelse i pCt. af Arealet, 246. Kornudbyttet pr. Td. Land, 248. Kvægholdets Størrelse, 258.
- Folkemængden i Danmark og det fremadstridende Agerbrug. 3die R. XI. 287. 1863.
- Forholdet mellem Indtægt, Landeiendomspriser og Forpagtningsafgift. 3die R. VI. 97. 1858.
- Hartkornets og Forbeieidommenes Fordeling i Danmark. 3die R. I. 298. 1853.
- Heste, Faar, Kvæg og Hundeholdet paa Island. 3die R. XII. 16. 1864.
- Jordrente og Jordværdi, af Valentiner. 3die R. VI. 135. 1858. Gjeddesdals Regnskab, 136.
- Kartoffelavlens Udbvidelse i Franfrig. 2den R. I. 486. 1839.
- Kornavlens paa en Bondegaard fra 1673 til 1838, af N. Fenger. 3die R. XII. 292. 1864.
- Kornproduktionens Størrelse i Danmark, af L. Holst. 3die R. XIV. 1. 1866.
- Kornudførsel fra Samsø fra 1848—52. 3die R. II. 66. 1854.
- Kreaturtællingen i det danske Monarchi 1861 og 1862, af E. N. David. 3die R. XI. 66. 1863.
- Notitser fra England. 3die R. I. 75 og 104. 1853.

- Statistik.** Overgang af Fæstegaarde til Selveiendom og Arvesæfte. 3die R. I. 318. 1853.
- Resultaterne af Dvægtællingen og Maaden hvorpaa den har fundet Sted. 3die R. XI. 230. 1863.
 - Salg af Kæbstaber fra det Allerupste Etablissement i Odense. 3die R. II. 150. 1854.
 - Smørproduktionens Størrelse i England og Holland. 3die R. XII. 149. 1864.
 - Udførslen af Korn og Fedevarer i 1836 og 37. 2den R. I. 185. 1839.
 - Udførslen af Korn og Fedevarer i 1838 og 39, af C. A. Billauime. 2den R. III. 1. 1841.
 - Udførslen af vore Landmandsprodukter. 3die R. XII. 77. 1864.
 - Udproduktionen i Rusland. 2den R. VI. 341. 1844.
- Stensler.** Bemærkninger med Hensyn til vildborende Planter paa forskjellige Jordbund. 3die R. III. 77. 1855.
- Stephansen.** Opdragelsesanstalten paa Holsteinsminde. 2den R. IX. 342. 1847.
- Stamer.** Gjødnings teorierne og Liebigs Patentgjødning. 2den R. IX. 303. 1847.
- Stivkrampe,** Middel mod —. 2den R. VI. 348. 1844. See desuden Sygdomme.
- Stiv-** eller Beenbrudsyge, af Bagge og Prosch. 3die R. VI. 323. 1858 og VIII. 200. 1860. See desuden Sygdomme.
- St. Jørgensgaard.** Rodfrugtdyrkingen paa —. 3die R. XI. 399. 1863.
- Strøelse.** Forbrug af —. 1ste R. VII. 202. 1839.
- Jordblandet —, af C. Luno. 1ste R. VII. 278. 1839.
 - Mergel til — for Dvæg og Faar. 2den R. XIV. 321. 1852.
- Strømhjul** til Engvanding, af N. P. Øindrup. 3die R. IV. 222. 1856.
- Stubbe.** Bøgten af — efter Høsten. 2den R. X. 103. 1848.
- Stubroer,** af C. Luno. 1ste R. IV. 130. 1836.
- Deres Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 66. 1858.
 - 3die R. VII. 198. 1859.
 - Forholdet mellem rad- og brebsaaede —. 3die R. VIII. 388. 1860.
- Stude** see Kvæg.
- Studedebning** see Fødning.
- Stutteri.** Daiens af Algiers —, af G. Michelsen. 1ste R. II. 116. 1833.
- Sagens Behandling ved Landmandsmødet i Haderslev, af Prosch. 3die R. VII. 316. 1859.
 - Land —, af B. Prosch. 3die R. VIII. 16. 1860.
- Støcken,** v. Engvandingens anlæg paa Nipsrup. 2den R. VI. 161. 1844.
- Støckhardt, A.** En agrifkulturchemist Reise. 3die R. I. 32 og 97. 1853.
- Om Straaets Betydning som Gjødning og som Føde for Dvæget. Oversat af E. Møller-Holst. 3die R. III. 32. 1855.

- Stöckhardt, A.** Kulstoffet i dets Forhold til Plante- og Dyrlivet. 3die R. IX. 344. 1861.
- Sukker, Kunkelroes.** 1ste R. IV. 487. 1836.
- Sukkerfabrikation** see Industri og Kunkelroesukkerfabrikationen.
- Sukkeraffald** anvendt til Gjødning, af J. L. Morton. 3die R. V. 333. 1857.
- Sukkerstum, Analyse** af —. 3die R. X. 290. 1862.
- Suur phosphorsuur Kalk.** Dens Benyttelse i England. 3die R. I. 55. 1853.
- af Bestyrelsen for Fredens Møllers Fabrikker. 3die R. I. 79. 1853.
 - Anvendt til Turnips, af David. 3die R. I. 355. 1853.
 - 3die R. VI. 269. 1858.
 - Praktiske Resultater efter Anvendelsen af Guano og —, af E. F. Carøe. 3die R. VII. 77. 1859.
 - Analyse af —. 3die R. XII. 73. 1864.
 - see desuden Gjødning.
- Sverrig.** Agerbrugets Fremme i Sverrig, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. IV. 423. 1842.
- Agerbrugets Fremme i Sverrig, af E. Tenger. 2den R. V. 198. 1843.
 - Landbruget og Landbrugsfoler i Sverrig, af E. Thomsen. 2den R. XII. 1. 1850.
- Sviin, Analyse** af —. 3die R. IX. 65. 1861.
- see desuden Huusdyr.
- Svineavl** i England, af A. Stöckhardt. 3die R. I. 104. 1853.
- i Mexico. 1ste R. VI. 317. 1838.
 - Paa hvilken Maade drives den med størst Fordeel? 3die R. XI. 306. 1863.
 - Svineholdet. 3die R. XII. 404. 1864.
 - see desuden Huusdyravl.
- Svinefedning,** af J. B. James. 3die R. IV. 340. 1856.
- af N. P. J. Buus. 3die R. X. 72. 1862.
 - see desuden Fedning.
- Swanston Farm** ved Edinburgh. 3die R. I. 65. 1853.
- Swenfen, D.** Kartoffel dyrkning. 2den R. XIII. 400. 1851.
- Sygdomme hos Dyrene.** Bipesten. 3die R. XIII. 187. 1865.
- 2den R. VI. 343. 1844. Blødgang hos Lam, 343. Faarenes Igler og Traadorme, 346. Middelet mod Stivkrampe, 348. Middelet mod Klovetsygge, 349. Middelet mod Kvægsygge, 349. Middelet mod Bremser og Fluer, 349.
 - Dreiesygen hos Faaret, af H. Wenz. 3die R. V. 193. 1857.
 - Faarekoppesyggen paa Sjælland 1831. 1ste R. II. 236. 1833.
 - Mod ondartede Faarekoppers Udbredelse. 1ste R. II. 172. 1833.
 - Salthed. Beslaget som Aarsag til — hos Hesten, af G. Westring. 3die R. XII. 1. 1864.
 - Kjærpadderoffen og dens formeentlige Stabelighed for Hornvæget. 2den R. V. 169. 1843.

- Sygdomme hos Dyrene.** Krampe, Middel mod — hos Grise. 1ste R. V. 352. 1837.
- Kvægpesten, With's Rejse i Rusland 1845 for at undersøge —. 2den R. X. 249. 1848.
 - Kvægpesten, af Bagge. 3die R. XIV. 77. 1866.
 - Kvægsyge, Middel mod —. 2den R. XIV. 319. 1852.
 - Lungesyge, Den ondartede — i Halland. 2den R. XIII. 91. 1851.
 - Drens ondartede Lungesyge og Midlerne mod den. 3die R. X. 108. 1862.
 - Drens ondartede Lungesyge og Midlerne mod den, af Tscherning. 3die R. X. 54. 1862.
 - Lungetæring hos Kvæget. 3die R. XIII. 84. 1865.
 - Stiv- eller Beenbrudsyge, af Bagge og Prosch. 3die R. VI. 323. 1858 og VIII. 200. 1860.
 - Trommesyge, Bienebidte som Middel mod —. 1ste R. VI. 309. 1838.
 - Trommesyge, Sugepumpen som Middel mod —. 2den R. I. 484. 1839.
 - Badstning med Arsenik. 3die R. IX. 105. 1861.
 - At forvandle ufrugtbare Køer til frugtbare. 2den R. VIII. 172. 1846.
 - hos Planterne see Plantesygdomme.
- Sæbesyberaste.** 2den R. VI. 329. 1844.
- Sæddaffer, Den oldenborgske —.** 2den R. VII. 367. 1845.
- Sædsiftet.** 3die R. IV. 236. 1856.
- af B. S. Jørgensen. 3die R. XIV. 239. 1866.
 - En Sammenligning mellem Blod's og Dalgas's. 1ste R. VII. 406. 1839.
 - Forfrugtbyrning (Sommerbrat). 1ste R. VI. 453. 1838.
 - Forhold mellem Foderbyrning og Dyrkning af Handelsplanter. 1ste R. VI. 408. 1838.
 - Frugtsølge og Martindbelling, af Schwerg. 1ste R. VII. 370. 1839.
 - Frugtvejen. 1ste R. VI. 437. 1838.
 - Hvad kan der gøres for at tilveiebringe et passende —? 3die R. X. 100. 1862.
 - i England. 3die R. I. 68. 1853.
 - i Skotland, af S. Thomsen. 3die R. IV. 24. 1856.
 - i vort Agerbrug, af N. P. S. Buus. 3die R. XIII. 39. 1865.
 - Kløverbyrningens Indflydelse paa Sædfrembringelsen, af J. G. Eisner. 1ste R. VII. 361. 1839.
 - Kobbelbrist. 1ste R. VI. 445. 1838.
 - og Driftsmaade paa Løitgaard paa Amager, af Christensen. 1ste R. VII. 442. 1839.
 - Om Kartoffelbyrningens Forhold til Kornbyrning og Gjødningsproduktion, af Kreybig. 1ste R. IV. 270. 1836.
 - Om Valg af —, af J. v. Schwerg. 1ste R. III. 1. 1834.

- Ædssiftet.** Principer for —, af N. Valentiner. 2den R. XIV. 505. 1852.
 — Roernes Plads i —, af Fr. Wenbt. 3die R. VI. 87. 1858.
 — see desuden Driftsmaade og Begeldrift.
Ømergel, Analyse af —. 3die R. XII. 64. 1864.
Ønder=Omme Sogn, Hedeopdyrkning i —. 3die R. XIII. 517. 1851.
Ørensen, A. A. Aarsagen til Brand i Hede. 2den R. V. 125. 1843.

E.

- Eag.** En libet kostbar Tækkemaade. 1ste R. V. 143. 1837.
 — Engelsk Straatag. 1ste R. VI. 176. 1838.
 — Flade Leertage. 1ste R. VII. 507. 1839.
 — see desuden Bygningsvæsen.
Eang. Analyse af —, fra Nis og Fjalster. 3die R. XII. 65 og 69. 1864.
 — Afte af — (Kelp). 1ste R. III. 340. 1834.
 — som Gjødning. 3die R. XI. 280. 1863.
Eangaagaard. Det skotste Agerbrug ved —, af F. Schesteb. 3die R. IV. 125. 1856, V. 17. 1857, VI. 207. 1858, VII. 354. 1859, VIII. 331. 1860, IX. 200. 1861, X. 384. 1862 og XII. 334 og 344. 1864.
Earation af Landeiendomme. 1ste R. V. 353. 1837.
 — af faste Eiendomme. 3die R. XIII. 66. 1865.
Eglværksdrift. Om Bestaffenheden af Leer til Drainrør, af Robert Boyle. 3die R. III. 231. 1855.
Eknit see Industri.
Eknikere, Trangen til Landbrugs —. 3die R. VII. 294. 1859.
 — Landbrugsteknikere, Vandløbsteknikere. 3die R. VIII. 35. 1860.
Eenger, C. Agerbrugets Fremme i Sverrig. 2den R. V. 198. 1843.
Eesdorpf, C. Bidnesbyrd om den sure phosphorsure Kalk. 3die R. I. 83. 1853.
 — Underdrainingen paa Durupgaard 1853. 3die R. I. 320. 1853.
 — Diebstiftets Stilling. 3die R. VI. 113. 1858.
 — Arbejderforholdene. 3die R. X. 186. 1862.
 — Prøver med Meiemaskiner. 3die R. XI. 424. 1863.
 — Afsetningen af vore Produkter. 3die R. XII. 77. 1864.
 — Afsetningen af Fedevæg i England og Skotland. 3die R. XIII. 300. 1865.
 — Bore Arbejderes Boliger. 3die R. XIV. 236. 1866.
 — Fødemng for det engelske Marked og Handelsforbindelsen med England. 3die R. XIV. 245. 1866.
Ehaarup, F. Frederik den 6te som Lovgiver og Regent, Dødens Ben. 2den R. III. 238. 1841.
Ehaar's Levnet og Virken, af S. C. Drewsen. 2den R. II. 161. 1840.
 — Mindestøtte over —, i Leipzig. 2den R. XII. 386. 1850.

- Thermometrets** Anvendelse og Betydning i Meieriet. 3die R. XIII. 145. 1865.
- Thomsen, G.** Landbosforhold og Landbrugsstoler i Norge og Sverrig. 2den R. XII. 1. 1850.
- Breve fra Skotland. 2den R. XII. 242 og 293. 1850.
- Thomsen, S.** Om Agerbruget i Skotland. 3die R. IV. 10. 1856.
- Thorson, Th.** Biavlens i Lybssland. 3die R. V. 289. 1857.
- Biavlens i 1858. 3die R. VII. 67. 1859.
- Biavlens i 1860. 3die R. IX. 40. 1861.
- Biavlens i 1861. 3die R. X. 112. 1862.
- Tienbevaesenet.** 1ste R. I. 285. 1831.
- Timotheifrsø,** saet i forskjellig Dybde. 3die R. X. 432. 1862 og XI. 453. 1863.
- Tiptree Hall.** 3die R. I. 61. 1853.
- Tobak,** Dyrkning af — i Ungarn 1ste R. IV. 558. 1836.
- Dyrkning af virginnf —, af Nyegaard. 3die R. VI. 110. 1858.
- Tommesen, J. L.** Kust paa Rugen. 1ste R. II. 368. 1833.
- Topinamburs.** 1ste R. VI. 351. 1838. Af Schwerz 351. Af Krarup 384.
- 2den R. XIII. 234. 1851.
- Tornblad** som Foderbægt, af J. Lange. 3die R. IV. 160. 1856.
- Traadorme** hos Faarene. 2den R. VI. 346. 1844.
- Trachyt,** af Forchhammer. 3die R. V. 107. 1857.
- Tranefjær** Ladegaard, Det tidligere Agerbrug paa —. 3die R. V. 74. 1857.
- Tromlen.** En Forbedring ved —, af J. B. Krarup. 2den R. XIII. 239. 1851.
- Steentromlen. 3die R. V. 34. 1857.
- Trommesyge.** Sugepompen som Middele mod —. 2den R. I. 484. 1839.
- Biinebbise som Middele mod —. 1ste R. VI. 309. 1838.
- Tryllering,** Den pomologiske —, af Sauer. 1ste R. III. 418. 1834.
- Træ,** Kunstig Tørring af —. 1ste R. III. 116. 1834.
- Tscherning.** Dyens ondartede Lungesyge og Midlerne mod den. 3die R. X. 54. 1862.
- Turnips.** 2den R. IX. 72. 1847.
- Antal Frø i 1 Td. 3die R. VII. 383. 1859.
- Den forbeelagtigste Gjødning til —. 3die R. IX. 288. 1861.
- Dens Dyrkning, af Fr. Wendt. 3die R. VI. 64. 1858.
- Dens Dyrkning i Skotland. 3die R. I. 18 og 202. 1853.
- Dens Dyrkning i East Lothian, af Petersen. 3die R. III. 181. 1855.
- saet i forskjellig Dybde. 3die R. IX. 389. 1861.
- see desuden Rodfrugter.
- Tutein.** Bredsaeningsmaskine af —. 1ste R. III. 143. 1834.
- Tvethe, M. B.** Norges Agerbrug, Fædrift og Skovdrift. 2den R. XI. 409. 1849.

- Lybfland.** En Reise i —, af F. Frandsen. 2den R. I. 102. 1839.
 — Høraavl og Hørbereidning i —. 2den R. V. 99. 1843.
 — Landbruget i Nord-, af Wulff. 1ste R. I. 199. 1831.
- Tækning.** En lidet kostbar Tækkemaade. 3die R. V. 143. 1837.
 — see desuden Tag.
- Tærskemaskiner, Kropfundne** —. 1ste R. IV. 554. 1836.
 — af Hofman (Bang). 3die R. II. 228. 1854.
 — see desuden Redskaber.
- Tørring, Kunstig** — af Træ. 1ste R. III. 116. 1834.
 — see desuden Korntørring.
- Tørv.** Dens Anvendelse i det sydlige Lybfland. 3die R. VIII. 267. 1860. Til Gasbelysning. 268.
 — Behandlingen og Anvendelsen af —, af F. C. Holm. 3die R. V. 208. 1857.
 — og Tørvemosers Behandling, af F. C. Holm. 3die R. VI. 289. 1858. Frankrig 290. England 302. Irland 305. Hannover 309. Brandenburg 309. Bremen 310.
 — Det thylandske Tørvestjæringsvæbstat. 2den R. V. 52. 1843.
 — Et Forsvar for den Challetonske Tørvfabrikation, af M. Drewsen. 3die R. VII. 85. 1859.
 — Dens Gjenvært i Gammelmosen, af Vaupell. 3die R. X. 18. 1862.
 — Om Tørvemosers hensigtsmæssigste Behandling ved vestphalske Arbeidere. 1ste R. I. 135. 1831.
 — Om Tørvæsenet. 2den R. I. 268. 1839.
 — Om Marst, Dynd og Tørv, af Forchhammer. 3die R. XIII. 321. 1865. Analytse af Tørvæsse 329, af Bøgetræ, Bøgeblade, Egetræ og Sphagnum palustre 330.
 — Tørvæpressemaskine. 2den R. IV. 287. 1842.
 — Tørvæsenet i Lybfland og Holland. 2den R. I. 102. 1839.
 — Tørvjord anvendt til Gjøbning, af J. F. Morton. 3die R. V. 308. 1857.
 — Tørvplanter. 3die R. II. 182. 1854.

U.

- Udbannelse** af den unge Landmand til Forvalter, af Valentiner. 3die R. V. 346. 1857.
- Udførsel** af Korn og Fedevarer i 1836 og 37. 2den R. I. 185. 1839.
 — af Korn og Fedevarer i 1838 og 39, af C. A. Billoume. 2den R. III. 1. 1841.
 — af Fedevarer fra Jylland til England 1850. 2den R. XII. 428. 1850.
 — fra Jylland til England 1851. 2den R. XIV. 70. 1852.
 — til England fra Jyllands og Slesvigs Vesthavne i Aaret 1852. 3die R. I. 163. 1853.

- Udførsel** fra Samsø fra 1848—52. 3die R. II. 66. 1854.
 — af vore Produkter, dens Størrelse og Udvikling. 3die R. XII. 77. 1864.
 — see desuden Handel, Statistik og Oekonomie.
- Udstiftning.** Ny — paa Vibstrup Stamhuus. 2den R. XI. 259. 1849.
- Udstyning og Sammenlægning.** 3die R. IX. 240. 1861. og XI. 281. 1863.
- Udstilling.** Den landoekonomiske — i Berlin 1844. 2den R. VII. 336. 1845.
 — Rebsfabererne paa Industriudstillingen i London, af B. S. Jørgensen. 2den R. XIII. 304. 1851.
 — Produktudstilling i London 1851. 3die R. I. 36. 1853.
 — Agerdyrkningsudstilling i Paris 1856. 3die R. IV. 279. 1856.
 — i Hamborg. 3die R. XI. 129. 1863.
 — Indbydelse til en Produkt- og Industri-Udstilling i Anledning af Krigen. 3die R. XII. 310. 1864.
 — af Øste i Paris 1865, ved J. C. la Cour. 3die R. XIII. 356. 1865.
 — af Høvefrugter i Kjøbenhavn 1866. 3die R. XIV. 307. 1866.
- Udtørring** af Haarlemmerhavet i Holland, af C. Krarup. 3die R. V. 171. 1857.
 — af Sjørring Sø, af Hofman (Bang). 3die R. XIII. 168. 1865.
 — Sjørring Søbund, af Hofman (Bang). 3die R. XIV. 175. 1866.
- Ugekrift** for Landmænd. 3die R. III. 186. 1855.
- Ukrud**, især Agerreddifen. 1ste R. VI. 228. 1838.
 — Ødelæggelse af — i Enge. 1ste R. V. 258. 1837.
 — Ødelæggelse af — med Leen. 1ste R. V. 273. 1837.
- Uld.** V. 152. 1837.
 — Affald anvendt til Gjødning, af J. L. Morton. 3die R. V. 332. 1857.
 — Det grovuldede Faars Behandling i England. 2den R. XII. 171. 1850.
 — Den ædiere Uldproduktion, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. I. 258. 1839.
 — Om Uldmaaling, af N. E. Hofman (Bang). 2den R. V. 56. 1843.
 — Produktionen i Rusland. 2den R. VI. 341. 1844.
- Uldmarkedet.** Om Uldmarkeder, af Lerche. 1ste R. VI. 81. 1838.
 — i Kallundborg. 1ste R. V. 337. 1837.
 — i Kjøbenhavn fra 1844—1857. 3die R. V. 275. 1857,
 — i Kjøbenhavn 1858. 3die R. VI. 276. 1858.
 — i Kjøbenhavn 1859. 3die R. VII. 322. 1859.
 — i Kjøbenhavn 1860. 3die R. VIII. 298. 1860.
 — i Kjøbenhavn 1861. 3die R. IX. 309. 1861.
 — i Kjøbenhavn 1862. 3die R. X. 301. 1862.
 — i Kjøbenhavn 1863. 3die R. XI. 366. 1863.

- Udmarkedet** i Kjøbenhavn 1864. 3die R. XII. 309., 1864.
 — i Kjøbenhavn 1865. 3die R. XIII. 210. 1865.
- Ulex**, Tornblad, som Fodervægt, af J. Lange. 3die R. IV. 160. 1856.
- Undergrundsploining.** 3die R. IX. 254. 1861.
 — Dens Nytte. 2den R. VII. 381. 1845.
 — Om dybere Kultur. 1ste R. VI. 220 og 231. 1838.
 — Undergrundens Bearbejdning. 2den R. XIV. 157. 1852.
- Underlagets og Atmosfærens Benyttelse.** 2den R. VI. 324. 1844.
- Underviisningsvæsen.** Bondehøjskolerne. 3die R. XI. 288. 1863.
 — Den videregaaende Udbannelse for Landalmuen, af Wiichfeld. 3die R. VII. 145. 1859. Landhusholdningssekselskabets Vestræbelse 147. Det Classenske Fideicommiss's Vestræbelse 147. De forskjellige Landbøffoler.
 — En Kundskabsprøve for unge Landmænd, af C. Luno. 1ste R. IV. 1. 1836.
 — En ældre praktisk Landmands Notitser og Bink til den vordende og unge Landmand. 3die R. V. 174. 1857.
 — i Chemie paa Seminarierne. 3die R. I. 281. 1853.
 — i Landbruget, af B. S. Jørgensen. 3die R. II. 229. 1854.
 — Landbøffolen paa Næsgaard. 2den R. XI. 265. 1849.
 — Landøkonomiske Læreaanstalter. 1ste R. VI. 1. 1838. Paa Semb i Norge 1. Degeberg i Sverrig 10. Darmstadt og Kranichstein 42.
 — Nebbiens — i Landbøffaget. 2den R. V. 443. 1837.
 — Nyttige Kundskabsers Udbredelse blandt unge Landmænd. 2den R. IV. 149. 1842.
 — Om en i Høfsteen oprettet Examen=Commission for Landmænd. 1ste R. IV. 72. 1836.
 — Om Foranstaltninger til Landalmuens videregaaende Udbannelse. 3die R. VII. 203. 1859. Forsøg dermed paa Falster 208.
 — see desuden Skoler.

B & B.

- Baarføed.** Dens Dyrkning. 1ste R. IV. 412. 1836.
 — see desuden under de forskjellige Baarføedplanter.
- Badstning** med Arsenik. 3die R. IX. 105. 1861.
- Baldbygaard.** Rodfrugtdyrkningen paa —. 3die R. XI. 412. 1863.
- Valentiner, A.** Kvægfødeningen paa Gjeddesdal fra 1822—30. 1ste R. VI. 288. 1838.
 — Barigt Stalgsulv. 2den R. II. 156. 1840.
 — Kunkelfroens Dyrkning. 2den R. X. 531. 1848.
 — Det stoffe Drainsystems Anvendelse i Danmark. 2den R. XII. 76. 1850.
 — Om Draining. 2den R. XIV. 310. 1852.

- Valentiner, A.** Principer for Sædskiftet. 2den R. XIV. 505. 1852.
- Vidnesbyrd om den sure phosphorsure Kalk. 3die R. I. 82. 1853.
 - Virkning af Underdraining. 3die R. I. 136. 1853.
 - Beskrivelse af en billig Ladebygning. 3die R. I. 166. 1853.
 - Befostringerne ved Underdraining. 3die R. I. 177. 1853.
 - Om Maisdyrking til Kvægfoder. 3die R. I. 252. 1853.
 - Fordelen ved Maskeløpers kraftige Ernæring. 3die R. II. 208. 1854.
 - Om Draining. 3die R. II. 223. 1854.
 - Maalebaandet, et Middel til at udfinde Kvægets Vægt. 3die R. III. 1. 1855.
 - Om Forholdet mellem Kjærnen og Salmen. 3die R. III. 177. 1855.
 - Om Drainrørenes Størrelse. 3die R. IV. 164. 1856.
 - Om Kvægtillæg. 3die R. IV. 169. 1856.
 - Forholdet mellem Salm og Sæd. 3die R. IV. 173. 1856.
 - Tanker over Arbejdsforholdene. 3die R. III. 201. 1855.
 - Røedyrkingen i 1856. 3die R. IV. 367. 1856.
 - Den unge Landmands Udbannelse til Forvalter. 3die R. V. 346. 1857.
 - Om Jordrente og Jordværbi. 3die R. VI. 135. 1858.
 - Sehesteds Meieriregnskab. 3die R. VI. 349. 1858.
 - Kan det betale sig at tillægge sine Køer selv? 3die R. VIII. 62. 1860.
 - Kunne vore nuværende Forpagtningsforhold tilfredsstille de Forbringer, som et fremadskridende Agerbrug maa gjøre? 3die R. IX. 1. 1861.
 - Lader eller Stafte. 3die R. IX. 249. 1861.
 - Om gjentagen Mergling. 3die R. IX. 255. 1861.
 - Et virksomt Middel imod Kløver sygdom. 3die R. IX. 353. 1861.
 - Betingelserne for Landeindoms Reenindtægt og vore Forpagtningsforhold. 3die R. X. 1. 1862.
- Valerianella olitaria** som Foderplante. 2den R. XIII. 88. 1851.
- Wallentin.** Landmandsmødet i Breslau 1845. 2den R. VIII. 329. 1846.
- Wand.** Wandløst Lovgivning. 3die R. I. 94. 1853.
- Dets Bortledning eller Afbenyttelse, Lovgivningen om —, af Borne-
mann. 3die R. IV. 1. 1856.
 - Dets Afledning og Afbenyttelse, af Wichfeld. 3die R. V. 1. 1857.
 - Dets Afledning og Lovgivningen derfor. 3die R. VIII. 121 og
183. 1860.
 - Dets Benyttelse og Lovgivningen derfor. 3die R. VIII. 23 og
92. 1860.
 - Dets physiske Egenheder. 3die R. II. 1. 1854.
- Wandførende Lag,** af Forchhammer. 3die R. VI. 1. 1858.
- Wandforsyning,** Rjøbenhavn —. 3die R. VIII. 309. 1860.
- Wandmængden,** der synker i, løber af eller fordamper fra Jorden. 3die R. VIII. 323. 1860.

Banding see Engvanding.

Bandingsanlæg med Aile i England. 3die R. I. 46. 1853.

Baupell, C. Agerbruget paa Hedemoerne. 2den R. IX. 318. 1847.

— Om Græsgangene i den hollandske Marst. 3die R. V. 110. 1857.

— Veirfigets Indflydelse paa Høsten i Franfrig. 3die R. VI. 110. 1858.

— Veirfigets Indflydelse paa Høsten og Forhold til Agerbruget. 3die R. VI. 152. 1858.

— Tørkens Indflydelse paa Vegetationsforholdene i det sydbestlige Sjælland. 3die R. VI. 262. 1858.

— Opelskning af Frugttræer ved Frø. 3die R. VII. 10. 1859.

— Om Midlerne til Ophjælpning af Frugttræavlens i Danmark. 3die R. VII. 102. 1859.

— Om Gammelmosens Tilstand 1844 og 1861. 3die R. X. 10. 1862.

Beckerlin, A. v. Det engelske Landbrug. 2den R. VII. 1. 1845.

Beiaffskovling, anvendt til Gjødning, af J. L. Morton. 3die R. V. 315. 1857.

Veirfiget. Veirforudsigelser. 1ste R. IV. 50. 1836.

— Begns Indflydelse paa Agre, Enge og Græsgange, af G. W. Hønstedt. 1ste R. IV. 377. 1836.

— Dets Indflydelse paa Høsten i Franfrig, af Chr. Baupell. 3die R. VI. 110. 1858.

— Dets Indflydelse paa Høsten og Forhold til Agerbruget, af Chr. Baupell. 3die R. VI. 152. 1858.

— Tørkens Indflydelse paa Vegetationsforholdene i det sydbestlige Sjælland, af Chr. Baupell. 3die R. VI. 262. 1858.

— Fugtighedsforhold i Omegnen af Kjøbenhavn, af A. Colbing. 3die R. VIII. 309. 1860. Kjøbenhavns Vandforsyning 309. Artesiske Boringer 310. Fordampningsmaalere 313. Regnmængden paa forskellige Steder 317. Fordampning fra Vandspeil, kort og langt Græs 320. Vandmængden, der synker i, løber af eller fordamper fra Jorden 323.

Veiriagttagelser ved Planteiagttagelser. 3die R. IX. 90. 1861.

— Oprettelsen og Ordningen af Landhuusholdningssekskabets, af N. J. Fjord. IX. 3die R. 121. 1861.

— paa Landbohøjskolen og Landhuusholdningssekskabets Stationer i 1860. 3die R. VIII. 413. 1860 og IX. 94. 1861.

— — i 1861. 3die R. IX. 94. 1861, IX. 222, 307 og 401. 1861 og X. 116. 1862.

— — i 1862. 3die R. X. 116, 210, 297 og 449. 1862 og XI. 114. 1863.

— — i 1863. 3die R. XI. 114, 242, 367 og 473. 1863 og XII. 93. 1864.

- Veiriagttagelser** paa Landbohøjskolen og Landhuusholbningsselskabets Stationer i 1864. 3die R. XII. 93, 306 og 418. 1864 og XIII. 111. 1865.
- — — i 1865. 3die R. XIII. 111, 310 og 407. 1865.
- — — i 1866. 3die R. XIV. 98, 194 og 351. 1866.
- Wendt, Fr.** Om Rodfrugter og andre Foderplanter. 3die R. VI. 48. 1858.
- Om Ubsalbet af Roedyrkingen i 1858, sammenlignet med de foregaaende Aars. 3die R. VII. 50. 1859.
- Rodfrugtdyrkingen paa St. Jørgensgaard. 3die R. XI. 399. 1863.
- Hvilke Græsarter egne sig bedst til at efterfaae mislykkede Kløver- og Græsmarler med? 3die R. VIII. 56. 1860.
- Om Oldenborrer. 3die R. VIII. 145. 1860.
- Gautier's Maade at opbevare og dyrke Kartoffer. 3die R. X. 276. 1862.
- Westergaard, N. C.** Et Aar i Mecklenborg. 2den R. XI. 273. 1849.
- At gjøre ufrugtbare Røer frugtbare. 2den R. XII. 69. 1850.
- Westrem.** Kartoffeldyrkning. 2den R. XIII. 400. 1851.
- Westring, G.** Beslaget som Aarsag til Halthed hos Hesten. 3die R. XII. 1. 1864.
- Veterinair- og Landbohøjskolen** see Skoler.
- Veterinairvæsen.** Oprettelsen af et veterinairt Sundhedsraad. 2den R. XIII. 283. 1851.
- Viborg.** Landbruget i Egnen ved —, af J. Pedersen. 2den R. IV. 134. 1842.
- Viborg.** Sedemøfers Opdyrkning. 3die R. IV. 111. 1856.
- Wichfeld.** Lovgivning om Blands Afledning og Afbenyttelse. 3die R. III. 97. 1855 og V. 1. 1857.
- Landbounderviisning. 3die R. VII. 203. 1859.
- Oversigt over hvad der i den nyere Tid er gjort for at forstaae Landalmuen en videre gaaende Udbannelse. 3die R. VII. 145. 1859.
- Bondehøjskolerne. 3die R. XI. 288. 1863.
- Wiimb, P. L.** Bratmarkens Benyttelse. 2den R. VIII. 249. 1846.
- Et Par Ord om Engen. 2den R. VIII. 508. 1846.
- Bratmarkens Benyttelse. 2den R. IX. 109. 1847.
- Om Rundharven. 2den R. XI. 520. 1849.
- Wiinsted, J. A.** Reise i England og Skotland 1862. 3die R. XII. 248. 1864.
- Witter.** 1ste R. V. 102. 1837.
- Antal Korn i 1 Td. 3die R. VII. 382. 1859.
- Wilde.** Hørindeustriens Tilstand i Randers Egnen fra 1836—1838. 2den R. I. 285. 1839.
- Wilde** Pattedyrs Indsydelse paa Agerbruget. 3die R. VII. 38. 1859.
- Wilde** Fugles Indsydelse paa Agerbruget. 3die R. VII. 42. 1859.

Bildværende Planter som Hjælpemiddel til Jordbonitering, af Joh. Lange. 3die R. II. 161. 1854. Sandplanter 164. Kalkplanter 170. Mergelplanter 173. Leerplanter 174. Muldplanter 178. Lørdplanter 182. Saltplanter 186.

— paa forskjellig Jordbund. 3die R. III. 77. 1855.

— Deres Forhold til Jordbunden, af Andresen. 3die R. IV. 193. 1856.

Wilkens. Kunkelroeavl i Danmark. 1ste R. V. 167. 1837.

Willaume, A. Udsørlsen af Korn og Fedevarer i 1836 og 37. 2den R. I. 185. 1839.

— Udsørlsen af Korn og Fedevarer i 1838 og 39. 2den R. III. 1. 1841.

Wilson, J. Høstemaskiner. 3die R. XII. 170. 1864.

Vincennes. Den kejserlige Mønstergaard ved —. 3die R. VIII. 259. 1860.

Winther, M. Om Forebyggelse af Oldenborrelarvens Angreb paa den unge Kugplante. 3die R. VII. 369. 1859.

Wiscounsin, Landbruget i —, af P. C. Lütken. 2den R. IX. 394. 1847.

With. Rejse i Rusland i 1845 for at undersøge Kvægpesten. 2den R. X. 249. 1848.

Woelck, A. Om Finkagers og Kapstagers relative Værdi som Fodningsmiddel. 3die R. IV. 64. 1856.

Wolff, C. Foderforternes Næringsværdi. 3die R. III. 52. 1855.

— Forsøg over Fodrets Indflydelse paa Produktionen af Mælk, Kjød og Gjødning. 3die R. IV. 150. 1856.

Wornebskabet. 3die R. VI. 24. 1858.

Wulff, S. Landbruget i Slesvig, Holsten og Nordtyskland, samt Hørdyrkning. 1ste R. I. 199. 1831.

— Maskiner til Brydning og Sketning af Hø. 1ste R. I. 221. 1831.

— Hørens Dyrkning og Beredning. 1ste R. III. 452. 1834.

Württemberg, Landbruget i —, af D. J. Kawert. 2den R. XII. 522. 1850.

Waddelsø, De engelske —, og deres Indflydelse paa den engelske Hesteavl, af G. Michelsen. 1ste R. I. 37. 1831.

— De engelske — og den engelske Hesteavl, af Collin. 1ste R. I. 98. 1831.

— De engelske — og den engelske Hesteavl, af B. Prosch. 3die R. VIII. 12. 1860.

— og Hesteavl, af D. Lemvig. 1ste R. III. 245. 1834.

— og Dyrktue, af S. A. Hjelstrup. 1ste R. IV. 260. 1836.

— i Randers og Slagelse 1835. 1ste R. IV. 330. 1836.

— Waddelsørfjelen ved Viborg 1831. 1ste R. II. 106. 1833.

Wæredrift ved Østeregitsborg Præstegaard, af Hølløe. 1ste R. I. 255. 1831.

— i Naturen. 1ste R. V. 386. 1837.

— Røddernes Virksomhed i —. 1ste R. V. 154. 1837.

— Frugtverken. 1ste R. VI. 437. 1838.

— Theori om —, af C. Sprengel. 2den R. XIV. 511. 1852.

— see desuden Sæbstifte og Driftsmaade.

3.

- Bypthen-Abeler.** Abelersborg Meieribygning. 3die R. VI. 239. 1858.
 — Foranstaltninger mod skadelige Insektter. 3die R. IX. 51. 1861.
 — Kobsfrugtdyrkingen paa Abelersborg. 3die R. XI. 107. 1863.
 — Den daglige Forretningsorden og Afslæggelsen af Regnskabet paa Abelersborg. 3die R. XI. 377. 1863.

G.

- Grter.** 1ste R. V. 100. 1837.
 — Antal Korn i 1 Td. 3die R. VII. 382. 1859.
 — Deres Betydning i Agerbruget. 3die R. XIII. 44. 1865.
 — faaet i forskjellig Dybde. 3die R. VIII. 397. 1860, IX. 387. 1861, X. 430. 1862 og XI. 455. 1863.
 — faaet til forskjellig Tid. 3die R. IX. 394. 1861, X. 442. 1862 og XI. 461. 1863.
 — Spiringsveenen hos usigemodne —. 3die R. X. 423. 1862.

D.

- Diebskiftets** Stilling af Tøsdorpf. 3die R. VI. 113. 1858.
Økonomie see Dekonomie.
Ørnghoved. Hedeopdyrking ved —, af S. A. Fjellstrup. 2den R. XIII. 228. 1851.
Ørsted, A. S. Plantesygdomme foraarsagede af Snyltesvampe. 3die R. X. 137. 1862.
 — Ruffsvampene og Ruffsyge. 3die R. XI. 145. 1863.
 — Fremmede Træer, der egne sig til Skovdyrking i Danmark. 3die R. XII. 113. 1864.
Ørsted & Groth. Om Fistejødning. 3die R. X. 217. 1862.
Østergaardsborg Præstegaard, Vegelsbrist og Sommerstadsfødring ved —, af Hølsøe. 1ste R. I. 255. 1831.
Østerhanherred, Landbruget i —, af J. G. B. Dreyer. 2den R. IV. 79. 1842 og V. 1. 1843.
Østersøen, Om kunstig — ved de danske Kyster, af Eschricht. 3die R. IX. 11. og 89. 1861.
Øster-Løggaard, Kobsfrugtdyrkingen paa —. 3die R. XI. 85. 1863.